ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ
ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΕΠΟΠΤΗΣ: Αναπλ. Καθ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Υποψήφια Διδάκτωρ: ΜΑΡΙΑ ΑΣΛΑΝΙΔΗ

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΤΟΣ 2014

ΠΡΟΛΟΓΟΣ **9**

Συνεισφορά στην έρευνα **10**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ **12**

ΜΕΡΟΣ 1Ο. ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑ **14**

Κεφάλαιο 1. Ακαδημαϊκές Μουσικές Βιβλιοθήκες **14**
Τι θεωρείται ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη 14
Μορφές και λειτουργίες μιας μουσικής βιβλιοθήκης 16
Σχεδιασμός ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης 17
Οργάνωση μουσικών συλλογών 20
Ανάπτυξη μουσικών συλλογών 22
Μορφές διατήρησης έντυπων μορφών μουσικού υλικού 27
Ψηφιακή διατήρηση 28
Συλλογές φωνογραφημάτων 28

Κεφάλαιο 2. Μουσικοί Βιβλιοθηκονόμοι Ακαδημαϊκών Μουσικών Βιβλιοθηκών **36**
Μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι - Σύντομη ιστορική αναδρομή 36
Βασικά καθήκοντα 38
Βασικά προσόντα και δεξιότητες 39
Αγορά εργασίας 41
Ικανοποίηση ως προς το επάγγελμα 44
Έλλειψη ικανοποίησης ως προς το επάγγελμα 45

Κεφάλαιο 3. Μουσική Βιβλιοθηκονομία και Εκπαίδευση Μουσικών Βιβλιοθηκονόμων **50**
Σχολές Μουσικής Βιβλιοθηκονομίας - Πρόγραμμα Σπουδών 50
Περίπτωση Βιβλιοθήκης ΤΜΣ - Ι.Π. (Παράρτημα - Μονάδα) 52
Διαχείριση μουσικών αρχειακών συλλογών 59

ΜΕΡΟΣ 2Ο. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ **61**

Κεφάλαιο 1. Πληροφορία **61**
Τι είναι πληροφορία 61
Δομή της πληροφορίας 62
Θεωρία της πληροφορίας 64
Επεξεργασία της πληροφορίας 66
Κλειδιά ανάκτησης της πληροφορίας 70
Χαρακτηριστικά της μουσικής πληροφορίας 71
Αναπαράσταση μουσικής πληροφορίας 72
Μουσικά έργα και ταξινομία 81
Μουσικά έργα και ταξινομικά συστήματα 82
Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης Dewey (DDC) 83
Ταξινομικό σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (LCC:M) 85

Κεφάλαιο 2. Υπηρεσίες αναφοράς και Πληροφοριακές ανάγκες των Μουσικών (Θεωρητικών–Εκτελεστών) ως ειδικής κατηγορίας χρηστών **87**
Μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι ως επιστήμονες της πληροφορίας 87
Υπηρεσίες αναφοράς 90
Μουσικοί (θεωρητικοί – εκτελεστές) και μοντέλα συμπεριφορών 94

Κεφάλαιο 3. Πληροφοριακός Γραμματισμός και Φιλοσοφικό πλαίσιο - Μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι σε ρόλο διδάσκοντα 104
Φιλοσοφική θεώρηση 104
Μαθησιακές θεωρίες ως θεωρίες επεξεργασίας των πληροφοριών 110
Συστατικά μιας αποτελεσματικής διδακτικής διαδικασίας 114
Προσόντα - Δεξιότητες βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών 116

Κεφάλαιο 4. Πληροφοριακός Γραμματισμός και Ορισμοί 119
Εξέλιξη της ορολογίας και του περιεχομένου της εκπαίδευσης χρηστών 119
Σχέση Πληροφοριακού γραμματισμού και Διά-βίου μάθησης 122
Σχέση Πληροφοριακού γραμματισμού και Πληροφοριακής επάρκειας 122
Εκπαιδευτικοί στόχοι–Δεξιότητες (MLA, 2006; National Fine Arts Standards, 2000; NCCAS, 2011) 124
Προϋποθέσεις εξέλιξης της συμβολής του ρόλου των βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών στην εκπαιδευτική διαδικασία 132

ΜΕΡΟΣ 3ο. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ *«ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΈΜΦΑΣΗ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ»* - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΜΣ-ΙΟΝΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ-2008-2014. 135

Κεφάλαιο 1. Μοντέλο Ενσωματωμένης διδασκαλίας Πληροφοριακού Γραμματισμού στο Πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου 135
Πληροφοριακός γραμματισμός και ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες 135
Υπηρεσίες αναφοράς & Πληροφόρησης – Μελέτη Περίπτωσης (Παράρτημα - Μονάδα ΤΜΣ-Ι.Π.) 140
Στελέχωση Παραρτήματος - Μονάδας ΤΜΣ-Ι.Π. 143
Ενσωμάτωση Προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού I & II 145
Στόχοι Προγράμματος 145
Εκπαιδευτικές μέθοδοι 147
Χαρακτηριστικά του πληθυσμού 153

Κεφάλαιο 2. Περιεχόμενο Προγράμματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με 'Εμφαση στη Μουσική» ... 158
Περιεχόμενο Προγράμματος 158
Επιμέρους, σχετιζόμενοι με τη μουσική και τις πηγές αναφοράς, τομείς 172
Πληροφορία και αξιολόγηση 172
Αξιολόγηση Συγγραφέα/Δημιουργού/Παραγωγού Μουσικής Πληροφορίας (Authority) 174
Ηλεκτρονική πληροφορία 175
Παραδοσιακές πηγές αναφοράς για μουσικούς ερευνητές 183
Θεματικοί κατάλογοι 183
Παλαίτυπα – Πρώτες μουσικές εκδόσεις - Πρώιμες μουσικές εκδόσεις 187

Κεφάλαιο 3. Οι μουσικοί (θεωρητικοί και εκτελεστές) ως ερευνητές 194
Διαχείριση ερευνητικού ζητήματος 194
Στάδια 198
Στρατηγικές αναζήτησης και Μουσική πληροφορία 202
Στρατηγική αναζήτησης - Ελεγχόμενο λεξιλόγιο - Θεωρητικό πλαίσιο 202
Δόμηση καθιερωμένων όρων 203
Συγκέντρωση της μουσικής βιβλιογραφίας προς ευρετηρίαση 204
Αναζήτηση με χρήση ελεγχόμενου λεξιλογίου 205
Ομοιόμορφοι/Προτιμώμενοι τίτλοι (Uniform/Preferred titles) 207
Στρατηγική αναζήτησης - Επισκόπηση (Browsing) 211
Στρατηγική αναζήτησης – Χρήση Λογικών Τελεστών (Boolean Operators) 213
Στρατηγική αναζήτησης – Wildcards 214
Στρατηγική αναζήτησης - Φωλιασμένη αναζήτηση (Nesting) 214
Στρατηγική αναζήτησης - Τελεστές εγγύτητας/γειτνίασης (Proximity operators). 214
Στρατηγική αναζήτησης – Τελεστές θέσης (Positional operators) 215
Στρατηγική αναζήτησης - Αναζήτηση με φράσεις 216
Στρατηγική αναζήτησης - Λέξεις – κλειδιά 216

Πληροφοριακά εργαλεία και μουσικοί ερευνητές 216
Wikipedia (ή αλλιώς Βικιπαίδεια) και μουσικοί: μελέτη περίπτωσης: κοινότητα ΤΜΣ-Ι.Π.: μελέτη υπό δημοσίευση 216
Σύντομα ιστορικά στοιχεία 217
Προέλευση του όρου 217
Χαρακτηριστικά της Wikipedia 217
Εγκυκλοπαίδεια versus Wikipedia 219
Ζητήματα εγκυρότητας 220
Ζητήματα επαλήθευσης 221
Ζητήματα αξιοπιστίας 224
Ζητήματα συγγραφής 226
Πλεονεκτήματα πηγής 228
Η Wikipedia αντικείμενο διεθνών ερευνών 229
Προβληματισμοί σε σχέση με τη βελτίωση της Wikipedia 230
Συνεργασία με βιβλιοθήκες 231
Συμπεράσματα 232
Μουσικοί & Wikipedia: αξιολόγηση πηγής 235
Συγκριτική μελέτη πληροφοριακών εργαλείων: Scopus-Web of Science - Google Scholar (GS): μελέτη υπό δημοσίευση 244
Χαρακτηριστικά πηγών 247
Συμπεράσματα 248

***ΜΕΡΟΣ 4ο. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ Ι & ΙΙ ΜΕ ΈΜΦΑΣΗ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ»* 252**

Κεφάλαιο1. Μουσικός Βιβλιοθηκονόμος-Εκπαιδευτής και Αξιολόγηση Διδακτικών Μεθόδων 252
Στρατηγικές μέθοδοι αξιολόγησης εκπαιδευτικής διαδικασίας και εκπαιδευτικού υλικού 252
Αξιολόγηση εκπαιδευτικής διαδικασίας 257
Μελέτη Περίπτωσης: Κοινότητα ΤΜΣ–Ι.Π.- Ακαδημαϊκό έτος 2013–2014 261
Συμπεράσματα μελέτης 268

***ΜΕΡΟΣ 5ο. ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ-ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ* 275**

Κεφάλαιο1. Συμπεράσματα-Προβληματισμοί 275
Συμπεράσματα – Μελλοντικές Κατευθύνσεις 275
Υπηρεσίες αναφοράς και Πληροφόρησης στις ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες 275
Προτάσεις για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών αναφοράς από τις ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες. 280

***ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ* 283**

***ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ* 284**
SYLLABUS 284
Παράρτημα–Σημειώσεις: 286
Σημειώσεις Μαθήματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι» 286
Παράρτημα Σημειώσεων Ι: Παρτιτούρες – Είδη 301
Σημειώσεις Μαθήματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ» 302
Γλωσσάριο 337

***ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ–ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ* 339**
Παράρτημα «Αξιολόγηση βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή πιλοτικού προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού Ι & ΙΙ στο ΤΜΣ-Ι.Π.» 339

Παράρτημα: Δεξιότητες για Μουσικούς Βιβλιοθηκονόμους -Εκπαιδευτές ή Μουσικούς Βιβλιοθηκονόμους Αναφοράς (Music Reference Librarians) 342
Σχεδιάγραμμα μαθήματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι» 343
Σχεδιάγραμμα μαθήματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ» 345
Ερευνητικό ζήτημα – Συμβουλές διαχείρισης προς φοιτητές 347
Καλές πρακτικές, χρήσιμες συμβουλές, για χρήση από τους φοιτητές 351

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ **352**
Μουσικοί βιβλιοθηκονομικοί οργανισμοί 352
Γενικοί βιβλιοθηκονομικοί οργανισμοί 354

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΈΝΤΥΠΑ **355**
Έντυπο Αξιολόγησης Ιστοσελίδων στον Παγκόσμιο Ιστό 355
Έντυπο Επιστημονικής Ταξινόμησης Περιοδικών Εκδόσεων 358
Έντυπο Αξιολόγησης Άρθρου Περιοδικής Έκδοσης 1 361
Έντυπο Αξιολόγησης Άρθρου Επιστημονικής Περιοδικής Έκδοσης 2 365
Έντυπο Αξιολόγησης μονογραφίας (έντυπης ή ηλεκτρονικής) 369
Έντυπο διαχείρισης ερευνητικού ζητήματος 372

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ **374**
One minute paper 374
Ερωτηματολόγιο–Αξιολόγηση 375
Ερωτηματολόγιο – Διδακτικό Προσωπικό (1) 377
Ερωτηματολόγιο – Διδακτικό Προσωπικό (2) 379
Ερωτηματολόγιο – Βιβλιοθηκονόμοι 381
Ερωτηματολόγιο – Φοιτητές (1) 384
Ερωτηματολόγιο – Φοιτητές (2) 386
Έντυπο – Συνέντευξη 1 388
Έντυπο – Σύντομη συνέντευξη 2 391
Έντυπο – Συνέντευξη "Wikipedia" 3 393
Έντυπο: Φραστική διατύπωση βασικών πληροφοριακών αναγκών 394
Παράρτημα–Ασκήσεις 396
Υποδείγματα Ασκήσεων Πληροφοριακού Γραμματισμού με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ 396

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ **403**

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ **412**

ΜΕΡΟΣ 6^{Ο}. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ **426**
Ελληνόφωνη Βιβλιογραφία 426
Ξενόφωνη Βιβλιογραφία - Μεταφράσεις 427
Ξενόφωνη Βιβλιογραφία 427
Δικτυογραφία 440
Προτεινόμενη Ελληνόφωνη Βιβλιογραφία 444
Προτεινόμενη Ξενόφωνη Βιβλιογραφία 444

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Στην οικογένεια μου που φωτίζει τον δρόμο μου
και στον πατέρα μου για όλα όσα μου έδωσε

Ευχαριστίες

Η συγκεκριμένη εργασία δεν θα μπορούσε να υπάρξει αν δεν υπήρχαν συγκεκριμένοι άνθρωποι στη ζωή μου που με εμπιστεύτηκαν, με εκπαίδευσαν και μου έδωσαν τη ευκαιρία να δοκιμαστώ στα «βαθιά νερά» της μουσικής βιβλιοθηκονομίας, της έρευνας και της διδασκαλίας.

Ευχαριστώ τον επόπτη μου κ. Ευστάθιο Μακρή, Αναπληρωτή Καθηγητή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών, για την άριστη συνεργασία και τη συστηματική επιστημονική υποστήριξη τόσο σε σχέση με το συγκεκριμένο εγχείρημα, όσο και σε σχέση με τη Μουσική ως γνωστικό τομέα. Νιώθω ιδιαίτερα τυχερή, γιατί μου δόθηκε η δυνατότητα να συνεργαστώ και να μυηθώ στον κόσμο της ελληνικής μουσικής, από έναν άνθρωπο και επιστήμονα που συνδυάζει τόσο αρμονικά τη βαθιά γνώση στο γνωστικό του αντικείμενο με πλήθος άλλων αρετών. Νιώθω την ανάγκη στην ολοκλήρωση αυτού του πονήματος να τον ευχαριστήσω για την άμεση ανταπόκριση και την προθυμία με την οποία ανέλαβε την εποπτεία της εργασίας μου.

Ευχαριστώ τον δάσκαλο μου Καθηγητή Χαράλαμπο Ξανθουδάκη, γιατί άλλαξε όσο κανείς τον τρόπο σκέψης και δράσης μου, με μύησε, μάλλον χωρίς να το γνωρίζει κι εκείνος, στον κόσμο της επιστημονικής έρευνας, στην ανιδιοτελή και χωρίς όρια προσφορά στην έρευνα και τη γνώση, στο να θέτω υψηλούς στόχους και να ξεπερνώ όλα τα εμπόδια, φυσικά και μη, προκειμένου να τους πετύχω. Για μένα αποτέλεσε και θα αποτελεί πάντα παράδειγμα προς μίμηση, η ανιδιοτέλεια του, η βαθιά του αγάπη για τη μουσική και τη γνώση, για το Τμήμα Μουσικών Σπουδών και το Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής, ένα όνειρο ζωής που μου το εμπιστεύτηκε «εν λευκώ» εμφυσώντας μου την αγάπη του, το πάθος του και το όραμα του. Τον ευχαριστώ, γιατί με μύησε στη διαδικασία και στα στάδια της πρωτογενούς παραγωγής της μουσικής έρευνας και στην αξία αυτών για την ίδια την επιστήμη. Τον ευχαριστώ τέλος, γιατί μέσα από τις όχι λίγες αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις μας, με «εκπαίδευσε» να μάχομαι, να μην θεωρώ τίποτα δεδομένο, να διαχειρίζομαι κρίσεις και καταστάσεις, να θέτω ως ύψιστη προτεραιότητα την προαγωγή της γνώσης και της επιστημονικής έρευνας και να ξεπερνώ, κάποτε εύκολα, κάποτε πιο δύσκολα, οτιδήποτε προσπάθησε ή προσπαθεί να ανακόψει τη φυσική εξέλιξη αυτών.

Ευχαριστώ τον Επίκουρο Καθηγητή Γιάννη Παπαδάκη, για την προθυμία, γενναιοδωρία και συνέπεια με την οποία ανταποκρίθηκε κάθε φορά που επικαλέστηκα τη βοήθεια του, καθώς και για το γεγονός ότι μέσα από την καθοδήγηση του γνώρισα νέες δυνατότητες οργάνωσης της πληροφορίας και των δεδομένων και άρχισα να προσεγγίζω αλλά και να εμβαθύνω σε άγνωστα μέχρι σήμερα για μένα, επιστημονικά πεδία.

Ευχαριστώ την Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Imgard Lerch–Καλαβρυτινού, για την προθυμία και το ενδιαφέρον της να αναλάβει, στο ξεκίνημα ακόμη τόσο της εργασίας μου, όσο και της γνωριμίας μας, την ευθύνη της εποπτείας του απαιτητικού και «άγνωστου» αρχικά και στις δυο μας, ερευνητικού πονήματος μου.

Ευχαριστώ επίσης τον Λέκτορα Κωνσταντίνο Καρδάμη, στενό συνεργάτη και φίλο, από την αρχή ανάληψης των καθηκόντων μου στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών και στο Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής από το 2008 μέχρι και σήμερα, για την ανεξάντλητη ηθική υποστήριξη, υπομονή και εμπιστοσύνη που έδειξε από την αρχή, τόσο στην πιλοτική εφαρμογή και υλοποίηση του φιλόδοξου κατά τη γνώμη πολλών, προγράμματος «Πληροφοριακού Γραμματισμού» για την ακαδημαϊκή κοινότητα του ΤΜΣ, όσο και σε μένα την ίδια, δεδομένου ότι χωρίς την υποστήριξη του το όραμα μου δεν θα μπορούσε ενδεχομένως να βρει τόσο γρήγορα τον δρόμο του. Τον ευχαριστώ όμως και γιατί με εμπιστεύτηκε και μου έδωσε την ευκαιρία να δοκιμάσω και να δοκιμαστώ σε μια από τις πιο

δύσκολες, σημαντικές και απαιτητικές επαγγελματικές προκλήσεις που έχω κληθεί να διαχειριστώ μέχρι σήμερα, εκείνη της διδασκαλίας και της άμεσης συμμετοχής/συνεισφοράς στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ευχαριστώ το σύνολο της κοινότητας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, διδακτικό προσωπικό και φοιτητές, για την κατανόηση και τη διάθεση καλής συνεργασίας που επέδειξαν και επιδεικνύουν όλο το τελευταίο διάστημα και εν τω μέσω δύσκολων συνθηκών, συμβάλλοντας στη άμβλυνση των τεράστιων λειτουργικών και όχι μόνο, προβλημάτων του Παραρτήματος της Κεντρικής Βιβλιοθήκης στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών.

Νιώθω την ανάγκη επίσης να ευχαριστήσω από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας την κ. Άννα Φράγκου, ως την κύρια «υπεύθυνη» για τον επαγγελματικό μου προσανατολισμό προς τον χώρο της μουσικής βιβλιοθηκονομίας, καθώς και για όλες ανεξαιρέτως τις επαγγελματικές ευκαιρίες που μου προσέφερε τόσο γενναιόδωρα, την αγαπημένη συνάδελφο Έλσα Τσανακτσίδου που στη διάρκεια της πρακτικής μου άσκησης στο ΠΑΜΑΚ με εκπαίδευσε και μου εμφύσησε την αγάπη και την αφοσίωση στο επάγγελμα μέσα από το δικό της φωτεινό παράδειγμα, την αγαπημένη φίλη και συνάδελφο Φωτεινή Πολυμεράκη για την επιστημονική και ηθική υποστήριξη σε θέματα σχεδιασμού, υλοποίησης και βιβλιογραφίας στο στάδιο σχεδιασμού του Προγράμματος για την ακαδημαϊκή κοινότητα ΤΜΣ–Ι.Π. και την πολύτιμη και σπάνια για το βάθος των γνώσεων της σε θέματα οργάνωσης βιβλιογραφικών δεδομένων, συνάδελφο Αγάθη Γέγιου.

Ευχαριστώ όμως πάνω από όλα και όλους την οικογένεια μου, τα παιδιά μου, την Ιωάννα και τον Ανάργυρο, τον πατέρα τους και σύντροφο μου, Γιώργο, την αδερφή μου και τη μητέρα μου και για την αστείρευτη υπομονή και στήριξη τους όλο αυτό το διάστημα, αλλά και γιατί η ύπαρξη τους είναι η κινητήριος δύναμη μου.

Πρόλογος

Από τη στιγμή που ξεκίνησε αυτή η εργασία μέχρι και σήμερα, ο κόσμος της πληροφορίας εξελίσσεται αδιάκοπα και με σαφή προσανατολισμό προς τον δρόμο της ψηφιοποίησης, της ηλεκτρονικής επικοινωνίας και της παροχής νέων και συνεχώς εξελισσόμενων τεχνολογικών υποδομών και δυνατοτήτων, όπως Wikis, blogs, social networks, e-books, RSS,[1] καθώς και πλήθος άλλων τεχνολογικών καινοτομιών, που εμφανίζονται καθημερινά και προστίθενται στην ήδη εκτενή λίστα, σε σχέση με τα υπάρχοντα μέσα αποθήκευσης, διάχυσης και διακίνησης της πληροφορίας.

Ο τρόπος μάθησης ή απόκτησης γνώσεων διαφέρει από άτομο σε άτομο. Κάθε άνθρωπος διαθέτει τις δικές του δεξιότητες, δυνατότητες και εμπειρίες μέσω των οποίων προσλαμβάνει την πληροφορία και τη μετουσιώνει σε γνώση.

Στον κόσμο της συνεχούς πληροφόρησης, μάθησης και εξέλιξης ο κάθε ένας από εμάς κάθε μέρα κάτι μαθαίνει. Ο ανθρώπινος εγκέφαλος καλείται να επεξεργαστεί και να διαχειριστεί σε καθημερινή βάση, λιγότερο ή περισσότερο αποτελεσματικά, νέα δεδομένα, απαιτήσεις και ανάγκες. Δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που εκτελεί τις παραπάνω διαδικασίες μηχανικά, ενώ προσπαθεί παράλληλα να διαμορφώσει σχέσεις αλληλεπίδρασης με τους γύρω του και να αφήσει το αποτύπωμα του στον κόσμο.

Δυστυχώς τα προβλήματα που προκύπτουν στο στάδιο του εντοπισμού/ταύτισης, επιλογής, αξιολόγησης και χρήσης όλου αυτού του πληροφοριακού όγκου, δεν έχουν μειωθεί ιδιαίτερα. Οι τρόποι που ο καθένας από μας μαθαίνει πώς μπορεί να κάνει την καλύτερη και ορθότερη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας, της υφιστάμενης τεχνολογίας, της διάκρισης μεταξύ καλής και κακής πληροφορίας, της δυνατής (τεκμηριωμένης) από την αδύναμη (μη τεκμηριωμένη) πληροφορία, της πραγματικής από τη φανταστική, κ.ο.κ., έχουν εξελιχθεί δυσανάλογα σε σχέση με την ταχύτητα εξέλιξης των τρόπων διάχυσης της πληροφορίας.

Αυτήν ακριβώς την αδυναμία έχει ως στόχο να καλύψει ο Πληροφοριακός Γραμματισμός, κατ'αρχάς του ανθρώπου ως πολίτη του κόσμου (NFIL, 2014)[2] και από κει και πέρα ανάλογα με το πλαίσιο και το περιβάλλον στο οποίο αυτός ενσωματώνεται, διαμορφώνεται αντιστοίχως και το περιεχόμενο του.

Σε σχέση με το παραπάνω πλαίσιο, μελετώνται μέσα από την συγκεκριμένη εργασία οι δυνατότητες εφαρμογής και υλοποίησης προγραμμάτων πληροφοριακού γραμματισμού που προορίζονται ειδικά για τις ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες και κοινότητες και παρέχονται είτε από το προσωπικό των μουσικών βιβλιοθηκών, εφόσον πρόκειται για τμηματικές μουσικές βιβλιοθήκες ή παραρτήματα-μονάδες, είτε από το «Τμήμα Παροχής Υπηρεσιών Αναφοράς προς τους Χρήστες», εφόσον πρόκειται για μοντέλο διοίκησης κεντρικής βιβλιοθήκης, εντός του οποίου εντάσσεται και η διαχείριση των μουσικών συλλογών.

Παράλληλα μελετώνται οι τρόποι μέσω των οποίων η εφαρμογή και υλοποίηση ενός προγράμματος πληροφοριακού γραμματισμού με έμφαση στη μουσική και τις μουσικές κοινότητες σχετίζεται, εξαρτάται και αλληλεπιδρά με τον τομέα της μουσικής βιβλιοθηκονομίας, καθώς και με τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία ή στην παροχή υπηρεσιών αναφοράς και πληροφόρησης προς τις μουσικές κοινότητες.

---

[1] Really Simple Syndication (Πολύ Απλή Διανομή).

[2] Βλ. National Forum on Information Literacy (NFIL), 2014. [online] Available at: <http://infolit.org/about-the-nfil/what-is-the-nfil/> και IFLANET, 2008. *The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning.* [online] Available at: <http://archive.ifla.org/III/wsis/BeaconInfSoc.html> [Προσπελάστηκε 23 Μαρτίου 2014].

Ο συγγραφέας της παρούσας εργασίας επιχειρεί, μέσα από την υλοποίηση και εφαρμογή του συγκεκριμένου προγράμματος να προωθήσει, να προβάλλει, να τεκμηριώσει και να αποδείξει σε σχέση με τα αποτελέσματα και τα οφέλη του προγράμματος, τους λόγους για τους οποίους είναι απαραίτητη κατ' αρχάς η εφαρμογή, κατά δεύτερον η διεύρυνση της εφαρμογής του συγκεκριμένου προγράμματος, σε όλες τις ακαδημαϊκές κοινότητες του Ιονίου Πανεπιστημίου, δίνοντας έμφαση ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού, στις ξεχωριστές ανάγκες της κάθε ακαδημαϊκής κοινότητας μεμονωμένα, όπως αυτές προκύπτουν από το πρόγραμμα σπουδών και το περιεχόμενο των μαθημάτων ανά γνωστικό τομέα που θεραπεύεται από το Ίδρυμα.

Δεύτερον, ο συγγραφέας επιχειρεί να τεκμηριώσει και να αποδείξει τους λόγους, αλλά και τα οφέλη που προκύπτουν από την ανάπτυξη ισχυρών δεσμών και συνεργασίας μεταξύ βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή και διδακτικού προσωπικού των πανεπιστημίων σε όλα τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος, καθώς θεωρείται αυτονόητο, ότι πέρα και πάνω από όλα, άπαντα τα μέλη ενός ακαδημαϊκού ιδρύματος, επιστημονικό/διοικητικό και διδακτικό προσωπικό, οφείλουν να υπηρετούν και να προάγουν τους στόχους και την αποστολή του ιδρύματος μέσα στο οποίο υπάγονται, αλλά και να βρίσκουν κοινούς τόπους σύμπραξης και δράσης με γνώμονα το όφελος του συνόλου της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Τρίτον, ο συγγραφέας επιθυμεί να συμβάλλει στον εμπλουτισμό της ελληνικής βιβλιογραφίας σε ό,τι αφορά:

1. Γενικά στον χώρο της μουσικής βιβλιοθηκονομίας και των ακαδημαϊκών μουσικών βιβλιοθηκών στην Ελλάδα.
2. Στο είδος των παρεχόμενων (εξειδικευμένων ή στοχευμένων) υπηρεσιών αναφοράς και πληροφόρησης προς τις ακαδημαϊκές μουσικές κοινότητες.
3. Στη μελέτη των χαρακτηριστικών και της συμπεριφοράς των μουσικών ως ειδικής κατηγορίας χρηστών (θεωρητικών-εκτελεστών, φοιτητών-διδασκόντων) σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας.
4. Στην αλληλλο-συσχέτιση και αλληλεπίδραση των μεθόδων οργάνωσης, αναζήτησης και ανάκτησης των μουσικών πληροφοριών και δεδομένων και πώς αυτές αποτυπώνονται και ενσωματώνονται στο περιεχόμενο του προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική»*.

Τέλος, ο συγγραφέας μέσω της παρούσας έρευνας επιθυμεί να συμβάλλει στην επικοινωνία, αλλά και στη διαμόρφωση ενός πλαισίου, το οποίο θα αποτελέσει αφετηρία για περαιτέρω μελέτη και έρευνα επιμέρους θεμάτων που σχετίζονται με την εξέλιξη της μουσικής βιβλιοθηκονομίας στην Ελλάδα, τον χώρο των ελληνικών ακαδημαϊκών μουσικών βιβλιοθηκών, την οργάνωση των μουσικών πληροφοριών και δεδομένων στις βάσεις δεδομένων των τελευταίων από τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους ή υπεύθυνους των μουσικών συλλογών, θέτοντας ως πρωταρχικό στόχο την παροχή βέλτιστων και τυποποιημένων υπηρεσιών αναφοράς και πληροφόρησης προς τις ακαδημαϊκές μουσικές κοινότητες.

Συνεισφορά στην έρευνα

Ως προς την ίδια την εφαρμογή, μέσα από το παρόν πόνημα προβάλλεται η πιλοτική εφαρμογή, σχεδιασμός και υλοποίηση ενός Προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού με έμφαση στη Μουσική, ειδικά σχεδιασμένου και προορισμένου για την κάλυψη των αναγκών της κοινότητας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου. Για την εφαρμογή του Προγράμματος προτείνεται το μοντέλο της ενσωματωμένης διδασκαλίας (course integrated instruction) στο Πρόγραμμα Σπουδών του ΤΜΣ-Ι.Π. στην Κατεύθυνση *«Μουσικές Επιστήμες»*.

Ως προς το περιεχόμενο του Προγράμματος, η διαφοροποίηση συνίσταται στο ότι δίνεται έμφαση, τόσο στη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας γενικά, όσο και στη χρήση

και διαχείριση της μουσικής πληροφορίας ειδικότερα. Η καθοδήγηση και εκπαίδευση στη χρήση των πηγών και υπηρεσιών της βιβλιοθήκης (βιβλιογραφική εκπαίδευση) αποτελεί αυτονόητο και πλήρως ενσωματωμένο στόχο του προγράμματος, με μετατόπιση όμως του κέντρου βάρους στη χρήση και διαχείριση της ίδιας της πληροφορίας, ανεξαρτήτως πηγής προέλευσης, μορφών αποθήκευσης και τρόπων διάχυσης και διακίνησης αυτής.

Παράλληλα προβάλλεται η δυνατότητα διεύρυνσης του συγκεκριμένου Προγράμματος, τόσο στο σύνολο της Κοινότητας του Ι.Π., όσο και στο σύνολο των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Μουσικών Βιβλιοθηκών, με τις απαραίτητες διαφοροποιήσεις ως προς το εκπαιδευτικό υλικό και περιεχόμενο, με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες του πληθυσμού για τον οποίο προορίζεται το πρόγραμμα κάθε φορά.

Σε σχέση με το πλαίσιο, η παρούσα έρευνα εστιάζει και αφορά:

1. Στους τρόπους μέσω των οποίων ο κατάλληλος σχεδιασμός, υποδομή, πρόβλεψη, οργάνωση μιας ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης και οι πολιτικές διαχείρισης των μουσικών συλλογών επηρεάζουν ή/και διαμορφώνουν την ποιότητα των υπηρεσιών αναφοράς, απλών ή σύνθετων, που παρέχονται εκ μέρους του προσωπικού που στελεχώνει μια ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη γενικά και την ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη του ΤΜΣ-Ι.Π. ειδικότερα.
2. Στην μελέτη, διερεύνηση και δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων στην ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη *Παράρτημα-Μονάδα* ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ-Ι.Π. (μελέτη περίπτωσης) για την πλήρη ένταξη και ενσωμάτωση του Προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού στο Πρόγραμμα Σπουδών του ΤΜΣ-Ι.Π.
3. Στη διερεύνηση των τρόπων/μεθόδων μέσω των οποίων μπορεί το συγκεκριμένο Πρόγραμμα να λειτουργήσει αποτελεσματικά, όντας πλήρως συμμορφωμένο και εναρμονισμένο με τους στόχους, την αποστολή και τις ανάγκες του Ιδρύματος και του Τμήματος.
4. Στην προβολή προς το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας ΤΜΣ-Ι.Π. της ανάγκης διαμόρφωσης πληροφοριακά εγγράμματων φοιτητών.
5. Στη μελέτη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του πληθυσμού της κοινότητας του ΤΜΣ-Ι.Π. στην οποία απευθύνεται και για την οποία προορίζεται το Πρόγραμμα.
6. Στη μελέτη, αξιολόγηση, χρήση και διαχείριση συγκεκριμένων πληροφοριακών εργαλείων, παραδοσιακών και μη, στενά συνδεδεμένων με τη μουσική.
7. Στη συστηματική συλλογή δεδομένων που αφορούν αυστηρά στην αξιολόγηση του προγράμματος (βλ. Παραρτήματα: *Προσωπικός Φάκελος*).[1]
8. Στη συστηματική συλλογή δεδομένων που συμβάλλουν στην αξιολόγηση του μουσικού βιβλιοθηκονόμου σε ρόλο εκπαιδευτή-διδάσκοντα.[2]
9. Στην προβολή της σημασίας που έχει για τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους η τυποποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους αναφορικά με: α. το ίδιο το επάγγελμα και τις απαιτήσεις του, β. την εξέλιξη της αναπαράστασης της μουσικής γνώσης και πληροφορίας, μέσα από τις δυνατότητες που παρέχει κάθε φορά η τρέχουσα τεχνολογία και γ. την τυποποίηση της εκπαίδευσης που οφείλουν να λαμβάνουν οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι, εφόσον καλούνται να αναλάβουν ρόλο συμβούλου-εκπαιδευτή (educator, όχι instructor) συμμετέχοντας ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία.

[1]Το Portfolio τηρείται σε ετήσια βάση από τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή και αποτελεί μια ακόμη μέθοδο αξιολόγησης του ίδιου και του περιεχομένου του προγράμματος.
[2]Ibid.

Εισαγωγή

Η πληροφόρηση συχνά τείνει να δημιουργεί περισσότερα προβλήματα από εκείνα που μπορεί να διαχειριστεί ο τελικός αποδέκτης της. Οι μηχανισμοί μετάδοσης της πληροφορίας επεκτείνονται σε αριθμό και σε εμβέλεια. Οι μορφές εμφάνισης/αποθήκευσης/διάχυσης της πληροφορίας είναι πολλές και ποικίλες. Η ταχύτητα με την οποία οι πληροφορίες διαχέονται ολοένα αυξάνεται. Οι πληροφορίες σήμερα μπορούν να μεταδοθούν με ακρίβεια, συνέπεια και σε διαφορετικές μορφές ταυτόχρονα και σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Η συγκέντρωση πληροφοριών συχνά προκαλεί στο άτομο το λεγόμενο «*πληροφοριακό άγχος (information anxiety)»,* το οποίο προέρχεται από τη συνειδητοποίηση, ότι ο όγκος των πληροφοριών που έχουν συλλεχθεί είναι μεγαλύτερος από εκείνον που μπορεί να διαχειριστεί/επεξεργαστεί κάποιος. Αρκεί να σκεφτεί κανείς:

- Ότι περισσότερες πληροφορίες έχουν παραχθεί τα τελευταία 30 χρόνια σε σχέση με τα τελευταία 5000 χρόνια.
- Σχεδόν ένα εκατομμύριο μονογραφίες εκδίδονται παγκοσμίως κάθε χρόνο.
- Υπολογίζεται, ότι υπάρχουν 3 δισεκατομμύρια ιστοσελίδες στον Παγκόσμιο Ιστό, ο ρυθμός ενημέρωσης του οποίου είναι 5 εκατομμύρια νέες σελίδες καθημερινά περίπου (Burkhardt and MacDonald, 2010).

Από την άλλη ο ρυθμός ανάπτυξης της εκδοτικής παραγωγής έχει μείνει σταθερός από τον 16ο αιώνα μέχρι σήμερα (διπλασιάζεται κάθε 7 με 8 χρόνια).

Αναπόφευκτα, τα τελευταία χρόνια ο τομέας των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών που έχει υποστεί τις μεγαλύτερες αλλαγές είναι εκείνος της πληροφορίας γενικά και της ηλεκτρονικής πληροφορίας ειδικότερα. Κάποιοι θεωρούν ότι η τελευταία έχει ή πρόκειται να αντικαταστήσει την παραδοσιακή βιβλιογραφία και κατά συνέπεια ή εν συνεχεία τις παραδοσιακές συλλογές. Ενδεχομένως αυτές οι πεποιθήσεις, θέσεις ή προβλέψεις να είναι απόλυτες, αβάσιμες και παρακινδυνευμένες. Ενδεχομένως πάλι όχι. Ενδεχομένως η παρούσα κατάσταση να εξελιχθεί ακόμη περισσότερο προς την κατεύθυνση της συνύπαρξης, αλληλεπίδρασης και αλληλοσυμπλήρωσης των διαφόρων και διαφορετικών μέσων, παραδοσιακών και μη, που φέρουν πληροφορίες, αξιοποιώντας στο έπακρο τις δυνατότητες που προσφέρει κάθε φορά η τεχνολογική πραγματικότητα

Όποια και αν είναι η εξέλιξη σε σχέση με την πληροφορία, δεν πρέπει να ξεχνάει κανείς, ότι οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες δεν απευθύνονται σε μια μόνο κατηγορία ή ομάδα πληθυσμού κι ότι μέσα στον ίδιο πληθυσμό δεν φέρουν όλοι οι χρήστες τα ίδια χαρακτηριστικά ή δεν έχουν όλοι τις ίδιες πληροφοριακές ανάγκες.

Δεν πρέπει επίσης να παραβλέπονται θέματα που σχετίζονται άμεσα με την πληροφορία, όπως είναι το υψηλό κόστος αυτής, το θεσμικό πλαίσιο και η ισχύουσα τεχνολογική πραγματικότητα. Οι διάφορες και διαφορετικές μορφές αποθήκευσης και διακίνησης της πληροφορίας απαιτούν και διαφορετική διαχείριση προϋπολογισμών, πνευματικών δικαιωμάτων, αλλά και διαδικασίες ελέγχου, στις οποίες πρέπει να υποβάλλεται η πληροφορία.

Τόσο η πληροφορία στην παραδοσιακή της μορφή, όσο και η ηλεκτρονική πληροφορία, χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα στη δομή, τη σύνθεση και την οργάνωση και η λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με τη μία ή την άλλη ή και τις δύο μορφές, προϋποθέτει εκ μέρους του προσωπικού των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, που απασχολείται ή έχει ειδικευτεί

στον τομέα της παροχής υπηρεσιών αναφοράς προς τους χρήστες, σοβαρή ενασχόληση και σφαιρική πληροφόρηση, προκειμένου οι τελικές αποφάσεις να διαμορφώνονται λαμβάνοντας υπόψη τα οφέλη που προκύπτουν από την ικανοποίηση των πληροφοριακών αναγκών της πλειονότητας των πληθυσμών, στους οποίους οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες απευθύνονται.

Γενικά η αναζήτηση πληροφοριών θεωρείται μια διαδικασία πολυσύνθετη. Περιλαμβάνει πολλές και διαφορετικές έννοιες, πολλές και διαφορετικές μεθόδους ή διαδικασίες. Ο τρόπος που η τεχνολογία εμπλέκεται στην αναζήτηση των πληροφοριών έχει καταστήσει με την πάροδο των χρόνων αναπόφευκτη τη μετατόπιση βάρους από την ίδια την πληροφορία, στην εξοικείωση με την υπάρχουσα/τρέχουσα τεχνολογική υποδομή ή τεχνολογία μέσω της οποίας προσεγγίζει ή φθάνει εν τέλει κάποιος στην πληροφορία.

Τόσο ο χώρος των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, όσο και οι ίδιοι οι βιβλιοθηκονόμοι, βρίσκουν εαυτούς να αιωρούνται μεταξύ των απαιτήσεων της παραδοσιακής ακαδημαϊκής έρευνας, της ανάγκης για ακαδημαϊκή αριστεία και της αδυναμίας έγκαιρης ενσωμάτωσης της τεχνολογίας της πληροφορίας στις παραπάνω απαιτήσεις, δεδομένου ότι, μέχρι να ενσωματωθεί και να αφομοιωθεί μια τεχνολογική καινοτομία, κάποια άλλη έχει εν τω μεταξύ προκύψει. Δεν είναι όμως μόνο ο ρυθμός με τον οποίον λαμβάνουν χώρα οι αλλαγές στον τομέα της τεχνολογίας της πληροφορίας, αλλά και η κατεύθυνση προς την οποία θεωρείται ότι πρέπει να οδηγηθούν οι συγκεκριμένες εξελίξεις σε σχέση με τις παρεχόμενες από τη βιβλιοθήκη υπηρεσίες.

Η εξέλιξη των μορφών και των μέσων αποθήκευσης, διάχυσης και διακίνησης της πληροφορίας θεωρείται δεδομένη. Η αρχή που πρέπει να διέπει και με βάση την οποία πρέπει να διαμορφώνονται οι αποφάσεις και οι επιλογές από τους βιβλιοθηκονόμους-επιστήμονες-διαχειριστές της πληροφορίας, είναι ότι το μέσο αποθήκευσης ή διακίνησης της τελευταίας, είτε αυτό είναι παραδοσιακό, είτε αυτό ενσωματώνει την τρέχουσα τεχνολογία, αξιολογείται με βάση το περιεχόμενο ή την ιδέα/σκέψη που εμπεριέχει. Στην πράξη αυτό σημαίνει, ότι το μέσο δεν είναι και δεν μπορεί να είναι πιο σημαντικό από το περιεχόμενο του, όσο κι αν το πρώτο επηρεάζει το δεύτερο.

Σημαίνει επίσης, ότι η επιτυχής παρουσία και ενσωμάτωση των διαθέσιμων από την τεχνολογία, μέσων αποθήκευσης/διακίνησης πληροφοριών από τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, προϋποθέτει ως απαραίτητη συνθήκη:

1. Την ικανότητα του μέσου να εκπληρώνει τις πληροφοριακές ανάγκες των χρηστών στους οποίους απευθύνεται ή/και για τους οποίους προορίζεται.
2. Τη δέσμευση του βιβλιοθηκονόμου ως επιστήμονα της πληροφορίας, καθώς και του συνόλου της ακαδημαϊκής κοινότητας ότι κατανοούν και αντιλαμβάνονται την ανάγκη ύπαρξης αυτών των μέσων από τη μια, ενώ κατανοούν και αντιλαμβάνονται το ηθικό πλαίσιο χρήσης και διαχείρισης τόσο των μέσων, όσο και του περιεχομένου αυτών από την άλλη.
3. Τη δέσμευση των οργανισμών, στους οποίους υπάγονται οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, για τη συνεχή και σταθερή χρηματοδότηση των τελευταίων, προκειμένου να μπορούν να παρακολουθούν τις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στο δυναμικό περιβάλλον της πληροφορίας
4. Τη δέσμευση των οργανισμών στην αποδοχή του συνεχώς εξελισσόμενου ρόλου των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών αναφορικά με την επικοινωνία και τη διατήρηση της καταγεγραμμένης γνώσης.

ΜΕΡΟΣ 1ο. ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑ

"Progress begins with the belief that what is necessary is possible"
Norman Cousins[1]

Κεφάλαιο 1. Ακαδημαϊκές Μουσικές Βιβλιοθήκες

Τι θεωρείται ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη

Η ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη είναι συστατικό της πολιτικής, της κουλτούρας και του ιδρύματος, στο οποίο υπάγεται η υπηρεσία.

Ό,τι επηρεάζει την ανώτατη εκπαίδευση επηρεάζει και την ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη. Οι όποιες μεταβολές στη χρηματοδότηση προς τα πάνω ή προς τα κάτω, καθορίζουν την ικανότητα της ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης να επιτυγχάνει τους στόχους της. Παράλληλα οι απαιτήσεις στην αγορά εργασίας επιδρούν στο περιεχόμενο των σπουδών, στην ανάπτυξη των μουσικών συλλογών και στις παρεχόμενες προς τη μουσική κοινότητα υπηρεσίες. Δεδομένου, ότι η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη γενικώς και επομένως και η ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη ειδικώς, αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της αποστολής κάθε ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος, είναι απαραίτητο για τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους να κατανοούν τις αλλαγές που λαμβάνουν χώρα ή βρίσκονται υπό εξέλιξη στην ανώτατη εκπαίδευση. Κάποιες παράμετροι επιδρούν άμεσα στη μουσική βιβλιοθήκη και τις υπηρεσίες της, όπως αυτές που σχετίζονται με το πρόγραμμα σπουδών του ιδρύματος, τις δημογραφικές αλλαγές στο σώμα των φοιτητών και τον εμπλουτισμό των μέσων διεξαγωγής της εκπαιδευτικής διαδικασίας εντός και εκτός της αίθουσας διδασκαλίας. Η κυριότερη παράμετρος παραμένει ωστόσο η χρηματοδότηση.

Ο ορισμός της ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης με την ενσωμάτωση νέων μέσων αποθήκευσης και διακίνησης της μουσικής πληροφορίας βρίσκεται υπό διαρκή επαναπροσδιορισμό τα τελευταία χρόνια. Στις περισσότερες σύγχρονες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος μπορεί να είναι συγχρόνως βιβλιοθηκονόμος τέχνης[2] ή βιβλιοθηκονόμος χορού,[3] ενώ με την ενσωμάτωση του video και του λογισμικού υπολογιστών είναι πλέον και βιβλιοθηκονόμος μέσων.[4] Νέοι τίτλοι και έννοιες αντανακλώνται από τα ονόματα των βιβλιοθηκών, π.χ. Βιβλιοθήκες Παραστατικών Τεχνών, [5] Παραρτήματα Καλών Τεχνών[6] και Κέντρα Μέσων,[7] καθώς οι βιβλιοθήκες προσπαθούν να περιλαμβάνουν και μη έντυπο υλικό στις συλλογές τους.

Μια ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη μπορεί να λειτουργεί στο πλαίσιο ενός ευρύτερου οργανισμού, π.χ. Κεντρική Βιβλιοθήκη, ή ως αυτόνομος πληροφοριακός οργανισμός ή κέντρο πληροφόρησης (π.χ. τμηματική βιβλιοθήκη, παράρτημα κεντρικής βιβλιοθήκης,

[1]Norman Cousins (1915–1990), American journalist, author, world peace advocate.
[2]Βλ. Art librarian.
[3]Βλ. Dance librarian.
[4]Βλ. Media librarian.
[5]Βλ. Performing arts libraries.
[6]Βλ. Fine Arts Divisions.
[7]Βλ. Media Centers.

κ.τ.λ.), ενώ ισχύει η ίδια βασική αρχή που ισχύει και στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες γενικά: η έμφαση δίνεται στους χρήστες.

Η οργανωτική δομή των ακαδημαϊκών μουσικών βιβλιοθηκών παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη σε όλη τη διάρκεια του 20ού αιώνα και εξακολουθεί σε μεγάλο βαθμό να διατηρεί τα ίδια χαρακτηριστικά και στον 21ο αιώνα. Αυτό είναι κάτι που θεωρείται μάλλον φυσικό και αυτονόητο, καθώς ο τρόπος οργάνωσης τους συμβαδίζει με τον τρόπο οργάνωσης του εκπαιδευτικού ιδρύματος στο οποίο υπάγονται.

Στις περισσότερες των περιπτώσεων η οργάνωση της ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης ακολουθεί το μοντέλο διοίκησης της ακαδημαϊκής κεντρικής βιβλιοθήκης, το οποίο δίνει συχνά έμφαση σε ένα γραφειοκρατικό μοντέλο διοίκησης, με αποτέλεσμα εξαιτίας των στενών ορίων που τίθενται από το τελευταίο, η εικόνα της ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης προς τα έξω να μη διαφέρει πολύ από εκείνην της ακαδημαϊκής κεντρικής βιβλιοθήκης.

Δεδομένων των πολλών μεταβλητών δεν είναι εύκολο να καθοριστεί πάντα ο αριθμός του ανθρώπινου δυναμικού που απαιτείται σε τακτικό προσωπικό. Μεταξύ αυτών των μεταβλητών περιλαμβάνονται το πλήθος και είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους χρήστες, το ωράριο λειτουργίας, της βιβλιοθήκης, τα κενά θέσεων λόγω αδειών και ασθενειών, ο όγκος των αιτημάτων προς διαχείριση, ο πληθυσμός (ποσοτικά δεδομένα), ο όγκος της συλλογής (ποσοτικά δεδομένα, διασπορά συλλογών, άρση πρόσβασης σε τμήματα των συλλογών, κ.τ.λ.).

Τι συνιστά μια αρκετά μεγάλη συλλογή; Σε αυτό το ερώτημα υπάρχουν τρείς απαντήσεις:

1. Οποιαδήποτε συλλογή ενσωματώνει μονογραφίες σχετικά με τη μουσική, παρτιτούρες και ηχογραφήσεις, ως μια διακριτή οντότητα.
2. Οποιαδήποτε βιβλιοθήκη στην οποία ο όγκος των σχετιζόμενων με τη μουσική ερωτημάτων που υποβάλλονται, απαιτούν την ύπαρξη μιας υπηρεσίας αναφοράς με εξειδικευμένο προσωπικό.
3. Οποιαδήποτε βιβλιοθήκη, η οποία ως ελάχιστη προϋπόθεση έχει θέσει ως άμεση προτεραιότητα την κάλυψη των αναγκών της μουσικής κοινότητας στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών (Hack and Schwegel, 1994).

Υπάρχουν παράλληλα ζητήματα τα οποία δεν είναι τόσο εύκολο να απαντηθούν, όπως:

- Είναι το προσωπικό ποτέ επαρκές; Ο πιο σημαντικός άλλωστε «πόρος» κάθε ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης είναι το προσωπικό της.
- Μπορεί η ποιότητα να αντισταθμίσει την ποσότητα;
- Τι θεωρείται απαραίτητο στην παροχή υπηρεσιών και στη βασική λειτουργία μιας ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης;

Μόνο οι υπεύθυνοι των μουσικών συλλογών είναι σε θέση να τεκμηριώσουν επαρκώς τους λόγους για τους οποίους η μουσική ως γνωστικός τομέας θεωρείται διαφορετικός και ιδιαίτερος, τεκμηρίωση που ούτως ή άλλως μόνο οι «μυημένοι» στον κόσμο της μουσικής μπορούν να κατανοήσουν πλήρως.

Ο υπεύθυνος διαχείρισης των μουσικών συλλογών καλείται συχνά να βασιστεί σε επικουρικό προσωπικό, φοιτητές, εθελοντές, πρακτική άσκηση, προκειμένου να καλύψει την έλλειψη τακτικού προσωπικού. Το σημείο εκείνο που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής είναι πώς θα δοθούν τα απαραίτητα ερεθίσματα στο επικουρικό προσωπικό, έτσι ώστε να διατηρηθεί το ενδιαφέρον τους για τη δουλειά, δεδομένου ότι καλούνται να διεκπεραιώσουν εργασίες που για τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους δεν θεωρούνται ούτε ενδιαφέρουσες, ούτε ευχάριστες. Χρειάζεται επομένως μεγάλη προσοχή, προκειμένου να μη δημιουργηθεί η εντύπωση, ότι το επικουρικό προσωπικό αντικαθιστά το τακτικό προσωπικό ή δρά ανεξέλεγκτα, χωρίς δηλαδή την άσκηση απαραίτητου ελέγχου εκ μέρους του τακτικού προσωπικού της μουσικής βιβλιοθήκης.

Η εμπειρία έχει δείξει ότι το επικουρικό προσωπικό προσφέρει τις υπηρεσίες του συνήθως για σύντομο χρονικό διάστημα. Το ενδιαφέρον του προσωπικού αυτού μειώνεται μόλις συνειδητοποιήσει ότι τα καθήκοντα που του αναθέτει ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος είναι πολύ συγκεκριμένα και επαναλαμβανόμενα. Γενικά, είναι δύσκολο να εξισορροπήσει κάποιος την αναλογία μεταξύ του επικουρικού προς το τακτικό προσωπικό μιας μουσικής βιβλιοθήκης, καθώς κάθε ένας εκ μέρους του επικουρικού προσωπικού απαιτεί τουλάχιστον 5 με 10% του χρόνου του επόπτη (εδώ δεν είναι άλλος από τον μουσικό βιβλιοθηκονόμο). Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι η εποπτεία πρέπει να είναι το κύριο καθήκον και αρμοδιότητα του μουσικού βιβλιοθηκονόμου για όσο διάστημα έχει υπό τον έλεγχο του επικουρικό προσωπικό. Κάτι τέτοιο βέβαια δεν είναι εφικτό στην πράξη. Υπάρχει ωστόσο τρόπος μέσα από την εφαρμογή συγκεκριμένων τεχνικών, όπως η καθοδήγηση (mentoring), όσο κι αν αυτή δεν είναι πολύ διαδεδομένη στον χώρο των μουσικών βιβλιοθηκών, να διαμορφωθούν οι κατάλληλες συνθήκες, ώστε το επικουρικό προσωπικό να προσεγγίσει με μεγαλύτερο ενδιαφέρον το συγκεκριμένο επάγγελμα.[1]

Μορφές και λειτουργίες μιας μουσικής βιβλιοθήκης

Τα συνηθέστερα είδη των μουσικών βιβλιοθηκών που μπορεί κάποιος να συναντήσει ή χρησιμοποιήσει είναι:

1. Η μουσική συλλογή ενός μουσικού σχολείου ή ωδείου (conservatory): Σχολικές μουσικές βιβλιοθήκες ή Βιβλιοθήκες Ωδείων.
2. Παράρτημα–Μονάδα[2] ή Τμηματική Μουσική Βιβλιοθήκη[3] (music section), π.χ. Ακαδημαϊκές Μουσικές Βιβλιοθήκες.
3. Κεντρικό αποθετήριο, π.χ. Music Division of Library of Congress..

[1]Στην περίπτωση της βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών η τεχνική αυτή εφαρμόζεται για κάθε άτομο που καλείται να καλύψει βραχυπρόθεσμα κάποιες ανάγκες της βιβλιοθήκης. Το επικουρικό αυτό προσωπικό προέρχεται κυρίως από την Πρακτική Άσκηση του ΤΜΣ, διάρκειας 1½ περίπου μήνα. Μέχρι και τον Νοέμβριο του 2013 το προσωπικό αυτό προερχόταν αποκλειστικά από φοιτητές του ΤΜΣ, οι οποίοι δεν είχαν καμία προηγούμενη σχέση με τον χώρο των βιβλιοθηκών, ως οργάνωση και λειτουργία. Η εκπαίδευση τους περιελάμβανε πρωτίστως κατανόηση τόσο των αναγκών της μουσικής κοινότητας, όσο και του τρόπου διαχείρισης αυτών, έμφαση στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, έμφαση στον χρήστη και τις ανάγκες του, έμφαση στη διαχείριση κρίσεων και απλών πληροφοριακών ζητημάτων. Πολύ γρήγορα κατανοούσαν και συνειδητοποιούσαν τον ρόλο του μουσικού βιβλιοθηκονόμου για τη μουσική κοινότητα, τις δεξιότητες, τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες του και σταδιακά αντιμετώπιζαν την εργασία τους με περισσότερη συνέπεια, ζήλο και ενθουσιασμό, ακόμη και για τις πιο κουραστικές και συχνά επαναληπτικές εργασίες, όπως ταξιθέτηση, τεχνική επεξεργασία, καταχώρηση αριθμού εισαγωγής στα τεκμήρια, και ά. Σε αυτό συνέβαλλε το γεγονός, ότι ο υπεύθυνος διαχείρισης της μουσικής συλλογής συμμετείχε εξίσου σε όλες τις προαναφερθείσες «κουραστικές», αλλά απαραίτητες εργασίες, ενώ παράλληλα φρόντιζε να κρατάει ζωντανό το ενδιαφέρον του προσωπικού από τη μια εμπλουτίζοντας τα καθήκοντα του (π.χ. καθοδήγηση στις βασικές τεχνικές διατήρησης του μουσικού υλικού, καταλογογράφηση βιβλίων, έντυπης μουσικής και ηχογραφήσεων) και από την άλλη αφήνοντας «χώρο» στο επικουρικό προσωπικό για λήψη πρωτοβουλιών και εξάσκηση στη διαχείριση δύσκολων πληροφοριακών ζητημάτων ή/και κρίσεων, πάντα όμως υπό την επίβλεψη του. Η ανταπόκριση τους ήταν μεγαλύτερη των αρχικών προσδοκιών, ενώ το ενδιαφέρον, η προθυμία, η προσαρμογή, η ταχύτητα με την οποία άρχισαν να προλαμβάνουν ή να καλύπτουν την οποιαδήποτε ανάγκη προτού καν αυτή διατυπωθεί φραστικά, η σταδιακή κατανόηση βιβλιοθηκονομικών όρων, η άνεση στη χρήση του συστήματος αυτοματισμού της βιβλιοθήκης, όλα αυτά και πολλά ακόμη, ήταν αρκετά για να πειστεί ο υπεύθυνος διαχείρισης της μουσικής συλλογής, ότι ο χρόνος που δαπανήθηκε στην καθοδήγηση και «μύηση» του επικουρικού προσωπικού στον «κόσμο» της μουσικής βιβλιοθηκονομίας και της ιδιαιτερότητας των μουσικών συλλογών, είχε παραπάνω από ικανοποιητικά αποτελέσματα και για την κοινότητα του ΤΜΣ, αλλά και για τους ίδιους τους φοιτητές που διεκπεραίωναν επιτυχώς την πρώτη τους επαγγελματική, μη σχετιζόμενη με τον επαγγελματικό ή καλλιτεχνικό τους προσανατολισμό, πρόκληση.

[2]Η βιβλιοθήκη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ι.Π. λειτουργεί ως Παράρτημα-Μονάδα της ΒΙΚΕΠ-Ι.Π. από τις 10-10-2012 μέχρι σήμερα

[3]Η βιβλιοθήκη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ι.Π. λειτουργούσε ως τμηματική μουσική βιβλιοθήκη από την ημέρα ιδρύσεως της μέχρι και τον 6-2012.

4. Ειδικές συλλογές – Ερευνητικές Βιβλιοθήκες.[1]
5. Εθνικές βιβλιοθήκες (National libraries).
6. Δημόσιες βιβλιοθήκες (Public libraries).
7. Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες (Academic libraries).
8. Βιβλιοθήκες Ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών (Broadcasting libraries).
9. Βιβλιοθήκες στη Μουσική Βιομηχανία[2] (Music publishers and Hire libraries).
10. Βιβλιοθήκες ορχήστρας και όπερας (Orchestra and Opera libraries).
11. Κέντρα Μουσικών Πληροφοριών (Music Information Centers) (IAML, 2007).[3]

Σχεδιασμός ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης

Σύμφωνα με τον ACRL (Association of College & Research Libraries) (2011) έχουν θεσπιστεί κάποιες βασικές αρχές/σταθερές (*Standards for Libraries in Higher Education)*[4] για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, οι οποίες έχουν ως στόχο «*να καθοδηγούν τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στην προώθηση και διατήρηση του συνεργατικού τους ρόλου στην εκπαίδευση των φοιτητών, στην επίτευξη της αποστολής του ιδρύματος τους και στην ανάθεση ηγετικού ρόλου στις βιβλιοθήκες για την αξιολόγηση και τη διαρκή εξέλιξη των ιδρυμάτων, στα οποία υπάγονται*».

Στο πλαίσιο αυτό και σε σχέση με τους δείκτες απόδοσης (Performance indicators) έχουν διατυπωθεί από την ALA εννέα αρχές μια εκ των οποίων, συγκεκριμένα η έκτη (6η) αρχή είναι και ο Χώρος (Space).

Ως προς την αρχή του Χώρου (Space) ορίζεται το εξής: «*Οι βιβλιοθήκες είναι οι πνευματικοί χώροι, όπου οι φοιτητές αλληλεπιδρούν μέσω ιδεών σε φυσικά και εικονικά περιβάλλοντα για να επεκτείνουν τη μάθηση και να καταστήσουν εφικτή τη δημιουργία νέας γνώσης*».

Ως προς την 6η αρχή και ό,τι αυτή περιλαμβάνει, αναφέρονται ενδεικτικά:

1. Η βιβλιοθήκη δημιουργεί διαισθητική πλοήγηση, η οποία υποστηρίζει την αυτόνομη/ανεξάρτητη χρήση των εικονικών και φυσικών χώρων.
2. Η βιβλιοθήκη παρέχει ασφαλή και σίγουρα, φυσικά και εικονικά περιβάλλοντα που συμβάλλουν στη μελέτη και την έρευνα.
3. Η βιβλιοθήκη διαθέτει υποδομή Πληροφορικής Τεχνολογίας (IT=Information Technology infrastructure) για να παρέχει αξιόπιστα και ισχυρά εικονικά και φυσικά περιβάλλοντα που θεωρούνται απαραίτητα στη μελέτη και την έρευνα.
4. Η βιβλιοθήκη χρησιμοποιεί τα φυσικά και εικονικά περιβάλλοντα ως πνευματικούς χώρους, παρέχοντας πρόσβαση σε προγράμματα, εκθέσεις, διαλέξεις, και ά.

---

[1] Στις ειδικές συλλογές εντάσσονται και οι βιβλιοθήκες, οι οποίες λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, καθώς και κινηματογραφικών studios.

[2] Οι παραπάνω τύποι βιβλιοθηκών σχετίζονται με συγκεκριμένους φορείς και οργανισμούς, από τους οποίους προκύπτουν και οι λειτουργίες τους. Ο πρώτος τύπος βιβλιοθήκης αποτελεί μέρος της Δημόσιας βιβλιοθήκης, ο δεύτερος τύπος βιβλιοθήκης σχετίζεται με τα μουσικά σχολεία στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τις μουσικές σχολές και τα ωδεία (αδιαβάθμητες σχολές μουσικής εκπαίδευσης), ο τρίτος τύπος βιβλιοθήκης σχετίζεται με την τριτοβάθμια εκπαίδευση (πανεπιστημιακά ιδρύματα), ο τέταρτος τύπος βιβλιοθήκης αφορά σε νομοθετικά όργανα, ο πέμπτος τύπος βιβλιοθήκης αφορά σε ιδρύματα ή οργανισμούς, οι οποίοι δεν έχουν οπωσδήποτε ως κύριο τομέα ενδιαφέροντος τη μουσική και ο έκτος τύπος μουσικής βιβλιοθήκης αφορά σε δισκογραφικές εταιρείες ή άλλους εμπορικούς εκδότες, οι οποίοι είτε διαθέτουν βιβλιοθήκες, είτε διαθέτουν ηλεκτρονική πρόσβαση μέσω συνδρομής, σε ηλεκτρονικές μουσικές βιβλιοθήκες.

[3] IAML. *Working with music in libraries*. [online] Available at: <http://www.iaml.info/iaml-uk-irl/publications/wwmil.pdf> [Προσπελάστηκε 6 Απριλίου 2014].

[4] ACRL, 2011. [online] Available at: <http://www.ala.org/acrl/standards/standardslibraries> [Προσπελάστηκε 12 Μαρτίου 2014].

5. Η βιβλιοθήκη σχεδιάζει παιδαγωγικούς χώρους για να καταστήσει εφικτή την ανάπτυξη συνεργασιών και τη μάθηση, καθώς και τη δημιουργία νέας γνώσης.
6. Ο φυσικός χώρος της βιβλιοθήκης είναι σύγχρονος, επαρκώς εξοπλισμένος και διατηρείται σε καλή κατάσταση.
7. Η βιβλιοθήκη παρέχει καθαρούς, επαρκείς χώρους που συμβάλλουν στη μελέτη και την έρευνα, με κατάλληλες περιβαλλοντικές συνθήκες και κατάλληλο ωράριο λειτουργίας των υπηρεσιών, του προσωπικού και των συλλογών της.
8. Οι φυσικοί και εικονικοί χώροι της βιβλιοθήκης ενημερώνονται κατόπιν επικοινωνίας/συζήτησης με τους χρήστες.

Όσον αφορά στις μουσικές βιβλιοθήκες, ανάλογα με το είδος της μουσικής βιβλιοθήκης καθορίζονται και οι ανάγκες που αυτή εξυπηρετεί. Οι διαφορετικές μορφές μουσικών βιβλιοθηκών έχουν ένα κοινό μεταξύ τους, τη σχέση τους με τη μουσική και μέχρι κάποιο βαθμό και το υλικό το οποίο συλλέγουν, καταλογογραφούν, διατηρούν και διαθέτουν στο κοινό τους.

Η μουσική βιβλιοθήκη ως συστατικό μιας κεντρικής βιβλιοθήκης έχει ανάγκη από συγκεκριμένες υποδομές κι εξοπλισμό, όπως αναγνωστήρια και χώρους Ο/Α μέσων.
Η αποστολή και ο σχεδιασμός της ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης πρέπει να είναι απόλυτα συνυφασμένοι με:

- Την αποστολή και τους στόχους του ιδρύματος στο οποίο αυτή υπάγεται.
- Την αποστολή και του στόχους του τμήματος μουσικών σπουδών.
- Τον πληθυσμό (ποσοτικά στοιχεία – αριθμός εισακτέων ανά ακαδημαϊκό έτος).
- Τις μεταβολές στον πληθυσμό (δημογραφικά στοιχεία).
- Τον προσδοκώμενο ρυθμό ανάπτυξης της συλλογής.
- Το αρχικό μέγεθος της συλλογής.
- Το ανθρώπινο δυναμικό και τις μεταβολές στον αριθμό αυτού με βάση τις ανάγκες της κοινότητας.[1]

Στον σχεδιασμό της μουσικής βιβλιοθήκης βασική αρχή αποτελεί ο σχεδιασμός ενός περιβάλλοντος με όλες εκείνες τις υποδομές που θεωρούνται απαραίτητες, προκειμένου οι προσφερόμενες από το κτήριο δυνατότητες να αξιοποιηθούν στο έπακρο. Από τη στιγμή που έχει εγκριθεί ο προϋπολογισμός δημιουργίας μιας τμηματικής μουσικής βιβλιοθήκης ή ενός παραρτήματος κεντρικής βιβλιοθήκης, το πρώτο βήμα για την εξέλιξη των εργασιών είναι η σύσταση Επιτροπής κτηρίου.[2]

Το επόμενο στάδιο αφορά στην επιλογή αρχιτέκτονα ή μηχανικού.[3] Η επιλογή του κατάλληλου ανθρώπου για το συγκεκριμένο έργο είναι εξαιρετικής σημασίας. Κι είναι εξίσου σημαντικό να γνωρίζει αυτός στον οποίο έχει γίνει η ανάθεση του έργου, ότι χαίρει της πλήρους εμπιστοσύνης του εργοδότη/πελάτη του. Δεδομένου ότι, εκ των υστέρων

[1]Βλ. περισσότερα : ACRL, 2014. *Academic library building design: resources for planning.* [online] Available at: <http://wikis.ala.org/acrl/index.php/ACRL/LLAMA_Guide_for_Architects_and_Librarians> [Προσπελάστηκε 12 Μαρτίου 2014].

[2]Αυτή πρέπει να αποτελείται από τακτικό προσωπικό από κάθε επιμέρους υπηρεσία της βιβλιοθήκης, από μέλη του διδακτικού προσωπικού και ενδεχομένως και κάποιους εκπροσώπους των φοιτητών. Η επιτροπή αυτή έχει συμβουλευτικό, επικουρικό χαρακτήρα και ο ρόλος της είναι καθαρά συμπληρωματικός, συμβουλευτικός και όχι αποφασιστικός. Η τελική ευθύνη και απόφαση πρέπει να βαρύνει τον υπεύθυνο βιβλιοθηκονόμο.

[3]Στο στάδιο της επιλογής αρχιτέκτονα ή μηχανικού προτείνεται να μη δίνεται σημασία στο πώς ο τελευταίος έφτιαξε άλλες βιβλιοθήκες, καθώς κανένα κτήριο βιβλιοθήκης δεν μοιάζει γενικά με οποιοδήποτε άλλο. Στο στάδιο αυτό καλό είναι να επιλέγεται ως ειδικός σύμβουλος ένας βιβλιοθηκονόμος, που διαθέτει εμπειρία στο σχεδιασμό βιβλιοθηκών από μέσα προς τα έξω, λαμβάνοντας υπόψη κυρίως θέματα λειτουργικότητας και ο οποίος θα είναι επιφορτισμένος με την επιτήρηση του κτηρίου για την αποφυγή λαθών. Είναι ωστόσο πολύ σημαντικό να γνωρίζει ο βιβλιοθηκονόμος που έχει τοποθετηθεί σε ρόλο επιβλέποντα και συμβούλου, ότι δεν μπορεί να υπαγορεύσει στον αρχιτέκτονα τη μορφή και την αισθητική του κτηρίου.

μεγάλες αλλαγές και διορθώσεις στο κτήριο δεν μπορούν να γίνουν, καλό είναι γι' αυτά τα θέματα ο αρχιτέκτονας να ενημερώνεται από την αρχή.

Η τοποθεσία του κτηρίου πρέπει να έχει καθοριστεί με βάση τα υπόλοιπα κτήρια του ιδρύματος, τον χώρο που είναι διαθέσιμος, τόσο για το συγκεκριμένο ίδρυμα, όσο και για τα υπόλοιπα, καθώς και από τα όρια και τους περιορισμούς της πολεοδομίας που ισχύουν για την περιοχή.

Όσον αφορά στις υποδομές (εξοπλισμός,[1] έπιπλα, εξαρτήματα) οι σχεδιαστές μιας μουσικής βιβλιοθήκης οφείλουν πρωτίστως να συνεργάζονται στενά με το προσωπικό της βιβλιοθήκης σε θέματα λειτουργικότητας, εργονομίας, ασφάλειας, αντοχής, κ.τ.λ.[2] Το κτήριο μιας μουσικής βιβλιοθήκης πρέπει να είναι ευέλικτο, να διαθέτει χώρους για συγκεκριμένη χρήση (αναγνωστήρια, γραφεία, βιβλιοστάσια) και να μπορεί να τροποποιηθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε όλοι αυτοί οι χώροι να μπορούν να χρησιμοποιηθούν και διαφορετικά.[3]

---

[1]Ο σχεδιασμός επαρκούς χώρου για τα βιβλιοστάσια είναι όχι μόνο το πιο σημαντικό, αλλά και το πιο δύσκολο κομμάτι του σχεδιασμού μιας μουσικής βιβλιοθήκης. Και εδώ προκύπτει το εύλογο ερώτημα: πόσους τόμους μπορεί να στεγάσει μια μουσική βιβλιοθήκη συγκεκριμένου μεγέθους; Δεδομένου, ότι το υλικό σε μια μουσική βιβλιοθήκη έχει μεγαλύτερες διαστάσεις από τις συνηθισμένες, τόσο σε ύψος όσο και σε πάχος, είναι λογικό να θεωρηθεί ότι το πολύ μέχρι πέντε τόμοι μπορούν να τοποθετηθούν σε ένα σταθερό, όσον αφορά στο μέγεθος, ράφι. Εφόσον υπάρχουν άδετα τεύχη περιοδικών, τα οποία πρέπει να τοποθετηθούν οριζόντια στο ράφι, μόνο τρεις τίτλοι τοποθετούνται ανά ράφι. Στις μουσικές βιβλιοθήκες πρέπει να υπάρχουν και σταθερά, όσον αφορά στο μέγεθος, ράφια, αλλά και μεμονωμένα ράφια, τα οποία θα είναι ευέλικτα και θα μπορούν να τροποποιηθούν ανάλογα με τις διαστάσεις του υλικού που πρόκειται να φιλοξενηθεί σε αυτά. Η φύλαξη, στέγαση, τοποθέτηση του μουσικού υλικού στα ράφια προϋποθέτει ό,τι και το υπόλοιπο βιβλιακό υλικό. Εξαίρεση αποτελούν οι παρτιτούρες και το οπτικό-ακουστικό υλικό που χρειάζονται ειδική μεταχείριση και εξοπλισμό για την αποθήκευση τους (Hack, Schwegel, 1994). Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι είναι συνήθως υπεύθυνοι για τον εξοπλισμό και τη χρήση των οπτικο-ακουστικών μέσων που περιλαμβάνονται σε μια μουσική βιβλιοθήκη. Δυστυχώς δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο να αναλαμβάνουν αυτή την ευθύνη χωρίς να διαθέτουν το αντίστοιχο υπόβαθρο κι εμπειρία. Η επιλογή του εξοπλισμού πρέπει να γίνεται με βάση την αντοχή του υλικού σε συνθήκες βαριάς ή ακόμη και περιορισμένης ή μη χρήσης, την ευκολία στη χρήση, καθώς και την ευκολία στην επισκευή, συντήρηση και ποιότητα αναπαραγωγής (ibid.). Οι διαφορετικές μορφές υλικού και οι αντίστοιχες ανάγκες σε εξοπλισμό επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων ως προς τον σχεδιασμό των εγκαταστάσεων. Κάθε φόρμα υλικού απαιτεί ειδικό εξοπλισμό, επίπλωση, ράφια, συνθήκες συντήρησης**.** Για παράδειγμα, οι δίσκοι βινυλίου (LPs) καθώς και οι δίσκοι 78 στροφών είναι πολύ εύθραυστοι και βαρείς, οπότε κανείς θα πρέπει να σκεφτεί και τον χώρο φύλαξης του συγκεκριμένου υλικού. Τέλος, στο στάδιο του σχεδιασμού της βιβλιοθήκης πρέπει πάντα να περιλαμβάνεται και πρόβλεψη 5ετούς ορίζοντα τουλάχιστον σε σχέση με τις ανάγκες σε υποδομές με βάση τον ρυθμό ανάπτυξης της μουσικής συλλογής.

[2]Βλ. ACRL, 2014. *Academic library building design: resources for planning*. [online] Available at: <http://wikis.ala.org/acrl/index.php/ACRL/LLAMA_Guide_for_Architects_and_Librarians#Furniture.2C_Fixtures_and_Equipment> [Προσπελάστηκε 17 Ιουλίου 2014].

[3]Θέματα πρόβλεψης της εξέλιξης και της ανάπτυξης της μουσικής συλλογής πρέπει να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη σε σχέση με άλλες συλλογές. Μια λύση είναι να υπάρχουν πάντα κάποιοι χώροι διαθέσιμοι, οι οποίοι να μπορούν να προσαρμόζονται και διαμορφώνονται κάθε φορά με βάση τις ανάγκες της βιβλιοθήκης. Είναι απαραίτητο όλοι οι όροφοι ή τα δάπεδα της βιβλιοθήκης να μπορούν να υποστηρίξουν βαρύ φορτίο και να μπορούν οι εσωτερικοί τοίχοι να αφαιρεθούν χωρίς να επηρεαστεί η στατικότητα του κτηρίου. Ο φυσικός φωτισμός είναι ακόμη μια παράμετρος που χρειάζεται να ληφθεί υπόψη. Υπάρχει όμως και η άποψη ότι η απουσία φυσικού φωτισμού αφήνει περιθώριο για μεγαλύτερες παρεμβάσεις στη διαμόρφωση των εσωτερικών χώρων, καθώς εξοικονομείται χώρος για την τοποθέτηση ραφιών ή βιβλιοστασίων κι επίσης είναι ευκολότερος ο κλιματισμός των συγκεκριμένων χώρων. Το πληροφοριακό και δανειστικό τμήμα πρέπει να είναι κοντά στον χώρο του αναγνωστηρίου. Τα γραφεία αυτών των τμημάτων δεν θα πρέπει να είναι ψηλότερα από 99 εκ.. Το ύψος αυτό είναι κατάλληλο τόσο για τον βιβλιοθηκονόμο, όσο και για τον αναγνώστη, δεν δημιουργεί την εντύπωση της απόστασης, ενώ παράλληλα λειτουργεί ως «ασπίδα προστασίας» του χώρου εργασίας του προσωπικού. Τα τραπέζια του αναγνωστηρίου σε μια μουσική βιβλιοθήκη πρέπει να έχουν λίγο μεγαλύτερη επιφάνεια από εκείνη που διαθέτει μια βιβλιοθήκη γενικού περιεχομένου. Τα ράφια των περιοδικών πρέπει να είναι σχεδιασμένα με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι και αρκετά σε ποσότητα, αλλά και αρκετά ευρύχωρα σε μέγεθος για να μπορεί να αποθηκευτεί ένα ολόκληρο έτος μιας περιοδικής έκδοσης ανά ράφι. Ένα άλλο θέμα, το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ο τεχνητός φωτισμός και η μόνωση. Ο φωτισμός πρέπει να

Οι σχεδιαστές της βιβλιοθήκης πρέπει να συμβουλεύονται μελέτες χρηστών (user studies)[1] σε σχέση με το πώς οι τελευταίοι χρησιμοποιούν ή προτίθενται να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη και να λαμβάνουν υπόψη τις διάφορες ομάδες χρηστών, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, σε συνάρτηση πάντα με την εξέλιξη της τεχνολογίας.

Οι απαιτήσεις σε χώρους εργασίας για το προσωπικό και η διατήρηση της ομαλής ροής των εργασιών[2] που διεκπεραιώνονται από αυτό, καθώς και η κυκλοφορία στους υπόλοιπους, εκτός της βιβλιοθήκης, χώρους[3] είναι ακόμη κάποιες παράμετροι που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό μιας ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης Οι σχεδιαστές μιας βιβλιοθήκης οφείλουν επίσης να υπολογίζουν όχι μόνο το αρχικό κόστος κατασκευής, αλλά και το κόστος συντήρησης σε σχέση και με το προσωπικό.[4]

Εφόσον υπάρξουν περικοπές στον προϋπολογισμό κι αυτό επιφέρει περικοπές στην κατασκευή, της οποίας η ολοκλήρωση είναι τμηματικά μόνο εφικτή, σε καμιά περίπτωση οι περικοπές αυτές δεν πρέπει να επηρεάζουν και την ποιότητα της κατασκευής ή των υλικών που είχαν επιλεχθεί εξ αρχής προς χρήση.

Σήμερα γενικά, προτεραιότητα δίνεται από τους αρχιτέκτονες και τους μηχανικούς κτηρίων βιβλιοθηκών στη λειτουργικότητα και την αντοχή. Αυτά τα δύο πρέπει να είναι το κύριο μέλημα όλων όσων εμπλέκονται στον σχεδιασμό μιας μουσικής βιβλιοθήκης.

Εν κατακλείδι, μια ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη οφείλει να εκπληρώνει τους στόχους και την αποστολή του ιδρύματος στο οποίο ανήκει, αλλά και τον ρόλο της ως πνευματικός χώρος ανταλλαγής, διακίνησης και παραγωγής νέας γνώσης (ACRL, 2011).

Οργάνωση μουσικών συλλογών

Η πρόσκτηση ή η διαδικασία αγοράς της τρέχουσας βιβλιογραφίας ξένης μουσικής έχει θέσει ήδη από πολύ νωρίς κάποιους ειδικούς προβληματισμούς. Ενώ η επιλογή εκδόσεων κλασικής και παλαιάς μουσικής θεωρείται γενικά αυτονόητη, δεν είναι εξίσου εύκολη η επιλογή των έργων των σύγχρονων συνθετών (Hyatt King, 1952).[5]

Εφόσον δεν υπάρχει περιορισμός στον προϋπολογισμό, ο βιβλιοθηκονόμος μπορεί να προχωρήσει στην πρόσκτηση μέσω αγοράς κάθε έργου που κυκλοφορεί, αδιακρίτως, χωρίς δηλαδή ποιοτικά ή άλλου είδους κριτήρια, λαμβάνοντας υπόψη για παράδειγμα, την αναγκαιότητα πρόσκτησης αυτού του υλικού. Ωστόσο, μια τέτοια πολιτική μπορεί να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα απ' όσα λύνει κάποιες φορές. Παράλληλα, η επιλογή του υλικού απαιτεί και προϋποθέτει κριτική ικανότητα και επαρκή γνώση ανάγνωσης

διαμορφώνεται με βάση τα τελευταία επιστημονικά και τεχνολογικά δεδομένα, τόσο από οφθαλμολογικής άποψης, όσο και από την πλευρά της τεχνολογίας του φωτισμού (illuminating engineering).

[1]Για περισσότερα σχετικά με το θέμα, βλ. Searing, S. And Stover Lucht, K. , 2006. *The library as place: the changing nature and enduring appeal of library buildings and spaces*. [online] Available at: <http://web.archive.org/web/20090420170803/http://clips.lis.illinois.edu/2006_09P2.html> [Προσπελάστηκε 3 Ιουλίου 2014].

[2]Αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση του Παραρτήματος-Μονάδας στο ΤΜΣ. Τεχνικές εργασίες, όπως παραγγελίες, προσκτήσεις, καταλογογράφηση, κ.τ.λ., λαμβάνουν χώρα και στο Παράρτημα-Μονάδα.

[3]Ο θόρυβος από την κίνηση στον δρόμο και τα αυτοκίνητα. Οι είσοδοι πρέπει να βρίσκονται σε κεντρικά σημεία, όπου η κίνηση των φοιτητών είναι αυξημένη.

[4]Είναι αυτονόητο ότι ένα κτήριο με πολλούς «νεκρούς» χώρους (είσοδοι, διάδρομοι, σκάλες) απαιτεί περισσότερο προσωπικό για να μπορούν να ελέγχονται καλύτερα όλα αυτά τα σημεία. Για λόγους οικονομίας οι περισσότεροι σχεδιαστές τμηματικών μουσικών βιβλιοθηκών πρέπει να στοχεύουν στη διαμόρφωση κτηρίων με έναν όροφο ή με μια μοναδική είσοδο για το κοινό, καθώς κι ένα κεντρικό γραφείο ελέγχου/δανεισμού. Επίσης, πρέπει να προβλέπονται και αποθηκευτικοί χώροι για το λιγότερο χρησιμοποιούμενο υλικό. Όσο και αν είναι επιθυμητό να υπάρχει πρόβλεψη αναγκών σε χώρους για 25 χρόνια, είναι πολύ λίγες οι περιπτώσεις που οι προϋπολογισμοί των βιβλιοθηκών επιτρέπουν κάτι τέτοιο

[5]Βλ. King, A. H., 1952. The scope of the music research library. *Library Association Record*, 54, pp.126-131.

παρτιτούρας από την πλευρά του βιβλιοθηκονόμου, ώστε να μπορεί ο τελευταίος να διακρίνει και ν' αξιολογεί την ποιότητα των μουσικών τεκμηρίων.[1]

Ο βιβλιοθηκονόμος οφείλει να γνωρίζει όσο γίνεται περισσότερα σχετικά με τους εγχώριους εκδότες, με τη σπανιότητα και τη σημασία των παρτιτούρων και των μερών τους, με το μέγεθος και τα λοιπά στοιχεία των τεκμηρίων. Ωστόσο, δεδομένου ότι ο τομέας της μουσικής πληροφορίας συνεχώς εξελίσσεται, είναι σημαντικό κι αυτός να εξελίσσει τις γνώσεις του και να τολμά να κάνει ακόμη και λάθη. Στην περίπτωση επιλογής μεταξύ διαφόρων και διαφορετικών σπάνιων τεκμηρίων, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στοιχεία όπως, η μουσική υπεροχή, η ενδιαφέρουσα ερμηνεία ή η εκτέλεση.

Οι προσκτήσεις έντυπης μουσικής βιβλιογραφίας, αναδρομικής, αλλά και σύγχρονης, είναι ένα ακόμη θέμα που έχει απασχολήσει ήδη από την δεκαετία του '50 τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους, το οποίο σε συνδυασμό με την καταλογογράφηση, τους έχει οδηγήσει συχνά σε επιστημονικά αδιέξοδα ως προς τη διαχείριση του υλικού.[2]

Θέματα που έχουν απασχολήσει κατά καιρούς τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους είναι, τι καθιστά πραγματικά αξιόλογη μια συλλογή – η μοναδικότητα ή το μέγεθος της – ή κατά πόσο ελλοχεύει ή όχι, κινδύνους για τη μουσική συλλογή, η μεταφορά/ενσωμάτωση και κεντρική διαχείριση της.[3]

Σίγουρα πολλά εξαρτώνται κι από την πρόθεση συνεργασίας σε διοικητικό επίπεδο της κεντρικής βιβλιοθήκης με τον μουσικό βιβλιοθηκονόμο που είναι υπεύθυνος διαχείρισης των μουσικών συλλογών. Γενικά σπάνια ένας γενικός βιβλιοθηκονόμος διαθέτει μουσικές γνώσεις ή δεξιότητες. Από κει και πέρα όμως υπάρχουν εκείνοι που είναι θετικά κείμενοι απέναντι στη μουσική και στην ενσωμάτωση της μουσικής συλλογής στην κεντρική βιβλιοθήκη και εκείνοι που είναι αρνητικοί, τόσο προς τη μουσική γενικά, όσο και προς την ενσωμάτωση και κεντρική διαχείριση της μουσικής συλλογής. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος οφείλει να εργάζεται προς την κατεύθυνση εκείνη που θα συμβάλλει στην ευρύτερη αποδοχή του ρόλου και της σημασίας της ύπαρξης και της σωστής διαχείρισης των μουσικών συλλογών του για το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας, εντός κι εκτός ιδρύματος.

Η καρδιά και ο πυρήνας της συλλογής μιας μουσικής βιβλιοθήκης απαρτίζονται κυρίως από:

---

[1]Για παράδειγμα, με βάση ποια κριτήρια ένα έργο, το οποίο έχει δημοσιευθεί το 1925 ή το 1895 και είναι out of print (δεν εκδίδεται πλέον) θεωρείται περισσότερο ή λιγότερο παλαίτυπο από κάποιο άλλο του 1685, όταν και τα 2 τεκμήρια αποτελούν τη μόνη διαθέσιμη αναδρομική βιβλιογραφική πηγή;

[2]Για παράδειγμα, δύο συνηθισμένα προβλήματα που παρατηρούνται σε σχέση με το μουσικό υλικό αφορούν το ένα στην ταύτιση των συλλογών, των επιλεγμένων έργων, των αποσπασμάτων και των διασκευών και το δεύτερο στη χρονολόγηση μεγάλου αριθμού υλικού που έχει δημοσιευθεί χωρίς δήλωση χρονολογίας δημοσίευσης, κυρίως αυτά που κυκλοφόρησαν μεταξύ 1700-1900. Για να μπορέσει ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος να διαχειριστεί το συγκεκριμένο πρόβλημα πρέπει να γνωρίζει πηγές, πρότυπες εκδόσεις και βιβλιογραφίες. Υπάρχει περίπτωση ο καταλογογράφος να μην εντοπίσει ποτέ την πηγή. Στην περίπτωση που ένα μουσικό έργο χαρακτηρίζεται ως μη ταυτιζόμενο, χαρακτηρισμός που εξοργίζει τους μουσικούς ερευνητές, ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος θεωρείται ανεπαρκής επιστημονικά από την ακαδημαϊκή κοινότητα. Ένας επίσης από τους πιο παραμελημένους τομείς, ως προς την κάλυψη σε μουσικές βιβλιογραφικές πηγές, μέχρι και τη δεκαετία του '50 τουλάχιστον (χωρίς αυτό να έχει εξαλειφθεί εντελώς, τουλάχιστον, όσον αφορά στη σχετιζόμενη με την ελληνική μουσική βιβλιογραφία), είναι οι συναυλιακοί χώροι, οι οποίοι γενικά θεωρούνται άρρηκτα συνδεδεμένοι με την όπερα ως μουσική μορφή και εκτέλεση.

[3]Μετάβαση από το μοντέλο λειτουργίας Τμηματικής Μουσικής Βιβλιοθήκης σε Μουσική Συλλογή ενσωματωμένη σε Κεντρική Βιβλιοθήκη. Από την μια υπάρχει η άποψη που υποστηρίζει ότι κάτι τέτοιο είναι πιθανόν να προκαλούσε ελλείψεις, όσον αφορά στον εντοπισμό και στην πρόβλεψη των αναγκών και απαιτήσεων σε μουσικό υλικό. Από την άλλη υπάρχει η άποψη που δίνει έμφαση στην εξοικονόμηση πόρων και ανθρώπινου δυναμικού. Με βάση τις πολιτικές που επικρατούν σε διεθνές επίπεδο αυτό που προκύπτει είναι ότι δεν υπάρχει σωστή και λάθος απόφαση. Πρόκειται καθαρά για εσωτερική διοικητική απόφαση του κάθε ακαδημαϊκού ιδρύματος (Kuyper-Rushing, 2002).

- Ιστορικές σειρές και ομάδες έργων εκδοθέντων από επιστημονικές εταιρείες και ιδρύματα, σκληρόδετες εκδόσεις ή εκδόσεις πολυτελείας.
- Παρτιτούρες για συμφωνίες, κοντσέρτα, σημαντικά έργα μουσικής δωματίου, όπερες και ορατόρια (πλήρεις παρτιτούρες/full scores) για τους διευθυντές ορχήστρας, καθώς και παρτιτούρες μελέτης (mini scores).
- Μέρη (parts) για μουσικά σύνολα και για σολίστ.
- Διασκευές και μουσικά έργα για μπάντες, φωνητικά σύνολα και χορωδίες, κοσμικές κι εκκλησιαστικές.
- Τραγούδια τυπωμένα σε παρτιτούρες (φύλλα).[1]
- Ανθολογίες δημοφιλών τραγουδιών και ύμνων.
- Ασκήσεις (Etudes, Studies) μουσικής για χρήση από τους φοιτητές.
- Μουσικό εκπαιδευτικό υλικό για την αίθουσα διδασκαλίας.
- Συλλογή αναφοράς ή Πληροφοριακή συλλογή.[2]
- Σπάνιο υλικό.[3]

Ανάπτυξη μουσικών συλλογών

Η μουσική βιβλιοθήκη πρέπει να διαθέτει στη συλλογή της οποιαδήποτε βιβλιογραφία ή κατάλογο σε μια τουλάχιστον γλώσσα προερχόμενη από το λατινικό αλφάβητο. Τα έργα αναφοράς σε άλλο αλφάβητο, όπως το κυριλλικό, πρέπει να εξετάζονται μεμονωμένα.

Πρέπει επίσης να αποκτάται οποιοδήποτε ιστορικό τεκμήριο λατινογενούς γλώσσας, γενικού ή ειδικού περιεχομένου. Αυτό το υλικό καλύπτει όλες τις περιόδους, όλες τις εθνικότητες και τις γεωγραφικές περιοχές, καθώς και πιο ειδικά θέματα. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται σε θέματα της διεθνούς μουσικής παραγωγής (ΗΠΑ - Ευρώπη), της σοβαρής δημοφιλούς μουσικής, συμπεριλαμβανομένης της παραδοσιακής μουσικής και ethnic, της μουσικής jazz και rock, και φυσικά της ελληνικής μουσικής (αρχαία ελληνική μουσική, παραδοσιακή και νεότερη).[4]

Επίσης απαραίτητες πηγές για μια μουσική βιβλιοθήκη θεωρούνται:

- Μελέτες και αναλύσεις μεμονωμένων έργων ή ομάδας έργων των σημαντικότερων συνθετών.
- Όλες οι συλλογές αλληλογραφίας των σημαντικότερων συνθετών στην πρωτότυπη γλώσσα δημοσίευσης, αλλά και σε μετάφραση.
- Το ίδιο ισχύει και για εκείνες τις αυτοβιογραφίες σημαντικών διευθυντών ορχήστρας, καθώς κι εκτελεστών.
- Έργα σχετικά με όργανα, τα οποία συμβάλλουν σε καλύτερη κατανόηση της εκτελεστικής πρακτικής, ανεξάρτητα από το όργανο, την περίοδο ή την γεωγραφική περιοχή.
- Κείμενα, τα οποία διαχειρίζονται μουσική δωματίου, ορχηστρική μουσική, φωνητική και χορωδιακή μουσική, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα έργα της μεσαιωνικής και αναγεννησιακής βιβλιογραφίας, στα τραγούδια, καθώς και στην εκκλησιαστική μουσική και όπερα.

[1] Βλ. Sheet songs.

[2] Βιογραφίες, εγκυκλοπαίδειες και λεξικά, βιβλιογραφίες, οδηγοί-κατάλογοι, εγχειρίδια, κ.τ.λ.

[3] Σπάνιο υλικό θεωρείται και το αρχειακό υλικό, όπως εκδόσεις πριν από το 1900 ή ευπαθές υλικό ή έργα με μικρό αριθμό αντιτύπων τα οποία είναι out of print.

[4] Πρέπει να γίνεται προσπάθεια να αποκτώνται από τη βιβλιοθήκη μεμονωμένες βιογραφίες, βιβλιογραφικές πηγές με νέες προσεγγίσεις λατινογενούς γραφής. Κείμενα σε κυριλλική γραφή πρέπει να εξετάζεται κατά πόσο πρέπει να προσκτηθούν ή όχι. Προτεραιότητα δίνεται στην πρόσκτηση μεταφράσεων στην αγγλική ή ελληνική, στην περίπτωση των ελληνικών βιβλιοθηκών, γλώσσα, εφόσον αυτές υπάρχουν διαθέσιμες.

- Όλα τα έργα, τα οποία διαχειρίζονται θέματα εθνομουσικολογίας.[1]
- Έργα σχετικά με την ακουστική μουσική, τα οποία διαχειρίζονται θέματα ηλεκτρονικής μουσικής (συμπεριλαμβανομένης και της συγκεκριμένης μουσικής = musique concrète) πρέπει χωρίς δεύτερη σκέψη να εντάσσονται στη συλλογή μιας μουσικής βιβλιοθήκης.
- Η βασική βιβλιογραφία, όσον αφορά στην αισθητική της μουσικής, καθώς κι οποιοδήποτε νέο έργο.
- Όλες οι ανατυπώσεις πρώιμων έργων στη μουσική θεωρία, καθώς επίσης και όλες οι μεταφράσεις των πρώιμων εκδόσεων.
- Νέες δημοσιεύσεις με θέμα τη μουσική μελέτη και διδασκαλία. Τα έργα με κείμενο στην ελληνική και αγγλική γλώσσα έχουν πάντα προτεραιότητα.
- Έργα σχετικά με τη διδασκαλία της μουσικής θεωρίας στο βασικό επίπεδο, εφόσον παρουσιάζουν μια νέα προσέγγιση ή οπτική.
- Έργα σχετικά με τη μουσική παιδαγωγική.
- Νεανική βιβλιογραφία ή σειρές σχολικών τραγουδιών.
- Έργα σχετικά με τη διδασκαλία τεχνικών φωνητικής ή εκμάθησης οργάνου, τα οποία πρέπει να διαμορφώνουν μια πλήρη ή έστω περιεκτική συλλογή μεθόδων για διάφορα όργανα ή για φωνή.

Ο μη εξειδικευμένος ή νέος μουσικός βιβλιοθηκονόμος είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει, προκειμένου να μπορεί να παραγγείλει τεκμήρια μουσικού περιεχομένου, τι είδους πληροφορίες χρειάζονται οι προμηθευτές, ούτως ώστε να προμηθεύσουν τη βιβλιοθήκη με τις σωστές εκδόσεις ή με τις διαφορετικές εκδοχές του ίδιου έργου που αυτή χρειάζεται (Dawson and Marks, 1965).[2] [3]

Οι προμηθευτές έχουν συνήθως μεγάλο απόθεμα υλικού, το οποίο γνωρίζουν ότι θα ζητηθεί από τις βιβλιοθήκες, αλλά δεν είναι φυσικά δυνατόν να μπορούν να καλύψουν όλες τις απαιτήσεις και ανάγκες αυτών. Το μουσικό εμπόριο γενικά είναι λιγότερο δημοφιλές σε σχέση με το εμπόριο βιβλίων. Η σχέση μεταξύ μουσικού βιβλιοθηκονόμου και προμηθευτή μουσικού υλικού είναι μια σχέση-κλειδί προκειμένου να διεκπεραιώνονται ομαλά κι επιτυχώς οι παραγγελίες των μουσικών βιβλιοθηκών.[4]

Μερικές οδηγίες που μπορεί ο μη εξειδικευμένος μουσικός βιβλιοθηκονόμος, ή υπεύθυνος διαχείρισης της μουσικής συλλογής να λάβει υπόψη του στο στάδιο των παραγγελιών είναι:

1. Δεδομένου του μεγάλου αριθμού παραγγελιών που διαχειρίζονται οι προμηθευτές, είναι απαραίτητη η καταχώρηση όσο γίνεται περισσότερων στοιχείων, π.χ. εκτός από τον συνθέτη, τον τίτλο και τον εκδότη, χρειάζεται και το είδος της έκδοσης, αν πρόκειται για διασκευή, ή μεταγραφή, κ.ο.κ.

---

[1]Όσον αφορά στη μουσική διαφόρων λαών ή φυλών η περιοχή προέλευσης είναι ιδιαίτερα σημαντική. Για τη μελέτη της παραδοσιακής μουσικής, η περίοδος, η οποία καλύπτεται και η φήμη του συγγραφέα, ή η αξιολόγηση από κριτικούς είναι εξίσου σημαντική.

[2]Βλ. Dawson, H. P. and Marks, B. R., 1965. The ordering and supply of sheet music. *Brio*, 2, pp.8-10. Reprinted in *Library acquisition in music*, pp.225-231.

[3]Μέχρι και το 1960 οι περισσότεροι μεγάλοι εκδοτικοί οίκοι για ξένες εκδόσεις βρίσκονταν στην περιοχή του West End του Λονδίνου. Αυτή η συγκέντρωση του εμπορίου σε μια περιοχή συνέβαλλε θετικά στο επάγγελμα του προμηθευτή, καθώς μείωνε τόσο το κόστος, όσο και τον χρόνο παράδοσης του υλικού στις βιβλιοθήκες. Από το 1960 και μετά οι προμηθευτές άρχισαν σταδιακά, αλλά σταθερά, να εγκαταλείπουν λόγω υψηλού κόστους στα ενοίκια, το Λονδίνο, με αποτέλεσμα να αρχίσουν οι πρώτες καθυστερήσεις στην παράδοση του υλικού. Μεγάλοι εκδότες, όπως Augener, Boosey & Hawkes, Eulenburg, Oxford University Press, Schott, και ά., είναι μόνο κάποιοι από τους πολλούς που άλλαξαν έδρα εργασίας.

[4]Ενα από τα πιο συνηθισμένα λάθη είναι η έλλειψη πλήρους, ή/και λεπτομερούς βιβλιογραφικής περιγραφής του υπό παραγγελία υλικού.

2. Μεγάλος αριθμός έργων δημοσιεύεται συχνά τουλάχιστον σε δύο μορφές: μία παρτιτούρα για διεύθυνση ορχήστρας και μία παρτιτούρα για εκτέλεση (performing edition).[1] Συχνά επίσης, παρατηρείται λανθασμένη χρήση της λέξης *«παρτιτούρα»* από το μη εξειδικευμένο προσωπικό που στελεχώνει τη μουσική βιβλιοθήκη. Υπάρχουν πολλά είδη παρτιτούρας, όπως:
    a. Πλήρης παρτιτούρα (*Full score*).[2]
    b. Παρτιτούρα μικρών διαστάσεων (*Miniature score).*[3]
    c. Φωνητική παρτιτούρα *(Vocal score*).[4]
    d. Παρτιτούρα για πιάνο (*Piano score*).[5]
    e. Φωνητικά έργα για σόλο φωνή (Vocal works for solo voice).[6]
    f. Κλασικά μουσικά έργα.
    g. Έργα για δύο (2) πιάνα.[7]
    h. Librettos.[8]
    i. Ορχηστρικά μέρη.[9]
    j. Αναφορικά με τα έργα του Wolfgang Amadeus Mozart ο βιβλιοθηκονόμος χρησιμοποιεί τον αριθμό έργων του Köchel, καθώς είναι η πιο αξιόπιστη πηγή ταύτισης του ακριβούς τίτλου του έργου.
    k. Διεθνείς εκδότες.[10]
    l. Part songs.[11]

---

[1]Για παράδειγμα ο τίτλος *Beethoven's piano concerto No.5* είναι διαθέσιμος α) σε *full score* (πλήρη παρτιτούρα = είδος έκδοσης) β) σε *miniature score* (παρτιτούρα μικρών διαστάσεων προορισμένη για μελέτη), γ) σε *διασκευή για δύο πιάνα* (two pianos arrangement), και σε δ) *διασκευή για πιάνο σόλο* (piano solo arrangement). Το πρόβλημα λοιπόν του προμηθευτή είναι με ποια από τις παραπάνω εκδόσεις θα προμηθεύσει τη βιβλιοθήκη, όταν αυτή δεν είναι με σαφήνεια διατυπωμένη στην παραγγελία.

[2]Πλήρης ενορχήστρωση για κάθε όργανο χωριστά, σε μεγάλη μορφή τυπωμένη για να χρησιμοποιείται από τον διευθυντή ορχήστρας.

[3]Ταυτόσημη με την προηγούμενη, αλλά εκδίδεται σε μικρό μέγεθος, συνήθως μέχρι 17 εκ. και προορίζεται μόνο για μελέτη. Είναι γνωστή επίσης και ως *study score*.

[4]Συνεπτυγμένη (condensed) μορφή ενός φωνητικού έργου (opera, cantata, κ.τ.λ.) για φωνή και πιάνο.

[5]Διασκευή ενός έργου για σόλο πιάνο. Αυτό συχνά αναφέρεται και ως *piano reduction.* Σε σχέση με το κοντσέρτο, για παράδειγμα, το κοντσέρτο για πιάνο δημοσιεύεται σε διασκευές για δύο εκτελεστές, με το μέρος του σολιστικού πιάνου τυπωμένο πάνω από το μέρος του piano reduction και με ξεχωριστό μέρος για τον σολίστα.

[6]Αυτά συνήθως δημοσιεύονται σε περισσότερα από ένα κλειδιά. Το κλειδί της πρωτότυπης έκδοσης ή αν πρόκειται για alto, mezzo ή soprano φωνή πρέπει επίσης να αναφέρονται.

[7]Εξαιτίας του ότι κάποια από αυτά τα έργα περιλαμβάνουν δύο αντίτυπα μέσα στο ίδιο κάλυμμα, ενώ κάποια άλλα περιλαμβάνουν μόνο ένα αντίτυπο, συνίσταται να δηλώνεται αντίτυπο για δύο (2) εκτελεστές, εφόσον το έργο προορίζεται για εκτέλεση από δύο (2) πιάνα.

[8]Η γλώσσα πρέπει να δηλώνεται, καθώς κάποια έργα είναι διαθέσιμα σε τρεις (3) μορφές: πρωτότυπο κείμενο, αγγλική μετάφραση ή συνδυασμός και των δύο.

[9]Οι εκδότες εκδίδουν τα μέρη με δύο τρόπους: α. ως πλήρη ορχήστρα – κάθε ένα από τα ορχηστρικά μέρη περιλαμβάνεται σε ένα ενιαίο κάλυμμα με μια συνολική τιμή, ή β. κάθε μέρος χωριστά. Η πιο σωστή μέθοδος παραγγελίας πρέπει να περιλαμβάνει: full score and parts: 6, 6, 4, 4, 2 σετ πνευστών, χάλκινων, κρουστών. Αυτό σε πλήρη ανάλυση σημαίνει μια πλήρη παρτιτούρα για ορχήστρα, 6 πρώτα βιολιά, 6 δεύτερα βιολιά, 4 βιόλες, 4 τσέλο, 2 μπάσα.

[10]Πάντα βοηθάει να γνωρίζει ο βιβλιοθηκονόμος τον χρόνο παράδοσης του υλικού, έστω κατά προσέγγιση.

[11]Δεν υπάρχει μετάφραση ή απόδοση του έργου στην ελληνική γλώσσα. Part song, ή αλλιώς part-song, ή partsong ονομάζεται μια μορφή κοσμικής φωνητικής μουσικής δωματίου για σόλο φωνές ή χορωδίες, με ή χωρίς συνοδεία και περιλαμβάνει συλλογές και μεμονωμένα έργα σε περισσότερες από μια γλώσσες (Library of Congress Authorities, 2014). Πρέπει να δηλώνονται όλες οι φωνές που χρειάζεται να αποκτηθούν από τη βιβλιοθήκη, όπως SATB (soprano, alto, tenor, bass). Συχνά το ίδιο έργο δημοσιεύεται με 3 ή 4 εκδοχές, π.χ. unison (ταυτοφωνία), 2 μέρη, 3 μέρη, 4 μέρη αντρικών φωνών και μεικτές φωνές. Ο έμπειρος ή ειδικευμένος στη μουσική, μουσικός βιβλιοθηκονόμος δεν χρειάζεται στην πράξη όλες τις παραπάνω συμβουλές, καθώς είναι εξοικειωμένος με την ορολογία, τις μουσικές φόρμες και τα είδη της παρτιτούρας.

Οι προσκτήσεις στον τομέα της μουσικής παρουσιάζουν κάποιες βασικές αδυναμίες και ελλείψεις, ως προς την οργάνωση και τις πολιτικές που διέπουν αυτές, οι οποίες οφείλονται σε διάφορους και διαφορετικούς λόγους.

Κατ' αρχάς, ως βασικοί λόγοι θεωρούνται η έλλειψη χρημάτων, παράλληλα με την έλλειψη συνεργασίας του μουσικού βιβλιοθηκονόμου με το διδακτικό προσωπικό ή γενικότερα με το σύνολο της ακαδημαϊκής μουσικής κοινότητας και την έλλειψη καθοδήγησης του σε σχέση με τις προσκτήσεις, δεδομένου ότι η διαμόρφωση της μουσικής συλλογής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις προτιμήσεις, ενδιαφέροντα και γνωστικά αντικείμενα της συγκεκριμένης κοινότητας, η οποία θα αποτελέσει και τον κύριο χρήστη αυτής της συλλογής.[1]

Δεύτερον, ανάλογα με τη χρονική περίοδο καθορίζεται και η ευκολία εύρεσης και εντοπισμού των τεκμηρίων που επιθυμεί η μουσική βιβλιοθήκη να αποκτήσει. Όσον αφορά στην περίοδο της Αναγέννησης για παράδειγμα, δεν είναι λίγες οι φορές που το υλικό δεν μπορεί να εντοπιστεί, καθώς τα ζητούμενα τεκμήρια έχουν αποσυρθεί από την αγορά, ενώ αυτά που είναι διαθέσιμα είναι συχνά υπερβολικά ακριβά κι επομένως σχετικά δύσκολο να αποκτηθούν. Άλλοι τομείς πάλι, όπως ο τομέας της σύγχρονης μουσικής, ταλανίζονται από ασυνέπεια και έλλειψη βιβλιογραφικού ελέγχου εκ μέρους των εκδοτών. Δυστυχώς είναι γεγονός, ότι οι συνθέτες και οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι δεν έχουν καταφέρει να συμβάλλουν ο ένας στη βελτίωση κι εξέλιξη του έργου του άλλου.

Τρίτον, η ανεπαρκής εφαρμογή μιας τυποποιημένης και σταθερής πολιτικής προσκτήσεων αποτελεί ίσως το πιο σημαντικό πρόβλημα. Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος συχνά θεωρεί ότι ο κύριος υπεύθυνος για τις προσκτήσεις είναι το τμήμα προσκτήσεων που λειτουργεί κεντρικά και το οποίο αποφασίζει με γνώμονα τις ανάγκες όλων των κοινοτήτων κι όχι μόνο της μουσικής κοινότητας. Δείχνει να ξεχνάει ότι οι χρήστες/πελάτες του είναι εκείνοι που καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό το εύρος/φάσμα της μουσικής βιβλιογραφίας - κι όχι μόνο - που πρέπει να αποκτηθεί, η οποία με τη σειρά της διαμορφώνεται με βάση τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους. Για τον μουσικό βιβλιοθηκονόμο η ίδια η συλλογή έχει βαρύνουσα σημασία, καθώς αυτή διαμορφώνεται μέσα από προσωπική προσπάθεια και κόπο και λειτουργεί ενισχυτικά του ρόλου και της θέσης της ως συστατικό της μουσικής ακαδημαϊκής κοινότητας. Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος οφείλει να αξιοποιεί και να διαφυλάσσει τη φήμη και το υλικό της μουσικής βιβλιοθήκης και να έχει πλήρη συνείδηση των συνεπειών που καθορίζονται, τόσο από τις γνώσεις του, όσο και από την έλλειψη αυτών ή από την αδιαφορία ή αμέλεια του.

Τέταρτον, οι βιβλιοθηκονόμοι ενδιαφέρονται συχνά περισσότερο για την ποσότητα και λιγότερο για την ποιότητα των προσκτήσεων, για το πόσους τίτλους δηλαδή αριθμητικά μπορεί να φέρει ο προμηθευτής, κι όχι για το είδος των εκδόσεων αυτών των τίτλων. Αυτό δεν σημαίνει ότι τεκμήρια μεγάλης ή ανεκτίμητης αξίας θα πάψουν να υπάρχουν στις ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες, ωστόσο αυτά δεν συνιστούν σχεδόν ποτέ τον κύριο όγκο των μουσικών συλλογών.

Πέμπτον, οι εκδοτικοί κατάλογοι μπορούν να βελτιώσουν τη διαδικασία των προσκτήσεων με το να γίνουν πιο εύχρηστοι, το οποίο και μπορούν να καταφέρουν, εφόσον πληρούν τις παρακάτω, κατ' ελάχιστον, προδιαγραφές:

- Αλφαβητική κατάταξη/οργάνωση των κύριων αναγραφών, με συγγραφέα ή συνθέτη, όπως αυτοί έχουν καθιερωθεί, κι όχι με θέμα ή χρονολογία, ή λιμπρετίστα.
- Ποιοτικά χαρακτηριστικά, τα οποία σχετίζονται τόσο με το περιεχόμενο, δηλαδή τους συνθέτες που περιέχουν, όσο και με το θέμα που διαχειρίζονται. Η

[1] Στις περισσότερες ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες το ενδιαφέρον των χρηστών περιστρέφεται κυρίως γύρω από την περίοδο της Αναγέννησης και τη σύγχρονη μουσική.

επιλογή του υλικού διαμορφώνεται κάθε φορά με βάση τη διαθεσιμότητα των τεκμηρίων στην αγορά. Στόχος των εκδοτών πρέπει να είναι η μείωση του χρόνου έρευνας, αλλά και του κόστους επεξεργασίας του υλικού εκ μέρους του τμήματος προσκτήσεων, στόχος ο οποίος θα αποφέρει και στους ίδιους οφέλη σε σχέση με το πελατολόγιο τους.

Κάποια ερωτήματα που τίθενται σχεδόν σε μόνιμη βάση, αλλά σχεδόν ποτέ δεν έχουν πάρει απάντηση είναι:

- *Πόσο πολύ κοστίζει μια καλή μουσική βιβλιοθήκη*; Αν κάποιος επιθυμούσε να αγοράσει ένα αντίτυπο από κάθε μουσικό τίτλο που κυκλοφορεί στην αγορά ή να αγοράζει επιλεκτικά και με κριτήριο την παλαιότητα, θα χρειαζόταν γι' αυτόν τον σκοπό έναν υπέρογκο προϋπολογισμό.
- *Πόσα χρήματα χρειάζεται κάποιος για ν' αγοράσει εκείνες τις εκδόσεις που θεωρούνται κατάλληλες για τη συλλογή του*;
- *Πόσες μουσικές βιβλιοθήκες έχουν πολιτική προσκτήσεων;*[1]
- *Με ποιους τρόπους και μέχρι ποιο βαθμό μπορεί μια πολιτική προσκτήσεων να επηρεάσει την τάση για αγορά νέων μουσικών εκδόσεων;*
- *Συνιστούν άραγε οι μουσικές βιβλιοθήκες, που στο μεγαλύτερο μέρος τους διαθέτουν ιστορικές εκδόσεις, τις καλύτερες στον τομέα τους;*
- *Είναι μια μουσική βιβλιοθήκη υποχρεωμένη να διαθέτει υλικό στη συλλογή της για όλους τους εκτελεστές και συνεπώς για όλα τα όργανα και για όλα τα επίπεδα δεξιότητας;*

Άλλα ζητήματα σε σχέση με τις προσκτήσεις μιας μουσικής βιβλιοθήκης:

- Μια μουσική συλλογή χρειάζεται ειδική διαχείριση.
- Μια μουσική συλλογή χρειάζεται εξειδικευμένο προσωπικό.
- Μια μουσική συλλογή χρειάζεται συστηματικό βιβλιογραφικό έλεγχο των μουσικών εκδόσεων, τόσο ως προς την τρέχουσα βιβλιογραφία, όσο και ως προς την αναδρομική, καταγράφοντας την βιβλιογραφία που έχει παραχθεί σε προηγούμενα χρόνια.
- Μια μουσική συλλογή πρέπει να εμπλουτίζεται με βάση συγκεκριμένα και σταθερά κριτήρια και πρότυπα σε σχέση με την ποσότητα.

Δεν είναι πολλοί οι βιβλιοθηκονόμοι, οι οποίοι είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι όσον αφορά στην ανάπτυξη των μουσικών συλλογών, ενώ εξ αυτών, δεν είναι πολλοί εκείνοι που μπορούν να διαθέσουν αρκετό χρόνο στην αξιολόγηση του υλικού ή και των μουσικών εκδόσεων που πρέπει να αποκτηθούν και ενταχθούν στη συλλογή τους.

Μια από τις υπηρεσίες που πρέπει να παρέχεται επομένως είναι η δυνατότητα να διατίθεται για κάθε εκτελεστή ο αντίστοιχος αριθμός των σωστών και άρα κατάλληλων εκδόσεων. Στις υποχρεώσεις της μουσικής βιβλιοθήκης περιλαμβάνεται η τεκμηρίωση της τοπικής μουσικής ιστορίας. Μια ακόμη υποχρέωση της είναι η προώθηση της καλής μουσικής. Αυτό που θεωρείται απαραίτητο στην διαμόρφωση μιας καλής μουσικής βιβλιοθήκης είναι η στελέχωση αυτής από εξειδικευμένο προσωπικό με γνώσεις της

[1]Στα περισσότερα ιδρύματα οι προσκτήσεις, μέχρι τουλάχιστον τη δεκαετία του '80, είχαν μια ορθολογική στάση, η οποία διαμορφωνόταν από τις εξής πέντε θέσεις/απόψεις:

1. Την εμπορικότητα του τεκμηρίου, συμπεριλαμβανομένων των περιοδικών, των ιστορικών σετ, και άλλων τύπων δεμένου έντυπου υλικού.
2. Τις εκδόσεις για εκτέλεση, δημοφιλή μουσικά βιβλία και παιδαγωγικό υλικό.
3. Οι εκδόσεις των έργων συγκεκριμένων ή μεμονωμένων συνθετών και εκδόσεις, αντιπροσωπευτικές μιας περιοχής ή περιόδου στην οποία δινόταν έμφαση.
4. Το ερευνητικό υλικό τοπικής σημασίας – έργα συνθετών συγκεκριμένων, ή/και μεμονωμένων περιοχών, ή έργα τα οποία αναφέρονται στη μουσική ζωή και δραστηριότητα ενός τόπου και τα οποία συλλέγονται σε ένα τοπικό αποθετήριο. Αυτό το υλικό η μουσική βιβλιοθήκη το αποκτά συνήθως μέσω δωρεών και συνήθως το αποφεύγει.

μουσικής, καλή αισθητική και προθυμία για πραγματική προσπάθεια βελτίωσης της μουσικής συλλογής.

Μορφές διατήρησης έντυπων μορφών μουσικού υλικού

Συντήρηση[1] - Αποκατάσταση[2]

Σε πολλές μουσικές συλλογές ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών δημιουργούνται και διατηρούνται ειδικές (special collections) ή αρχειακές συλλογές (archival collections), λόγω της ιστορικής αξίας ή σπανιότητας των τεκμηρίων.

Σύμφωνα με την MLA (2009)[3] ως συντήρηση ορίζεται: *«Η συνειδητή, σκόπιμη και σχεδιασμένη εποπτεία, μέριμνα και διατήρηση των συνολικών πόρων μιας βιβλιοθήκης, αρχείων, ή παρόμοιων φορέων, από τις επιζήμιες συνέπειες του χρόνου, της χρήσης (ή κατάχρησης ή κακής χρήσης), καθώς επίσης όλων των τύπων εξωτερικής ή εσωτερικής επιρροής, αλλά κυρίως του φωτός, της υψηλής θερμοκρασίας, της υγρασίας και των ατμοσφαιρικών επιδράσεων».*

Ως αποκατάσταση ορίζεται: *«Η διαδικασία της επαναφοράς ενός τεκμηρίου, μονογραφίας, ή άλλου αρχειακού υλικού, όσο το δυνατόν πιο κοντά στην αρχική του κατάσταση … . Η αποκατάσταση ως διαδικασία περικλείει όλο το εύρος των παρεμβάσεων σε ένα τεκμήριο – επιδιόρθωση/επισκευή, αναβιβλιοδεσία και αναδόμηση».*[4]

Οι ιδανικές συνθήκες αποθήκευσης είναι δύσκολο να διατηρηθούν ακόμη και στην καλύτερη υποδομή ή σχεδιασμό. Οι περιβαλλοντικές συνθήκες (σχετική θερμοκρασία, υγρασία, ρύποι) συμβάλλουν αποφασιστικά στην επιμήκυνση, ή όχι, της διάρκειας ζωής μιας μουσικής συλλογής. Οι νέες μορφές αποθήκευσης υλικού τελούν ακόμη υπό κρίση ως προς τη διάρκεια τους, την αντοχή τους στον χρόνο και στις διάφορες περιβαλλοντικές συνθήκες. Η διάβρωση των ηχογραφήσεων μέσω της συχνής αναπαραγωγής, ή των ακατάλληλων συνθηκών διατήρησης μπορεί να απαιτεί την άσκηση τακτικών ελέγχων της κατάστασης του υλικού (Hack and Schwegel, 1994).[5]

Βιβλιοδεσία[6]

Η μουσική συλλογή απαιτεί ειδική προσοχή ως προς τη βιβλιοδεσία (binding).[7] Τα περισσότερα μουσικά τεκμήρια, κυρίως οι παρτιτούρες, εκδίδονται σε χαρτόδετη μορφή κι αυτό σημαίνει, ότι οι βιβλιοθήκες χρειάζεται να δεσμεύουν ένα σημαντικό μέρος του προϋπολογισμού τους για βιβλιοδεσία. Αυτό που χρειάζεται είναι καλή γνώση των απαιτήσεων ως προς τη βιβλιοδεσία, προκειμένου το υλικό να μπορεί να διατηρηθεί, να είναι πιο εύχρηστο, ενώ παράλληλα η βιβλιοδεσία, ως διαδικασία, συμβάλλει στην εξοικονόμηση

---

[1]Βλ. Conservation.
[2]Βλ. Restoration.
[3]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις μορφές συντήρησης, διατήρησης και αποκατάστασης υλικού, βλ. MLA, 2009. *Repairs and conservation of scores and sheet music*. [online] Available at: <http://committees.musiclibraryassoc.org/Preservation/Repairs> [Προσπελάστηκε 14 Απριλίου 2014].
[4]Ibid.
[5]Στο στάδιο αποδοχής μιας δωρεάς είναι σημαντικό να αξιολογείται η κατάσταση της, προτού αυτή ενσωματωθεί, ή ενταχθεί στην κυκλοφορία. Κατά την άσκηση του ελέγχου πρέπει να τηρούνται αναφορές ως προς την κατάσταση των τεκμηρίων της μουσικής συλλογής, τις ανάγκες σε συντήρηση, ανα-βιβλιοδεσία και καθαρισμό του υλικού.
[6]Hack, R. I. and Schwegel, R., 1994. Music collections. In: Sheehy, C. A., ed., 1994. *Managing performing arts collection in academic and public libraries.* Westport: Greenwood Press. pp.113-142.
[7]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη βιβλιοδεσία του μουσικού υλικού, βλ. MLA, 2009. *Hard cover*. [online] Available at: <http://committees.musiclibraryassoc.org/Preservation/HardCover> [Προσπελάστηκε 14 Απριλίου 2014].

πόρων. Οι παρτιτούρες είναι μια μορφή υλικού με ιδιαιτερότητες στον τρόπο δεσίματος.[1] Γενικά, το κόστος βιβλιοδεσίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το κόστος αγοράς ή αξίας του τεκμηρίου.

Σύμφωνα με την MLA (2009): *«Η βασική διαφορά της συντήρησης βιβλίων από τη συντήρηση έντυπης μουσικής συνίσταται στον βαθμό φθοράς και καταστροφής που εμφανίζει η δεύτερη, λόγω της εκτενούς και βαριάς χρήσης που υφίσταται, κυρίως όταν πρόκειται για πρακτική εξάσκηση και εκτέλεση».*

Ψηφιακή διατήρηση

Ως ψηφιακή διατήρηση (digital preservation) ορίζεται: *«Το σύνολο των πολιτικών, στρατηγικών και ενεργειών που διασφαλίζουν μακροπρόθεσμα την πρόσβαση στο περιεχόμενο. Οι εκδότες και διαθέτες του περιεχομένου σε ψηφιακή μορφή πρέπει να διασφαλίζουν τη χρηστικότητα και τη μακροβιότητα των ηλεκτρονικών τους έργων»* (ALA, 2008). Μια μουσική συλλογή περιλαμβάνει πληθώρα πρώιμων εκδόσεων, παλαίτυπα, καθώς και ευπαθές υλικό. Το υλικό αυτό συνήθως βρίσκεται εκτός κυκλοφορίας, το οποίο σημαίνει, είτε ότι συνιστά τμήμα κλειστής συλλογής και επομένως είναι μη δανειζόμενο υλικό, είτε ότι έχει αποσυρθεί λόγω φυσικής φθοράς, για συντήρηση.

Μέσω της επιλογής της ψηφιοποίησης ως μεθόδου συντήρησης του υλικού, η μουσική βιβλιοθήκη διατηρεί μακροπρόθεσμα τη δυνατότητα να διαχειρίζεται και να αξιοποιεί ψηφιακές συλλογές στο συνεχώς εξελισσόμενο περιβάλλον της πληροφορίας, διατηρώντας παράλληλα τη δυνατότητα της πρόσβασης σε αυτήν από το κοινό.

Συλλογές φωνογραφημάτων

Το 1960 μετρούσε ήδη τρεις δεκαετίες η εμφάνιση ενός νέου φαινομένου στον μουσικό βιβλιοθηκονομικό κόσμο, εκείνο των μεγάλων ερευνητικών συλλογών ηχογραφήσεων.[2]

Όσον αφορά στις προσκτήσεις ηχογραφήσεων, ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος θεωρεί, ότι πρέπει να αποκτήσει γρήγορα τις νέες κυκλοφορίες, διαφορετικά πολύ σύντομα δεν θα είναι πλέον διαθέσιμες στο εμπόριο, ή θα είναι πολύ δύσκολο να εντοπιστούν, ίσως μόνο μετά από ειδική παραγγελία ή νέα ενδεχόμενη επανακυκλοφορία του υλικού, μη ορισμένη ή προγραμματισμένη χρονικά.

Υπάρχει ή τίθεται το ερώτημα ποιος είναι υπεύθυνος για τη συντήρηση και διατήρηση των ηχογραφήσεων.[3] Η αναγκαιότητα δημιουργίας ενός ή περισσότερων αποθετηρίων σε κάθε χώρα για τη διατήρηση και φύλαξη της τοπικής, ή εγχώριας πνευματικής παραγωγής άρχισε να θεωρείται από το 1960 και μετά εκ θεμελίου απαραίτητη.

Τη συγκεκριμένη περίοδο παρατηρείται η δημιουργία εθνικών συλλογών για τις ηχογραφήσεις, καθώς και η καταχώρηση της μουσικής παραγωγής σε δισκογραφία στις εθνικές βιβλιογραφίες.

Ένα από τα διλήμματα με τα οποία έρχεται αντιμέτωπος ο βιβλιοθηκονόμος είναι: *Ποια ηχογράφηση πρέπει να επιλέξει, όταν η τελευταία έχει εκδοθεί κι επανεκδοθεί σε διάφορες χώρες και σε διαφορετικές χρονικές στιγμές*. *Πώς θα αποφευχθεί η επικάλυψη σε τίτλους*; Δεν

[1]Γενικά αυτό που συστήνεται είναι όλοι οι τύποι παρτιτούρας να υφίστανται κάποια μορφή δεσίματος, προτού ενταχθούν στο υλικό που κυκλοφορεί. Ο τύπος του δεσίματος σχετίζεται είτε με τον τύπο του υλικού, είτε με τον χρόνο παραμονής του στο ράφι. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να προηγείται μια προσεχτική μελέτη προκειμένου να αποσαφηνιστεί ποιοι τύποι υλικού απαιτούν βιβλιοδεσία περισσότερο ανθεκτική στο χρόνο και για ποιους τύπους υλικού (εφήμερο συνήθως) μπορεί να προβλεφθεί μικρότερη δαπάνη. Στο Παράρτημα - Μονάδα ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ το υλικό δεν υποβάλλεται τα τελευταία χρόνια σε καμιά τέτοια προεργασία, κυρίως από το 2011 και μετά, λόγω περικοπών στον προϋπολογισμό της Κεντρικής Βιβλιοθήκης.

[2]Κάποιες από αυτές εντάσσονται σε εθνικές βιβλιοθήκες, ενώ κάποιες άλλες εντάσσονται σε ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, σε μεγάλες πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, ή/και σε ανεξάρτητους οργανισμούς.

[3]Δεν περιλαμβάνονται οι συμπαγείς δίσκοι ή αλλιώς, δίσκοι ακτίνας.

είναι λίγες οι φορές που κατά την παραλαβή του υλικού διαπιστώνει ότι το υλικό υπάρχει ήδη στη συλλογή του.

Από τη μια οι προμηθευτές δεν είναι σε θέση γνωρίζουν πάντα αν μια ηχογράφηση πρόκειται να δημοσιευθεί εκ νέου, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο επιβάλλεται και καθορίζεται από τις ανάγκες της αγοράς, δηλαδή από τη ζήτηση κι όχι από τους ίδιους.

Από την άλλη, μια καθυστέρηση στην παραγγελία του υλικού μπορεί να συμβάλλει στο να μην είναι διαθέσιμη η ηχογράφηση μετά από κάποιο εύλογο χρονικό διάστημα.[1]

Μέσω επίσης των λεγόμενων embargos τη συγκεκριμένη περίοδο (δεκαετία ʼ60) παρατηρείται συχνά το φαινόμενο της δυσχέρειας, ή αδυναμίας στη διακίνηση των ηχογραφήσεων από τη μια χώρα στην άλλη, είτε λόγω περιορισμών νομικής φύσης, είτε εξαιτίας συγκεκριμένων εμπορικών πρακτικών.[2]

Όσον αφορά σε θέματα διατήρησης των συλλογών που διέθεταν οι μουσικές βιβλιοθήκες, υπάρχει πολύ λίγη σχετική με την τεκμηρίωση και τις πολιτικές/πρακτικές συντήρησης του μουσικού υλικού, πληροφόρηση.[3]

Για παράδειγμα, ένας τρόπος ασφαλούς φύλαξης των δίσκων βινυλίου είναι η τοποθέτηση τους σε κάθετη θέση σχηματίζοντας γωνία 90°.[4] Πολλοί κατασκευαστές είχαν αναφέρει, ότι οι δίσκοι μπορούν να αποθηκεύονται, τόσο σε οριζόντια, όσο και σε κάθετη θέση χωρίς κανένα πρόβλημα. Ωστόσο, η οριζόντια διάταξη κρίνεται ακατάλληλη στην περίπτωση που οι δίσκοι πρόκειται να αποθηκευθούν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Υπάρχουν επίσης σοβαρές ενδείξεις ότι η συγκεκριμένη μορφή υλικού διατηρείται μέχρι και δύο αιώνες, εφόσον υπάρχουν ειδικά διαμορφωμένες συνθήκες. Αυτό βέβαια εξαρτάται κι από τα υλικά που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή των δίσκων, καθώς και από το πόσο επιμελημένη δουλειά έχει γίνει στο κατασκευαστικό στάδιο.[5]

---

[1]Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο πρέπει να υπάρχουν οι εθνικές συλλογές.

[2]Για περισσότερα σχετικά με το θέμα βλ. Unesco, 1955. *Trade barriers to knowledge*. London: Greenwood Press.

[3]Αναφέρεται μόνο μια περίπτωση πιο επισταμένης έρευνας σχετιζόμενης με το θέμα αυτό. Συγκεκριμένα, το 1959 η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου προσέγγισε το Rockfeller Foundation και ζήτησε μια δωρεά της τάξης των $65,000 προκειμένου να μελετήσει το θέμα της διατήρησης των ηχογραφήσεων .Το συγκεκριμένο ποσό δεν επαρκούσε φυσικά για να καλύψει κάθε τύπο ηχογράφησης και γι' αυτό το λόγο μόνο συγκεκριμένα δίσκοι και ταινίες μελετήθηκαν. Επιπλέον η μελέτη του προβλήματος περιορίστηκε αποκλειστικά στην αποθήκευση κι όχι στα προβλήματα που προέκυπταν από τη χρήση των ηχογραφήσεων. Με βάση τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης οι δίσκοι από γομολάκα (shellac) και βινύλιο (vinylite) αποδείχθηκε ότι μπορούν να αποθηκευθούν για πολύ καιρό κάτω από συγκεκριμένες περιβαλλοντικές συνθήκες. Το ιδανικό περιβάλλον ωστόσο είναι δύσκολο να διαμορφωθεί, καθώς η θερμοκρασία πρέπει να είναι 21 βαθμοί Κελσίου και 10% σχετικής υγρασίας, συνθήκες οι οποίες πρέπει να διατηρούνται σταθερές ή να παρουσιάζουν ελάχιστες μεταβολές. Οι δίσκοι από γομολάκα (shellac) αντιδρούν έντονα στην έκθεση σε παρατεταμένη υγρασία με χημική αποικοδόμηση. Οι δίσκοι από βινύλιο από την άλλη αντέχουν περισσότερο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν προσβάλλονται ή δεν αλλοιώνονται αντίστοιχα. Κάποιοι τύποι δίσκων από γομολάκα είναι επίσης επιρρεπείς στην ανάπτυξη μυκητιάσεων. Οι δίσκοι από βινύλιο αντίθετα δεν παρουσιάζουν την ίδια ευαισθησία. Όλοι οι δίσκοι παρ' όλα αυτά, όπως διαπιστώθηκε στη σχετική μελέτη, είναι ευαίσθητοι και ευάλωτοι στην τριβή και στις αμυχές που αυτή προκαλεί. Οι συνθήκες διατήρησης των μαγνητοταινιών είναι οι ίδιες με εκείνες των δίσκων, δηλαδή 21 βαθμοί Κελσίου θερμοκρασία, και 10% σχετική υγρασία. Παράλληλα και για τις μαγνητοταινίες προτείνεται κάθετη τοποθέτηση/διάταξη στο ράφι.
(Οι δοκιμές έγιναν από το Southwest Research Institute στο San Antonio στο Texas. Βλ. Pickett, A. G. and Lemcoe, M. M., 1959. *Preservation and storage of sound recordings*. Washington, D.C.: Library of Congress.

[4]Βλ. Southewest Research Institut.

[5]Οι δίσκοι που είναι φτιαγμένοι από οξικό άλας (acetate acid) φαίνεται να μην μπορούν να αντισταθούν στη ζέστη, στη μούχλα, στην υγρασία, στους μύκητες ή στις αμυχές. Στην πράξη, από σχετικά πειράματα που έλαβαν χώρα στις ΗΠΑ το 1959, αποδείχθηκε ότι οι πιθανότητες διατήρησης των δίσκων κατασκευασμένων από το προαναφερθέν υλικό είναι εφικτές μόνο κάτω από ιδανικές συνθήκες. Εξαιτίας της απώλειας του πλαστικοποιητή (plasticiser), αυτές οι ηχογραφήσεις αποσυντίθεται στο ράφι και στο τέλος συντελείται αυτό που αποκαλείται «καταστροφικός αιφνιδιασμός» (catastrophic suddenness). Στην πράξη κάτι τέτοιο σημαίνει

Τη δεκαετία του ’60 οι βιβλιοθήκες έτειναν να επιλέξουν ως ιδανική μορφή διατήρησης την μετατροπή των δίσκων από οξικό άλας, σε μαγνητοταινίες, κάτι αντίστοιχο της μετατροπής των εφημερίδων σε microfilms, που θεωρείτο συνηθισμένη ως διαδικασία εκείνη την εποχή. Ωστόσο η αναλογία μεταξύ των δύο διαδικασιών δεν είναι η ίδια και η επανεγγραφή από δίσκο σε μαγνητοταινία δεν είναι πάντα ασφαλής. Οι κατασκευαστές ταινιών σύντομα κατάλαβαν, ότι από τη στιγμή που θα ξεκινούσε μαζικά η παραγωγή μαγνητοταινιών, η ποιότητα κατασκευής αυτών θα «έπεφτε» σημαντικά, προκαλώντας κατά συνέπεια προβλήματα και στις δυνατότητες διατήρησης αυτού του υλικού μακροπρόθεσμα.[1]

Είναι αυτονόητο, ότι ένας περιοδικός έλεγχος της συγκεκριμένης μορφής υλικού είναι και απαραίτητος και αναγκαίος, γιατί σε αντίθεση με ένα βιβλίο, ή ένα χειρόγραφο, τα οποία αν αφεθούν σε αξιοπρεπείς συνθήκες περιβάλλοντος δε θα πάθουν ενδεχομένως κάτι, οι ταινίες και οι ηχογραφήσεις/φωνογραφήματα είναι παρά πολύ ευαίσθητα υλικά, κι άπαξ και ξεκινήσει η διάβρωση τους δεν είναι εύκολο πια, όποιες και όσες παρεμβάσεις κι αν γίνουν, να σταματήσει η διαδικασία αποσύνθεσης του υλικού, η οποία δεν σχετίζεται πάντα απαραιτήτως με τη συχνότητα χρήσης του υλικού.

Οι ηχογραφήσεις/φωνογραφήματα με εμφανή τα σημάδια αλλοίωσης, ή διάβρωσης πρέπει σύντομα να μεταγράφονται σε άλλο μέσο, προκειμένου να διασωθεί σε πρώτη φάση το περιεχόμενο τους. Μέχρι και πριν τη δεκαετία του ’90 ήταν απαραίτητη η ύπαρξη μιας αποτελεσματικής μεθόδου αποθήκευσης του ηχογραφημένου υλικού - την συγκεκριμένη περίοδο εμφανίστηκε ο συμπαγής δίσκος, ο λεγόμενος δίσκος ακτίνας (compact disc).

Τα προβλήματα που προκύπτουν από τη συχνή χρήση είναι διάφορα. Αρχικά, η φθορά του δίσκου, είτε αυτός είναι από βινύλιο, είτε από γομολάκα, ή άλλο υλικό, θεωρείται μετά από κάποιον αριθμό αναπαραγωγών δεδομένη.[2] Εφόσον λοιπόν η φθορά έχει προκληθεί λόγω μεγάλης χρήσης, που πιθανόν οφείλεται στην αυξημένη ζήτηση κι απήχηση του υλικού στους χρήστες, αυτό σημαίνει, ότι πολύ σύντομα το συγκεκριμένο υλικό θα βρίσκεται πάλι στην ίδια κατάσταση, επομένως θα χρήζει πάλι αντικατάστασης. Το ένα θέμα που προκύπτει λοιπόν είναι το οικονομικό, κατά πόσο δηλαδή η βιβλιοθήκη μπορεί να αντικαθιστά κάποια τεκμήρια συνέχεια και το δεύτερο είναι, κατά πόσο το υλικό θα είναι πάντα διαθέσιμο στο εμπόριο, καθώς και το κατά πόσο οι υπόλοιπες, ή διαφορετικές εκδοχές του ίδιου έργου που θα είναι διαθέσιμες στο εμπόριο θα ικανοποιούν τον χρήστη.

ότι ένας δίσκος από οξικό άλας ή εστέρα μπορεί φαινομενικά τη μια στιγμή να είναι εντάξει και την επόμενη να εμφανίσει σημάδια αλλοίωσης, ή αποσύνθεσης.

[1]Την συγκεκριμένη περίοδο οι βιβλιοθηκονόμοι στην Αμερική προσπάθησαν να πείσουν τους κατασκευαστές ότι υπάρχει εμπορικό ενδιαφέρον για μια τέτοια κίνηση κι ότι αν δεν μπορεί η μαγνητοταινία να αποτελέσει μελλοντικά ένα ανθεκτικό αποθηκευτικό μέσο, άρα και με μεγάλη διάρκεια ζωής, τότε θα πρέπει σύντομα να βρεθεί ένα άλλο μέσο που θα διαθέτει αυτά τα χαρακτηριστικά. Κάποια από τα πλεονεκτήματα της χρήσης της μαγνητοταινίας και της κασέτας ήχου είναι τα εξής:

- Έχουν πολλές δυνατότητες υψηλής πιστότητας του ήχου και ποιότητας της ηχογράφησης κατά την αναπαραγωγή.
- Δεν υπάρχει περιορισμός στη συχνότητα της αναπαραγωγής των συγκεκριμένων μορφών αποθήκευσης. Υπάρχει πάντα βέβαια το ενδεχόμενο της φθοράς σε περίπτωση που ο χρήστης δεν είναι εξοικειωμένος με τη χρήση του συγκεκριμένου υλικού - αυτό είναι κάτι που ισχύει για όλες τις μορφές υλικού - γι’ αυτό και προτείνεται η χρήση αυτού υπό την επίβλεψη του υπεύθυνου για τη μουσική συλλογή, προσωπικού.

[2]Ακόμη κι αν αποδεχτούμε ως μέγιστο αριθμό χρήσης τις 300 αναπαραγωγές ανά ηχογράφηση, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η απώλεια στην πιστότητα είναι πιθανή και μετά από κάποια, μικρή ενδεχομένως, συχνότητα αναπαραγωγής μιας ηχογράφησης, που σε συνδυασμό με κακές συνθήκες φύλαξης μπορεί να γίνει πολύ νωρίς ευδιάκριτη. Μετά από 30 ή 50 φορές αναπαραγωγής ενός δίσκου ο χρήστης δεν ακούει την ίδια ηχογράφηση. Και σε αυτήν την περίπτωση μια λύση υπάρχει, να αντικατασταθεί το υλικό. Αυτό βέβαια δεν είναι πάντα δυνατό, καθώς δεν υπάρχουν πάντα οι πόροι για να γίνει κάτι τέτοιο.

Ένα ακόμη θέμα που προκύπτει ως προς τη διατήρηση των ηχογραφήσεων, μέσω της δημιουργίας αντιγράφων, είναι η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, τόσο του δημιουργού, όσο και των συγγενικών δικαιωμάτων.[1]

Τη δεκαετία του ’70 είχαν ήδη τεθεί κάποια από τα θέματα, τα οποία όφειλε να διαχειριστεί η IAML,[2] όπως οι προσκτήσεις, τα προβλήματα της φυσικής διατήρησης των τεκμηρίων και της εξέλιξης του εξοπλισμού, θέματα υποδομής των μουσικών βιβλιοθηκών, διαμόρφωσης πολιτικών δια-δανεισμού και διαχείρισης των θεσμικών ζητημάτων που καλείτο να αντιμετωπίσει ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος, ή υπεύθυνος διαχείρισης των μουσικών συλλογών, ή ηχογραφήσεων (record librarian).

Γενικά, δεν έχει βρεθεί κάποιος τρόπος σίγουρης και μόνιμης προστασίας των φωνογραφημάτων, αλλά και της μουσικής συλλογής στο σύνολο της. Ωστόσο ακόμη και με μια πιο προσεκτική χρήση της συγκεκριμένης μορφής υλικού, οι ηχογραφήσεις πρέπει σε τακτά χρονικά διαστήματα να αντικαθίστανται, ενώ εκείνες που είναι μοναδικές, ή μη διαθέσιμες πλέον στο εμπόριο πρέπει να υποβάλλονται σε διαφορετικές πολιτικές, ως προς την χρήση και την πρόσβαση από το κοινό.

Συνήθως, κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, το 2% με 3% του συνόλου της συλλογής χρήζει αντικατάστασης Από την πλευρά του ο υπεύθυνος διαχείρισης της μουσικής συλλογής θα μπορούσε να κάνει χρήση διαφόρων εναλλακτικών μεθόδων προστασίας του ευπαθούς υλικού, όπως να τοποθετεί ειδική σήμανση στα ήδη φθαρμένα τεκμήρια, η οποία σήμανση να δηλώνει τον χρόνο ζωής του τεκμηρίου (πόσες φορές έχει αναπαραχθεί και πόσες ακόμη υπολείπονται), ή να αντικαθιστά, ή μεταφέρει το περιεχόμενο του ευπαθούς τεκμηρίου σε άλλο αποθηκευτικό μέσο, περισσότερο ανθεκτικό και εύχρηστο. Εκείνο που πρέπει να διέπει όλες τις σχετιζόμενες με τη διατήρηση, αποφάσεις ή πολιτικές, είναι ότι η διατήρηση πρέπει να διασφαλίζει και να μην περιορίζει ή αποκλείει την πρόσβαση.

Σύμφωνα με τις αρχές διατήρησης του αρχειακού ηχητικού υλικού (ARSC, 2009)[3] δεν θεωρείται πια ιδιαίτερα χρήσιμη η πρακτική της δημιουργίας αναλογικών αρχείων των ηχογραφήσεων για τη διατήρηση του περιεχομένου τους. Μεταξύ των προβλημάτων αναφέρεται, ο υψηλού κόστους ηχητικός εξοπλισμός, ο οποίος ήδη είναι δυσεύρετος στην αγορά (κυρίως μαγνητόφωνα και μπαμπινόφωνα), γεγονός που δημιουργεί επιπλέον προβλήματα. Η αποθήκευση του αρχειακού ηχητικού υλικού σε ψηφιακά αρχεία είναι πλέον η καλύτερη προσέγγιση για αρκετούς λόγους:

Πρώτον, η ποιότητα και η πιστότητα ως προς τον ήχο των αναλογικών αρχείων «πέφτει» σημαντικά από δεκαετία σε δεκαετία, ενώ δεν ισχύει το ίδιο για ένα μη-συμπιεσμένο ηχητικό αρχείο, το οποίο καταφέρνει να φέρει τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά με το πρωτότυπο ψηφιακό αρχείο.

Δεύτερον, μια υψηλής ποιότητας ταινία αναπαραγωγής ήχου για αρχειακά αντίγραφα είναι συχνά απαγορευτικά ακριβή.

Τρίτον, πολλά φυσικά ψηφιακά μέσα, όπως το DAT (Digital Audio Tape) είναι πεπερασμένα. Κάποια άλλα μέσα από την άλλη, όπως το CD και το DVD, είναι ακριβά και δύσχρηστα.

Όλα τα ψηφιακά αρχεία πρέπει να μπορούν να μεταφέρονται σε νέα μέσα αποθήκευσης χρησιμοποιώντας αυτοματοποιημένες διαδικασίες, παράλληλες με την εξέλιξη της

[1]Βλ. ΟΠΙ, 2014. *Νόμος 2121/93: πνευματικά δικαιώματα, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα.* [online] Available at: <http://www.opi.gr/index.php/2013-10-03-12-24-10/2121-1993> [Προσπελάστηκε 3 Ιουνίου 2014] και Ν. 4212/2013 (ΦΕΚ 257/2013). *Διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων.* [online] Available at: <http://nomoi.info> [Προσπελάστηκε 3 Ιουλίου 2014].

[2]Βλ. International Association of Music Libraries, 2014. [online] Available at: <http://www.iaml.info/> [Προσπελάστηκε 28 Ιανουαρίου 2014]. Βλ. ARSC, 2013. *Association for Recorded Sound Collections*. [online] Available at: <http://www.arsc-audio.org/index.ph> [Προσπελάστηκε 28 Φεβρουαρίου 2014].

τεχνολογίας αποθήκευσης πληροφοριών, χωρίς την ανάγκη επαναδημιουργίας κάθε ψηφιακού μέσου. Η δημιουργία ψηφιακών ηχητικών αρχείων καθιστά ευκολότερη τη χρήση του υλικού και συμβάλλει στη διεύρυνση της πρόσβασης στο περιεχόμενο αυτών των αρχείων. Δεν θεωρείται πλέον δεδομένη η δυνατότητα μακροπρόθεσμης πρόσβασης από το κοινό, σε αναλογικό ηχητικό αρχείο. Τα αναλογικά μέσα εξακολουθούν να φθίνουν και κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος ούτε για το μέγεθος της φθοράς, ούτε για τον χρόνο, στον οποίο αυτή συντελείται. Προκειμένου να διασφαλιστεί η διατήρηση του ηχητικού περιεχομένου είναι απαραίτητη από νωρίς, η ψηφιοποίηση των ηχητικών δεδομένων της μουσικής βιβλιοθήκης. Κάθε μουσική βιβλιοθήκη που αποφασίζει να προχωρήσει στην προαναφερθείσα δράση πρέπει να συντάσσει ένα πλάνο διατήρησης. Αυτό πρέπει να περιλαμβάνει:

1. Εντοπισμό του υλικού υψηλού κινδύνου.
2. Καθορισμό των υποδομών, του εξοπλισμού και τη στελέχωση από κατάλληλα εκπαιδευμένο και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.
3. Μακροπρόθεσμο σχεδιασμό δομών αποθήκευσης των ψηφιακών αρχείων ως ανεξάρτητου συστήματος ή μέρους της υποδομής Πληροφορικής Τεχνολογίας (ΙΤ) του ιδρύματος.
4. Χρηματοδότηση για όλα τα παραπάνω.

Από τη στιγμή που οι ηχογραφήσεις/φωνογραφήματα εισχώρησαν στον χώρο των βιβλιοθηκών ως μέρος των συλλογών τους, οι βιβλιοθηκονόμοι προσπαθούν να αποφασίσουν, πώς θα οργανώσουν αυτό το υλικό και πώς θα το εντάξουν στη συλλογή τους με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι ανάγκες της κοινότητας τους. Ο τρόπος οργάνωσης αυτού του υλικού έχει ως ένα βαθμό επηρεαστεί, αναπόφευκτα θα έλεγε κάποιος, από τον τρόπο οργάνωσης του έντυπου υλικού. Ωστόσο, ενώ το βιβλίο διατηρεί σε κάποιο βαθμό την παραδοσιακή του μορφή, η ηχογράφηση αλλάζει πολύ γρήγορα στο πέρασμα των χρόνων παίρνοντας διαφορετικό σχήμα, μέγεθος, ταχύτητα, ακόμη και τρόπο εγγραφής. Οι μορφές οργάνωσης των συλλογών ηχογραφήσεων είναι πολλές και διάφορες. Οι πολιτικές οργάνωσης καθορίζονται από το είδος της συλλογής, το σκοπό της, το περιεχόμενο της, το κοινό στο οποίο απευθύνεται, τους στόχους και τους τρόπους χρήσης της. Γενικά οι ηχογραφήσεις/φωνογραφήματα σχετίζονται με τέσσερις παραδοσιακές λειτουργίες της βιβλιοθήκης: τεκμηρίωση, έρευνα, εκπαίδευση και ψυχαγωγία.

Ανάλογα με το είδος της βιβλιοθήκης διαφοροποιείται η οργάνωση των συλλογών ηχογραφήσεων/φωνογραφημάτων, καθώς ότι θεωρείται σωστό για ένα είδος βιβλιοθήκης, μπορεί να θεωρείται λάθος για κάποιο άλλο είδος.

Κάποιες μορφές οργάνωσης των συλλογών ηχογραφήσεων/φωνογραφημάτων μπορούν να θεωρηθούν ότι είναι οι εξής:

1. Οργάνωση σύμφωνα με αριθμό εισαγωγής.
2. Οργάνωση σύμφωνα με τον αριθμό του κατασκευαστή.
3. Οργάνωση σύμφωνα με το Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης Dewey (Dewey Decimal Classification).
4. Οργάνωση σύμφωνα με το Ταξινομικό Σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress Classification).
5. Οργάνωση σύμφωνα με την ευρύτερη θεματική περιοχή.
6. Χρωματικοί οδηγοί ως σύμβολα ταξιθέτησης.
7. Πίνακες με τη χρήση γραμμάτων.
8. Ταξινόμηση με αλφαβητική σειρά με βάση το όνομα του συνθέτη, του συγγραφέα, ή του τίτλου.

9. Χρήση άλλων τοπικών ταξινομικών συστημάτων, ή πολιτικών ταξιθέτησης/οργάνωσης του υλικού (Duckles, 1951).[1]

Σε όλες τις προαναφερθείσες μορφές οργάνωσης του υλικού δεν είναι σαφές κατά πόσο οι βιβλιοθηκονόμοι είναι ικανοποιημένοι από το αποτέλεσμα. Υποτίθεται, ότι από τη στιγμή που επέλεξαν τον συγκεκριμένο τρόπο οργάνωσης της συλλογής, ή επινόησαν το συγκεκριμένο σύστημα ταξινόμησης και το έθεσαν σε εφαρμογή ή/και το χρησιμοποιούν ακόμη, αυτονόητα παραμένουν ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα του.

Σίγουρα είναι λάθος να θεωρούμε ως δεδομένο, ότι ο τρόπος οργάνωσης βιβλίων και ηχογραφήσεων ταυτίζεται. Το ιδανικό ενδεχομένως θα ήταν να ακολουθούσαμε συγκεκριμένες αρχές βιβλιογραφικής περιγραφής, π.χ. οι διάφορες εκδόσεις του ίδιου έργου να ταξιθετούνται στο ίδιο ράφι, οι συνθέτες και οι συγγραφείς να ταξιθετούνται αλφαβητικά, οι ηχογραφήσεις με σχετικές θεματικές επικεφαλίδες να ταξιθετούνται επίσης μαζί και σε λογική σειρά. Επίσης, ίσως θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη οι περιοχές ενδιαφέροντος ανά ακροατή. Και ό,τι ισχύει για τις μονογραφίες να ισχύει και για τις ηχογραφήσεις, να μπορεί δηλαδή ο χρήστης να πάει κατευθείαν στο ράφι και να μην χρειάζεται η αναζήτηση στον κατάλογο προκειμένου να βρει αυτό που χρειάζεται (Stevenson, 1963).

Παρόλα αυτά, τίποτα από τα παραπάνω δεν είναι δυνατό να εφαρμοστεί στις συλλογές των ηχογραφήσεων χωρίς να γίνουν και κάποιοι συμβιβασμοί. Η δυσκολία έγκειται στο ότι πολλές ηχογραφήσεις περιέχουν περισσότερα από ένα, μουσικά έργα ή συνθέτες. Κι ίσως κι αυτή να είναι η κύρια αιτία της λανθασμένης διαχείρισης των ηχογραφήσεων ή της υιοθέτησης λανθασμένων τρόπων οργάνωσης των συλλογών ηχογραφήσεων.

Ο Stevenson (1963) προτείνει την οργάνωση των συλλογών ηχογραφήσεων/φωνογραφημάτων με τον αριθμό κατασκευαστή (publisher number). Ο αριθμός του κατασκευαστή κατά τον Stevenson είναι από τους πιο σημαντικούς για τον μουσικό βιβλιοθηκονόμο, διότι είναι διεθνώς κατανοητός και αναγνωρισμένος και βρίσκεται σε όλους τους καταλόγους των κατασκευαστών, συμπεριλαμβανομένου και του διαφημιστικού υλικού.

Άλλα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί ο Stevenson για να πείσει σχετικά με την επιλογή αυτού του τρόπου οργάνωσης είναι, ότι συμβάλλει στη γρήγορη ανάκτηση συγκεκριμένων τίτλων, το κόστος της καταλογογράφησης μειώνεται αρκετά, καθώς ο ταξινομικός αριθμός βρίσκεται ήδη πάνω στο τεκμήριο και ο καταλογογράφος δεν χρειάζεται να κάνει μεγάλη έρευνα προκειμένου να αντιστοιχίσει το θέμα που διαχειρίζεται το τεκμήριο με τον κατάλληλο ταξινομικό αριθμό. Ο αριθμός επίσης, είναι σύντομος και αποτελεσματικός. Η δε θεματική ταξινόμηση προκύπτει με τον καιρό, καθώς τείνουν να εξειδικεύονται και οι κατασκευαστές κι επομένως και οι αριθμοί τους.

Η ταξιθέτηση με βάση τον αριθμό εισαγωγής χρησιμοποιείται από πολλές βιβλιοθήκες, ανεξαρτήτως είδους και μεγέθους συλλογής, από τις μικρότερες μέχρι τις μεγαλύτερες, είτε αυτές είναι ανοιχτές, είτε κλειστές. Οι περισσότεροι λόγοι που έχουν οδηγήσει στη χρήση της συγκεκριμένης μεθόδου είναι η απλότητα του αριθμού και της αριθμητικής οργάνωσης, καθώς και η εύκολη και γρήγορη ταξιθέτηση και ανάκτηση.

Μια αλφαβητική οργάνωση ανά συνθέτη σύμφωνα με τους αριθμούς cutter των συνθετών θεωρείται αρκετά αποτελεσματική για την οργάνωση μεσαίων ως προς το μέγεθος συλλογών.

Εκείνο που προκύπτει ως γενική εικόνα σε σχέση με την ταξιθέτηση και ταξινόμηση των ηχογραφήσεων είναι ότι, ο κάθε υπεύθυνος διαχείρισης των μουσικών συλλογών πρέπει να πάψει να ακολουθεί τον δικό του δρόμο, αλλά αντίθετα οφείλει να μοιράζεται τους προβληματισμούς του και τις απόψεις του με τους συναδέλφους του, να συμβουλεύεται την

[1]Βλ. Duckles, V. H., 1951. The place of gramophone recordings in a university music library. In: Bradley, C. J., ed., 1973. *Reader in music librarianship*. Washington, D.C.: Microcard editions. pp.265-271.

υπάρχουσα βιβλιογραφία και την καταγεγραμμένη εμπειρία και να προσπαθεί να βασιστεί και να χτίσει πάνω στις ομοιότητες, προκειμένου να μπορέσουν να προκύψουν κοινές πολιτικές στην οργάνωση των συλλογών των ηχογραφήσεων/φωνογραφημάτων ειδικά και των μουσικών συλλογών γενικά. Αυτό αποτελεί και επαγγελματική ευθύνη κι επιταγή, την οποία όλοι όσοι βρίσκονται σε αυτόν τον χώρο καλούνται κάποια στιγμή να αναλάβουν.

Δεν έχει κανένα νόημα κάθε βιβλιοθηκονόμος να προσπαθεί μόνος τους να δημιουργεί, ή επινοεί το δικό του ταξιθετικό σύστημα. Μπορεί κάποιες φορές αυτό να έχει ενδιαφέρον, ίσως να εμφανίζεται και ως επαγγελματική, ή ακόμη και ως επιστημονική πρόκληση. Γεγονός είναι, ότι πρόκειται για χάσιμο χρόνου και χρήματος, σπατάλη πόρων και ανθρώπινου δυναμικού, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στη δημιουργία μιας χαοτικής κατάστασης στον χώρο των μουσικών βιβλιοθηκών σε θέματα πολιτικών και προτύπων. Αυτό που οφείλει κάθε βιβλιοθηκονόμος να κάνει όταν λαμβάνει αποφάσεις ή διαμορφώνει πολιτικές είναι να λαμβάνει υπόψη κατά αρχάς τη χρήση του υλικού και κατά δεύτερον τη σωστή χρήση του υλικού.

Υπάρχουν τουλάχιστον τέσσερις λόγοι, γιατί οι ηχογραφήσεις πρέπει να περιλαμβάνονται σε μια ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη:

1. Η ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη παράλληλα με το μουσείο και το εθνικό αρχείο φέρει την ίδια ευθύνη για την προστασία και διατήρηση σημαντικών τεκμηρίων του πολιτισμού και είναι ελάχιστοι εκείνοι που δεν θεωρούν τις ηχογραφήσεις ως τέτοια τεκμήρια.
2. Η ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη παράλληλα με τη δημόσια βιβλιοθήκη φέρουν την ίδια ευθύνη για την παροχή της δυνατότητας πρόσβασης στο ευρύ κοινό στο συγκεκριμένο υλικό.
3. Η ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη φέρει την ευθύνη της υλοποίησης της εκπαίδευσης/καθοδήγησης της κοινότητας στη χρήση της υπηρεσίας.

Μια ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη δεν ωφελείται σε κάτι από τον διαχωρισμό των βιβλίων από την έντυπη μουσική. Αντίθετα, πρέπει να γίνεται προσπάθεια όλες οι διαφορετικές μορφές τεκμηρίων όχι μόνο να συνυπάρχουν, αλλά και να αλληλοσυμπληρώνονται. Οι ηχογραφήσεις απαιτούν μια πιο λεπτομερή περιγραφή σε σχέση με τις παρτιτούρες και τις μονογραφίες. Ο προφανής λόγος είναι ότι σε αυτές δεν μας ενδιαφέρουν μόνο ο συνθέτης, ο τίτλος και η έκδοση, αλλά και οι εκτελεστές, το σύνολο των καλλιτεχνών, των οποίων η συμμετοχή στην ηχογράφηση αρκετές φορές είναι εξαιρετικού ενδιαφέροντος, ή σημασίας. Γενικά, το μουσικό έργο που έχει ηχογραφηθεί (μουσική πληροφορία/περιεχόμενο) έχει μεγαλύτερη σημασία από το ίδιο το τεκμήριο/μορφή αποθήκευσης της μουσικής πληροφορίας, που σε αυτή την περίπτωση είναι ο δίσκος.[1]

Συνοψίζοντας, οι συλλογές ηχογραφήσεων/φωνογραφημάτων αποτελούν ένα πολύ σημαντικό κομμάτι κάθε ακαδημαϊκή μουσικής βιβλιοθήκης. Οργανισμοί, όπως ο ARSC (Audio Preservation & Restoration Directory)[2] θέτουν σε διεθνές επίπεδο τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη διατήρηση και αποκατάσταση του ηχητικού υλικού κάθε συλλογής ηχογραφήσεων/φωνογραφημάτων, ενώ πρότυπο στον συγκεκριμένο τομέα αποτελεί το

[1]Είναι φυσικά αδύνατον οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι να μπορούν να ενσωματώνουν όλες τις τεχνολογικές καινοτομίες στην οργάνωση των συλλογών τους, καθώς η εξέλιξη της τεχνολογίας τους ξεπερνάει. Ο συλλέκτης έχει την εμμονή της τεχνικής και ακουστικής τελειότητας, καθώς και της απόλυτης μουσικής πιστότητας. Έρχεται όμως κάποια στιγμή που οι μουσικοί και οι τεχνικοί, ή μηχανικοί του ήχου, δεν μιλούν την ίδια γλώσσα.

[2]Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ARSC, 2012. *Audio Preservation & Restoration Directory*. [online] Available at: <http://www.arsc-audio.org/pdf/Directory2012-01.pdf> [Προσπελάστηκε 14 Απριλίου 2014].

«Εθνικό Σχέδιο Διατήρησης Ηχογραφήσεων» της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress National Recording Preservation Plan).[1]

[1]Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. National Recording Preservation Board of the Library of Congress, 2012. *The Library of Congress National Recording Preservation Plan*. [online] Available at: <http://www.loc.gov/rr/record/nrpb/PLAN%20pdf.pdf.> [Προσπελάστηκε 14 Απριλίου 2014].

Κεφάλαιο 2. Μουσικοί Βιβλιοθηκονόμοι Ακαδημαϊκών Μουσικών Βιβλιοθηκών

Μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι - Σύντομη ιστορική αναδρομή

Με την πάροδο των χρόνων οι αρμοδιότητες, τα καθήκοντα και ο ρόλος του μουσικού βιβλιοθηκονόμου έχουν μεταβληθεί σημαντικά. Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος συμμετέχει στη μουσική ζωή περισσότερο από ποτέ και η σφαίρα επιρροής του έχει παράλληλα διευρυνθεί. Η αποστολή του είναι να προσηλωθεί στην εκπλήρωση και προώθηση των στόχων της ευρύτερης ακαδημαϊκής κοινότητας, μέρος της οποίας αποτελεί και ο ίδιος.[1]

Κανείς δεν μπορεί να αναφερθεί στη βιβλιοθήκη ενός ιδρύματος χωρίς να έχει προσδιοριστεί εκ των προτέρων η αποστολή του ιδρύματος. Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος, ως μέλος και συστατικό ενός από τους παλαιότερους, οργανωμένους κλάδους της ειδικής βιβλιοθηκονομικής επιστήμης δηλώνει πίστη και αφοσίωση σε δύο πράγματα: στο επάγγελμα του και στον γνωστικό τομέα, στον οποίο καλείται να εφαρμόσει τις δεξιότητες του. Από τη φύση του επαγγέλματος του ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος έχει ως αντικείμενο τη μουσική και οι επαγγελματικές του δραστηριότητες υπαγορεύονται από τη συγκεκριμένη επιστήμη και το πελατολόγιο του (clientele).

Η πρώτη διεθνής συνάντηση μουσικών βιβλιοθηκονόμων έλαβε χώρα στη Φλωρεντία το 1949.[2] Ήδη από το 1959 ο A. Hyatt King[3] πίστευε, ότι ήταν ιδιαίτερης σημασίας κι έπρεπε να επεκταθεί και να εξελιχθεί περαιτέρω ο ρόλος της IAML (International Association of Music Libraries). Πίστευε επίσης, ότι όπου υπάρχει μουσική έρευνα, μελέτη, εκτέλεση, παραγωγή και δημοσιεύσεις, εκεί θα πρέπει σταδιακά να δημιουργούνται και μουσικές βιβλιοθήκες με την πρακτική και ουσιαστική στήριξη της IAML. Το 1959 η IAML έκλεινε 10 χρόνια παρουσίας και διοργάνωσης διεθνών συναντήσεων σε διάφορα μέρη της Ευρώπης ξεκινώντας από την Φλωρεντία.

Το γεγονός ότι οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι ήδη από τις αρχές της εμφάνισης του επαγγέλματος τους επεδίωκαν να διαχωριστούν και να αποτελέσουν μια ομάδα με ενιαία χαρακτηριστικά, αλλά και να ταυτιστούν από έναν πιο συγκεκριμένο αναγνωριστικό τίτλο, εκείνον του μουσικού βιβλιοθηκονόμου, αιτιολογείται λόγω του ότι το επάγγελμα του μουσικού βιβλιοθηκονόμου διαμορφώνεται από έναν συνδυασμό γνώσεων και τεχνικών δεξιοτήτων που απαιτούνται κι εφαρμόζονται στη συγκεκριμένη επιστήμη.

Μέχρι και τη δεκαετία του ’50 δεν παρατηρείται στην Ευρώπη καμία επαγγελματική εκπαίδευση στον τομέα της μουσικής βιβλιοθηκονομίας. Σε όποιες βιβλιοθήκες υπήρχε μουσικός βιβλιοθηκονόμος είχε εκπαιδευτεί από βιβλιογράφο-βιβλιοθηκονόμο. Στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στην πλειονότητα των περιπτώσεων, το μουσικό υλικό βρισκόταν υπό την ευθύνη εκείνου του βιβλιοθηκονόμου που εκδήλωνε περισσότερο ενδιαφέρον για τη μουσική και το σχετιζόμενο με αυτή υλικό.

Από την άλλη στα ωδεία και τα μουσικά σχολεία ή τις μουσικές σχολές τα αρμόδια διοικητικά όργανα επέλεγαν για την οργάνωση του μουσικού υλικού στις συλλογές τους, είτε μορφωμένους μουσικούς, είτε μουσικολόγους, απόφοιτους πανεπιστημίων. Η τελευταία

[1]Βλ. Tatian, C., ed., 1991. *Careers in music librarianship*. New York: Scarecrow Press.

[2]Valentin Denis, Prof. of University of Lourain, Mr Richard S. Hill of Library of Congress, M. Valdimir Fedorov, Secretary from 1949-1955, ed. of Fontes.

[3]Alec Hyat King, 1911-1995. Διευθυντής στο Music Room (British Museum) και ο πρώτος μουσικός βιβλιοθηκονόμος της Βρετανικής Βιβλιοθήκης (British Library). Βλ. Neighbour, O. W., 1995. *Alec Hyat King*. [online] Available at: <http://www.bl.uk/eblj/1995articles/pdf/article10.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

αποτελούσε και την πιο συνηθισμένη τακτική, δεδομένου, ότι με αυτόν τον τρόπο διασφαλιζόταν η γνώση του τομέα της μουσικής, ακόμη κι αν υπολειπόταν η γνώση του τομέα της βιβλιοθηκονομίας.

Υπήρχαν τέλος υπεύθυνοι οργάνωσης των μουσικών συλλογών που ήταν μόνο μουσικοί. Σε αυτή την περίπτωση έγκειτο στις δεξιότητες του κάθε ατόμου ξεχωριστά να οργανώσει και να διαχειριστεί τη μουσική συλλογή με αποτελεσματικό τρόπο, κυρίως γιατί στην οργάνωση της τελευταίας δεν είχε εφαρμοστεί τις περισσότερες φορές κάποιο βιβλιοθηκονομικό πρότυπο ή οδηγία.[1] Αυτό ίσχυε μέχρι και τη δεκαετία του ’70, τουλάχιστον για την Αγγλία, την Γερμανία, την Δανία, την Αυστρία, την Γαλλία, την Σουηδία, την Ελβετία, την Νορβηγία και την Γιουγκοσλαβία (Clercz-Lejeune, 1956). Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά στις βιβλιοθήκες ωδείων και μουσικών σχολείων οι απαιτήσεις ήταν λιγότερο εξειδικευμένες: μουσικολόγοι ή μουσικοί προσλαμβάνονταν χωρίς να διαθέτουν, είτε τα απαραίτητα προσόντα ως προς την επαγγελματική κατάρτιση, είτε την προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία.

Μόνο η Ιταλία είχε θεσπίσει από νωρίς κανόνες πιστοποίησης για τους βιβλιοθηκονόμους των ωδείων: εξετάσεις γενικών γνώσεων πάνω στον πολιτισμό, γνώσεις λατινικών, δύο ξένες (σύγχρονες) γλώσσες, γνώσεις μουσικής και ιστορίας της μουσικής, σύνθεσης, μουσικής παλαιογραφίας, καθώς και κάποιες γνώσεις στον τομέα της βιβλιοθηκονομίας.

Ανεξαρτήτως του ιδιαίτερου χαρακτήρα μιας συλλογής, το επάγγελμα εξακολουθούσε να παραμένει το ίδιο. Η ομοιομορφία στην εκπαίδευση των μουσικών βιβλιοθηκονόμων εξαρτάτο από την ομοιομορφία στην εκμάθηση των βασικών αρχών, στην εξίσωση των μεταπτυχιακών σπουδών και των τίτλων σπουδών γενικά, κατ’ αρχάς στην Ευρώπη και διεθνώς κατ’ επέκταση.

Αναπόφευκτα προέκυψαν ερωτήματα, όπως:

- Ποιο πρέπει να είναι το πρόγραμμα σπουδών;
- Τι πρέπει αυτό να περιλαμβάνει;
- Σε ποια ιδρύματα μπορεί να ενσωματωθεί ένα τέτοιο πρόγραμμα σπουδών;
- Ποια θα μπορούσε να θεωρείται ως η ιδανική διάρκεια σπουδών;

Όλα αυτά τα ερωτήματα, τα οποία σε κάποιες ευρωπαϊκές χώρες και στις ΗΠΑ είχαν ήδη απαντηθεί στην δεκαετία του ’70, σε άλλες χώρες, όπως η Ελλάδα, δεν είχαν ακόμη απασχολήσει την ευρύτερη βιβλιοθηκονομική κοινότητα.

Το 1937 η MLA όρισε ως τα βασικά συστατικά ενός μουσικού βιβλιοθηκονόμου:

- Την βαθιά αγάπη για τη μουσική ως τέχνη.
- Την καλή γνώση της μουσικής ιστορίας και θεωρίας.
- Τη στοιχειώδη γνώση γαλλικών, γερμανικών και ιταλικών.
- Και πάνω από όλα το να είναι κάποιος κατ’ αρχήν καλός βιβλιοθηκονόμος.[2]

Το 1970 η Επιτροπή για την Επαγγελματική Εκπαίδευση (Committee on Professional Education) της MLA (Music Library Association) προσπάθησε να καθιερώσει τα προσόντα του μουσικού βιβλιοθηκονόμου.

Συνοπτικά τα προσόντα ορίστηκαν ως ακολούθως:

- Γνώση του υλικού της μουσικής βιβλιοθήκης.

[1]Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες στη δεκαετία του ’50 οι σημαντικές συλλογές και τα μουσικά παραρτήματα ή τμήματα μεγάλων βιβλιοθηκών βρίσκονταν υπό την ευθύνη κατόχων πανεπιστημιακών τίτλων σπουδών με πρώτο πτυχίο στην ιστορία της μουσικής και δίπλωμα μεταπτυχιακών σπουδών στη βιβλιογραφία και τη βιβλιοθηκονομία.

[2]Για περισσότερα σχετικά με το θέμα, βλ. Ponella, P., Wagstaff, J. and Hæfliger, K., 2011. *Educating Music Librarians in the Digital Age*. Philadelphia: Music Library Association. Available at: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=bXVzaWNsaWJyYXJ5YXNzb2Mub3JnfG1sYTIwMTF8Z3g6NmFhNjNhZTQ5MzhhODVmYg> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].

- Ικανότητα διεξαγωγής και διεκπεραίωσης των πιο σημαντικών αρμοδιοτήτων της μουσικής βιβλιοθηκονομικής εργασίας.

Βασικά καθήκοντα

Τα παραδοσιακά καθήκοντα των βιβλιοθηκονόμων δεν διαφέρουν από τα καθήκοντα των υπολοίπων βιβλιοθηκονόμων.[1] Αυτά αφορούν κυρίως σε:

- Οργάνωση των συλλογών.
- Καταλογογράφηση.
- Διατήρηση των συλλογών.
- Εκπαίδευση των χρηστών στη χρήση της βιβλιοθήκης.
- Διαχείριση ζητημάτων ή αιτημάτων αναφοράς και πληροφόρησης.
- Προσκτήσεις, παραγγελίες υλικού (μουσική, μονογραφίες, περιοδικές εκδόσεις, ηχογραφήσεις, microforms, και κάποιες φορές χειρόγραφα και άλλο σπάνιο υλικό).

Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι προτείνουν τρόπους διατήρησης και φύλαξης του υλικού που βρίσκεται υπό την εποπτεία τους και χρησιμοποιούν πλήρως τις ηλεκτρονικές βιβλιογραφικές και πληροφοριακές πηγές. Πέρα από αυτά τα τυπικά καθήκοντα, οι αρμοδιότητες και δράσεις των μουσικών βιβλιοθηκονόμων αντανακλούν και τη φύση του ιδρύματος στο οποίο εργάζονται, καθώς και τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα. Οι βιβλιοθηκονόμοι ενός ωδείου ή conservatory ή πανεπιστημιακού τμήματος μουσικών σπουδών, συχνά συλλέγουν/συγκεντρώνουν τη μουσική που χρειάζονται οι φοιτητές/εκτελεστές σε ορχηστρικά σύνολα, μπάντες, εργαστηριακά μαθήματα όπερας και σύνολα μουσικής δωματίου.

Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι που εργάζονται σε συμφωνικές ορχήστρες (performing librarians) και ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς, οργανώνουν και συντηρούν βιβλιοθήκες με υλικό προορισμένο για εκτέλεση ή ηχογραφήσεις, το οποίο προορίζεται για χρήση μόνο από αυτούς τους συγκεκριμένους φορείς.

Οι βιβλιοθηκονόμοι μπορούν να αναλάβουν έναν σημαντικό ρόλο στη μουσική γνώση συλλέγοντας βιβλιογραφίες, ακολουθώντας ερευνητικούς τομείς, ή την συγγραφή. Συχνά διδάσκουν μουσική βιβλιογραφία και άλλα θεματικά αντικείμενα του τομέα ειδικότητας τους σε αίθουσες διδασκαλίας. Ως μέλη επαγγελματικών οργανισμών και φορέων, μπορούν να υπηρετούν τοπικές, εθνικές ή διεθνείς επιτροπές που ασχολούνται αποκλειστικά με θέματα, όπως η αποθήκευση και ανάκτηση της ηλεκτρονικής πληροφορίας, τα πρότυπα της καταλογογράφησης, η εκπαίδευση στον τομέα της βιβλιοθηκονομίας, θέματα διατήρησης και διαχείρισης βιβλιοθηκών. Επίσης στις αρμοδιότητες τους περιλαμβάνεται η οργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης για το προσωπικό, τους ερευνητές ή την πρακτική άσκηση.

Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος, ως επαγγελματίας, είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση και την ανάπτυξη της συλλογής, καθώς και την παροχή πληροφοριακών υπηρεσιών. Ένας μουσικός βιβλιοθηκονόμος προκειμένου να μπορέσει να διαχειριστεί αποτελεσματικά τη συλλογή του χρειάζεται τον απαραίτητο εξοπλισμό, όπως μουσικό υλικό σε όλες τις μορφές, αναγνωστήριο, αίθουσα ή εξοπλισμό οπτικοακουστικών μέσων, συλλογή πληροφοριακών πηγών, και ά. Οι μουσικοί καταλογογράφοι μπορούν να στελεχώνουν είτε μια μουσική βιβλιοθήκη, είτε το τμήμα βιβλιογραφικών δεδομένων μιας βιβλιοθήκης, συνήθως κεντρικής. Πολλοί μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι ξεκινούν την καριέρα τους ως μουσικοί καταλογογράφοι. Οι δεξιότητες και η εμπειρία την οποία αποκτούν, όσον αφορά στην οργάνωση των μουσικών συλλογών και των σημείων πρόσβασης στον κατάλογο είναι πολύτιμες, όσο εξελίσσονται και μετακινούνται σε περισσότερο υπεύθυνα πόστα. Για κάποιους μουσικούς

[1]Βλ. MLA. 2014. *What do music librarians do*? [online] Available at: <http://www.musiclibraryassoc.org/?page=MusicLibrarianship> [Προσπελάστηκε 3 Ιανουαρίου 2014].

βιβλιοθηκονόμους το επάγγελμα τους λειτουργεί ως μονοπάτι για τη μετάβαση, προαγωγή ή ανέλιξη σε υψηλότερες θέσεις στην ίδια ή σε διαφορετικές υπηρεσίες.

Η σύγχρονη μουσική βιβλιοθήκη έχει σχεδιαστεί για να παρέχει υπηρεσίες στο ευρύτερο κοινό, όχι απαραίτητα ειδικευμένο, στις ακαδημαϊκές μουσικές κοινότητες, καθώς και να καλύπτει διάφορες πλευρές της μουσικής βιομηχανίας. Η ανάγκη για πρόσβαση σε μεγάλο αριθμό διαφορετικών πηγών είναι προφανής και εμφανής, τόσο όσον αφορά στις έντυπες μουσικές εκδόσεις και τις ηχογραφήσεις, όσο και στη μουσική βιβλιογραφία.

Η MLA[1] παρέχει υποστήριξη στους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους για τις μοναδικές προκλήσεις που αυτοί καλούνται να αντιμετωπίσουν (Lynne Weber, Minnesota State University).[2] Πολλά μέλη εργάζονται σε μουσικές βιβλιοθήκες, που λειτουργούν ως μέρος μεγαλύτερων ερευνητικών βιβλιοθηκών ή άλλων ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, δημόσιων βιβλιοθηκών, βιβλιοθηκών πολυμέσων, κ.ο.κ.

Η μουσική βιβλιοθηκονομία έχει συμπεριλάβει εδώ και καιρό όλα τα είδη βιβλιοθηκών (δημόσιες, ακαδημαϊκές, εθνικές, ειδικές) καθώς και όλες τις φόρμες υλικού και όλα τα πολυμέσα. Όσοι ασκούν τη μουσική βιβλιοθηκονομία συνήθως είναι ενεργοί μουσικοί (εκτελεστές, μουσικολόγοι) σε αντίθεση με άλλους τομείς αυτής της επιστήμης.

Για να γίνει κανείς μουσικός βιβλιοθηκονόμος χρειάζονται τρία πράγματα: α. μια γενική βιβλιοθηκονομική εκπαίδευση, β. μουσικό υπόβαθρο και γ. γνώση των μοναδικών θεμάτων μιας μουσικής βιβλιοθήκης. Ανάλογα με τον τόπο εργασίας ο βαθμός γνώσης που απαιτείται ποικίλει (Fazecas, Philpott, 2005).[3]

Βασικά προσόντα και δεξιότητες

Η μουσική βιβλιοθηκονομία απαιτεί συγκεκριμένες δεξιότητες, οι οποίες δεν απαιτούνται από βιβλιοθηκονόμους άλλων ειδικοτήτων.

«Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος είναι ένας βιβλιοθηκονόμος εξειδικευμένος στον τομέα της μουσικής. Είναι απαραίτητο να διαθέτει ένα ευρύτερο μουσικό υπόβαθρο, καθώς η μουσική οποιουδήποτε ύφους, μέσου, ή εποχής υπάρχει ενδεχόμενο να εμπεριέχονται στη συλλογή μιας μουσικής βιβλιοθήκης. Ταλέντο και εκπαίδευση τόσο στη μουσική, όσο και στην βιβλιοθηκονομία κρίνονται ως απαραίτητα» (MLA, 2014).[4]

Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος οφείλει να διαθέτει μια σφαιρική γνώση της ιστορίας της μουσικής και του ρεπερτορίου όλων των μουσικών ειδών. Η ικανότητα του να διαβάζει μουσική και να παίζει κάποιο μουσικό όργανο θεωρούνται σημαντικές μεν, αλλά δεν επαρκούν για να μπορεί να κάνει κάποιος αυτή τη δουλειά, σύμφωνα με τον Griscom

---

[1]Βλ. Music Library Association, 2014. *MLA History*. [online] Available at: <http://www.musiclibraryassoc.org/?page=MLAHistory> [Προσπελάστηκε 30 Ιανουαρίου 2014].
Ιδρύθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1931. Αποτελεί τον επαγγελματικό οργανισμό που ασχολείται με θέματα μουσικών βιβλιοθηκών και μουσικής βιβλιοθηκονομίας στις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα μέλη της προέρχονται από όλο τον κόσμο και είναι βιβλιοθηκονόμοι, μουσικοί, ακαδημαϊκοί, εκπαιδευτές και μέλη του εμπορικού κόσμου του βιβλίου και της μουσικής. Δημοσιεύει την περιοδική έκδοση Notes, μια από τις σημαντικότερες εκδόσεις στον τομέα της. Οι επιπλέον στόχοι του οργανισμού είναι:

- Η προώθηση της ίδρυσης, ανάπτυξης και χρήσης των μουσικών βιβλιοθηκών.
- Η ενθάρρυνση της συλλογής μουσικής και μουσικής βιβλιογραφίας στις βιβλιογραφίες.
- Η αύξηση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών των μουσικών βιβλιοθηκών και της διοίκησης τους.
- Η προώθηση του επαγγέλματος της μουσικής βιβλιοθηκονομίας.

[2]Βλ. Minnesota State University, Mankato, 2005-2014. *Lynne Weber, M.A. Access Services Librarian*. [online] Available at: <http://lib.mnsu.edu/about/staff/weber/weber.html> [Προσπελάστηκε 3 Αυγούστου 2014].

[3]Βλ. Fazekas, M., Philpott, L. R., 2005. Music Librarianship. *Feliciter* 51(3), 2005, p.128.

[4]Βλ. MLA, 2014. *Music librarianship*. [online] Available at: <http://www.musiclibraryassoc.org/?page=MusicLibrarianship> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].

(2004).[1] Οι επαγγελματικές θέσεις εργασίας απαιτούν σοβαρό μουσικό υπόβαθρο και πολλοί εργοδότες απαιτούν τουλάχιστον ένα πτυχίο (bachelor) στη μουσική. Κάποιες θέσεις σε ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες απαιτούν ανώτατα πτυχία, είτε στη μουσική εκτέλεση, είτε στη μουσικολογία.

Σύμφωνα με τον Smiraglia (1989)[2] ως καταλογογράφος μουσικής ορίζεται *«εκείνος ο καταλογογράφος που μπορεί να διαβάζει μουσική (π.χ. μπορεί να ταυτίζει το κλειδί, το μέτρο, το μέσο, την περίοδο, το ύφος και τη φόρμα, όταν βλέπει μια παρτιτούρα) και επιπρόσθετα διαθέτει υπόβαθρο στη μουσική ιστορία και βιβλιογραφία, καθώς και αξιόλογες δεξιότητες σε σχέση με τις γλώσσες. Ο καταλογογράφος μουσικής πρέπει να γνωρίζει τις γενικές αρχές της περιγραφικής και θεματικής καταλογογράφησης και των συστημάτων ταξινόμησης».* Η πρώτη σημαντική δεξιότητα θεωρείται η ικανότητα μουσικής ανάγνωσης, η οποία παρομοιάζεται με τη γνώση μιας ξένης γλώσσας. Ωστόσο, αυτή η γνώση από μόνη της δεν είναι αρκετή. Ο ικανός μουσικός βιβλιοθηκονόμος πρέπει να διαθέτει όλες εκείνες τις δεξιότητες του γενικού βιβλιοθηκονόμου, μαζί με βαθιά γνώση και αγάπη για τον τομέα της μουσικής και όλες τις μορφές εκδήλωσης αυτής. Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να γνωρίζουν να χειρίζονται οπτικοακουστικά μέσα, καθώς επίσης και υπολογιστές. Επίσης, οφείλουν να γνωρίζουν περισσότερα σχετικά με το δέσιμο του υλικού τους, συγκριτικά με τους γενικούς βιβλιοθηκονόμους. Πρέπει να παρακολουθούν τις επιστημονικές εξελίξεις σε θέματα τεχνολογίας, βιβλιογραφικού ελέγχου και θεματικής πρόσβασης κι ευρετηρίασης. Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να προβλέπουν τις ανάγκες των χρηστών, όσον αφορά σε θέματα αναζήτησης στον κατάλογο, πληροφοριακές υπηρεσίες αλλά και σε σχέση με την επιλογή κατάλληλων για τη μουσική, συστημάτων αυτοματοποίησης βιβλιοθηκών.

Για τους επαγγελματίες μουσικούς βιβλιοθηκονόμους είναι απαραίτητη η συνεχής επιμόρφωση και εκπαίδευση. Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να βελτιώνουν διαρκώς τις δεξιότητες τους σε οτιδήποτε αφορά στη μουσική συλλογή, την οργάνωση της, την παροχή υπηρεσιών αναφοράς, τη συντήρηση υλικού, κ.τ.λ. Η συμμετοχή επίσης σε συνέδρια της M.L.A. παρέχει τη δυνατότητα ενημέρωσης σε σχέση με τις τελευταίες εξελίξεις στο επάγγελμα.

1. *Τυπικά και Μουσικά προσόντα*

- Πρώτο ή δεύτερο πτυχίο στη μουσική ή ισότιμες μουσικές γνώσεις.
- Πρώτο ή δεύτερο πτυχίο στην βιβλιοθηκονομία ή Επιστήμη της Πληροφορίας ή Επιστήμη της Πληροφόρησης (Information Science).
- Εμπειρία ως μουσικός, ως μέλος κάποιου μουσικού συνόλου.
- Συνολική γνώση της μουσικής θεωρίας, ιστορίας και ενορχήστρωσης, μουσικής μεταγραφής και μουσικής σημειογραφίας.
- Λεπτομερή γνώση του ρεπερτορίου των μουσικών συνόλων και των μουσικών πηγών που σχετίζονται με το ρεπερτόριο.
- Γνώση της μουσικής βιομηχανίας, των εκδόσεων, της άδειας και της ισχύουσας περί πνευματικής ιδιοκτησίας νομοθεσίας.
- Βιβλιογραφική γνώση των Ευρωπαϊκών γλωσσών.

2. *Δεξιότητες στη χρήση υπολογιστή και μηχανημάτων*

- Γνώση του απαραίτητου εξοπλισμού γραφείου (φωτοτυπικό μηχάνημα, κ.τ.λ.).

[1]Griscom, R., 2004.The composition of a music librarian. *American Libraries*, 35(10).
[2]Βλ. σχετικά δευτερογενή πηγή Smiraglia, R. P., 1989. *Music cataloging: the bibliographic control of printed and recorded music in libraries*. Englewood, Col.: Libraries Unlimited. p.1.

- Γνώση software και hardware υπολογιστή, συμπεριλαμβανομένων επεξεργασίας κειμένου, βάσεων δεδομένων, και διαδικτυακές εφαρμογές.
- Εμπειρία στη χρήση προγραμμάτων λογισμικού μουσικής σημειογραφίας ή ικανότητα γραφής χειρόγραφης μουσικής σημειογραφίας.

3. *Προσωπικά χαρακτηριστικά*

- Ικανότητα συνεργασίας με διευθυντές ορχήστρας, μουσικούς, διευθυντές, εκπαιδευτικό – επιστημονικό προσωπικό και φοιτητές.
- Εξαιρετικές οργανωτικές δεξιότητες και προσοχή στην λεπτομέρεια.
- Ικανότητα ανεξάρτητης εργασίας και ηγετικού ρόλου, όπου αυτό θεωρείται απαραίτητο.
- Ικανότητα διαχείρισης πολλών θεμάτων ταυτόχρονα.
- Προγραμματισμός έργων και δεξιότητες διαχείρισης χρόνου.
- Εξαιρετικές ικανότητες επικοινωνίας και ικανότητα αλληλεπίδρασης με διάφορα άτομα του οργανισμού.
- Λήψη πρωτοβουλίας.

Ποιοι θεωρούνται ως μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι:

1. Οι υπεύθυνοι συλλογών ακαδημαϊκού χαρακτήρα αποκλειστικά αφιερωμένων στη διαχείριση μουσικών έργων. Οι βιβλιοθηκονόμοι ωδείων και μουσικών σχολείων ανήκουν επίσης σε αυτή την κατηγορία.
2. Οι βιβλιοθηκονόμοι ωδείων, μουσικών σχολείων, ορχηστρικών συνόλων, ραδιοφωνικών σταθμών και συλλογών μουσικών ηχογραφήσεων (ανεξαρτήτως μορφής). Στις συλλογές τους περιλαμβάνονται μουσικά έργα, ορχηστρικό υλικό, σχολικά βιβλία και ηχογραφήσεις. Οι βιβλιοθήκες αυτές είναι δανειστικές στην πλειονότητα τους.
3. Οι βιβλιοθηκονόμοι μουσικών παραρτημάτων ή τμηματικών βιβλιοθηκών ενταγμένων σε μεγάλες εθνικές ή πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες. (Clercz-Lejeune, 1956).[1]

Η αποστολή και ο στόχος αυτών των 3 κατηγοριών μουσικών βιβλιοθηκονόμων μπορεί να είναι διαφορετικοί, ωστόσο τίθενται όλοι στην υπηρεσία της μουσικής και πιο συγκεκριμένα στην παροχή υπηρεσιών, τόσο στον τομέα των μουσικών επιστημών, όσο και στους τομείς της εκτέλεσης και σύνθεσης. Επίσης, ανεξάρτητα από το πόσο διαφέρουν οι συλλογές, τις οποίες διαχειρίζονται, ο κοινωνικός τους ρόλος είναι ο ίδιος.

Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος είναι συνήθως κάποιος βιβλιοθηκονόμος με βαθιά αγάπη για τη μουσική. Όσοι επιλέγουν αυτό το επάγγελμα επιθυμούν να βρουν έναν τρόπο να διατηρήσουν επαφή με το υλικό το οποίο αγαπούν, αλλά και να καταστήσουν τους χρήστες ικανούς στην αναζήτηση και τον εντοπισμό του μουσικού πλούτου, όπως αυτός έχει αποτυπωθεί στις διάφορες μορφές αποθήκευσης και διακίνησης της μουσικής πληροφορίας.

Αγορά εργασίας

Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι, προκειμένου να απορροφηθούν στην αγορά εργασίας, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί σήμερα, χρειάζονται πολλά περισσότερα προσόντα παράλληλα και πέρα από ένα Μεταπτυχιακό στην Επιστήμη της Πληροφορίας[2] και ένα επαρκές μουσικό

[1]Βλ. Clercz-Lejeune, S., 1959. The music librarian: his professional training. In: Bradley, C. J., ed. 1973. *Reader in music librarianship*. Washington, D.C.: Microcard editions. pp.306-309.

[2]Master of Library Information Science (MLIS).

υπόβαθρο. Οι περισσότεροι εργοδότες με βάση πρόσφατη έρευνα (Clark, 2013)[1] ψάχνουν για συγκροτημένα άτομα, όχι μόνο υπεύθυνα και με σχετική επαγγελματική εμπειρία, αλλά και ικανά να επικοινωνούν, να θέτουν προτεραιότητες, να συνεργάζονται, να δίνουν μεγάλη αξία στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πελάτες και να είναι ευέλικτοι. Η επιπρόσθετη εμπειρία και γνώση θεωρούνται προσόντα, ενώ προαπαιτούμενα αποτελούν το πτυχίο στη μουσική, οι επαγγελματικές δραστηριότητες, η δυνατότητα ανάγνωσης περισσότερων της μιας γλώσσας, η εξοικείωση με τις τελευταίες τάσεις της τεχνολογίας και της μουσικής/ακαδημαϊκής βιβλιοθηκονομίας, της κατανόησης βασικών θεμάτων μιας βιβλιοθήκης (διατήρηση, ανάπτυξη συλλογής, πληροφοριακός γραμματισμός, θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας, κ.τ.λ.).

Παρά το γεγονός, ότι υπάρχουν πολλά περισσότερα αντικείμενα στον χώρο της μουσικής βιβλιοθηκονομίας με τα οποία οι βιβλιοθηκονόμοι μπορούν να ασχοληθούν, οι θέσεις εργασίας είναι ακόμη πιο περιορισμένες σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Τα προαπαιτούμενα τυπικά προσόντα είναι κοινά για όλες τις θέσεις εργασίας, με εξαίρεση εκείνες που σχετίζονται με την αρχειοθέτηση, την καταλογογράφηση και τις υπηρεσίες αναφοράς.

Αναφορικά με τις θέσεις καταλογογράφων μουσικής (music cataloging librarians), προτιμώνται μεν, αλλά όχι ως προαπαιτούμενα, ο πανεπιστημιακός τίτλος σπουδών στη μουσική ή η σχετική εμπειρία πάνω στο αντικείμενο.

Το πιο συνηθισμένο προαπαιτούμενο τυπικό προσόν είναι:

- Η κατοχή οργανωτικών ικανοτήτων.
- Το προσωπικό κίνητρο.
- Η ευελιξία.
- Η ικανότητα διαχείρισης/επίλυσης προβλημάτων.
- Δεξιότητες στην διαπροσωπική επικοινωνία γραπτή και προφορική.
- Εμπειρία σε βιβλιοθήκες.
- Γνώση AACR2, RDA, LCSHs και MARC21.
- Γνώση ξένων γλωσσών.
- Γνώση non-MARC metadata schema.
- Δεξιότητες σε PCC (Program for Cooperative Cataloging) και non-print media.
- Γνώσεις πληροφοριακών πηγών, καθώς και
- Γνώση των αρχών/τάσεων στον χώρο των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.

Το πιο σύνηθες προαπαιτούμενο προσόν αφορά στην τεχνολογία, όπως π.χ. τη γνώση συστημάτων αυτοματισμού βιβλιοθηκών, ενώ ως προσόν εμφανίζεται και η εξοικείωση με ψηφιακά αποθετήρια.

Τα προαπαιτούμενα προσόντα για τους υβριδικούς βιβλιοθηκονόμους (hybrid librarians)[2] μουσικών βιβλιοθηκών είναι:

- Πανεπιστημιακός τίτλος σπουδών στη μουσική ή σχετική εμπειρία.
- Οργανωτικές δεξιότητες.
- Ευελιξία και αποτελεσματική διαχείριση πολλαπλών απαιτήσεων/θεμάτων.
- Εσωτερικά κίνητρα.

[1] Βλ. Clark J., 2013. What Employers Want: Entry-Level Qualifications for Music Librarians. *Notes,* [e-journal] 69(3), pp.472-493. Available at: Project MUSE website <http://muse.jhu.edu/> [Προσπελάστηκε 4 Φεβρουαρίου 2014].

[2] Για περισσότερα σχετικά με τις υβριδικές βιβλιοθήκες (hybrid libraries) και τους υβριδικούς βιβλιοθηκονόμους (hybrid librarians), βλ. Allen, L., 2005. Hybrid librarians in the 21st century library: a collaborative service-staffing model. *Proceedings of the 12th National Conference, Association of College & Research Libraries,* April 7-10, Minneapolis, MN, Association of College and Research Libraries, Washington, D.C. Available at: <www.acrl.org/ala/mgrps/divs/acrl/events/pdf/allen05.pdf> [Προσπελάστηκε 4 Φεβρουαρίου 2014].

- Δεξιότητες ανάλυσης/επίλυσης προβλημάτων.
- Ικανότητα παραγωγής γνώσης και δέσμευση για επαγγελματική εξέλιξη.

Συμπληρωματικά προσόντα θεωρούνται:

- Η εμπειρία σε βιβλιοθήκες.
  - Η καταλογογράφηση.
  - Η παροχή υπηρεσιών αναφοράς σε σχέση με τη μουσική.
  - Η εκπαίδευση /καθοδήγηση των χρηστών.
  - Οι γνώσεις ανάπτυξης συλλογής.
  - Η γνώση ξένων γλωσσών.
  - Η γνώση κανόνων και προτύπων, όπως AACR2 (Anglo–American Cataloging Rules 2), RDA (Resource Description and Access), MARC21, LCSHs (Library of Congress Subject Headings), κ.τ.λ.
  - Γνώση μουσικών πληροφοριακών πηγών.
  - Κατανόηση βασικών αρχών και τάσεων στον χώρο των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.
  - Κατανόηση των τεχνικών αρχειοθέτησης και διατήρησης των συλλογών.
  - Χαρισματική γραφή.
  - Non-MARC metadata schema.
  - Γνώση συστημάτων αυτοματισμού βιβλιοθηκών.
  - Διάφορα γενικά ζητήματα τεχνολογικής φύσης.

Συνοψίζοντας, τα πιο συνηθισμένα προαπαιτούμενα τυπικά προσόντα για όλα τα είδη μουσικών βιβλιοθηκονόμων[1] είναι ο πανεπιστημιακός τίτλος σπουδών στη μουσική, ή η σχετική επαγγελματική εμπειρία σε συνδυασμό με κάποια από τα προαναφερθέντα προσόντα.

Τα τρία πιο συνηθισμένα προαπαιτούμενα προσωπικά χαρακτηριστικά είναι οι οργανωτικές ικανότητες, τα κίνητρα και η ευελιξία/ικανότητα διαχείρισης πολλαπλών απαιτήσεων. Συμπληρωματικά περιλαμβάνονται η κλίση και τα κίνητρα του προσωπικού για παραγωγή γνώσης και προσωπικής εξέλιξης, καθώς και η ικανότητα ανάλυσης/επίλυσης προβλημάτων.

Προαπαιτούμενα τυπικά προσόντα για την κατοχή διοικητικών θέσεων σε μια μουσική βιβλιοθήκη θεωρούνται:

- Πανεπιστημιακός τίτλος σπουδών στη μουσική.
- Μεταπτυχιακό δίπλωμα στη μουσική.

Από τα προσωπικά χαρακτηριστικά έκδηλη είναι η προτίμηση σε σχέση με την ευελιξία, την ικανότητα ανάλυσης/επίλυσης προβλημάτων, τις οργανωτικές ικανότητες, και την κλίση στην παραγωγή γνώσης και προσωπικής εξέλιξης.

Συμπληρωματικά προσόντα θεωρούνται:

- Οι δεξιότητες στην προφορική και γραπτή επικοινωνία.
- Ικανότητα συνεργασίας.
- Δέσμευση για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών προς το κοινό.
- Ικανότητα συνεργασίας με άτομα προερχόμενα από διαφορετικά περιβάλλοντα και κοινωνικά στρώματα.
- Ηγετικές ικανότητες.

Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι εργάζονται σε μεγάλο εύρος βιβλιοθηκών, όπως ερευνητικές βιβλιοθήκες (research libraries), μουσικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και βιβλιοθήκες ωδείων, δημόσιες βιβλιοθήκες, βιβλιοθήκες ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, βιβλιοθήκες εκδοτικών οίκων, βιβλιοθήκες που λειτουργούν στο πλαίσιο μιας μουσικής επιστημονικής κοινότητας ή ιδρύματος και κάποιες άλλες λιγότερες συχνές

[1] Βλ. επίσης Μουσικούς αρχειονόμους βιβλιοθηκονόμους (Music archival librarians).

περιπτώσεις, όπως ιδιωτικές μουσικές συλλογές, κ.τ.λ. Η πλειονότητα των επαγγελματιών βιβλιοθηκονόμων σε αυτόν τον κλάδο έχουν λάβει ποικίλη εκπαίδευση. Συνήθως έχουν εμπειρία ως εκτελεστές σε μεγάλα σύνολα, εμπειρία η οποία τους βοηθάει να καταλάβουν καλύτερα τις ανάγκες της συγκεκριμένης κατηγορίας χρηστών.

Οι βιβλιοθηκονόμοι εκτέλεσης γνωρίζουν μουσική θεωρία, μουσική ιστορία, εκτελεστική πρακτική και ρεπερτόριο. Η γνώση του ρεπερτορίου ενός συνόλου είναι ανεκτίμητης αξίας και μπορεί να γίνει αντικείμενο εκπαίδευσης με ποικίλους τρόπους.

- Μελέτη λίστας ρεπερτορίου και πληροφοριακών βιβλίων, όπου γίνεται αναφορά στα βασικά (κύρια) έργα γραμμένα για σύνολο.
- Ακρόαση ηχογραφήσεων και παρακολούθηση συναυλιών.
- Για οργανική μουσική δίνεται προσοχή στην ενορχήστρωση των κομματιών, στα απαιτούμενα όργανα, στη διάταξη της σκηνής και των καθισμάτων, καθώς και στη χρήση ασυνήθιστων οργάνων.
- Παραπομπή σε πηγές αναφοράς που περιέχουν πληροφορίες για τη συγκεκριμένη μουσική.

Ο βιβλιοθηκονόμος πρέπει να γνωρίζει τα βασικά που αφορούν στην ενορχήστρωση, κυρίως μουσικά κλειδιά, κλίμακες, εκτάσεις και μεταγραφές για διάφορα όργανα. Αυτό είναι χρήσιμο και για την ανάγνωση παρτιτούρας. Παράλληλα με την ενορχήστρωση χρειάζεται πλήρης γνώση μουσικής σημειογραφίας. Μπορεί να υπάρχουν πλέον υπολογιστικά προγράμματα μουσικής σημειογραφίας, αλλά η ικανότητα της γραφής μουσικής σημειογραφίας θεωρείται βασική.

Επιπλέον ο βιβλιοθηκονόμος πρέπει να γνωρίζει την ορολογία και τις μουσικές οδηγίες που εμφανίζονται τόσο στα μέρη, όσο και στην κύρια παρτιτούρα.[1] Σε αυτές περιλαμβάνονται:

- Τα ονόματα των οργάνων στις διάφορες γλώσσες.
- Οι οδηγίες που είναι μοναδικές για τα έγχορδα (τεχνικές δοξαριού, κ.τ.λ.).
- Οδηγίες για τα πνευστά και τα χάλκινα.
- Οδηγίες για τα κρουστά.
- Οδηγίες για τη φωνητική και χορωδιακή μουσική.
- Και τέλος, οδηγίες για τη jazz μουσική ως προς την εκτέλεση.

Ικανοποίηση ως προς το επάγγελμα

Μια θέση προκειμένου να ικανοποιεί το προσωπικό που την κατέχει, πρέπει να παρέχει εξέλιξη, τόσο προσωπική όσο κι επαγγελματική, προκλήσεις, δυνατότητα άσκησης ελέγχου ή επιρροής κι ένα ικανοποιητικό επίπεδο οικονομικών απολαβών. Όσοι απασχολούνται επαγγελματικά στον χώρο της μουσικής βιβλιοθηκονομίας έχουν αναγκαστεί να αποδεχτούν τα ισχύοντα δεδομένα, όσον αφορά στον τομέα των αποδοχών από τη μια, αλλά και στη δυνατότητα επιρροής από την άλλη, προκειμένου να διατηρήσουν τη στενή επαφή με το αντικείμενο, το οποίο αγαπούν.

Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι θεωρούν απαραίτητο να μπορούν να εξελίσσονται προσωπικά κι επαγγελματικά και να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις του επαγγέλματος τους. Αναπόφευκτα, όταν ο χώρος που εργάζονται δεν τους παρέχει την υποδομή και τις δυνατότητες που χρειάζονται για να εξελιχθούν, αναζητούν αυτές τις δυνατότητες έξω από τον χώρο τους, όπως π.χ. στη διδασκαλία, στις εκδόσεις, οπτικοακουστικά μέσα, κ.τ.λ. Η MLA ως επαγγελματικός οργανισμός χρησιμοποιεί την εμπειρία των πρώην μουσικών βιβλιοθηκονόμων και λειτουργεί ως σύνδεσμος μεταξύ αυτών κι εκείνων που παραμένουν στον χώρο, προκειμένου η γνώση τους και η ευρύτερη σφαίρα επιρροής τους να

[1]Προτείνεται οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι να διατηρούν αρχείο μουσικών όρων σύντομης αναφοράς, εφόσον δεν θεωρούν εαυτούς απόλυτα εξοικειωμένους με τους όρους αυτούς.

χρησιμοποιηθεί για την προώθηση των στόχων της μουσικής βιβλιοθηκονομίας, αλλά και των μουσικών βιβλιοθηκών.

Έλλειψη ικανοποίησης ως προς το επάγγελμα

Γιατί εγκαταλείπουν τον χώρο της βιβλιοθηκονομίας οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι; Πολλοί επαγγελματίες του χώρου αυτού αξιολογούν ανά διαστήματα το επάγγελμα τους, τα θετικά και τα αρνητικά και τις δυνατότητες εξέλιξης τους. Ένας από τους λόγους της συγκεκριμένης αξιολόγησης σχετίζεται με την προσωπική εξέλιξη και την αναζήτηση αυτής μέσα και από άλλους επαγγελματικούς χώρους.

Η πλειονότητα των μουσικών βιβλιοθηκονόμων, είτε εγκαταλείπουν προσωρινά τον χώρο, είτε οριστικά.[1] Πολλοί επίσης συνεχίζουν τις σπουδές τους σε κάποιον άλλον τομέα, ενώ παράλληλα απασχολούνται ως μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι. Όλοι διαθέτουν πρώτο πτυχίο στη μουσική ή/και στη βιβλιοθηκονομία και δεύτερο πτυχίο στη μουσική ή/και στη βιβλιοθηκονομία. Οι περισσότεροι συνεχίζουν επίσης τις μουσικές σπουδές τους, ενώ αρκετοί είναι εκείνοι που εκπονούν διδακτορικές διατριβές.

Από τους πιο σημαντικούς λόγους μετάβασης σε άλλους επαγγελματικούς χώρους είναι:

- Οι απολαβές (μισθός).
- Η έλλειψη δυνατότητας προαγωγής (εξέλιξη).
- Το αντικείμενο της εργασίας (καθήκοντα/αρμοδιότητες).
- Οι περιορισμένες δυνατότητες προσωπικής εξέλιξης.
- Η κούραση/φθορά της επανάληψης.
- Η κακή διοίκηση.
- Ο οικονομικός προϋπολογισμός (συνήθως μικρός) και το αντίκτυπο αυτού στην παροχή υπηρεσιών.
- Οι διαφορετικές προτεραιότητες της υπόλοιπης ακαδημαϊκής κοινότητας.
- Η έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού (Facinnelli,1991).[2]

Το βασικό ερώτημα που έχει τεθεί σε όσους κατά καιρούς έχουν αφήσει το επάγγελμα για κάτι καλύτερο ήταν: *κάτω από ποιες συνθήκες θα επέστρεφαν στον χώρο της μουσικής βιβλιοθηκονομίας;* Οι περισσότεροι απάντησαν ότι θα επέστρεφαν κάτω από νέα δεδομένα, τα οποία σχετίζονται με δυνατότητες προαγωγής, διαμόρφωσης πολιτικών και λήψης αποφάσεων. Οι αποδοχές επίσης πρέπει να εξισωθούν σταδιακά με εκείνες άλλων επαγγελμάτων και πρέπει οι βιβλιοθήκες να έχουν στη διάθεση τους προϋπολογισμό και προσωπικό. Επίσης, τα καθήκοντα τους πρέπει να είναι περισσότερο επιστημονικά και λιγότερο διοικητικά.

Εκείνοι που ήταν αρνητικοί στην επιστροφή στον συγκεκριμένο επαγγελματικό χώρο δικαιολόγησαν τη στάση τους δηλώνοντας την απαισιοδοξία τους για βελτίωση στα θέματα του μισθού, του προσωπικού και των πολιτικών. Όλοι ωστόσο εξέφρασαν τον σεβασμό τους προς τους συναδέλφους, το επάγγελμα και την μουσική βιβλιοθηκονομία ως γνωστικό, κι επιστημονικό πεδίο.[3] Παράλληλα, έχει τεθεί το πρόβλημα της έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού και καλά εκπαιδευμένων καταλογογράφων, σ' ένα ολοένα και πιο απαιτητικό

[1]Στις ΗΠΑ παρατηρείται εκ μέρους των μουσικών βιβλιοθηκονόμων κινητικότητα ή αναζήτηση επαγγελματικού προσανατολισμού σε άλλους τομείς εκτός του χώρου της μουσικής βιβλιοθηκονομίας.

[2]Facinelli, J., 1991. Why music librarians leave. In: T. Carol, comp. 1991. *Careers in music librarianship: perspectives from the field*. Canton, M.A.: Music Library Association, pp.57-66.

[3]Το 1985 ο Richard P. Smiraglia δεν μπορούσε να βρει και να επιλέξει για να προσλάβει στο ίδρυμα, στο οποίο εργαζόταν, κάποιον καταλογογράφο εξειδικευμένο στη μουσική. Δεδομένου ότι πολλά ιδρύματα της Αμερικής είχαν το ίδιο πρόβλημα, δηλαδή δεν υπήρχε προσφορά στο συγκεκριμένο αντικείμενο, δημιουργήθηκε το εύλογο ερώτημα, αν επρόκειτο για εθνικό ή μεμονωμένο πρόβλημα των ιδρυμάτων.

τεχνικό τομέα του χώρου της βιβλιοθηκονομίας.[1] *«Πολλοί φαίνεται να μην διαθέτουν κάτι άλλο πέρα από τα τυπικά προσόντα, με εμπειρία συχνά αναχρονιστική, ελλιπή, ανύπαρκτη, ασταθή ή μη σχετιζόμενη με τον τομέα τεχνική κατάρτιση. Οι αιτήσεις είναι γεμάτες από γραμματικά και συντακτικά λάθη. Από τη στιγμή που ένα από τα πιο απαραίτητα προσόντα ενός καλού καταλογογράφου είναι η έμφαση στην λεπτομέρεια, τέτοιου είδους θέματα, όπως ένα καλά διατυπωμένο βιογραφικό σημείωμα, μια συστατική επιστολή ή αίτηση πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, καθώς προβάλλουν και μια άλλη δεξιότητα του υποψηφίου, εκείνη της γραφής και ανάγνωσης»* (Hill, 1985).

Σύμφωνα με την ίδια, το συγκεκριμένο πρόβλημα οφείλεται στους εξής τρείς λόγους:

1. Το φεμινιστικό κίνημα μπορεί να θεωρηθεί ως έμμεσα υπεύθυνο, καθώς δημιουργήθηκαν για τις γυναίκες νέες επαγγελματικές προοπτικές, με αποτέλεσμα χώροι, όπως η βιβλιοθηκονομία να φαντάζουν λιγότερο ελκυστικοί σε σχέση με πριν.
2. Η αυξανόμενη σημασία της απόκτησης δεξιοτήτων στην πληροφόρηση είχε ως αποτέλεσμα μεγαλύτερος αριθμός φοιτητών να επιλέγει μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών με έμφαση στον συγκεκριμένο τομέα, οπότε μειώθηκε σταδιακά ο αριθμός των ενδιαφερομένων για τις παραδοσιακές μορφές άσκησης του επαγγέλματος του βιβλιοθηκονόμου, π.χ. καταλογογράφοι.
3. Η ίδια η βιβλιοθηκονομική εκπαίδευση είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνη, καθώς οι υπάρχουσες σχολές βιβλιοθηκονομίας μέσω των προγραμμάτων ή του περιεχομένου σπουδών τους υποδηλώνουν ή μεταδίδουν με έμμεσο τρόπο την αντίληψη, ότι η καταλογογράφηση είναι πλέον πεπερασμένη, ότι οι τεχνικές υπηρεσίες δεν έχουν μέλλον (π.χ. ότι οι καταλογογράφοι είναι *«φυτά»*, ότι το αντικείμενο της εργασίας είναι βαρετό και χωρίς προκλήσεις).

Υπάρχει επίσης το θέμα, κατά πόσο οι διδάσκοντες φροντίζουν να μεταδώσουν τη σημασία του βιβλιογραφικού ελέγχου και τη γνώση των τεχνικών εργασιών στους φοιτητές τους ή εξαντλούν το θέμα γύρω από άλλα λιγότερο σημαντικά θέματα, όπως είναι η στίξη, οι κανόνες, κ.τ.λ.

Αποτέλεσμα της ανάπτυξης βιβλιογραφικών συνεργατικών σχημάτων συνιστά η ανάγκη διαμόρφωσης και διοχέτευσης της αγοράς με καλά εκπαιδευμένους και επαγγελματικά εξειδικευμένους καταλογογράφους. Οι ανάγκες για πρωτότυπη καταλογογράφηση αυξάνονται, καθώς και οι ανάγκες για βιβλιογραφικό έλεγχο των αρχείων καθιερωμένων όρων.

Κάποια από τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι:

- Υπάρχουν προτάσεις για τη μεταβολή της συγκεκριμένης κατάστασης;
- Είναι οι φοιτητές έτοιμοι να απασχοληθούν και να πετύχουν στον τομέα της βιβλιοθηκονομίας;
- Εξακολουθεί να θεωρείται και αν ναι, γιατί, η σταδιοδρομία στην καταλογογράφηση βαρετή;
- Υπάρχουν προτάσεις για την αντιμετώπιση της έλλειψης καταλογογράφων στον τομέα της μουσικής;

Κατ' αρχήν η μουσική βιβλιοθηκονομία ως επάγγελμα κάθε άλλο παρά βαρετό και αδιέξοδο είναι. Το γεγονός ότι κάποιοι εγκαταλείπουν τον χώρο, προκειμένου να εξερευνήσουν τις ικανότητες τους σε άλλους τομείς είναι αποτέλεσμα της δικής τους προσωπικής επιθυμίας για εξέλιξη. Θα μπορούσε ωστόσο, να γίνει και μια έρευνα γενικότερου ενδιαφέροντος εξετάζοντας αν είναι μεγαλύτερο το ποσοστό εκείνων που

[1]Η έλλειψη αυτή είναι προφανής κι από μια έρευνα που αφορά στα έτη 1978-1984 , περίοδο κατά την οποία οι υποψήφιοι μειώθηκαν από 100 σε 4 έως 20. (Hill, 1985). Βλ. σχετικά, Hill, J. S., 1985. Wanted: good catalogers. *American Libraries*, 16, pp.728-730.

εγκαταλείπουν τη μουσική βιβλιοθηκονομία και πιο συγκεκριμένα την καταλογογράφηση του μουσικού υλικού, σε σχέση με εκείνους που αλλάζουν επάγγελμα γενικά.

Ως προς το τελευταίο ζήτημα, αν δηλαδή θεωρείται η καταλογογράφηση του μουσικού υλικού βαρετή, μπορεί να τεκμηριωθεί ότι αυτή η άποψη δεν ισχύει. Ιστορικά η καταλογογράφηση μουσικού υλικού υπήρξε ένας από τους πιο ενδιαφέροντες τομείς. Για παράδειγμα, ο ομοιόμορφος τίτλος μπορεί να εντοπιστεί τόσο παλιά στο παρελθόν, μέχρι και τον Καλλίμαχο, ωστόσο οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι είναι εκείνοι που επινόησαν τον «συμβατικό» ομοιόμορφο τίτλο και του έδωσαν τη χρήση που έχει μέχρι σήμερα.

Από τους βιβλιοθηκονόμους–καταλογογράφους μουσικού υλικού προήλθε η δημιουργία και εφαρμογή του MarcMusicFormat πρώτα από την OCLC (Online Computer Library Center)[1] και εν συνεχεία από την RLIN (Research Libraries Information Network)[2] σε συνεργασία με την MOUG (Music OCLC Users Group).[3] Οι σχολές βιβλιοθηκονομίας είναι σε θέση να προσφέρουν επιτυχώς προγράμματα μαθημάτων καταλογογράφησης μουσικού υλικού, μέσω της κατάλληλης διδακτικής και εκπαιδευτικής υποδομής.

Τρία είναι τα συστατικά της εκπαίδευσης που πρέπει να μεταδοθούν στους φοιτητές: το πρώτο είναι η αναλυτική ικανότητα, συγκεκριμένα η ικανότητα προσέγγισης εννοιολογικών προβλημάτων μέσω της λογικής και η κατανόηση των επιμέρους στοιχείων, ή η δυνατότητα αντίληψης, κατανόησης του μέρους συγχρόνως με τη δυνατότητα θεώρησης και κατανόησης του όλου.

Στο μέλλον απαραίτητες δεξιότητες για την εξέλιξη του βιβλιογραφικού ελέγχου θα θεωρούνται εκείνες, οι οποίες θα έχουν αποκτηθεί κατά τη διάρκεια της βασικής μουσικής εκπαίδευσης.

Οι φοιτητές που διαθέτουν μουσικό υπόβαθρο και την ικανότητα να αναλύουν και να αντιλαμβάνονται αφηρημένες έννοιες, είναι εκείνοι, οι οποίοι θα μπορούν να συμβάλλουν περισσότερο στην εξέλιξη του βιβλιογραφικού ελέγχου. Το υπόβαθρο που αφορά στη μουσική βιβλιογραφία και στις μορφές υλικού που τη συνιστούν είναι εξίσου σημαντικό.

Δεύτερον, είναι πολύ σημαντικές οι δεξιότητες που διαθέτουν οι επαγγελματίες–ειδικοί της πληροφορίας ή πληροφόρησης. Σήμερα οι τελευταίοι πρέπει να διαθέτουν την ικανότητα ευρείας κατανόησης της μορφής και της λειτουργίας της καταγεγραμμένης γνώσης. Πρέπει να μπορούν να καταλαβαίνουν τη δομή και τη χρήση των πηγών αναφοράς, όπως π.χ. των βιβλιογραφικών πηγών. Αυτό που είναι πολύ σημαντικό επίσης είναι να καταλαβαίνουν πόσες ομοιότητες έχει η μουσική βιβλιοθηκονομία με όλα τα υπόλοιπα επαγγέλματα–ειδικότητες της πληροφορίας, προτού αρχίσουν να εξετάζουν τις διαφορές και τις αιτίες προέλευσης αυτών.

Τέλος, οι δεξιότητες καταλογογράφησης είναι μεν σημαντικές για όλους τους επαγγελματίες, καθοριστικές δε για τους αρχάριους ή πρωτοεμφανιζόμενους στον χώρο, οι οποίοι κατά την αναζήτηση εργασίας στην αγορά διαπιστώνουν, ότι οι περισσότερες θέσεις περιλαμβάνουν στα απαραίτητα προσόντα-δεξιότητες γνώσεις καταλογογράφησης. Οι φοιτητές οφείλουν να αντιλαμβάνονται τι είναι βιβλιογραφικός έλεγχος, όσον αφορά στη θεματική ανάλυση, στην ανάκτηση πληροφοριών, στη διαχείριση των τεχνικών υπηρεσιών, στην καθιέρωση των όρων και στο επίπεδο της βιβλιογραφικής περιγραφής.

---

[1]Βλ. OCLC, 2014. *Online Computer Library Center*. [online] Available at: <http://oclc.org/en-europe/home.html> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

[2]Βλ. RLIN, 2014. *Research Libraries Information Network*. [online] Available at: <http://www2.archivists.org/glossary/terms/r/research-libraries-information-network> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

[3]Βλ. Music OCLC Users Group, 2010. [online] Available at: <http://www.musicoclcusers.org/aboutmoug.htm> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014]. Η MOUG ιδρύθηκε το 1977 και αναπτύχθηκε από την OCLC, προκειμένου να παρέχει στήριξη στην OCLC σε σχέση με την εφαρμογή του MARC Music Format στις παρτιτούρες και τις ηχογραφήσεις. Η MOUG συνδέεται πλέον επίσημα με την MLA (Music Library Association).

Τι μπορεί να γίνει για ν' αντιμετωπιστεί η έλλειψη μουσικών βιβλιοθηκονόμων με τυπικά και ουσιαστικά προσόντα; Τι μπορεί να γίνει για να βελτιωθεί η εικόνα και το γόητρο του καταλογογράφου; Πώς μπορεί ο χώρος να προσελκύσει τους καλύτερους και τους πιο ικανούς στον χώρο της μουσικής βιβλιοθηκονομίας και όλων των ειδικοτήτων που σχετίζονται με αυτόν τον χώρο;

Σύμφωνα με μια μελέτη, μέχρι και τη δεκαετία του '80 στις ΗΠΑ οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι ήταν οι πιο χαμηλόμισθοι σε σύγκριση με τους υπόλοιπους βιβλιοθηκονόμους. Για να μπορέσουν οι πρώτοι να ξεπεράσουν το μύθο, ότι είναι κατώτεροι από τους υπόλοιπους βιβλιοθηκονόμους χρειαζόταν ν' αποκτήσουν τις ίδιες δεξιότητες με τους υπόλοιπους, τη γνώση και το ταλέντο να εκφράσουν αυτή τη γνώση, οργάνωση, προοπτική, διορατικότητα και τέλος αυτοπεποίθηση (Intner, 1987).[1]

Σύμφωνα με τον Brad Young (1974)[2] ένα ακαδημαϊκό υπόβαθρο στη μουσική είναι προαπαιτούμενο σε όλα τα προγράμματα σπουδών μαζί με τη δημιουργία στέρεων βάσεων στην επιστήμη της βιβλιοθηκονομίας. Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος οφείλει πρωτίστως να είναι καλός βιβλιοθηκονόμος (Kinkeldey, 1937).[3] Πρέπει να θυμάται γιατί διάλεξε αρχικά το συγκεκριμένο επάγγελμα. Το κίνητρο επιλογής του επαγγέλματος συνήθως είναι λιγότερο οικονομικό. Εκείνο που λαμβάνεται κυρίως υπόψη είναι η δυνατότητα ενεργής συμμετοχής στο δίκτυο παραγωγής, διακίνησης και διάχυσης της γνώσης μέσα από την εκπαίδευση, τη διδασκαλία, τη διαχείριση, την αξιολόγηση και την επικοινωνία (Smith, 2006).

Τα προγράμματα σπουδών προσφέρουν στους φοιτητές τη δυνατότητα να ενταχθούν και να ενσωματωθούν στον χώρο των επαγγελμάτων που σχετίζονται με τη μουσική βιβλιοθηκονομία. Αυτό που θεωρείται αναγκαίο για πολλούς επαγγελματίες του χώρου είναι η προβολή του επαγγέλματος, η προβολή των δυνατοτήτων και των προκλήσεων που αυτό μπορεί να προσφέρει.

Τα άτομα προκειμένου να ξεχωρίσουν ως εργατικό δυναμικό στη διάρκεια του 21ου αιώνα πρέπει να σκέφτονται δημιουργικά, να λύνουν προβλήματα, να συνεργάζονται σε πολλαπλά επίπεδα και δίκτυα συνεργασίας, να επικοινωνούν με αποτελεσματικότητα χρησιμοποιώντας πλήθος μέσων και δυνατοτήτων και να επιδεικνύουν μια επιχειρηματική στάση απέναντι στην εργασία τους. Δεν μεταβάλλονται μόνο οι προαπαιτούμενες δεξιότητες, οι οποίες θεωρούνται απαραίτητα συστατικά της επιτυχίας, αλλά αυξάνεται και ο αριθμός των πτυχιούχων και των κατόχων τυπικών προσόντων που απαιτούνται από τους εργοδότες.

Ενώ υπάρχουν διαφωνίες, ως προς το ποιο είναι το σύνολο των δεξιοτήτων που πρέπει να διαθέτει ο εκάστοτε επαγγελματίας τον 21ο αιώνα, υπάρχει παρ' όλα αυτά ομοφωνία ως προς τις βασικές δεξιότητες που ο τελευταίος πρέπει να διαθέτει, όπως π.χ. ανάγνωση, γραφή και αριθμητική, καθώς και τη δυνατότητα εφαρμογής στην πράξη της κατακτημένης γνώσης. Οι εφαρμοσμένες δεξιότητες της κριτικής σκέψης, της συνεργασίας, της επικοινωνίας και της δημιουργικότητας έχουν κατ' αρχήν συμφωνηθεί και καθιερωθεί ως οι τομείς στους οποίους οι σύγχρονοι εργαζόμενοι πρέπει να υπερέχουν (Garrison, 2008).[4]

Οι βιβλιοθήκες πρέπει με τη σειρά τους να συμβάλλουν σ' αυτή την προσπάθεια προετοιμασίας των φοιτητών, προκειμένου να μπορούν οι τελευταίοι να ανταποκριθούν στις νέες οικονομικές–εργασιακές συνθήκες.

Οι στόχοι που έχουν τεθεί ως προς το εργατικό δυναμικό του 21ου αιώνα είναι παρόμοιοι ή ταυτίζονται σε αρκετά σημεία με τους στόχους των βιβλιοθηκών. Οι εκπαιδευτές-

[1]Intner, S. S., 1987. Debunking more cataloging myths. *Interfaces, Technicalities*, 7, pp.8-10.
[2]Young, B., 1974. Education for music librarianship. *Notes*, [e-journal] 40, 521. Available at: <http://www.jstor.org/stable/940634> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].
[3]Kinkeldey, O., 1937. Training for music librarianship aims and opportunities. *Bulletin of the American Library Association*, pp.459-463.
[4]Garrison, D. R., 2011. *E-learning in the 21st century: a framework for research and practice*. Taylor & Francis.

βιβλιοθηκονόμοι έχουν την υποχρέωση να εκπαιδεύσουν τους φοιτητές πώς να μαθαίνουν, πώς να σκέφτονται, χρησιμοποιώντας την κρίση τους, πώς να επικοινωνούν αποτελεσματικά και πώς να διαχειρίζονται με δεξιότητα την τεχνολογία.

Κεφάλαιο 3. Μουσική Βιβλιοθηκονομία και Εκπαίδευση Μουσικών Βιβλιοθηκονόμων

Σχολές Μουσικής Βιβλιοθηκονομίας - Πρόγραμμα Σπουδών

Μπορεί το πρόγραμμα σπουδών να «ανοίξει πόρτες» για τους μουσικούς ειδικούς; Σίγουρα μια σχολή βιβλιοθηκονομίας μπορεί να προσφέρει πολλά περισσότερα σε όσους θέλουν να εξειδικευθούν στη μουσική βιβλιογραφία και στο θεωρητικό πλαίσιο της αποθήκευσης και ανάκτησης μουσικών πληροφοριών, να ενθαρρύνει όσους θέλουν να εξερευνήσουν ευρύτερες γνωστικές περιοχές και να δημιουργήσουν μεμονωμένες σπουδές με βάση συγκεκριμένα μουσικά ενδιαφέροντα των φοιτητών. Ένας κύκλος μαθημάτων στη μουσική βιβλιογραφία και τη βιβλιοθηκονομία πρέπει να καλύπτει βασικές αρχές, όσον αφορά σε:

- Προσκτήσεις.
- Ανάπτυξη συλλογής.
- Βιβλιογραφία.
- Οργάνωση της πληροφορίας.
- Σχεδιασμός χώρου.[1]
- Διαχείριση μουσικών βιβλιοθηκών.

Οι τελικές εξετάσεις του μεταπτυχιακού προγράμματος μπορούν να περιλαμβάνουν επιτόπια επίσκεψη των φοιτητών σε μουσικές βιβλιοθήκες, όπου καλούνται να εφαρμόσουν τις βασικές αρχές που έμαθαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Το πρόγραμμα σπουδών πρέπει να είναι ευέλικτο, να μπορούν οι φοιτητές να επιλέγουν με βάση τα ενδιαφέροντα τους, τη σταδιοδρομία ή την επαγγελματική πορεία που θέλουν να ακολουθήσουν, ακόμη και να έχουν τη δυνατότητα επαναπροσδιορισμού του επαγγελματικού τους προσανατολισμού κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.

Στα περισσότερα πανεπιστήμια του κόσμου, στα τμήματα μουσικών σπουδών, όπου διδάσκεται το μάθημα της μουσικής βιβλιοθηκονομίας, περιλαμβάνεται μια πλήρης εκπαίδευση στη θεωρητική και πρακτική πλευρά της μουσικής βιβλιοθηκονομίας, με απώτερο στόχο την ουσιαστική συνεισφορά των μουσικών βιβλιοθηκονόμων από τον οργανισμό από τον οποίο πρόκειται να απορροφηθούν.

Με το τέλος του συγκεκριμένου προγράμματος σπουδών οι συμμετέχοντες πρέπει να μπορούν:[2]

1. Να αναλύουν και να αξιολογούν τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι μουσικές βιβλιοθήκες.
2. Να εντοπίζουν και να διατυπώνουν θέματα της βιβλιογραφίας, αναφορικά με τη μουσική βιβλιοθηκονομία.
3. Να αποτιμούν την αποτελεσματικότητα της πολιτικής ανάπτυξης συλλογής και τις διαδικασίες πρόσκτησης.
4. Να αποτιμούν τον κατάλογο της έντυπης μουσικής και των ηχογραφήσεων χρησιμοποιώντας τα ισχύοντα πρότυπα καταλογογράφησης.
5. Να αξιολογούν τις μουσικές πληροφοριακές πηγές.

Μια σειρά μαθημάτων μουσικής βιβλιοθηκονομίας πρέπει να περιλαμβάνει σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό τα στάδια που αναφέρονται παρακάτω. Η έμφαση εξαρτάται από τον διδάσκοντα, ωστόσο είναι απαραίτητο να περιλαμβάνονται:

[1]Βλ. Space planning.
[2]Aberystwyth University, 2014. *Introduction to music librarianship*. [online] Available at: <https://www.aber.ac.uk/en/study-with-us/cpd/music_librarian_cpd/> [Προσπελάστηκε 24 Ιανουαρίου 2014].

1. Εισαγωγή–παρουσίαση των μουσικών βιβλιοθηκών/οργανισμών μουσικών βιβλιοθηκών/περιοδικών εκδόσεων. Ο ρόλος των μουσικών βιβλιοθηκονόμων. Είδη χρηστών μουσικών βιβλιοθηκών. Ενσωμάτωση σε επαγγελματικούς οργανισμούς μουσικών βιβλιοθηκών.
2. Υποδομή, σχεδιασμός και εξοπλισμός μουσικών βιβλιοθηκών. Ιστορικές αναφορές στην ανάπτυξη και εξέλιξη των μουσικών βιβλιοθηκών.
3. Εκπαίδευση και μόρφωση μουσικών βιβλιοθηκονόμων, συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών της MLA "Core Competencies". Εκπαίδευση και μόρφωση χρηστών μουσικών βιβλιοθηκών.
4. Προσκτήσεις μουσικών βιβλιοθηκών. Πολιτική ανάπτυξης συλλογής. Αξιολόγηση συλλογής. Διαδικασίες έγκρισης. Ηλεκτρονικές υπηρεσίες.
5. Συστήματα ταξινόμησης της μουσικής. Οργάνωση της μουσικής συλλογής.
6. Καταλογογράφηση έντυπης μουσικής και ηχογραφήσεων.
7. Πληροφοριακή μουσική συλλογή. Παρουσίαση στις βασικές πληροφοριακές πηγές, έντυπες και μη.
8. Πληροφοριακή μουσική συλλογή. Νέες πληροφοριακές πηγές, συμπεριλαμβανομένων ηλεκτρονικών πληροφοριακών εργαλείων.
9. Συντήρηση/διατήρηση υλικού μουσικών βιβλιοθηκών. Προώθηση/προβολή των μουσικών βιβλιοθηκών και των συλλογών τους.
10. Νομικές και ηθικές πλευρές των καθηκόντων των μουσικών βιβλιοθηκών. Κατανόηση του δικαίου που αφορά κυρίως στην πνευματική ιδιοκτησία. Διαχείριση και διοίκηση μουσικών βιβλιοθηκών. Ανθρώπινο δυναμικό. Σημασία/ορισμός διοίκησης μιας βιβλιοθήκης.
11. Μελλοντικές τάσεις στη μουσική βιβλιοθηκονομία.
12. Νέες εξελίξεις/καινοτομίες/εφαρμογές.

Οι συμμετέχοντες πρέπει να αναλαμβάνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα να διεκπεραιώνουν συγκεκριμένες εργασίες, τις οποίες παραδίδουν στο τέλος της σειράς των μαθημάτων, όπως:

1. Γενικού περιεχομένου ύλη, βάσει της οποίας συντάσσουν και υποβάλλουν αναφορές με την ολοκλήρωση του κύκλου των μαθημάτων.
2. Επισκέψεις σε μουσικές βιβλιοθήκες της επιλογής τους. Αξιολόγηση της δομής, οργάνωσης και αποτελεσματικότητας της μουσικής βιβλιοθήκης ως χώρου.
3. Οδηγός για τη σύνταξη πολιτικής ανάπτυξης συλλογής για τη μουσική (MLA, 2001).
4. Υποβολή αναφοράς με δείγμα κάποια ή κάποιες εγγραφές καταλόγου για μουσικό υλικό έντυπο ή ηχογραφημένο.
5. Υποβολή αναφοράς/κριτικής αξιολόγησης μιας μουσικής πληροφοριακής πηγής.

Στην περιγραφή του μαθήματος της μουσικής βιβλιοθηκονομίας περιλαμβάνονται:

- Αντικείμενο, είδη και λειτουργίες των μουσικών βιβλιοθηκών.
- Οργάνωση και διοίκηση.
- Αρχές και τεχνικές επιλογής, πρόσκτησης, ταξινόμησης, καταλογογράφησης, βιβλιοδεσίας, αποθήκευσης και διασποράς (dissemination) μουσικού υλικού.
- Αρχές, μέθοδοι και υλικό μουσικής αναφοράς και έρευνας.
- Μουσικές δημοσιεύσεις και ηχογραφήσεις, περιλαμβανομένης της υποδομής για ακρόαση μουσικού υλικού.
- Φιλοσοφία και καθήκοντα του μουσικού βιβλιοθηκονόμου.
- Ικανότητα ανάγνωσης μουσικής σημειογραφίας.

Οι διαλέξεις περιλαμβάνουν τα εξής θέματα:

- Εισαγωγή, παρουσίαση του επαγγέλματος, βασικές πηγές.
- Εισαγωγή στη μουσική καταλογογράφηση.

- Πληροφοριακά έργα, π.χ. γενικές εγκυκλοπαίδειες, εξειδικευμένα λεξικά και θεματικές εγκυκλοπαίδειες.
- Μεταγραφή σελίδας τίτλου Ι.
- Βιογραφικές πηγές.
- Μεταγραφή σελίδας τίτλου ΙΙ: αντιπαραβολή.
- Περιοδικές εκδόσεις και ευρετήρια, π.χ. περιοδικές πηγές, ευρετήρια μουσικής.βιβλιογραφίας, περιοδικά, διατριβές.
- Επιλογή φόρμας εγγραφής.
- Ειδικές θεματικές πηγές ΙΙ.
- Ταξινόμηση.
- Θέματα φυσικής κατάστασης, π.χ. βιβλιοδεσία και συντήρηση.
- Χειρόγραφα: πανομοιότυπα, πρώιμες εκδόσεις.
- Θεματική καταλογογράφηση.
- Ανάπτυξη συλλογής, π.χ. επιλογή, παραγγελίες, καταμερισμός πηγών.
- Θεματικοί κατάλογοι.
- Σύγχρονες εκδόσεις, π.χ. ψηφιοποιημένες παρτιτούρες.
- Θέματα μουσικής πνευματικής ιδιοκτησίας.
- Βιβλιοθήκες παραστατικών τεχνών.
- Συλλογές ηχογραφημένου υλικού: οργάνωση, προσκτήσεις.
- Ψηφιοποιημένος ήχος.
- Σχεδιασμός μουσικής βιβλιοθήκης.
- Πληροφοριακός γραμματισμός στη μουσική βιβλιοθήκη.

Περίπτωση Βιβλιοθήκης ΤΜΣ - Ι.Π. (Παράρτημα - Μονάδα)

Σύμφωνα με τον Donald W. Krummel[1] (1966) κάποιοι από τους ελάχιστους αντικειμενικούς στόχους κάθε μεγάλης ή σημαντικής μουσικής βιβλιοθήκης συνίστανται στην:

1. Πρόσκτηση κάθε σοβαρής νέας μονογραφίας σχετικής με τη μουσική, καθώς και γενικά κάθε δημοσίευσης, ανεξαρτήτως μορφής, καλύπτοντας τόσο τη σοβαρή, όσο και τη δημοφιλή μουσική, συμπεριλαμβανομένων και των περιοδικών εκδόσεων και αποκλείοντας υλικό τοπικού χαρακτήρα, το οποίο αφορά σε απομακρυσμένες γεωγραφικά περιοχές.
2. Πρόσκτηση όλων εκείνων των δημοσιεύσεων, που συνιστούν το βασικό ρεπερτόριο της σοβαρής μουσικής.
3. Πρόσκτηση όλων των ακαδημαϊκών ή λόγιων εκδόσεων πρώιμης μουσικής.
4. Πρόσκτηση παιδαγωγικού υλικού, εκδόσεων δημοφιλούς μουσικής, καθώς και εμπορικών ή δημοφιλών τεκμηρίων σχετικών με τη μουσική, προκειμένου να καλυφθούν συγκεκριμένες ανάγκες των χρηστών, εφόσον έχει εντοπιστεί ότι υπάρχουν τέτοιες.
5. Πρόσκτηση ερευνητικού υλικού από πρώιμες περιόδους, πρωτότυπων εκδόσεων ή αντιγράφων αυτών, σε συνεργασία με ειδικούς ερευνητές ή χρήστες της βιβλιοθήκης.
6. Πρόσκτηση ερευνητικού υλικού με σκοπό την τεκμηρίωση των τοπικών μουσικών δραστηριοτήτων κι εξελίξεων, το οποίο υλικό οργανώνεται από τον ίδιο τον βιβλιοθηκονόμο, πιθανόν με τη βοήθεια ειδικών από τοπικούς φορείς με τους οποίους συνεργάζεται η βιβλιοθήκη.
7. Πρόσκτηση υλικού σε οποιαδήποτε από τις προαναφερθείσες κατηγορίες υλικού ανεξάρτητα από το μέγεθος της έκδοσης (π.χ. προγράμματα συναυλιών, εφήμερα, κ.τ.λ.)

[1] Βλ. Krummel, D. W., 1966. Observations on library acquisitions of music. *Notes*, 23(1), pp.5-16.

8. Δυνατότητα απόσυρσης πεπερασμένων εκδόσεων από τη συλλογή της βιβλιοθήκης, κυρίως αυτών που έχουν προσκτηθεί με τα κριτήρια 1 έως 4.

Από το 2000 κυρίως και μετά, τόσο στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες του εξωτερικού (ΗΠΑ, Ευρώπη), όσο και στην Ελλάδα, δίνεται τεράστια έμφαση στην πρόσκτηση ηλεκτρονικών πρωτογενών πηγών (ηλεκτρονικά περιοδικά, βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων, streaming online services ηχητικού υλικού, συνδρομητικές πηγές έντυπης μουσικής online, κ.τ.λ.) (Moore, 2000; Budd, 2005; Xenidou-Dervou, 2003; Monopoli, et al., 2002).

Η δύναμη μιας μουσικής βιβλιοθήκης, καθώς και η δύναμη των υπηρεσιών καταλογογράφησης, αναφοράς και πληροφόρησης που αυτή παρέχει, εξαρτώνται από το εξειδικευμένο προσωπικό που αυτή διαθέτει.

Ενταγμένη στο παραπάνω πλαίσιο η αποστολή της βιβλιοθήκης του ΤΜΣ-Ι.Π[1] περιλαμβάνει την εκπλήρωση όλων των παρακάτω αρχών και στόχων, με απώτερο στόχο την βελτιστοποίηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς την κοινότητα του ΤΜΣ.[2]

Πιο συγκεκριμένα το προσωπικό της βιβλιοθήκης ΤΜΣ–Ι.Π.:

1. Σε σχέση με το ηθικό πλαίσιο:
   - Εργάζεται για να προωθήσει τους στόχους του ιδρύματος στο οποίο υπάγεται η μουσική βιβλιοθήκη.
   - Αναγνωρίζει την ποικιλία και διαφορετικότητα των μουσικών ειδών, των χρηστών της βιβλιοθήκης (το πελατολόγιο), του προσωπικού και της ευρύτερης κοινότητας και ενθαρρύνει όλες τις προηγούμενες κατηγορίες στις μουσικές τους προσπάθειες και αναζητήσεις.
   - Έχει δεσμευθεί να προσπαθεί για τη συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.
   - Συνεχώς αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και εργαλείων.
   - Διαθέτει επικοινωνιακές δεξιότητες.
   - Συμμετέχει στην επαγγελματική κοινότητα.
2. Σε σχέση με την εκπαίδευση που έχει λάβει και τη μόρφωση:
   - Διαθέτει δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης μουσικής σημειογραφίας.
   - Διαθέτει τα απαιτούμενα τυπικά προσόντα[3], όπως αυτά ορίζονται από την MLA.[4]
   - (Συμπληρωματικά) έχει παρακολουθήσει σειρά μαθημάτων σε προπτυχιακό επίπεδο στη μουσική (ή σειρά μαθημάτων στο προπτυχιακό επίπεδο στη βιβλιοθηκονομία και επιστήμη της πληροφορίας).
   - Γνωρίζει μια επιπλέον γλώσσα παράλληλα με την αγγλική.
   - Διαθέτει εμπειρία ως καλλιτέχνης-μουσικός.
   - Είναι εξοικειωμένος με πλήθος ερευνητικών μεθόδων.
3. Σε σχέση με τη χρήση πληροφοριακού υλικού για έρευνα :

[1]Το προσωπικό που στελεχώνει το Παράρτημα-Μονάδα της ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ είναι τακτικό προσωπικό και πληροί τα τυπικά προσόντα για να θεωρείται μουσική βιβλιοθηκονόμος με βάση τις αρχές που έχουν τεθεί από την MLA.

[2]MLA, 2014. *Music librarianship*. [online] Available at: <http://www.musiclibraryassoc.org/?page=MusicLibrarianship> [Προσπελάστηκε 30 Ιανουαρίου 2014].

[3]Πτυχίο στη βιβλιοθηκονομία και μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στη μουσική.

[4]Βλ. Hunter, D., 2002. *Core competencies and music librarians*. [pdf] Available at: <http://c.ymcdn.com/sites/www.musiclibraryassoc.org/resource/resmgr/docs/core_competencies.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Φεβρουαρίου 2014].

- Γνωρίζει σε βάθος το περιεχόμενο των πληροφοριακών πηγών σε οποιαδήποτε μορφή.
- Γνωρίζει σε βάθος θέματα που αφορούν στην πρόσβαση στην πληροφορία.
- Αναπτύσσει και κατέχει ποικιλία συστημάτων διάδοσης της πληροφορίας, κατάλληλα για κάθε χρήστη.
- Αξιολογεί σε τακτική βάση την ποιότητα των πληροφοριακών πηγών.
- Παρέχει ακριβείς απαντήσεις (μέσα στο πλαίσιο των διαθέσιμων πληροφοριακών εργαλείων).

4. Σε σχέση με την ανάπτυξη της συλλογής:
   - Αναπτύσσει ή αναθεωρεί την υφιστάμενη οργάνωση των συλλογών σύμφωνα με τις ανάγκες των χρηστών (τρέχουσες και μελλοντικές) ανεξαρτήτως μορφής.
   - Ενημερώνεται για τις αλλαγές, όσον αφορά στον καλλιτεχνικό, επιχειρηματικό, λόγιο και εκδοτικό χώρο σε σχέση πάντα με τη μουσική.
   - Αναδεικνύει τον ρόλο της βιβλιοθήκης μέσα από την παροχή υπηρεσιών αναφοράς και πληροφόρησης εξ αποστάσεως.
   - Εξασφαλίζει τους απαιτούμενους πόρους (χρηματοδότηση και ανθρώπινο δυναμικό) για την πρόσκτηση και διατήρηση υλικού.
   - Διατηρεί στενούς δεσμούς με διαθέτες κι εμπορικούς αντιπροσώπους.
   - Συμμετέχει σε προγράμματα ψηφιοποίησης, ώστε να διασφαλίσει μακροπρόθεσμη διατήρηση και ευρύτερη διασπορά του υλικού.
5. Σε σχέση με την οργάνωση της μουσικής συλλογής:
   - Διασφαλίζει τη φύλαξη του υλικού και την οργάνωση αυτού με τρόπο που να ανταποκρίνεται και να συμβαδίζει με τις ανάγκες της κοινότητας και του οργανισμού.
   - Διασφαλίζει τη χρήση προτύπων οργάνωσης των βιβλιογραφικών δεδομένων των τεκμηρίων (περιγραφική καταλογογράφηση, θεματική ευρετηρίαση, ανάλυση, κ.τ.λ.).
   - Διασφαλίζει την ενσωμάτωση των επιστημονικών εξελίξεων στην αναπαράσταση της μουσικής πληροφορίας, όπως αυτή αποτυπώνεται στα μουσικά έργα.
   - Διασφαλίζει τον έλεγχο της ποιότητας των βιβλιογραφικών δεδομένων των τεκμηρίων που περιλαμβάνονται στη μουσική συλλογή.
   - Συμμετέχει στην ανταλλαγή βιβλιογραφικών δεδομένων.
   - Διασφαλίζει την πρόσβαση των χρηστών στο υλικό.
   - Διασφαλίζει την πρόσβαση των χρηστών σε δεδομένα καταλόγου.
   - Εργάζεται για τη βελτίωση των συστημάτων που χρησιμοποιούν οι βιβλιοθήκες για τα δεδομένα τους, με στόχο τη διαμόρφωση ενός χρηστο-κεντρικού, ενοποιημένου και ολοκληρωμένου συστήματος αυτοματισμού της βιβλιοθήκης.
6. Σε σχέση με τη διαχείριση της μουσικής συλλογής:
   - Ελέγχει τον προϋπολογισμό της βιβλιοθήκης, συμπεριλαμβανομένων του προσωπικού, των προσκτήσεων, της διατήρησης, των πληροφοριών και της τεχνολογίας του ήχου.
   - Θέτει στόχους σε βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση, προκειμένου να εξασφαλίζει τους πόρους και τις υποδομές, που είναι απαραίτητα για την υλοποίηση των στόχων.

- Προσλαμβάνει, εκπαιδεύει, επιβλέπει και αξιολογεί το προσωπικό σε ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού.
- Διασφαλίζει τη συνεχή εκπαίδευση του προσωπικού (επικουρικού κυρίως) παρέχοντας δυνατότητες διά-βίου εκπαίδευσης.
- Αναζητά και εξασφαλίζει πόρους από εξωτερικές πηγές, εντός κι εκτός του οργανισμού.
- Διαδραματίζει ηγετικό ρόλο, εντός του οργανισμού της Βιβλιοθήκης, και εντός του οργανισμού του Ιδρύματος στο οποίο υπάγεται η Βιβλιοθήκη.
- Αναζητά και δημιουργεί συνεργασίες εντός και εκτός του οργανισμού, μέσω των οποίων καθίσταται δυνατή η εκπλήρωση των στόχων που έχουν τεθεί.
- Διασφαλίζει την πρόσβαση χωρίς σύνορα.

7. Σε σχέση με την τεχνολογία της Πληροφορίας, του ήχου και συστημάτων:
   - Είναι εξοικειωμένος με τις τεχνολογικές εξελίξεις, όσον αφορά στα μηχανικά μέρη, λογισμικό, δικτύωση και ενοποίηση συστημάτων και μέσων.
   - Προτείνει, σχεδιάζει, εφαρμόζει και αξιολογεί την εγκατάσταση των σχετικών πληροφοριών και της τεχνολογίας ήχου και των συστημάτων.
   - Χρησιμοποιεί την τεχνολογία των πληροφοριών και του ήχου για να προάγει τις υπηρεσίες και τη διάδοση των πληροφοριών.
8. Σε σχέση με την εκπαίδευση :
   - Εκπαιδεύει τη μουσική κοινότητα χρησιμοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα, συμπεριλαμβανομένων εγγράφων ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, ιστοσελίδων, μαθημάτων, παρουσιάσεων, κ.τ.λ.
   - Συνεργάζεται με την ακαδημαϊκή κοινότητα, το διδακτικό προσωπικό, τους μουσικούς (θεωρητικούς και εκτελεστές) στο σχεδιασμό προγραμμάτων εκπαίδευσης χρηστών.
   - Προωθεί την αποτελεσματική χρήση όλων των τεχνολογιών.
   - Παρέχει καθοδήγηση στο υλικό και στις υπηρεσίες αναφοράς και πληροφόρησης, στις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση οι χρήστες της μουσικής κοινότητας.

Η Βιβλιοθήκη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών-Ι.Π. λειτουργεί ως Παράρτημα-Μονάδα από τον Οκτώβριο του 2012. Από την ημερομηνία συστάσεως του Τμήματος Μουσικών Σπουδών μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2011-12 (εαρινό εξάμηνο) η βιβλιοθήκη λειτουργούσε ως Τμηματική μουσική βιβλιοθήκη.

Η μετάβαση από το ένα μοντέλο λειτουργίας στο άλλο είχε και έχει ως άμεση και προφανή συνέπεια τη μεταβολή των παρεχόμενων υπηρεσιών προς την κοινότητα του Τμήματος Μουσικών Σπουδών κυρίως και δευτερευόντως προς την κοινότητα του Τμήματος Τεχνών Ήχου και Εικόνας.

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθούν τα νέα ζητήματα που έχουν ανακύψει σε σχέση με την οργάνωση, τη διαχείριση και την παροχή υπηρεσιών στο σύντομο χρονικό διάστημα που υφίσταται το νέο μοντέλο λειτουργίας της μουσικής βιβλιοθήκης.
Οι τομείς που έχουν επηρεαστεί περισσότερο σχετίζονται με:

1. Κτηριακές εγκαταστάσεις.

Κατ' αρχήν αυτό που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι στο στάδιο μετάβασης από το ένα λειτουργικό μοντέλο στο άλλο, δεν υπήρξε κανένας σχεδιασμός ή πρόβλεψη, πέρα από τη συστέγαση των συλλογών: συγκεκριμένα η συστέγαση αφορά σε δύο βιβλιοθήκες

(Βιβλιοθήκη Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής[1] και Παράρτημα–Μονάδα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών (Παλαιό Φρούριο) και τέσσερις συλλογές (δύο κύριες και δύο αρχειακές).[2]

2. Υποδομές – Εξοπλισμός - Συνθήκες

Αναφορικά με τις υποδομές και τι αυτές περιλαμβάνουν κι εδώ υπάρχει απουσία οποιουδήποτε σχεδιασμού και πρόβλεψης υποδομών και μελλοντικών αναγκών σε σχέση με την βελτίωση και την τυποποίηση των παρεχόμενων προς τις κοινότητες, υπηρεσιών μακροπρόθεσμα. Οι υποδομές που υπολείπονται μέχρι και σήμερα[3] αφορούν κυρίως σε:[4]

a. Βασικό εξοπλισμό.[5]
b. Ηχητικά συστήματα.[6]
c. Υποδομές συντήρησης–διατήρησης υλικού.[7]
d. Συστήματα σήμανσης χώρων.
e. Μόνωση.
f. Κλιματισμό.
g. Συντήρηση κτηρίου από φθορές.
h. Φωτισμό.
i. Αναλώσιμα, ειδικά για μουσικές βιβλιοθήκες.[8]

3. Ανάπτυξη-Διαχείριση μουσικών συλλογών

Στο Παράρτημα-Μονάδα (Παλαιό Φρούριο) φιλοξενούνται οι εξής συλλογές:

a. Παρτιτούρες (scores and parts).
b. Ηχογραφήσεις (δίσκοι ακτίνας, δίσκοι βινυλίου, κασέτες ήχου, DVDs, videotapes, Μαγνητοταινίες).
c. Αρχειακό Ηχητικό υλικό (CD-ROMs, κασέτες ήχου, συνοδευτικό υλικό, μαγνητοταινίες, δίσκοι βινυλίου, δίσκοι ακτίνας, videotapes, κ.τ.λ.).
d. Βιβλία – Μονογραφίες.[9]

Στα Παλαιά Ανάκτορα συστεγάζονται οι εξής συλλογές:

1. Η αρχειακή συλλογή του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής:
   a. Αρχειακό ηχητικό υλικό (μαγνητοταινίες, δίσκοι βινυλίου, δίσκοι ακτίνας, κασέτες ήχου).
   b. Παλαίτυπα–Σπάνιες εκδόσεις:

[1]Βλ. Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής. [online] Available at: <http://www.ionio.gr/~GreekMus> και <http://www.ionio.gr/~GreekMus/library.htm> [Προσπελάστηκε 13 Φεβρουαρίου 2014]. Το Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής [ΕΕΜ] ιδρύθηκε το 2000. Στους χώρους του περιλαμβάνει βιβλιοθήκη, δισκοθήκη, αρχεία και τεχνικό εξοπλισμό. Σκοπός του είναι η κάλυψη των ερευνητικών, εκπαιδευτικών και καλλιτεχνικών αναγκών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Ιστορία, Αισθητική, Θεωρία, Ανάλυση και προβολή της Ελληνικής Μουσικής σ' όλες τις περιόδους (Αρχαία, Μεσαιωνική και Νέα) και διαστάσεις, με ιδιαίτερη έμφαση στα λόγια είδη.

[2]Οι αρχειακές συλλογές του Τμήματος Μουσικών Σπουδών και του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής φιλοξενούνται σε διαφορετικό κτήριο (Παλαιά Ανάκτορα) κυρίως λόγω έλλειψης χώρου και υποδομών εντός του χώρου που έχει διατεθεί από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών για να φιλοξενηθούν οι κύριες συλλογές Βιβλιοθήκης ΕΕΜ και Παραρτήματος. Ο χώρος αυτός φιλοξενούσε ήδη από το 2006 τις συλλογές του ΕΕΜ, ενώ από το 2008 ξεκίνησε να λειτουργεί και ως βιβλιοθήκη παρέχοντας τις αντίστοιχες υπηρεσίες τόσο προς την κοινότητα του ΤΜΣ, όσο και προς ερευνητές, υποψήφιους διδάκτορες, εξωτερικούς χρήστες, και ά.

[3]Περίοδο κατά την οποία γράφτηκε η παρούσα εργασία.

[4]Τα προβλήματα αυτά αφορούν και στα δύο κτήρια που στεγάζονται προς το παρόν οι συλλογές.

[5]Π.χ. βιβλιοστάτες, ράφια, τρόλεϊ ταξιθέτησης, γραφεία–desk για το προσωπικό, υπολογιστές, έπιπλα, αναγνωστήρια, υπολογιστές για τους χρήστες.

[6]Π.χ. tape-recorders, pick-ups, cd-players, ακουστικά, κ.τ.λ.

[7]Π.χ. ειδικά αντι-όξινα κουτιά, αντι-όξινα φύλλα, αφυγραντήρες, κ.τ.λ.

[8]Π.χ. ετικέτες, αυτοκόλλητα για ετικέτες, cds, cd-roms, θήκες για cd, dvd, videotapes, δελτία επιστροφής, κ.τ.λ.

[9]Κύρια συλλογή ΕΕΜ.

i. Πηγές αναφοράς, π..χ: εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, βιογραφικά λεξικά.
ii. Μονογραφίες.
iii. Περιοδικές εκδόσεις, κυρίως ελληνικές.
iv. Παρτιτούρες (scores and parts), κυρίως ελληνικής μουσικής.
v. Εφήμερα.
vi. Προγράμματα.

2. Η αρχειακή συλλογή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών,[1] περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες αρχειακού υλικού:
   a. Σπάνιο–ευπαθές υλικό:
      i. Παρτιτούρες (Scores and parts).
      ii. Προ-συνθετικό υλικό.
      iii. Χειρόγραφες παρτιτούρες.
      iv. Έντυπες παρτιτούρες.
      v. Άλλες μορφές υλικού (σπάνιες πηγές αναφοράς, σπάνιες περιοδικές εκδόσεις, κ.τ.λ.).

Και ως προς τις συγκεκριμένες συλλογές δεν υπήρξε κάποιος σχεδιασμός, ως προς την επιλογή των χώρων, τη διασφάλιση των απαραίτητων υποδομών και εξοπλισμού, καθώς και τη διαμόρφωση των κατάλληλων κλιματικών συνθηκών εντός του χώρου αυτού.[2] Επίσης, άλλα σημαντικά προβλήματα ως προς την επιλογή του χώρου συνιστούν η αδυναμία άμεσης πρόσβασης στις συλλογές από την κοινότητα του ΤΜΣ, η οποία σε συνδυασμό με την έλλειψη προσωπικού (1 άτομο για 3 κτήρια) δημιουργεί επιπλέον προβλήματα στην αποτελεσματική εξυπηρέτηση της κοινότητας.

Ως λόγοι έλλειψης των κατάλληλων υποδομών και συνθηκών μπορούν να αναφερθούν, κυρίως για την περίοδο από το 2009 μέχρι και σήμερα, οι οικονομικοί.[3] Ως άλλοι λόγοι, ενδεχομένως δευτερεύοντες, που έχουν ωστόσο συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος, μπορούν να αναφερθούν:

- Η απουσία της απαραίτητης βούλησης ή ενδιαφέροντος σε επίπεδο διοίκησης.
- Η έλλειψη ενδιαφέροντος ή αδυναμία κατανόησης από το σύνολο του διδακτικού προσωπικού του Τμήματος Μουσικών Σπουδών και των φοιτητών, των ιδιαίτερων αναγκών του συγκεκριμένου είδους βιβλιοθήκης ή των επιπτώσεων που μπορεί να έχει για το σύνολο της κοινότητας η λήψη και εκτέλεση πρόχειρα διαμορφωμένων αποφάσεων.

5. Λειτουργία Παραρτήματος-Μονάδας ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ

Κάποια από τα πρώτα συμπεράσματα που έχουν προκύψει στο σύντομο χρονικό διάστημα (2012-2014) λειτουργίας της βιβλιοθήκης του ΤΜΣ ως Παράρτημα-Μονάδα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης είναι τα εξής:

- Τα προβλήματα που προέκυψαν στο παρόν μεταβατικό στάδιο, ήταν και παραμένουν πολλές φορές αξεπέραστα, ενώ χρειάστηκε και εξακολουθεί να απαιτείται υπέρμετρη προσπάθεια προκειμένου να περιοριστεί ο αντίκτυπος των επιπτώσεων αυτής της μεταβολής για το κοινό. Το σημαντικότερο πρόβλημα εντοπίζεται στον περιορισμό της πρόσβασης εκ μέρους της

[1] Μέχρι και το καλοκαίρι του 2012 αποτελούσε μέρος της τμηματικής μουσικής βιβλιοθήκης και στεγαζόταν εντός του ίδιου χώρου, ενώ από τον Οκτώβριο του 2012 συστεγάζεται με την αρχειακή συλλογή του ΕΕΜ.

[2] Στην πραγματικότητα πρόκειται για έναν εντελώς ακατάλληλο χώρο από πλευράς συνθηκών στέγασης του σπάνιου και ευπαθούς υλικού: ο χώρος έχει πολύ υγρασία, ανύπαρκτη μόνωση, κακό φωτισμό, υπάρχει συχνά ο κίνδυνος πλημμύρας (παλιά κουφώματα, οροφές, κ.τ.λ..), ενώ τα αποχετευτικά προβλήματα της ευρύτερης περιοχής δε θα μπορούσαν να μην επηρεάζουν και το συγκεκριμένο κτήριο.

[3] Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι μόνο αυτοί ευθύνονται για την έλλειψη σχεδιασμού.

κοινότητας του ΤΜΣ και όχι μόνο, στο σύνολο των μουσικών συλλογών.[1] Η κάλυψη των αναγκών των χρηστών θεωρητικά είναι η ύψιστη προτεραιότητα κάθε βιβλιοθηκονόμου, πρακτικά όμως είναι προφανής η αδυναμία εφαρμογής της παραπάνω αρχής εξαιτίας της διασποράς των συλλογών σε πολλά διαφορετικά κτήρια μεταξύ των οποίων υπάρχει και χιλιομετρική απόσταση.

- Το δεύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στην ομαλή και αποτελεσματική οργάνωση και διαχείριση των μουσικών συλλογών, η οποία καθίσταται από δύσκολη έως ανέφικτη κάτω από τις επικρατούσες συνθήκες.
- Το τρίτο πρόβλημα εντοπίζεται στην αποδυνάμωση της μουσικής βιβλιοθήκης από προσωπικό.[2] Αυτό έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την κάθετη μείωση του ωραρίου λειτουργίας του νέου μοντέλου λειτουργίας της μουσικής βιβλιοθήκης από 75 σε 30 ώρες λειτουργίας το μέγιστο.[3]
- Το τέταρτο πρόβλημα εντοπίζεται στον χώρο, στον οποίο φιλοξενείται το προσωπικό που στελεχώνει το Παράρτημα–Μονάδα της ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ. Αυτός είναι πολλαπλών χρήσεων - λειτουργεί ταυτόχρονα ή/και παράλληλα ως αναγνωστήριο, αίθουσα διδασκαλίας και αίθουσα συνεδριάσεων. Αυτό εκ πρώτης όψεως ενδεχομένως να θεωρηθεί ότι αναδεικνύει τη θέση της Βιβλιοθήκης και του ρόλου που καλείται αυτή να διαδραματίσει ως συστατικό της εκπαιδευτικής διαδικασίας, εν τέλει όμως, λειτουργεί ανασταλτικά, καθώς οι ανάγκες της πλειονότητας των μελών της κοινότητας ΤΜΣ και κυρίως των φοιτητών διαρκώς παραγκωνίζονται, οι κανόνες σωστής χρήσης και ομαλής λειτουργίας του χώρου της Βιβλιοθήκης συνεχώς καταστρατηγούνται από το διδακτικό προσωπικό, ενώ οι άμεσα θιγόμενοι είναι στην πλειονότητα των περιπτώσεων οι φοιτητές.

[1] Βλ. σχετική έρευνα αξιολόγησης παρεχόμενων υπηρεσιών.

[2] Το προσωπικό της βιβλιοθήκης, το οποίο προσέφερε τις υπηρεσίες του στην Κοινότητα ΤΜΣ και ΤΤΗΕ (Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας) μέχρι και τον Ιούνιο του 2012 ήταν τρία άτομα, εκ των οποίων τα δύο (2) ήταν τακτικό προσωπικό και το ένα (1) επικουρικό. Σήμερα στο Παράρτημα - Μονάδα ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ απασχολείται μόνο ένα άτομο (τακτικό προσωπικό), το οποίο συμμετέχει στην προγραμματισμένη μετακύλιση (rotation) του προσωπικού της κεντρικής βιβλιοθήκης σε εβδομαδιαία βάση, μεταξύ τριών διαφορετικών κτηρίων, για την κάλυψη διαφορετικών υπηρεσιακών αναγκών εντός της ίδιας υπηρεσίας.

[3] Η κάθετη μείωση του ωραρίου λειτουργίας της Βιβλιοθήκης στο ΤΜΣ επέφερε και κάθετη μείωση στην κυκλοφορία του υλικού, όπως προκύπτει και από τα σχετικά στατιστικά. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για τα έτη 2009-2013 τα στατιστικά κυκλοφορίας της μουσικής συλλογής ήταν αντίστοιχα:
2009: 5.367 δανεισμοί.
2010: 4.326 δανεισμοί.
2011: 4.472 δανεισμοί.
2012 (από τον 10-2012 άρχισε να λειτουργεί ως Παράρτημα-Μονάδα): 3.461 δανεισμοί.
2013 (Παράρτημα-Μονάδα): 2.570 δανεισμοί (βλ. σχετικό γράφημα).
2014 (Παράρτημα-Μονάδα): 1700 δανεισμοί (1ο εξάμηνο).

Διαχείριση μουσικών αρχειακών συλλογών[1]

Ένας από τους στόχους της Βιβλιοθήκης ΤΜΣ είναι η «*προαγωγή της μάθησης και η διασφάλιση της πρόσβασης για όλους. Στο πλαίσιο αυτό, οι πολιτικές διατήρησης που ακολουθούνται αποβλέπουν στην προώθηση της διατήρησης της πολιτισμικής κληρονομιάς και στη διασφάλιση της πρόσβασης στην πληροφορία με εύχρηστο και αξιόπιστο τρόπο*» (ALA, 2008).[2] Η διαμόρφωση υποδομών συντήρησης του αρχειακού μουσικού υλικού, ανεξαρτήτως μορφής αποθήκευσης, αποτελεί ένα από τα κύρια καθήκοντα του προσωπικού της μουσικής βιβλιοθήκης.

Ήδη από το 2011 μέχρι και σήμερα, στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου πραγματοποιείται και είναι υπό εξέλιξη το Project *«Ψηφιοποίηση Αρχειακού Ηχητικού Υλικού από Αναλογικές Μαγνητοταινίες»* με τη συνεργασία του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής (ΕΕΜ), του Τμήματος Μουσικών Σπουδών (ΤΜΣ) και του Εργαστηρίου Ηλεκτροακουστικής Μουσικής Έρευνας & Εφαρμογών (ΕΡΗΜΕΕ). Η δράση της ψηφιοποίησης περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

- Πρώτη φάση (*Κατάρτιση*):
- Σεμινάριο Ψηφιοποίησης Αναλογικής Μαγνητοταινίας (ήχου) ως εξής:
  - Θεωρητικό Μέρος:
    - Στοιχεία θεωρίας ηχητικού σήματος.
    - Στοιχεία θεωρίας ψηφιοποίησης.
    - Βασικές αρχές κατασκευής και λειτουργίας αναλογικού μαγνητοφώνου και μαγνητοταινίας.
    - Πρωτόκολλα ταξινόμησης/αρχειοθέτησης (ονομασία ψηφιακών αρχείων, κ.τ.λ.)
  - Πρακτικό Μέρος:
    - Επίδειξη Εργαστηρίου Ψηφιοποίησης.
    - Χειρισμός μαγνητοταινίας.
    - Πρότυπη διαδικασία ψηφιοποίησης από αναλογική μαγνητοταινία σε ψηφιακό μέσο.
- Δεύτερη φάση:
- Πρακτική Εξάσκηση:
  - Ψηφιοποίηση μαγνητοταινίας υπό επίβλεψη.
- Τρίτη φάση:[3] Δημιουργία Streaming Online & e-services *«Υπηρεσία ροής ηχητικών*

[1]Η δράση δεν έχει ολοκληρωθεί. Μέχρι τις 28-1-2014 έχουν υποβληθεί σε ψηφιοποίηση 380 μαγνητοταινίες του συνολικού αρχείου. Η δράση δημιουργίας εναλλακτικών μορφών διατήρησης/συντήρησης του αρχειακού ηχητικού υλικού περιλαμβάνει την φηφιοποίηση του αρχειακού υλικού του ΤΜΣ (δωρεά συνθέτη Θεόδωρου Αντωνίου και δωρεά συνθέτη Καθηγητή και Διευθυντή του ΕΕΜ, κ. Χαράλαμπου Ξανθουδάκη). Το αρχείο συνίσταται από 400 μαγνητοταινίες με πρωτογενές ηχητικό υλικό. Υπεύθυνοι συντονισμού και διαχείρισης της δράσης από το 2011 μέχρι και σήμερα είναι οι κ.κ. Ανδρέας Μνιέστρης Αναπληρωτής Καθηγητής και Διευθυντής του ΕΡΗΜΕΕ,, Διονύσης Μπατζάκης, ΕΤΕΠ-ΤΜΣ, με αρμοδιότητα να εποπτεύει τις τεχνικές εργασίες της ψηφιοποίησης, το ανθρώπινο δυναμικό και τον εξοπλισμό και ο συγγραφέας του παρόντος, επιφορτισμένος με την διοικητική/επιστημονική υποστήριξη, την εποπτεία της εξέλιξης των εργασιών της δράσης, καθώς και την πρόβλεψη/σχεδιασμό για την περαιτέρω αξιοποίηση του ψηφιοποιημένου υλικού, τόσο σε επίπεδο οργάνωσης των μεταδεδομένων, των δικαιωμάτων πρόσβασης (άδειες χρήσης του υλικού), όσο και του χώρου αποθήκευσης (εξωτερικοί φορητοί σκληροί δίσκοι και μόνιμος χώρος στον server του Ι.Π.) και της πιστοποιημένης πρόσβασης στο υλικό εκ μέρους της κοινότητας του Ι.Π.

[2]Βλ. ALA, 2014. *Preservation policy*. [online] Available at: <http://www.ala.org/alcts/resources/preserv/08alaprespolicy> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].

[3]Η τρίτη φάση βρίσκεται σε εξέλιξη. Εκκρεμούν (μέχρι 28-1-2014): Α. Γνωμοδότηση νομικού συμβούλου Heal-Legal σχετικά με: 1. Γενικούς όρους χρήσης της υπηρεσίας. 2. Διαχωρισμό έργων με βάση την 70ετία και τα συγγενικά δικαιώματα. 3. Διαχωρισμό έργων σε ορφανά και ελεύθερα πνευματικών δικαιωμάτων. Β. Ενσωμάτωση του υλικού στο ψηφιακό αποθετήριο του Ι.Π.

δεδομένων & ηλεκτρονικών υπηρεσιών».[1]

- Τέταρτη φάση: Ψηφιοποίηση κασετών ήχου σε ψηφιακό μέσο.
- Πέμπτη φάση: Ψηφιοποίηση δίσκων βινυλίου σε ψηφιακό μέσο.
- Έκτη φάση: Ψηφιοποίηση videotapes (οπτικών ταινιών) σε ψηφιακό μέσο.
- Έβδομη φάση: Δημιουργία αντιγράφων συμπαγών δίσκων ψηφιακού ήχου (compact discs-digital audio) που εμφανίζουν σημάδια φθοράς ή αλλοίωσης της πιστότητας του ήχου ή προβλήματα στην αναπαραγωγή, σε μη χρησιμοποιημένους συμπαγείς δίσκους, προκειμένου για τη διατήρηση του περιεχομένου των τεκμηρίων.[2]

Όσον αφορά στη διατήρηση του έντυπου αρχειακού υλικού ο υπεύθυνος διαχείρισης των μουσικών συλλογών του ΤΜΣ συνεργάζεται από το 2009 μέχρι και σήμερα με το ΜΙΕΤ (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης),[3] σε θέματα που αφορούν σε τεχνικές διατήρησης ή/και συντήρησης του αρχειακού έντυπου υλικού. Συγκεκριμένα, από το 2009 μέχρι και σήμερα όλο το έντυπο αρχειακό υλικό του τμήματος φυλάσσεται σε ειδικά αντι-όξινα αρχειακά κουτιά ή ειδικά αντι-όξινα φύλλα συντήρησης. Το έντυπο αρχειακό υλικό το οποίο υποβλήθηκε ή/και υποβάλλεται σε αυτή τη διαδικασία είναι:

- Παρτιτούρες και μέρη (παλαίτυπα, σπάνιες εκδόσεις ή ευπαθές υλικό).
- Πηγές αναφορές (παλαίτυπα, σπάνιες εκδόσεις ή ευπαθές υλικό).
- Ελληνικές μουσικές περιοδικές εκδόσεις[4] (μέχρι και το 1930, σπάνιες εκδόσεις, ευπαθές υλικό).

[1]Μέσω της υπηρεσίας θα δίνεται η δυνατότητα πρόσβασης σε ηχητικό και λοιπές μορφές αρχειακού υλικού του Τμήματος Μουσικών Σπουδών (ΤΜΣ), συμπεριλαμβανομένης και της συλλογής του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής (ΕΕΜ) εντός κι εκτός του Ι.Π., από τους εγγεγραμμένους χρήστες του ΤΜΣ και το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΤΜΣ. Η πρόσβαση θα είναι δυνατή με τη δημιουργία ενός μοναδικού λογαριασμού για κάθε χρήστη/μέλος της ακαδημαϊκής κοινότητας καθ' όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, συγκεκριμένα από την ημερομηνία έναρξης μέχρι και την ημερομηνία λήξης αυτού. Με το τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους θα γίνεται άρση της πρόσβασης στη βάση. Λαμβάνονται υπόψη οι περιορισμοί και εξαιρέσεις που ορίζονται βάσει νομοθετικού πλαισίου (Ν.2121/93) και προβλέπεται προστασία της περιουσιακού δικαιώματος μέσω του ορισμού των κατάλληλων αδειών χρήσης του υλικού.

[2]Η φάση αυτή είναι πάγια και περιλαμβάνει όλο το ψηφιακό ηχητικό υλικό της συλλογής ηχογραφήσεων του ΤΜΣ, που παρουσιάζει κάποιο από τα προαναφερθέντα προβλήματα, σε συνεργασία με το Studio του ΕΡΗΜΕΕ.

[3]Η απόφαση της φύλαξης σε αντι-όξινα κουτιά κρίθηκε ως η πλέον κατάλληλη τόσο από οικονομική άποψη, όσο και από άποψη χρόνου, από την συντηρήτρια του ΜΙΕΤ (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης) κ. Μαρία Αργυρού, η οποία εργάστηκε στη Βιβλιοθήκη του ΤΜΣ για το διάστημα ενός μήνα (Ιούλιος 2009) μετά από πρόσκληση της Βιβλιοθήκης του Ι.Π., στη διάρκεια του οποίου πραγματοποίησε επιτόπιο έλεγχο και μετρήσεις σε όλο το έντυπο αρχειακό υλικό του ΤΜΣ.

[4]Η συγκεκριμένη κατηγορία υλικού υποβάλλεται παράλληλα και σε ψηφιοποίηση.

ΜΕΡΟΣ 2ο. Πληροφοριακός Γραμματισμός και Πληροφορία

"Quamvis enim melius sit benefacere quam nosse,
prius tamen est nosse quam facere."
"Right action is better than knowledge;
but in order to do what is right,
we must know what is right."
Charlemagne, 742 A.D.[1]

Κεφάλαιο 1. Πληροφορία

Τι είναι πληροφορία

Η πληροφορία είναι ένα στοιχείο, που ορίζεται με ποικίλους τρόπους ανάλογα με το μορφότυπο (format) και το μέσο που χρησιμοποιείται για την αποθήκευση ή μεταφορά του, καθώς και το επιστημονικό πεδίο που το ορίζει. Είναι στοιχειώδης ποσότητα γνώσης που μπορεί να αναπαρασταθεί δια συμβατικών μέσων προκειμένου να διατηρηθεί, υποβληθεί σε επεξεργασία, ή μεταδοθεί. Οι ορισμοί που έχουν δοθεί για την πληροφορία είναι διάφοροι, διαφορετικοί και αλληλοσυμπληρώνονται. Γύρω από την έννοια της πληροφορίας δραστηριοποιούνται πολλοί κλάδοι της επιστήμης, στο πλαίσιο των ειδικότερων ενδιαφερόντων των οποίων ο ορισμός της εξειδικεύεται και προσαρμόζεται.

Η πληροφορία βρίσκεται παντού. Είναι γύρω μας. Υπάρχουν πολλοί μηχανισμοί για να επικοινωνήσουμε την πληροφορία και πολλοί λόγοι που μας κάνουν να το θέλουμε και να το επιδιώκουμε. Τι είναι λοιπόν πληροφορία; Αυτή μοιάζει να είναι μια πολύ απλή ερώτηση, με μια όμως όχι τόσο εύκολη απάντηση. Οι περισσότεροι φοιτητές έχουν μια πολύ γενική ιδέα ως προς το τι είναι πληροφορία και πολύ λίγοι είναι εκείνοι που μπορούν να δώσουν ένα συγκεκριμένο ορισμό.

«Πληροφορία είναι οτιδήποτε μπορεί να αποκτήσει μια μορφή (form) μεταδόσιμη και κατανοήσιμη, οτιδήποτε μπορεί να μεταφέρει έναν ερεθισμό, με την προϋπόθεση ότι αυτός είναι το ίδιο κατανοητός από τον πομπό και τον δέκτη και ότι κατά τη μετάδοση του δεν διαστρεβλώνεται τόσο πολύ, ώστε να αλλοιώνεται το μεταφερόμενο μήνυμα» (Ζευγαρίδης, χ. χ.).[2] Σύμφωνα πάλι με τον Ζευγαρίδη η λέξη πληροφορία χρησιμοποιείται με δύο τρόπους: ο πρώτος σχετίζεται με αυτό που ονομάζουμε *«είδηση, νέα»*.

«Η πληροφορία δεν είναι κάτι φυσικό, όπως η σφαίρα ή οι ηλεκτρικοί παλμοί των νευρικών συστημάτων και των υπολογιστών» (Wright, 1988).[3] Αντίθετα, *«η πληροφορία*

[1]Καρλομάγνος ή Κάρολος ο Μέγας (Βασιλιάς των Φράγκων από το 768, Βασιλιάς της Ιταλίας από το 774 και ο πρώτος Αυτοκράτορας στη Δυτική Ευρώπη από το 1800).

[2]Βλ. Ζευγαρίδης, Σπ. Κ., 19--. *Εισαγωγή στη θεωρία της πληροφορίας και επικοινωνίας*. [pdf] χ.τ.: χ.ό. σ.443. Available at: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/3367/1/eea1976_6_435-548.pdf> [Προσπελάστηκε 5 Φεβρουαρίου 2014].

[3]Βλ. Wright, H. C., 1988. *Jesse Shera, librarianship and information science*. Provo, Uta: School of Library and Information Sciences, Brigham Young University.

αποτελείται από ιδέες, οι οποίες δημιουργούνται αφηρημένα στο μυαλό και εκφράζονται συγκεκριμένα στον κόσμο» (McInnis, 1982).[1]

«Η πληροφορία είναι οποιοδήποτε δεδομένο του περιβάλλοντος που προσλαμβάνεται συνειδητά ή ασυνείδητα, ενεργητικά ή παθητικά, με τη βοήθεια των ποικίλων αισθητήριων οργάνων και γίνεται αντικείμενο νοητικής επεξεργασίας από το άτομο» (Μπώκος, 2001).[2]

Ο Case (2012)[3] δίνει έναν ακόμη ορισμό. Ο ορισμός του είναι ευρύτερος και συνώνυμος με:

- Συμπυκνωμένη γνώση.
- Οργανωμένη ανθρώπινη εμπειρία.
- Ένα στοιχείο που μπορεί να προσφέρει αναρίθμητα δεδομένα.
- Ένα στοιχείο που μπορεί να εμφανιστεί σε διαφορετικά μορφότυπα (formats) με διαφορετικές μορφές οργάνωσης, με διαφορετικούς τρόπους μεταφοράς και με ποικίλες μεθόδους διανομής.
- Όντα: οικογένεια, φίλοι, εκπαιδευτές, συμφοιτητές.
- Ιδρύματα, π.χ. επαγγελματίες του εθνικού συστήματος υγείας ή υπηρεσιών βοήθειας.

Η αύξηση της γραπτής πληροφορίας αποτελεί σίγουρα ιστορικό φαινόμενο. Το μέγεθος της πληροφόρησης είναι τόσο πολύπλοκο κι ευμετάβλητο, ώστε οποιοσδήποτε υπολογισμός είναι σχεδόν αδύνατος, αλλά συγχρόνως και άκυρος.

«Η πληροφορία γνωστοποιεί, ενημερώνει και αυξάνει τη γνώση για ένα συγκεκριμένο θέμα. Η πληροφορία ενέχει πάντα το στοιχείο της αμφισβήτησης, εφόσον είτε δεν έχει ερμηνευθεί στο νοηματικό πλαίσιο που την έχει εντάξει ο παραγωγός, είτε ο γνωστικός σκοπός της πληροφορίας έχει μεταβληθεί για οποιονδήποτε λόγο. Σε αυτήν την περίπτωση το μήνυμα της πληροφορίας χάνεται, η πληροφορία δεν επιτελεί τον σκοπό της κι η δυνατότητα επαναφοράς του συστήματος στην αρχική του λειτουργία είναι αδύνατη ή δύσκολη, εξαιτίας των παρερμηνευμένων σημείων πρόσβασης» (Κυριάκη-Μάνεση, 1999).

Ο παραγωγός της πληροφορίας δεν μπορεί να ελέγξει τους πιθανούς αποδέκτες της, τη διάδοση ή τον περιορισμό της τελευταίας.

Η αξία της πληροφορίας εντοπίζεται στα εξής:

- Θεωρείται ως μια εκμεταλλεύσιμη και διαρκώς ανανεώσιμη πηγή με απαραίτητη προϋπόθεση τη σωστή διαχείριση, προκειμένου να ωφεληθεί ένας οργανισμός ή μια κοινωνική ομάδα.
- Συνιστά αγαθό (Κυριάκη-Μάνεση, 1999).
- Είναι ένα ζωτικό στοιχείο για τη δημιουργικότητα και την καινοτομία.
- Είναι ένας βασικός πόρος για τη μάθηση και την ανθρώπινη σκέψη.
- Είναι ένας πόρος-κλειδί στη δημιουργία πιο μορφωμένων πολιτών.
- Είναι ένας παράγοντας που καθιστά τους πολίτες ικανούς να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα στην ακαδημαϊκή τους ζωή, στην υγεία και στην εργασία.
- Είναι ένα σημαντικό στοιχείο για την εθνική κοινωνικό-οικονομική ανάπτυξη (Lau, 2006).

Δομή της πληροφορίας

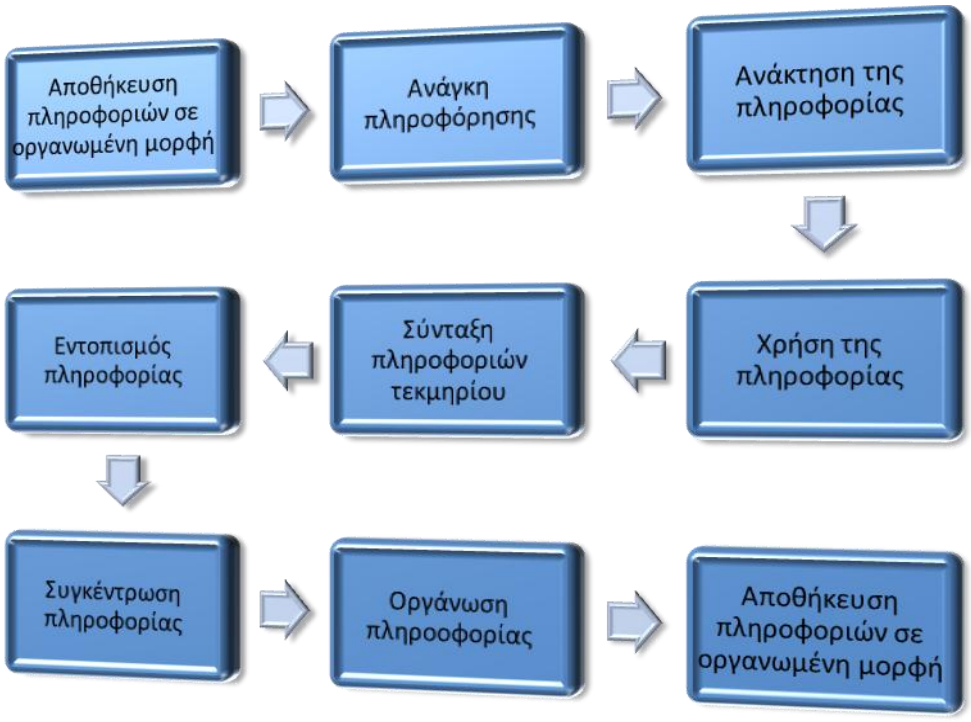
Ένα από τα βασικά στοιχεία της δομής της πληροφορίας είναι η εξάρτηση της από τη γνώση. Η πληροφορία από τη στιγμή που παράγεται οφείλει να οργανώνεται σωστά, ώστε να

[1]Βλ. McInnis, R., 1982. Do metaphors make good sense in teaching research strategy?: In: Oberman, C. and Strauch, K., eds., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching*. New York: R. R. Bowker Company. pp.47-74.

[2]Βλ. Μπώκος, Γ. Δ., 2001. *Εισαγωγή στην επιστήμη της πληροφόρησης*. Αθήνα: Παπασωτηρίου.

[3]Case, D. O., ed., 2012. *Looking for information: a survey of research on information seeking, needs and behavior*. 3rd ed. Bingley, U.K.: Emerald Group Publishing.

μπορεί να αποδοθεί και σωστά. Από αυτή την οργάνωση εξαρτάται η πλήρης, ή μερική αξιοποίηση της (Κυριάκη-Μάνεση, 1999).
Ο κύκλος ή η πορεία της πληροφορίας αποτυπώνονται στο παρακάτω σχήμα:

Σχήμα: Κύκλος της πληροφορίας

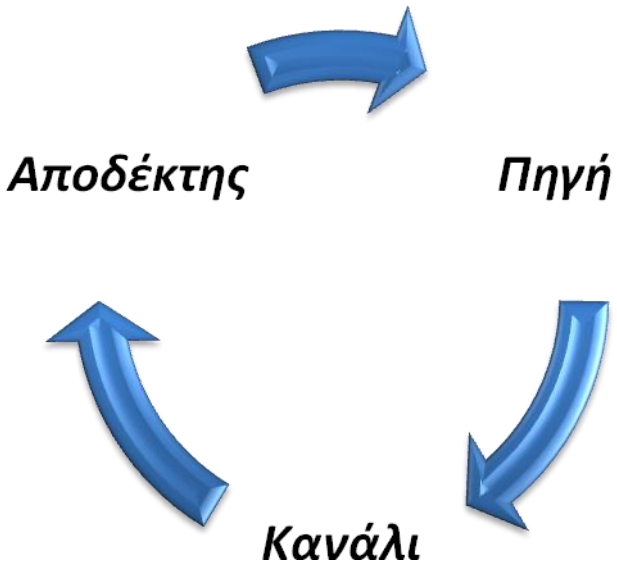

Σχήμα: Οργανωτική δομή της πληροφορίας

Θεωρία της πληροφορίας

Η θεωρία της πληροφορίας είναι τμήμα των εφαρμοσμένων μαθηματικών και ασχολείται με την έννοια, τα μέτρα και τις εφαρμογές της πληροφορίας.[1] Αντικείμενο της αποτελεί η μαθηματική αναπαράσταση των συνθηκών και παραμέτρων που επηρεάζουν τη μετάδοση και την επεξεργασία των πληροφοριών. Η θεωρία της πληροφορίας αναφέρεται στην συντακτική πληροφορία[2] κι εξαρτάται από την ενδεχόμενη δυνατότητα εμφάνισης του μηνύματος κι όχι από τη σημασία του μηνύματος.

Σε κάθε επικοινωνιακή διεργασία μεταξύ του αποστολέα και του αποδέκτη λαμβάνει χώρα ροή πληροφορίας. Στη μεταφορά της πληροφορίας συμβάλλει ένα δίκτυο μετάδοσης/επικοινωνίας. Τα βασικά μέρη ενός επικοινωνιακού μοντέλου είναι ο αποστολέας (transmitter), ή πηγή πληροφορίας (source), το κανάλι (channel), ή δίκτυο μετάδοσης και ο παραλήπτης (receiver), ή προορισμός (destination) αυτής. Ένα βασικό μοντέλο επικοινωνίας μέσω καναλιού είναι το παρακάτω:

Σχήμα: Βασικό επικοινωνιακό μοντέλο[3]

[1]Η θεωρία της πληροφορίας αναπτύχθηκε από τον Claude E. Shannon για να βρει τα θεμελιώδη όρια της επεξεργασίας σήματος σε εφαρμογές όπως, η συμπίεση δεδομένων και η αξιόπιστη αποθήκευση και μεταφορά δεδομένων.

[2]Υπάρχουν τρία είδη πληροφορίας: η συντακτική, η σημασιολογική και η πραγματική πληροφορία. Η πρώτη σχετίζεται με τα σύμβολα και τις σχέσεις μεταξύ αυτών, η δεύτερη με τη σημασία και η τρίτη με τη χρήση και την εν δυνάμει επίπτωση των μηνυμάτων. Βλ. Ζορκάδης, Β., 2002. *Θεωρία πληροφορίας και κωδικοποίησης*. [pdf] Πάτρα: ΕΑΠ. Available at: <http://psifiakoskosmos.files.wordpress.com/2009/12/zorkadis1.pdf> [Προσπελάστηκε 18 Απριλίου 2014]. Βλ. επίσης *«Επεξεργασία της πληροφορίας»*, σ.68.

[3]Ibid.

Σχήμα: Shannon-Weaver Communication Model[1]

Σχήμα: Γενική δομή ενός επικοινωνιακού μοντέλου

[1]Pao, M. L., 1989. *Concepts of information retrieval*. Englewood, Col.: LibrariesUnlimited.

1. Η πληροφοριακή πηγή παράγει το μήνυμα, το οποίο εκπέμπεται προς τον τελικό προορισμό.
2. Ο πομπός επεμβαίνει στο μήνυμα με κάποιο τρόπο και παράγει ένα σήμα κατάλληλο για εκπομπή μέσω του επιλεγμένου καναλιού.
3. Το κανάλι είναι το μέσο που χρησιμοποιείται για την εκπομπή του σήματος από τον πομπό στον δέκτη.
4. Ο δέκτης εκτελεί την αντίστροφη λειτουργία του πομπού. Αποδέχεται, ή λαμβάνει και αποκωδικοποιεί τα σήματα σε πληροφορίες.
5. Ο προορισμός είναι το πρόσωπο, ή το πράγμα, για το οποίο είναι προορισμένο το μήνυμα.[1]

Επεξεργασία της πληροφορίας

Ως διαδικασίες επεξεργασίας της πληροφορίας θεωρούνται η πρόσκτηση, καταχώρηση, οργάνωση, ανάκτηση, παρουσίαση και διάδοση αυτής. Στην κοινή χρήση, ο όρος πληροφορία αναφέρεται σε πληροφορίες που προσλαμβάνονται απευθείας από άλλα όντα, από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, από ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και από κάθε είδους φαινόμενα που παρατηρούνται στο περιβάλλον. Το πρόσωπο που διαχειρίζεται τέτοιες πληροφορίες μπορεί να παράγει πληροφορία, μέρος της οποίας μεταβιβάζει/διαχέει στους γύρω του. Τα περί την πληροφορία φαινόμενα διαποτίζουν τον φυσικό και πνευματικό κόσμο και η ποικιλία τους είναι τέτοια που έχει μέχρι σήμερα καταστήσει δύσκολες όλες τις προσπάθειες διατύπωσης ενός ενιαίου ορισμού της πληροφορίας.

Το ενδιαφέρον για την πληροφορία εμφανίστηκε το 1844, όταν ο Αμερικανός εφευρέτης Samuel Mors κατασκεύασε γραμμή τηλεγράφου μεταξύ Washington και Baltimore. Το ενδιαφέρον αυξήθηκε δραματικά τον 20^{ό} αιώνα και αποτελεί σήμερα αντικείμενο σπουδής πολλών επιστημών, μεταξύ των οποίων βρίσκονται η φιλοσοφία, η φυσική, η βιολογία, η βιβλιοθηκονομία και επιστήμη της πληροφορίας, η επιστήμη των υπολογιστών, οι κοινωνικές επιστήμες, κ.τ.λ.

Το ενδιαφέρον για το πώς μεταδίδεται η πληροφορία και με ποιον τρόπο οι φορείς αυτής μεταβιβάζουν τα διάφορα νοήματα, έχει αποτελέσει αντικείμενο, από την εποχή των προσωκρατικών φιλοσόφων, της σημειωτικής. Σύμφωνα με τον Pierce (2012)[2] οι θεμελιώδεις σχέσεις της πληροφορίας είναι τριαδικές: το σώμα ή μέσον του σημείου, το οριζόμενο από το σημείο πράγμα και το σημαίνον του σημείου ή σημαινόμενο από αυτό.

Ένας άλλος αμερικανός φιλόσοφος ο Charles C. Morris (1971),[3] ονόμασε τις τρεις διαστάσεις των σημείων: α. συντακτική, β. σημασιολογική και γ. πραγματική.

Στα τέλη του 20^{ού} αιώνα η πληροφορία απέκτησε δύο κύριες χρηστικές σημασίες. Αφενός άρχισε πλέον να θεωρείται οικονομικός πόρος, κατά κάποιον τρόπο ισοδύναμος προς άλλους πόρους, όπως το εργατικό δυναμικό, οι πρώτες ύλες και το κεφάλαιο.

Αφετέρου άρχισε να θεωρείται ατομικός και κοινωνικός πόρος. Αναφορικά με την τελευταία της ιδιότητα, ως ατομικός και κοινωνικός πόρος, η πληροφορία έχει ορισμένα ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά. Αντίθετα προς άλλους πόρους, η πληροφορία είναι εκτατή, με όρια που κατά τα φαινόμενα επιβάλλονται μόνο από τον χρόνο και τις γνωστικές ικανότητες του ανθρώπου. Η εκτατικότητα της οφείλεται στα εξής: 1. Τείνει εκ φύσεως να διαχέεται.·2. Μάλλον αναπαράγεται παρά καταναλώνεται με τη χρήση. 3. Μπορεί όχι μόνο να αποκτηθεί, αλλά και να αποτελέσει αντικείμενο συναλλαγής. Ταυτόχρονα, η πληροφορία είναι συμπιέσιμη, τόσο συντακτικά, όσο και σημασιολογικά. Το γεγονός ότι αποτελεί οικονομικό

[1]Οι Claude Shannon και Warren Weaver δημοσίευσαν το 1949 από κοινού την μελέτη *"The Mathematical theory of communication",* η οποία θεωρείται ιστορική πηγή στην επιστήμη της πληροφορίας.
[2]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά, βλ. Pierce, J. R., 2012. *An introduction to information theory: symbols, signals and noise*. 2nd, rev. ed. s.l.: Dover Publications.
[3]Morris, C., 1971. *Writings on the general theory of signs.* The Hague: Mouton.

υποκατάστατο άλλων οικονομικών πόρων, η δυνατότητα μεταφοράς της με πολύ μεγάλη ταχύτητα και η ικανότητα της να προσπορίζει πλεονεκτήματα στον κάτοχο πληροφοριών, συνιστούν χαρακτηριστικά που αποτελούν τη βάση για κοινωνικές «βιομηχανίες», όπως είναι η έρευνα, η εκπαίδευση, οι εκδόσεις, το marketing, η πολιτική. Το ενδιαφέρον, από κοινωνικής άποψης, για την προστασία των πληροφοριακών πόρων επεκτάθηκε από το παραδοσιακό πεδίο των βιβλιοθηκών και των αρχείων, σε οργανισμούς, ιδρύματα, κυβερνητικά όργανα, κ.τ.λ.

Σε σχέση με την ιδιότητα της ως οικονομικό αγαθό, η πληροφορία συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός νέου τομέα των εθνικών οικονομιών, του τομέα των πληροφοριακών υπηρεσιών. Αξιοποιώντας τις ιδιότητες της πληροφορίας αυτός ο τομέας παρέχει ευρεία ποικιλία πληροφοριακών προϊόντων και υπηρεσιών.

Ένα από τα πρώτα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν στη μαζική μαγνητική αποθήκευση πληροφοριών υπήρξε η μαγνητοταινία. Το μέσο αυτό αναπτύχθηκε το 1951.[1] Άλλος τύπος μέσου μαγνητικής αποθήκευσης είναι ο μαγνητικός δίσκος. Αναπτύχθηκε το 1962. Τη δεκαετία του ’70 εμφανίστηκε ο λεγόμενος floppy disk για χρήση σε προσωπικούς υπολογιστές. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 εμφανίστηκε ο συμπαγής δίσκος (οπτικός δίσκος ή δίσκος ακτίνας).

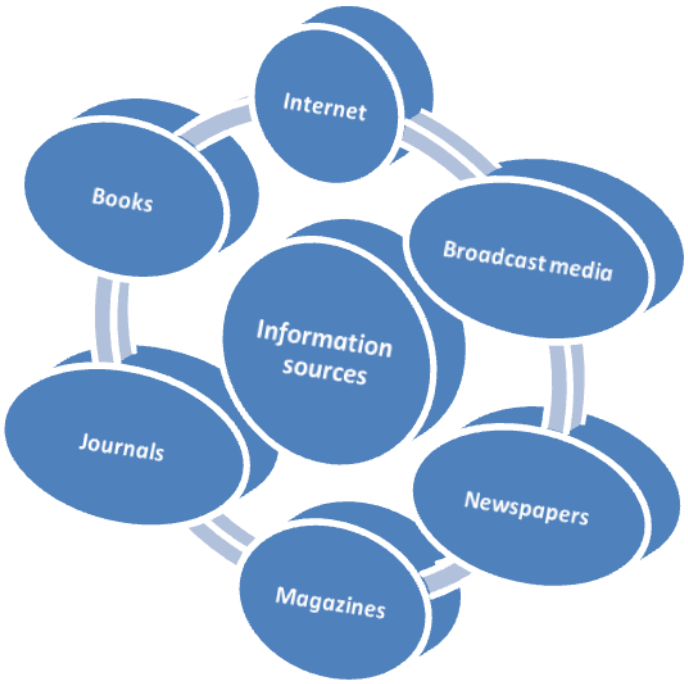
Η ανάπτυξη μέσων και μεθόδων καταγραφής πληροφοριών επέτρεψε στην κοινωνία να αρχίσει την αποθησαύριση της ανθρώπινης γνώσης. Η εμφάνιση της ψηφιακής τεχνολογίας στα μέσα του 20ου αιώνα επέδρασε δραματικά στον θησαυρό των καταχωρισμένων πληροφοριών της ανθρωπότητας.

Οι μέθοδοι διάδοσης της πληροφορίας από την εποχή της επινόησης της γραφής εξελίχθηκαν με βραδείς ρυθμούς μέχρι και τον 15ο αιώνα. Έκτοτε σημειώθηκε ραγδαία εξέλιξη που συμβαδίζει ουσιαστικά με την εξέλιξη της τυπογραφίας και από τον 19ο αιώνα και μετά, της φωτογραφικής τεχνολογίας. Η εξέλιξη αυτή συνεχίζεται και στην εποχή μας. Οι περισσότερες μορφές πρωτογενών ή δευτερογενών πηγών δημοσιεύονται ηλεκτρονικά.

Κάθε πληροφορία λαμβάνεται από τον τελικό αποδέκτη μέσω διαφορετικών πηγών και σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Η τεχνολογία έχει καταστήσει δυνατή την ταυτόχρονη παραγωγή – εκπομπή – μετάδοση της πληροφορίας.

Οι περισσότερες πληροφορίες που λαμβάνουμε έχουν περάσει από *τον* λεγόμενο ***πληροφοριακό κύκλο*****.**

[1] Οι μαγνητοταινίες έχουν μεγάλη χωρητικότητα αφού μπορούν να αποθηκεύσουν μέχρι και 100.000.000 χαρακτήρες, έχουν όμως το μειονέκτημα της βραδείας ανάκτησης των δεδομένων τους, λόγω της διαδοχικής εγγραφής τους, που επιβάλλει ενίοτε τη διάνυση ολόκληρου του μήκους της ταινίας για τον εντοπισμό της ζητούμενης πληροφορίας.

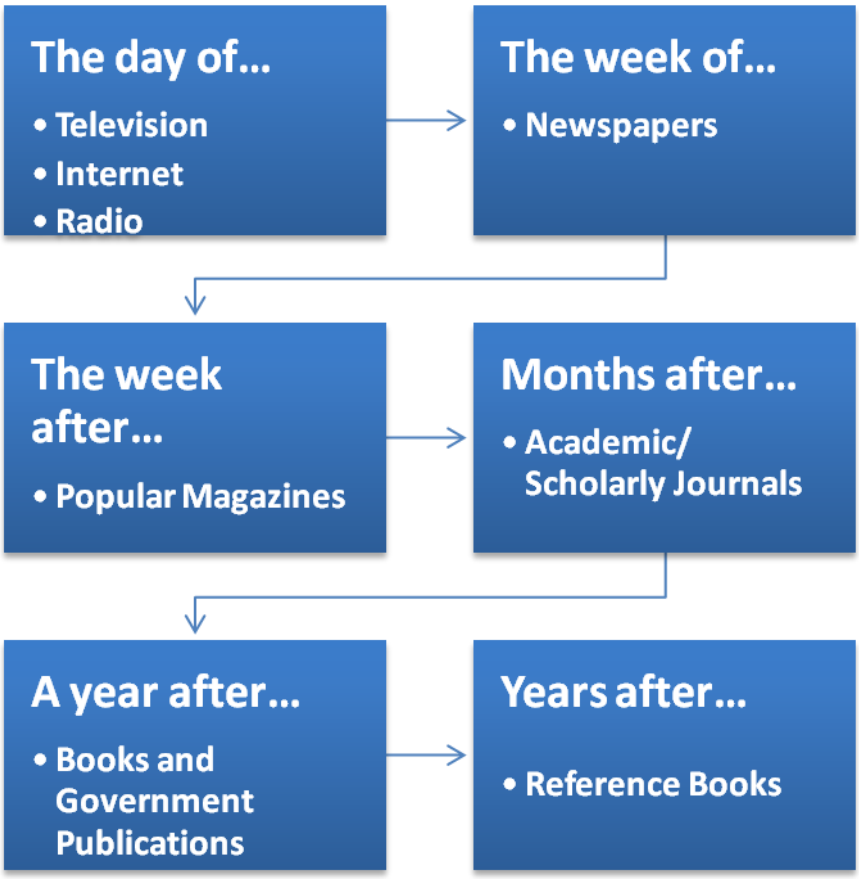

Σχήμα: Πληροφοριακός Κύκλος (The Information Cycle)[1]

Ο «*Πληροφοριακός Κύκλος*» απεικονίζει όλες τις μορφές δημοσίευσης μιας πληροφορίας. Στην αρχή του *Κύκλου* (Διαδίκτυο) η πληροφορία απευθύνεται σε ένα ακροατήριο, το οποίο αναζητά γρήγορη και επίκαιρη πληροφόρηση. Καθώς η πληροφορία εξελίσσεται γύρω από τον «*Κύκλο*», γίνεται περισσότερο λεπτομερής, αλλά συγχρόνως λιγότερο επίκαιρη.

Ως *«Πληροφοριακός Κύκλος»* ορίζεται: «*Η εξέλιξη των μέσων κάλυψης/αποθήκευσης ενός συγκεκριμένου αξιοσημείωτου γεγονότος στην πάροδο του χρόνου*».[2]

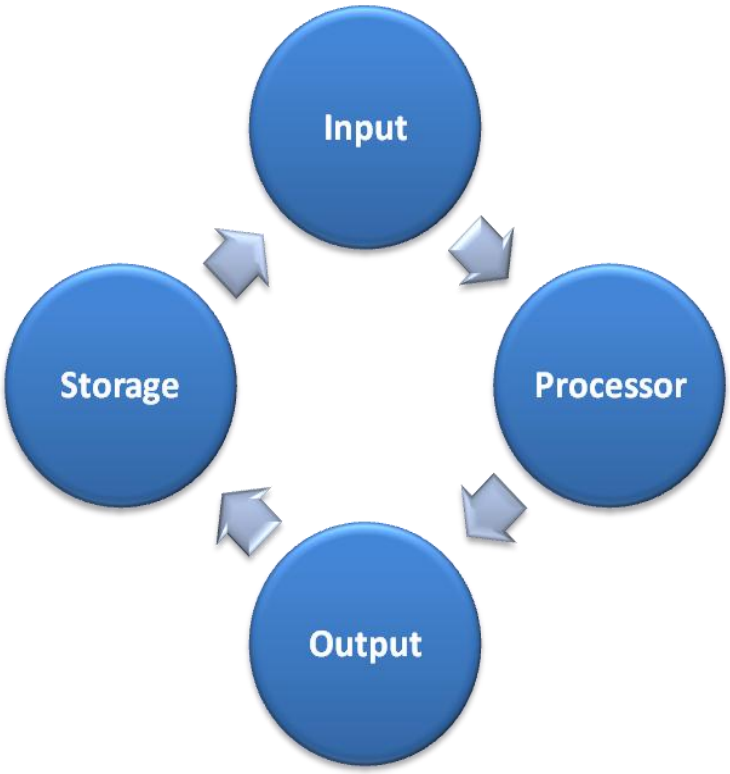
[1]De Montfort University, 2013. *Evaluating sources*. [online] Available at: <http://www.library.dmu.ac.uk/Support/Heat/index.php?page=473> [Προσπελάστηκε 12 Μαρτίου 2014].
[2]University Library, University of Illinois at Urbana–Champaign, 2012. *The information cycle*. [online] Available at: <http://www.library.illinois.edu/ugl/howdoi/informationcycle.html> [Προσπελάστηκε 12 Μαρτίου 2014].

Σχήμα: Ο Πληροφοριακός Κύκλος (The Information Cycle of an event)

Παράλληλα με τον *«Πληροφοριακό Κύκλο»* χρησιμοποιείται και ο όρος *«Κύκλος Επεξεργασίας της Πληροφορίας»* που ορίζεται ως: *«Η ακολουθία των γεγονότων στην επεξεργασία της πληροφορίας, η οποία περιλαμβάνει την εισαγωγή, επεξεργασία, έξοδο και αποθήκευση (των δεδομένων)».*[1]

[1]Βλ. Megan Cole, 2014. *Information processing cycle*. [online] Available at: <http://megancole.edublogs.org/2013/03/16/information-processing-cycle/> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].

Σχήμα: Information Processing Cycle (Κύκλος Επεξεργασίας της Πληροφορίας)[1]

Κλειδιά ανάκτησης της πληροφορίας

Η βασικότερη από τις λειτουργίες της γνώσης είναι η ταξινόμηση, η οποία με τη σειρά της αποτελεί την κύρια μορφή οργάνωσης της γνώσης σε ομοειδείς εννοιολογικές ομάδες, με στόχο την ευκολότερη ταύτιση κι εντοπισμό του υλικού. Αλληλένδετη είναι η ευρετηρίαση, η οποία περιλαμβάνει την καταγραφή, τον προσδιορισμό κλειδιών ανάκτησης και την ένταξη τους σε ευρετήρια ή κατάλογο. Τα επίπεδα δομής της πληροφορίας είναι το:

- Τεχνικό.
- Σημασιολογικό.
- Επιρροή–δυναμική.

Το πρώτο, τεχνικό, αφορά σε θέματα τεχνολογίας και χρησιμοποιείται κάθε φορά για τη συγκέντρωση, οργάνωση και μετάδοση της πληροφορίας, Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στους μηχανισμούς εντοπισμού και διάθεσης της πληροφορίας που προβλέπονται από τη διαθέσιμη κάθε φορά τεχνολογική υποδομή.

Το δεύτερο, σημασιολογικό, αφορά στις έννοιες και στη σημασία, ή σημασίες, που εμπεριέχει κάθε μήνυμα ή πληροφορία, καθώς και στην οργάνωση της πληροφορίας με βάση τον εννοιολογικό της προσδιορισμό. Αυτός ο τομέας βρίσκεται σε διαρκή εξέλιξη (βλέπε FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records),[2] SKOS (Simple Knowledge Organization System),[3] LODs (Linked Open Data),[1] κ.τ.λ.) και παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τους επιστήμονες της πληροφορίας.

[1]Ibid.
[2]Βλ. IFLA, 2013. *Functional requirements for bibliographic records.* [online] Available at: <http://www.ifla.org/publications/functional-requirements-for-bibliographic-records> [Προσπελάστηκε 18 Απριλίου 2014].
[3]Βλ. W3C Semantic Web, 1994–2012. *SKOS Simple Organization System.* [online] Available at: <http://www.w3.org/2004/02/skos/> [Προσπελάστηκε 18 Απριλίου 2014].

Το τρίτο επίπεδο, αυτό της επιρροής και δυναμικής της πληροφορίας, αναφέρεται στα αποτελέσματα και στις αντιδράσεις που προκαλεί η διάδοση και διακίνηση της πληροφορίας. Ο τομέας αυτός βρίσκεται σε εξέλιξη και σχετίζεται με τον τομέα των κοινωνικών επιστημών. Τα δεοντολογικά ερωτήματα που προκύπτουν είναι πολλά και ποικίλα. Αφορούν:

- Στην αμεσότητα της μετάδοσης της πληροφορίας.
- Στον περιορισμό της λογοκρισίας.
- Στη δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφορία από τον οποιονδήποτε.
- Στη διατήρησης της ακεραιότητα της πληροφορίας κατά τη μετάδοση της.
- Στη διασφάλιση της εγκυρότητας της πληροφορίας.
- Στις διαδικασίες επιλογής και οργάνωσης της πληροφορίας.

Χαρακτηριστικά της μουσικής πληροφορίας

Οι μουσικές πληροφορίες ανάλογα με το είδος τους διακρίνονται σε πραγματικές, αναλυτικές, υποκειμενικές, αντικειμενικές, τρέχουσες, ιστορικές, επιστημονικές, δημοφιλείς, πρωτογενείς, δευτερογενείς, τριτογενείς.[2]

- Οι πραγματικές πληροφορίες συνίστανται από πραγματικά και τεκμηριωμένα γεγονότα, από πραγματικές/αληθείς λεπτομέρειες ή πληροφορίες (όχι ιδέες ή συναισθήματα). Είναι σύντομες. Δεν είναι επεξηγηματικές. Συχνά απαντώνται σε πληροφοριακά έργα (π.χ. εγκυκλοπαίδειες) και στατιστικά δεδομένα.

Παράδειγμα πραγματικής μουσικής πληροφορίας (factual music information)

> **Statistics and facts about Music Industry in the U.S.**
> The American music industry generated 15 billion U.S. dollars in 2012, making up 30 percent of the total 50 billion U.S. dollars generated by the global music industry. Despite constant shifts in the way music is enjoyed by fans—the sudden rise of music file piracy, the development of online music streaming services and digital music sales—music lovers have not disappeared. <http://www.statista.com/topics/1639/music/>

- Οι αναλυτικές πληροφορίες συνιστούν ερμηνείες και αναλύσεις ενός γεγονότος, συσχετίζουν, παρεμβαίνουν, αιτιολογούν. Συνήθως παράγονται από ειδικούς. Συχνά απαντώνται σε μονογραφίες και άρθρα περιοδικών. Η διαδικασία της αναλυτικής πληροφορίας χρειάζεται μέθοδο και σκέψη. Τα δεδομένα αυτών των πληροφοριών συλλέγονται και χρησιμοποιούνται για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

---

[1]Βλ. Bauer, F. and Kaltenböck, M. [201-]. *Linked Open Data: the essentials: a quick start guide for decision makers*. [pdf] Available at: <http://www.semantic-web.at/LOD-TheEssentials.pdf> [Προσπελάστηκε 6 Απριλίου 2014]. Bizer, C., Heath, T., and Berners-Lee, T., 2009. Linked data-the story so far. *International Journal on Semantic Web and Information Systems*, 5(3), pp.1-22. Available at: <http://tomheath.com/papers/bizer-heath-berners-lee-ijswis-linked-data.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014]. Linked Data: connect distributed data across the Web. [online] Available at: <http://linkeddata.org/> [Προσπελάστηκε 1 Ιουλίου 2014].

[2]Βλ. σ. 169 για ορισμό πρωτογενών, δευτερογενών, τριτογενών μουσικές πηγών.

Παράδειγμα αναλυτικής μουσικής πληροφορίας (analytical music information)

> *Music analytics is helping the music industry see into the future"*
> *"Analytical Studies in World Music"*
> "https://global.oup.com/academic/product/analytical-studies-in-world-music 9780195177893?cc=gr&lang=en&"

- Υποκειμενική έναντι Αντικειμενικής μουσικής πληροφορίας. Στην υποκειμενική πληροφορία παρουσιάζεται μόνο μια άποψη στο στάδιο της τεκμηρίωσης. Μπορεί επίσης να προβάλλεται ή να δίνεται έμφαση στην προβολή μιας συγκεκριμένης προσωπικής άποψης ή θέσης. Η αντικειμενική πληροφορία προϋποθέτει την συλλογή και σύνθεση κατόπιν διεξαγωγής αναζητήσεων, σε πλήθος διαφόρων και διαφορετικών πηγών. Τα ευρήματα που παράγονται και προβάλλονται μπορούν να επαναληφθούν ή/και να αναπαραχθούν από οποιονδήποτε. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη διαμόρφωση/ενίσχυση/απόδειξη μιας διαφορετικής άποψης/θέσης.

Παράδειγμα αντικειμενικής έναντι υποκειμενικής μουσικής πληροφορίας

Αντικειμενική vs Υποκειμενική μουσική πληροφορία
Μουσική Προσέγγιση
Musical sound (από την πλευρά του μουσικού δημιουργού)
sound of the harmonic spectrum **(Ουδέτερη προσέγγιση)**
agreeable sound (Αισθητική προσέγγιση από την πλευρά του χρήστη)
Μη μουσική προσέγγιση
Noise (nonmusical) (από την πλευρά του μουσικού δημιουργού)
Noise (complex sound) **(Ουδέτερη προσέγγιση)**
Disagreeable noise (Αισθητική προσέγγιση από την πλευρά του χρήστη)

- Τρέχουσα έναντι Ιστορικής μουσικής πληροφορίας. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της μουσικής πληροφορίας αφορά στην επικαιρότητα της. Ανάλογα με το θέμα προς διερεύνηση η χρονολογία άλλοτε είναι περισσότερο και άλλοτε λιγότερο σημαντική. Σε πολλές περιπτώσεις οι τρέχουσες και οι ιστορικές πηγές είναι εξίσου απαραίτητες για μια ολοκληρωμένη και άρτια μελέτη/έρευνα/προβολή ενός θέματος. Είναι επίσης απαραίτητη η εξέταση εκ μέρους του χρήστη της χρονολογίας δημοσίευσης της πηγής και της αξιολόγησης εκ μέρους του του είδους της πληροφορίας που χρειάζεται τελικά για την διαχείριση του ερευνητικού του ζητήματος (τρέχουσα, ιστορική ή και τα δύο). Συγκεκριμένα, στις ανθρωπιστικές επιστήμες, στις οποίες εντάσσεται και ο τομέας της μουσικής, η ιστορική πληροφορία θεωρείται εξαιρετικά σημαντική για την αναδρομική έρευνα.
- Επιστημονική έναντι Δημοφιλούς μουσικής πληροφορίας. Κάποιοι πόροι (πηγές) είναι επιστημονικοί (συνδέονται με κάποιο ακαδημαϊκό ίδρυμα ή φορέα), ενώ κάποιοι άλλοι θεωρούνται δημοφιλείς (ή γενικού ενδιαφέροντος.

Αναπαράσταση μουσικής πληροφορίας

Με τον ίδιο τρόπο που η μουσική βιβλιοθηκονομία εξετάζεται ως ειδικότερος τομέας της βιβλιοθηκονομίας, με τον ίδιο τρόπο και η μουσική καταλογογράφηση εξετάζεται ως

ειδικότερος τομέας του βιβλιογραφικού ελέγχου.[1] Η ιστορία της μουσικής καταλογογράφησης είναι σημαντική στην αναζήτηση λύσεων σε θέματα που σχετίζονται με την ταύτιση, τη συγκριτική παράθεση και τη διάκριση των μουσικών έργων (Smiraglia, 1989).[2]

Το 1897 δημοσιεύεται το πρώτο άρθρο που αφορά στην καταλογογράφηση της μουσικής (Brown, 1897).[3] Το 1893 κυκλοφόρησε αντίστοιχα από την Library Association ένας οδηγός με τίτλο: *"Guide to the formation of a music library"*.[4]

Η δεκαετία του '80 ήταν μια πολύ σημαντική περίοδο για την καταλογογράφηση γενικά και τη μουσική καταλογογράφηση ειδικά.[5] Το 1978 δημοσιεύθηκε η 2η έκδοση των AACR (Anglo-American Cataloguing Rules),[6] ενώ το 1981 υιοθετήθηκαν και τέθηκαν σε εφαρμογή από την Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, την Εθνική Βιβλιοθήκη του Καναδά, την Βρετανική Βιβλιοθήκη και την Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστραλίας.[7] Την ίδια εποχή ξεκίνησε η εποχή των OPACs (Online Public Access Catalogs).

Το 1995 το Dublin Core εισήγαγε ένα πρότυπο κανόνων που χρησιμοποιεί στοιχεία μεταδεδομένων για την περιγραφή ψηφιακών αντικειμένων (Dublin Core elements).[8] Για την υλοποίηση του χρησιμοποιούνται οι γλώσσες XML (Extensible Markup Language)[9] και RDF (Resource Description Framework)[10] και υποστηρίζεται από την W3C (World Wide Web Consortium).[1]

---

[1]Με τον όρο «βιβλιογραφικό έλεγχο» ή «έλεγχο βιβλιογραφικών δεδομένων» εννοείται η διαδικασία μέσω της οποίας τα βιβλιογραφικά δεδομένα δημιουργούνται, αποθηκεύονται, διαχειρίζονται και ανακτώνται.

[2]Smiraglia, R. P.,1989. Uniform titles for music: An exercise in collocating works. *Cataloging & classification quarterly, 9* (3), pp.97-114. Available at: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1300/J104v09n03_06> [Προσπελάστηκε 28 Φεβρουαρίου 2014].

[3]Το άρθρο του James Duff Brown "Cataloguing of Music", δημοσιευμένο και με τον τίτλο *"Classification scheme for music libraries"*, είναι το πρώτο άρθρο που διαχειρίζεται προβληματισμούς σχετικά με τους καταλόγους των μουσικών βιβλιοθηκών. Η γλώσσα πρώτης δημοσίευσης του τεκμηρίου ήταν η αγγλική.

[4]Ο Brown θεωρεί ότι οι πιο γνωστοί συγγραφείς πρέπει να οργανώνονται αλφαβητικά στους καταλόγους. Στην περίπτωση της όπερας ή του ορατορίου κ.τ.λ., ο Brown θεωρεί ότι πρέπει να αναφέρονται και οι ποιητές ή οι λιμπρετίστες, ενώ σύντομες αναγραφές θα δημιουργούνται για τα ονόματα τους. Ωστόσο, αν ο ποιητής ή ο λιμπρετίστας είναι κάποιος με λογοτεχνική αξία, όπως ο Shakespeare ή ο Goethe, σε αυτήν την περίπτωση πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον μια παραπομπή ή αναγραφή. Οι μεταφραστές κι επιμελητές μπορούν να παραλείπονται. Αυτές οι παρατηρήσεις βρίσκουν εφαρμογή κυρίως στις όπερες, τα ορατόρια, και παρόμοιας μορφής έργα. Όσον αφορά στις μουσικές εκδόσεις οργανικών έργων ο Brown δεν θεωρεί ότι προσφέρει κάτι η δημιουργία παραπομπών των ονομάτων των εκδοτών. Οι επιμελητές ωστόσο συλλογών εθνικής μουσικής πρέπει , κατ' αυτόν πάντα, να θεωρούνται συγγραφείς Ο συγκεκριμένος οδηγός δεν εισχωρεί ωστόσο σε ζητήματα καταλογογράφησης. Ο Brown είχε δημιουργήσει το εξής σχήμα οργάνωσης της μουσικής: ως κύρια θεματική επικεφαλίδα θεωρείται η Μουσική (Music). Παραπομπές δημιουργούνται μέσα στον κατάλογο κάτω από κάθε επιμέρους τίτλο. Η μουσική διακρίνεται σε: α) Θεωρητική, όπου εκεί ενσωματώνονται και τα όργανα και β) Πρακτική, Φωνητική. Βλ. Brown, J. D., 1893. *Guide to the formation of a music library* (No. 4). London: Sipkin, Marshall, Hamilton, Kent & Company. Available at: <https://archive.org/details/guidetoformation00browrich> [Προσπελάστηκε 28 Φεβρουρίου 2014].

[5]Το 1968 δημοσιεύθηκε το MARC (Machine Readable Cataloging) format για μονογραφίες, ενώ το 1976 δημοσιεύθηκε το MARC music format. Το 1978 το τελευταίο ενσωματώθηκε στην OCLC, το 1980 στην RLIN (Research Libraries Information Network) και το 1985 στην LC (Library of Congress). Βλ. Lisius, P. H. and Griscom, R., 2012. *Directions in music cataloging*. Middleton, Winsconsin: A-R Editions.

[6]Βλ. AACR, 2006-2012. [online] Available at: <http://www.aacr2.org/> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

[7]Για περισσότερα ιστορικά στοιχεία σχετικά, βλ. Joint Steering Committee for Development for RDA, 2009. *A brief history of AACR*. [online] Available at: <http://www.rda-jsc.org/history.html> [Προσπελάστηκε 24 Ιουλίου 2014].

[8]Dublin Core Metadata Initiative, 1995-2014. [online] Available at: <http://dublincore.org/> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

[9]Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Dublin Core-Metadate Initiative, 1995-2014. [online] Available at: <http://dublincore.org/schemas/xmls/> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[10]Το RDF είναι πρότυπο μοντέλο για την ανταλλαγή δεδομένων στο Web. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Dublin Core-Metadata Initiative, 1995-2014. *Expressing qualified Dublin Core in RDF/XML*. [online] Available

Ήδη από το 1997 άρχισε να μελετάται η εφαρμογή των FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records)[2] στις βιβλιογραφικές σχέσεις μεταξύ των μουσικών έργων. Μέχρι σήμερα το μεγαλύτερο μέρος της δημοσιευμένης βιβλιογραφίας που εξετάζει το μοντέλο FRBR σε σχέση με τα μουσικά έργα έχει επικεντρωθεί στην κλασική μουσική και συγκεκριμένα στον Δυτικό κανόνα (Western canon), ενώ ελάχιστα έχει μελετηθεί η σχέση του FRBR με τα υπόλοιπα μουσικά είδη (Holden, 2013).[3]

Σύμφωνα με αυτό, το έργο-έκφραση-εκδήλωση-αντικείμενο/αντίτυπο μπορεί διαισθητικά να προσαρμοστεί σε ένα κλασικό έργο (work) καταγεγραμμένο σε πεντάγραμμο μουσικής (expression), εκτυπωμένο σε μεγάλη παρτιτούρα για διευθυντή ορχήστρας (manifestation) και με ενσωματωμένο αντίτυπο στη συλλογή μιας βιβλιοθήκης (item).

Ο Holden (2013) στη σχετική του μελέτη απέδειξε ότι είναι ευκολότερη η οργάνωση των μουσικών έργων κλασικής μουσικής με βάση το μοντέλο FRBR σε σχέση με την οργάνωση των μουσικών έργων που δεν ανήκουν στον Δυτικό κανόνα. Παραμένει ανοιχτό το ερώτημα, αν η κλασική μουσική προσαρμόζεται ευκολότερα στο μοντέλο του FRBR ή το FRBR έχει δομηθεί ειδικά για την κλασική μουσική. Ανεξάρτητα από την απάντηση, είναι απαραίτητο να αναθεωρηθούν ή να ενημερωθούν συγκεκριμένοι ορισμοί του μοντέλου, ενώ παράλληλα πρέπει να αρχίσουν να μελετώνται τα μουσικά έργα σε σχέση με τις μεταβολές που παρουσιάζουν έξω από το αυστηρό πλαίσιο του Δυτικού κανόνα[4]. Σύμφωνα πάλι με την ίδια μελέτη (Holden, 2013) υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ κλασικών και μη κλασικών έργων. Η διαφορετική διαχείριση αυτών των δύο μουσικών κοινοτήτων θα μπορούσε να συμβάλλει στην αναγνώριση, ότι δεν παράγονται/δημιουργούνται όλα τα έργα με τον ίδιο-ισοδύναμο τρόπο και επομένως μουσικά έργα που ανήκουν σε διαφορετικά είδη και μέσα μπορεί να απαιτούν και διαφορετική προσέγγιση.

Το 2013 ενσωματώθηκαν οι νέοι κανόνες καταλογογράφησης RDA (Resource Description & Access) στα αρχεία καθιερωμένων όρων και ονομάτων και στις βιβλιογραφικές εγγραφές της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου. Το πρότυπο RDA βασίζεται στο FRBR και στο FRAD (Functional Requirements for Authority Data).[5] Η Επιτροπή Βιβλιογραφικού Ελέγχου της MLA (Bibliographic Control Committee, Music Library Association) στις 21 Φεβρουαρίου, 2014 δημοσίευσε οδηγίες σχετικά με την ενσωμάτωση/εφαρμογή του προτύπου RDA (RDA Content Standard) στη διάταξη MARC21 σε σχέση με την καταλογογράφηση του μουσικού υλικού. Η διαφορά της εφαρμογής του προτύπου RDA στην περιγραφή των πληροφοριών των μουσικών έργων είναι ότι δίνει

---

at: <http://dublincore.org/documents/dcq-rdf-xml/> και W3C, 2014. *What's new in RDF 1.1*. [online] Available at: <http://www.w3.org/TR/rdf11-new/> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[1]Η αποστολή του οργανισμού W3C είναι να οδηγήσει το World Wide Web στην πλήρη δυναμική του, αναπτύσσοντας πρωτόκολλα και οδηγίες που διασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη του Web. Βλ. W3C, 2012. *W3C mission*. [online] Available at: <http://www.w3.org/Consortium/mission> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[2]Το FRBR είναι ένα εννοιολογικό μοντέλο (μια αφηρημένη απεικόνιση) του βιβλιογραφικού σύμπαντος και χρησιμοποιείται για να περιγράψει οντότητες, σχέσεις και ιδιότητες (π.χ. μεταδεδομένα). Βλ. για εφαρμογή του FRBR στη μουσική Music cataloging at Yale: RDA, 2014. *FRBR, WEMI and Music*. [online] Available at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/frbrwemi.htm> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[3]Βλ. Holden, C., 2013. *The application of FRBR to musical works*. Chapel Hill, North Carolina: University of North Carolina Available at: <https://cdr.lib.unc.edu/record?id=uuid%3Aa506a3c0-548e-41e5-b90b-a3408b505bc9> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].

[4]Το πρόβλημα ξεκινάει και από το πρότυπο RDA και τον τρόπο που διαχειρίζεται τις μουσικές εκφράσεις. Με βάση το FRBR ένα μουσικό έργο μπορεί να αποδοθεί σε εκατοντάδες εκφράσεις, κάθε μια εκ των οποίων συνιστά μια νέα έκφραση. Ωστόσο, οι τρέχουσες οδηγίες που έχουν δοθεί από την Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου σε σχέση με το RDA απαιτούν την μη διαφοροποίηση των μουσικών εκφράσεων μεταξύ των διασκευών.

[5]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρότυπο RDA και την εφαρμογή του στη μουσική, βλ. Music Cataloging at Yale: RDA, 2014. *A brief overview of the changes from AACR2 to RDA*. [online] Available at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/rdaoverview.htm> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

έμφαση στις σχέσεις μεταξύ των μουσικών έργων και διευκολύνει την ανάκτηση πληροφοριών, καθώς είναι λιγότερο «βιβλιοκεντρικό». Για παράδειγμα, μέχρι σήμερα οι κατάλογοι των βιβλιοθηκών επικεντρώνονταν στην ανάκτηση από τον χρήστη συγκεκριμένων βιβλιογραφικών στοιχείων ενός βιβλίου, π.χ. συγγραφέας, τίτλος ή θέμα.

Με την εφαρμογή του RDA είναι δυνατή η διαμόρφωση αναζητήσεων με βάση συγκεκριμένες ιδιότητες (attributes), όπως: μέσο εκτέλεσης (medium of performance), αριθμητικός προσδιορισμός (numeric designation), κλειδί (key), γλώσσα (language), ημερομηνία δημοσίευσης της έκφρασης (date of expression), κ.τ.λ., ιδιότητες που στην περιγραφική καταλογογράφηση[1] με βάση τους AACR2 «στριμώχνονταν» στους τίτλους, τις θεματικές επικεφαλίδες, τις σημειώσεις, κ.ο.κ. (Newcomer, 2013).[2] Παράλληλα έχουμε την σχέση του προτύπου RDA με τα Linked Data (Συνδεδεμένα Δεδομένα).[3] Αυτή βρίσκει εφαρμογή τόσο στην περιγραφή των αρχείων καθιερωμένων όρων και ονομάτων, όσο και σε εκείνη των βιβλιογραφικών εγγραφών.[4] Το αποτέλεσμα που προκύπτει με πολύ απλά λόγια είναι η δημιουργία μιας ανοιχτής βάσης δεδομένων εννοιών στο Web.

Τα προβλήματα που παρουσιάζει η ανάκτηση μουσικών πληροφοριών σε σχέση με τη μουσική είναι πολύπλευρα. Το μέσο της εκτέλεσης δεν περιλαμβάνεται πάντα στις βιβλιογραφικές εγγραφές. Αλλά κι όταν εμφανίζεται παρουσιάζει προβλήματα συνέπειας ως προς τη χρήση. Το RDA έρχεται να λύσει αυτό το πρόβλημα, με τη δυνατότητα καταχώρησης σημειώσεων σχετικά με τη δήλωση σε συγκεκριμένο πεδίο[5] της ενορχήστρωσης του μουσικού έργου στο αρχείο καθιερωμένου όρου ονόματος (φυσικού προσώπου)-τίτλου. Η συγκέντρωση αυτών των δεδομένων είναι δυνατή μέσων των πηγών συνδεδεμένων δεδομένων (Henry, 2013).[6]

Ο έλεγχος των μουσικών βιβλιογραφικών δεδομένων αφορά στις βιβλιογραφικές οντότητες (entities) ή πόρους (resources) και στις μεταξύ τους σχέσεις. Ο κατάλογος μιας μουσικής βιβλιοθήκης πρέπει και να εντοπίζει και να αντιπαραβάλλει τις βιβλιογραφικές οντότητες που είναι καταχωρημένες σε αυτόν.

Πρόκειται για μια ιδιαίτερα απαιτητική σε τεχνικές γνώσεις εργασία. Απαιτεί τον λεπτομερή έλεγχο των βιβλιογραφικών δεδομένων του μουσικού υλικού (παρτιτούρες, ηχογραφήσεις, Ο/Α υλικό) καθώς και των έμφυτων βιβλιογραφικών χαρακτηριστικών του. Ειδικά προβλήματα αφορούν στην εφαρμογή πρότυπων μεθόδων στην περιγραφική καταλογογράφηση, στον έλεγχο των καθιερωμένων όρων και ονομάτων, στη θεματική ανάλυση και στην ταξινόμηση του μουσικού υλικού, ενώ πολύ σημαντική θεωρείται η

---

[1]Ως περιγραφική καταλογογράφηση (descriptive cataloging) ορίζεται: *«Η διαδικασία της μεταγραφής και του σχολιασμού των έμφυτων βιβλιογραφικών δεδομένων ενός βιβλιογραφικού τεκμηρίου, με τέτοιο τρόπο ώστε το τεκμήριο να μπορεί να ταυτιστεί μέσω της περιγραφής του»* (Smiraglia, 1989).

[2]Βλ. Newcomer, N. L. 2013. RDA and music discovery. *Plenary III, MLA Conference*, San Jose, CA: Music Library Association. Available at: <http://bcc.musiclibraryassoc.org/bcc.html> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

[3]Τα Συνδεδεμένα Δεδομένα είναι περισσότερο πρακτική παρά πρότυπο. Αυτή τη στιγμή το RDF (Resource Description Framework) φαίνεται να είναι η επικρατέστερη μορφή διανομής δεδομένων. Τα Συνδεδεμένα Δεδομένα είναι ένα σύνολο πρακτικών για τη διανομή δεδομένων στο Web σε μηχαναγνώσιμη μορφή. Διέπονται από τέσσερις κανόνες: Παροχή URI (Uniform Resource Identifier), Μετατροπή του URI σε HTTP URL (Hypertext Transfer Protocol Uniform Resource Locator), Σύνδεση με περισσότερα URIS, ώστε να εντοπιστούν περισσότερα πράγματα.

[4]BIBFRAME (Bibliographic Framework Transition Initiative). Αποτελεί πρωτοβουλία της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου και αποτελεί μοντέλο ανοιχτών δεδομένων για βιβλιογραφικά δεδομένα βιβλιοθηκών. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. BIBFRAME.ORG. *Bibliographic Framework Initiative*. [online] Available at: <http://bibframe.org/> . [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

[5]Πεδίο 382 (RDA in MARC) Medium of performance.

[6]Henry, S., 2013. RDA and linked data. *Plenary III, MLA Conference*, San Jose, CA: Music Library Association. Available at: <http://bcc.musiclibraryassoc.org/bcc.html> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

διαμόρφωση της δομής των μουσικών καταλόγων με τέτοιο τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική ανάκτηση του μουσικού υλικού.

Η μοναδικότητα και η ανάγκη για ειδική διαχείριση της μουσικής συλλογής αποτυπώνεται στη βιβλιογραφική περιγραφή ή περιγραφική καταλογογράφηση και ταξινόμηση των τεκμηρίων. Το πρώτο πράγμα που απασχολεί τον μουσικό βιβλιοθηκονόμο-καταλογογράφο είναι να βρει εκείνο το ταξινομικό σύστημα, το οποίο θα επιτρέπει στον χρήστη να βρει ένα υλικό οργανωμένο ανά συνθέτη (π.χ. όλα τα έργα του Bach συγκεντρωμένα ανά μέσο, όλα τα έργα για το ίδιο μέσο εκτέλεσης στην ίδια θέση, κ.ο.κ.).

Στην καταλογογράφηση του μουσικού υλικού τίθενται κι άλλα θέματα. Ένα από αυτά είναι ο τίτλος. Ένα μεμονωμένο έργο μπορεί να εμφανίζει τόσους διαφορετικούς τίτλους ανάλογα με το πόσες δημοσιευμένες εκδοχές ή εκδηλώσεις αυτού του έργου υπάρχουν (Smiraglia, 1989). Αυτό ισχύει κυρίως για κομμάτια των οποίων ο τίτλος διαμορφώνεται από τη μουσική φόρμα, π.χ. σονάτα, συμφωνία, πρελούδιο. Η αγγλική εκδοχή εμφανίζεται ενδεχομένως ως *Piano sonata*, η γερμανική ως *Klaviersonaten* και η ελληνική *Σονάτες* ή *Σονάτα για πιάνο*. Κάποια άλλη μπορεί να έχει ως προσδιορισμό μουσικό κλειδί (*Sonata opus 27, no.1)* και κάποια άλλη μπορεί να είναι γνωστή μέσα από ένα συγκεκριμένο τίτλο (*Moonlight sonata*). Η κατάλληλη και σωστή ταύτιση του τίτλου είναι ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα για τους καταλογογράφους της μουσικής, οι οποίοι πρέπει να κάνουν εκτενή χρήση του ομοιόμορφου τίτλου. Η χρήση του τελευταίου κωδικοποιήθηκε το 1941 και καθιερώνει έναν επίσημο και γενικώς αναγνωρισμένο τίτλο για ένα συγκεκριμένο έργο, ενώ παράλληλα διατηρεί τον τίτλο της υπάρχουσας εκδοχής (δημοσίευσης).

Άλλοι σημαντικοί παράγοντες στην πρόσβαση και την καταλογογράφηση της μουσικής είναι τα περιεχόμενα. Ενώ λοιπόν είναι σχετικά εύκολο να δημιουργηθούν πρόσθετες αναγραφές για 10 ή περισσότερα μουσικά κομμάτια μιας ανθολογίας, υπάρχουν συλλογές με 100 ή περισσότερα τραγούδια διαφόρων συνθετών.

Το ίδιο ισχύει και για τις ηχογραφήσεις. Το επίπεδο και το βάθος στην καταλογογράφηση είναι ένα σημαντικό θέμα της μονάδας καταλογογράφησης της κάθε βιβλιοθήκης, καθώς αυτά μπορεί να μην συμφωνούν με το επίπεδο καταλογογράφησης που έχει επιλέξει συνολικά η βιβλιοθήκη ή βιβλιοθήκες του ιδρύματος.

Τα προβλήματα που προκύπτουν από την καταλογογράφηση της μουσικής δημιουργούν αντίστοιχα προβλήματα και στους online καταλόγους των βιβλιοθηκών και σε σχέση με τις αναζητήσεις, αλλά και σε σχέση με την κυκλοφορία του υλικού. Μια λύση είναι να παρέχεται αρκετός χώρος για τις πολλές εκφράσεις (expressions) του ίδιου έργου, ή εκδηλώσεις (manifestations), όπου τα μοναδικά αναγνωριστικά (identifiers) ενός έργου βρίσκονται στο τέλος του ομοιόμορφου/προτιμώμενου τίτλου, για παράδειγμα, opus number, διασκευή (arrangement), κ.ο.κ.

Το 2010 η MLA συνέταξε και δημοσίευσε πρακτικές οδηγίες σχετικά με την ενσωμάτωση συγκεκριμένων πεδίων στην διάταξη MARC21 σε σύνδεση με το πρότυπο RDA και το εννοιολογικό μοντέλο FRBR για την καλύτερη διαχείριση των θεμάτων της μουσικής καταλογογράφησης που σχετίζονται με τα μουσικά έργα (musical works) και τις εκφράσεις αυτών (expressions), καθώς και τους σκοπούς που πρέπει να εξυπηρετεί μια βιβλιογραφική εγγραφή. Σύμφωνα λοιπόν με το FRBR μια βιβλιογραφική εγγραφή πληροί τέσσερις βασικούς σκοπούς:

- Χρησιμοποιείται για τον εντοπισμό υλικού που αντιστοιχεί στα κριτήρια που θέτει ο χρήστης.
- Τα δεδομένα που ανακτήθηκαν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να γίνει ταυτοποίηση μιας οντότητας.
- Τα δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επιλογή μιας οντότητας η οποία είναι κατάλληλη για τον χρήστη.

- Τα δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν με σκοπό την απόκτηση του ίδιου του αντικειμένου ή της πρόσβασης σε αυτό (Πεπονάκης, 2010).[1]

Σε σχέση με την μουσική πληροφορία οι χρήστες ενδιαφέρονται να:

- Βρίσκουν έργα και εκφράσεις των έργων που αντιστοιχούν στα κριτήρια αναζήτησης που έχουν τεθεί.
- Εντοπίζουν το έργο ή την έκφραση που αναπαρίσταται από τα δεδομένα (π.χ. επαλήθευση ότι το έργο ή η έκφραση είναι η ζητούμενη ή διάκριση μεταξύ δύο ή περισσότερων έργων ή εκφράσεων με τον ίδιο ή παρόμοιους τίτλους).
- Κατανοούν τη σχέση μεταξύ του τίτλου που χρησιμοποιείται για την αναπαράσταση του έργου και κάποιου άλλου τίτλου με τον οποίο το έργο είναι γνωστό (π.χ. μορφή τίτλου σε διαφορετική γλώσσα).
- Κατανοούν, γιατί ένας συγκεκριμένος τίτλος έχει καταχωρηθεί ως προτιμώμενος ή διαφοροποιημένος τίτλος.
- Επιλέγουν ένα έργο ή μια έκφραση ενός έργου που ταιριάζει με τις απαιτήσεις του χρήστη αναφορικά με τη μορφή, το κοινό στο οποίο απευθύνεται, τη γλώσσα, κ.τ.λ.

Στο ίδιο πλαίσιο η μουσική πληροφορία έχει γίνει αντικείμενο έρευνας, ως προς τη διαχείριση της μουσικής ή της σχετιζόμενης με τη μουσική, πληροφορίας στον Σημασιολογικό Ιστό (Semantic Web) και τις δυνατότητες που κάποιες από τις τεχνολογίες του Σημασιολογικού Ιστού προσφέρουν στην περιγραφή της Μουσικής Οντολογίας (Music Ontology)[2] σε σχέση με την πιο εξειδικευμένη αναπαράσταση της σχετιζόμενης με τη μουσική, γνώσης. (Raimond, Sutton and Sandler, 2008,[3] Raimond, Abdallah, Sandler and Giasson, 2007,[4] Abdallah, Raimond and Sandler, 2006).[5] Τα μουσικά έργα διακρίνονται σε διάφορα είδη μουσικών τεκμηρίων από τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους, με βάση τα φυσικά τους χαρακτηριστικά (έντυπη μουσική,[6] ηχογραφήσεις)[7] κυρίως για να

---

[1]Πεπονάκης, Μ., 2010. *Σύνθεση FRBR εγγραφών αξιοποιώντας υπάρχουσες βιβλιογραφικές εγγραφές (FRBRization): ομαδοποίηση σχετικών εγγραφών (clustering) και εμφάνισή τους σε on line συστήματα.* [pdf] Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Available at: <http://eprints.rclis.org/16674/1/Peponakis_FRBRization_MSc_Thesis.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[2]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα, βλ. The Music Ontology, 2014. [online] Available at: <http://musicontology.com/> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].

[3]Raimond, Y., Sutton, C., and Sandler, M. B., 2008. *Automatic interlinking of music datasets on the Semantic Web. LDOW*. Available at: <http://data.semanticweb.org/workshop/LDOW/2008/paper/11/html> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

[4]Raimond, Y., Abdallah, S. A., Sandler, M. B., and Giasson, F., 2007. The Music Ontology. *ISMIR*, pp.417-422. Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.173.5403&rep=rep1&type=pdf> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].

[5]Abdallah, S., Raimond, Y., and Sandler, M., 2006. An ontology-based approach to information management for music analysis systems. *Audio Engineering Society*. [pdf] Available at: <http://raimond.me.uk/pubs/AbdallahRaimondAES2006.pdf> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].

[6]Η έντυπη μουσική διακρίνεται σε παρτιτούρες και μέρη. Οι παρτιτούρες με τη σειρά τους διακρίνονται σε:

- Πλήρεις παρτιτούρες (Full scores).
- Συνεπτυγμένες παρτιτούρες (Condensed scores).
- Παρτιτούρες μικρών διαστάσεων (Miniature scores).
- Κλειστές παρτιτούρες (Closed scores).
- Παρτιτούρες για όργανα/διευθυντές ορχήστρας (Instrumental/Conductor/Score/Part).
- Φωνητική παρτιτούρα (Vocal score).
- Χορωδιακή παρτιτούρα (Chorus score).
- Παρτιτούρες για πιάνο (Piano scores).

[7]Οι ηχογραφήσεις/φωνογραφήματα διακρίνονται σε:

- Δίσκους ήχου (LP, 45 rpm disc, compact disc).
- Κασέτες ήχου.
- Οπτικούς δίσκους ήχου (music video-recordings).

εξυπηρετηθούν οι ανάγκες του βιβλιογραφικού ελέγχου. Τα μουσικά έργα όμως που περιέχονται σε αυτά τα τεκμήρια φέρουν κάποια συγκεκριμένα μουσικά χαρακτηριστικά (συγγραφέας, ομοιόμορφος τίτλος) τα οποία πρέπει να αποτυπωθούν. Γενικά, οι συλλογές μουσικών τεκμηρίων είναι μοναδικές σε σχέση με τις συλλογές όλων των υπολοίπων τεκμηρίων, δεδομένου ότι σε μια συλλογή μπορεί να υπάρχουν πολλές διαφορετικές εκδοχές ή αναπαραστάσεις του ίδιου μουσικού έργου, π.χ. υπάρχει μια 5η Συμφωνία του Tchaikovsky, αλλά αναρίθμητες παρτιτούρες διαφορετικού μεγέθους και μορφής, καθώς και αναρίθμητες ηχογραφήσεις, διασκευές και αποσπάσματα του έργου αυτού.

Το μουσικό έργο είναι ένα σύνθετο πνευματικό ηχητικό προϊόν. Τα μουσικά έργα αποτυπώνονται σε διάφορες μορφές τεκμηρίων, π.χ. ως έντυπη αναπαράσταση του μουσικού έργου σε παρτιτούρα, ή ως ηχογράφηση μιας εκτέλεσης. Ο πρωταρχικός σκοπός μιας οποιασδήποτε φυσικής αναπαράστασης ενός έργου είναι να μεταφέρει το πνευματικό μήνυμα από ένα άτομο σε ένα άλλο. Δεδομένου ότι τα μουσικά έργα εκ θεμελίου δημιουργούνται με σκοπό την ακρόαση, η όποια φυσική αναπαράσταση δεν είναι κύριας σημασίας στη διαδικασία της ανταλλαγής μεταξύ δημιουργού και καταναλωτή. Αντίθετα, τα μουσικά έργα συνιστούν κυρίως το μέσο μέσω του οποίου οι μουσικές ιδέες που συλλαμβάνονται, αναπαράγονται για να απορροφηθούν στη συνέχεια.

Στην ανάκτηση των πληροφοριών είναι σημαντικό να υπάρχει μια διάκριση μεταξύ του φυσικού τεκμηρίου από τη μια και του μουσικού του περιεχομένου από την άλλη. Λαμβάνοντας ως δεδομένο, ότι ένα μουσικό έργο πρώτα πρέπει να υπάρξει χρονικά, ώστε στη συνέχεια το κοινό να αρχίσει να το κατανοεί, η πιο ακριβής αναπαράσταση ενός μουσικού έργου στην πράξη είναι η εκτέλεση του.

Τα μουσικά έργα και όχι μεμονωμένα οι ήχοι, παρέχουν πλήρεις πληροφορίες σχετικές με το περιβάλλον τους, οι οποίες είναι απαραίτητες στη διαδικασία της μουσικής αντίληψης και εμπειρίας. Οι ήχοι από μόνοι τους δεν είναι τίποτα περισσότερο από μουσικά σύμβολα. Το μουσικό έργο λαμβάνεται και ερμηνεύεται σε ένα πλαίσιο συμβατικών πολιτισμικών συμπεριφορών. Το συνολικό περιβάλλον του μουσικού έργου είναι εκείνο που φέρει το συμβολικό νόημα.

Κάθε εκτέλεση συνιστά αναπαραγωγή (re-creation) του έργου. Στην ανάκτηση πληροφοριών γενικά και στην ανάκτηση μουσικών πληροφοριών ειδικά τα αντικείμενα (objects) ή οντότητες (entities), οι οποίες πρέπει να αντιστοιχηθούν στις βάσεις δεδομένων προς ανάκτηση πρέπει να είναι καλά προσδιορισμένες. Η οντότητα είναι ένα «πράγμα» που είτε φέρει φυσικά χαρακτηριστικά, είτε είναι μια έννοια. Οι οντότητες καταλαμβάνουν σημαντική θέση στη δομή της ανάκτησης πληροφοριών από βάσεις δεδομένων.

Οι οντότητες έχουν ιδιότητες (attributes), έμφυτα δηλαδή χαρακτηριστικά που μπορούν να προσδιοριστούν και τα οποία χρησιμοποιούνται για τη δομή της αναπαράστασης τους σε συστήματα ανάκτησης πληροφοριών. Στην ανάκτηση μουσικών πληροφοριών υπάρχουν πολλές οντότητες. Η επικρατούσα οντότητα ωστόσο στην ανάκτηση των μουσικών πληροφοριών, ανεξαρτήτως μορφής, είναι η έννοια το μουσικού έργου.

Τα μουσικά έργα, σε αντίθεση με τα μουσικά τεκμήρια, όπως οι παρτιτούρες ή οι ηχογραφήσεις μουσικών έργων, διαμορφώνουν μια οντότητα-κλειδί για την ανάκτηση μουσικών πληροφοριών.

Ο διεπιστημονικός τομέας που ασχολείται με την ανάκτηση μουσικών πληροφοριών και αναπτύσσει πολλές εφαρμογές συστημάτων ανάκτησης μουσικών πληροφοριών ονομάζεται MIR (Music Information Retrieval). Πρόκειται στην πράξη για τη δυνατότητα αυτοματισμού της ανάκτησης των μουσικών έργων ή μέρους των μουσικών έργων.[1]

[1]Το IMIRSEL (International Music Information Retrieval Systems Evaluation Laboratory) είναι ένα διεθνές ερευνητικό εργαστήριο που ασχολείται με τη δημιουργία ασφαλών μεν, προσπελάσιμων δε, ευρείας κλίμακας, συλλογών μουσικού υλικού σε διάφορες μορφές ηχητικών, συμβολικών δεδομένων, καθώς και μεταδεδομένων. Έχει ως στόχο την εύρεση των απαραίτητων πόρων για την επιστημονικά έγκυρη ανάπτυξη, καθώς και για την

Σύμφωνα με τον Downie (2003)[1] «*η μουσική πληροφορία συνίσταται από επτά πτυχές (facets): pitch (τονικό ύψος), temporal (ρυθμική), harmonic (αρμονική), timbral (ηχο-χρωματική), editorial (οδηγίες σχετικά με την ερμηνεία, εκτέλεση του έργου), textual (λιμπρέτο, στίχοι, ποίηση) και βιβλιογραφικά δεδομένα (βιβλιογραφικά στοιχεία: τίτλος, συγγραφέας, κ.τ.λ.)*». Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος αναπαράστασης της μουσικής πληροφορίας σε ένα σύστημα ανάκτησης πληροφοριών (Music Information Retrieval, MIR) βασίζεται στις παραπάνω επτά πτυχές της μουσικές πληροφορίας (Downie and Nelson, 2000).[2]

Τα μουσικά έργα ορίζονται ως: *«Οντότητες για την ανάκτηση πληροφοριών και θεωρούνται ότι συνιστούν ένα σύνολο ποικίλων αναπαραστάσεων αφηρημένης δημιουργίας»* (Smiraglia, 2002).

Όσον αφορά στην έννοια της οντότητας του τεκμηρίου αυτή αποτελεί ένα μοναδικό στιγμιότυπο (instance) της γνώσης. Σε μια οντολογία[3] χρησιμοποιούνται οι όροι individual ή instance (τύπος, άτομο, ή στιγμιότυπο). Οι οντότητες *«έργο»* και *«έκφραση»* αντανακλούν το πνευματικό ή καλλιτεχνικό περιεχόμενο. Μια εκδήλωση (manifestation) ενσωματώνει την έκφραση ενός έργου, το οποίο με τη σειρά του εκφράζεται από ένα αντίτυπο (item). Οι οντότητες *"manifestation"* και *"item"* αντιστοιχούν στη φυσική μορφή του τεκμηρίου. Κάθε έργο είναι κατά κάποιο τρόπο μέρος ενός μεγαλύτερου μέρους σχετιζόμενων έργων. Αυτά τα σώματα έργων αντλούν τη σημασία τους από τον τρόπο που λειτουργούν στον πολιτισμό, καθώς και από τις σχέσεις τους με άλλα έργα και άλλα σώματα έργων. Τα μεμονωμένα έργα αντλούν τη σημασία τους από τις σχέσεις τους με τους αποδέκτες τους. Τα μουσικά έργα αντλούν το μεγαλύτερο μέρος του νοήματός τους από την αποδοχή τους και τη διαρκή απόδοση νέας ερμηνείας από αυτούς που τα χρησιμοποιούν. Επομένως, τα έργα είναι δημιουργήματα των πολιτισμών από τους οποίους προέρχονται (Smiraglia, 2002).

Σύμφωνα με τον Davies (1991)[4] *«αν μια αυθεντική εκτέλεση αντιστοιχεί σε μια (τουλάχιστον) ακριβή εκτέλεση ενός έργου, τότε οι θεωρίες της μουσικής οντολογίας πρέπει να μας λένε τον τύπο και το εύρος των ιδιοτήτων, οι οποίες πρέπει να παραχθούν σε μια αυθεντική εκτέλεση ενός έργου»*. Το μουσικό έργο γίνεται γνωστό στο κοινό μέσω της εκτέλεσης του. Ο

αξιολόγηση της εμφάνισης νέων MIR (Music Information Retrieval) και MDL (Music Digital Library) τεχνικών και τεχνολογιών. Βλ. Imirsel. 2010. *International Music Information Retrieval Systems Evaluation Laboratory*. [online] Available at: <http://www.music-ir.org/> [Προσπελάστηκε 8 Φεβρουαρίου 2014].

[1]Βλ. Downie, J. S., 2003. Music information retrieval. *Annual Review of Information Science and Technology*, 37(1), pp.295–340. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/aris.1440370108/pdf> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

[2]Downie, S., and Nelson, M., 2000. Evaluation of a simple and effective music information retrieval method. In *Proceedings of the 23rd annual international ACM SIGIR conference on Research and development in information retrieval*. New York: ACM. Available at: <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=345551> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

[3]1ος ορισμός: *«Μια οντολογία ορίζει ένα κοινό λεξιλόγιο για μια κοινότητα ανθρώπων με κοινά ενδιαφέροντα. Επιτρέπει τον διαμοιρασμό πληροφοριών πάνω σε ένα πεδίο γνώσης και περιλαμβάνει ορισμούς των βασικών εννοιών του πεδίου γνώσης και των σχέσεων μεταξύ τους»*. Noy, N. F. and McGuinness, D. L. *Ontology development 101: a guide to creating your first ontology*. [pdf] Available at: <http://lpis.csd.auth.gr/mtpx/km/Slides-ontology-engineering.pdf> [Προσπελάστηκε 8 Φεβρουαρίου 2014]. 2ος ορισμός*: «Οντολογία είναι ο προσδιορισμός μιας αντίληψης, με την έννοια της λειτουργίας, με την οποίο ο άνθρωπος αποκτά γνώση της πραγματικότητας με παρέμβαση του λογικού».* Βλ. Τσάφου, Μ. και Πολίτη, Μ. [χ. χ.] *Η χρήση των θησαυρών στις οντολογίες*. [pdf] Available at: <http://www.unioncatalog.gr/docs/c3.2.Tsafoy-Politi.pdf>. [Προσπελάστηκε 8 Φεβρουαρίου 2014]. 3ος ορισμός: *«Μια οντολογία είναι μια τυπική, κατηγορηματική προδιαγραφή μιας διαμοιρασμένης εννοιολογικής αναπαράστασης»*. (Gruber, 2009) βλ. δευτερογενή πηγή Παπαθεοδώρου, Χ. Πεπονάκης, Μ. και Σφακάκης, Μ. [χ. χ.] *Εργαστήριο: δεδομένα βιβλιοθηκών στο μελλοντικό ψηφιακό περιβάλλον*. [pdf] Available at: <http://www.ionio.gr/labs/dbis/seminars/workshop-v3.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[4]Βλ. Davies, S., 1991. The ontology of musical works and the authenticity of their performances. *Noûs* , 25(1), pp.21-41. Available at: <http://www.jstor.org/stable/2216091> [Προσπελάστηκε 8 Φεβρουαρίου, 2014].

συνθέτης χρειάζεται τις υπηρεσίες του εκτελεστή, εφόσον θέλει οι ιδέες του να γίνουν ευρέως γνωστές και βασίζεται στον εκτελεστή να σεβαστεί αυτό, το οποίο έχει οριστεί για το συγκεκριμένο έργο, εφόσον το έργο προορίζεται να προσεγγίσει ένα ακροατήριο μη εκτελεστών.

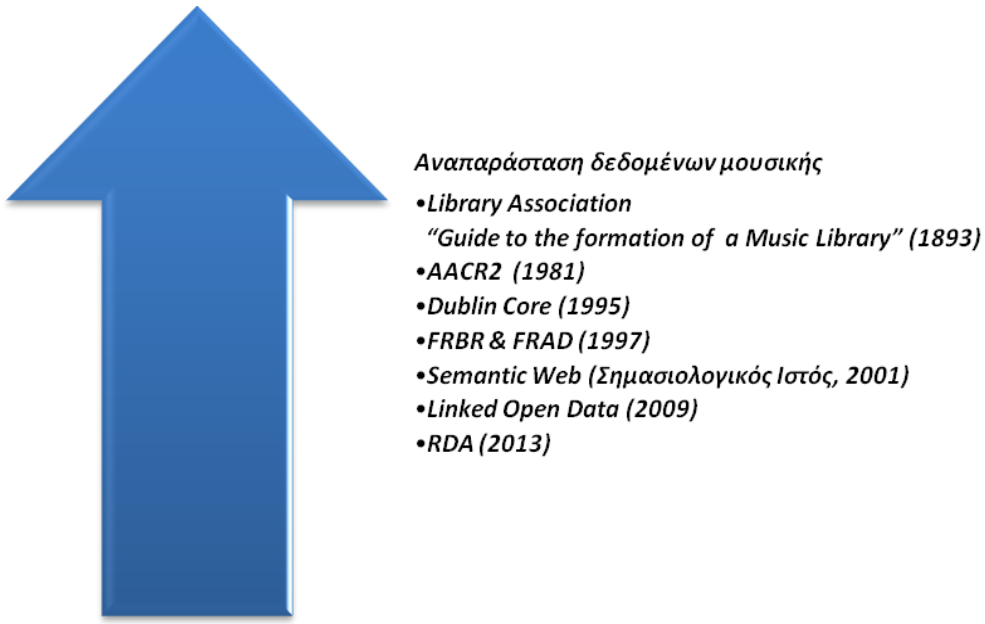
Στην οντολογία του Davies (1991) δίνεται έμφαση στις εξής έξι τοποθετήσεις:

- Ελεύθερος αυτοσχεδιασμός. Δεν συνιστά σύνθεση ή εκτέλεση με την αυστηρή έννοια.
- Ζωντανή εκτέλεση με ανάγνωση παρτιτούρας.
- Ηχογράφηση ζωντανής εκτέλεσης.
- Ηχογράφηση προσομοιωμένης εκτέλεσης εμπλουτισμένης με ηλεκτρονικά στοιχεία.
- Μηχανική ηχογράφηση χρησιμοποιώντας ηχογραφημένους μουσικούς και ηλεκτρονικά μέσα.
- Μηχανική ηχογράφηση χρησιμοποιώντας μόνο ηλεκτρονικά μέσα. Δεν προϋποθέτει την εκτέλεση για την μεταφορά του νοήματος στις τελευταίες δύο κατηγορίες.

Η οντολογία και η επιστημολογία είναι τα δύο εργαλεία οργάνωσης της γνώσης, τα οποία πρέπει να εφαρμοστούν, προκειμένου να καταλάβουμε περισσότερα σχετικά με το πώς λειτουργούν τα μουσικά έργα στην ανάκτηση πληροφοριών. Κύριο μέλημα συνιστά η οργάνωση των μουσικών έργων για την ανάκτηση βιβλιογραφικών πληροφοριών.

Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι στην προσπάθεια τους να λύσουν το πρόβλημα της μη διαφοροποίησης ως προς την περιγραφή ενός μουσικού έργου, εφηύραν τον ομοιόμορφο κατ' αρχάς τίτλο, ο οποίος στην συνέχεια εξελίχθηκε στον λεγόμενο προτιμώμενο τίτλο και συνίσταται από έναν βιβλιογραφικά σημαντικό τίτλο του έργου, βασιζόμενος στον αρχικό τίτλο (πρωτότυπο) που δόθηκε από τον συνθέτη. Σε αυτόν τον τίτλο έχουν προστεθεί μουσικά αναγνωριστικά (όπως opus number και κλειδί), τα οποία συμβάλλουν στη διαφοροποίηση ενός αρχείου, ή καταλόγου, ή ευρετηρίου, που περιλαμβάνει όλα τα έργα του συνθέτη. Ο ομοιόμορφος/προτιμώμενος τίτλος όχι μόνο ταυτίζει τη φυσική αναπαράσταση του τεκμηρίου, αλλά το τοποθετεί και μεταξύ άλλων φυσικών αναπαραστάσεων. Από τον ομοιόμορφο/προτιμώμενο τίτλο μαθαίνουμε τη μορφή, το μέσο, τον αριθμό και το κλειδί του πρωτότυπου έργου. Παρόλα αυτά ο ομοιόμορφος/προτιμώμενος τίτλος, αν και καταφέρνει να δηλώσει τις μεμονωμένες αναπαραστάσεις ενός μουσικού έργου, δεν μπορεί να διακρίνει τις διαφορετικές φυσικές μορφές του έργου (αν δηλαδή πρόκειται για ηχογράφηση ή παρτιτούρα), ή τις πνευματικές διαφοροποιήσεις (εκδόσεις).

Τα μουσικά έργα αποτελούνται από ένα σύνολο σύνθετων και ποικίλων ηχητικών και φυσικών αναπαραστάσεων, κοινής προέλευσης. Τα συστήματα ανάκτησης πληροφοριών οφείλουν να ξεπεράσουν το στάδιο της απλής ταύτισης του έργου του δημιουργού και να επιτρέπουν στους χρήστες να κάνουν χρήση όλων των διαθέσιμων εναλλακτικών επιλογών (Smiraglia, 2002).

Σχήμα: Αναπαράσταση μουσικής πληροφορίας

Μουσικά έργα και ταξινομία

Ένα μουσικό έργο δηλώνει ένα συμπαγές σύνολο ιδεολογικών αρχών, το οποίο υλοποιείται μέσω της συμβολικής και ηχητικής έκφρασης. Ένα μουσικό έργο λειτουργεί στην κοινωνία με το ίδιο τρόπο που ένα σύμβολο λειτουργεί στη γλώσσα. Επιπλέον, το μουσικό έργο φέρει τα χαρακτηριστικά ενός συμβόλου, ενσωματώνοντας φράσεις ή άλλα ηχητικά στοιχεία, τα οποία έχουν σχετιστεί νοηματικά μέσω της εκτέλεσης και της αντίληψης (Smiraglia, 2002). Οι μεταλλαγές ενός μουσικού έργου μπορεί να πάρουν μία ή περισσότερες μορφές: μεταφράσεις, προσαρμογές ή εκτελέσεις. Σε αυτές τις κατηγορίες το ιδεολογικό και το ηχητικό περιεχόμενο έχουν ως ένα βαθμό μεταλλαχθεί.

Το επιστημολογικό πλαίσιο μπορεί να συμβάλλει στην κατανόηση της κοινωνικό-πολιτικής προέλευσης των αρχών (ιδεών) των μουσικών έργων. Οι οντότητες ανακτώνται εμπειρικά (*εμπειρισμός*).[1] Από την άλλη ο ορθολογισμός[2] παρέχει εκείνες τις αρχές που χρειάζονται για την κατανόηση και την οργάνωση των δομών τους. Ο πολιτισμικός τους ρόλος περιγράφεται μέσω του πραγματισμού.[3] Η παραγωγή, μεταλλαγή και τάξη επαληθεύονται μέσω της εμπειρίας, καθώς και μέσω πραγματικών, συνεργατικών, κοινωνικο-πολιτισμικών δομών.

Η διαφοροποίηση και ποικιλομορφία περιλαμβάνει όλες συνολικά τις αναπαραστάσεις ενός μουσικού έργου στην πάροδο του χρόνου, προκαλώντας ακόμη μεγαλύτερη πολυπλοκότητα στα συστήματα ανάκτησης πληροφοριών.

Θεωρείται δεδομένο πλέον ότι τα μουσικά έργα είναι οντότητες και ως τέτοια οφείλουμε να τα κατανοούμε. Η κατανόηση του κοινωνικού ρόλου των μουσικών έργων διευρύνει τα όρια ορισμού ή προσδιορισμού αυτών. Μέσω του ταξινομικού τους προσδιορισμού γίνεται δυνατή η επιστημολογική αντίληψη των έργων, ως συγκεκριμένων οντοτήτων καταγεγραμμένης γνώσης. Στην ψηφιακή εποχή της ανάκτησης μουσικών πληροφοριών ο βαθμός στον οποίο διαφορετικές ηχητικές αναπαραστάσεις αφορούν στο ίδιο έργο έχει επιστημολογική βάση. Για την ανάκτηση των μουσικών πληροφοριών είναι ουσιώδης η κατανόηση του πολιτισμικού ρόλου των μουσικών έργων, δεδομένου ότι αυτή παίζει τον

[1]Βλ. σχετικό κεφάλαιο, σ. 194.
[2]Ibid.
[3]Ibid. 1

κύριο ρόλο στη διάχυση των πληροφοριών και στον τρόπο που τα μουσικά έργα γίνονται καταληπτά.

Τον 19ο αιώνα ο χρήστης αποκτούσε ένα μουσικό έργο σε παρτιτούρα και μπορούσε μόνο να φανταστεί την ηχητική μορφή του έργου, ενώ τον 20ό αιώνα ο χρήστης μπορούσε και να αποκτήσει το μουσικό έργο σε ηχογράφηση (δίσκος βινυλίου, κασέτα ήχου ή συμπαγής δίσκος). Τον 21ο αιώνα η επανάσταση της ψηφιακής πληροφορίας προκάλεσε ανεξέλεγκτες συνέπειες στη μεταλλαγή/ποικιλομορφία της αναπαράστασης των μουσικών έργων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να τίθεται διαρκώς το εξής ερώτημα: τι συνιστά μουσικό έργο; Η κατανόηση της φύσης των μουσικών έργων στην εποχή της ψηφιακής πληροφορίας είναι εκείνη που θα συμβάλλει στην κατανόηση των διαφόρων και διαφορετικών μηχανισμών που πρέπει να αναπτυχθούν για τον καλύτερο έλεγχο και ανάκτηση των μουσικών έργων.

Μουσικά έργα και ταξινομικά συστήματα

Η οργάνωση και η διάταξη του μουσικού υλικού έχει απασχολήσει τόσο τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους, όσο και τους υπεύθυνους διαχείρισης μουσικών συλλογών. Η βασική διαφορά της μουσικής από το υπόλοιπο υλικό μιας βιβλιοθήκης έγκειται στη μεγάλη ποικιλία μουσικών μορφών με τις οποίες αυτό το υλικό εμφανίζεται. Οι μουσικές βιβλιοθήκες συνήθως οργανώνουν το υλικό τους με βάση:

- Τον αριθμό πρόσκτησης-εισαγωγής (Accession number).
- Τον αριθμό του κατασκευαστή (Manufacturer's number).[1]
- Την προσαρμογή του Δεκαδικού Ταξινομικού Συστήματος του Dewey (Dewey Decimal Classification, DDC).
- Την ταξινόμηση με βάση την ευρύτερη θεματική περιοχή.
- Τη χρήση τοπογραφικών συμβόλων (ειδική σήμανση με χρώματα).
- Τη σήμανση με τη χρήση γραμμάτων.
- Την ταξινόμηση με αλφαβητική σειρά ανά συνθέτη, συγγραφέα ή τίτλο (McKnight, 2002).[2]

Υπάρχουν τέσσερα κυρίως ταξινομικά συστήματα που χρησιμοποιούνται από την πλειονότητα των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών: Το Σύστημα Ταξινόμησης του Dickinson (Dickinson Classification),[3] το Ταξινομικό Σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress Classification), το Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης του Dewey (Dewey Decimal Classification) και το Διεθνές Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης (Universal Decimal Classification)[4] (Zins and Santos, 2011).[5]

---

[1]Βλ. επίσης Publisher's number (Αριθμός εκδότη).

[2]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά, βλ.: McKnight, M., 2002. *Music classification systems*. Lanham, MD: Scarecrow Press.

[3]Το ταξινομικό σύστημα του Dickinson (DC) επινοήθηκε από τον George Sherman Dickinson (1888–1964), ιδρυτή της AMS (American Musicological Society) και πρώην πρόεδρο της MLA. Το ταξινομικό του σύστημα δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το 1938. Δίνει έμφαση στη Δυτική μουσική και στα δυτικά μουσικά όργανα, το οποίο θεωρείται κι ένα από τα πιο σημαντικά του μειονεκτήματα, μαζί με την έλλειψη εναλλακτικού τρόπου ταξινόμησης των μουσικών έργων, άλλου από το μέσο εκτέλεσης.

[4]Το UDC είναι ένα πολύγλωσσο ταξινομικό σύστημα που καλύπτει όλους τους γνωστικούς τομείς. Χρησιμοποιείται επίσης ως εργαλείο ευρετηρίασης και ανάκτησης. Δημιουργήθηκε το 1885 από τον Paul Otlet. Το σύστημα διαχειριζόταν από το 1900 μέχρι το 1992 η FID (International Federation for Information and Documentation. Από το 1992 μέχρι σήμερα το διαχειρίζεται το UDC Consortium (UDCC) εντός του οποίου έχει ενσωματωθεί και η FID. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το UDC, βλ. UDC Consortium, 2014. *About Universal Decimal Classification.* [online] Available at: <http://www.udcc.org/index.php/site/page?view=about> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].

[5]Σύμφωνα με μια μελέτη των Zins και Santos (2011), στην οποία εξετάστηκε κατά πόσο τα τρία ταξινομικά συστήματα καλύπτουν την ανθρώπινη γνώση προέκυψε το συμπέρασμα ότι κανένα από τα τρία μεγάλα ταξινομικά συστήματα-LCC, DDC και UDC- δεν μπορούν να καλύψουν και να αναπαραστήσουν επαρκώς τη

Υπάρχουν παράλληλα πολλά ταξινομικά συστήματα διαχείρισης των συλλογών φωνογραφημάτων, όπως το Alpha-Numeric System for Classification of Recordings (ANSCR),[1] ενώ σε κάθε ταξινομικό σύστημα, ανεξαρτήτως μορφής αποθήκευσης του μουσικού υλικού μπορεί να βρει εφαρμογή η χρήση των Cutter Tables (***Cutter-Sanborn Three-Figure Author Table)***.[2]

Από την άλλη ο αυξανόμενος ρυθμός ανάπτυξης ψηφιακών μουσικών συλλογών απαιτεί την ανάπτυξη αυτοματοποιημένων εργαλείων αναζήτησης και οργάνωσης των μουσικών συλλογών,[3] ώστε να είναι δυνατή η ταξινόμηση των μουσικών έργων (π.χ. τραγούδια) με βάση το μουσικό είδος, τη διάθεση, το ύφος και τον εκτελεστή (Mandel and Ellis, 2005).[4]

Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης Dewey (DDC)

Το πιο δημοφιλές ενδεχομένως ταξινομικό σύστημα μέχρι και τη δεκαετία του ’50 ήταν το *DDC* (Dewey Decimal Classification)[5] στις μεσαίες δημόσιες βιβλιοθήκες, αλλά και στις περισσότερες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες (κολλεγίων) στην Αμερική.[6] Η εξέλιξη της σύγχρονης μουσικής, αλλά και της μουσικής έρευνας τα τελευταία 70 χρόνια δεν μπορούσε πλέον να καλυφθεί μέσω του δεκαδικού συστήματος ταξινόμησης, το οποίο προκαλούσε αρκετές φορές σύγχυση με τις ανακολουθίες του, σε αντίθεση με το σύστημα της LC, του οποίου τα τρωτά τη συγκεκριμένη περίοδο ήταν πολύ λιγότερα, σε σχέση πάντα με το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης.

Το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης ονομάστηκε έτσι από τον δημιουργό του Melvil Dewey και είναι κατάλληλο για όλους τους γνωστικούς τομείς. Το σύστημα δημιουργήθηκε το 1876.[7] Η 23η έκδ. (2011) περιλαμβάνει τις εξής τάξεις:[8]

σύγχρονη ανθρώπινη γνώση. Είναι μη συστηματικά και φέρουν «υποκειμενικά» χαρακτηριστικά και προβλήματα κριτικής φύσης, τα οποία δεν επιλύονται μέσω των αναθεωρήσεων των συστημάτων. Σύμφωνα πάλι με τους ίδιους, πρέπει να εγκαταλειφθούν και να δομηθούν νέα ταξινομικά συστήματα. Βλ. Zins, C. and Santos, P. L.V. A. C., 2011 Mapping the knowledge covered by library classification systems. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(5), pp.877–901. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.21481/pdf> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014]

[1]Το Alpha–Numeric System for Classification of Sound Recordings εισήχθη στις μικρές και δημόσιες βιβλιοθήκες το 1969. Δεν αποτελεί σύστημα ταξινόμησης της γνώσης. Στηρίζεται σε τρεις βασικές έννοιες: 1. Εκείνη της θεματικής κατηγορίας δίνοντας έμφαση στη μουσική φόρμα. 2. Στο μήκος/έκταση του μουσικού έργου. 3. Στη μοναδικότητα του ταξινομικού αριθμού. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά, βλ. CAL State University Library, 2014, *The ANSCR Classification System for sound recordings.* [online] Available at: <http://web.calstatela.edu/library/guides/anscr_class.htm> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[2]Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Music cataloging at Yale. 2013. *Using the Cutter-Sanborn Three-Figure Author table.* [online] Available at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/callocal.htm#cuttertable> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].

[3]Βλ. MIR.

[4]Βλ. Mandel, M. I., and Ellis, D. P., 2005. Song-level features and support vector machines for music classification. In: *ISMIR 2005: 6th International Conference on Music Information Retrieval: Proceedings: Variation 2: Queen Mary, University of London & Goldsmiths College, University of London, 11-15 September.* London: Queen Mary, University of London.

[5]Βλ. Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης.

[6]Βλ. Meyer-Baer, K., 1951. Classification in American music libraries. *The Music Review*, 12, pp.78-82.

[7]Βλ. *“A classification and subject index for cataloguing and arranging the books and pamphlets of a library*”.

[8]Το αρχικό σχήμα ήταν πολύ αραιά ανεπτυγμένο: π.χ.

780 Music
781 General Principles and Musical Forms
782 Vocal music
783 Music for single voices
784 Instruments & instrumental ensembles and their music
785 Ensembles with only one instrument per part
786 Keyboard, mechanical, electrophonic, percussion instruments
787 Stringed instruments (Chordophones)
788 Wind instruments (Aerophones)
789 Not assigned or no longer used

Σχήμα: Πίνακας DDC 23rd ed.

Η πλειονότητα των βιβλιοθηκονόμων εμφανίζονται μη ικανοποιημένοι από τη διαχείριση της μουσικής από το *DDC*. Ένας από τους κύριους λόγους είναι ο ανεπαρκής διαχωρισμός της έντυπης μουσικής (παρτιτούρες) από τα βιβλία τα σχετιζόμενα με τη μουσική. Το *DDC* έχει δεχθεί κριτική για την αδυναμία που εμφανίζει να παρακολουθεί και να ενημερώνεται με βάση τις τρέχουσες εξελίξεις στον τομέα της μουσικής, ενώ παράλληλα φαίνεται ότι έχει δεχθεί κριτική για μονομερή κάλυψη ή έμφαση στην κάλυψη της Δυτικής μουσικής, με ελάχιστη έως ανύπαρκτη κάλυψη της προερχόμενης από άλλους πολιτισμούς μουσικής.

Μια σύγκριση με προηγούμενες εκδόσεις του συστήματος και κυρίως με την πρώτη (19η έκδοση), αποδεικνύει πόσο λίγο είχε εξελιχθεί το σύστημα, τουλάχιστον μέχρι και τις αρχές του 21ου αιώνα (McKnight, 2002). Από την 20ή έκδοση και μετά είναι καλύτερα διακριτή η διαφοροποίηση της μουσικής μονογραφίας από την έντυπη μουσική (παρτιτούρα) με την χρήση του προθέματος M (Music) στο πάνω μέρος του ταξιθετικού συμβόλου.[1]

Το *DDC* παρουσιάζει επίσης προβλήματα σχετικά με το πώς και πόσο εξαντλητικά διαχειρίζεται τη μουσική των διαφόρων πολιτισμών, ένα πρόβλημα που διογκώνεται αναλογικά με την αύξηση του ενδιαφέροντος προς την παγκόσμια μουσική.

Το Δεκαδικό Σύστημα ταξινόμησης του Dewey (*DDC*) είναι διαθέσιμο πλέον και σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή και υποστηρίζεται από την OCLC.[2]

---

780 Music
781 Theory
782 Dramatic
783 Church
784 Vocal
785 Instrumental
786 Piano and organ
787 Stringed instruments
788 Wind instruments
789 Associations and institutions

[1]Η συγκεκριμένη πολιτική ακολουθείται και από την Βιβλιοθήκη του ΤΜΣ-Ι.Π. Από το 2012 η συλλογή με τις παρτιτούρες και τις ηχογραφήσεις υποβάλλεται σε αναδρομική τεχνική επεξεργασία και ταξινόμηση. Για τις παρτιτούρες χρησιμοποιείται το πρόθεμα M (Music), για τις ηχογραφήσεις το πρόθεμα MR (Music Recordings) και για τις μαγνητοσκοπήσεις μουσικής το πρόθεμα VM (Video Music).

[2]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το DDC, βλ. Dewey Services overview, 2014. [online] Available at: <https://www.oclc.org/dewey.en.html.> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

Ταξινομικό σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (LCC:M)

Το Ταξινομικό Σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress Classification, LCC) δημιουργήθηκε το 1902, τέθηκε σε εφαρμογή το 1902 και αναθεωρήθηκε το 1917 από τον Oscar Sonneck. Είχε 3 τάξεις *M (Music), ML (Music literature ή Literature of music),* και *MT (Music instruction and study)*. Είχε επίσης 15.000 περίπου υποδιαιρέσεις. Οι επικεφαλίδες δεν ήταν τόσο ασαφείς, όπως στο *DDC, ενώ* περιλαμβάνονται οι περισσότερες επικεφαλίδες που θεωρείται ότι χρησιμοποιούνται στη μουσική. Το μόνο μειονέκτημα κατά την Kathy Meyer-Baer (1970) συνίστατο στο ότι οι 3 κατηγορίες ήταν πολύ μεγάλες, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται επικαλύψεις στις υποδιαιρέσεις. Επίσης ο όρος μουσική βιβλιογραφία (Literature of music) είναι πολύ γενικός και ασαφής και η κατηγορία ML αποδεικνύεται εξαιρετικά μεγάλη. Παράλληλα, τα βιβλία που αφορούν στη θεωρία της μουσικής, τα οποία το σύστημα της LC τα τοποθετεί στη «*Μουσική διδασκαλία και μελέτη=MT, Music instruction and study»* θα έπρεπε να τοποθετούνται στην κατηγορία ML (Literature of music).[1]

Το συμπέρασμα που προκύπτει με βάση τις παρατηρήσεις της Meyer-Baer (1951) είναι ότι ζητήματα που σχετίζονται με την αντικατάσταση του *DDC* από κάποιο άλλο περισσότερο αξιόπιστο ταξινομικό σύστημα είναι κυρίως οικονομικής φύσης. Η αναδιοργάνωση των μουσικών συλλογών στις δημόσιες και τις πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες χρειάζεται χρόνο και χρήμα. Ωστόσο, όσο πιο γρήγορα συμβαίνουν τέτοιου είδους αλλαγές, τόσο το καλύτερο. Το σύστημα *LCC:M* έχει λιγότερα προβλήματα συγκρινόμενο με το *DDC*, ενώ εκείνο που πρέπει να ληφθεί κυρίως υπόψη μακροχρόνια πρέπει να είναι η αντιστοιχία και η εξέλιξη του ταξινομικού συστήματος σύμφωνα με την τρέχουσα γνώση και τις επιστημονικές εξελίξεις. Η ταξινόμηση πρέπει να είναι ευέλικτη κι όχι στατική ή στάσιμη. Οι τάξεις πρέπει να είναι σαφείς και να μην υπάρχουν επικαλύψεις. Τα πληροφοριακά έργα πρέπει να μπορούν να υποβληθούν σε διαφορετική διαχείριση. Τα έργα γενικά και τα μουσικά έργα πιο ειδικά, πρέπει να θεωρούνται και να προσεγγίζονται μέσα από την οπτική του αναγνώστη/χρήστη.

1. Ο χρήστης μπορεί να αναζητά μουσική είτε αυτή προορίζεται για εκτέλεση, είτε για ανάγνωση. Όλα τα τεκμήρια τα σχετικά με αυτό το είδος πρέπει να βρίσκονται στην τάξη *M (Music)*.
2. Ο χρήστης πρέπει να μπορεί να εμβαθύνει και να αναζητά περισσότερες πληροφορίες σε σχέση με ένα συγκεκριμένο κομμάτι ή μουσικό έργο. Αυτή η αναζήτηση μπορεί να γίνει με δύο τρόπους, είτε αναζητώντας και μελετώντας τη δομή του κομματιού, είτε αναζητώντας κι ανακαλύπτοντας το βαθύτερο νόημα του έργου και αξιολογώντας το. Οι μονογραφίες που πρόκειται να χρειαστεί ο χρήστης γι' αυτόν τον σκοπό πρέπει να βρίσκονται όλες στην τάξη *ML (Music theory)*.
3. Υπάρχει ακόμη μια προσέγγιση, η οποία αφορά στην ιστορική μέθοδο, μέσω της οποίας ο χρήστης προσπαθεί να προσδιορίσει το ύφος του κομματιού, την περίοδο, τον συγγραφέα, την ευθύνη, κ.τ.λ. Οι μονογραφίες από τις οποίες θα αντλεί τις σχετικές πληροφορίες πρέπει να βρίσκονται στην τάξη *MH (Music history)*. Οι τάξεις γενικά δεν πρέπει να είναι ούτε πολύ μικρές, ούτε πολύ μεγάλες. Η έκταση ή το μέγεθος της κάθε τάξης εξαρτάται από το μέγεθος ή την έκταση των μεμονωμένων συλλογών. Σε κάθε βιβλιοθήκη αυτά τα τμήματα αναπτύσσονται τόσο με βάση το υλικό, όσο και με βάση τις ανάγκες του χρήστη.[2]

---

[1] Βλ. Meyer-Baer, K., 1970. *Music of the spheres and the dance of death: studies in musical iconology.* Boston, Mass.: Da Capo Press και Smiraglia, R. P., 2006. *Bibliographic control of music, 1897-2000*. Lanham, Maryland: Scarecrow Press.

[2] Ibid.

Το Μουσικό Τμήμα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress Music Division)[1] είχε μέχρι και τη δεκαετία του ’60 τον μόνο ταξινομημένο κατάλογο στη μουσική στις ΗΠΑ. Αν και δεν συνιστούσε άρτιο εργαλείο, ωστόσο παρείχε επαρκή θεματική ανάλυση των συλλογών με συνεχείς βελτιώσεις μέχρι και σήμερα. Το 1943 ο θεματικός κατάλογος της μουσικής μετατράπηκε σε ταξινομημένο κατάλογο. Χωρίς καμία αλλαγή στον δελτιοκατάλογο, οι εγγραφές εμπλουτίστηκαν με την προσθήκη του ταξινομικού αριθμού. Το ταξιθετικό σύμβολο σχηματιζόταν από τον ταξινομικό αριθμό και το αρχικό γράμμα (συνθέτης ή τίτλος). Τα υπόλοιπα στοιχεία του ταξιθετικού συμβόλου συμπληρώνονταν από την επικεφαλίδα (όνομα ή τίτλο), τίτλο και χρονολογία δημοσίευσης του τεκμηρίου.

Συνοψίζοντας αυτό που διαπιστώνεται είναι, ότι τόσο το *DDC,* όσο και το *LCC:M* έχουν προσεγγίσει την οργάνωση των τεκμηρίων με βάση το μέσο εκτέλεσης, τον συνθέτη και τη μουσική μορφή. Παρά το γεγονός, ότι το *DDC* είναι το πιο ευρέως διαδεδομένο ταξινομικό σύστημα. είναι το λιγότερο αποτελεσματικό από τα δύο (Hack and Shwegel, 1994).[2] Μέρος του προβλήματος προκύπτει από τις αναρίθμητες μεταβολές και αλλαγές στις διάφορες εκδόσεις του σχήματος,[3] με σημαντικότερο εξ αυτών την τάση του συστήματος να ομαδοποιεί βιβλία και παρτιτούρες, με προαιρετική την χρήση των προθεμάτων, M, MR και VM, ενώ σημαντικό είναι και το πρακτικό θέμα της τοποθέτησης/φύλαξης όλων των διαφορετικών μορφών εκτύπωσης της μουσικής, π.χ., που θα φυλάσσονται και πώς θα διακρίνονται οι παρτιτούρες μεγάλων διαστάσεων από τις παρτιτούρες μινιατούρες (mini-scores), δεδομένου ότι δεν μπορούν να βρίσκονται τοποθετημένες στο ίδιο ράφι ή στον ίδιο χώρο.

Το *LCC:M*[4] θεωρείται γενικά καταλληλότερο για μεγάλες συλλογές κι έχει το πλεονέκτημα της σαφούς και υποχρεωτικής διάκρισης της μουσικής σε τρεις κατηγορίες, ωστόσο και σε αυτό το σχήμα ασκείται αντίστοιχα κριτική ως προς την ευελιξία και την ικανότητα του να παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις στην οργάνωση της μουσικής γνώσης.[5]

---

[1]Ο Oscar George Theodor Sonneck, 1873-1928, υπήρξε ο πρώτος διευθυντής του Μουσικού Τμήματος της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου. Κατά τη διάρκεια της θητείας του διαμόρφωσε την Τάξη M του ταξινομικού συστήματος της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου.

[2]Hack, I. and Schwegel, R., 1994. Music collections. In: Sheehy, C. A., ed., 1994. *Managing performing arts collections in academic and public libraries*. Libraries Unlimited. pp.113-142.

[3]Αυτή τη στιγμή ισχύει η 23η έκδ. του DDC. Στην Ελλάδα το ΕΚΤ (Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης), σε συνεργασία με την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων κι Επιστημόνων της Πληροφόρησης, ανέλαβε το 1999 και ολοκλήρωσε το 2001 το έργο της απόδοσης και έκδοσης στα ελληνικά της Δεκαδικής Ταξινόμησης Dewey, συγκεκριμένα της 13ης συνοπτικής έκδοσης. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σχετικά ΕΚΤ, 2005. *Δεκαδική ταξινόμηση Dewey:13η συνοπτική έκδοση: πρακτικός οδηγός.* [pdf] Available at: <http://www.ekt.gr/products/dewey/odigos.pdf> [Προσπελάστηκε 28 Ιουλίου 2014].

[4]Περισσότερα για το Ταξινομικό Σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου στη διεύθυνση: Music Cataloging at Yale-Call numbers, 2010. *Outline of Library of Congress Classification: Class M*. [online] Available at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/classm.htm#outline> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[5]Μια συχνή κριτική που ασκείται στο σχήμα είναι η ανεπαρκής κάλυψη νέων θεματικών περιοχών.

Κεφάλαιο 2. Υπηρεσίες αναφοράς και Πληροφοριακές ανάγκες[1] των Μουσικών (Θεωρητικών–Εκτελεστών) ως ειδικής κατηγορίας χρηστών

Μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι ως επιστήμονες της πληροφορίας

Ο τομέας της Επιστήμης της Πληροφορίας συνεχώς μεταβάλλεται απαιτώντας από τους επιστήμονες της πληροφορίας διαρκή ενημέρωση και εφόσον κρίνεται απαραίτητο και επαναπροσδιορισμό των θεμελιωδών αρχών αυτής.

Σύμφωνα με τον ASIS (Association for Information Science)[2] για τον όρο Επιστήμη της Πληροφορίας (ή Επιστήμη της Πληροφόρησης, όπως έχει επίσης αποδοθεί ο όρος) έχει δοθεί ο εξής ορισμός: *«Η επιστήμη της πληροφορίας ασχολείται με την παραγωγή, τη συλλογή, την οργάνωση, την ερμηνεία, την αποθήκευση, την ανάκτηση, τη διάχυση, τη μετατροπή και τη χρήση της πληροφορίας, με συγκεκριμένη έμφαση στις εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας σε αυτές τις περιοχές. Ως επιστήμη, επιδιώκει να δημιουργήσει και να δομήσει ένα σώμα επιστημονικής, τεχνολογικής γνώσης, καθώς και ένα σώμα γνώσης συστημάτων, σχετιζομένων με τη μεταφορά της πληροφορίας. Φέρει συγχρόνως συστατικά καθαρής επιστήμης (θεωρία), οι οποίες εξετάζουν το θέμα, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη την εφαρμογή και εφαρμοσμένων επιστημών (πρακτική), οι οποίες αναπτύσσουν υπηρεσίες και προϊόντα».*

Σύμφωνα με τον Chaim Zins (2007)[3] η Επιστήμη της Πληροφορίας ασχολείται με τη δημιουργία, τη διάχυση και τη χρήση της γνώσης. Εντός του συγκεκριμένου πλαισίου υπάρχουν δύο υποπεριοχές: η μια αφορά στη θεώρηση ζητημάτων αναφορικά με συμπεριφορές του ανθρώπου, του κοινωνικού συνόλου και οργανισμών που σχετίζονται με την πληροφορία και η δεύτερη αφορά σε τεχνολογικής φύσης ζητήματα που σχετίζονται με τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των πληροφοριακών συστημάτων.[4] Η Επιστήμη της Πληροφορίας μπορεί να θεωρηθεί επίσης, ότι είναι η μελέτη των φαινομένων των συστημάτων, των πληροφοριακών τους υποσυστημάτων και διαδικασιών και της αλληλοσυσχέτισης τους μέσω διαφορετικού περιβάλλοντος περιεχομένου.

Η έννοια της Επιστήμης της Πληροφορίας περιλαμβάνει πολλούς τομείς γνώσης και επιστημονικά πεδία και καλύπτει έννοιες όπως "*Information studies, Library and Information Science, Documentation, Informatics, Bibliography, Information Technology, Library Science"*. Η Επιστήμη της Πληροφορίας συμπεριλαμβάνει τόσο την παραδοσιακή Βιβλιοθηκονομία, όσο και σημαντικό τμήμα της Επιστήμης της Πληροφορίας και έχει ως αντικείμενο την επιστημονική διερεύνηση του χώρου της πληροφόρησης (Τοράκη, 2008).

---

[1]Information Need.

[2]Asis & T., 2014. *The Information Association for the Information Age*. [online] Available at: <http://www.asis.org> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[3]Zins, C., 2007. Conceptions of information science. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, [e-journal] 58(3), pp.335–350. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20507/pdf> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

[4]Μπορεί επίσης να θεωρηθεί σε ένα στενότερο πλαίσιο ότι είναι η μελέτη των μηνυμάτων στο πλαίσιο του περιεχομένου της ανθρώπινης επικοινωνίας, η οποία περιέχει ως διαδικασία τη μεταφορά του μηνύματος, την επιλογή της πληροφορίας και την κατανόηση της (Zins, 2007).

Η Επιστήμη της Πληροφορίας είναι ένα από τα έξι πεδία γνώσης που θέτουν τα θεμέλια αυτού που αποκαλούμε «Μεταγνώση της ανθρώπινης γνώση».[1] Η Επιστήμη της Πληροφορίας ασχολείται με τον καθορισμό εκείνων των παραγόντων που επηρεάζουν την απόδοση των πληροφοριακών συστημάτων (π.χ. βιβλιοθήκες). Η θεωρία ενός προβλήματος στο πλαίσιο ενός LIS (Library Information System), π.χ. αναφορικά με την ευρετηρίαση, πρέπει να είναι σε θέση να παρέχει τη θεωρία των βασικών παραγόντων που επηρεάζουν την ποιότητα αυτής της διαδικασίας, π.χ. της ευρετηρίασης.

Ο επιστήμονας της πληροφορίας (Information Scientist) λειτουργεί συγχρόνως ως αποδέκτης και τροφοδότης της πληροφορίας. Λαμβάνει τις πληροφορίες στο πλαίσιο ενός οργανωμένου πληροφοριακού περιβάλλοντος, επεξεργάζεται τις πληροφορίες, τις κωδικοποιεί, τις οργανώνει, τις διαχειρίζεται (Κυριάκη-Μάνεση, 1999).

Διάφορα είδη χρήσιμης γνώσης για τους βιβλιοθηκονόμους/τεκμηριωτές/επιστήμονες της πληροφορίας είναι:

1. Ευρύ γνωστικό υπόβαθρο.
2. Γνώση σχετικά με διαφορετικά πεδία ορισμού που προωθούνται (π.χ. μουσική).
3. Γνώση σχετικά με τη φιλοσοφία και την κοινωνιολογία της επιστήμης.
4. Γνώσεις οικονομικών και διοίκησης.
5. Γνώσεις σχετικά με συγκεκριμένες πληροφοριακές πηγές, όπως βάσεις δεδομένων, διαδικτυακές πηγές, νέες μορφές βιβλιογραφίας και δημοσιεύσεων.[2]
6. Γνώση σχετικά με την τεχνολογία της πληροφορίας (IT).
7. Γλωσσικές και επικοινωνιακές δεξιότητες.

Ιστορικά, οι διαφορετικές επαγγελματικές ομάδες στον χώρο της βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφορίας (LIS) έχουν υιοθετήσει διαφορετικές στρατηγικές σε σχέση με την ανάπτυξη της τεχνολογίας της πληροφορίας και της επιστήμης των υπολογιστών.[3] Οι μεγάλες βιβλιοθήκες και τα πληροφοριακά συστήματα μπορούν να είναι πλήρως επανδρωμένα σε εξειδικευμένο προσωπικό, τόσο σε περιοχές με βάση το περιεχόμενο (θεματικοί βιβλιοθηκονόμοι), όσο και σε διοικητικά, τεχνικά, εκπαιδευτικά, αλλά και θέματα marketing (form specialists). Οι μικρές όμως βιβλιοθήκες και πληροφοριακά συστήματα πρέπει να στηρίζονται σε γενικούς βιβλιοθηκονόμους (generalists), οι οποίοι μπορούν να διαχειριστούν ευρείες θεματικές περιοχές και διαφορετικές λειτουργίες.

Δεν σημαίνει αυτό σε καμιά περίπτωση ότι μπορεί κάποιος να μάθει για τις μουσικές βάσεις δεδομένων, τις μουσικές πληροφοριακές πηγές, τις ανάγκες της μουσικής κοινότητας, τα προβλήματα στην ανάκτηση τεκμηρίων ή πληροφοριών σχετικών με τη μουσική, κ.τ.λ., μελετώντας τις έννοιες μουσική και πληροφορία, σαν να πρόκειται για δύο εντελώς ξεχωριστές έννοιες μεταξύ τους, οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν συνδυαστικά σε επόμενο στάδιο. Η πραγματική πρόκληση για την Επιστήμη της Πληροφορίας είναι η ανάπτυξη συγκεκριμένης γνώσης, η οποία είναι σχετικά ανεξάρτητη από τη θεματική γνώση, χωρίς να είναι όμως μια αφηρημένη έννοια.

Οι θεματικοί βιβλιοθηκονόμοι/τεκμηριωτές, ή ακόμη και οι παραδοσιακοί βιβλιοθηκονόμοι είναι εκείνοι που μπορεί να ανταποκριθούν επιτυχώς σε μια εξειδικευμένη

---

[1]Παράλληλα με την Επιστήμη της Πληροφορίας, πεδία Μετα-γνώσης θεωρούνται η Φιλοσοφία της Γνώσης, η Επιστημολογία, η Φιλοσοφία της Επιστήμης, η Ιστορία της Επιστήμης, η Κοινωνιολογία της Γνώσης και η Μεθοδολογία της Επιστήμης (Τοράκη, 2008).

[2]Βλ. *Βάσεις Δεδομένων –Μηχανές αναζήτησης –Μεταμηχανές αναζήτησης –Θεματικοί Κατάλογοι-Gateways E-books-Blogs-RSS (Really Simple Syndication = Πολύ Απλή Διανομή)-Integrated media players-Pod casting Publishing on demand-devices-Wikipedia.*

[3]Οι τεκμηριωτές κυρίως, έχουν υιοθετήσει την στρατηγική *"content-oriented"* με την έννοια ότι αποκτούν, εφαρμόζουν και αναπτύσσουν τις βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων με σκοπό την ανάκτηση του περιεχομένου των άρθρων των περιοδικών εκδόσεων και των αναφορών με διάφορους σύνθετους τρόπους. Οι γενικοί βιβλιοθηκονόμοι από την άλλη έχουν υιοθετήσει την στρατηγική *"form-oriented"* προσπαθώντας να παράγουν πλήρεις καταλόγους βιβλιοθηκών αξιοποιώντας τις δυνατότητες των υπολογιστών.

λειτουργία/υπηρεσία της βιβλιοθήκης, τυπικό παράδειγμα της οποίας θεωρούνται και οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι. Αυτοί ωστόσο δεν θεωρούνται ειδικοί, όπως οι επιστήμονες, ή οι ακαδημαϊκοί στα πανεπιστήμια (Hjørland, 2000).

Ο ρόλος αυτών των βιβλιοθηκονόμων είναι πολύ πιο ευρύς, καθώς αυτοί διαχειρίζονται πολλά και διαφορετικά πεδία, όπως τους παραγωγούς της πληροφορίας, τα κανάλια επικοινωνίας, βάσεις δεδομένων, θεματικές γλώσσες, ομάδες χρηστών, κ.τ.λ. Προτιμότερο θα ήταν να περιγράφονται με τον όρο domain-generalists (βιβλιοθηκονόμοι γενικού πεδίου).[1]

Οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα καθορίζονται από την επάρκεια των προσόντων των βιβλιοθηκονόμων. Οι τεκμηριωτές και οι ειδικοί της πληροφορίας ασχολούνται με την αναζήτηση πληροφοριών σε βάσεις δεδομένων, στο διαδίκτυο, κ.τ.λ., καθώς και με την αναζήτηση πληροφοριών οργανωμένων σε αριθμητικά ταξινομικά συστήματα, facet-based ταξινομικά συστήματα, και ά.

Η επαγγελματική γνώση επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις ιδεολογίες που επικρατούν εντός κάθε ιδρύματος. Κάποιες φορές η γνώση μιας επιστήμης μπορεί να έρχεται σε σύγκρουση με τη γνώση σε άλλες επιστήμες. Αυτό μπορεί να σταθεί εμπόδιο στην περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα, καθώς και του επαγγέλματος, το οποίο καλείται να υπηρετήσει ο βιβλιοθηκονόμος/επιστήμονας της πληροφορίας.

Οι πρακτικές του τομέα της Βιβλιοθηκονομίας και της Επιστήμης της Πληροφορίας είναι:

- Αναζήτηση/ανάκτηση πληροφοριών.
- Ταξινόμηση και ευρετηρίαση.
- Επιλογή τεκμηρίων και ανάπτυξη συλλογής.
- Σχεδιασμός πληροφοριακών συστημάτων.
- Έλεγχος ποιότητας των πληροφοριακών υπηρεσιών.
- Εκπαίδευση/διδασκαλία στην αναζήτηση πληροφοριών/τεκμηρίων/βιβλιογραφίας, και ά.

Όλες οι μορφές πρακτικής μπορούν να εκτελεστούν είτε από γενικό βιβλιοθηκονόμο, είτε από βιβλιοθηκονόμο ορισμένου θεματικού πεδίου, όπως π.χ. ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος ή ειδικός της μουσικής πληροφόρησης.

Με την αύξηση των ηλεκτρονικών πηγών, blogs, κοινωνικών δικτύων, κ.τ.λ., είναι αναμενόμενο ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος να αισθάνεται ότι δεν μπορεί να διαχειριστεί όλο αυτόν τον όγκο πληροφοριών. Είναι λοιπόν ιδιαίτερα σημαντικό να αποκτήσει και εκείνες τις δεξιότητες που θα του επιτρέπουν να διακρίνει, τι είναι σημαντικό και τι όχι.

Το σημαντικότερο όφελος για τον μουσικό βιβλιοθηκονόμο είναι ότι έχει πρόσβαση στην πληροφόρηση. Ο κάθε βιβλιοθηκονόμος πρέπει να βρει τρόπους να οργανώνει τα δεδομένα που θεωρεί σημαντικά, να τα ελέγχει σε τακτά χρονικά διαστήματα και να διαγράφει ό,τι δεν θεωρεί σχετικό με τα ενδιαφέροντα του ή τον επιστημονικό τομέα με τον οποίο ασχολείται (Smith, 2006).[2]

Υπάρχουν πολλά θέματα, τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όσο οι επιστημονικές εξελίξεις προχωρούν. Η προσέγγιση τους πρέπει να έχει ως γνώμονα την παροχή καλύτερων υπηρεσιών αναφοράς και πληροφόρησης, καθώς και των αμιγώς βιβλιοθηκονομικών υπηρεσιών, π.χ. καταλογογράφηση. Πρέπει επίσης η προσέγγιση τους να στηρίζεται σε μια συνολική μελέτη και εικόνα όλων των παρεχόμενων υπηρεσιών από μια βιβλιοθήκη κι όχι σε μελέτη μεμονωμένων τομέων αυτής. Πρέπει παράλληλα να υπάρχει αφομοίωση κι ενσωμάτωση των νέων προσφερόμενων υπηρεσιών και μεθόδων στις παλιές υπηρεσίες και μεθόδους.

---

[1] Μ.τ.Σ.

[2] Smith, P., 2006. The academic librarian. In: Conor, E., ed., 2006. *An introduction to reference services in academic libraries.* New York: The Haworth Information Press. pp.183-189.

Η κάθε βιβλιοθήκη και οι υπηρεσίες της αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου συνόλου και κάτω από αυτό το πρίσμα οφείλει να γίνεται τελικά η οποιαδήποτε προσέγγιση. Μια από τις βασικές υποχρεώσεις των μουσικών βιβλιοθηκονόμων είναι να ενημερώνονται διαρκώς για τις νέες τάσεις και εξελίξεις στο επάγγελμα τους. Οι παραδοσιακοί ρόλοι και καθήκοντα των μουσικών βιβλιοθηκονόμων δεν εξαφανίζονται, αλλά αυξάνονται. Κάποιοι ρόλοι γίνονται δευτερεύοντες, κάποιοι άλλοι κερδίζουν συνεχώς έδαφος. Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι προκειμένου να μπορούν να παρακολουθούν τις εξελίξεις πρέπει να διακρίνουν άμεσα τις νέες αλλαγές και απαιτήσεις

Κάθε μουσική βιβλιοθήκη οφείλει να αναπτύσσει μια στρατηγική με σαφείς στόχους, όσον αφορά στην παροχή υπηρεσιών αναφοράς.

Στόχος 1ος: οφείλει να συνδέει τους φοιτητές με τις πληροφορίες που χρειάζονται για να διεκπεραιώσουν τις υποχρεώσεις τους στη διάρκεια των σπουδών τους.

Στόχος 2ος: είναι απαραίτητη η υιοθέτηση δεξιοτήτων από τους χρήστες αναφορικά με την ταύτιση, πρόσβαση, αξιολόγηση και χρήση της πληροφορίας.

Στόχος 3ος: μέσα από τη συνεχή έρευνα και εξέλιξη η βιβλιοθήκη αποτελεί μια απαράμιλλη πηγή άριστης καθοδήγησης, υποστήριξης και διδασκαλίας.

Στόχος 4ος: η βιβλιοθήκη προσπαθεί να προσεγγίσει μέχρι και τον τελευταίο φοιτητή σε κάθε επίπεδο σπουδών.

Στόχος 5ος: η βιβλιοθήκη οφείλει να γνωρίζει όλον τον πληθυσμό που εξυπηρετεί, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και τις ανάγκες του, προκειμένου να μπορεί να τις καλύψει.

Όλα αυτά γίνονται εφικτά εφόσον:

- Το προσωπικό της βιβλιοθήκης εκπαιδεύεται/ενημερώνεται διαρκώς.
- Η βιβλιοθήκη επικεντρώνεται κι εστιάζει σε πολιτικές και πρακτικές άμεσα συνδεδεμένες με τη μαθησιακή διαδικασία (Guerrero, 2006).[1]

Υπηρεσίες αναφοράς

Οι υπηρεσίες που παρέχονται από τις μουσικές βιβλιοθήκες επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από την υφιστάμενη τεχνολογία. Στο πλαίσιο αυτό παράλληλα με τον όρο *«αναφορά»* που εμφανίζεται για πρώτη φορά το 1880 περίπου, χωρίς ωστόσο να μπορεί να ταυτιστεί με ακρίβεια πότε ακριβώς γεννήθηκε ο όρος (James, 2003),[2] εμφανίζονται και *«οι όροι «ψηφιακή αναφορά» (digital reference), «εικονική αναφορά» (virtual reference), «ηλεκτρονική αναφορά» (e-reference), «Διαδικτυακές πληροφοριακές υπηρεσίες» (Internet information services) "live reference" και "real-time reference" που χρησιμοποιούνται εναλλακτικά για να περιγράψουν υπηρεσίες αναφοράς που κάνουν χρήση της τεχνολογίας με κάποιο τρόπο»* (IFLA, 2008).[3]

Σύμφωνα με τον RUSA (Reference and User Services Association)[4] στην έννοια *έργο αναφοράς (reference work)* περιλαμβάνονται *«συναλλαγές και άλλες δραστηριότητες, όπως δημιουργία, διαχείριση και αξιολόγηση της πληροφορίας ή των ερευνητικών πηγών, των εργαλείων και των υπηρεσιών»* (2008).

Στον συγκεκριμένο ορισμό διευκρινίζεται ότι:

---

[1]Gurrero, T. S., 2006. What they don't teach you in Library School: experience is the real teacher. In: Conor, E., ed., 2006. *An introduction to reference services in academic libraries.* New York: The Haworth Information Press.

[2]Το 1836 εμφανίζεται για πρώτη φορά ο όρος *«Βιβλίο αναφοράς» (Book of reference).* Βλ. Oxford Dictionary, ενώ το 1858 εμφανίζεται ο όρος *"Reference Library"*. Το 1943 εμφανίζεται επίσης ο όρος *"Reference Department"*.

[3]IFLA, 2014. *Reference and Information Services Section*, 2008. [online] Available at: <http://archive.ifla.org/VII/s36/pubs/drg03.htm> [Προσπελάστηκε 21 Μαρτίου 2014].

[4]Βλ. ALA, RUSA, 1996-2014. *Definitions of reference*. [online] Available at: <http://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/definitionsreference> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

- Η δημιουργία και η διαχείριση των πληροφοριακών πηγών περιλαμβάνει την ανάπτυξη και τη διατήρηση των ερευνητικών συλλογών, των οδηγών έρευνας, των καταλόγων, των βάσεων δεδομένων, των web sites, των μηχανών αναζήτησης, κ.τ.λ., που οι πελάτες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ανεξάρτητα, κατ' οίκον, ή μέσω απομακρυσμένης πρόσβασης, για την ικανοποίηση των πληροφοριακών τους αναγκών.
- Οι διαδικασίες αξιολόγησης περιλαμβάνουν τη μέτρηση και την αξιολόγηση του έργου αναφοράς, των πηγών/πόρων και των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης.

Ως *Συναλλαγές Αναφοράς ή Πληροφοριακές Συναλλαγές (Reference Transactions)* ορίζονται: *«Οι διαδικασίες παροχής συμβουλών/υπηρεσιών καθοδήγησης, κατά τις οποίες το προσωπικό της βιβλιοθήκης συστήνει, ερμηνεύει, αξιολογεί, ή/και χρησιμοποιεί τις πληροφοριακές πηγές, προκειμένου να βοηθήσει το κοινό στην ικανοποίηση συγκεκριμένων πληροφοριακών αναγκών. Οι συναλλαγές αναφοράς δεν περιλαμβάνουν τυποποιημένη εκπαίδευση ή συναλλαγές, οι οποίες παρέχουν βοήθεια σε σχέση με τοποθεσίες, προγράμματα, εξοπλισμό, προμήθειες, ή πολιτικές»* (RUSA, 2008).

Σύμφωνα με τον ARL (Association of Research Libraries)[1] και τον NCES (National Center for Education Statistics)[2] «*ως συναλλαγή αναφοράς ή πληροφοριακή συναλλαγή ορίζεται μια πληροφοριακή επαφή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώση, τη χρήση, τη σύσταση, την ερμηνεία ή την καθοδήγηση στη χρήση μιας ή περισσότερων πληροφοριακών πηγών από μέρος του προσωπικού της βιβλιοθήκης*» (ANSI/NISO,[3] Z39.7- 2013).[4] Ο όρος περιλαμβάνει υπηρεσίες πληροφόρησης και αναφοράς. Οι πληροφοριακές πηγές περιλαμβάνουν (a) έντυπο και μη έντυπο υλικό, (b) μηχαναγνώσιμες βάσεις δεδομένων (περιλαμβανομένης της καθοδήγησης με τη βοήθεια υπολογιστή), (c) τον κατάλογο ή καταλόγους της βιβλιοθήκης και των λοιπών αντιτύπων της, (d) άλλες βιβλιοθήκες και ιδρύματα μέσω επικοινωνίας ή αναφοράς και (e) άτομα εντός κι εκτός βιβλιοθήκης. Όταν το προσωπικό της βιβλιοθήκης χρησιμοποιεί πληροφόρηση, αποκτημένη από προηγούμενη χρήση, για να απαντήσει σε ένα ερώτημα, η συναλλαγή ορίζεται ως συναλλαγή αναφοράς, ακόμη και αν η πηγή δεν χρησιμοποιείται ξανά για την άντληση πληροφοριών. Εφόσον η επαφή περιλαμβάνει υπηρεσίες αναφοράς και καθοδήγησης, μπορεί να θεωρηθεί ως μια συναλλαγή αναφοράς.[5] Η διάρκεια δεν αποτελεί κριτήριο ορισμού μιας συναλλαγής ως συναλλαγής αναφοράς (RUSA, 2008).

Οι Βιβλιοθηκονόμοι Παροχής Υπηρεσιών Αναφοράς προς τους Χρήστες (Reference-and-User-Services-Librarians) είναι εκείνοι οι οποίοι βοηθούν, συμβουλεύουν και καθοδηγούν τους χρήστες στην πρόσβαση σε όλες τις μορφές της καταγεγραμμένης γνώσης. Η

[1]Association of Research Libraries (ARL), 2014. [online] Available at: <http://www.arl.org/> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].

[2]National Center for Educational Statistics (NCES), 2014. [online] Available at: <http://nces.ed.gov/about/> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].

[3]American National Standards Institute/National Information Standards Organization (ANSI/NISO).

[4]ANSI/NISO Z39.7-2013, 2013. *Information Services and Use: Metrics and Statistics for Libraries and Information Providers—Data Dictionary*. Baltimore, Maryland: NISO Available at: <http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/11283/Z39-7-2013_metrics.pdf> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].

[5]Μια συναλλαγή καθοδήγησης (directorial transaction) είναι μια πληροφοριακή επαφή, η οποία καθιστά δυνατή τη χρήση της βιβλιοθήκης μέσω της συμβολικής λογικής (logistical use) και δεν περιλαμβάνει τη γνώση, τη χρήση, τη σύσταση, την ερμηνεία ή την καθοδήγηση στη χρήση οποιοδήποτε άλλων πληροφοριακών πηγών, πέρα από αυτές που περιγράφουν τη βιβλιοθήκη, δηλαδή προγράμματα, εγχειρίδια, κ.τ.λ.

συγκεκριμένη βοήθεια και καθοδήγηση περιλαμβάνει άμεση και έμμεση παροχή υπηρεσιών προς τους χρήστες (RUSA, 2003).[1]

Οι υπηρεσίες αναφοράς και πληροφόρησης που παρέχονται ή πρέπει να παρέχονται από το Πληροφοριακό Τμήμα μιας βιβλιοθήκης είναι:

1. Πληροφορίες:
    - Γρήγορες ερωτήσεις αναφοράς.
    - Βιβλιογραφική επαλήθευση (Bibliographic verification).
    - Δια-δανεισμός.
    - Υπηρεσίες πληροφόρησης και αναφοράς (Information and referral services).
    - Παροχή υπηρεσιών επί πληρωμή (fee-based services) και ενδιάμεσοι πληροφόρησης (information brokering).
2. Καθοδήγηση
    - Υπηρεσίες παροχής συμβουλών προς αναγνώστες.
    - Βιβλιοθεραπεία (Bibliotherapy).[2]
    - Συμβουλές επιστημονικής συγγραφής.
    - Επιλεκτική διάχυση πληροφοριών.
3. Εκπαίδευση
    - Ατομικές εκπαιδεύσεις.
    - Ομαδικές εκπαιδεύσεις.
4. Κατανόηση των χρηστών και των αναγκών της κοινότητας συνολικά.
    - Κατανόηση του τρόπου με τον οποίο ο άνθρωπος αναζητά πληροφορίες με ή χωρίς βοήθεια.
    - Κατανόηση της ανάγκης αναγνώρισης της μοναδικότητας των πληροφοριακών αναγκών της κοινότητας.
    - Κατανόηση των παραδοσιακών και ψηφιακών μεθόδων που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι βιβλιοθηκονόμοι αναφοράς στη διαχείριση συγκεκριμένων πληροφοριακών αναγκών (James, 2003).

Τι σημαίνει Παροχή Υπηρεσιών Αναφοράς;

- Οι Βιβλιοθηκονόμοι Αναφοράς[3] επικοινωνούν με τους πελάτες και μεταξύ τους.
- Οι Βιβλιοθηκονόμοι Αναφοράς ερευνούν χρησιμοποιώντας πολλά διαφορετικά εργαλεία, έντυπα και ηλεκτρονικά.
- Οι Βιβλιοθηκονόμοι Αναφοράς αξιολογούν πηγές, πελάτες και τις δικές τους δεξιότητες στη διαχείριση ερευνητικών ζητημάτων.
- Οι Βιβλιοθηκονόμοι Αναφοράς εντοπίζουν τα προβλήματα της τεχνολογίας (Ford, 2008).[4]

Στο στάδιο διαμόρφωσης/σχεδιασμού υπηρεσιών αναφοράς πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι παρακάτω παράμετροι (RUSA, 2000):[5]

- Υπηρεσίες.

---

[1]Για περισσότερα, βλ. ALA, RUSA, 1996-2014. *Professional competencies for reference and user services librarians.* [online] Available at: <http://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/professional> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[2]Ως βιβλιοθεραπεία ορίζεται: *«Η χρήση επιλεγμένων βιβλίων με βάση το περιεχόμενο ενός σχεδιασμένου προγράμματος ανάγνωσης για την ανάκαμψη ασθενών που πάσχουν από νοητικές ασθένειες ή ψυχικές διαταραχές»*American Library Association (ALA), 2014. *Bibliotherapy*. [online] Available at: <http://www.ala.org/tools/bibliotherapy> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[3]Μ.τ.Σ. του όρου *Reference Librarians.*

[4]Βλ. Ford, C., 2008. *Crash course in reference*. Westport, Conn.: Libraries Unlimited. p.3.

[5]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά, βλ. ALA, RUSA, 1996-2014. *Guidelines for information services.* [online] Available at: <http://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/guidelinesinformation> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

- Πηγές/Πόροι.
- Πρόσβαση.
- Προσωπικό.
- Αξιολόγηση.
- Ηθικό πλαίσιο (ALA, 2008).[1]

Γιατί οι βιβλιοθήκες παρέχουν υπηρεσίες αναφοράς; Πώς προέκυψε τόσο μεγάλη ανάγκη;

- Η εκπαιδευτική έκρηξη. Περισσότεροι άνθρωποι εκπαιδεύονται, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αυξάνονται και αναπτύσσονται και το μέγεθος και η πολυπλοκότητα των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών εξελίσσεται παράλληλα (Bopp and Smith, 2011).[2]
- Το μεγαλύτερο πρόβλημα σε σχέση με την πληροφορία είναι ότι υπάρχει πολλή (πληροφορία). Αυτό ακριβώς το πρόβλημα καλείται να διαχειριστεί ο βιβλιοθηκονόμος αναφοράς.
- Η παροχή βοήθειας προς τους χρήστες συμβάλλει, ώστε οι τελευταίοι, ως αποδέκτες αυτής της βοήθειας να αισθάνονται καλύτερα για τη βιβλιοθήκη, ενώ σταδιακά βελτιώνεται ο συνολικότερος τρόπος θεώρησης αυτής.

Μια χρήσιμη μέθοδος προσέγγισης της πληροφοριακής ανάγκης του πελάτη είναι μέσω της συνέντευξης. Για την καλύτερη διαχείριση της συνέντευξης ως μεθόδου, προτείνεται η διάσπαση αυτής σε πέντε (5) μέρη:

- Έναρξη συνέντευξης.
- Διαπραγμάτευση ζητήματος.
- Έρευνα/Αναζήτηση πληροφοριών.
- Επικοινωνία των (ανακτημένων) πληροφοριών με το χρήστη.
- Κλείσιμο συνέντευξης (Ford, 2008).

Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι αναφοράς πρέπει να διαθέτουν ένα σύνολο ικανοτήτων προκειμένου να μπορούν να διεξάγουν τις πληροφοριακές συνεντεύξεις (reference interviews). Ως ικανότητες ορίζονται: *«Οι συμπεριφορές, τις οποίες επιδεικνύουν οι άριστοι διεκπεραιωτές (performers) με περισσότερη συνέπεια και αποτελεσματικότητα σε σχέση με τον μέσο όρο (διεκπεραιωτών)*». Στο ίδιο πλαίσιο, το 2013 ο RUSA συνέταξε οδηγίες σχετικά με τη συμπεριφορά των Παροχών Υπηρεσιών Πληροφόρησης και Αναφοράς.[3] Αυτές διακρίνονται σε:

- Γενικές οδηγίες που μπορούν να εφαρμοστούν σε οποιονδήποτε τύπο πληροφοριακής συναλλαγής, περιλαμβανομένης της προσωπικής και της απομακρυσμένης συναλλαγής.
- Διαπροσωπικές (In Person), πρόσθετες οδηγίες που αφορούν συγκεκριμένα σε κατά πρόσωπο συναντήσεις.
- Απομακρυσμένες (Remote) πρόσθετες οδηγίες, που αφορούν σε συγκεκριμένες συναντήσεις αναφοράς, όπου οι παραδοσιακές μορφές επικοινωνίας (οπτικές/λεκτικές) δεν περιλαμβάνονται. Τηλεφωνικές, εικονικές, κειμενικές (email, chat, κ.τ.λ.) και μέσω internet (skype) επικοινωνίες μπορούν να θεωρηθούν ως απομακρυσμένες συναλλαγές.

Πιο συγκεκριμένα η συμπεριφορά των άριστων βιβλιοθηκονόμων αναφοράς οφείλει να διέπεται από:

1. Προσήνεια (Approachability).

---

[1]Βλ. ALA, 1996-2014. *Code of ethics of the American Library Association*. [online] Available at: <http://www.ala.org/advocacy/proethics/codeofethics/codeethics> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].

[2]Βλ. Bopp, R. E. and Smith, L. C., eds., 2011. *Reference and information services.* 4th ed. Santa Barbara, California.:ABC-CLIO. p.6.

[3]ALA, RUSA, 1996-2014. *Guidelines for Behavioral Performance of Reference and Information Service Providers*, 2013. [online] Available at: <http://www.ala.org/rusa/resources/guidelines> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

2. Ενδιαφέρον (Interest).
3. Προσεχτική ακρόαση/Διερεύνηση (Listening/Inquiring).
4. Αναζήτηση (Searching).
5. Επακόλουθο/Συνέχεια (Follow up).

Ένας από τους βασικούς ρόλους του βιβλιοθηκονόμου αναφοράς είναι εκείνος του εκπαιδευτή με κύριο καθήκον την εκπαίδευση των χρηστών στη χρήση της βιβλιοθήκης. Η μορφή αυτή εκπαίδευσης έχει δύο μορφές: την άμεση και την έμμεση. Η άμεση εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από την άμεση επικοινωνία βιβλιοθηκονόμου και χρήστη και την εμπλοκή πολλών μέσων (καναλιών) επικοινωνίας στη διεξαγωγή της. Ένα εξ αυτών περιλαμβάνει και τον σχεδιασμό/παροχή/εφαρμογή προγραμμάτων πληροφοριακού γραμματισμού. Η έμμεση εκπαίδευση από την άλλη χαρακτηρίζεται από έμμεσες μορφές επικοινωνίας μεταξύ βιβλιοθηκονόμου και χρήστη, κυρίως με τη χρήση εκπαιδευτικών εργαλείων (Bopp and Smith, 2011).

Παράλληλα πρέπει να ληφθούν υπόψη κάποιες πτυχές της παροχής υπηρεσιών αναφοράς σε σχέση με την ίδια την πληροφορία, όπως:

1. Η πληροφορία είναι εκτατή. Ο μόνος περιορισμός στην εξέλιξη της γνώσης και της σοφίας είναι ο χρόνος και η ικανότητα του ανθρώπου να αναλύει και να ενσωματώνει τη γνώση μέσω της διαδικασίας της σκέψης.
2. Η πληροφορία συμπιέζεται. Η πληροφορία μπορεί να υποβληθεί σε μια σειρά από διαδικασίες συγκέντρωσης, περίληψης, συλλογής, κ.τ.λ., για καλύτερη διαχείριση.
3. Η πληροφορία αντικαθίσταται.
4. Η πληροφορία μεταφέρεται πιο γρήγορα από ότι μπορεί κανείς να αντιληφθεί.
5. Η πληροφορία διαχέεται κι όσο αυτή διαχέεται, τόση περισσότερη πληροφορία φθάνει στον άνθρωπο.
6. Η πληροφορία μοιράζεται, ανταλλάσσεται (Budd, 2005).[1]

Μουσικοί (θεωρητικοί – εκτελεστές) και μοντέλα συμπεριφορών

Κάθε χρήστης είναι διαφορετικός από τον άλλον. Φαίνεται και συμπεριφέρεται διαφορετικά. Έχει διαφορετική προσωπικότητα, αντίληψη, ταλέντα, ενδιαφέροντα και ικανότητες. Προέρχεται από διαφορετικό περιβάλλον, οικογένεια και έχει διαφορετικό υπόβαθρο. Είναι ένα ξεχωριστό άτομο και σαν τέτοιο πρέπει να το προσεγγίζει ο εκπαιδευτής-βιβλιοθηκονόμος (Thompson, Henley 2000).

Κάποιοι φοιτητές πάνε πανεπιστήμιο για να μάθουν. Κάποιοι φοιτητές νιώθουν έντονη την ανάγκη της αποδοχής και της εκτίμησης, προτού καν ξεκινήσουν να μαθαίνουν. Οι διαφορές μεταξύ των φοιτητών είναι ακόμη πιο εμφανείς σε σχέση με τα ταλέντα, τις ικανότητες και την ευφυΐα τους. Δεν σκέφτονται, δεν εκφράζουν τις ιδέες τους ή δεν λύνουν τα προβλήματα τους όλοι με τον ίδιο τρόπο. Δεν μαθαίνουν επίσης όλοι με τον ίδιο τρόπο.

Η συμπεριφορά που αφορά στην αναζήτηση πληροφοριών εστιάζει στις πληροφοριακές ανάγκες του ανθρώπου, στο περιβάλλον των πληροφοριακών αναγκών, στον τρόπο αναζήτησης πληροφοριών, στον τρόπο συλλογής των πληροφοριών και στον τρόπο διαχείρισης των πληροφοριών (Fisher and Julien, 2009).[2] Ο ακαδημαϊκός χώρος είχε πάντα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους ερευνητές της ανθρώπινης συμπεριφοράς, ενώ από αυτόν τον

[1]Η πρωτογενής πηγή προέλευσης της πληροφορίας είναι: Cleveland, H., 1985. *The knowledge executive*: *leadership in an information society*. New York: Dutton, 1985. Ωστόσο ο συγγραφέας της παρούσας μελέτης βρήκε την πληροφορία στη δευτερογενή πηγή: Budd, J. M., 2005. *The changing academic library: operations, culture, environments.* Chicago: ALA. pp.283–284.

[2]Βλ. Fisher, K. E. and Julien, H., 2009. Information behavior. *Annual Review of Information Science & Technology*, 43(1), pp.1-73. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/aris.2009.1440430114/full> [Προσπελάστηκε 10 Φεβρουαρίου 2014].

χώρο οι ομάδες εκείνες που έχουν απασχολήσει περισσότερο τους τελευταίους είναι οι προπτυχιακοί φοιτητές, πρωτοετείς και όχι μόνο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι συνιστούν ένα μεγάλο, διφορούμενο, ευρέως διαδεδομένο σύνολο χρηστών (Olsen and Diekema, 2012).[1] Οι εκπαιδευτές αυτό που περιμένουν από τους προπτυχιακούς φοιτητές είναι να μάθουν να βρίσκουν πληροφορίες για τις εργασίες τους. Με τις ψηφιακές πληροφοριακές πηγές, όπως είναι οι υβριδικές/ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες, οι ιστοσελίδες και τα blogs, να έχουν πλέον καταλάβει μια πολύ σημαντική θέση στην ερευνητική διαδικασία, μεταξύ όλων, αλλά και μεμονωμένων ομάδων χρηστών της πληροφορίας, είναι πλέον απαραίτητη η κατανόηση από μέρους των ερευνητών, του ρόλου της αναζήτησης των ηλεκτρονικών πληροφοριών από τους φοιτητές, καθώς και η μελέτη της συμπεριφοράς τους σε σχέση με την αναζήτηση μη ηλεκτρονικών πληροφοριών.

Από την δεκαετία του '90 και μετά έχει κάνει την εμφάνιση της μια νέα κατηγορία χρηστών πληροφορίας, η λεγόμενη *"Google generation"*. Αυτό που την χαρακτηρίζει είναι η σχεδόν αποκλειστική χρήση για την αναζήτηση/εύρεση πληροφοριών των μηχανών αναζήτησης, με επικρατέστερη την Google και της σύγχρονης ψηφιακής τεχνολογίας (Rowlands et al., 2008,[2] Olsen and Diekema, 2012).

Ένα από τα βασικά θέματα που έχει αποτελέσει αντικείμενο μελετών (Colon-Aguirre και Fleming-May, 2012; Denison και Montgomery, 2012; Rowlands et al., 2008; Olsen and Diekema, 2012) είναι η συμπεριφορά των χρηστών, κυρίως των προπτυχιακών (με έμφαση στον πληθυσμό των πρωτοετών) σε σχέση με την αναζήτηση πληροφοριών, είτε στο πλαίσιο διεκπεραίωσης εργασιών, είτε στο πλαίσιο αναζήτησης πληροφοριών για προσωπικούς, ή/και άλλους λόγους.

Τα ερωτήματα που έχουν διατυπωθεί στις περισσότερες μελέτες εξ αυτών μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

i. Πού απευθύνονται οι προπτυχιακοί κυρίως, φοιτητές για πληροφορίες;
ii. Πώς φθάνουν οι προπτυχιακοί φοιτητές στις πληροφοριακές πηγές;
iii. Πώς και για ποιο λόγο, κυρίως οι πρωτοετείς προπτυχιακοί φοιτητές, χρησιμοποιούν τις αγαπημένες τους πηγές πληροφοριών και γιατί παραλείπουν ή παραμελούν ή αγνοούν εντελώς κάποιες άλλες πηγές πληροφοριών.[3]

Τα ευρήματα της μελέτης των Colon-Aguirre και Fleming-May (2012)[4] διέκριναν τρεις κατηγορίες προπτυχιακών χρηστών των υπηρεσιών μιας ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης:

- Οι άπληστοι ή ανικανοποίητοι χρήστες (avid users). Αυτοί προτιμούν κι εμπιστεύονται τις έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές της βιβλιοθήκης για τις εργασίες τους. Αναγνωρίζουν την υπεροχή των πηγών και του υλικού της βιβλιοθήκης σε σχέση με εκείνες των οποίων το υλικό μπορούν να εντοπίσουν μέσα από τις μηχανές αναζήτησης και συνήθως ξεκινούν τις εργασίες τους από τις πηγές της βιβλιοθήκης.
- Περιστασιακοί χρήστες. Αυτοί χρησιμοποιούν τις πηγές της βιβλιοθήκης μόνο εφόσον απαιτείται από τον διδάσκοντα. Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει εκείνους που κάνουν

[1]Βλ. Olsen, M. W. and Diekema, A. R., 2012. I just Wikipedia it: information behavior of first-year writing students. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, [e-journal] 49(1), pp.1–11. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/meet.14504901176/pdf> [Προσπελάστηκε 10 Φεβρουαρίου 2014].

[2]Rowlands I., Nicholas, D., Williams, P., Huntington, P., Fieldhouse, M., Gunter, B., Withey, R., Jamali, H. R., Dobrowolski, T. and Tenopir, C., 2008. The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, [e-journal] 60(4), pp.290-310. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1733495> [Προσπελάστηκε 11 Φεβρουαρίου 2014].

[3]Βλ. σχετικές έρευνες χρηστών που εξετάζουν το ίδιο θέμα για την κοινότητα ΤΜΣ–Ι.Π. σσ.258–269.

[4]Βλ. Colon-Aguirre, M. and Fleming-May, R. A., 2012. You just type in what you are looking for: undergraduates use of library resources vs Wikipedia. *The Journal of Academic Librarianship*, 38(6), pp.391-399. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2012.09.013> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].

χρήση της απομακρυσμένης πρόσβασης, αλλά δεν κάνουν σχεδόν ποτέ επιτόπια χρήση των πηγών και υπηρεσιών στο φυσικό περιβάλλον της βιβλιοθήκης. Είναι σχετικά εξοικειωμένοι με το υλικό που παρέχει η βιβλιοθήκη, αλλά εφόσον δεν υπάρχει απαίτηση από τον διδάσκοντα για χρήση των πηγών αυτής, προτιμούν τις ελεύθερες στο διαδίκτυο πληροφοριακές πηγές.

- Οι χρήστες που αποφεύγουν τις βιβλιοθήκες. Αυτοί αισθάνονται χαμένοι όταν επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη και χρησιμοποιούν τις πηγές της βιβλιοθήκης μόνο όταν αυτό απαιτείται ή επιβάλλεται από τον διδάσκοντα. Κάποιοι δεν έχουν προσπαθήσει ποτέ να χρησιμοποιήσουν το υλικό της βιβλιοθήκης από φόβο μήπως συγχυστούν περισσότερο.

Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη μελέτη και οι τρεις αυτές κατηγορίες χρηστών παρουσιάζουν κάποιο επίπεδο άγχους και σύγχυσης ως προς την χρήση του OPAC και των βάσεων δεδομένων. Επίσης και στις τρεις κατηγορίες παρατηρείται σύγχυση αναφορικά με την ταύτιση των κατάλληλων ηλεκτρονικών πηγών που περιλαμβάνει η βιβλιοθήκη.

Επικρατεί όμως σχεδόν ομόφωνα η άποψη, ότι το υλικό που είναι διαθέσιμο στη βιβλιοθήκη, αν και είναι λιγότερο εύκολο να εντοπιστεί σε σχέση με εκείνο που είναι ελεύθερο στο διαδίκτυο, είναι πιο αξιόπιστο κι έγκυρο. Όσον αφορά τώρα στον ρόλο του βιβλιοθηκονόμου σε όλο αυτό το «κυνήγι» της πληροφορίας, κάποιοι θεωρούν τη συνδρομή των βιβλιοθηκονόμων ιδιαίτερα σημαντική. Υπάρχει εξάλλου και το πλεονέκτημα της προσωπικής βοήθειας, κάτι που η μηχανή αναζήτησης δεν μπορεί να προσφέρει. Οι περιστασιακοί χρήστες κι εκείνοι που αποφεύγουν τη χρήση της βιβλιοθήκης και των πηγών της, δηλώνουν δισταγμό να τη χρησιμοποιήσουν για τους εξής λόγους:

Οι μεν πρώτοι έθεσαν το θέμα της διαχείρισης του χρόνου τους. Οι δεύτεροι τοποθετήθηκαν πολύ αρνητικά απέναντι στη βιβλιοθήκη κι εξέφρασαν συναισθήματα φόβου, άγχους προς τη βιβλιοθήκη (library anxiety) - όρος που εμφανίστηκε για πρώτη φορά από την Mellon το 1986.[1] Τα άτομα που υποφέρουν από το άγχος προς τη βιβλιοθήκη δεν αισθάνονται γενικά άνετα να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της. Οι περισσότεροι προπτυχιακοί φοιτητές κυριεύονται συχνά από την αίσθηση ότι έχουν χαθεί. Το συναίσθημα συνήθως οφείλεται σε τέσσερις λόγους:

1. Το μέγεθος της βιβλιοθήκης.
2. Την άγνοια σχετικά με το πώς είναι οργανωμένη η βιβλιοθήκη (και κατά συνέπεια άγνοια για το που βρίσκεται τι).
3. Από πού να ξεκινήσουν.
4. Και τι να κάνουν.

Δημιουργείται βέβαια το εύλογο ερώτημα, γιατί οι φοιτητές αυτής της κατηγορίας δεν ζητούν βοήθεια από τους διδάσκοντες, τους βιβλιοθηκονόμους, τους επιστήμονες της πληροφορίας ή τους συμφοιτητές τους. Σύμφωνα πάλι με την Mellon (1986), οι περισσότεροι φοιτητές τείνουν να πιστεύουν, ότι οι συμφοιτητές τους δεν έχουν τις ίδιες αδυναμίες ή ελλείψεις ως προς τη χρήση της βιβλιοθήκης, όπως αυτοί. Νιώθουν άσχημα, κάποιες φορές και ντροπή για την ανεπάρκεια τους, την οποία ενίοτε μεγαλοποιούν ή απομονώνουν, ως ένα πολύ σπάνιο και μοναδικό χαρακτηριστικό που το φέρουν μόνο εκείνοι και το αποτέλεσμα είναι να φοβούνται να εκδηλώσουν αυτή τους την αδυναμία.

Ταυτόχρονα, δεν νιώθουν αυτοπεποίθηση να ξεκινήσουν μια έρευνα από τις πηγές της βιβλιοθήκης, ή να ζητήσουν βοήθεια από το προσωπικό, ή έχουν δυσκολία στον τρόπο εντοπισμού του υλικού, ή δεν είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση υπολογιστών και της τεχνολογίας γενικότερα.

---

[1]Βλ. Mellon, C., 1986. A library anxiety: a grounded theory and its development. *College and Research Libraries*, 47(2), pp.160-165. Available at: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/40906/crl_47_02_160_opt.pdf?sequence=2> [Προσπελάστηκε 3 Φεβρουαρίου 2014].

Οι περιστασιακοί χρήστες από την άλλη αποστρέφονται τη βιβλιοθήκη για πολλούς και διαφορετικούς λόγους από εκείνους της προηγούμενης κατηγορίας χρηστών. Κάποιοι από αυτούς έχουν υπερεκτιμήσει την ικανότητα τους να βρίσκουν ποιοτικές πηγές εκτός βιβλιοθήκης. Γενικά, είναι σχεδόν βέβαιο ότι οι φοιτητές που διαθέτουν κάποιες ελάχιστες δεξιότητες στην αναζήτηση είναι πιο πιθανό να υπερεκτιμήσουν και τις δυνατότητες τους, σε σχέση με εκείνους που έχουν περισσότερες δεξιότητες, γνώση κι εμπειρία και μπορούν συνεπώς να καταλάβουν καλά πόσα πολλά δεν γνωρίζουν. Επίσης, σύμφωνα με τους Gross και Latham (2007),[1] οι φοιτητές με μεγαλύτερο επίπεδο δεξιοτήτων κινδυνεύουν πολύ λιγότερο να καταβληθούν από το άγχος απέναντι στη βιβλιοθήκη.

Τα αποτελέσματα της αντίστοιχης έρευνας των Denison και Montgomery (2012) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν τρεις (διαφορετικά ονομαζόμενες) μοναδικές ομάδες χρηστών:

1. Έμπειροι χρήστες (Experienced critiquers). Πρόκειται για την ομάδα εκείνη των φοιτητών που συγκρίνουν τις πληροφορίες που ανακτούν από το διαδίκτυο με τις πληροφορίες που ανακτούν από τις βάσεις δεδομένων. Η συγκεκριμένη ομάδα ξεκινάει κάθε εργασία φτιάχνοντας πλάνο και συνεχίζει στο επόμενο στάδιο συλλέγοντας πληροφορίες. Οι φοιτητές που ανήκουν σε αυτή την ομάδα, έχουν συνειδητοποιήσει την ανάγκη και τη σημασία της κριτικής αξιολόγησης κάθε πληροφορίας, προτού τη χρησιμοποιήσουν στις ερευνητικές τους εργασίες. Είναι επίσης πιθανόν, η ομάδα αυτή είτε να έχει παρακολουθήσει κάποια σεμινάρια πληροφοριακού γραμματισμού, είτε να έχει απευθυνθεί για καθοδήγηση στους διδάσκοντες ή τους βιβλιοθηκονόμους. Η συγκεκριμένη κατηγορία δεν προτιμάει ως πηγή την Wikipedia και θεωρεί τις μηχανές αναζήτησης πιο αξιόπιστες από την τελευταία. Θεωρεί επίσης ότι οι επιλεγμένες από τη βιβλιοθήκη πηγές είναι μεν αξιόπιστες, αλλά δύσκολες στη χρήση. Ακόμη και αυτή η κατηγορία χρηστών δηλώνει, ότι επηρεάζεται αρνητικά από τη σύγχυση και την απογοήτευση που προκαλεί η αναζήτηση στις έγκυρες κατά τα άλλα βάσεις δεδομένων κι αυτό είναι κάτι που έχει αντίκτυπο και στην ερευνητική διαδικασία και στον τρόπο που γενικά θεωρούν την έρευνα. Μέσα επίσης από την ίδια μελέτη προκύπτει, ότι οι έμπειροι χρήστες έχουν συνειδητοποιήσει την ανάγκη ανάλυσης του προβλήματος και της αναζήτησης λύσης αυτού, προτού ακόμη ξεκινήσουν την εργασία τους. Είναι ικανοί να διαχειριστούν λογικά το ερευνητικό τους ζήτημα και να τεκμηριώσουν με επιχειρήματα τις θέσεις τους. Αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά τους ωθούν στο να εμπιστεύονται περισσότερο τις βάσεις δεδομένων, γιατί ανεξάρτητα από τα όποια προβλήματα ή δυσκολίες συναντήσουν στη χρήση των εργαλείων, είναι σίγουροι για την επιστημονική εγκυρότητα και αξιοπιστία των πηγών τους. Η έρευνα των σημασιολογικών και τεχνικών πλευρών μιας βάσης δεδομένων αποτελεί πρόκληση για τη συγκεκριμένη κατηγορία χρηστών, καθώς επιθυμούν, μέσα από την αξιολόγηση μη οικείων προς αυτούς πληροφοριών, να διευρύνουν τις γνώσεις τους και να εξασκήσουν την κριτική τους ικανότητα. Σε αυτήν την περίπτωση αυτό που προκύπτει είναι εφαρμογή της πρακτικής νοημοσύνης μέσα από την απόκτηση εμπειρίας.
2. «Οπαδοί» της τεχνολογίας (Technology admirers). Πρόκειται για την ομάδα εκείνη των φοιτητών που δεν διαθέτουν την ικανότητα διάκρισης μεταξύ ελεύθερων διαδικτυακών πηγών και βάσεων δεδομένων. Αυτή η κατηγορία χρηστών θεωρεί τον εαυτό της ικανό χρήστη του διαδικτύου, παρόλα αυτά δεν διαθέτει δεξιότητες πληροφοριακού γραμματισμού. Οι χρήστες αυτοί είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση της τεχνολογίας και διαθέτουν εμπειρία στην εύρεση πληροφοριών στο διαδίκτυο για τις καθημερινές τους ανάγκες. Τους λείπει η απαραίτητη κριτική ικανότητα εντοπισμού

[1]Βλ. Gross, M., and Latham, D., 2007. Attaining information literacy: an investigation of the relationship between skill level, self-estimates of skill, and library anxiety. *Library & Information Research*, 29(3), pp.332-353.

και αξιολόγησης των επιστημονικών πληροφοριών που θεωρούνται αποδεκτές σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον. Σε περίπτωση που χρησιμοποιήσουν ψηφιακούς πόρους που περιέχουν επιστημονικές πληροφορίες, τις οποίες δεν κατανοούν, τείνουν να θεωρούν τις πηγές τους αναξιόπιστες. Η ομάδα αυτή χρηστών εμφανίζει μια τυφλή προσήλωση και εμπιστοσύνη στο διαδίκτυο και τις πληροφορίες που αυτό περιέχει, χωρίς καμία διαδικασία αξιολόγησης των πληροφοριών. Τους χαρακτηρίζει η υπερβολική αυτοπεποίθηση σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου, το οποίο χρησιμοποιούν σχεδόν αποκλειστικά για τις εργασίες τους. Σπάνια απευθύνονται στους ειδικούς της πληροφορίας για βοήθεια. Αντίθετα, στηρίζονται στη δική τους γνώση ή στις γνώσεις που νομίζουν ότι διαθέτουν και τις οποίες χρησιμοποιούν ως οδηγό στην ερευνητική διαδικασία. Οι ίδιοι θεωρούν εαυτούς δημιουργικούς, όμως η στάση τους απέναντι στην αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών μόνο δημιουργική δεν μπορεί να θεωρηθεί. Από την άλλη ωστόσο, έχουν πάντα ένα πλάνο εργασίας προτού ξεκινήσουν την αναζήτηση. Ενώ όμως γνωρίζουν τι ψάχνουν, δεν γνωρίζουν πώς να αποκτήσουν τις καλύτερες σχετικά με το ερευνητικό τους ζήτημα πληροφορίες. Στο ερευνητικό στάδιο αποφεύγουν την επικοινωνία με τους ειδικούς (διδάσκοντες, επιστήμονες της πληροφορίας, βιβλιοθηκονόμους-εκπαιδευτές) για βοήθεια ή καθοδήγηση. Οι λόγοι που τους οδηγούν σε αυτή τη συμπεριφορά μπορεί να είναι είτε πρακτικής φύσης - έχουν μάθει μόνοι τους να διαχειρίζονται τα προβλήματα τους, ενώ και η αναβλητικότητα παίζει έναν σημαντικό ρόλο. Συνήθως ξεκινούν τις εργασίες τους υπό την πίεση της προθεσμίας παράδοσης των εργασιών που έχει τεθεί από τον διδάσκοντα, ενώ η επίγνωση ότι οι ίδιοι δεν έχουν αφιερώσει τον απαιτούμενο χρόνο για την εργασία τους, τους εμποδίζει να ζητήσουν στη συνέχεια βοήθεια. Η τελευταία συμπεριφορά, που αφορά κυρίως στη διαχείριση χρόνου, είναι εκείνη που τους ωθεί τελικά και στην επιλογή και χρήση γρήγορα και εύκολα προσπελάσιμων πηγών, ανεξαρτήτως αξιοπιστίας κι επιστημονικής εγκυρότητας. Αν λοιπόν διαθέτουν τις δεξιότητες εκείνες που μπορούν να τους καταστήσουν πληροφοριακά εγγράμματους, αυτές θυσιάζονται λόγω της επιλογής τους να μην επενδύσουν χρόνο στις εργασίες τους.

3. Εξωτερικά υποκινούμενοι χρήστες (Extrinsic motivators). Πρόκειται για την ομάδα εκείνη των φοιτητών που επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από εξωτερικούς παράγοντες. Η ομάδα αυτή φοιτητών ενδιαφέρονται περισσότερο για τη διεκπεραίωση μιας εργασίας κι όχι για το τι πρόκειται να μάθουν συνολικά μέσα από αυτή τη διαδικασία, αλλά και επιμέρους, μέσα από τα στάδια της, αναζήτησης, της διαχείρισης και της συγγραφής. Εμπιστεύονται την Wikipedia, την οποία γενικά θεωρούν ως μια αξιόπιστη πηγή, αλλά σε αντίθεση με τη δεύτερη ομάδα αυτής της μελέτης, δεν την αντιμετωπίζουν ως μια αστείρευτη πηγή γνώσης. Δεν πιστεύουν, ότι η Wikipedia καλύπτει όλα τα θέματα και αμφισβητούν την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της πηγής. Ο τρόπος εργασίας αυτών των φοιτητών καθορίζεται από τις σχετικές οδηγίες και καθοδήγηση των διδασκόντων τους, ενώ ο βαθμός που επιδιώκουν να πάρουν καθορίζει και τις επιλογές τους. Είναι επιρρεπείς να εμπιστεύονται σχεδόν «τυφλά», χωρίς αξιολόγηση, τις ελεύθερες διαδικτυακές πηγές, προκαλώντας το εύλογο ερώτημα, αν μπορούν να θεωρηθούν πληροφοριακά εγγράμματοι χρήστες. Όσον αφορά στη χρήση των βάσεων δεδομένων, εμφανίζονται αμήχανοι και διστακτικοί, σε αντίθεση όμως με τους έμπειρους χρήστες, τείνουν να αποφεύγουν γενικά τη χρήση αυτών των εργαλείων, γιατί δεν είναι εξοικειωμένοι ούτε με τη χρήση τους, ούτε με το περιεχόμενο τους - οι βάσεις δεδομένων σε αντίθεση με την Wikipedia και τις μηχανές αναζήτησης, περιέχουν κυρίως πρωτογενή τεκμήρια.

Οι περισσότεροι φοιτητές όταν ξεκινούν κάποια εργασία συναντούν σχεδόν πάντα προβλήματα και δεν απολαμβάνουν ιδιαίτερα τη διαδικασία της αναζήτησης

πληροφοριών. Είναι διστακτικοί και δεν απευθύνονται εύκολα για βοήθεια στους επαγγελματίες-επιστήμονες της πληροφορίας ή τους βιβλιοθηκονόμους. Όταν όμως ξεπερνούν τους δισταγμούς τους και απευθύνονται στους ειδικούς για βοήθεια τότε συνειδητοποιούν, ότι βελτιώνονται οι δεξιότητες τους στην πλοήγηση στα διαθέσιμα συστήματα πληροφοριών κι αρχίζουν σταδιακά να συνειδητοποιούν, ότι αυτές οι δεξιότητες είναι που θα τους οδηγήσουν σε μεγαλύτερα επίπεδα εξειδίκευσης στον τομέα τους (Denison and Montgomery, 2012).[1] Η συμπεριφορά και τα κίνητρα των τριών προηγούμενων ομάδων χρηστών επηρεάζονται από την εμπειρία που έχουν ή από την έλλειψη αυτής, από τον βαθμό κατανόησης της ανακτηθείσας πληροφορίας και από τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα κι ερεθίσματα. Οι περισσότεροι φοιτητές, με βάση αυτή την έρευνα βρίσκουν την αναζήτηση πληροφοριών δύσκολη και απογοητευτική. Επίσης, άλλα χρήσιμα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας (Denison and Montgomery, 2012) είναι:

- Οι φοιτητές (κυρίως από την 2η και 3η ομάδα) όταν δεν γνωρίζουν πώς χρησιμοποιείται μια βάση δεδομένων, είτε εξαιτίας σημασιολογικών δυσκολιών, είτε εξαιτίας τεχνικών ή γνωστικών διαδικασιών, αποφεύγουν τη χρήση της και καταφεύγουν σε πηγές με τις οποίες νιώθουν περισσότερο εξοικειωμένοι.
- Στην περίπτωση που ανακτούν πληροφορίες δύσκολες στην κατανόηση ή μη ανταποκρινόμενες στην μέχρι εκείνη τη στιγμή αποκτηθείσα ή κεκτημένη γνώση από την πλευρά τους, την απορρίπτουν, αναζητώντας και επιλέγοντας τελικά μια πιο κατανοητή και συμβατή με τη γνώση τους, πληροφοριακή πηγή.

Σύμφωνα με την μελέτη των Rowlands et al. (2008), η συμπεριφορά των προπτυχιακών φοιτητών σχετικά με την αναζήτηση πληροφοριών παρουσιάζει πολλές αδυναμίες, καθώς αυτοί βασίζονται κυρίως σε περιορισμένο αριθμό πληροφοριακών πηγών, δεν επενδύουν χρόνο και προσπάθεια στην έρευνα και τη συγγραφή, δεν είναι σε θέση να παράγουν δημιουργικές αναζητήσεις (και συνεπώς αποτελεσματικές), βασίζονται πολύ στις προσωπικές τους σχέσεις (οικογένεια, φίλοι) για την άντληση πληροφοριών και χρησιμοποιούν κυρίως δευτερογενείς πηγές.

Στο ερώτημα *«Που απευθύνονται οι προπτυχιακοί φοιτητές για πληροφορίες;»* τα αποτελέσματα της ίδιας μελέτης έδειξαν ότι οι φοιτητές στο στάδιο της αναζήτησης πληροφοριών ανατρέχουν σε πηγές, όπως η Google, η Wikipedia, ειδησεογραφικά sites, φίλους και μέλη του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, σημειώσεις μαθημάτων και επιλεγμένες συνδρομητικές βάσεις δεδομένων. Μόνο μερικοί ανέφεραν τη χρήση των βιβλιοθηκών, τους βιβλιοθηκονόμους, τους επιστήμονες της πληροφορίας, τους ειδικούς, μονογραφίες και περιοδικές εκδόσεις, ως πηγές καθοδήγησης, ή άντλησης πληροφοριών.

Στο ερώτημα *«Πώς καταλήγουν οι προπτυχιακοί φοιτητές στις πληροφοριακές πηγές;»* τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι περισσότεροι προπτυχιακοί φοιτητές χρησιμοποιούν πηγές που έχουν διδαχτεί σε κάποια περίοδο της ζωής τους ως μαθητές. Αναφορικά με την μηχανή αναζήτησης Google αναφέρουν, ότι αυτή είναι μέρος της ζωής τους σε τέτοιο βαθμό, που δεν θυμούνται πότε την χρησιμοποίησαν για πρώτη φορά, ή πώς μπήκε στη ζωή τους, ενώ η χρήση συγκεκριμένων συνδρομητικών βάσεων δεδομένων προέκυψε κάποια στιγμή μέσω της παρακολούθησης κάποιου σεμιναρίου εκπαίδευσης χρηστών στις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.

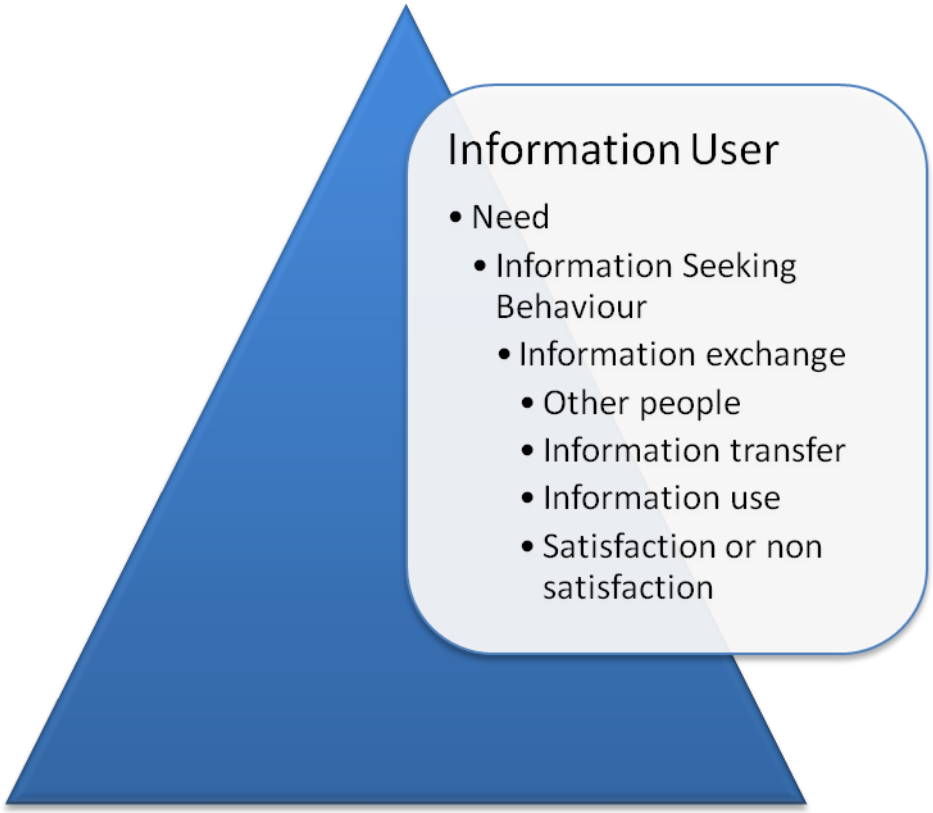
Υπάρχει επίσης μια συγκεχυμένη αντίληψη και κατανόηση των όρων *«συγκεκριμένη αναζήτηση»* και *«επισκόπηση»*, η οποία φαίνεται από το γεγονός, ότι ενώ οι φοιτητές

[1]Βλ. Denison, D. R. and Montgomery, D. (2012). Annoyance or delight? College students' perspectives on looking for information. *The Journal of Academic Librarianship*, 38(6), pp.380-390. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2012.08.007> [Προσπελάστηκε 9 Φεβρουαρίου 2014].

θεωρούν ότι φθάνουν στις πληροφοριακές πηγές μέσω συγκεκριμένων αναζητήσεων, με βάση την περιγραφή της διαδικασίας που ακολουθούν προκύπτει ότι χρησιμοποιούν μη συγκεκριμένες τεχνικές επισκόπησης. Πολλοί λίγοι φοιτητές περιέγραψαν τη διαδικασία αναζήτησης μέσω συγκεκριμένου τύπου υλικού ή είδους πηγής ή ανέφεραν ότι είχαν συγκεκριμένες προσδοκίες από τα αποτελέσματα των αναζητήσεων τους, άρα διατύπωναν στοχευμένες αναζητήσεις.

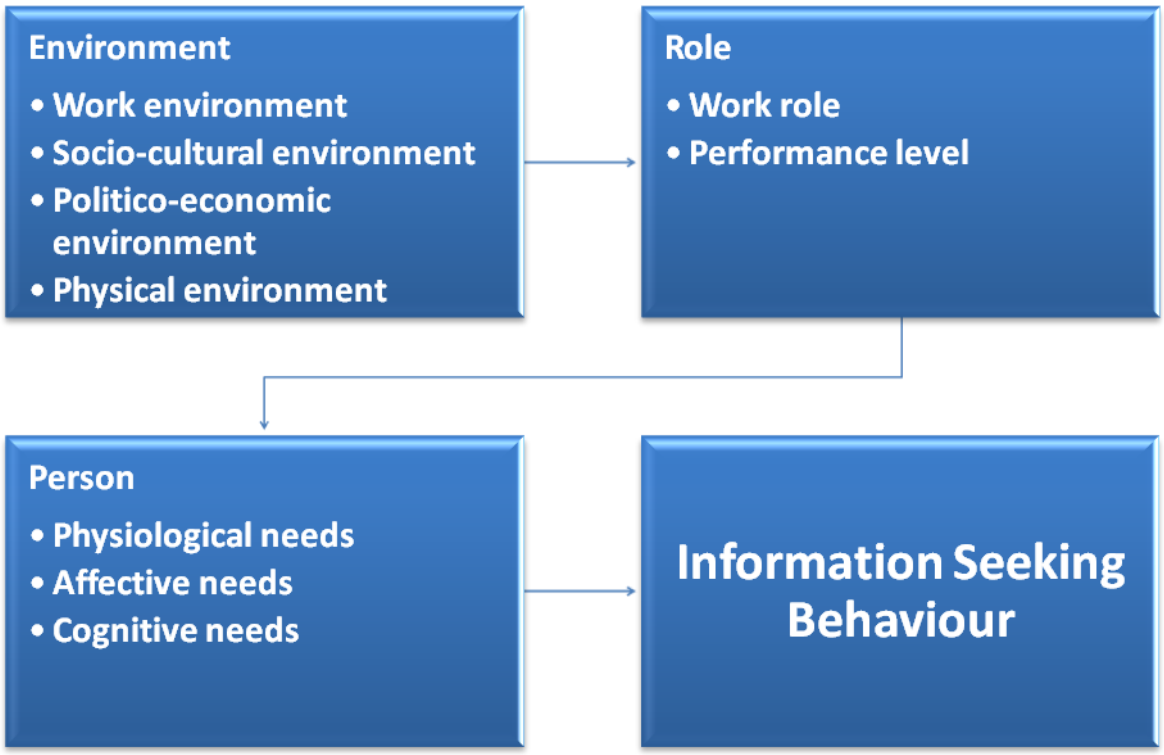
Τέλος, στο ερώτημα *«Πώς και γιατί οι πρωτοετείς φοιτητές χρησιμοποιούν τις αγαπημένες τους πηγές πληροφοριών και αγνοούν, ή επιλέγουν να μην χρησιμοποιούν άλλες πηγές πληροφοριών;»* οι φοιτητές φαίνεται ότι προτιμούν να χρησιμοποιούν τις πηγές με τις οποίες αισθάνονται περισσότερο εξοικειωμένοι και οι οποίες είναι πιο εύκολα προσπελάσιμες. Άπαξ οι φοιτητές αισθανθούν άνετα με μια πηγή, την χρησιμοποιούν σε σταθερή βάση και μέχρι να εξαντλήσουν την ανάκτηση των σχετικών με το θέμα τους αποτελεσμάτων, πεποίθηση βέβαια που δεν είναι οπωσδήποτε βάσιμη ή αληθής.

Οι φοιτητές τείνουν επίσης να χρησιμοποιούν πηγές, τις οποίες αισθάνονται ότι κατανοούν καλύτερα και αυτές είναι συνήθως οι δευτερογενείς πηγές. Η αμέλεια, ή παράλειψη, ή η απροθυμία των φοιτητών να χρησιμοποιήσουν άλλες λιγότερο οικείες προς αυτούς πηγές, πηγάζει σχεδόν αποκλειστικά από τον βαθμό εξοικείωσης, ή την έλλειψη της.

Σχήμα: Μοντέλο συμπεριφοράς αναζήτησης πληροφοριών[1]

[1]Βλ.Wilson, T. D., 1994. *Information needs and uses: fifty years of progress?* [online] Available at: <http://www.informationr.net/tdw/publ/papers/1994FiftyYears> [Προσπελάστηκε 9 Φεβρουαρίου 2014].

Σχήμα. Πληροφοριακές ανάγκες και αναζήτηση[1]

Συνήθως η συμπεριφορά αναζήτησης πληροφοριών καθορίζεται από το περιβάλλον του ατόμου. Στην περίπτωση των προπτυχιακών φοιτητών η ανάγκη διεκπεραίωσης των εργασιών, που τους ανατίθενται από τους διδάσκοντες, τους ωθεί στην αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών (Wilson, 2006,[2] Dennison and Montgomery, 2012).

Επίσης, η συμπεριφορά τους επηρεάζεται και από θέματα σχετιζόμενα με την πρόσβαση.[3] Παρά το γεγονός ότι σήμερα μέσω των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών είναι διαθέσιμες πολλές επιστημονικές πηγές, οι φοιτητές προτιμούν την περιήγηση σε ελεύθερες διαδικτυακές πηγές, που συνήθως είναι προσπελάσιμες μέσω δημοφιλών μηχανών αναζήτησης, όπως η Google, ή διαδικτυακών πηγών με τη μορφή εγκυκλοπαίδειας, όπως η Wikipedia, οι οποίες εξαιτίας της ευκολίας στην πρόσβαση θεωρούνται γενικά πιο εύκολες. Η ευκολία στη χρήση και την πρόσβαση αποτελεί συχνά για τους φοιτητές σημαντικότερο κριτήριο αξιολόγησης από την αξιοπιστία της πηγής. Η επιστημονική εγκυρότητα γενικά δεν φαίνεται να είναι μια έννοια κατανοητή στους φοιτητές (Dennison and Montgomery, 2012). Η αυξητική τάση του συγκεκριμένου φαινομένου έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον και την ανησυχία των διδασκόντων στην ανώτατη εκπαίδευση, ως προς την ικανότητα των φοιτητών

[1]Wilson, T. D., 1994. *Information needs and uses: fifty years of progress?* [online] Available at: <http://www.informationr.net/tdw/publ/papers/1994FiftyYears> [Προσπελάστηκε 9 Φεβρουαρίου 2014].
[2]Βλ.Wilson, T. D., 2006. On user studies and information needs. *Journal of Documentation*, 62(6), pp.658– 670. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1580621> [Προσπελάστηκε 9 Φεβρουαρίου 2014].
[3]Ibid.

να αξιολογούν με κριτική σκέψη τη διαθέσιμη πληροφορία και να αντιλαμβάνονται τις διαφορές μεταξύ αξιόπιστων και λιγότερο αξιόπιστων πηγών.

Πολλά μέλη της ανώτατης εκπαίδευσης ανησυχούν για τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν οι πρακτικές ανάκτησης πληροφοριών για τους φοιτητές στο μέλλον, την ίδια στιγμή που οι κοινότητες σε πολλά πανεπιστημιακά ιδρύματα, αν όχι σε όλα, εκπαιδεύονται στη χρήση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης. Ο λόγος είναι ότι το διδακτικό προσωπικό, αλλά κι οι ίδιοι οι εκπαιδευτές πολύ συχνά, αμφιβάλλουν για τα αποτελέσματα του πληροφοριακού γραμματισμού και στο κατά πόσο τα σεμινάρια πληροφοριακού γραμματισμού ανταποκρίνονται στο γνωστικό επίπεδο των φοιτητών (Denison and Montgomery, 2012).

Το ερώτημα λοιπόν που γεννάται, αφορά κυρίως στην εύρεση των λόγων που καθιστούν τους φοιτητές πρόθυμους να διακινδυνεύσουν την ακαδημαϊκή τους σταδιοδρομία, χρησιμοποιώντας πληροφοριακές πηγές, οι οποίες δεν περιέχουν ακριβείς, επιστημονικές, έγκυρες πληροφορίες. Είναι σημαντικό να κατανοηθούν τα κίνητρα που οδηγούν τους φοιτητές να αξιολογούν την ανακτηθείσα πληροφορία με βάση την ικανότητα τους να την εντοπίσουν κι όχι με βάση τη διαδικασία που έχουν ακολουθήσει για την ανάκτηση της. Πολλοί φοιτητές δεν καταλαβαίνουν ότι δεν έχουν τις απαιτούμενες δεξιότητες για να εντοπίζουν καλές ή αξιόπιστες πληροφορίες. Πολλοί επίσης, δεν κατανοούν τη διαφορά μεταξύ της αναζήτησης επιστημονικών ερευνητικών άρθρων από ένα επιστημονικό και ένα μη επιστημονικό περιοδικό. Θεωρούν ότι οι πληροφορίες που αντλούν από τις περισσότερες ιστοσελίδες είναι έγκυρες και γι' αυτό τείνουν να αγνοούν συμβουλές ή προειδοποιήσεις από τους διδάσκοντες τους, όσον αφορά στη χρήση των συγκεκριμένων πληροφοριακών εργαλείων. Η συγκεκριμένη συμπεριφορά δείχνει ότι οι φοιτητές στερούνται επαρκούς εμπειρίας και εξάσκησης. Πολλοί από τους φοιτητές αξιολογούν τις πηγές με βάση τη δική τους γνώση, το δικό τους ήδη διαμορφωμένο γνωστικό και μορφωτικό υπόβαθρο. Η αξιοπιστία κι η εγκυρότητα μιας πληροφοριακής πηγής μπορεί να καθοριστεί από το αν ο φοιτητής συμφωνεί ή όχι με το περιεχόμενο της πηγής, το οποίο εξαρτάται κι από το αν το περιεχόμενο της πηγής «τον αγγίζει» ή «συμφωνεί» με την ήδη κατακτημένη γνώση ή προηγούμενη εμπειρία του. Θεωρείται δευτερεύουσας σημασίας τις περισσότερες φορές ή δεν ασκείται καμία αξιολόγηση, με βάση τον ή τους συγγραφείς των πηγών, τις μεθόδους συγκέντρωσης των στοιχείων που περιέχονται στις πηγές, την τεκμηρίωση/απόδειξη της ανακτηθείσας πληροφορίας.

Αυτό συμβαίνει κυρίως, γιατί οι φοιτητές προτιμούν να χρησιμοποιούν πληροφοριακές πηγές με τις οποίες είναι εξοικειωμένοι, κατ' αρχάς ως προς τη γλώσσα και κατά δεύτερον ως προς το περιεχόμενο. Το αποτέλεσμα είναι ότι προτιμούν περισσότερο τις διαδικτυακές πηγές (συνήθως ελεύθερες και μέσω μηχανών αναζήτησης) και λιγότερο έως καθόλου την αναζήτηση σε επιστημονικά περιοδικά. Το ίδιο ισχύει και για τις βάσεις δεδομένων, οι οποίες γενικά θεωρούνται σύνθετες και μη φιλικές προς τον χρήστη. Και γι' αυτόν τον λόγο οι φοιτητές προτιμούν τις ελεύθερες διαδικτυακές πηγές έναντι των ηλεκτρονικών, έγκυρων επιστημονικά, βάσεων δεδομένων.

Γενικά, έχει διαπιστωθεί, ότι οι φοιτητές έρχονται στη βιβλιοθήκη για να ψάξουν ένα θέμα και να εντοπίσουν αρκετές πηγές, τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν, είτε για να γράψουν μια εργασία του μεγέθους που τους ζητάει ο καθηγητής τους, είτε κινούμενοι από προσωπικό ενδιαφέρον πάνω σε ένα θέμα. Όσο πιο γενικό είναι το θέμα, τόσο πιο εύκολη υπόθεση γίνεται η ερευνητική διαδικασία και στην πραγματικότητα από ένα σημείο και μετά δεν είναι απαραίτητη η εκπαίδευση του χρήστη. Στην ουσία οι φοιτητές έχουν παρεξηγήσει την έννοια του όρου «*αναζήτηση πληροφοριών*» (information inquiry) και στην πράξη τους ενδιαφέρει μόνο η απάντηση στο ερώτημα τους κι όχι η τεκμηρίωση, όπως αυτή προκύπτει μέσω της εξέτασης των αποδείξεων - δεν υποβάλλουν δηλαδή τις πηγές τους και συνεπώς ούτε τις πληροφορίες που ανακτούν, σε αξιολόγηση και επαλήθευση.

Επίσης, πολλοί φοιτητές φαίνεται ότι τα καταφέρνουν στις σπουδές τους χωρίς καμιά καθοδήγηση, ως προς τη σωστή χρήση των υπηρεσιών και πηγών της βιβλιοθήκης. Το διδακτικό προσωπικό συχνά δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένο σε θέματα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης των φοιτητών του, πέρα από μια μηχανική και αυτόματη προσέγγιση της έρευνας και της σύνταξης της βιβλιογραφίας.

Αυτό στο οποίο δεν δίνεται ακόμη και σήμερα ιδιαίτερη σημασία είναι *«πώς μπορεί κάποιος να μάθει πώς να μαθαίνει;»*[1] εντός του χώρου της βιβλιοθήκης. Η συγκεκριμένη έλλειψη ή η αδυναμία εκ μέρους των βιβλιοθηκών επιβραδύνει ή δημιουργεί δυσκολίες στις προσπάθειες των τελευταίων να αναπτύξουν τις συλλογές τους, να βελτιώσουν τον βιβλιογραφικό έλεγχο, να αυξήσουν και να βελτιώσουν τους τρόπους πρόσβασης στην πληροφορία.

Η κατανόηση των αρχών και της μεθοδολογίας πρέπει να ορίζει την πνευματική δομή με βάση την οποία διαμορφώνονται αποτελεσματικά και δημιουργικά προγράμματα εκπαίδευσης (Smalley, 1977).

Οι βιβλιοθηκονόμοι, οι οποίοι διδάσκουν τη χρήση και τη χρησιμότητα της βιβλιοθήκης πρέπει να ερευνούν, να αναπτύσσουν και να διασπείρουν μεθόδους συσχετισμού και αλληλεπίδρασης της πρόσβασης στην αναφορά και την πληροφορία, μέσω πνευματικών κι όχι μηχανικών διαδικασιών αναζήτησης στη βιβλιοθήκη.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία διαπιστώνουμε ότι το θεωρητικό υπόβαθρο της διδασκαλίας και το περιεχόμενο αυτής είναι έννοιες ταυτόσημες. Η ενοποίηση όλων των διαδικασιών συγκέντρωσης πληροφοριών και η χρήση αυτών των πληροφοριών είναι εκείνα τα οποία πρέπει να επικοινωνήσουν οι εκπαιδευτές με τους φοιτητές τους.

Με άλλα λόγια *«το μέσο μας είναι το μήνυμα μας»* (McLuhan, 1964).[2] Ο τρόπος διδασκαλίας μετατρέπεται σε αντικείμενο της διδασκαλίας (ή αλλιώς το πώς μεταβαίνει στο τί). Όση σημασία έχει για την εκπαίδευση η γνώση ενός σώματος πληροφοριών, άλλη τόσο έχει και η απόκτηση δεξιοτήτων για την προσέγγιση της γνώσης και του τρόπου με τον οποίο αυτή χρησιμοποιείται.

Οι φοιτητές, συχνά καθοδηγούμενοι από τους διδάσκοντες, δίνουν έμφαση στο θεματικό περιεχόμενο και στην πρόσκτηση μεγάλου εύρους πληροφοριών πάνω σε ένα θέμα. Αυτός ο τρόπος σκέψης σχετικά με την έρευνα στη βιβλιοθήκη μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στον φοιτητή, ο οποίος θεωρεί ότι η πνευματική δύναμη προέρχεται κατά κάποιο τρόπο από την συλλογή όλο και περισσότερων πληροφοριών για όλο και πιο εξειδικευμένα ερευνητικά ζητήματα. Όσο μεγαλύτερο είναι το θέμα, τόσο περισσότερες είναι οι πηγές, ενώ όσο πιο εξειδικευμένο είναι το ερευνητικό ζήτημα, τόσο μικρότερη είναι η κάλυψη σε πηγές.

[1] Βλ. Μετα-γνώση.

[2] Βλ. McLuhan, M., 1964. *Understanding Media: the extensions of man.* New York: McGraw Hill.

Κεφάλαιο 3. Πληροφοριακός Γραμματισμός και Φιλοσοφικό πλαίσιο - Μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι σε ρόλο διδάσκοντα

Φιλοσοφική θεώρηση

Η έκρηξη στη γνώση έχει συμβάλλει στην παραγωγή τεράστιου όγκου πληροφοριών, με αποτέλεσμα ακόμη και ο βιβλιογραφικός έλεγχος να έχει καταστεί από τις βιβλιοθήκες μη διαχειρίσιμος. Οι έννοιες που διέπουν την εκπαίδευση των χρηστών είναι σχεδόν οι ίδιες, δεν ισχύει όμως το ίδιο και για τις πρακτικές που ακολουθούνται.

Το ανθρώπινο στοιχείο παραμένει η πιο σταθερή μεταβλητή μιας αποτελεσματικής διδασκαλίας, όσο και αν οι βιβλιοθηκονόμοι–εκπαιδευτές την παραβλέπουν κάποιες φορές, παρασυρόμενοι από τον ενθουσιασμό τους να εκπαιδεύσουν τους φοιτητές.

Πολύ συχνά παρατηρείται το φαινόμενο κάποια διδακτικά εργαλεία, όπως σημειώσεις, ασκήσεις, εγχειρίδια, κ.τ.λ., να έχουν αντικαταστήσει τους βιβλιοθηκονόμους και να έχουν συμβάλλει στη δημιουργία κάποιας απόστασης μεταξύ βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων.

Ήδη τα όρια και οι υφιστάμενοι περιορισμοί στο φυσικό περιβάλλον της βιβλιοθήκης είναι αρκετοί από μόνοι τους: π.χ. ταξινομικά συστήματα, διαφορετικές πολιτικές χρήσης συλλογών, ο συνολικός κανονισμός που διέπει τη λειτουργία της κάθε βιβλιοθήκης, κ.τ.λ.

Σταδιακά επίσης διαφαίνεται μια συνεχής μετατόπιση του κέντρου βάρους της εκπαίδευσης στην απόκτηση δεξιοτήτων σε σχέση με την τεχνολογία και ό,τι αυτή περιλαμβάνει και λιγότερο σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας.

Συχνά επίσης διατυπώνεται το ερώτημα: *«Γιατί πρέπει οι φοιτητές να εκπαιδεύονται στην απόκτηση δεξιοτήτων και στην υιοθέτηση συγκεκριμένων συμπεριφορών σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας;» «Η γνώση είναι δύναμη»* είπε κάποτε ο Francis Bacon. Αλλά τι είδους γνώση θεωρείται πιο ισχυρή σήμερα; Η γνώση της εύρεσης, κατανόησης, διαχείρισης, σωστής χρήσης της πληροφορίας ενδυναμώνει και ενισχύει τους φοιτητές και τους βοηθά στην προαγωγή και εξέλιξη τους, τόσο σε σχέση με τις σπουδές τους, την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, όσο και σε σχέση με όλους τους τομείς της ζωής τους. Η κοινωνία έχει αναγνωρίσει ότι η γνώση της πληροφορίας και ό,τι αυτή προυποθέτει ή περιλαμβάνει (πληροφοριακός γραμματισμός) είναι ένα πολύτιμο και ισχυρό εργαλείο. Οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί στην αποστολή του ιδρύματος δίνουν έμφαση στην προώθηση του συγκεκριμένου στόχου (Thompson, Henley, 2000). Συγκεκριμένα, τα πανεπιστήμια διέπονται μεταξύ των άλλων, από τους εξής δύο στόχους:

1. Την εκπαίδευση των φοιτητών πώς να αποκτούν την πληροφορία.
2. Και την εκπαίδευση αυτών πώς να ερμηνεύουν την πληροφορία.

Στην επίτευξη του πρώτου στόχου εμπλέκονται και οι βιβλιοθηκονόμοι των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Κάποιες φορές μάλιστα φαίνεται ότι οι μόνοι που ενδιαφέρονται ή απασχολούνται με το θέμα της απόκτησης δεξιοτήτων στην ανάκτηση της πληροφορίας είναι οι βιβλιοθηκονόμοι. Σπάνια οι διδάσκοντες εμπλέκονται στη διαδικασία αυτή, ενώ ως επί το πλείστον, η εκπαίδευση στη διαμόρφωση της έρευνας προέρχεται κυρίως από τους βιβλιοθηκονόμους. Ο φοιτητής, στον οποίον έχει ανατεθεί από τον διδάσκοντα ένα ζήτημα προς έρευνα, συχνά δεν έχει λάβει καμιά προηγούμενη εκπαίδευση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων σε σχέση με την ανάκτηση πληροφοριών, σε μια κοινωνία όπου ο όγκος της παραγόμενης πληροφορίας μόνο αυξάνεται.

Γιατί πρέπει σε κάθε πανεπιστήμιο να υπάρχει ένα τέτοιο πρόγραμμα εκπαίδευσης των φοιτητών; Γιατί μια εκπαίδευση τέτοιου περιεχομένου είναι απαραίτητη; Ποια είναι τα κύρια ζητήματα που προκύπτουν; Πώς πρέπει να οργανωθεί; Τα ερωτήματα αυτά είναι ανάγκη να απαντηθούν μέσα στο πλαίσιο της διαμόρφωσης ανεξάρτητων χρηστών.

Το κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν όλοι οι βιβλιοθηκονόμοι δεν είναι η μη εύρεση πληροφοριών κατά τη διάρκεια μιας αναζήτησης, αλλά πώς θα εκπαιδεύσουν τους χρήστες στην αναζήτηση, αξιολόγηση και χρήση των κατάλληλων πληροφοριακών πηγών.

Οι όροι με τους οποίους συναντάται η εκπαίδευση των χρηστών είναι διάφοροι και διαφορετικοί.[1] Όποια όμως κι αν είναι η μορφή που συναντάται αυτός ο όρος, ο στόχος είναι ένας και είναι κοινός για όλους: να εκπαιδευτούν οι χρήστες, ώστε να γίνουν ικανοί, αποτελεσματικοί και ανεξάρτητοι ερευνητές. Ο στόχος δεν είναι σίγουρα νέος, καθώς οι βιβλιοθηκονόμοι ανέκαθεν εκπαίδευαν τους χρήστες τους στη χρήση της βιβλιοθήκης τους. Ωστόσο, ως επιστήμη με τη δική της πλέον σχετιζόμενη βιβλιογραφία και έχοντας προσωπικό που είναι εξειδικευμένο σε θέματα εκπαίδευσης χρηστών, η βιβλιογραφική εκπαίδευση είναι σχετικά ένα νέο φαινόμενο που έκανε την εμφάνιση της το 1960. Από τότε η κύρια έμφαση έχει δοθεί, αν και όχι αποκλειστικά, στην εκπαίδευση μέσα στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής κοινότητας.[2]

Η έμφαση αυτή αφορά σε τέσσερις αρχές που αποτελούν τη βάση για την βιβλιογραφική εκπαίδευση στον τομέα της μουσικής: (1) πώς η μουσική πληροφορία αναγνωρίζεται και εντοπίζεται από τους χρήστες, (2) πώς οι μουσικές πληροφοριακές πηγές γίνονται προσπελάσιμες στους χρήστες, (3) πώς οργανώνονται οι μουσικές πληροφοριακές πηγές μέσα στο πλαίσιο της μουσικής βιβλιοθήκης και (4) ποια είναι η δομή των μουσικών πληροφοριακών πηγών (Maple, Christensen and Abromeit, 1996).[3]

Η ραγδαία εξέλιξη των ηλεκτρονικών μέσων διακίνησης της πληροφορίας αύξησε και την πολυπλοκότητα του περιβάλλοντος της βιβλιοθήκης. Παρόλο που ήταν σαφές, ότι η εκπαίδευση των χρηστών δεν αφορούσε στην εκμάθηση εργαλείων, αλλά στη διαμόρφωση κριτικής σκέψης, οι βιβλιοθηκονόμοι αναγκάστηκαν να εκπαιδεύουν τους χρήστες στη σωστή χρήση του νέου ηλεκτρονικού εξοπλισμού, προτού ακόμη προλάβουν να σκεφτούν με ποιο τρόπο θα προχωρούσαν σε μια αποτελεσματική βιβλιογραφική εκπαίδευση.

Τα προηγούμενα χρόνια, κυρίως στις αρχές της εμφάνισης του όρου «*βιβλιογραφική εκπαίδευση»*, δινόταν περισσότερη έμφαση στο *πώς* και λιγότερη ή καθόλου, στο *γιατί.* Σχετικά γρήγορα όμως έγινε συνείδηση, ότι μια ελάχιστη ή βασική κατανόηση του *«γιατί»* ήταν απαραίτητη, προκειμένου να αποκτήσει νόημα η εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στον σχεδιασμό ενός προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών, είναι η φύση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων που καλούνται να αναπτύξουν οι τελευταίοι (Frick, 1975).[4] Οι ικανότητες, τις οποίες πρέπει να επιδιώκουν οι φοιτητές να αποκτήσουν, είναι εκείνες, οι οποίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση μορφωμένων ανθρώπων. Πώς μπορούμε να συμβάλλουμε στο να γίνει κοινά αποδεχτή η παραπάνω άποψη, όταν οι περισσότερες παραδοσιακές μέθοδοι διδασκαλίας έχουν αποτύχει; Όταν για παράδειγμα, οι φοιτητές χρειάζεται να εντοπίσουν υλικό για τις εργασίες του εξαμήνου τους και πρέπει να συντάξουν μια βιβλιογραφία με τίτλους που φέρουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, πρόκειται στην πραγματικότητα για μια ανεπαρκή μέθοδο σε μακροπρόθεσμη βάση, καθώς τα οφέλη από τέτοιες εργασίες είναι προσωρινά. Οι φοιτητές στην πράξη αποκτούν

[1]Βλ. Κεφάλαιο 4. *Πληροφοριακός Γραμματισμός και Ορισμοί*
[2]Βλ. Trouman, L., 2000. User education, *Notes* 56(3), pp.620-7.
[3]Βλ. Maple, A., Christensen, B. και Abromeit, K. A., 1996. Information literacy for undergraduate music students: a conceptual framework. *Notes*, 52, pp.744-53.
[4]Βλ. Frick, E., 1975. Information structure and bibliographic instruction. *Journal of Academic Librarianship* 1(4), pp.12-14.

δεξιότητες μόνο ως προς την συγκεκριμένη εργασία, ενώ για κάθε εργασία πρέπει να απευθύνονται εκ νέου στον βιβλιοθηκονόμο.

Η σημασία επομένως της κατανόησης του *«γιατί»* είναι απαραίτητη και καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και το περιεχόμενο του μαθήματος.

Εκείνο που θεωρείται δεδομένο είναι ότι ο όγκος της ύλης των μαθημάτων είναι τεράστιος. Οι φοιτητές εκπαιδεύονται εξαντλητικά πάνω σε κάθε πηγή, ή εκπαιδεύονται μόνο πάνω σε μερικές επιλεγμένες πηγές; Παράλληλα με τις πηγές υπάρχει η δυνατότητα να διδάσκονται και μεθοδολογία, όταν υπάρχει στενότητα και πίεση χρόνου;

Η εκπαίδευση μπορεί να επιτευχθεί μέσα από διάφορες μεθόδους. Ποια είναι η πιο αποτελεσματική; Ποια στηρίζεται σε ακριβή παρατήρηση; Ποια λειτουργεί; Ο ορισμός του *«γιατί»* συμβάλλει στην απάντηση τριών ερωτημάτων *«τι έχει γίνει»*, *«με ποιον τρόπο πρέπει να γίνει»* και *«από ποιον πρέπει να γίνει»*.

Τι χρειάζεται να διδαχθούν οι φοιτητές που παρακολουθούν το μάθημα της βιβλιογραφικής εκπαίδευσης ή πληροφοριακού γραμματισμού; Οι φοιτητές πρέπει να αποκτήσουν δύο βασικές δεξιότητες προκειμένου να εξελιχθούν ως ανεξάρτητοι ερευνητές: α. κριτική σκέψη και β. κατανόηση της βιβλιογραφικής δομής. Πρόκειται για δύο αρχές που αλληλοσυμπληρώνονται.[1]

Η διδασκαλία της εφαρμογής της πληροφοριακής διαδικασίας σχετικά με το πώς χρησιμοποιούνται οι λέξεις-κλειδιά και το ελεγχόμενο λεξιλόγιο, πώς γίνεται η αναζήτηση στους καταλόγους, στις βάσεις δεδομένων και στο διαδίκτυο, πώς αξιολογούνται οι πληροφοριακές πηγές, είναι κάποιες από τις κύριες αρχές με βάση τις οποίες κινούνται οι βιβλιοθηκονόμοι–εκπαιδευτές.[2] Η εφαρμογή δεξιοτήτων είναι μεν σημαντική, αλλά πρέπει να διδάσκεται όντας πλήρως εναρμονισμένη με το φιλοσοφικό πλαίσιο της πληροφορίας και τη χρήση ευέλικτων ερευνητικών μεθόδων, προκειμένου οι φοιτητές να μπορέσουν να απολαμβάνουν τα οφέλη από την αποτελεσματική ανάκτηση και χρήση της πληροφορίας.

Πολύ μεγάλη σημασία έχει επίσης, η κατανόηση ότι κάθε πληροφορία δεν παράγεται με την ίδια διαδικασία, ότι παράγοντες όπως η υποκειμενικότητα, η πολιτική, η οικονομία και το θεσμικό πλαίσιο διαμορφώνουν την πληροφορία και τους τρόπους που αυτή προσλαμβάνεται και χρησιμοποιείται. Στο στάδιο της διαμόρφωσης ενός μαθήματος πληροφοριακού γραμματισμού ο πρώτος όρος που προκύπτει αυτόματα είναι ο όρος *«Πληροφορία»*.[3]

Στο πρώτο στάδιο σχεδιασμού ενός προγράμματος πληροφοριακού γραμματισμού είναι εμφανής η ανάγκη αποσαφήνισης μιας σειράς φιλοσοφικών ζητημάτων, από τα οποία ενδεικτικά αναφέρονται:

- Ορισμός της έννοιας της πληροφορίας και κατά πόσο είναι δυνατή στη σύγχρονη εποχή η διαχείριση της πληροφορίας ως μιας μεμονωμένης οντότητας.
- Δυνατότητα θεώρησης της πληροφορίας ως διαδικασίας.
- Διαφοροποίηση μεταξύ πληροφορίας και γνώσης
- Η πηγή προέλευσης της πληροφορίας.

[1]Θα μπορούσε επίσης να ειπωθεί ότι η βιβλιογραφική εκπαίδευση είναι μια μετα-επιστήμη, η οποία δεν μεταφέρεται από την επιστήμη προς τα έξω, αλλά από τους βιβλιοθηκονόμους, οι οποίοι έχουν εκπαιδευτεί στην διεπιστημονική επιστήμη της έρευνας (Hopkin, 1980). Βλ. Hopkins, F., 1980. Bibliographic instruction: an emerging professional discipline. In: Kirkendall, C., ed. *Directions for the decade*. Ann Arbor, MI: Pierian Press. pp.13-24.

[2]Badke, W., 2008. A rationale for information literacy as a credit-bearing discipline. *Journal of Information Literacy*, 2(1), pp.1-22. Available at: <http://jil.lboro.ac.uk/ojs/index.php/JIL/article/view/RA-V2-I1-2008-1> [Προσπελάστηκε 5 Φεβρουαρίου 2014].

[3]Βλ. σχετικά Κεφάλαιο 1.

- Καθορισμός του είδους και του περιεχομένου της πληροφορίας που πρόκειται να δημοσιευθεί/διακινηθεί/διαδοθεί ή όχι. Ποιος λαμβάνει τις παραπάνω αποφάσεις, σε ποιο πλαίσιο;
- Ποιος καθορίζει την μορφή της κάθε δημοσίευσης;
- Που εμφανίζεται/δημοσιεύεται ένα επιστημονικό έργο ή δράση ή μέρος αυτών για πρώτη φορά;
- Που εμφανίζεται/δημοσιεύεται στη συνέχεια;
- Ποια μορφή παίρνει ως αναφορά ή πώς χρησιμοποιείται ως πηγή, από τη στιγμή που αρχίζει να θεωρείται «κοινή γνώση» (common knowledge);
- Ποια είναι η διαφορά μεταξύ ενός άρθρου επιστημονικού περιοδικού και μιας ιστοσελίδας ή ακόμη, πώς μπορεί να θεωρείται μια τέτοια ερώτηση εύλογη αν ληφθεί υπόψη η σύγκλιση μεταξύ των διαφόρων μορφών αποθήκευσης και προβολής/παρουσίασης της πληροφορίας;
- Γιατί κάποιες πληροφορίες είναι με χρέωση, ενώ κάποιες άλλες είναι ελεύθερες;
- Τι είναι τα μεταδεδομένα και πώς μπορούν να βοηθήσουν τον χρήστη;
- Ποιες είναι οι συνέπειες που προκύπτουν από την ηλεκτρονική αναζήτηση και τον τρόπο που αναζητά κάποιος ηλεκτρονικά τεκμήρια;
- Πώς αξιολογούνται αυτά που ανακτώνται; Ποιο είναι το θεσμικό και ηθικό πλαίσιο που μπορεί να επηρεάσει τι είναι διαθέσιμο στο κοινό και πώς χρησιμοποιείται από αυτό;

Το 2^{ο} στάδιο του μαθήματος διαχειρίζεται θέματα που σχετίζονται με τους τρόπους δημοσίευσης και παραγωγής της επιστημονικής ή ακαδημαϊκής κι εμπορικής βιβλιογραφίας. Ερωτήματα ιδιαίτερης σημασίας που τίθενται εκ μέρους των φοιτητών είναι: *«Τι είναι τα βιβλιογραφικά σημεία πρόσβασης; Σε ποιο είδος βιβλιογραφίας πρέπει να ανατρέξει για τις εργασίες του εξαμήνου του (σε ένα ή περισσότερα); Τι είδους πληροφοριακές πηγές πρέπει να χρησιμοποιήσει για να εντοπίσει ένα άρθρο;»*

Μέσα από τα παραπάνω ερωτήματα μπορεί να τεθεί το πλαίσιο μιας πρώτης συζήτησης σχετικά με τη μέθοδο εντοπισμού υλικού και την σύνταξη βιβλιογραφίας στο στάδιο έρευνας διαχείρισης ενός συγκεκριμένου ερευνητικού ζητήματος και συγγραφικής διαδικασίας.

Είναι εντελώς διαφορετικό θέμα η διαμόρφωση ενός μαθήματος στην αίθουσα διδασκαλίας, ή η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού (tutorial) που στόχο έχει να χρησιμοποιηθεί στην εκπαίδευση των χρηστών για τη διαμόρφωση αναζητήσεων και εντελώς διαφορετικό θέμα η παροχή βοήθειας προς ένα μεμονωμένο άτομο, προκειμένου αυτό να μάθει να επιβιώνει στην εποχή της επανάστασης της πληροφορίας, έχοντας αποκτήσει τις δεξιότητες που χρειάζεται για να μπορέσει να βρει, να αξιολογήσει και να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες που εντοπίζει στο μέγιστο, σεβόμενος πάντα το θεσμικό και ηθικό πλαίσιο.

Δυστυχώς πολύ συχνά ακόμη και σήμερα, ο πληροφοριακός γραμματισμός ταυτίζεται με την παραδοσιακή μορφή της βιβλιογραφικής εκπαίδευσης μέσω εκπαιδευτικών σεμιναρίων των χρηστών στη χρήση της βιβλιοθήκης.

Οι πιο συνηθισμένες εκπαιδευτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση ενός μαθήματος βιβλιογραφικής εκπαίδευσης ή πληροφοριακού γραμματισμού είναι οι παρακάτω:

1. Έντυποι οδηγοί. Θεωρείται η πιο διαδεδομένη και συνηθισμένη μέθοδος σε μια βιβλιοθήκη με μεγάλο αριθμό χρηστών. Με έναν έντυπο οδηγό η βιβλιοθήκη μπορεί να πληροφορήσει μαζικά όλους τους χρήστες της για τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης και όχι μόνο. Αν ο έντυπος οδηγός είναι προσεγμένος και καλόγουστος, τόσο στην εμφάνιση, όσο και στο περιεχόμενό του, τότε σίγουρα θα προκαλέσει ενδιαφέρον στο κοινό.
2. Ατομική εκπαίδευση (one-to-one instruction). Είναι η μέθοδος όπου ένας βιβλιοθηκονόμος είναι διαθέσιμος για έναν χρήστη, τον οποίο καθοδηγεί. Μεγάλο πλεονέκτημα είναι αναμφισβήτητα η άμεση επαφή που δημιουργείται, αλλά υπάρχει

φανερά και ένα μεγάλο μειονέκτημα το οποίο είναι η διαθεσιμότητα των βιβλιοθηκονόμων. Είναι δύσκολο για τα δεδομένα της Ελλάδας να υπάρχει πάντα ένας διαθέσιμος βιβλιοθηκονόμος ανά χρήστη.

3. Ξεναγήσεις στους χώρους της Βιβλιοθήκης
4. Διαλέξεις που γίνονται από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης οι οποίες δεν έχουν άμεση σχέση με συγκεκριμένο μάθημα ή περιεχόμενο μαθημάτων κάποιου τμήματος.
5. Πρακτικές ασκήσεις με ή χωρίς την χρήση Η/Υ που γίνονται από το προσωπικό και δεν έχουν άμεση σχέση με συγκεκριμένο μάθημα.
6. Διαλέξεις στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών.
7. Διαλέξεις στο μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών.
8. Πληροφοριακές ιστοσελίδες (όπως ιστοσελίδες που περιέχουν οδηγούς χρήσης πηγών ή/ και υπηρεσιών, παρουσιάσεις power point, βιντεοσκοπημένα μαθήματα).
9. Web-based training. Προορίζεται για την εκπαίδευση χρηστών μέσω του παγκόσμιου ιστού.

Οι συνηθέστεροι τύποι των Web-site tutorials είναι:

- Η απλή ξενάγηση του χρήστη στη Βιβλιοθήκη με σχέδια του κτηρίου.
- Μία σχετική σελίδα που εξηγεί τις βασικές πληροφοριακές δεξιότητες που πρέπει να έχει κάποιος χρήστης μαζί με ένα γλωσσάριο βιβλιοθηκονομικών όρων.
- Εκπαίδευση στη χρήση του OPAC της Βιβλιοθήκης και καθοδήγηση στο πώς να βρίσκει ο χρήστης βιβλία, περιοδικά και άλλο υλικό.

Οι ευρύτεροι στόχοι ενός προγράμματος πληροφοριακού γραμματισμού είναι:

1. Ο φοιτητής πρέπει να γνωρίζει ποιες πηγές είναι οι κατάλληλες ανάλογα με το είδος της εργασίας που του έχει ανατεθεί.
2. Ο φοιτητής πρέπει να γνωρίζει τα είδη των πηγών που θεωρούνται καταλληλότερα για την αποτελεσματική διαχείριση ενός ζητήματος.
3. Ο φοιτητής πρέπει να είναι σε θέση να γνωρίζει και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις πηγές της βιβλιοθήκης του.
4. Ο φοιτητής πρέπει να γνωρίζει και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις πηγές κι άλλων βιβλιοθηκών.
5. Οι φοιτητής πρέπει να γνωρίζει κατ' αρχάς την ύπαρξη και κατά δεύτερον τον τρόπο χρήσης των εναλλακτικών πληροφοριακών πηγών που διατίθενται εκτός βιβλιοθήκης.
6. Ο φοιτητής πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και το ένστικτο του και να έχει αυτοπεποίθηση στο στάδιο αναζήτησης πληροφοριών.
7. Ο φοιτητής πρέπει να μπορεί να μεταφέρει την κατακτημένη γνώση από τον έναν τομέα στον άλλον.
8. Ο φοιτητής πρέπει να έχει κατανοήσει τη σύνδεση της βιβλιοθήκης με τη μαθησιακή διαδικασία.

Στην πράξη ο πληροφοριακός γραμματισμός είχε πάντα ελλείψεις στην εμφάνιση μιας ουσιαστικής λογικά συνδεδεμένης μεθοδολογίας. Μέρος του προβλήματος είναι αυτό που αναφέρθηκε και παραπάνω, ότι δηλαδή αυτό που τείνει σήμερα να θεωρείται πληροφοριακός γραμματισμός δεν είναι τίποτα περισσότερο από βιβλιογραφική εκπαίδευση, που εστιάζει στην ανάκτηση πληροφοριών. Αλλά ακόμη και στην περίπτωση που εμπεριέχεται και παρουσιάζεται η φιλοσοφία που διέπει τον πληροφοριακό γραμματισμό, αυτή χάνεται στο στάδιο της καθοδήγησης μετάβασης των φοιτητών από τη φιλοσοφία στην εφαρμογή (ή αλλιώς από τη θεωρία στην πράξη). Πρόκειται δηλαδή για ένα αρχιτεκτονικό μοντέλο εκπαίδευσης-εδώ είναι ο κατάλογος, αυτές είναι οι βάσεις δεδομένων και να πώς μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε. Συνήθως ο μέσος όρος δράσεων πληροφοριακού γραμματισμού σε ένα πανεπιστήμιο έχει τη μορφή μεμονωμένων σεμιναρίων από 1-2 ώρες που συνήθως εστιάζουν στα ερευνητικά εργαλεία. Αυτά μπορεί να συνοδευτούν από συγκεκριμένα θεματικά προσανατολισμένα σεμινάρια, κάποιες φορές με την ανάθεση κάποιων εργασιών ή με την

ενσωμάτωση σε κάποιο μάθημα, οι στόχοι παρόλα αυτά του πληροφοριακού γραμματισμού ορίζονται περισσότερο από τους παιδαγωγικούς σκοπούς του μαθήματος και από τον διδάσκοντα και λιγότερο από τον εκπαιδευτή-βιβλιοθηκονόμο που είναι πάντα επισκέπτης στην αίθουσα, όσο ισότιμη κι αν είναι η σχέση ή «συμφωνία». Τα αποτελέσματα ωστόσο είναι γενικά απογοητευτικά. Οι περισσότεροι φοιτητές προτιμούν ακόμη να χρησιμοποιούν την μηχανή αναζήτησης Google σαν το πρωταρχικό παράθυρο στον κόσμο της πληροφορίας, ενώ οι περισσότεροι δεν μπορούν να αξιολογήσουν αποτελεσματικά την ακαδημαϊκή παραγωγή ή τις επιστημονικές δημοσιεύσεις, καθώς οι δεξιότητες τους στη διαμόρφωση αναζητήσεων παραμένουν ελάχιστες.

Από τα μέσα της δεκαετίας του ’70 δίνεται όλο και περισσότερη σημασία και προτεραιότητα στον πληροφοριακό γραμματισμό και στην ένταξη του στην ανώτατη κι όχι μόνο, εκπαίδευση. Στην πραγματικότητα όμως, παρά το πλήθος δράσεων από πολλούς οργανισμούς βιβλιοθηκών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο,[1] ο πληροφοριακός γραμματισμός ακόμη προσπαθεί να βρει τη θέση του στην ανώτατη εκπαίδευση. Οι βιβλιοθηκονόμοι συνήθως κατηγορούν το διδακτικό προσωπικό και τις ανώτατες αρχές διοίκησης των πανεπιστημίων, ότι αρνούνται να εντάξουν στην ημερήσια διάταξη τους τον πληροφοριακό γραμματισμό. Επίσης, οι βιβλιοθηκονόμοι θεωρούν ότι το διδακτικό προσωπικό δεν κατανοεί/συνειδητοποιεί γιατί πρέπει να ενδυναμωθεί ο ρόλος του πληροφοριακού γραμματισμού και τι αυτός προσπαθεί τελικά να πετύχει. Ανεξάρτητα όμως από όλους αυτούς τους παράγοντες το πραγματικό πρόβλημα της αποτυχίας αναγνώρισης της αναγκαιότητας του πληροφοριακού γραμματισμού είναι ότι αυτός δεν διαθέτει τη δυναμική που χρειάζεται (Badke, 2008).

Το θέμα που αντιμετωπίζει η ανώτατη εκπαίδευση σήμερα είναι με ποιο τρόπο θα δεσμευθούν οι διδάσκοντες σε μια στοχευμένη και επικεντρωμένη στις αρχές του πληροφοριακού γραμματισμού, προσέγγιση της μαθησιακής διαδικασίας. Από την πρώτη στιγμή οι διδάσκοντες προσπαθούν να διαμορφώσουν άποψη για τις πραγματικές γνώσεις, δεξιότητες και ελλείψεις των φοιτητών τους.

Η σημασία του πληροφοριακού γραμματισμού είναι ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο αυτής της αναγνωριστικής διαδικασίας, δεδομένου ότι με την αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας στις αίθουσες διδασκαλίας είναι εμφανής η ανάγκη για επαρκέστερη εκπαίδευση των φοιτητών στον εντοπισμό και την αξιολόγηση της πληροφορίας.

Ο πληροφοριακός γραμματισμός σχετίζεται με τη διά-βίου μάθηση και την αποτελεσματική λήψη αποφάσεων. Όσοι σχεδιάζουν βιβλιοθήκες γενικά και μουσικές βιβλιοθήκες ειδικότερα και προσπαθούν να αποκτήσουν την υποστήριξη του διδακτικού προσωπικού, προκειμένου να γίνει δυνατή η ενσωμάτωση των βιβλιοθηκονομικών αρχών στο πρόγραμμα σπουδών ή στο περιεχόμενο μαθημάτων, πρέπει να καταλάβουν, ότι οι περισσότεροι διδάσκοντες δεν έχουν εξοικειωθεί με το περιβάλλον της βιβλιοθήκης σε περιοχές έξω από το επιστημονικό/γνωστικό τους πεδίο.

Η αυξανόμενη ποσότητα και περιπλοκότητα των on-line πηγών έχει συμβάλλει στο να μην είναι σε θέση το διδακτικό προσωπικό να παρακολουθεί τη διαρκή εξέλιξη των ευρέως διαδεδομένων πληροφοριακών εργαλείων και πηγών.

Οι προσπάθειες εκ μέρους του προσωπικού των βιβλιοθηκών πρέπει να επικεντρωθούν:

- Στην ενημέρωση του διδακτικού προσωπικού, όσον αφορά στις νέες πληροφοριακές πηγές και υπηρεσίες σε σχέση με το επιστημονικό πεδίο–γνωστικό αντικείμενο του τελευταίου.

[1] Βλ. Canadian Library Association (CLA), 2011. *Standards.* [online] Available at: <http://www.cla.ca/AM/Template.cfm?Section=Standards_Committee_Toolbox&Template=/CM/ContentDisplay.cfm&ContentID=5029> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

- Στην εξοικείωση του διδακτικού προσωπικού με πληροφοριακές πηγές και υπηρεσίες πέρα και έξω από το γνωστικό του πεδίο.
- Στην παροχή υποστήριξης στο διδακτικό προσωπικό, προκειμένου το τελευταίο να κατανοήσει τις υπάρχουσες ερευνητικές δυνατότητες και πραγματικές ανάγκες των φοιτητών.
- Στη συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό για την ανάπτυξη προϋποθέσεων διά βίου μάθησης μέσω βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων, on-line πηγών και πολυμέσων.

Οι δύο πρώτες δραστηριότητες/ενέργειες προωθούν άμεσα την απόκτηση άνεσης εκ μέρους του διδακτικού προσωπικού σε σχέση με τη χρήση των βιβλιοθηκών και των ηλεκτρονικών τους πηγών. Οι τελευταίες δύο ενέργειες αν και απευθύνονται έμμεσα στους φοιτητές, προωθούν τον ίδιο στόχο, καθώς το διδακτικό προσωπικό και οι βιβλιοθηκονόμοι εργάζονται και μαθαίνουν μαζί.

Μαθησιακές θεωρίες ως θεωρίες επεξεργασίας των πληροφοριών

"If we teach today's students as we taught yesterday's, we rob them of tomorrow." John Dewey[1]

Υπάρχουν πολλές θεωρίες μάθησης και πολλές παραλλαγές αυτών, τις οποίες μπορούν να επιλέξουν οι βιβλιοθηκονόμοι-εκπαιδευτές στη διεξαγωγή ενός προγράμματος πληροφοριακού γραμματισμού.

Κάποιες από τις κυριότερες θεωρίες και μοντέλα μάθησης είναι[2]:

1. *Συμπεριφοριστικές ή Συνειρμικές Θεωρίες.*[3]
2. *Γνωστικές θεωρίες Μάθησης (Theory of Cognitive Development).*[4] [5]
3. *Κοινωνικο-γνωστικές θεωρίες*[6] *- Θεωρία της επεξεργασίας των πληροφοριών.*[7]
4. *Τριαρχική θεωρία της νοημοσύνης (Triarchic Theory of Intelligence).*
5. *Κριτική σκέψη (Critical thinking).*

Μια από τις θεωρίες που έχουν χρησιμοποιηθεί σε μελέτες που ασχολούνται με τον τρόπο που οι φοιτητές αντιλαμβάνονται την ερευνητική διαδικασία είναι η «Τριαρχική θεωρία της νοημοσύνης» του Sternberg.[8] Σύμφωνα με τον Sternberg (1985)[9] ως νοημοσύνη ορίζεται: «*Η ικανότητα επίτευξης στόχων μέσα από την απόδειξη των δεξιοτήτων και την ψυχολογική αντιστάθμιση των αδυναμιών. Η νοημοσύνη επιτυγχάνεται όσο κανείς αποκτά*

[1]John Dewey, 1859-1952. Αμερικανός φιλόσοφος, ψυχολόγος και εκπαιδευτικός μεταρρυθμιστής.
[2]Για περισσότερα μοντέλα και μεθόδους μάθησης βλ. Θεωρίες Μάθησης, 2006. In: Lau, J., 2006. *Κατευθυντήριες οδηγίες για την πληροφοριακή παιδεία και τη διά-βίου μάθηση*. Mexico: IFLA. pp.35-41.
[3]Βλ. Ivan Petrovich Pavlov (1849-1936). Classical conditioning, Stimulus-substitution theory.
[4]Βλ. Jean Piaget (1896-1980). Theory of cognitive development.
[5]Πρόκειται για τον κλάδο της πειραματικής ψυχολογίας που ασχολείται με τις δομές και τις διαδικασίες του ανθρώπινου πνεύματος. Βλ. Γνωστικές θωρίες μάθησης. Available at: <http://archives.ictscenarios.gr/Theories_Mathisis/gnostikes_theories_mathisis.htm> [Προσπελάστηκε 20 Αυγούστου 2014].
[6]Βλ. Lev Vygotsky (1896-1934). Sociohistorical psychology.
[7]Αντιμετωπίζει τη σκέψη ως μέσο επεξεργασίας της πληροφορίας. Αναπτύχθηκε παράλληλα με τις Επιστήμες της Πληροφορικής. Ibid. 5.
[8]Βλ. Sternberg, R. J., 1985. *Beyond IQ: A Triarchic Theory of Intelligence.* Cambridge: Cambridge University Press.
[9]Professor of Psychology at Yale University (1985).

εμπειρία και αναπτύσσει νέες δεξιότητες. Μέσω αυτής της διαδικασίας χρησιμοποιούνται τρεις διαφορετικές ικανότητες: οι δημιουργικές,[1] *οι αναλυτικές*[2] *και οι πρακτικές».*[3]

Αντικείμενο έρευνας έχει αποτελέσει και η θεωρία της Κριτικής σκέψης (Summer, 1906; Ennis,1985), η οποία ορίζεται ως: *«Μια λογική αναστοχαστική σκέψη που εστιάζεται στην απόφαση σχετικά με τι να πιστέψει κανείς ή όχι».* Σύμφωνα με έναν πιο πρόσφατο ορισμό η κριτική σκέψη ορίζεται ως: *«Η νοητική επεξεργασία, η οποία προϋποθέτει ικανή κι επιδέξια αντίληψη, εφαρμογή, ανάλυση, σύνθεση και αξιολόγηση των πληροφοριών, προκειμένου να καταλήξει κάποιος σε μια απάντηση ή ένα συμπέρασμα».* Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι ως εκπαιδευτές μπορούν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση της κριτικής σκέψης των μουσικών (θεωρητικών κι εκτελεστών) στην εποχή της πληροφορίας.

Οι ορισμοί που δίνονται τόσο για τον πληροφοριακό γραμματισμό, όσο και για την κριτική σκέψη είναι συγκρίσιμοι. Οι δύο όροι έχουν πολλά κοινά μεταξύ τους. Μέχρι τώρα ο πληροφοριακός γραμματισμός ήταν αντικείμενο έρευνας και διδασκαλίας από τους βιβλιοθηκονόμους των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, ενώ η κριτική σκέψη ήταν αντικείμενο θεώρησης των ακαδημαϊκών, διδακτικού προσωπικού και επιστημόνων.

Οι διαφορές μεταξύ κριτικής σκέψης και Πληροφοριακού γραμματισμού μπορούν να συνοψιστούν στη χρήση δύο μεθόδων.

Η πρώτη θα μπορούσε να περιγραφεί ως βαθμός φορμαλισμού ή τυπολατρίας (degree of formalism) και σχετίζεται με τη γνωστική επεξεργασία, η οποία εκτείνεται από τις εξατομικευμένες ενέργειες, όπως είναι η κριτική σκέψη, προς τις δημόσιες, κοινές ενέργειες-λειτουργίες, όπως είναι ο πληροφοριακός γραμματισμός.

Η δεύτερη παράμετρος θα μπορούσε να περιγραφεί σε σχέση με τη μαθησιακή συμπεριφορά που εφαρμόζεται (learning behavior employed). Το διδακτικό προσωπικό μέχρι σήμερα επιλέγει, οργανώνει και μεταδίδει τις πληροφορίες με στόχο την επιτυχημένη εκπαίδευση των φοιτητών. Η αυτοδύναμη μαθησιακή διαδικασία υποδηλώνει ότι οι φοιτητές αναλαμβάνουν την ευθύνη για την επιλογή και τη μελέτη της πληροφορίας. Ο σκοπός του πληροφοριακού γραμματισμού είναι να διαμορφώσει αυτόνομες, ανεξάρτητες, αυτάρκεις και επαρκείς προσωπικότητες, όσον αφορά στη μαθησιακή διαδικασία και στη διατήρηση μια συνέπειας στην ερευνητική διαδικασία.

Η διερεύνηση και αξιολόγηση της βιβλιογραφίας διευρύνει την εκπαιδευτική διαδικασία κι επιτρέπει στον φοιτητή να συμβάλλει ο ίδιος στη μόρφωση και την εκπαίδευση του. Οι φοιτητές με αυτόν τον τρόπο αρχίζουν να αντιλαμβάνονται την επιστήμη τους ως έναν ζωντανό οργανισμό κι όχι ως ένα στατικό σώμα, ενώ παράλληλα και σταδιακά καλλιεργείται η κρίση τους. Η διαδικασία της διάκρισης εκ μέρους τους, τι είναι κατάλληλο και τι ακατάλληλο προς χρήση, τι είναι επιστημονικό και τι εμπορικό, εκτός από σημαντική, θεωρείται και ένα ταλέντο που επιβάλλεται να αποκτήσουν οι φοιτητές.

Κάθε φοιτητής πρέπει να μπορεί να καταλαβαίνει τη δομή της βιβλιογραφίας της επιστήμης του, ώστε να μπορεί να διαχειρίζεται με επιτυχία και την πρόσβαση σε αυτή. Προκειμένου οι φοιτητές να χρησιμοποιούν τις πηγές της βιβλιοθήκης αποτελεσματικά πρέπει να μπορούν να κατανοούν τις διαδικασίες παραγωγής της γνώσης, της επικοινωνίας της γνώσης, της σύνθεσης αυτής στο πλαίσιο διεξαγωγής έρευνας, τις διαφορές της γνώσης από τομέα σε τομέα και τη σύνδεση των βιβλιογραφικών πηγών και της γνωστικής διαδικασίας.

---

[1]Η δημιουργική νοημοσύνη αξιολογείται από την ικανότητα του ατόμου να διαμορφώσει ή να προσαρμόσει τις συνθήκες στο στάδιο της μαθησιακής διαδικασίας και χρειάζεται για την ανάπτυξη νέων ιδεών.

[2]Η αναλυτική νοημοσύνη σχετίζεται με τη λογική και είναι απαραίτητη στη διαδικασία ταύτισης των σχέσεων μεταξύ των ιδεών και χρειάζεται για την αξιολόγηση αυτών των ιδεών.

[3]Η πρακτική νοημοσύνη σχετίζεται με εκείνες τις γνωστικές περιοχές που δεν διδάσκονται επίσημα, αλλά υπονοούνται, υποδηλώνονται, κατανοούνται ή κατακτώνται χωρίς καθοδήγηση από τους άλλους και χρειάζεται για την εφαρμογή αυτών των ιδεών.

Σε κάθε στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας ο φοιτητής πρέπει να αξιολογεί και να επαληθεύει τη βιβλιογραφία που έχει επιλέξει. Η απάντηση σε ερωτήματα, όπως: *«Τι σκοπό εξυπηρετεί η συγκεκριμένη βιβλιογραφία;»* μπορεί να τον βοηθήσει στην αξιολόγηση του είδους της πληροφοριακής πηγής. Ένα παράδειγμα είναι οι περιοδικές εκδόσεις και τα ερωτήματα που προκύπτουν σε σχέση με αυτές, όπως:

- Ποιες είναι οι μορφές δημοσίευσης των περιοδικών εκδόσεων;
- Σε ποιον απευθύνονται;
- Ποια είναι τα κριτήρια που διαχωρίζουν τα επιστημονικά από τα εμπορικά περιοδικά;
- Γιατί τα επιστημονικά περιοδικά έχουν συγκεκριμένα εξωτερικά χαρακτηριστικά, επιτομές, τεκμηρίωση και πολύ συγκεκριμένη γλώσσα (συνήθως επίσημη και ορολογία);
- Ποια ευρετήρια δίνουν πρόσβαση σε εμπορικές ή δημοφιλείς περιοδικές δημοσιεύσεις;
- Σε ποιες περιπτώσεις είναι τέτοιου είδους ευρετήρια χρήσιμα;
- Τι πληροφορίες παρέχει το ιδανικό ευρετήριο;

Ο φοιτητής στη συνέχεια εξετάζει τη βιβλιογραφία που του ανατίθεται από τον διδάσκοντα ή μια λίστα σημαντικών πληροφοριακών πηγών που προετοιμάζονται από τον εκπαιδευτή. Ο φοιτητής μαθαίνει να εξετάζει το πλαίσιο, τη μορφή και τη χρήση της κάθε πηγής. Μαθαίνει να συγκρίνει τη φύση και τη χρησιμότητα του κάθε είδους πηγής.

Μέσα και από το μάθημα του πληροφοριακού γραμματισμού ο φοιτητής προετοιμάζεται για την κατανόηση του ρόλου της βιβλιογραφίας και των πληροφοριακών πηγών και πώς αυτές αντανακλούν τη φύση της επιστήμης, στη συγκεκριμένη περίπτωση της μουσικής, την οποία υπηρετούν. Επίσης, η δυνατότητα της γενικής θεώρησης των πληροφοριακών πηγών βοηθάει τον φοιτητή στην εξάσκηση της κρίσης και της αξιολόγησης των πηγών. Ενθαρρύνεται μέσω αυτής της διαδικασίας να στοχεύει στην κατάκτηση της ερευνητικής διαδικασίας και της γνώσης κι όχι στην απομνημόνευση τίτλων σχετιζόμενων με το ερευνητικό ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί κάθε φορά.

Η μέθοδος και η λογική είναι τα κυρίαρχα συστατικά σε κάθε στάδιο της έρευνας και διαχείρισης ενός ζητήματος.

Από τη στιγμή που η άποψη των ακαδημαϊκών, διδασκόντων κι εκπαιδευτών επηρεάζει και καθορίζει τη χρήση των πηγών της βιβλιοθήκης από τους φοιτητές, οι βιβλιοθηκονόμοι των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών επιβάλλεται να αναπτύσσουν κανάλια επικοινωνίας με το διδακτικό προσωπικό με στόχο την καλύτερη και στενότερη συνεργασία σε θέματα που αφορούν στην από κοινού καθοδήγηση των φοιτητών.

Ο εκπαιδευτής είναι σημαντικό να προσπαθεί να φέρει τον εαυτό του στη θέση των φοιτητών του, να προσπαθεί να αφουγκραστεί τις ανάγκες και τον τρόπο σκέψης τους, καθώς και των βημάτων που εκείνοι θα ακολουθούσαν στην προσπάθεια τους να διαχειριστούν ένα ερευνητικό ζήτημα. Ο εκπαιδευτής είναι εκείνος που θα αντιληφθεί ποιες είναι οι κατάλληλες εκπαιδευτικές μέθοδοι που πρέπει να εφαρμοστούν κάθε φορά και ανά ομάδα χρηστών. Ένας μεγάλος αριθμός φοιτητών επιλέγει θέματα για τις εργασίες του με βάση τα μαθήματα του, γι' αυτό και ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής οφείλει να γνωρίζει τα θέματα των μαθημάτων, ώστε να είναι σε θέση να βοηθήσει και να καθοδηγήσει τους φοιτητές όταν οι τελευταίοι απευθυνθούν σε αυτόν για βοήθεια. Εκείνο επίσης που μπορεί να βοηθήσει στην αρχή τους φοιτητές, είναι η προτροπή τους από τον εκπαιδευτή, ή τον διδάσκοντα, ή η απαίτηση από τους δύο τελευταίους να χρησιμοποιήσουν συγκεκριμένο τύπο πηγών στις εργασίες τους.

Επίσης, είτε οι βιβλιοθηκονόμοι θεωρούν, είτε όχι, το Google ως έναν «άσπονδο» εχθρό (Hunter, 2005)[1] το γεγονός παραμένει, ότι οι φοιτητές βασίζονται σε αυτό πολύ περισσότερο

[1]Βλ. Hunter, K., 2005. Access management: challenging orthodoxies. *Journal of Library Administration,* 42(2), pp.57-70. Available at: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1300/J111v42n02_05> [Προσπελάστηκε 3 Φεβρουαρίου 2014].

από όσο βασίζονται στις ηλεκτρονικές και λοιπές υπηρεσίες της βιβλιοθήκης για τις εργασίες τους. Αυτό που προτείνεται είναι να γίνεται προσπάθεια σύμπραξης Google και Wikipedia με τις ηλεκτρονικές συνδρομές των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, αντί να υφίστανται οι δύο αυτές πηγές πλήρη απαξίωση και περιφρόνηση, από τη στιγμή που συνεχίζουν να διαμορφώνουν, παρά τις αντιρρήσεις κυρίως των ακαδημαϊκών, τη νέα γενιά χρηστών.

Σε κάθε περίπτωση έχει γίνει πλέον συνείδηση στους εκπαιδευτές-βιβλιοθηκονόμους, ότι πρέπει να συζητούν με τους εκπαιδευόμενους ανοιχτά όσα θέματα τους απασχολούν σχετικά με τη χρήση της βιβλιοθήκης, διαβεβαιώνοντας τους, ότι οι όποιες σκέψεις ή συναισθήματα αυτή τους προκαλεί είναι και λογικά και συνηθισμένα.

Τίθενται ταυτόχρονα ερωτήματα σχετικά με το πώς μπορεί ο εκπαιδευτής-βιβλιοθηκονόμος να προσεγγίσει τους περιστασιακούς ή φοβισμένους χρήστες, ή πώς μπορεί να παρέχει υπηρεσίες σε μη χρήστες; Προφανώς ο βιβλιοθηκονόμος πρέπει να «σηκωθεί» από το γραφείο του και να πάει εκεί που βρίσκεται ο χρήστης, στις αίθουσες διδασκαλίας, σε συναυλίες, καφέ, κ.τ.λ.

Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής οφείλει να αναπτύξει μια διαπροσωπική σχέση με τους φοιτητές του κι εκτός αίθουσας διδασκαλίας, να είναι γενικά προσιτός και ανοιχτός στην επικοινωνία και την παροχή συμβουλών ή καθοδήγησης (κι εκτός ωραρίου ή ακαδημαϊκού χώρου αυστηρά), προκειμένου να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους, να αποκαταστήσει την απώλεια ή την έλλειψη για οποιουσδήποτε λόγους, εμπιστοσύνης προς τη βιβλιοθήκη και τις υπηρεσίες της και να διαχειρίζεται με σεβασμό και ως υποψήφιο πελάτη και καταναλωτή (με τη σωστή έννοια του όρου) τον κάθε έναν από αυτούς.

Αυτό μπορεί να το πετύχει μέσα από τη στενή επαφή και επικοινωνία κυρίως με τους πιο «αδύνατους» και φοβισμένους ή αγχωμένους φοιτητές, αποδεικνύοντας σταδιακά κάθε μέρα ότι φοιτητές, διδάσκοντες και προσωπικό της βιβλιοθήκης βρίσκονται στην ίδια πλευρά κι όχι απέναντι, έχουν τους ίδιους στόχους και επιδιώκουν το ίδιο πράγμα, που δεν είναι άλλο από την προαγωγή της γνώσης, της έρευνας και της ακαδημαϊκής εντιμότητας.[1]

Τα αποτελέσματα από την προσωπική επαφή του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή με τον χρήστη μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

- Αν κερδίσει τον σεβασμό και την εμπιστοσύνη των χρηστών και τον θεωρούν ευπρόσιτο και ευχάριστο στην επικοινωνία, οι πιθανότητες μετάδοσης του μηνύματος από την πλευρά του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή προς τους εκπαιδευόμενους ή το ακροατήριο του (χρήστες) αυξάνονται σημαντικά, καθώς και η δυνατότητα καθοδήγησης σε καλύτερες ή καταλληλότερες πληροφοριακές πηγές.
- Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής μπορεί μέσα από την προσωπική επικοινωνία να διαπιστώνει ποιο είναι το είδος των πηγών ή εργαλείων που προτιμάει το ακροατήριο του (χρήστες) και να μεταφέρει αυτή τη γνώση στο αρμόδιο τμήμα (συνήθως πρόκειται για το τμήμα προσκτήσεων) της βιβλιοθήκης. Σε αυτή την περίπτωση έχει τον ρόλο και του liaison-librarian (βιβλιοθηκονόμος-σύνδεσμος).
- Ένας από τους καλύτερους τρόπους προβολής και αύξησης της δημοτικότητας μιας βιβλιοθήκης είναι η καθημερινή διαπροσωπική επαφή του βιβλιοθηκονόμου με τους χρήστες της βιβλιοθήκης και η παροχή βοήθειας με κάθε τρόπο. Από τη στιγμή που αυτή η στάση μετατρέπεται σε πάγια πολιτική μεγάλο μέρος του πληθυσμού ή της κοινότητας πείθεται για την αναγκαιότητα ύπαρξης της υπηρεσίας και προτείνει τη συγκεκριμένη υπηρεσία και σε άλλους χρήστες, τους λεγόμενους περιστασιακούς ή συγκρατημένους ή αγχωμένους απέναντι στη βιβλιοθήκη. Όσο αυξάνονται οι δυνατότητες απομακρυσμένης πρόσβασης, τόσο περισσότερο επιβάλλεται η

[1]Προσωπικές απόψεις, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί επί σειρά ετών μέσα από την παροχή υπηρεσιών αναφοράς και πληροφόρησης στις κοινότητες των ΤΜΣ-ΠΑΜΑΚ και ΤΜΣ-Ι.Π. αντίστοιχα και μέσα από τον ρόλο του εκπαιδευτή στην κοινότητα ΤΜΣ-Ι.Π.

δημιουργία και προβολή ενός πιο φιλικού προφίλ της βιβλιοθήκης, των υπηρεσιών και των πηγών της.

Κάποιες από τις πιο βασικές συμβουλές προς τους μουσικούς-βιβλιοθηκονόμους, που αφορούν σε όλους τους βιβλιοθηκονόμους γενικά, είτε αυτοί είναι επιφορτισμένοι και με το αντικείμενο της εκπαίδευσης-διδασκαλίας, είτε όχι, είναι:

- Κατ' αρχάς το προσωπικό που επιλέγεται να έρχεται σε καθημερινή επαφή με το κοινό (τους χρήστες) είτε ως εκπαιδευτής (Instructor-Educator), είτε ως προσωπικό του Δανειστικού Τμήματος (Circulation Department), είτε ως προσωπικό του Πληροφοριακού Τμήματος (Information & Reference Department) πρέπει να επιλέγεται και με βάση τις δεξιότητες του στην επικοινωνία, προφορική και γραπτή.
- Επιπλέον, πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευγένεια, διακριτικότητα, υποχωρητικότητα, εφόσον χρειάζεται, να μπορεί να διαχειρίζεται κρίσεις και «δύσκολους χρήστες» και να κινείται πάντα στα όρια της ευπρέπειας και της αξιοπρέπειας.
- Οφείλει να σέβεται τις επιθυμίες και τις ανάγκες του χρήστη, να δείχνει ενθουσιασμό και προθυμία στην παροχή βοήθειας προς τον χρήστη από τη μια, αλλά και την ανάγκη του χρήστη για απομόνωση, ή τήρηση απόστασης, ή επιφυλακτικής στάσης από την άλλη.
- Δεν πρέπει να επιτρέπει στον εαυτό του να φεύγει έστω κι ένας χρήστης από τη βιβλιοθήκη του με το αίτημα του ανικανοποίητο. Πρέπει επομένως, να σκέφτεται και να λειτουργεί σχεδόν με τον ίδιο τρόπο που σκέφτεται και λειτουργεί ο ιδιοκτήτης μιας ιδιωτικής επιχείρησης - δεν «απελευθερώνει» τον πελάτη του εύκολα, προτού τον πείσει για την «ανάγκη» αγοράς του προϊόντος του.
- Πρέπει να διέπεται από δημοκρατικό και ελεύθερο πνεύμα, απελευθερωμένος από τη διάθεση άσκησης κριτικής στις επιλογές ή στα αιτήματα των χρηστών του.
- Μέσα από τη βοήθεια που παρέχει προς τους χρήστες του πρέπει να στοχεύει πάντα στη διαμόρφωση ανεξάρτητων χρηστών ή/και ερευνητών.
- Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να προσπαθεί να επηρεάζει ή να καθοδηγεί τους πελάτες του προς τη χρήση συγκεκριμένων πηγών ή πληροφοριακών εργαλείων, έντυπων και μη, ή προς την επιβολή άμεσα ή έμμεσα των προσωπικών του απόψεων και προτιμήσεων πάνω σε ένα θέμα. Στην περίπτωση που κάποιος ζητάει την άποψη του βιβλιοθηκονόμου πάνω σε ένα θέμα, μπορεί να τη μοιραστεί εφόσον θέλει, ή να αρνηθεί ενδεχομένως, ωστόσο και στις δύο περιπτώσεις πρέπει να καταστήσει σαφές στον χρήστη, ότι αν προκειμένου ο τελευταίος να διαμορφώσει την δική του άποψη πρέπει να μελετήσει το θέμα και τις διαφορετικές οπτικές πάνω σε αυτό, όπως έχουν αποτυπωθεί στην υπάρχουσα βιβλιογραφία.

Σε κάθε περίπτωση, ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα του να είναι κάποιος μουσικός βιβλιοθηκονόμος, ή να έχει τον ρόλο του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή, ή και τα δύο, είναι η δυνατότητα της διαπροσωπικής επαφής με τους χρήστες, η καθημερινή επαφή με τις πνευματικές και ερευνητικές ανησυχίες νέων ανθρώπων-μελλοντικών ερευνητών, η επαφή με τις εξειδικευμένες και ιδιαίτερες ανάγκες των χρηστών μιας μουσικής κοινότητας, καθώς και η πρόκληση της κάλυψης, αλλά και της πρόβλεψης των πληροφοριακών αναγκών της κοινότητας.

Συστατικά μιας αποτελεσματικής διδακτικής διαδικασίας

Προτού ασχοληθούμε σε βάθος με τον ρόλο των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών στην εκπαίδευση των χρηστών, προτείνεται να ασχοληθούμε με τα συστατικά μιας αποτελεσματικής εκπαιδευτικής διαδικασίας, προκειμένου να αξιολογηθεί καλύτερα η δυνητική αξία της εκπαίδευσης, η οποία στηρίζεται σε μια ολοκληρωμένη μαθησιακή διαδικασία και στη διά-βίου μάθηση.

Ο καλός/ικανός/χαρισματικός βιβλιοθηκονόμος δεν θεωρείται εκ προοιμίου και καλός/ικανός/χαρισματικός εκπαιδευτής. Ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής, όσο έμπειρος κι αν είναι, οφείλει να αναζητά και να εφευρίσκει τρόπους να βελτιώνεται, να ενημερώνεται και να ανανεώνει τις διδακτικές μεθόδους που εφαρμόζει, παρακολουθώντας σεμινάρια ή παρεμφερείς εκπαιδεύσεις, οι οποίες εξειδικεύονται στην παροχή προγραμμάτων εκπαίδευσης/επιμόρφωσης των βιβλιοθηκονόμων–εκπαιδευτών.

Η διδασκαλία γενικά ως διαδικασία επιτάσσει υποταγή στη μάθηση. Οφείλει να είναι αντίστοιχη του μέσου όρου του επιπέδου των φοιτητών, το οποίο δεν μπορεί να είναι ούτε πολύ υψηλό, αλλά ούτε και πολύ χαμηλό. Ο βιβλιοθηκονόμος ως εκπαιδευτής πρέπει πάντα να θυμάται ότι οι φοιτητές είναι άνθρωποι, ενώ οφείλει συγχρόνως να παρακολουθεί τις αλλαγές στις συμπεριφορές των εκπαιδευομένων, κάτι το οποίο μπορεί να πετύχει μόνο εφόσον είναι προσιτός σε αυτούς.

Η προσωπικότητα και το ύφος του εκπαιδευτή αποτελούν συστατικό της διδακτικής διαδικασίας και είναι ιδιαίτερα σημαντικό ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής να αισθάνεται άνετα στη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Το πόσο τυπικός ή όχι επιλέγει να είναι κάποιος είναι προσωπική επιλογή. Οι πιο συνηθισμένες μέθοδοι διδασκαλίας είναι η διάλεξη και η συζήτηση. Στην πρώτη περίπτωση ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής έχει αναλάβει τον ρόλο εκείνου που διαχέει ή/και διαδίδει τη γνώση. Στην δεύτερη περίπτωση είναι «προπονητής» της σκέψης και του μυαλού.

Απαραίτητα συστατικά/χαρακτηριστικά ενός ικανού βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή είναι πέρα και παράλληλα με την ευφυΐα και την επάρκεια, το ενδιαφέρον, ο ενθουσιασμός, η αίσθηση του χιούμορ, η αγάπη για αυτό που κάνει και για τους φοιτητές του. Η άσκηση κριτικής και η επιβράβευση είναι στοιχεία πολύ σημαντικά για τους φοιτητές, παράλληλα με την ανάγκη τους για ενθάρρυνση και καθοδήγηση. Ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής οφείλει καθ' όλη τη διάρκεια άσκησης αυτού του ρόλου να είναι συγχρόνως δάσκαλος, ψυχολόγος και εκπαιδευτής (educator όχι instructor).

Μια από τις αρετές που πρέπει να διαθέτει οπωσδήποτε ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής είναι η παρατηρητικότητα, να καταλαβαίνει πότε οι φοιτητές του είναι εξουθενωμένοι και πότε πρέπει να σταματάει, πότε να αναθεωρεί ή να αλλάζει τη ροή του μαθήματος. Στο πλαίσιο αυτό οφείλει συνεχώς να διερευνά, αν οι φοιτητές τον παρακολουθούν ή αν υπάρχει πλήρης αποστασιοποίηση και έλλειψη συμμετοχής εκ μέρους τους.

Με βάση όλα τα παραπάνω:

1. Μια αποτελεσματική μαθησιακή εμπειρία είναι αυτή που μιμείται την πραγματικότητα. Εφόσον οι φοιτητές έχουν αποκτήσει γνώση της βιβλιογραφίας σε συγκεκριμένους τομείς, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα τους και γνωρίζουν πώς να έχουν πρόσβαση σε αυτές, να τις αξιολογούν και να τις χρησιμοποιούν αποτελεσματικά, είναι σε θέση να προετοιμαστούν επαρκώς για μεταπτυχιακές σπουδές και να διαχειριστούν τις οποιεσδήποτε πληροφοριακές ανάγκες προκύψουν με ευελιξία και αποτελεσματικότητα. Το διδακτικό προσωπικό και οι βιβλιοθηκονόμοι μπορούν να εργαστούν μαζί, ώστε να καθοδηγήσουν τους φοιτητές στη σωστή διαχείριση των πληροφοριών.
2. Μια αποτελεσματική μαθησιακή εμπειρία οφείλει να είναι συνεχής και ενεργή. Από τη στιγμή που οι φοιτητές έχουν αποκτήσει τις βασικές δεξιότητες διαχείρισης πληροφοριακών αναγκών και δεδομένων είναι σε θέση να σχεδιάζουν ερωτήματα, να εντοπίζουν τις σχετικές πληροφορίες και να επεξεργάζονται ανάλογα τις συγκεντρωμένες πληροφορίες.
3. Μια αποτελεσματική μαθησιακή εμπειρία είναι εξατομικευμένη. Οι νέοι άνθρωποι που εισάγονται κάθε χρόνο στα εκπαιδευτικά ιδρύματα φέρουν μαζί τους μεγάλη ποικιλομορφία ως προς τα χαρακτηριστικά τους. Καμιά διδακτική προσέγγιση δε μπορεί να θεωρηθεί αποτελεσματική, όταν υπάρχει τόσο μεγάλη κλίμακα

διαφορετικών επιπέδων και συνεπώς αναγκών. Κανένα διδακτικό εγχειρίδιο δε μπορεί να θεωρηθεί ως αποτελεσματικό μεταξύ φοιτητών με τόσες αποκλίνουσες ικανότητες. Ως μέθοδος εξατομίκευσης της μαθησιακής διαδικασίας συνίσταται η σύνδεση των φοιτητών με τις βιβλιοθήκες και τις λοιπές πληροφοριακές πηγές της ευρύτερης κοινότητας. Οι φοιτητές οφείλουν να είναι σε θέση να διαχειρίζονται θέματα και να επιλέγουν υλικό σχετιζόμενο με το γνωστικό τους πεδίο και το επιστημονικό τους επίπεδο.

4. Μια αποτελεσματική μαθησιακή εμπειρία οφείλει να ανταποκρίνεται στην ποικιλομορφία των μαθησιακών μεθόδων που εμφανίζονται σε μια φοιτητική κοινότητα. Υπάρχουν φοιτητές που μαθαίνουν καλύτερα μέσω ακρόασης, άλλοι μέσω οπτικής επαφής, άλλοι μέσω πρακτικής εφαρμογής της γνώσης, κάποιοι άλλοι λειτουργούν καλύτερα σε ομάδες, ενώ κάποιοι προτιμούν μια πιο εξατομικευμένη προσέγγιση. Από τη στιγμή που το διδακτικό προσωπικό αισθάνεται πιο άνετα, μπορεί να επιχειρεί να κινείται πέρα από τα παραδοσιακά όρια της διάλεξης, του διδακτικού εγχειριδίου και τους καταλόγους βιβλίων, μπορεί να πειραματίζεται στη χρήση των οπτικοακουστικών μέσων και των πολυμέσων γενικά και να διευρύνει τις μεθόδους διδασκαλίας του και συνεπώς τις μαθησιακές δυνατότητες των φοιτητών του.
5. Μια αποτελεσματική μαθησιακή εμπειρία προσαρμόζεται σε μια συνεχώς εξελισσόμενη διαδικασία πληροφόρησης. Δεδομένου ότι οι περισσότερες πληροφορίες σύντομα θεωρούνται ξεπερασμένες, κάθε ανώτερο ή ανώτατο ίδρυμα οφείλει να δίνει έμφαση στην προετοιμασία των φοιτητών για τη διά-βίου μάθηση. Μέσω της εκπαίδευσης οι φοιτητές αποκτούν την ικανότητα να αξιολογούν πλήθος πληροφοριακών πηγών, ανεξαρτήτως επιστημονικού τομέα και να αναπτύσσουν βασικές στρατηγικές αναζήτησης πληροφοριών. Αν αυτή η μορφή μάθησης διακοπεί, όταν οι φοιτητές αποκτήσουν το δίπλωμα τους, τότε οι όποιες δεξιότητες αυτοί απέκτησαν δεν θα μπορέσουν να διατηρηθούν.
6. Οι φοιτητές μαθαίνουν καλύτερα, όσο λιγότερο αισθάνονται να απειλείται το περιβάλλον τους. Οι μαθησιακές-διδακτικές προσεγγίσεις, κατά τις οποίες οι φοιτητές μαθαίνουν νέους τρόπους επίλυσης των προβλημάτων τους, καθιστά τους τελευταίους λιγότερο αγχωμένους να κατανοήσουν το πραγματικό ερώτημα-ζήτημα που έχει τεθεί από τον διδάσκοντα. Αρχικά μπορεί να φοβούνται την ανάληψη περισσότερων ευθυνών, όσον αφορά στη μαθησιακή τους εμπειρία. Από τη στιγμή όμως που αποκοπούν από το στενά ελεγχόμενο μαθησιακό περιβάλλον, όπως είναι το σχολείο και η οικογένεια, αρχίζουν σταδιακά να κατανοούν, όχι μόνο αυτό το οποίο οι διδάσκοντες ζητούν από αυτούς, αλλά και τον τρόπο να το πετύχουν, ενώ είναι πλέον σε θέση να αναπτύξουν τις δικές τους μεθόδους για να πετύχουν τους στόχους τους.

Προσόντα - Δεξιότητες βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών

Μπορεί κάποτε οι βιβλιοθηκονόμοι να επέλεγαν τις σχολές βιβλιοθηκονομίας, για να μπορούν να αποφεύγουν την έκθεση ή την άμεση επαφή με το κοινό. Η πραγματικότητα όμως τους έχει διαψεύσει, καθώς η φύση του επαγγέλματος, όπως αυτή εξελίσσεται και μεταβάλλεται, φέρνει τους βιβλιοθηκονόμους καθημερινά σε επαφή, τόσο με το κοινό, όσο και με την κάλυψη των αναγκών του τελευταίου σε πραγματικό χρόνο. Από την άλλη, οι ανάγκες για εκπαίδευση των χρηστών στις υπηρεσίες που παρέχονται από τη βιβλιοθήκη, είτε με τη μορφή της ξενάγησης, είτε με τη μορφή της εκπαίδευσης–διδασκαλίας ή καθοδήγησης ή μέσω οποιασδήποτε άλλης δυνατότητας που προσφέρει η τεχνολογία,

φέρνουν τον βιβλιοθηκονόμο στην «πρώτη γραμμή» και τον αναγκάζουν να διαχειριστεί τις όποιες φοβίες, αναστολές ή άγχος του προκαλεί αυτή η επαφή κι επικοινωνία με το κοινό.

Όσο όμως ο πληροφοριακός γραμματισμός εξελίσσεται, ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής καλείται να αναλάβει τον ρόλο εκείνου, που θα παρακινήσει την ενεργή συμμετοχή του φοιτητή στη μαθησιακή διαδικασία, ενθαρρύνοντας τον να είναι δημιουργικός, να σκέφτεται, να χρησιμοποιεί την κρίση του και να διασφαλίζει τη διά-βίου μάθηση του μέσω εμπειριών και στρατηγικών που θα είναι προσεχτικά σχεδιασμένες και θα υποβάλλονται σε διαρκή εξέταση. Η διδασκαλία εκτός των άλλων, προϋποθέτει όχι μόνο μετάδοση, αλλά και μετασχηματισμό και επέκταση της γνώσης (Peacock, 2001).[1] Προκειμένου λοιπόν ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής να αναλάβει και να ανταποκριθεί σε αυτή την πρόκληση πρέπει να είναι πλήρως εκπαιδευμένος.

Κι ενώ υπάρχουν πολλοί βιβλιοθηκονόμοι-εκπαιδευτές που διαθέτουν τα απαραίτητα εκπαιδευτικά προσόντα ή διαθέτουν σημαντική επαγγελματική εμπειρία, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις κι εκείνων που έχουν μπει στο επάγγελμα του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή εντελώς απροετοίμαστοι για να αναλάβουν τον ρόλο του διδάσκοντα.

Και σε αυτό ακριβώς το σημείο εντοπίζονται τα βασικά προβλήματα: στην ανεπαρκή ή ελλιπή ή ανύπαρκτη εκπαίδευση και προετοιμασία από τις σχολές βιβλιοθηκονομίας στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών, των βιβλιοθηκονόμων εκείνων, οι οποίοι αργότερα θα κληθούν να στελεχώσουν τα τμήματα παροχής υπηρεσιών προς τους χρήστες ανεξαρτήτως είδους βιβλιοθήκης (Roberts and Blandy, 1989; Peacock, 2001).

Η έλλειψη ή απουσία συστηματικής εκπαίδευσης ή επιμόρφωσης, σε συνδυασμό με την έλλειψη οργανωμένου πλαισίου και χρηματοδότησης είναι σχεδόν δεδομένη στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες (Ζαφειρίου, Σιάτρη και Γαρουφάλλου, 2008).[2]

Τα υπάρχοντα τμήματα βιβλιοθηκονομίας είναι εκείνα που μπορούν να διαδραματίσουν έναν ουσιαστικό ρόλο καλύπτοντας ή καλύτερα απαλείφοντας, το συγκεκριμένο πρόβλημα.

Στην πράξη όμως τι γίνεται μέχρι να έρθει αυτή η στιγμή; Πώς εκπαιδεύονται οι βιβλιοθηκονόμοι για να αναλάβουν ή να εμπλακούν στην εκπαιδευτική διαδικασία ή πώς εκπαιδεύονται για να μπορέσουν να ανταποκριθούν επιτυχώς ή επαρκώς στα καθήκοντα τους, ως συστατικά ενός τμήματος παροχής υπηρεσιών προς τους χρήστες;

Συνήθως οι βιβλιοθηκονόμοι-εκπαιδευτές βασίζονται στην προηγούμενη εμπειρία τους ως φοιτητές ή διδάσκοντες. Σε περίπτωση που διαθέτουν τη δεύτερη ιδιότητα έχουν ένα σαφές προβάδισμα στην καλύτερη διαχείριση συγκεκριμένων ζητημάτων που θα συναντήσουν και είτε βασίζονται σε καλούς συνεργάτες-συναδέλφους από το εργασιακό τους περιβάλλον, είτε ακόμη και σε συναδέλφους εκτός του στενού εργασιακού τους περιβάλλοντος.

Γενικά υπάρχουν διάφοροι τύποι εκπαίδευσης των βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών. Ένας από αυτούς περιλαμβάνει την εκπαίδευση του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή υπό την επιτήρηση κι εποπτεία ενός παλιότερου κι εμπειρότερου βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή. Αυτός ο τύπος εκπαίδευσης έχει προφανώς και θετικά και αρνητικά στοιχεία. Στα αρνητικά συγκαταλέγονται όλες εκείνες οι κακές συνήθειες ή η έλλειψη καλής εκπαίδευσης που μπορεί να έλαβε κάποια στιγμή της επαγγελματική του ζωής ο «παλιός», αλλά κατά τα άλλα έμπειρος συνάδελφος ή ακόμη και η έλλειψη δεξιοτήτων στην εκπαίδευση, καθώς και πολλά

[1]Peacock, J., 2001. Teaching skills for teaching librarians: postcards from the edge of the educational paradigm. *Australian Academic & Research Libraries*, 32(1), pp.26-42. Available at: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00048623.2001.10755141> [Προσπελάστηκε 26 Μαρτίου 2014].

[2]Ζαφειρίου, Γ., Σιάτρη, Ρ., και Γαρουφάλλου, Ε., 2008. *Googling και ακαδημαϊκοί βιβλιοθηκονόμοι: ποιοτική έρευνα για την επίδραση του Google στο ρόλο των βιβλιοθηκονόμων και στην παροχή υπηρεσιών των βιβλιοθηκών*. [pdf] Available at: <http://17conf.lib.uoi.gr/files/c9.1.Zafeirioy-Siatri.pdf> [Προσπελάστηκε 26 Μαρτίου 2014].

άλλα. Άρα είναι πολύ σημαντικό η εκπαίδευση του προσωπικού που πρόκειται να αναλάβει να διεκπεραιώσει τον συγκεκριμένο ρόλο να ανατίθεται στο κατάλληλο άτομο.

Το σχεδιάγραμμα ενός μαθήματος μπορεί να διαφοροποιείται με βάση παράγοντες που αφορούν:

- Σε προηγούμενη διδακτική/εκπαιδευτική εμπειρία.
- Στο περιεχόμενο/θέμα του μαθήματος που πρόκειται να διδαχθεί.
- Και στο είδος του μαθήματος (διάλεξη, διάλεξη και περιήγηση, εκπαίδευση/εφαρμογή στην πράξη του θεωρητικού περιεχομένου, κ.τ.λ.).

Από τη στιγμή που ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής είναι ο κύριος υπεύθυνος για τη διεξαγωγή του μαθήματος, το σχεδιάγραμμα του τελευταίου διαμορφώνεται με βάση τις ανάγκες και τις προτεραιότητες, όπως αυτές καθορίζονται από τον εκπαιδευτή, σε συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό/διδάσκοντα του μαθήματος, στο πλαίσιο του οποίου εφαρμόζεται το πρόγραμμα.

Η φυσική προετοιμασία θεωρείται απαραίτητη πριν από και για την αποτελεσματική διεξαγωγή/παρουσίαση/διεκπεραίωση της οποιαδήποτε διδακτικής/εκπαιδευτικής δραστηριότητας. Σχετικά με τη φυσική προετοιμασία του βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή, αυτή περιλαμβάνει συνήθως τα παρακάτω στάδια (LaGuardia and Oka, 2000):

Πίνακας

Φυσική Κατάσταση/Προετοιμασία
▪ Ύπνος ▪ Άσκηση ▪ Ένδυση ▪ Οπτική επαφή ▪ Στάση/Κίνηση ▪ Διατροφή ▪ Φωνή ▪ Έκφραση ▪ Αναπνοή

Αναφορικά με την προετοιμασία του βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή πριν από το μάθημα, κυρίως σε ό,τι έχει σχέση με την εκπαίδευση των φοιτητών στην απόκτηση δεξιοτήτων στη χρήση της βιβλιοθήκης, θεωρείται απαραίτητο ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής να γνωρίζει σε βάθος τις γνώσεις των φοιτητών, τόσο γενικά όσο και ειδικά, πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Γενικά, είναι προτιμότερο ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής να ξεκινάει το μάθημα έχοντας συγκεντρώσει κάποια δεδομένα ή/και πληροφορίες για τον πληθυσμό που πρόκειται να εκπαιδεύσει, από το να ξεκινάει με περιορισμούς και κανόνες. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργεί καλύτερες προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση/ανάπτυξη μιας καλής σχέσης με τους εκπαιδευόμενους, καθώς οι τελευταίοι δεν αισθάνονται κάποιο είδος απειλής ή ανταγωνισμού.

Δεδομένα και παράγοντες, όπως η επιλογή του κατάλληλου τόπου και χρόνου, ο όγκος της πληροφορίας που πρόκειται να παρουσιαστεί στο μάθημα, καθώς και ο τρόπος παρουσίασης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο στάδιο σχεδιασμού της εκπαιδευτικής διαδικασίας από τον βιβλιοθηκονόμο–εκπαιδευτή.

Παράλληλα άλλα στοιχεία, όπως η ώρα, η μέρα, ο μήνας, η τοποθεσία, το μέγεθος του χώρου διεξαγωγής του μαθήματος, η ακουστική, η φυσική του μορφή, η διάταξη/διαρρύθμιση του χώρου, κ.ο.κ., είναι επίσης συστατικά που πρέπει να ληφθούν υπόψη στο στάδιο προετοιμασίας του μαθήματος, καθώς επιδρούν αποφασιστικά στη μαθησιακή διαδικασία. Παράλληλα κι ενώ ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής αποκτάει

εμπειρία και αξιολογεί τα αποτελέσματα της παρουσίασης, μπορεί να αρχίσει να δοκιμάζει μικρές αλλαγές, όπως διαφορετικό εξοπλισμό, κ.τ.λ.

Κεφάλαιο 4. Πληροφοριακός Γραμματισμός και Ορισμοί

Εξέλιξη της ορολογίας και του περιεχομένου της εκπαίδευσης χρηστών[1]

Ανάλογα με την ορολογία που χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση των χρηστών προσδιορίζεται από τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης. Η ορολογία που σχετίζεται με την εκπαίδευση των χρηστών φέρει πολλές παραλλαγές και διαφοροποιήσεις:

- Εκπαίδευση χρηστών (User education).
- Βιβλιογραφική εκπαίδευση (Bibliographic instruction).
- Εκπαίδευση στη βιβλιοθήκη (Library instruction).
- Εκπαίδευση αναγνωστών (Reader instruction).
- Δεξιότητες σε σχέση με τη βιβλιοθήκη (Library skills).
- Δεξιότητες σε σχέση με την πληροφορία (Information skills).
- Δεξιότητες σε σχέση με τη βιβλιοθήκη και την πληροφορία (LIS skills).
- Δεξιότητες διαχείρισης της πληροφορίας (Information-handling skills).
- Προσανατολισμός στη βιβλιοθήκη (Library orientation).
- Προσανατολισμός των χρηστών (User orientation).
- Υποστήριξη μαθητών (Learner support).
- Παροχή προσαρμοσμένης πλοήγησης (Tailored navigational support).
- Μέρος [απόκτησης] ευρύτερων δεξιοτήτων μελέτης (Part of wider study skills) (Heery and Morgan, 1996).
- Πληροφοριακή παιδεία[2] ή/και Πληροφοριακός Γραμματισμός[3] ή/και Πληροφοριακός Αλφαβητισμός[4] (Information literacy).
- Πληροφοριακή ευχέρεια-επιδεκτικότητα ή κατοχή της πληροφοριακής επάρκειας.

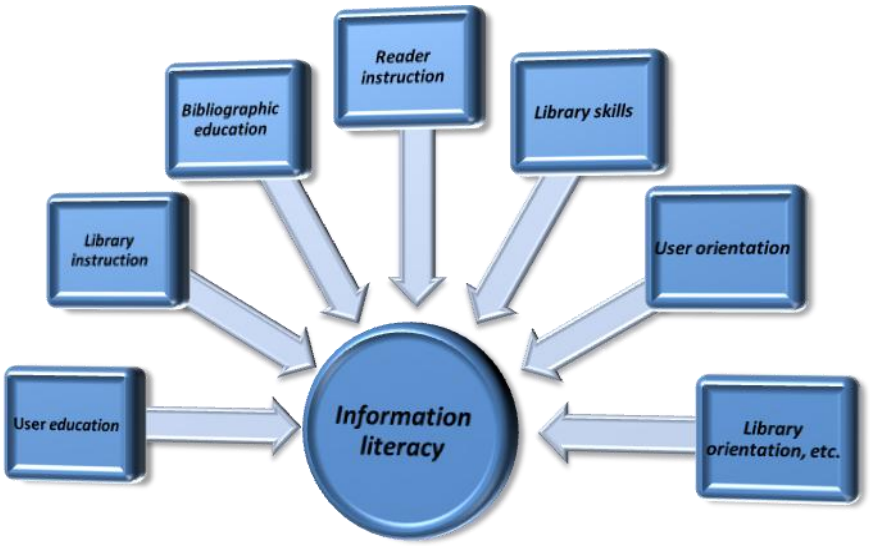
[1]Βλ. Καρανίκα, Σ. και Χατζηευσταθίου, Γ., 2009. *Η πληροφοριακή παιδεία στις ακαδημαϊκές ελληνικές βιβλιοθήκες: η περίπτωση του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης*. [online] Available at: <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1800/KARANIKA.pdf?sequence=1> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2013].

[2]Βλ. Lau, J., 2006. *Κατευθυντήριες οδηγίες για την πληροφοριακή παιδεία στη διά-βίου μάθηση*. [pdf] Μετάφραση από τα αγγλικά Χ. Ζαρβαλά. Mexico: IFLA Available at: <http://www.ifla.org/files/assets/information-literacy/publications/ifla-guidelines-el.pdf> [Προσπελάστηκε 26 Φεβρουαρίου 2014].

[3]*«Ο γραμματισμός αποτελεί έναν σχετικά νέο όρο στο ελληνικό λεξιλόγιο και, ενώ περιλαμβάνει την έννοια του αλφαβητισμού, είναι ευρύτερος από αυτόν. Πρόκειται για μετάφραση του αγγλικού όρου literacy, που έχει επίσης αποδοθεί στην ελληνική γλώσσα ως εγγραμματοσύνη και ο οποίος δεν αναφέρεται απλά στην ικανότητα για ανάγνωση και γραφή. Η έννοια «γραμματισμός» αφορά στη δυνατότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς επίσης μη γλωσσικά κείμενα»* (Ζαρβαλά, 2006, Ibid. 2). Βλ. επίσης Μητσικοπούλου, Β., n.d. *Γραμματισμός*. [pdf] Available at: <http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e1/thema_pdf.pdf> [Προσπελάστηκε 10 Μαΐου 2014] *Με τον ίδιο τρόπο γραμματισμένος ονομάζεται «αυτός που ξέρει γράμματα, ο μορφωμένος»*. βλ. Πάπυρος, 2007. *Λεξικό της ελληνικής γλώσσας: αρχαίας, μεσαιωνικής, νέας: ερμηνευτικό, ετυμολογικό: συνωνύμων, παραγώγων, σύνθετων*. τ. 2. σ. 485. Αναφέρεται επίσης και ο όρος εγγράμματος ως ακριβώς συνώνυμος όρος του γραμματισμένου. Βλ. Πάπυρος, 2007. *Λεξικό της ελληνικής γλώσσας: αρχαίας, μεσαιωνικής, νέας: ερμηνευτικό, ετυμολογικό: συνωνύμων, παραγώγων, σύνθετων*. τ. 3. σ. 92.

[4]Ibid.

- Εκπαίδευση χρηστών-παγκόσμια προσέγγιση για τη διδασκαλία στους χρήστες της πρόσβασης σε πληροφορίες.
- Εκπαίδευση βιβλιοθήκης–εστίαση στην απόκτηση δεξιοτήτων στη χρήση της βιβλιοθήκης.
- Βιβλιογραφική εκπαίδευση χρηστών στην αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών.
- Πληροφοριακή επάρκεια-σύνθετες δεξιότητες και στόχοι του πληροφοριακού γραμματισμού.
- Πληροφοριακές δεξιότητες-εστίαση στις δυνατότητες πληροφόρησης.
- Ανάπτυξη πληροφοριακών δεξιοτήτων (Lau, 2006).

Σχήμα: Εξέλιξη περιεχομένου Πληροφοριακού Γραμματισμού

Πίνακας απεικόνισης διαφορών[1]

Βιβλιογραφική Εκπαίδευση Χρηστών	**Πληροφοριακός Γραμματισμός**
Η γνωριμία με τη βιβλιοθήκη είναι απαραίτητη.	**Η άποψη του χρήστη είναι ουσιαστική.**
Η εκπαίδευση γίνεται από το προσωπικό της βιβλιοθήκης.	**Είναι απαραίτητη συνεργασία διδασκόντων και βιβλιοθηκονόμων**
Η διδασκαλία αποτελεί δευτερεύον χαρακτηριστικό της εργασίας του προσωπικού.	**Δίνεται έμφαση στις παιδαγωγικές δεξιότητες που μπορούν να αναπτύξουν οι βιβλιοθήκες και οι βιβλιοθηκονόμοι**
Διδασκαλία χωρίς συντονισμό.	**Ανάπτυξη προτύπων ως βάση για τη συνεργασία μεταξύ των βιβλιοθηκών, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.**

Διάφοροι ορισμοί του πληροφοριακού γραμματισμού έχουν δοθεί κατά καιρούς:[2]

[1]Στον πίνακα (Sinikara and Farvelainen, 2003 αναφέρεται σε Βαρδακώστα και Τσουμπρακάκου, 2008) παρουσιάζονται οι διαφορές που προκύπτουν από την εξέλιξη της εκπαίδευσης των χρηστών σε αναλογία με τον Πληροφοριακό Γραμματισμό.

[2]Weiner, J. M., 2011. Is There a difference between critical thinking and information literacy? A systematic review 2000-2009. *Journal of Information Literacy*, 5(2). Available at:

1. *«Ο πληροφοριακός γραμματισμός είναι ένα σύνολο δεξιοτήτων, τις οποίες πρέπει να διαθέτει ο πληροφοριακά ενημερωμένος πολίτης της κοινωνίας της πληροφορίας, προκειμένου να συμμετέχει με οξυδέρκεια και ενεργά σε αυτή την κοινωνία»* (American Association of School Libraries, AASL, 2003).[1]
2. *«Προκειμένου να είναι πληροφοριακά εγγράμματο, κάθε άτομο πρέπει να είναι ικανό να αναγνωρίζει πότε χρειάζεται την πληροφορία, καθώς και να μπορεί να εντοπίζει, να αξιολογεί και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τη συγκεκριμένη πληροφορία»* (American Library Association, ALA, 2013).[2]
3. *«Η κατανόηση και απόκτηση του συνόλου των δυνατοτήτων που επιτρέπουν σε ένα άτομο να αναγνωρίζει πότε χρειάζεται κάποιες συγκεκριμένες πληροφορίες, καθώς επίσης και η ικανότητα να εντοπίζει, να αξιολογεί και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις απαιτούμενες πληροφορίες»* (American Library Association, ALA, 2014).
4. *«Μια νέα ελεύθερη τέχνη, η οποία εκτείνεται από τη γνώση της χρήσης των υπολογιστών και την πρόσβαση στην πληροφορία, προς την κριτική επεξεργασία της φύσης της ίδιας της πληροφορίας, της τεχνικής της δομής και του κοινωνικού, πολιτιστικού και φιλοσοφικού περιεχομένου κι επίδρασης της»* (Shapiro and Hughes, 1996).
5. Για να θεωρείται κάθε φοιτητής πληροφοριακά εγγράμματος πρέπει να έχει αποκτήσει συγκεκριμένες δεξιότητες. Πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει πότε υπάρχει η ανάγκη για πληροφόρηση, να μπορεί να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά την πληροφορία, να μπορεί να διακρίνει την αξία και τις διαφορές των πληροφοριακών πηγών σε διάφορες μορφές, να αξιολογεί με κριτική στάση την ποιότητα, την ποσότητα και τη σχετικότητα των ανακτημένων πληροφοριών. (Association of College and Research Libraries, ACRL, 2014,[3] Denison and Montgomery, 2012).[4]

   Σύμφωνα με τις επτά σταθερές του πληροφοριακού γραμματισμού ο ερευνητής οφείλει:

   1. Να είναι περίεργος για τον κόσμο και να ερευνά την αλήθεια.
   2. Να είναι «άνετος» με τη χρήση πολλών πληροφοριακών εργαλείων.
   3. Να είναι δημιουργικός ως προς την εφαρμογή πληροφοριακών δεξιοτήτων.
   4. Να είναι ικανός ως προς τη χρήση των πληροφοριακών εργαλείων.
   5. Να είναι σίγουρος ως προς την ικανότητα συλλογής των κατάλληλων πληροφοριών.
   6. Να διακρίνεται από κριτική σκέψη ως προς την αναζήτηση και την αξιολόγηση.
   7. Να συμβάλλει στην έρευνα με επικοινωνία της αποκτηθείσας γνώσης και προφορικά και γραπτά.

Σύμφωνα με την IFLA (2006)[5] τρία συστατικά είναι απαραίτητα για τη διαμόρφωση επιτυχημένων μαθητών: η πρόσβαση, η αξιολόγηση και η χρήση της πληροφορίας.

<https://ojs.lboro.ac.uk/ojs/index.php/JIL/article/viewFile/LLC-V5-I2-2011-2/182> [Προσπελάστηκε 25 Φεβρουαρίου 2014].

[1]ALA/AASL, 2003. *ALA/AASL Standards: for initial programs for School Library Media Specialist preparation* [pdf] Available at: <http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/aasleducation/schoollibrary/ala-aasl_slms2003.pdf> [Προσπελάστηκε 31 Δεκεμβρίου 2013].

[2]ALA, 2013. *Information Lliteracy Competency Standards for Higher Education*. [online] Available at: <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency> [Προσπελάστηκε 31 Δεκεμβρίου 2013].

[3]Association of College and Research Libraries, 2014. [online] Available at: <http://www.ala.org/acrl/> [Προσπελάστηκε 9 Φεβρουαρίου 2014].

[4]Βλ. Denison, D. R. and Montgomery, D., 2012. Annoyance or delight? College students' perspectives on looking for information. *The Journal of Academic Librarianship*, 38(6), pp.380-390. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2012.08.007> [Προσπελάστηκε 9 Φεβρουαρίου 2014].

[5]Βλ. Διεθνή πρότυπα, 2006. In: Lau, J., 2006. *Κατευθυντήριες οδηγίες για την πληροφοριακή παιδεία και τη διά-βίου μάθηση*. Mexico: IFLA. pp.17-19.

Σχέση Πληροφοριακού γραμματισμού και Διά-βίου μάθησης

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions, 2006) οι δύο αυτές έννοιες είναι αυτόνομες και ανεξάρτητες, ενδυναμώνουν και ωθούν τα άτομα. Η κύρια διαφορά τους είναι, ότι ο πληροφοριακός γραμματισμός είναι ένα σύνολο δεξιοτήτων που αποκτώνται μέσω της μάθησης, ενώ η διά-βίου μάθηση συνιστά μια καλή συνήθεια άμεσα συνδεδεμένη με περισσότερο εσωστρεφείς παράγοντες, όπως είναι η ψυχική διάθεση, η έμφυτη τάση και επιθυμία για γνώση και έρευνα και η διαρκής εσωτερική ανάγκη για αλλαγή. Ο πληροφοριακός γραμματισμός θέτει τις βάσεις για μεθοδική εκπαίδευση σε θέματα αναζήτησης πληροφοριών, αξιολόγησης και συγγραφής εργασιών. Επίσης θέτει τις βάσεις για τη συστηματική διά-βίου μάθηση και καθιστά τον χρήστη ικανό:

- Να προσδιορίζει την έκταση της απαιτούμενης πληροφόρησης.
- Να έχει πρόσβαση στην απαιτούμενη πληροφόρηση αποτελεσματικά και ικανοποιητικά.
- Να αξιολογεί την πληροφόρηση και τις πηγές της με κριτικό πνεύμα.
- Να χρησιμοποιεί την πληροφόρηση αποτελεσματικά για την επιτέλεση συγκεκριμένου σκοπού.

Σχέση Πληροφοριακού γραμματισμού και Πληροφοριακής επάρκειας

Στο ίδιο πλαίσιο ορίζεται και η έννοια της Πληροφοριακής επάρκειας ως εξής: *«Ένας ικανός επαρκής πολίτης, είτε φοιτητής, είτε επαγγελματίας ή εργάτης, είναι σε θέση να αναγνωρίζει τις πληροφοριακές του/της ανάγκες, να ξέρει πώς να εντοπίζει, να προσδιορίζει την πρόσβαση, να ανακτά, να αξιολογεί, να οργανώνει και να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες. Για να είναι ένα άτομο πληροφοριακά εγγράμματο, πρέπει να γνωρίζει πώς να επωφελείται από τον κόσμο της γνώσης και να ενσωματώνει την εμπειρία των άλλων στο δικό του πλαίσιο»* (Lau, 2006).

Επιπλέον, έχουν οριστεί εννέα σταθερές για τον πληροφοριακό γραμματισμό σε σχέση με την πληροφοριακή επάρκεια των χρηστών (AASL[1]/Association for Educational Communications and Technology,[2] 1998;[3] Thompson and Henley, 2000). Σύμφωνα με αυτές ο πληροφοριακός γραμματισμός διακρίνεται σε τρεις (3) κατηγορίες ως προς τα χαρακτηριστικά του: *Πληροφοριακός Γραμματισμός*, *Ανεξάρτητη Μάθηση* και *Κοινωνική Ευθύνη*.

Α. Πληροφοριακός Γραμματισμός

1. Ο μαθητής θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος, όταν έχει πρόσβαση στην πληροφορία με ικανοποιητικό και αποτελεσματικό τρόπο.

Οι δείκτες για την 1η σταθερά είναι:

- Αναγνωρίζει την ανάγκη για πληροφόρηση.
- Αναγνωρίζει ότι η ακριβής και περιεκτική πληροφόρηση είναι η βάση για τη λήψη έξυπνων αποφάσεων.
- Σχηματίζει ερωτήματα βασισμένα σε πληροφοριακές ανάγκες.
- Ταυτίζει/εντοπίζει ποικιλία δυνητικών πληροφοριακών πηγών.

[1]ALA, AASL. American Association of School Librarians, 2014. [online] Available at: <http://www.ala.org/aasl/> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
[2]Βλ. AECT. Association for Educational Communications and Technology, 2014. [online] Available at: <http://www.aect.org/newsite/> [Προσπελάστηκε 7 Μαρτίου 2014].
[3]Βλ. AASL, 1998. *Information Literacy Standards for Student Learning*. [pdf] Available at: http://www.ilipg.org/sites/ilipg.org/files/bo/InformationLiteracyStandards_final.pdf [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].

- Αναπτύσσει και χρησιμοποιεί επιτυχημένες στρατηγικές για τον εντοπισμό της πληροφορίας.

2. Ο μαθητής θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος, όταν αξιολογεί με κριτική σκέψη και ικανότητα την πληροφορία.

Οι δείκτες για τη 2η σταθερά είναι:

- Καθορίζει την ακρίβεια, τη σχετικότητα και την περιεκτικότητα.
- Διαχωρίζει/διακρίνει γεγονότα, απόψεις και προσωπικές τοποθετήσεις (γνώμες).
- Εντοπίζει την ανακριβή και παραπλανητική πληροφόρηση.
- Επιλέγει πληροφορίες κατάλληλες/συναφείς με το πληροφοριακό ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί.

3. Ο μαθητής θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος, όταν χρησιμοποιεί τις πληροφορίες με ακρίβεια και δημιουργικότητα**.**

Οι δείκτες για την 3η σταθερά είναι:

- Οργανώνει τις πληροφορίες για πρακτική εφαρμογή.
- Ενσωματώνει τις νέες πληροφορίες στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.
- Επεξεργάζεται τις πληροφορίες με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.
- Παράγει και επικοινωνεί πληροφορίες και ιδέες σε κατάλληλες μορφές.

Β. Ανεξάρτητη Μάθηση

4. Ο μαθητής που είναι μαθησιακά ανεξάρτητος θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και αναζητά πληροφορίες σχετικά με τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.

Οι δείκτες για την 4η σταθερά είναι:

- Αναζητά πληροφορίες σχετιζόμενες με διάφορες διαστάσεις της προσωπικής του ευημερίας, όπως επαγγελματικά ενδιαφέροντα, ανάμειξη στα κοινά, θέματα υγείας, και ψυχαγωγικές αναζητήσεις.
- Σχεδιάζει, αναπτύσσει και αξιολογεί πληροφοριακά προϊόντα και λύσεις σχετιζόμενες με τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.

5. Ο μαθητής που είναι ανεξάρτητος (independent learner) θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και αξιολογεί τη βιβλιογραφία και άλλες δημιουργικές μορφές της πληροφορίας.

Οι δείκτες για την 5η σταθερά είναι:

- Να είναι ο μαθητής ικανός και ανήσυχος ως αναγνώστης.
- Να εξαγάγει έννοιες από πληροφορίες που εμφανίζονται με δημιουργικό τρόπο σε διάφορες φόρμες.
- Να αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε ποικίλες φόρμες.

6. Ο μαθητής που είναι μαθησιακά ανεξάρτητος θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και αγωνίζεται για την τελειότητα στην αναζήτηση πληροφοριών και στην παραγωγή γνώσης.

Οι δείκτες για την 6η σταθερά είναι:

- Να αξιολογεί την ποιότητα της διαδικασίας και των προϊόντων που προκύπτουν από την προσωπική αναζήτηση πληροφοριών.
- Να επινοεί στρατηγικές για την επανάληψη, τη βελτίωση και την ενημέρωση της αυτό-παραγόμενης γνώσης.

Γ. Κοινωνική Ευθύνη

7. Ο μαθητής που συμβάλλει θετικά στη μαθησιακή κοινότητα και στην κοινωνία θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και αναγνωρίζει τη σημασία της πληροφόρησης σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Οι δείκτες για την 7η σταθερά είναι:

- Αναζητά πληροφορίες από διαφορετικές πηγές, περιβάλλοντα, επιστήμες και πολιτισμούς.
- Σέβεται την αρχή της ισοδύναμης πρόσβασης στην πληροφορία.

8. Ο μαθητής που συμβάλλει θετικά στη μαθησιακή κοινότητα και στην κοινωνία θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και εφαρμόζει τους κανόνες ηθικής συμπεριφοράς σε σχέση με την πληροφορία και την τεχνολογία της πληροφορίας.

Οι δείκτες για την 8η σταθερά είναι:

- Σέβεται την αρχή της πνευματικής ελευθερίας.
- Σέβεται τα δικαιώματα της πνευματικής ιδιοκτησίας.
- Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.

9. Ο μαθητής που συμβάλλει θετικά στη μαθησιακή κοινότητα και κοινωνία θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και συμμετέχει αποτελεσματικά σε ομάδες που έχουν ως στόχο την αναπαραγωγή πληροφοριών.

Οι δείκτες για την 9η σταθερά είναι:

- Ανταλλάσσει γνώσεις και πληροφορίες με άλλους.
- Σέβεται τις ιδέες των άλλων, υποστηρίζει και αναγνωρίζει τη συμβολή τους.
- Συνεργάζεται με άλλους σε προσωπικό επίπεδο και μέσω της τεχνολογίας για την ταυτοποίηση των πληροφοριακών προβλημάτων και την αναζήτηση των λύσεων τους.
- Συνεργάζεται με άλλους σε προσωπικό επίπεδο και μέσω της τεχνολογίας, στον σχεδιασμό, ανάπτυξη και αξιολόγηση των πληροφοριακών προϊόντων και λύσεων.

Εκπαιδευτικοί στόχοι–Δεξιότητες (MLA, 2006; National Fine Arts Standards, 2000; NCCAS, 2011)

Σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς στόχους του προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»* έχουν οριστεί από την MLA (2006)[1] πέντε (5) σταθερές για τους φοιτητές μουσικής στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών.

Σταθερά 1η.Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής καθορίζει τη φύση και την έκταση της πληροφορίας που χρειάζεται.

- *1ος Δείκτης* απόδοσης. Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής καθορίζει και διατυπώνει την ανάγκη για πληροφόρηση.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
  - Εξερευνά γενικές πληροφοριακές πηγές για να αυξήσει την εξοικείωση του με το θέμα.
    - *Εξερευνά γενικές πληροφοριακές πηγές, όπως μουσικές εγκυκλοπαίδειες και λεξικά, ιστορία μουσικής και βιογραφίες συνθετών*.

[1]Cary, P. and Sampsel, L. J., 2006. Information literacy instructional objectives for undergraduate music students. *Notes* 62(3), pp.663-79. Available at: <http://c.ymcdn.com/sites/www.musiclibraryassoc.org/resource/resmgr/Docs/BI_MLA> [Προσπελάστηκε 12 Μαρτίου 2014].

- Εντοπίζει και ταυτίζει λέξεις–κλειδιά και όρους για να περιγράψει την πληροφοριακή ανάγκη.
  - *Παραθέτει ομοιόμορφους τίτλους, αριθμούς έργων και άλλα αναγνωριστικά για τις συνθέσεις*.
- *2ος Δείκτης* απόδοσης. Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής ταυτίζει και εντοπίζει πληθώρα πηγών και μορφών αποθήκευσης της πληροφορίας.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
  - Γνωρίζει πώς παράγεται, οργανώνεται και διαχέεται η πληροφορία, επίσημα και ανεπίσημα.
    - *Αναγνωρίζει ότι η παραγωγή μουσικής πληροφορίας συχνά προηγείται της σύνθεσης ενός μουσικού έργου, της πρώτης του εκτέλεσης, της κριτικής του αξιολόγησης της δημοσίευσης του σε παρτιτούρα, της ηχογράφησης και της παρουσίασης του σε επιστημονικό έργο.*
    - *Διατυπώνει με σαφήνεια ποιοι από αυτούς τους τύπους μουσικών πληροφοριών είναι πρωτογενείς, δευτερογενείς και τριτογενείς πηγές και πώς αυτό επιδρά στη συσχέτιση τους με την έρευνα.*
  - Αναγνωρίζει ότι η γνώση μπορεί να οργανωθεί σε επιστήμες που επιδρούν στον τρόπο πρόσβασης στην πληροφορία.
    - *Διατυπώνει με σαφήνεια τις θεματικές υποκατηγορίες εντός της μουσικής (π.χ. μουσικολογία, εθνομουσικολογία, θεωρία, εκπαίδευση, εκτέλεση, σύνθεση).*
  - Ταυτίζει/εντοπίζει την αξία και τις διαφορές των διαφόρων δυνητικών πηγών σε μια ποικιλία μορφών (π.χ. πολυμέσα, βάσεις δεδομένων, ιστοσελίδες, Ο/Α υλικό, μονογραφίες, κ.τ.λ.).
    - *Εντοπίζει τους διαφορετικούς τύπους μουσικών πληροφοριών (π.χ. μονογραφίες, άρθρα, επιστημονικές-κριτικές εκδόσεις και εκδόσεις εκτέλεσης, πρωτότυπες συνθέσεις, διασκευές και μεταγραφές, ηχογραφήσεις σε διάφορες μορφές, video recordings σε διάφορες μορφές, ιστοσελίδες, ειδικοί, πρακτικά συνεδρίων, κ.τ.λ.).*
    - *Επιλέγει τις κατάλληλες εκδηλώσεις (manifestations) ενός έργου και καθορίζει την ανάγκη υποστηρικτικής πληροφόρησης σχετικά με τη μουσική σύνθεση.*
  - Διαφοροποιεί τις πρωτογενείς από τις δευτερογενείς πηγές, αναγνωρίζει πώς διαφοροποιείται η χρήση και η σημασία τους από επιστήμη σε επιστήμη.
    - *Αναγνωρίζει ότι οι πρωτογενείς πηγές στη μουσική μπορεί να είναι διαφορετικής φύσης σε σύγκριση με άλλους τομείς (ειδικά, οι παρτιτούρες, οι ηχογραφήσεις και τα γραπτά των μουσικών).*
- *3ος Δείκτης* απόδοσης. Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής υπολογίζει το κόστος και τα οφέλη από την απόκτηση της απαραίτητης πληροφορίας.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
  - Υπολογίζει τη δυνατότητα να αποκτήσει μια νέα γλώσσα ή δεξιότητα (π.χ. ξένη γλώσσα ή συναφή με έναν επιστημονικό τομέα) με σκοπό τη συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών και της κατανόησης του περιεχομένου τους.
    - *Αποκτά ειδικές δεξιότητες, όπως μουσική ανάλυση, μουσική μεταγραφή, ανάγνωση παρτιτούρας ή χρήση λογισμικού μουσικής σημειογραφίας.*

Σταθερά 2η.Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής αποκτά πρόσβαση στην απαραίτητη πληροφορία αποτελεσματικά και ικανοποιητικά.

- *1ος Δείκτης απόδοσης*. Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής επιλέγει τις πιο κατάλληλες μεθόδους έρευνας ή τα καταλληλότερα συστήματα ανάκτησης πληροφοριών για να αποκτήσει πρόσβαση στην απαραίτητη πληροφόρηση.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*

- Εντοπίζει κατάλληλες ερευνητικές μεθόδους (π.χ. εργαστηριακά πειράματα, προσομοίωση, πρακτική εκπαίδευση).
    - *Εντοπίζει ερευνητικές μεθόδους κατάλληλες για τη μουσική (π.χ. ακρόαση, ιστορική έρευνα, μουσική ανάλυση, πρακτική εκπαίδευση, βιογραφία, βιβλιογραφία, δισκογραφία).*
- Ερευνά το πεδίο, το περιεχόμενο και την οργάνωση των συστημάτων ανάκτησης πληροφοριών.
    - *Ερευνά το πεδίο, το περιεχόμενο και την οργάνωση των συστημάτων ανάκτησης μουσικών πληροφοριών (κατάλογοι βιβλιοθηκών, συλλογικοί κατάλογοι, ευρετήρια μουσικών περιοδικών, μουσικές εγκυκλοπαίδειες και λεξικά, μουσικές βιβλιογραφίες και δισκογραφίες και πιθανόν θεματικούς καταλόγους).*
- Επιλέγει αποτελεσματικές προσεγγίσεις του τρόπου πρόσβασης στην απαραίτητη πληροφορία μέσω της ερευνητικής μεθόδου ή του συστήματος ανάκτησης πληροφοριών.
    - *Διατυπώνει με σαφήνεια τις διαφορετικές προσεγγίσεις στην εύρεση έντυπης μουσικής σε συλλογικά έργα και σειρές.*
    - *Επιδεικνύει ικανότητες εύρεσης μουσικών δημοσιεύσεων σε μορφή παρτιτούρας και ανθολογίες ηχογραφήσεων.*

- *2ος Δείκτης* απόδοσης. Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής διαμορφώνει και εφαρμόζει αποτελεσματικά σχεδιασμένες στρατηγικές αναζήτησης.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
    - Επιλέγει ελεγχόμενο λεξιλόγιο ειδικό με την επιστήμη ή την πληροφοριακή πηγή.
        - *Κάνει κατάλληλη χρήση των ομοιόμορφων τίτλων της μουσικής, των θεματικών επικεφαλίδων και των θησαυρών και καταλόγων μουσικών έργων.*
    - Διαμορφώνει στρατηγικές αναζήτησης χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες εντολές για τα συστήματα ανάκτησης πληροφοριών (π.χ. Boolean operators, τελεστές αποκοπής και εγγύτητας για μηχανές αναζήτησης).
        - *Διατυπώνει με συγκεκριμένες λέξεις-κλειδιά αναζητήσεις σε σχέση με τη μουσική, κυρίως για την εύρεση πληροφοριών σε παρτιτούρες και ανθολογίες ηχογραφήσεων.*
- *5ος Δείκτης απόδοσης.* Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής ανακτά εγγραφές και διαχειρίζεται την πληροφορία και τις πηγές της.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική*:
    - Διαφοροποιεί τα διάφορα είδη πηγών που παραθέτει και κατανοεί τα στοιχεία και τη σύνταξη μιας αναφοράς για ένα μεγάλο εύρος πηγών.
        - *Εντοπίζει τα στοιχεία της αναφοράς για γραπτά σε σχέση με τη μουσική, τις παρτιτούρες, τις ηχογραφήσεις, τα videos και τις ηλεκτρονικές πηγές.*

Σταθερά 3η.Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής αξιολογεί την πληροφορία και τις πηγές της με κριτική σκέψη και ενσωματώνει την επιλεγμένη πληροφορία στο γνωστικό και ηθικό του πλαίσιο.

- *1ος Δείκτης απόδοσης.* Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής συνοψίζει τις κύριες ιδέες που πρέπει να ανακτηθούν από τις πληροφορίες που έχουν συλλεχθεί.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
    - Διαβάζει το κείμενο και επιλέγει τις κύριες ιδέες.
        - *Διαβάζει παρτιτούρες ή ακούει ηχογραφήσεις για να κατανοήσει και να αξιολογήσει τα μουσικά έργα.*
    - Επαναπροσδιορίζει τις έννοιες του κειμένου με δικά του λόγια και επιλέγει με ακρίβεια τα δεδομένα.
        - *Διατυπώνει με σαφήνεια τις αρχές μιας συγκεκριμένης μουσικής ερμηνείας (π.χ. tempo, στολίδια, άρθρωση).*

- Εντοπίζει επί λέξει υλικό το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί με κατά λέξη παράθεση.
    - *Εντοπίζει πρωτογενείς πηγές ενός μουσικού έργου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτολεξεί στην παρτιτούρα ή σε παραδείγματα ηχογραφήσεων.*

- *2ος Δείκτης απόδοσης.* Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής διατυπώνει και εφαρμόζει εσωτερικά κριτήρια για την αξιολόγηση της πληροφορίας και των πηγών της.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
    - Εξετάζει και συγκρίνει την πληροφορία από διάφορες πηγές προκειμένου να αξιολογήσει την αξιοπιστία, την εγκυρότητα, την ακρίβεια, την αυθεντία, την επικαιρότητα και τη θέση ή την ύπαρξη προκαταλήψεων.
        - *Διακρίνει τους διάφορους τύπους μουσικών εκδόσεων (κριτικές, εκτέλεση και διασκευές).*
- *3ος Δείκτης απόδοσης.* Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής συνθέτει κύριες ιδέες για να δομήσει νέες έννοιες.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
    - Αναγνωρίζει τις συσχετίσεις μεταξύ εννοιών και τις συνδυάζει σε πιθανές χρήσιμες πρωτογενείς θέσεις με παράλληλη απόδειξη.
        - *Συνδυάζει έννοιες μέσω προσωπικής μουσικής ερμηνείας, σύνθεσης ή πρωτογενούς θέσης με υποστηρικτική πληροφορία.*
    - Χρησιμοποιεί υπολογιστές και άλλες τεχνολογίες για τη μελέτη και την αλληλεπίδραση των ιδεών και άλλων φαινομένων.
        - *Χρησιμοποιεί υπολογιστές και άλλες τεχνολογίες όπως MIDI,[1] προγράμματα μουσικής ανάλυσης και λογισμικό μουσικής σημειογραφίας για τη μελέτη της αλληλεπίδρασης μουσικών ιδεών.*
- *4ος Δείκτης απόδοσης.* Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής συγκρίνει τη νέα γνώση με την προϋπάρχουσα γνώση για να καθορίσει την πρόσθετη αξία, τις αντιθέσεις ή άλλα μοναδικά χαρακτηριστικά της πληροφορίας.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
    - Εξετάζει τις θεωρίες με τις κατάλληλες τεχνικές (π.χ. προσομοιωτές, πειράματα).
        - *Εξετάζει τις θεωρίες μέσω της μουσικής εκτέλεσης, της ακρόασης, της παρουσίασης και της συγγραφής.*
- *5ος Δείκτης απόδοσης*. Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής καθορίζει το κατά πόσο η νέα γνώση έχει επίδραση στο ηθικό πλαίσιο του ατόμου και προχωρά στην προσαρμογή/συμφιλίωση των διαφορών.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική*:
    - Ερευνά τις διαφορετικές απόψεις που απαντώνται στη βιβλιογραφία.
        - *Ερευνά τις διαφορετικές απόψεις και τις εκτελεστικές πρακτικές που συναντώνται στις ηχογραφημένες και ζωντανές εκτελέσεις, καθώς και στις έντυπες πηγές.*

Σταθερά 4η. Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής μεμονωμένα ή ως μέλος μιας ομάδας, χρησιμοποιεί την πληροφορία αποτελεσματικά για να επιτύχει έναν συγκεκριμένο σκοπό.

- *1ος Δείκτης απόδοσης.* Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής εφαρμόζει νέες και προηγούμενες πληροφορίες για τον σχεδιασμό και τη δημιουργία ενός συγκεκριμένου προϊόντος ή εκτέλεσης.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
    - Οργανώνει το περιεχόμενο με τρόπο που υποστηρίζει τους σκοπούς και τη μορφή του προϊόντος ή της εκτέλεσης (π.χ. σχήματα, περιγράμματα, προσχέδια).

[1]Musical Instrument Digital Interface, MIDI.

- *Οργανώνει το περιεχόμενο με τρόπο που υποστηρίζει τους μουσικούς σκοπούς, όπως προγράμματα ρεσιτάλ και προγράμματα (μουσικών) εκδηλώσεων.*
- Ενσωματώνει νέες και αναδρομικές πληροφορίες, περιλαμβανομένων αποφθεγμάτων και παραφράσεων, με τρόπο που να υποστηρίζεται το προϊόν ή η εκτέλεση.
  - *Χρησιμοποιεί ηχογραφήσεις, κριτικές, πρότυπα εκτελεστικής πρακτικής και σύγχρονες ιστορικές πραγματείες για να ενημερώσει τις εκτελέσεις, την αξιολόγηση των εκτελέσεων ή της μουσικής ανάλυσης.*

- *3ος Δείκτης απόδοσης.* Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής επικοινωνεί το προϊόν ή την εκτέλεση αποτελεσματικά στους άλλους.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
  - Ενσωματώνει αρχές σχεδιασμού (design) και επικοινωνίας.
    - *Ενσωματώνει μουσικά παραδείγματα σε παρτιτούρα ή ήχο, ή μορφή video.*
  - Επικοινωνεί με σαφήνεια και με ύφος που υποστηρίζει τους σκοπούς του ακροατηρίου, στο οποίο απευθύνεται.
    - *Επικοινωνεί με σαφήνεια, εγγράφως ή φραστικά.*
    - *Παρουσιάζει μια μουσική εκτέλεση στο ανώτατο δυνατό επίπεδο μουσικότητας.*

Σταθερά 5η. Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής κατανοεί πολλά θέματα οικονομικής, νομικής/θεσμικής και κοινωνικής φύσης που περιβάλλουν την πληροφορία και έχει πρόσβαση και χρησιμοποιεί την πληροφορία [σεβόμενος] το ηθικό και θεσμικό πλαίσιο.

- *1ος Δείκτης απόδοσης.* Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής κατανοεί πολλά θέματα ηθικής, θεσμικής και κοινωνικοοικονομικής φύσης που περιβάλλουν την πληροφορία και την τεχνολογία της πληροφορίας.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
  - Επιδεικνύει κατανόηση της πνευματικής ιδιοκτησίας, των πνευματικών δικαιωμάτων και της θεμιτής χρήσης (fair use) του μη ελεύθερου από πνευματικά δικαιώματα υλικού.
    - *Επιδεικνύει κατανόηση της εφαρμογής της πνευματικής ιδιοκτησίας, των πνευματικών δικαιωμάτων και της θεμιτής χρήσης στα αρχεία ψηφιακού ήχου, στη μουσική δειγματοληψία (music sampling), σε εκπομπές, δημόσιες εκτελέσεις/παραστάσεις και ηχογραφήσεις.*

- *2ος Δείκτης απόδοσης.* Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής ακολουθεί τους νόμους/θεσμούς, κανονισμούς, πολιτικές ιδρυμάτων που σχετίζονται με θέματα πρόσβασης και χρήσης των πληροφοριακών πηγών.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
  - Αποκτά, αποθηκεύει και διαχέει κείμενο, δεδομένα, εικόνες ή ήχο, σεβόμενος το θεσμικό πλαίσιο.
    - *Αποδίδει τα νόμιμα ποσοστά σε περίπτωση πρόσβασης/χρήσης μη αδειοδοτημένου υλικού, δεδομένων, εικόνας, video, κειμένου ή ήχου.*

- *3ος Δείκτης απόδοσης*. Ο πληροφοριακά εγγράμματος φοιτητής αναγνωρίζει τη συμβολή της χρήσης των πληροφοριακών πηγών στην επικοινωνία του προϊόντος ή της εκτέλεσης/παράστασης.
- *Αποτελέσματα σε σχέση με τη μουσική:*
  - Επιλέγει ένα κατάλληλο ύφος τεκμηρίωσης και το χρησιμοποιεί συστηματικά στην παράθεση των πηγών.
    - *Παραθέτει τις μουσικές παρτιτούρες με ορθότητα, περιλαμβανομένων έντυπης μουσικής και ηχογραφήσεων.*

Σε σχέση με τις δεξιότητες που οφείλει να έχει ο φοιτητής στον 21ο αιώνα, πάντα αναφορικά με τον τομέα της μουσικής, έχουν οριστεί επτά (7) σταθερές (*National Core Arts Standards, NCCAS, 2011)*[1]

Οι δείκτες για την 1η σταθερά στη Μουσική (Ο φοιτητής τραγουδάει, μόνος ή σε φωνητικό σύνολο, ποικίλο μουσικό ρεπερτόριο).

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Αξιολογεί τη βιβλιογραφία και τις υπόλοιπες μορφές δημιουργικής έκφρασης της πληροφορίας.
- Παράγει και επικοινωνεί την πληροφορία και τις ιδέες σε κατάλληλες μορφές.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε μια ποικιλία μορφών.
- Συμμετέχει αποτελεσματικά σε ομάδες για την επίτευξη και παραγωγή πληροφορίας.
- Αναζητά πληροφορίες από διαφορετικές πηγές, περιβάλλοντα και πολιτισμούς.
- Σέβεται τις ιδέες των άλλων και υποστηρίζει και αναγνωρίζει τη συμβολή τους.

Οι δείκτες για τη 2η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής ως σόλο εκτελεστής ή σε οργανικό ή άλλο σύνολο, με ποικίλο μουσικό ρεπερτόριο).

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Παράγει και επικοινωνεί πληροφορίες και ιδέες σε κατάλληλες μορφές.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε μια ποικιλία μορφών.
- Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.
- Ενσωματώνει τη νέα πληροφορία στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.
- Αναζητά πληροφορίες από διαφορετικές πηγές, περιβάλλοντα, επιστήμες και πολιτισμούς.
- Συμμετέχει αποτελεσματικά σε ομάδες για την επίτευξη και την παραγωγή πληροφορίας .
- Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.
- Συνεργάζεται με άλλους για να σχεδιάσει, να αναπτύξει και να αξιολογήσει τα πληροφοριακά προϊόντα και τις λύσεις.

Οι δείκτες για την 3η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής αυτοσχεδιάζει μελωδίες, παραλλαγές και συνοδείες).

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Επιλέγει την κατάλληλη πληροφορία για την επίλυση συγκεκριμένου ζητήματος που καλείται να διαχειριστεί.
- Παράγει και επικοινωνεί τις πληροφορίες και τις ιδέες σε κατάλληλες μορφές.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε ποικιλία μορφών.
- Συνεργάζεται με άλλους στον σχεδιασμό, ανάπτυξη και αξιολόγηση των πληροφοριακών προϊόντων και λύσεων.
- Επεξεργάζεται την πληροφορία με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε μια ποικιλία μορφών.
- Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.

[1]NCCAS. National Coalition for Core Arts Standards, 2011. *Arts education standards and 21st century skills*. [pdf] Available at: <https://nccas.wikispaces.com/file/view/ArtsEducationStandards_21stCenturySkills.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

Οι δείκτες για την 4η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής συνθέτει και διασκευάζει μουσική μέσα σε πλαίσιο από συγκεκριμένες οδηγίες)

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Ταυτίζει/εντοπίζει ποικιλία δυνητικών πληροφοριακών πηγών.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε ποικιλία μορφών.
- Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.
- Παράγει και επικοινωνεί πληροφορίες και ιδέες σε κατάλληλες μορφές.
- Αναγνωρίζει την ανάγκη για πληροφόρηση.
- Διαμορφώνει ζητήματα βασισμένα στις πληροφοριακές ανάγκες.
- Επιλέγει πληροφορίες κατάλληλες και συναφείς με το πληροφοριακό ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί.
- Επεξεργάζεται την πληροφορία με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.

Οι δείκτες για την 5η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής διαβάζει και γράφει μουσική).

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Ενσωματώνει τις νέες πληροφορίες στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.
- Οργανώνει την πληροφορία για πρακτική εφαρμογή.
- Επιλέγει πληροφορίες κατάλληλες/συναφείς με το πληροφοριακό ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί.
- Επεξεργάζεται την πληροφορία με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.
- Εξάγει έννοιες από την πληροφορία που αναπαρίσταται με δημιουργικό τρόπο μέσω ποικιλίας μορφών.
- Ενσωματώνει νέες πληροφορίες στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.

Οι δείκτες για την 6η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής γνωρίζει και εφαρμόζει κατάλληλα κριτήρια στη μουσική και τη μουσική εκτέλεση).

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Αναζητά πληροφορίες σε σχέση με τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.
- Εξάγει έννοιες από την πληροφορία που αναπαρίσταται με δημιουργικό τρόπο μέσω ποικιλίας μορφών.
- Επιλέγει πληροφορίες κατάλληλες/συναφείς με το πληροφοριακό ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί.
- Αναζητά πληροφορίες από διάφορες πηγές, περιβάλλοντα, επιστήμες και πολιτισμούς.

Οι δείκτες για την 7η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής κατανοεί τη σχέση μεταξύ μουσικής και ιστορίας και πολιτισμού).

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Αξιολογεί τις πληροφορίες με κριτική σκέψη και αποτελεσματικά.
- Χρησιμοποιεί την πληροφορία με ακρίβεια και δημιουργικά.
- Αξιολογεί τις δημιουργικές εκφράσεις της πληροφορίας.
- Σέβεται τις αρχές της ισοδύναμης πρόσβασης στην πληροφορία.
- Αναζητά πληροφορίες από διαφορετικές πηγές, περιβάλλοντα και πολιτισμούς.
- Ενσωματώνει νέες πληροφορίες στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.
- Επεξεργάζεται τις πληροφορίες με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.
- Σέβεται τις ιδέες των άλλων και υποστηρίζει και αναγνωρίζει τη συμβολή τους.

Ερμηνεύοντας τις προαναφερθείσες σταθερές, ως πληροφοριακά εγγράμματο άτομο ορίζεται εκείνο που γνωρίζει πώς να μαθαίνει[1] μέσω της αποτελεσματικής πρόσβασης, της κριτικής αξιολόγησης και της αποτελεσματικής χρήσης της πληροφορίας για ακαδημαϊκούς και προσωπικούς σκοπούς. Οι δείκτες στις σταθερές δείχνουν τα βήματα της ερευνητικής διαδικασίας Τα βήματα αυτά είναι οι νοητικές διαδικασίες και δραστηριότητες, τις οποίες χρησιμοποιούν οι πληροφοριακά εγγράμματοι φοιτητές, όταν καλούνται να διαχειριστούν ένα συγκεκριμένο πληροφοριακό ζήτημα ή ανάγκη. Μέσω αυτών των σταθερών αναγνωρίζεται η ανάγκη της πληροφόρησης, της διατύπωσης των κατάλληλων ερωτημάτων, της ταύτισης/εντοπισμού των δυνητικών πηγών, της ανάπτυξης στρατηγικών αναζήτησης, της αξιολόγησης της πληροφορίας σε θέματα ακρίβειας και συνάφειας, της οργάνωσης της πληροφορίας και της χρήσης της στην απάντηση ενός ερωτήματος ή επίλυσης ενός προβλήματος.

Ως μαθησιακά ανεξάρτητος ο φοιτητής είναι υποκινούμενος από εσωτερικά/προσωπικά κίνητρα σε σχέση με τη μάθηση. Ο τελευταίος ορίζεται ως πληροφοριακά εγγράμματο άτομο, το οποίο αναζητά πληροφόρηση για να ικανοποιήσει τις προσωπικές του ανάγκες και ενδιαφέροντα. Αυτά μπορεί να συνδέονται με θέματα σταδιοδρομίας, υγείας, ψυχαγωγίας ή άλλες δραστηριότητες και ενδιαφέροντα.

Η τρίτη κατηγορία αφορά στην κοινωνική ευθύνη του πληροφοριακά εγγράμματου ατόμου. Στο πλαίσιο μιας μαθητικής κατ' αρχάς κοινότητας το πληροφοριακά εγγράμματο άτομο συμβάλλει θετικά συμμετέχοντας σε ομάδες, σεβόμενο τα πνευματικά δικαιώματα, παρατηρώντας τις αρχές της πνευματικής ελευθερίας, επιτρέποντας στους άλλους την πρόσβαση στην πληροφορία, την αξιολόγηση της συνεισφοράς στην πληροφορία των διαφόρων πολιτισμών και επιστημών και επικοινωνώντας τη γνώση του. Ο πληροφοριακός γραμματισμός από τη μια και η κοινωνία από την άλλη είναι δύο έννοιες αμφίδρομες, που επηρεάζουν η μία την άλλη. Προκειμένου να μπορέσουν οι φοιτητές να επιβιώσουν σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο πρέπει να εκπαιδευτούν σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας. Οι φοιτητές πρέπει να μπορούν να εντοπίζουν, να έχουν πρόσβαση, να αξιολογούν και να χρησιμοποιούν με σύνεση την πληροφορία. Η κοινωνία με τη σειρά της βασίζεται στους πληροφοριακά εγγράμματους πολίτες για την επιβίωση της. Οι πρώτοι πρέπει να είναι πρόθυμοι να σέβονται τους συμπολίτες τους και τις απόψεις αυτών, να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μαζί τους και να μοιράζονται τη γνώση τους με εκείνους που θα ωφεληθούν από αυτή (Thompson, Henley, 2000).

Για την κατάκτηση όλων των παραπάνω έχουν εφαρμοστεί διάφορα μοντέλα εκπαίδευσης που στηρίζονται:

1. Στην αυτοδύναμη διδασκαλία.
2. Στην παρουσίαση/προβολή σε αίθουσα διδασκαλίας.
3. Στη διαμόρφωση μαθημάτων ή κύκλου σεμιναριακών μαθημάτων σχετιζόμενων με το πρόγραμμα σπουδών.
4. Στην ενσωματωμένη διδασκαλία.

Από τον διαθέσιμο χρόνο για εκπαίδευση και από την αντίληψη του κάθε φοιτητή εξαρτάται και καθορίζεται ποιες από τις παραπάνω δυνατότητες που προσφέρει ο πληροφοριακός γραμματισμός θα μπορέσουν να μετατραπούν στις παρακάτω δεξιότητες:

- Καθορισμός της ποσότητας των πληροφοριών που χρειάζεται να εντοπιστούν.
- Αποτελεσματική πρόσβαση στην απαραίτητη/ζητούμενη πληροφορία.
- Κριτική αξιολόγηση πληροφοριών και πηγών.
- Ενσωμάτωση αποκτηθείσας γνώσης στην ήδη υπάρχουσα.
- Αποτελεσματική χρήση της πληροφορίας για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων.

[1] Βλ. Μετα-γνώση.

- Κατανόηση των οικονομικών, νομικών και κοινωνικών θεμάτων που περιβάλλουν τη χρήση της πληροφορίας και χρηστή και θεμιτή πρόσβαση και χρήση της πληροφορίας.[1]

Με βάση όλα τα παραπάνω:

- Ο όρος πρόσβαση (access) ορίζεται ως η λειτουργία της ανάκλησης (recall function) και υποδηλώνει τη διαδικασία της ταύτισης και της ανάκτησης.
- Ο όρος σχεδιασμός (design) ορίζεται ως η λειτουργία της ανάλυσης (analysis function) και υποδηλώνει τη διαδικασία της επεξεργασίας σημαντικών στοιχείων της πληροφορίας για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων.
- Ο όρος κρίση (judgment) θα μπορούσε να σχετίζεται με οτιδήποτε μπορεί να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας κρίσης/απόφασης.

Προϋποθέσεις εξέλιξης της συμβολής του ρόλου των βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών στην εκπαιδευτική διαδικασία[2]

Οι ραγδαίοι ρυθμοί της τεχνολογικής ανάπτυξης, η απόκτηση νέων πηγών, οι μέθοδοι αποθήκευσης και διάθεσης της πληροφορίας, καθώς και οι νέες υπηρεσίες που αναπτύσσουν οι βιβλιοθήκες, απαιτούν την εκπαίδευση των χρηστών τους, προκειμένου αυτοί να επωφεληθούν όλων αυτών των δυνατοτήτων (Βαρδακώστα, 2008).[3]

Κι ενώ τα ακαδημαϊκά ιδρύματα εργάζονται συστηματικά για τη βελτίωση της εκπαίδευσης του πληροφοριακού γραμματισμού, πολλοί διδάσκοντες εξακολουθούν να ανησυχούν για την ποιότητα των δεξιοτήτων των φοιτητών τους και της ικανότητας τους να αξιολογήσουν την πληροφορία, ενώ το ερώτημα που προκύπτει είναι, γιατί εφόσον η εφαρμογή προγραμμάτων πληροφοριακού γραμματισμού στην ανώτατη εκπαίδευση παρουσιάζει αύξηση, οι επιδράσεις του παρόλα αυτά δεν είναι ορατές στις εργασίες των φοιτητών; Γιατί δηλαδή, οι φοιτητές δεν εμφανίζονται να έχουν κατανοήσει τις πληροφοριακές δεξιότητες που έχουν διδαχθεί.

Η υλοποίηση μέρους του στόχου εξαρτάται και από τις υποδομές εκείνες στην ανώτατη εκπαίδευση, οι οποίες μπορούν να καταστήσουν εφικτή τη διά-βίου μάθηση. Οι φοιτητές σήμερα ζουν σε ένα περιβάλλον γεμάτο πληροφορίες, οι οποίες εμφανίζονται σε διάφορες μορφές, πολλές από τις οποίες γίνονται προσπελάσιμες με τη χρήση συγκεκριμένων τεχνολογικών υποδομών, οι οποίες με τη σειρά τους έχουν μεταβάλλει τον τρόπο αναζήτησης και ανάκτησης πληροφοριών. Οι βιβλιοθηκονόμοι κι επιστήμονες της πληροφορίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, λόγω της εξειδίκευσης τους, στην ταύτιση, στον εντοπισμό, στην αναγνώριση των πληροφοριακών αναγκών των φοιτητών και της γνώσης των πληροφοριακών εργαλείων και πηγών ή μορφών υλικού, στις οποίες βρίσκεται αποτυπωμένη ή αποθηκευμένη η πληροφορία. Το προσωπικό των βιβλιοθηκών που απασχολείται στο πληροφοριακό τμήμα των βιβλιοθηκών είναι υπεύθυνο:

- Για την προώθηση και ενίσχυση των ενδιαφερόντων των φοιτητών και των δεξιοτήτων τους.
- Για τη διεύρυνση του πεδίου των πληροφοριακών εννοιών, στρατηγικών και δεξιοτήτων, τις οποίες πρέπει να αποκτήσουν οι φοιτητές προκειμένου να μπορέσουν

[1]ALA, 2013. *Information literacy competency standards for higher education.* [online] Available at: <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency> [Προσπελάστηκε 31 Δεκεμβρίου 2013].

[2]Βλ. Σίγγου, Ε., 2011. *Προγράμματα πληροφοριακού που παρέχονται από τις βιβλιοθήκες του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης και του Πανεπιστημίου του Bath, Ηνωμένο Βασίλειο*. [pdf] Available at: <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/3683/siggou_eleni.pdf?sequence=3> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[3]Βλ. Βαρδακώστα, Ι., 2008. *Σχέση εκπαίδευσης χρηστών και πληροφοριακής παιδείας: η περίπτωση της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου*. [pdf] Available at: <http://ilsym.lib.uth.gr/files/Bardakosta_ft.pdf> [Προσπελάστηκε 9 Φεβρουαρίου 2014].

να επωφεληθούν από τις διεθνείς πηγές που τίθενται στη διάθεση τους με το πάτημα ενός πλήκτρου.

- Για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων που χρειάζονται οι φοιτητές για να χρησιμοποιούν σωστά και αποτελεσματικά τις πληροφορίες και τις γνώσεις που αποκτούν.
- Για τη δυνατότητα ανάλυσης σύνθετων, αντικρουόμενων πληροφοριών.
- Για την αξιολόγηση των απόψεων, αντιλήψεων, που ήδη υπάρχουν.
- Για την αποτελεσματική χρήση μέσα από την κριτική σκέψη, των πληροφοριών που λαμβάνουν.
- Για τη λήψη αποφάσεων και επίλυση προβλημάτων.
- Για την παραγωγή και τη δημιουργία νέων πληροφοριών, την αποτελεσματική προβολή και παρουσίαση των ιδεών τους.
- Την υπεύθυνη στάση απέναντι στη διαχείριση των πληροφοριών, όπως είναι τα θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας.
- Στη διαμόρφωση προϋποθέσεων δια-βίου μάθησης για άτομα που επιλέγουν μέσα από αυτόν τον δρόμο, της μάθησης, να εξελιχθούν και μέσω αυτής της διαδικασίας να προσφέρουν στην κοινωνία τους.

Οι βιβλιοθηκονόμοι σε όλη αυτή την διαδικασία είναι ο ενδιάμεσος κρίκος μεταξύ μαθησιακής κοινότητας και πληροφοριακών πηγών. Για την εκπλήρωση αυτού του ρόλου είναι απαραίτητος ο σχεδιασμός και η λειτουργία ενός προγράμματος, το οποίο στηρίζεται σε τρείς κεντρικές ιδέες: συνεργασία, ηγεσία και τεχνολογία. Ο βιβλιοθηκονόμος ως υπεύθυνος του προγράμματος έχει ορισμένες αρμοδιότητες:

- Ως δάσκαλος, εκπαιδευτής, διδακτικό προσωπικό, συνεργάζεται με τους φοιτητές και άλλα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, προκειμένου να αναλύει τις μαθησιακές και πληροφοριακές ανάγκες, να εντοπίζει και να χρησιμοποιεί τις πηγές που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες και να κατανοεί, καθώς και να μεταδίδει, να μεταφέρει και να επικοινωνεί τις πληροφορίες που παρέχονται από αυτές τις πηγές. Ένας ικανός κι αποτελεσματικός εκπαιδευτής γνωρίζει τις σύγχρονες τάσεις σχετικά με τις μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης και βρίσκει τρόπους εφαρμογής αυτών στους εκπαιδευόμενους φοιτητές, με σκοπό οι τελευταίοι να μάθουν να σκέφτονται, να δημιουργούν και να εφαρμόζουν την αποκτηθείσα γνώση. Πρέπει να ενημερώνεται και να εμπλουτίζει τις εμπειρίες και τις δεξιότητες του και να ενημερώνει το σύνολο του διδακτικού προσωπικού, με το οποίο συνεργάζεται, προκειμένου να εξοικειώνονται κι εκείνοι με τις χρήσεις της τεχνολογίας της πληροφορίας.
- Ως συνεργάτης–εκπαιδευτής συνεργάζεται με το διδακτικό προσωπικό και οποιονδήποτε άλλον χρειαστεί τη συνεργασία του, προκειμένου να εντοπίζουν από κοινού τις πληροφοριακές ανάγκες των φοιτητών, το περιεχόμενο των μαθημάτων, τα μαθησιακά αποτελέσματα, καθώς και μια μεγάλη ποικιλία από έντυπες και ηλεκτρονικές πληροφοριακές πηγές. Μέσα από αυτή τη συνεργασία ο βιβλιοθηκονόμος μπορεί να διαμορφώνει πολιτικές, πρακτικές και μαθήματα, οι οποίες συμβάλλουν στο να αναπτύξουν οι φοιτητές όλες τις πληροφοριακές και επικοινωνιακές τους δεξιότητες.
- Ως ειδικός της πληροφόρησης ηγείται και παρέχει οδηγίες στην αναζήτηση, ανάκτηση και αξιολόγηση όλων των πηγών ανεξαρτήτως μορφής. Γνωστοποιεί στην ακαδημαϊκή κοινότητα, ή στους διδάσκοντες, θέματα πληροφόρησης, διαμορφώνει στρατηγικές εντοπισμού και αναζήτησης, πρόσβασης και αξιολόγησης πληροφοριών, εντός κι εκτός του χώρου της βιβλιοθήκης ή της ακαδημαϊκής κοινότητας. Μέσα σε ένα περιβάλλον τεχνολογικά προηγμένο ο βιβλιοθηκονόμος χειρίζεται επιτυχώς έγκυρες επιστημονικές ηλεκτρονικές πηγές από τη μια πλευρά, ενώ από την άλλη διατηρεί συνεχώς την προσήλωση του σε θέματα που αφορούν στη φύση, στην ποιότητα και στην ηθική, ως προς τη χρήση της πληροφορίας.

- Ως διαχειριστής του προγράμματος, ο βιβλιοθηκονόμος συνεργάζεται με την ακαδημαϊκή κοινότητα, καθορίζει τις πολιτικές του προγράμματος, καθώς και όλες τις δραστηριότητες που συνδέονται με αυτό. Έχοντας πίστη στη σημασία της αποτελεσματικής χρήσης της πληροφορίας και των τεχνολογικών μέσων, μέσω των οποίων γίνεται εφικτό κάτι τέτοιο, συμβάλλει στη διαμόρφωση αντίστοιχης πίστης από την πλευρά των φοιτητών και μπορεί να αποτελέσει μια ουσιαστική βάση για την επιτυχία σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο του φοιτητή στο μέλλον.
- Διαθέτοντας ικανότητες στη διαχείριση προσωπικού, προϋπολογισμού, εξοπλισμού και ικανοτήτων, ο βιβλιοθηκονόμος σχεδιάζει, εκτελεί και αξιολογεί το πρόγραμμα σε σταθερή βάση. Αποστολή και στόχος του προγράμματος είναι η διαμόρφωση ικανών χρηστών, όσον αφορά σε ιδέες και πληροφορίες. Η αποστολή εκπληρώνεται: α) μέσω της παροχής πρόσβασης, διανοητικής, πνευματικής και φυσικής, σε κάθε φόρμα υλικού, β) μέσω της εκπαίδευσης των χρηστών, η οποία έχει ως επίκεντρο τη διαμόρφωση μιας νοοτροπίας που ενισχύει το διάβασμα, τη θεώρηση και τη χρήση πληροφοριών και ιδεών, γ) τη συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να σχεδιαστούν στρατηγικές για μεμονωμένους χρήστες.
- Η διανοητική/πνευματική πρόσβαση στην πληροφορία είναι δυνατή μέσα από την ενσωμάτωση μαθησιακών δραστηριοτήτων στο περιεχόμενο των μαθημάτων και την εξοικείωση των φοιτητών με στρατηγικές επιλογής, ανάκτησης, ανάλυσης, αξιολόγησης, σύνθεσης, δημιουργίας και επικοινωνίας της πληροφορίας, όπως αυτή προκύπτει σε όλες τις μορφές και θεματικές περιοχές του προγράμματος σπουδών.
- Η παροχή φυσικής πρόσβασης στην πληροφορία μέσω μιας συλλογής, διαμορφωμένης με ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια, η οποία αντιστοιχεί και καλύπτει μεγάλο εύρος θεματικών περιοχών, επίπεδα δυσκολίας και διάφορες μορφές υλικού.
- Μια συστηματική διαδικασία ανάκτησης πληροφοριών και υλικού, εκτός βιβλιοθήκης, μέσω ηλεκτρονικών δικτύων, δια-δανεισμού, συνεργατικών σχημάτων με άλλα πληροφοριακά τμήματα/υπηρεσίες. Επίσης, παροχή οδηγιών ως προς τη χρήση εργαλείων πρόσβασης τοπικής και απομακρυσμένης, ανεξαρτήτως είδους, πληροφορίας.
- Η παροχή μαθησιακών εμπειριών, οι οποίες καθιστούν τους φοιτητές/χρήστες ειδική κατηγορία καταναλωτών, ικανών να διακρίνουν, να ξεχωρίζουν, να δημιουργούν και να παράγουν πληροφορίες μέσω της καθοδήγησης στη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Η παροχή της δυνατότητας ηγεσίας, συνεργασίας και συνδρομής προς τους διδάσκοντες, όσον αφορά στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, που σχετίζεται με τη χρήση της τεχνολογίας και της πληροφόρησης στη μαθησιακή διαδικασία.
- Η παροχή ενός προγράμματος, το οποίο λειτουργεί ως πληροφοριακό κέντρο, εντός κι εκτός ακαδημαϊκής κοινότητας και πανεπιστημιακού χώρου.
- Η παροχή πηγών και μαθησιακών δραστηριοτήτων, οι οποίες αντανακλούν εμπειρίες, απόψεις, και κοινωνικο-πολιτισμικές προοπτικές και υποστηρίζουν τη θέση, ότι προϋπόθεση για την ύπαρξη μιας ουσιαστικής δημοκρατίας είναι η πνευματική ελευθερία και η πρόσβαση στην πληροφορία.

Μέρος 3ο. Πρόγραμμα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική»* - Μελέτη Περίπτωσης: Πιλοτική Εφαρμογή ΤΜΣ-Ιονίου Πανεπιστημίου-2008-2014.

"I hear, and I forget
I see, and I remember
I do, and I understand"
Confucius

Κεφάλαιο 1. Μοντέλο Ενσωματωμένης διδασκαλίας Πληροφοριακού Γραμματισμού στο Πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου

Πληροφοριακός γραμματισμός και ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες

Ποιοι είναι ο στόχοι και οι πρακτικές των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών σε σχέση με την ανάπτυξη δεξιοτήτων πληροφοριακού γραμματισμού; Είναι οι Έλληνες βιβλιοθηκονόμοι εξοικειωμένοι με τις αρχές που έχουν τεθεί αναφορικά με τις δεξιότητες πληροφοριακού γραμματισμού που οφείλει να διαθέτει ο χρήστης (Information Literacy Competency Standards) στο πλαίσιο της Ανώτατης Εκπαίδευσης; Σε ποιο βαθμό οι χρήστες εκμεταλλεύονται όλες τις δυνατότητες που προσφέρουν οι πληροφοριακές πηγές; Και σε ποιο βαθμό προωθούνται οι δεξιότητες του πληροφοριακού γραμματισμού από τους Έλληνες βιβλιοθηκονόμους-εκπαιδευτές;

Ο όρος *«Πληροφοριακός γραμματισμός»* είναι σχετικά νέος στον χώρο των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Η ανάγκη οι βιβλιοθηκονόμοι να εκπαιδεύουν τους χρήστες στην αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών παρατηρείται πιο έντονη στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, κυρίως από το 2000 και μετά. Παρόλα αυτά, υπάρχουν ακόμη βιβλιοθήκες που δεν παρέχουν κανένα πρόγραμμα πληροφοριακού γραμματισμού, παρέχουν ωστόσο ένα είδος στοιχειώδους εκπαίδευσης ή καθοδήγησης, που λειτουργεί περισσότερο σαν χάρτης, στις υπηρεσίες και στον φυσικό χώρο της βιβλιοθήκης.[1]

Το θέμα φυσικά δεν είναι αν πρέπει να παρέχονται ή όχι σεμινάρια ή προγράμματα πληροφοριακού γραμματισμού, αλλά πώς πρέπει να παρέχονται καλύτερα προγράμματα πληροφοριακού γραμματισμού ή πώς μπορούν να βελτιωθούν τα ήδη προσφερόμενα προγράμματα.

Τα αποτελέσματα έρευνας χρηστών για τις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες έδειξαν ότι: «*Οι περισσότεροι χρήστες θεωρούν τους βιβλιοθηκονόμους ως τους καταλληλότερους και πλέον αρμόδιους να διδάσκουν στα προγράμματα πληροφοριακού γραμματισμού και ότι η συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό θα αποφέρει σίγουρα πολλά θετικά αποτελέσματα, όπως προκύπτει και από τη διεθνή βιβλιογραφία στον συγκεκριμένο τομέα*» (Κορομπίλη, 2008).

[1]Μια τέτοια περίπτωση είναι και η Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης (ΒΙΚΕΠ) του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Στη σχετική μελέτη της κ. Κορομπίλη (2008)[1] γίνεται προσπάθεια να ερευνηθεί η στάση και η προσέγγιση σχετικά με τα προγράμματα πληροφοριακού γραμματισμού και την ετοιμότητα τους για ένα τέτοιο πρόγραμμα. Στη συγκεκριμένη μελέτη εξετάστηκαν:

- Κατά πόσο οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και στην Κύπρο[2] παρέχουν προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών στη βιβλιοθήκη και συμβάλλουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων πληροφοριακού γραμματισμού.
- Η άποψη των Ελλήνων βιβλιοθηκονόμων σχετικά με τους τρόπους βελτίωσης των δεξιοτήτων των χρηστών στη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας.
- Η καταγραφή διδακτικής εμπειρίας των εκπαιδευτών-βιβλιοθηκονόμων και της αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην αίθουσα διδασκαλίας.
- Η διερεύνηση των απόψεων των βιβλιοθηκονόμων σχετικά με τους τρόπους βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτών-βιβλιοθηκονόμων.

Σχετικά με τη χρήση των πηγών και των προγραμμάτων εκπαίδευσης στις βιβλιοθήκες διαπιστώθηκε, ότι το ποσοστό που χρησιμοποιεί τις πηγές της βιβλιοθήκης είναι σχετικά χαμηλό. Βρέθηκε επίσης, ότι οι περισσότερες βιβλιοθήκες δεν παρείχαν προγράμματα πληροφοριακού γραμματισμού,[3] αλλά κάποιο είδος εκπαίδευσης των φοιτητών στη χρήση

---

[1]Korobili, S., Malliari, A., and Christodoulou, G., 2008. Information literacy paradigm in academic libraries in Greece and Cyprus. *Reference Services Review,* [e-journal] 36(2), pp.180-193. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1724418&show=pdf> [Προσπελάστηκε 12 Φεβρουαρίου 2014].

[2]Για περισσότερα σχετικά με τον πληροφοριακό γραμματισμό στην Κύπρο, βλ. Σταύρου, Χ., Ευαγόρου, Α. και Ζέρβας, Μ., 2011. *Πληροφοριακός Γραμματισμός: συνεργασία βιβλιοθηκονόμου–Ακαδημαϊκού και μελέτη περίπτωσης του Τμήματος Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρο.* [pdf] Available at: <http://eprints.rclis.org/15085/1/information_literacy_cut.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].

[3]Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη από τον συγγραφέα της συγκεκριμένης εργασίας για το διάστημα 2009-2014 στις 6 Ελληνικές Ακαδημαϊκές Μουσικές βιβλιοθήκες (ΕΚΠΑ, ΑΠΘ, ΠΑΜΑΚ, ΤΕΙ Ρεθύμνου, ΤΕΙ Ηπείρου, ΤΕΙ Ιονίων Νήσων), όσον αφορά στην παροχή Προγραμμάτων Πληροφοριακού Γραμματισμού γενικά ή με έμφαση στη μουσική ειδικά, διαπιστώθηκαν τα εξής:

1. Η Τμηματική Μουσική Βιβλιοθήκη του ΕΚΠΑ (Τμήμα Μουσικών Σπουδών) δεν παρέχει κανένα πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών ή πληροφοριακού γραμματισμού. Βλ. ΕΚΠΑ. Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης, 2009. [online] Available at: <http://www.uoa.gr/to-panepistimio/yphresies-panepisthmiakes-monades/biblio8ikh-kai-kentro-plhroforhshs.html> [Προσπελάστηκε 10 Ιουλίου 2014].
2. Η Τμηματική Μουσική Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ Ρεθύμνου (Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας & Ακουστικής) δεν παρέχει κανένα πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών ή πληροφοριακού γραμματισμού.
3. Στην Τμηματική Βιβλιοθήκη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών (ΑΠΘ) παρέχεται πρόγραμμα εκπαίδευσης & επιμόρφωσης χρηστών μέσω της Κεντρικής Βιβλιοθήκης ΑΠΘ. Βλ. Τμήμα Μουσικών Σπουδών, ΑΠΘ., 2014. *Μονάδα εκπαίδευσης & επιμόρφωσης χρηστών*. [online] Available at: <http://www.mus.auth.gr/cms/sites/default/files/Ekpaideysi_xristwn.pdf;> [Προσπελάστηκε 10 Ιουλίου 2014].
4. Στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας όπου είναι ενταγμένη η συλλογή του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης παρέχονται από το 2000 προγράμματα πληροφοριακής παιδείας προς τους χρήστες, μέσω του προσωπικού που στελεχώνει τον Τομέα Παροχής Υπηρεσιών προς τους Χρήστες. Βλ. Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2014. *Τομέας Υπηρεσιών προς τους χρήστες-Απολογισμός, 2012*. [online] Available at: <https://www.lib.uom.gr/content/blogcategory/148/279/lang,iso8859-7/> [Προσπελάστηκε 10 Ιουλίου 2014].
5. Η Κεντρική Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ Ηπείρου (Τμήμα Λαϊκής & Παραδοσιακής Μουσικής) παρέχει σεμινάρια εκπαίδευσης των χρηστών στη χρήση της βιβλιοθήκης βλ. ΤΕΙ Ηπείρου. Βιβλιοθήκη Παραρτήματος Πρέβεζας. *Οδηγός χρήσης υπηρεσιών, εργαλείων και πηγών*. [online] Available at: <http://wwwlib.teiep.gr/images/stories/documents/Odhgos_xrhshs.pdf> [Προσπελάστηκε 10 Ιουλίου 2014].
6. Στην Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων (Τμήμα Τεχνολογίας Ήχου και Μουσικών Οργάνων), δεν βρέθηκε καμία αναφορά στην παροχή προγραμμάτων εκπαίδευσης χρηστών στις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης ή στη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας. Βλ. ΤΕΙ Ιονίων Νήσων. Τμήμα

της βιβλιοθήκης. Όσον αφορά στη βελτίωση των προγραμμάτων πληροφοριακού προγραμματισμού, οι περισσότεροι χρήστες θεωρούν την αύξηση των πόρων και των υποδομών, της χρηματοδότησης, του ανθρώπινου δυναμικού και του εξοπλισμού, ως τους καλύτερους τρόπους βελτίωσης της συγκεκριμένης υπηρεσίας. Από την πλευρά τους οι εκπαιδευτές διακρίνονται σε εκείνους που δίνουν έμφαση στη διδασκαλία και τις παιδαγωγικές μεθόδους και σε εκείνους που δίνουν έμφαση στην υποδομή και τη χρηματοδότηση. Διαπιστώθηκε επίσης, ότι ένα μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτών πληροφοριακού γραμματισμού θεωρούν εαυτούς πολύ ικανούς, ή αρκετά ικανούς στην εκπαίδευση των χρηστών στις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.

Στα συμπεράσματα της ίδιας έρευνας περιλαμβάνεται η διαπίστωση, ότι οι βιβλιοθηκονόμοι που ασχολούνται με την εκπαίδευση είναι επιφορτισμένοι και με άλλα παράλληλα καθήκοντα, το οποίο σημαίνει ότι στην πράξη δεν υπάρχουν βιβλιοθηκονόμοι-εκπαιδευτές που ασχολούνται αποκλειστικά με την εκπαίδευση των φοιτητών στη χρήση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης ή στη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας.[1]

Σύμφωνα με την ίδια μελέτη (Κορομπίλη, 2008) οι εκπαιδευτές-βιβλιοθηκονόμοι, οι οποίοι έχουν επωμιστεί το έργο της εκπαίδευσης των χρηστών στη χρήση της βιβλιοθήκης, προέρχονται σε αρκετές περιπτώσεις από άλλους επιστημονικούς τομείς κι όχι αποκλειστικά από τον χώρο της βιβλιοθηκονομίας κι επιστήμης της πληροφορίας.

Ως προς την παιδαγωγική εμπειρία, περιλαμβανομένων της διδακτικής ικανότητας, των μαθησιακών θεωριών, των θεωριών εκπαιδευτικού σχεδιασμού και των μοντέλων και τεχνολογιών εκπαίδευσης, αυτό που προκύπτει από τη συγκεκριμένη μελέτη είναι, ότι οι βιβλιοθηκονόμοι-εκπαιδευτές δεν διαθέτουν τις προαναφερθείσες απαιτούμενες γνώσεις, καθώς οι περισσότεροι από αυτούς απέκτησαν τη σχετική γνώση, είτε μέσα από την επαγγελματική εμπειρία, είτε μέσα από αυτό-εκπαίδευση, είτε μέσα από κάποια άλλη μορφή εκπαίδευσης, λιγότερο ή περισσότερο τυποποιημένη και συστηματική.

Σε μια άλλη μελέτη (Τσιμπόγλου, Παπαθεοδώρου, 2000) διερευνήθηκαν εκτενώς εκείνοι οι παράγοντες που συνδέουν τη βιβλιοθήκη με την εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ έγινε αναφορά και σε ορισμένες από τις επικρατούσες θεωρίες για τη μάθηση και τη διδασκαλία, αποδεικνύοντας, ότι οι ελληνικές βιβλιοθήκες ήδη από τις αρχές του 21ου αιώνα, καθώς και οι Έλληνες βιβλιοθηκονόμοι και επιστήμονες της πληροφορίας έχουν αρχίσει να συνειδητοποιούν τη σχέση και συμβολή αυτών των θεωριών στη ενδυνάμωση του ρόλου της βιβλιοθήκης ως φορέα μάθησης, ενώ ανάλογη άποψη διατυπώνεται και σε μεταγενέστερη μελέτη (Κορομπίλη, Μάλλιαρη και Χριστοδούλου, 2007) με βάση την οποία, οι βιβλιοθηκονόμοι-εκπαιδευτές οφείλουν να γνωρίζουν τις θεωρίες και τα μοντέλα συμπεριφοράς χρηστών, θεωρώντας ενδεχομένως ως δεδομένο ότι δεν τις γνωρίζουν. Σύμφωνα πάλι με τη μελέτη των Κορομπίλη, Μάλλιαρη, Χριστοδούλου (2007)[2] προκύπτει

Τεχνολογίας Ήχου και Μουσικών Οργάνων, 2014. *Βιβλιοθήκη*. [online] Available at: <http://thmo.teiion.gr/?page_id=142> [Προσπελάστηκε 10 Ιουλίου 2014].

Στο πλαίσιο της παραπάνω έρευνας διαπιστώθηκε ότι το πιο συστηματικό και τυποποιημένο πρόγραμμα Πληροφοριακής Παιδείας από το 2000 μέχρι και σήμερα, παρέχεται από την Κεντρική Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Επίσης, εκείνο που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι σε καμία από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις δεν διεξάγονται οι εκπαιδεύσεις από το προσωπικό που στελεχώνει ή είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση των μουσικών συλλογών, ενώ σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις το περιεχόμενο του προγράμματος των εκπαιδεύσεων που προορίζονται για μουσικούς (θεωρητικούς κι εκτελεστές) εντάσσεται στο γενικό πλαίσιο και περιεχόμενο του προγράμματος με μόνη διαφοροποίηση την εκπαίδευση των μουσικών στις βάσεις (ηλεκτρονικές συνδρομητικές πηγές) που σχετίζονται με τη μουσική, ανά ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη οι οποίες είτε διατίθενται μέσω HEAL-Link είτε παρέχονται μεμονωμένα από το κάθε επιμέρους Ίδρυμα.

[1]Αυτό ισχύει και στην περίπτωση του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ι.Π.. Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής εκτελεί παράλληλα διδακτικά, επιστημονικά και διοικητικά καθήκοντα.

[2]Βλ. Κορομπίλη, Σ., Μάλλιαρη, Α. και Χριστοδούλου, Γ., 2007. *Συμβολή των βιβλιοθηκονόμων στην πληροφοριακή παιδεία*. [pdf] Available at:

το συμπέρασμα, ότι το προσωπικό των βιβλιοθηκών πρέπει να είναι εξοικειωμένο με τις ανάγκες της κοινότητας, η οποία πρόκειται να εκπαιδευτεί συνολικά ή τμηματικά.

Από τις αρχές επίσης του 21ου αιώνα άρχισε να δίνεται έμφαση στην ανάγκη ενσωμάτωσης του πληροφοριακού γραμματισμού στο πρόγραμμα σπουδών των τμημάτων των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων (Νικητάκης και Βραχλιώτη, 2006).[1]

Από το 2000 και μετά κυρίως, πλήθος ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, όπως η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, η Βιβλιοθήκη του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), παρέχουν συστηματικά προγράμματα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης ή πληροφοριακής παιδείας (είναι ο όρος που έχουν επιλέξει να χρησιμοποιούν πολλά ιδρύματα) προς τους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, τα οποία εστιάζουν στην πλειονότητα τους στον γενικό προσανατολισμό των φοιτητών στον χώρο και τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, καθώς και στην απόκτηση κάποιων βασικών δεξιοτήτων σε σχέση με την αναζήτηση και διαχείριση της πληροφορίας (Πολυμεράκη, 2008; Γαϊτάνου και Ρουγγέρη, 2007; Κόκκινος, Παπαδάτου, και Σισαμάκη, 2008; και ά.).

Αξίζει εδώ να αναφερθούν οι δυνατότητες που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία για τον σχεδιασμό, ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων πληροφοριακού γραμματισμού εξ αποστάσεως μέσω τρισδιάστατου εικονικού περιβάλλοντος (Μυστακίδης και Τσάκωνας, 2012; Μιχαλάκη και Φίνος, 2007).[2]

Αυτό που τελικά γίνεται σαφές και προκύπτει μέσα από το πλήθος των σχετιζόμενων με την πληροφοριακή παιδεία ή τον πληροφοριακό γραμματισμό, ανακοινώσεων σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια, αλλά και μέσα από τις συνολικές προσπάθειες των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί και μέσα από τη βιβλιογραφία, είναι, ότι από το 2000 και μετά η υλοποίηση/εφαρμογή προγραμμάτων πληροφοριακού γραμματισμού αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές προτεραιότητες στην παροχή υπηρεσιών αναφοράς εκ μέρους των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών προς τις κοινότητες τους, ενώ ολοένα και περισσότερο γίνεται συνείδηση η επιτακτική ανάγκη εκπαίδευσης των βιβλιοθηκονόμων στην απόκτηση εκείνων των δεξιοτήτων που θεωρούνται απαραίτητες για τη διεξαγωγή προγραμμάτων πληροφοριακού γραμματισμού (Μιχαλάκης και Φίνος, 2007; Κορομπίλη, Μάλλιαρη και Χριστοδούλου, 2007).

Ο πληροφοριακός γραμματισμός θεωρείται τα τελευταία χρόνια από όλες τις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, ως μια υπηρεσία της βιβλιοθήκης στης οποίας την προώθηση και βελτίωση δίνεται πλέον σε μεγάλο βαθμό και από την πλειονότητα των βιβλιοθηκών, προτεραιότητα.

Στη μελέτη των Τσιμπόγλου, Παπαθεοδώρου (2000)[3] αναζητούνται τα στάδια που πρέπει να προηγηθούν της ενσωμάτωσης των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ θίγεται η ανάγκη ενημέρωσης των διδασκόντων σε θέματα νέων τεχνολογιών και πηγών πληροφόρησης. Από τα συμπεράσματα αυτής της μελέτης γίνεται σαφές, ότι για την επίτευξη των στόχων μιας ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης είναι απαραίτητα τα εξής:

- Η διά-βίου εκπαίδευση του προσωπικού της.

<http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1270/koro_papei.pdf?sequence=3> [Προσπελάστηκε 12 Φεβρουαρίου 2014].

[1]Βλ. Νικητάκης, Μ. και Βραχλιώτη, Μ., 2006. *Πληροφοριακή παιδεία: μέθοδοι και η ελληνική πραγματικότητα στον κόσμο των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών*. [pdf] Available at: <http://eprints.rclis.org/10643/1/Nikitakis-Brachlioti.pdf> [Προσπελάστηκε 12 Μαρτίου 2014].

[2]Το πρόγραμμα φέρει τον τίτλο *«Ανοιχτό Εργαστήρι Πληροφοριακής Παιδείας»* και λαμβάνει χώρα στη Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Πατρών.

[3]Τσιμπόγλου, Φ. και Παπαθεοδώρου, Χ., 2000. *Η ενσωμάτωση των υπηρεσιών Βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική διαδικασία : αντικειμενικοί παράγοντες, υποκειμενικές προϋποθέσεις και πεδία εφαρμογής*. [pdf]. Available at: <http://eprints.rclis.org/7133/1/tsimpoglou_9_psab_papatheodorou.pdf> [Προσπελάστηκε 12 Φεβρουαρίου 2014].

- Η εκπαίδευση των διδασκόντων.
- Η εκπαίδευση των χρηστών (της ακαδημαϊκής κοινότητας).

Το παρόν εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα δεν δίνει έμφαση στην προετοιμασία πληροφοριακά εγγράμματων μαθητών, φοιτητών και συνεπώς πολιτών.

Αυτό που έχει σημασία είναι οι βιβλιοθήκες να κατανοήσουν τον ρόλο και τη σημασία τους ως συστατικά της μαθησιακής διαδικασίας και να αναλάβουν τις ευθύνες που τους αναλογούν προς αυτή την κατεύθυνση.[1]

Σε αυτό το πλαίσιο θεωρείται απαραίτητο οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι που ασκούν καθήκοντα εκπαιδευτή, είτε ως κύρια απασχόληση, είτε παράλληλα με τα υπόλοιπα τους καθήκοντα να έχουν την κατάλληλη εκπαίδευση στη διδακτική μεθοδολογία και τη μαθησιακή θεωρία (Roberts and Blandy, 1989).

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, ήδη από τη δεκαετία του ’80 θεωρείτο απαραίτητη η ένταξη της βιβλιογραφικής εκπαίδευσης στο πρόγραμμα σπουδών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, δεδομένο που με τη σειρά του προϋποθέτει τη στενή συνεργασία μεταξύ βιβλιοθηκονόμων και διδασκόντων (Keresztesi, 1982).[2] Πολλές φορές σε αυτή τη συνεργασία στέκεται εμπόδιο η αδυναμία των διδασκόντων να κατανοήσουν τι μπορεί να προσφέρει ο βιβλιοθηκονόμος ή πώς μπορεί κι αυτός να συμβάλλει στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ συχνά η επιθυμία ή η πρωτοβουλία των βιβλιοθηκονόμων να συμμετέχουν στη διδασκαλία ενός μαθήματος εκλαμβάνεται από τους διδάσκοντες ως παρέμβαση. Είναι προφανές, ότι η συνεργασία μεταξύ βιβλιοθηκονόμων και διδασκόντων πρέπει να ξεκινήσει έξω από τον χώρο της βιβλιοθήκης με σαφή καταμερισμό αρμοδιοτήτων, δηλαδή ο διδάσκων εστιάζει στον πυρήνα του επιστημονικού του τομέα, ενώ ο βιβλιοθηκονόμος στην εκπαίδευση στη χρήση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης. Αυτό όμως, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, δεν πληροί το πραγματικό νόημα του πληροφοριακού γραμματισμού.

Μια από τις πιο σημαντικές εξελίξεις τα τελευταία χρόνια αναφορικά με τη μεθοδολογία της εκπαίδευσης των χρηστών, είναι η αυξανόμενη τάση της ενσωμάτωσης της διδασκαλίας με τη μορφή σεμιναρίων στις αίθουσες διδασκαλίας (Kirk,[3] 1999).[4] Τα βασικό μοντέλο της 50λεπτης ή 2ωρης (με διάλειμμα) παρουσίασης μπορεί να μην έχει αλλάξει ιδιαίτερα, έχει αλλάξει ωστόσο ο χαρακτήρας των συγκεκριμένων παρουσιάσεων. Αυτό που αρχικά ήταν κυρίως διάλεξη, εξελίχθηκε σε μια παρουσίαση με τη χρήση πολυμέσων και την εξάσκηση σε πραγματικό χρόνο των φοιτητών. Χάριν στη διαθεσιμότητα πολλών ηλεκτρονικών πληροφοριακών πηγών είναι πλέον δυνατή η παράθεση συγκεκριμένων παραδείγματων του περιεχομένου που διδάσκεται. Σύντομες ασκήσεις και πιο σύνθετα ζητήματα προς διαχείριση παρέχουν στους φοιτητές τη δυνατότητα να εξασκηθούν σε συγκεκριμένες πλέον εκφάνσεις της ερευνητικής διαδικασίας.

---

[1]Στην περίπτωση της μουσικής βιβλιοθήκης ΤΜΣ-Ι.Π. δεν τέθηκε ποτέ το θέμα για τον βιβλιοθηκονόμο-υπεύθυνο διαχείρισης των μουσικών συλλογών, κατά πόσο πρέπει να παρέχεται ή όχι από τη βιβλιοθήκη του Τμήματος πρόγραμμα πληροφοριακού γραμματισμού. Αντίθετα εκείνο που αποτέλεσε μείζον θέμα εξ αρχής ήταν η μελέτη και η αναζήτηση/εύρεση της καλύτερης ή καλύτερων μεθόδων για την υλοποίηση/εφαρμογή ενός Προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού σε σταθερή και συστηματική βάση, ειδικά σχεδιασμένου και προσαρμοσμένου στις ιδιαίτερες ανάγκες της μουσικής κοινότητας.

[2]Βλ. Keresztesi, M., 1982. The science of bibliography: theoretical implications for bibliographic instruction.In: Oberman, C., and Bowker, K. S., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching.* New York: R. R. Bowker Company. pp.1-26.

[3]Ο Tom Kirk, μαζί με άλλους συναδέλφους του από το Earlham College, έχει εδώ και χρόνια συνδέσει το όνομα του με την ιδέα της συσχέτισης και αργότερα με την ιδέα της ενσωμάτωσης στο πρόγραμμα μαθημάτων της βιβλιογραφικής εκπαίδευσης ή με την ιδέα ότι η βιβλιογραφική εκπαίδευση δεν θα πρέπει να είναι διαχωρίζεται ως έννοια και περιεχόμενο από το περιεχόμενο και το περιβάλλον του ακαδημαϊκού έργου του φοιτητή.

[4]Kirk, T. G., 1999. Course-related bibliographic instruction in the 1990s. *Reference Services Review,* 27(3), pp.235 –242.

Μια ακόμη αλλαγή στη μεθοδολογία έφερε η χρήση του Παγκόσμιου Ιστού, ο οποίος άλλοτε συμπληρώνει και άλλοτε αντικαθιστά το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό.

Η τεχνολογία από την άλλη έχει επηρεάσει το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία της εκπαίδευσης. Κατ' αρχήν έχει επηρεαστεί ο τρόπος της αναζήτησης πληροφοριών. Από τη μια έχουν διαμορφωθεί πολλές διαφορετικές τεχνικές και διαδικασίες αναζήτησης, ενώ από την άλλη έχουν ενοποιηθεί οι διαδικασίες της αναζήτησης. Η ποικιλομορφία του σχεδιασμού των μηχανών αναζήτησης έχει καταστήσει περισσότερο πολύπλοκη την εκπαιδευτική διαδικασία. Στα μέσα της δεκαετίας του '70 το μεγαλύτερο μέρος της εκπαίδευσης στηριζόταν στις πρωτογενείς πηγές ανά επιστήμη. Κατά τη διδασκαλία των εργαλείων η ύλη κάλυπτε συνήθως τη δομή οργάνωσης του κάθε ευρετηρίου, καθώς και τη σύγκριση μεταξύ διαφόρων και διαφορετικών ειδών ευρετηρίων. Και οι φοιτητές καλούνταν να εξοικειωθούν μέσα από αυτή τη διαδικασία, με τις βασικές αρχές αναζήτησης στα έντυπα ευρετήρια.

Σήμερα ο μεγάλος αριθμός μηχανών αναζήτησης απαιτεί την εφαρμογή ποικίλων μεθόδων στη διαδικασία της αναζήτησης, οι οποίες απαιτούν με τη σειρά τους από τους βιβλιοθηκονόμους–εκπαιδευτές να μπορούν να εκπαιδεύσουν τους φοιτητές στις αρχές που διέπουν αυτά τα εργαλεία, καθώς και στον τρόπο χρήσης τους. Προκειμένου οι φοιτητές να εκπαιδευτούν στην ανάλυση των αποτελεσμάτων των αναζητήσεων τους, πρέπει να εκπαιδευτούν πρώτα στον τρόπο που οι μηχανές αναζήτησης εκτελούν τις αναζητήσεις.

Η τεχνολογία έχει με έναν αντιφατικό τρόπο, ενοποιήσει την αναζήτηση στις ηλεκτρονικές πηγές, δεδομένου ότι η γενική προσέγγιση και η εμφάνιση των σελίδων είναι η ίδια ανεξαρτήτως τύπου πληροφορίας, είτε δηλαδή πρόκειται για επιστημονικά άρθρα, είτε για αεροπορικά εισιτήρια, η πληροφορία εμφανίζεται με τον ίδιο πάντα τρόπο. Αυτή η σύγκλιση στις μεθόδους και στην εμφάνιση επί της οθόνης έχει συμβάλλει στην εξοικείωση των φοιτητών με τις βασικές διαδικασίες αναζήτησης ηλεκτρονικών πληροφοριών, αφήνοντας παράλληλα αόριστο το πεδίο, που αφορά στις σημαντικές διαφορές ως προς τον τρόπο λειτουργίας των μηχανών αναζήτησης.

Μια από τις πιο σημαντικές υποχρεώσεις του βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή είναι να βοηθήσει τους φοιτητές να κατανοήσουν τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων πληροφοριακών πηγών, καθώς και να αξιολογήσουν την αξία και την καταλληλότητα της πληροφορίας που ανέκτησαν. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αδυναμία διάκρισης συγκεκριμένων πληροφοριακών εργαλείων ως προς το είδος και το περιεχόμενο, συχνά για παράδειγμα συγχέεται ο Δημόσιος Κατάλογος μιας βιβλιοθήκης (OPAC) με ένα ευρετήριο ηλεκτρονικών περιοδικών (π.χ. JSTOR), ή με μια (μετα)-βιβλιογραφική βάση πλήρους κειμένου (Scopus). Οι ομοιότητες στην εμφάνιση των ηλεκτρονικών πηγών πλήρους κειμένου κάνουν ακόμη πιο δύσκολο το έργο του βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή, καθώς πολλές φορές είναι δύσκολο για τους φοιτητές να διακρίνουν την πηγή προέλευσης των τεκμηρίων που διατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή. Μια από τις πιο χαρακτηριστικές αδυναμίες των φοιτητών για παράδειγμα, είναι η διάκριση μεταξύ επιστημονικών και μη άρθρων ή περιοδικών εκδόσεων. Ωστόσο, αυτή η ανομοιογένεια στην ποιότητα και τη φύση των πηγών που βρίσκονται στο Web έχει καταστήσει την εκπαίδευση των φοιτητών στην αξιολόγηση αυτών των πηγών ακόμη πιο ουσιαστική.

Υπηρεσίες αναφοράς & Πληροφόρησης – Μελέτη Περίπτωσης (Παράρτημα - Μονάδα ΤΜΣ-Ι.Π.)

Η παροχή υπηρεσιών αναφοράς προς την κοινότητα ενός τμήματος μουσικών σπουδών μπορεί να θεωρηθεί πιο σύνθετη ως διαδικασία, λόγω της ιδιαίτερης φύσης των αναγκών των χρηστών. Συνήθως για να διευκρινιστεί τι ακριβώς ζητάει κάποιος σε σχέση με τη μουσική απαιτείται περισσότερος χρόνος σε σχέση με άλλες θεματικές περιοχές. Π.χ. αν κάποιος χρειάζεται παρτιτούρα, τι είδους παρτιτούρα είναι αυτή, ενδιαφέρεται ο χρήστης για το πρωτότυπο, διασκευή, μεταγραφή για άλλο όργανο ή στην περίπτωση που ενδιαφέρεται για

ηχογράφηση, τον ενδιαφέρει η εκτέλεση ή το έργο περισσότερο, ο συνθέτης ή ο διευθυντής ορχήστρας ή ο σολίστ, κ.ο.κ. Ας υποθέσουμε ότι ο χρήστης ψάχνει μουσική του Μητρόπουλου, σε τι μορφή θέλει να είναι η πληροφορία αποθηκευμένη; Τον ενδιαφέρει να βρει μονογραφίες σε σχέση με τη μουσική του Μητρόπουλου, παρτιτούρες, ηχογραφήσεις ή κάτι άλλο; Ενδιαφέρεται για τον Μητρόπουλο ως διευθυντή ορχήστρας, πιανίστα ή συνθέτη; Ως προς το είδος της παρτιτούρας, ενδιαφέρεται περισσότερο για study score (παρτιτούρα μελέτης) ή για κάποια συγκεκριμένη διασκευή του έργου;

Η διαχείριση ενός μουσικού πληροφοριακού ζητήματος μπορεί να απαιτεί την ενασχόληση του προσωπικού περισσότερο από 30 λεπτά. Σε ιδανικές συνθήκες υπάρχουν οι δομές εκείνες, σε επίπεδο διοίκησης της βιβλιοθήκης, μέσω των οποίων καθορίζεται ο μέγιστος χρόνος διαχείρισης κάθε πληροφοριακού ζητήματος ανά χρήστη σε καθημερινή βάση. Αυτό μαζί με το, σχεδόν, δεδομένο, ότι στη βιβλιοθήκη η πλειονότητα των φοιτητών έχει παρακολουθήσει κάποιο μάθημα εκπαίδευσης στη χρήση και τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, καθιστούν εφικτή την αποτελεσματική διαχείριση των πληροφοριακών αναγκών των χρηστών του τμήματος

Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι φορές που οι φοιτητές δεν μπορούν να ολοκληρώσουν την έρευνα τους, είτε γιατί δεν γνωρίζουν όλα τα πληροφοριακά εργαλεία, τα οποία διαθέτουν πηγές σχετικές με το θέμα τους, είτε γιατί δεν είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση και διαχείριση όλων των πληροφοριακών πηγών, έντυπων ή ηλεκτρονικών, είτε γιατί δεν έχουν επενδύσει χρόνο στο να αποκτήσουν δεξιότητες διαμόρφωσης ερευνητικών ζητημάτων σε ηλεκτρονικές ή διαδικτυακές πηγές, εφαρμόζοντας παράλληλα στρατηγικές αναζήτησης, απλές ή σύνθετες.

Σε αυτή την περίπτωση καλείται ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος να εξισορροπήσει το επίπεδο των υπηρεσιών που απαιτούνται και μπορούν να προσφερθούν. Ζητήματα όπως: ορισμός ορίων εκ μέρους του προσωπικού, ως προς τον αριθμό των τίτλων που θα αναζητούνται ανά χρήστη ή τον χρόνο που θα αφιερώνεται στον κάθε χρήστη μεμονωμένα, προκύπτουν αναπόφευκτα. Εφόσον ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος χρειάζεται συνήθως περισσότερο χρόνο για να διαχειριστεί ένα πληροφοριακό ζήτημα, υπάρχει περίπτωση να διαπιστωθεί σύγκρουση μεταξύ των ειδικών πληροφοριακών αναγκών των μουσικών (θεωρητικών–εκτελεστών) ως χρηστών, και της ισχύουσας πολιτικής ή κανονισμού του πληροφοριακού τμήματος και αν όντως αυτό συμβεί, τότε τι προβλέπεται και πόσο ευέλικτο είναι το πλαίσιο στο οποίο κινείται το προσωπικό που παρέχει υπηρεσίες αναφοράς στο σύνολο της μουσικής κοινότητας;

Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος ως συστατικό ενός τμήματος παροχής υπηρεσιών προς τους χρήστες οφείλει να διαθέτει κάποια ταλέντα και δεξιότητες που θα τον καταστήσουν επιτυχημένο σύμβουλο στην παροχή υπηρεσιών αναφοράς. Συγκεκριμένα κάποιες από τις δεξιότητες που πρέπει να τον διέπουν είναι:

- Να γνωρίζει σε βάθος τη μουσική βιομηχανία, να διαθέτει διοικητικές ικανότητες, να έχει εμβαθύνει στις δεξιότητες που επιβάλλονται λόγω εξειδίκευσης (π.χ. γνώση σε βάθος των πληροφοριακών εργαλείων που σχετίζονται με τη μουσική).
- Να μπορεί να εκτιμήσει και αξιολογήσει συνολικά μια πληροφοριακή ανάγκη.
- Αυτοπεποίθηση.
- Αυτοέλεγχος.
- Πειθαρχία.
- Σκληρή δουλειά.
- Προσαρμοστικότητα/ευελιξία.
- Εσωτερικά κίνητρα.
- Ηγετικές ικανότητες.
- Αντοχή στη ρουτίνα/φθορά.
- Δεξιότητες ανάλυσης.

- Εντιμότητα/ακεραιότητα.
- Αντικειμενικότητα.
- Απολογισμός δράσεων και αποτελεσμάτων.
- Παραγωγικότητα.
- Άνεση στην επικοινωνία σε διάφορες συνθήκες εργασίας ή/και σε διάφορα επίπεδα στο πλαίσιο ενός οργανισμού.
- Ικανότητα να ενδυναμώνει τον πελάτη, να κατανοεί τις ανάγκες του και να τον θεωρεί συνεργάτη στη διαδικασία της διαχείρισης/επίλυσης του ερευνητικού/πληροφοριακού ζητήματος.

Ως υπεύθυνος και διαχειριστής των μουσικών συλλογών του τμήματος ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος πρέπει να μπορεί να τεκμηριώσει την ανάγκη για εκπαιδευμένο προσωπικό και την ευελιξία στην ερμηνεία και εφαρμογή της πολιτικής του πληροφοριακού τμήματος εκ μέρους του προσωπικού που στελεχώνει το μουσικό τμήμα.

Στην περίπτωση της βιβλιοθήκης και του μουσικού βιβλιοθηκονόμου του ΤΜΣ-Ι.Π. δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω, γιατί μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2014 δεν λειτουργεί οργανωμένο Πληροφοριακό Τμήμα στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του Ι.Π. και η έμφαση στην παροχή υπηρεσιών προς το κοινό περιορίζεται στον δανεισμό/δια-δανεισμό. Το τελευταίο διάστημα, από το 2012 και μετά τη μετάβαση από το μοντέλο διοίκησης-λειτουργίας τμηματικών βιβλιοθηκών στο μοντέλο διοίκησης-λειτουργίας Κεντρικής Βιβλιοθήκης, παρατηρείται αυξημένη χρήση των συλλογών που στεγάζονται στο Παράρτημα-Μονάδα (ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ) και από τους φοιτητές άλλων τμημάτων, όπως το Τμήμα Ιστορίας και το Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης, Διερμηνείας. Επίσης, παρατηρείται αλλαγή στις ανάγκες των χρηστών σε σχέση με τις μορφές υλικού στις οποίες δείχνουν προτίμηση τα τελευταία δύο χρόνια.[1] Πιο συγκεκριμένα: τόσο οι φοιτητές του ΤΜΣ, όσο και οι φοιτητές του ΤΤΗΕ έχουν εκφράσει την ανάγκη για αύξηση του αριθμού των δανειζομένων τεκμηρίων έντυπης μουσικής και ηχογραφήσεων. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2013 το όριο δανεισμού ήταν οχτώ (8) τεκμήρια συνολικά για τους προπτυχιακούς φοιτητές εκ των οποίων πέντε (5) ήταν βιβλία, τρία (3) τεκμήρια έντυπης μουσικής και τρία (3) τεκμήρια ηχογραφήσεων. Από τον Ιανουάριο του 2014 η πολιτική δανεισμού άλλαξε κατόπιν αναγνώρισης και εξέτασης από την Κεντρική Βιβλιοθήκη της διατυπωμένης εκ μέρους μεγάλου μέρους της κοινότητας των φοιτητών ανάγκης σε σχέση με την άρση του παραπάνω περιορισμού. Κατά συνέπεια, το όριο δανεισμού παρέμεινε μεν στα 8 τεκμήρια, οι χρήστες όμως είναι πλέον εκείνοι που μπορούν να καθορίζουν πόσα τεκμήρια θα δανειστούν ανά κατηγορία υλικού κι όχι η Βιβλιοθήκη. Οι παραπάνω παρατηρήσεις προκύπτουν κυρίως μέσα από τα στατιστικά κυκλοφορίας του υλικού.[2]

Από μια πρόχειρη ενδεχομένως ανάγνωση των παραπάνω στοιχείων το πρώτο πράγμα που είναι προφανές είναι ότι η μείωση των ωρών λειτουργίας του Παραρτήματος έχει επηρεάσει και τα ποσοστά χρήσης και κυκλοφορίας του υλικού από τους φοιτητές. Από μια δεύτερη ανάγνωση προκύπτει, ότι η στέγαση του κύριου μέρους των συλλογών της Κεντρικής Βιβλιοθήκης σε κλειστά βιβλιοστάσια-κινητές μονάδες είναι υπεύθυνη ενδεχομένως για τη μεταστροφή που παρατηρείται εκ μέρους των χρηστών του ΤΜΣ και του ΤΤΗΕ σε άλλες μορφές υλικού και άλλες συλλογές, όπως είναι π.χ. η έντυπη μουσική-παρτιτούρες, οι

[1] Βλ. σχετικά διαγράμματα σ. 263-264.

[2] Τα στατιστικά χρήσης του Παραρτήματος-Μονάδας για το έτος 2013 ανέρχονται στους 2.570 τίτλους σε έντυπη μουσική και ηχογραφήσεις, με 30 ώρες μέσο όρο λειτουργίας του Παραρτήματος σε εβδομαδιαία βάση, τη μισή συλλογή σε τίτλους/τόμους και ένα (1) άτομο προσωπικό). Τα αντίστοιχα στατιστικά στοιχεία κυκλοφορίας υλικού για το 2012 αφορούσαν στο σύνολο της συλλογής και ανέρχονταν στους 3.461 τίτλους, με 70 ώρες μέσο όρο λειτουργίας της Τμηματικής Βιβλιοθήκης σε εβδομαδιαία βάση, άρτια τη μουσική συλλογή και τρία (3) άτομα προσωπικό.

ηχογραφήσεις, η κύρια συλλογή του Εργαστηρίου Ελληνικής μουσικής, το αρχειακό υλικό του ΤΜΣ, στις οποίες συλλογές η πρόσβαση είναι ελεγχόμενη μεν, αλλά ελεύθερη για το κοινό.

Στελέχωση Παραρτήματος - Μονάδας ΤΜΣ-Ι.Π.

Στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες συχνά περιορίζεται ή απαγορεύεται η πρόσβαση σε συγκεκριμένες κατηγορίες υλικού ή συλλογές, η οποία τεκμηριώνεται μέσα από τις πολιτικές, όπως αυτές είναι διατυπωμένες στον Κανονισμό κάθε βιβλιοθήκης. Στις ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες επιτρέπεται στους χρήστες γενικά να δανείζονται παρτιτούρες, ηχογραφήσεις και κάποια αρχειακά τεκμήρια με βραχυπρόθεσμο δανεισμό.

Όσο αυξάνεται η κυκλοφορία του μουσικού υλικού, τόσο αυξάνεται και ο κίνδυνος απώλειας μέρους αυτού λόγω χρήσης. Ο βαθμός της απώλειας εξαρτάται τόσο από τον βιβλιογραφικό έλεγχο, αν για παράδειγμα, στο στάδιο της καταλογογράφησης και καταχώρησης των αντιτύπων (holdings) έχουν καταχωρηθεί ένα προς ένα όλα τα μέρη μιας παρτιτούρας ή όλα τα CDs μιας πολύτομης δομής /συλλογής ηχογραφήσεων από τον μουσικό βιβλιοθηκονόμο, όσο και από τον έλεγχο του αρχείου δανεισμένου υλικού της βιβλιοθήκης.

Υπάρχουν επίσης θέματα που αφορούν στον δια-δανεισμό ή όχι σπάνιων και ευπαθών μορφών υλικού, κυρίως όμως στην ύπαρξη του απαραίτητου εξοπλισμού και διαθέσιμου χρόνου από το προσωπικό να εξυπηρετήσει τις ανάγκες άλλων ιδρυμάτων με τις δυνατότητες που παρέχονται από την τεχνολογία.

Το προσωπικό της βιβλιοθήκης του ΤΜΣ-Ι.Π. μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι Θεματικός-Βιβλιοθηκονόμος (Subject Librarian), Βιβλιοθηκονόμος-Σύνδεσμος (Liaison-Librarian) και Ενσωματωμένος Βιβλιοθηκονόμος (Embedded Librarian):

- Λόγω της διπλής του ιδιότητας ως μουσικός και βιβλιοθηκονόμος είναι σε θέση να κατανοήσει καλύτερα θέματα που σχετίζονται με την οργάνωση των μουσικών συλλογών, τις μορφές υλικού που περιλαμβάνονται σε μια μουσική συλλογή, τη βιβλιογραφική περιγραφή των τεκμηρίων, την ορολογία της συγκεκριμένης θεματικής περιοχής, τα πληροφοριακά εργαλεία, έντυπα και μη, τα οποία περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τη μουσική, καθώς και τις προτεραιότητες που καθορίζονται με βάση τις ανάγκες της μουσικής κοινότητας.
- Παρέχει υπηρεσίες δανεισμού και δια-δανεισμού προς τα εγγεγραμμένα μέλη του Ι.Π. με έμφαση στις κοινότητες του Τμήματος Μουσικών Σπουδών και Τεχνών Ήχου και Εικόνας.
- Συνεργάζεται με το διδακτικό προσωπικό και τους φοιτητές του τμήματος προκειμένου να αξιολογηθεί ποιες θεματικές περιοχές της μουσικής χρειάζονται περισσότερη ανάπτυξη.[1] Συλλέγει προτάσεις από το διδακτικό προσωπικό του τμήματος για την υποβολή των σχετικών παραγγελιών στο Τμήμα Προσκτήσεων της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Ι.Π.
- Ενημερώνει, προτείνει στο διδακτικό προσωπικό και εισηγείται στην Διεύθυνση της Κεντρικής Βιβλιοθήκης τη δημιουργία συνδρομής σε νέα πληροφοριακά εργαλεία πάνω στον τομέα της μουσικής.
- Σχεδιάζει και θέτει προτεραιότητες στην καταλογογράφηση του υλικού.

[1]Για παράδειγμα, ο τομέας της ηλεκτρονικής-ηλεκτροακουστικής μουσικής είναι και ο λιγότερο εμπορικός σε σχέση με άλλους τομείς, όπως είναι η κλασική μουσική, ωστόσο παρουσιάζει πολύ μεγάλη χρήση, τόσο από το διδακτικό προσωπικό και τους φοιτητές της συγκεκριμένης κατεύθυνσης όσο και από τους φοιτητές του Τμήματος Τεχνών Ήχου και Εικόνας (ΤΤΗΕ).

- Σχεδιάζει και θέτει προτεραιότητες σε σχέση με τη διατήρηση ή/και συντήρηση συγκεκριμένων μορφών υλικού και τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Συνεργάζεται με διδάσκοντες του τμήματος, στο πλαίσιο ειδικών μαθημάτων για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών προς τη βιβλιοθήκη.[1] Καθοδηγεί την μουσική κοινότητα στον εντοπισμό και τη χρήση των πόρων της μουσικής βιβλιοθήκης, είτε στο πλαίσιο παροχής υποστήριξης σε συγκεκριμένα μαθήματα, είτε στο πλαίσιο διεκπεραίωσης εργασιών, είτε στο πλαίσιο αναζήτησης πληροφοριών πάνω σε ένα συγκεκριμένο τομέα.
- Υποστηρίζει επικουρικά την κατεύθυνση Μουσικές Επιστήμες: Μουσικολογία, Μουσική Παιδαγωγική, Μουσικοθεραπεία καθώς και τα πτυχιακά μαθήματα των παραπάνω τομέων. Συγκεκριμένα, μετά από σχετική επικοινωνία και ενημέρωση από τον διδάσκοντα σχετικά με τις ανάγκες του κάθε πτυχιακού μαθήματος, ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής, μετά από σχετικό αίτημα του διδάσκοντα, είναι παρών στη διαδικασία ανάθεσης των ερευνητικών ζητημάτων ανά φοιτητή, ενώ παράλληλα ενημερώνεται για τους τρόπους προσέγγισης και διαχείρισης των ζητημάτων αυτών. Στη συνέχεια πραγματοποιούνται ατομικές συναντήσεις με τους φοιτητές για εξατομικευμένη καθοδήγηση και εκπαίδευση στη διαχείριση του συγκεκριμένου ζητήματος και των πηγών που περιέχουν σχετικό υλικό.
- Παρέχει υπηρεσίες αναφοράς και πληροφόρησης μέσω ηλεκτρονικής υποβολής αιτημάτων: e-Reference desk (muslib@ionio.gr).[2] [3]
- Ενημερώνει διαρκώς την κοινότητα για όλα όσα αφορούν στη βιβλιοθήκη του τμήματος.[4] [5]
- Ενημερώνει το Portal (Θεματικές Πύλες) της Βιβλιοθήκης σε ετήσια βάση, με την έναρξη κάθε τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους.[6]

---

[1] Συγκεκριμένα:

1. Ψηφιοποίηση αρχειακού υλικού, όπως ελληνικές περιοδικές εκδόσεις μέχρι και το 1930.
2. Οργάνωση αρχείου ελλήνων συνθετών, το οποίο παρουσιάζει πολλά προβλήματα στην καταχώρηση του στον κατάλογο της Βιβλιοθήκης, τόσο σε επίπεδο βιβλιογραφικής περιγραφής, όσο και σε επίπεδο θεματικής ανάλυσης.
3. Αναδρομική καταλογογράφηση στις ηχογραφήσεις που βρίσκονται καταχωρημένες στον κατάλογο. Αυτή αφορά κυρίως στον έλεγχο της βιβλιογραφικής περιγραφής και στην καταχώρηση των περιεχομένων των ηχογραφήσεων στην περιγραφική καταλογογράφηση.

[2] Βλ. σχετικό γράφημα αξιολόγησης υπηρεσίας, σ. 271. Η συγκεκριμένη υπηρεσία έχει τεθεί σε πιλοτική εφαρμογή από το 2009, εξυπηρετεί πληροφοριακά αιτήματα της μουσικής κοινότητας κυρίως, ενώ αρκετά είναι τα αιτήματα που υποβάλλονται από ερευνητές-εξωτερικούς χρήστες, μεταπτυχιακούς φοιτητές άλλων ιδρυμάτων, καθώς και την τοπική κοινότητα. Ο μέσος όρος των αιτημάτων που υποβάλλονται σε αυτή την υπηρεσία είναι 200-300 ετησίως και ο μέσος όρος διεκπεραίωσης τους εξαρτάται από το αίτημα, συνήθως εντός 24 ωρών. Στην περίπτωση που πρόκειται για σύνθετο πληροφοριακό ερώτημα υπάρχει η σχετική επικοινωνία και ενημέρωση του ενδιαφερόμενου και σε πολλές των περιπτώσεων προγραμματίζεται συνάντηση για προφορική συνέντευξη με τον ενδιαφερόμενο.

[3] Ο μέσος όρος των αιτημάτων που διεκπεραιώνονται προκύπτει από τη συστηματική τήρηση στατιστικών στοιχείων (κυρίως ποσοτικών) σε ετήσια βάση από το προσωπικό της μουσικής βιβλιοθήκης.

[4] Για τον σκοπό αυτό και σε συνεργασία με το Κέντρο Δικτύου του Ιδρύματος, όλοι οι εγγεγραμμένοι φοιτητές του ΤΜΣ με την απόκτηση λογαριασμού email του ιδρύματος ενσωματώνονται στη λίστα tms_students@ionio.gr και ενημερώνονται για οτιδήποτε αφορά, τόσο σε θέματα πρόσβασης σε ηλεκτρονικές πληροφοριακές πηγές της βιβλιοθήκης ελεύθερες ή συνδρομητικές, όσο και σε θέματα που αφορούν σε πολιτικές της βιβλιοθήκης που σχετίζονται με τους χρήστες, π.χ., αλλαγές στους κανόνες δανεισμού, κ.τ.λ.

[5] Το προσωπικό της βιβλιοθήκης τηρεί στατιστικά των συγκεκριμένων ενημερώσεων.

[6] Συγκεκριμένα ελέγχει θέματα πρόσβασης στο Portal, τόσο για τις θεματικές πύλες που σχετίζονται με τη μουσική, όσο και για τις θεματικές πύλες που σχετίζονται με τις υπόλοιπες επιστήμες που θεραπεύονται από το

- Συνεργάζεται με το διδακτικό προσωπικό του τμήματος στην παροχή εξειδικευμένων βιβλιοθηκονομικών υπηρεσιών στο πλαίσιο διεθνών συνεργασιών.[1] [2]

Ενσωμάτωση Προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού I & II

Το πρόγραμμα Πληροφοριακός Γραμματισμός διδάσκεται πιλοτικά, με τη μορφή ενσωματωμένης διδασκαλίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών από το 2008 μέχρι και σήμερα χωρίς διακοπή.

Συγκεκριμένα έχει ενσωματωθεί στο μάθημα *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι»* και στην Κατεύθυνση *«Μουσικές Επιστήμες»* στο μάθημα *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ»,* φέρει την ονομασία *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»* και διδάσκεται σε δύο εξάμηνα: το Π.Γ. Ι διδάσκεται στο χειμερινό εξάμηνο και το Π.Γ. ΙΙ αντίστοιχα στο εαρινό εξάμηνο.

Η συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι υποχρεωτική για τις εξής κατηγορίες πληθυσμών της κοινότητας ΤΜΣ:

- Πρωτοετείς-προπτυχιακοί φοιτητές συμμετέχουν «υποχρεωτικά» στο ενσωματωμένο μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με έμφαση στη Μουσική Ι»*.
- Προπτυχιακοί φοιτητές, όχι πρωτοετείς. Έχουν επιλέξει Κατεύθυνση «Μουσικές Επιστήμες» και συμμετέχουν υποχρεωτικά στο μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»*.

Το πρόγραμμα «Πληροφοριακός Γραμματισμός», όπως εφαρμόζεται πιλοτικά στην Βιβλιοθήκη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, συνδυάζει όλα τα παρακάτω:

1. Εκπαίδευση χρηστών στη χρήση της βιβλιοθήκης.
2. Εκπαίδευση χρηστών στις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.
3. Θεωρητική – Φιλοσοφική θεώρηση της έννοιας της Πληροφορίας.
4. Ηθικά ζητήματα σε σχέση με την Πληροφορία.
5. Εκπαίδευση στη σωστή χρήση και διαχείριση της Πληροφορίας.
6. Εκπαίδευση στη διαχείριση της πληροφοριακής ανάγκης, απλής ή σύνθετης.
7. Εκπαίδευση στις στρατηγικές αναζήτησης.
8. Εκπαίδευση στα στάδια οργάνωσης μιας επιστημονικής εργασίας.

Στόχοι Προγράμματος

<u>Κύριοι στόχοι:</u>

Στόχος 1ος: Διεύρυνση εφαρμογής του προγράμματος έξω από τα στενά όρια της κοινότητας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών. Μια τέτοια διεύρυνση περιλαμβάνει:

- Ενσωμάτωση του προγράμματος στις παρεχόμενες υπηρεσίες αναφοράς και πληροφόρησης (Reference services) από το Πληροφοριακό Τμήμα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης προς το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει, ότι υπεύθυνο για τον σχεδιασμό, προγραμματισμό, εφαρμογή και υλοποίηση θα είναι αποκλειστικά

Ίδρυμα. Παράλληλα ενημερώνει το Portal με νέες ελεύθερες έγκυρες διαδικτυακές πηγές που σχετίζονται με τη μουσική.

[1] Επιστημονικός συνεργάτης στην RILM (*Repertoire International de Litterature Musicale*) με κύριο έργο την καταχώρηση των βιβλιογραφικών δεδομένων της μουσικής βιβλιογραφίας των Επτανήσων στην διεθνή βιβλιογραφική μουσική βάση RILM. Ο Λέκτορας ΤΜΣ Κώστας Καρδάμης έχει οριστεί από το 2009 τακτικό μέλος της ελληνικής επιτροπής της RILM για την Περιφέρεια των Επτανήσων, υπό την εποπτεία του οποίου γίνονται οι καταχωρήσεις για την τελευταία.

[2] Βλ. RILM, 2014. [online] Available at: <http://www.rilm.org/> [Προσπελάστηκε 15 Φεβρουαρίου 2014].

το προσωπικό που στελεχώνει το Πληροφοριακό Τμήμα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Ιονίου Πανεπιστημίου.

- Ενσωματωμένη διδασκαλία/ένταξη στο Πρόγραμμα Μαθημάτων του Τμήματος (*course-integrated instruction)*. Κάτι τέτοιο περιλαμβάνει:
  - Στενή συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό των επιμέρους τμημάτων.
  - Γνώση του περιεχομένου των μαθημάτων.
  - Γνώση των θεματικών περιοχών που καλύπτονται από το πρόγραμμα σπουδών.
  - Γνώση των διεπιστημονικών τομέων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον επιστημονικό τομέα που θεραπεύεται ανά τμήμα.
  - Γνώση των εξειδικευμένων πληροφοριακών αναγκών ανά κοινότητα χρηστών.

Στόχος 2ος: Ένταξη του προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική»* στο πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών με τη μορφή αυτοδύναμης διδασκαλίας.

Στόχος 3ος: Ένταξη του προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»* στο πρόγραμμα σπουδών ανεξαρτήτως τμήματος με τη μορφή αυτοδύναμης διδασκαλίας.

Στόχος 4ος: Η ευρύτερη αναγνώριση και αποδοχή του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει η βιβλιοθήκη στην εκπαιδευτική-μαθησιακή διαδικασία, στη διαμόρφωση πληροφοριακά εγγράμματων φοιτητών και κατά συνέπεια και πολιτών, καθώς και στην προετοιμασία των φοιτητών για την κοινωνία της πληροφορίας.

Επιμέρους στόχοι:

1. Οι φοιτητές του ΤΜΣ μπορούν να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη αποτελεσματικά μετά την παρακολούθηση του προγράμματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός».
2. Οι φοιτητές του ΤΜΣ θεωρούν τους βιβλιοθηκονόμους-επιστήμονες της πληροφορίας ως πηγή πληροφοριών.
3. Οι φοιτητές του ΤΜΣ απευθύνονται για βοήθεια στο προσωπικό της Βιβλιοθήκης ή του Πληροφοριακού Τμήματος, σε περίπτωση αδυναμίας διαχείρισης συγκεκριμένων ερωτημάτων που αφορούν στη βιβλιοθήκη ή στο πλαίσιο διεκπεραίωσης συγκεκριμένης έρευνας.

Το πρόγραμμα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική»* χωρίζεται σε δύο επίπεδα: Α. Βασικό επίπεδο (Basic level) και Β. Προχωρημένο επίπεδο (Advanced level).

Ο μέσος όρος φοιτητών που εκπαιδεύεται στη διάρκεια κάθε τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους κυμαίνεται μεταξύ των 100-200 ατόμων, ενώ το σύνολο των ωρών εκπαίδευσης κυμαίνονται από 60 έως 70 (και για τα δύο εξάμηνα).

Το πρόγραμμα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»* περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

1. Ενσωματωμένη διδασκαλία. Αυτή καταλαμβάνει δύο έως τρία (2-3) δίωρα κατά μέσο όρο, ανά εξάμηνο.
2. Προετοιμασία σημειώσεων που σχετίζονται με το θεωρητικό πλαίσιο των μαθημάτων *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»*. Στην αρχή κάθε εξαμήνου οι σημειώσεις υποβάλλονται σε αναθεωρήσεις, βελτιώσεις, προσθήκες, με βάση τις τρέχουσες εξελίξεις στον τομέα της πληροφορίας και του Πληροφοριακού Γραμματισμού, πάντα σε σχέση με τη μουσική. Οι σημειώσεις αναρτώνται για άμεση χρήση και πρόσβαση από τους εγγεγραμμένους στο μάθημα φοιτητές, στην εκπαιδευτική πλατφόρμα ***e–class,*** η οποία χρησιμοποιείται από το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας του Ι.Π. για αυτόν τον σκοπό.

3. Προετοιμασία PowerPoint παρουσιάσεων/προβολών που σχετίζονται με το περιεχόμενο και επίπεδο του μαθήματος. Το περιεχόμενο των προβολών υποβάλλεται στον αντίστοιχο έλεγχο, επεξεργασία, ενημέρωση, αναθεώρηση.
4. Προετοιμασία ειδικών εκπαιδευτικών εντύπων/εγχειριδίων που σχετίζονται με συγκεκριμένες πτυχές και δεξιότητες των μαθημάτων *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»* (βλέπε παραρτήματα).
5. Ομαδικές εκπαιδεύσεις των 3-6 ατόμων, διάρκειας μίας (1) ώρας στον χώρο της Βιβλιοθήκης ΤΜΣ.[1] Ομαδικές εκπαιδεύσεις των 8-10 ατόμων, με laptops και χρήση ασύρματου δικτύου, διάρκειας μίας (1) ώρας στον χώρο της Βιβλιοθήκης ΤΜΣ.[2]
6. Ατομικές εκπαιδεύσεις με τη χρήση σταθερού σταθμού εργασίας ή laptop στον χώρο της Βιβλιοθήκης ΤΜΣ. Η τελευταία μορφή εκπαίδευσης έχει περισσότερο τη μορφή «φροντιστηριακού» χαρακτήρα. Προορίζεται δε κυρίως για εκείνους τους φοιτητές, που λόγω απόστασης, οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων δεν μπορούν να είναι συνεπείς στις προγραμματισμένες ομαδικές εκπαιδεύσεις.
7. Αναθέσεις εργασιών/ασκήσεων στο πλαίσιο του μαθήματος με σκοπό την εξοικείωση με έννοιες, όπως: κατάλογος, λογοκλοπή, ευρετήρια, αλλά και υποχρεωτική εξάσκηση των στρατηγικών αναζήτησης μέσα από τη διαχείριση συγκεκριμένων ερευνητικών ζητημάτων που τίθενται από τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή. Η υποβολή των εργασιών είναι υποχρεωτική, καθώς χωρίς αυτές δεν είναι δυνατή η συμμετοχή των φοιτητών στις τελικές εξετάσεις του μαθήματος *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι & ΙΙ»*.
8. Διαμόρφωση βαθμολογίας/αξιολόγησης φοιτητών μέσω τελικών εξετάσεων. Οι εξετάσεις στο μάθημα είναι προφορικές και γραπτές και γίνονται παράλληλα με τις εξετάσεις στο μάθημα *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι & ΙΙ»*. Στις γραπτές εξετάσεις υποβάλλονται στους εκπαιδευόμενους ζητήματα θεωρητικής φύσης κυρίως προς διαχείριση, με βάση τη διδαχθείσα ύλη στην διάρκεια του εξαμήνου. Στις προφορικές εξετάσεις οι εκπαιδευόμενοι υποβάλλονται σε παρουσίαση των δεξιοτήτων που έχουν αποκτήσει στην διαμόρφωση αναζητήσεων, μέσα από τη διαχείριση σε πραγματικό χρόνο συγκεκριμένων ζητημάτων ή την πλοήγηση σε συγκεκριμένα ηλεκτρονικά πληροφοριακά εργαλεία ή πηγές.

Εκπαιδευτικές μέθοδοι

Στο στάδιο προετοιμασίας και διεξαγωγής του προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»* στην κοινότητα του ΤΜΣ-Ι.Π. οι βασικές αρχές που προσπαθεί ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής να ακολουθεί πιστά είναι οι παρακάτω:

1. Γνωρίζεις περισσότερα από τους φοιτητές, αλλά δεν χρειάζεται να τους το «πετάς» στα μούτρα, με άλλα λόγια να το «φωνάζεις» ή να το «επιδεικνύεις».

Βάζε πάντα τον εαυτό σου στη θέση του φοιτητή. Θυμήσου πόσα λίγα γνώριζες εσύ για τις βιβλιοθήκες προτού σπουδάσεις βιβλιοθηκονομία.

---

[1] Οι ομαδικές εκπαιδεύσεις μέχρι και 6 άτομα διεξάγονται σε έναν ειδικά διαμορφωμένο για αυτόν τον σκοπό χώρο που φέρει το όνομα *«Εργαστήριο Υπολογιστών»*.

[2] Οι ομαδικές εκπαιδεύσεις των 8–10 ατόμων άρχισαν να πραγματοποιούνται για πρώτη φορά στη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους 2013–14, λόγω του αυξημένου αριθμού εισαχθέντων στο ΤΜΣ (84 άτομα από Πανελλήνιες Εξετάσεις) από τη μια και των αυξημένων επιστημονικών/διοικητικών/υπηρεσιακών καθηκόντων και αρμοδιοτήτων του προσωπικού/υπεύθυνου διαχείρισης των μουσικών συλλογών που στελεχώνει το Παράρτημα-Μονάδα (ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ) από την άλλη. Για τη διεξαγωγή των ομαδικών εκπαιδεύσεων χρησιμοποιήθηκαν laptops, tablets, notebooks. Οι ομαδικές εκπαιδεύσεις προγραμματίζονται από τους φοιτητές σε συννεννόηση με τον εκπαιδευτή. Αυτοί οργανώνονται, είτε σε ομάδες των 8-10 ατόμων με laptops, είτε σε ομάδες των 3-6 ατόμων χωρίς laptop, ενημερώνεται ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής για τις μέρες και ώρες που μπορεί η κάθε ομάδα και προγραμματίζεται η εκπαίδευση.

2. Ο σκοπός της εκπαίδευσης στη χρήση της βιβλιοθήκης είναι η χρήση της τελευταίας να γίνει πιο εύκολη και φιλική για το κοινό.
3. Αν ο χρήστης χρειάζεται μια πηγή πήγαινε τον σ' αυτή όσο γίνεται πιο γρήγορα, (ή φέρε την πηγή στον χρήστη).
4. Κάνε τους χρήστες σου να θέλουν περισσότερα, όχι λιγότερα (La Guardia and Oka, 2000).[1]

Οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που έχουν επιλεχθεί στο πλαίσιο διεξαγωγής του προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»* είναι οι εξής:

1. Διδασκαλία ενσωματωμένη σε Μάθημα (basic level) και διδασκαλία ενσωματωμένη στην Κατεύθυνση *«Μουσικές Επιστήμες»* (advanced level).[2] Το κύριο πλεονέκτημα της συγκεκριμένης μεθόδου είναι, ότι δίνεται στον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή ο απαραίτητος χρόνος και χώρος ή τουλάχιστον πολύ περισσότερος συγκριτικά με τις δύο προαναφερθείσες μεθόδους, ώστε να μπορέσει να αναπτύξει το περιεχόμενο του μαθήματος, αλλά και να καλύψει πολλές και διαφορετικές πτυχές αυτού στη διάρκεια της ή των εκπαιδεύσεων. Αναφορικά με την εφαρμογή αυτής της μεθόδου στο μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»* πρέπει να αναφερθεί, ότι στην πράξη η μέθοδος αυτή διαφοροποιείται από το αρχικό μοντέλο, δεδομένου ότι δεν περιορίζεται μόνο στην εκπαίδευση, αλλά περιλαμβάνει και διδασκαλία. Ο διαχωρισμός δηλαδή του μαθήματος είναι ο εξής:
    - Διδασκαλία εντός της αίθουσας διδασκαλίας. Το περιεχόμενο του μαθήματος καλύπτει κυρίως το θεωρητικό και φιλοσοφικό πλαίσιο της πληροφορίας.
    - Διδασκαλία εκτός της αίθουσας διδασκαλίας. Διεξάγεται κυρίως εντός του χώρου της βιβλιοθήκης και περιλαμβάνει ξενάγηση-γνωριμία, πλοήγηση, εξάσκηση στη χρήση συγκεκριμένων πληροφοριακών εργαλείων συνδρομητικών και ελεύθερων, σχετιζόμενων πάντα με τη μουσική.

   Τα μειονεκτήματα της τελευταίας μεθόδου είναι ότι :
    - Απευθύνεται σε περιορισμένο κοινό, κυρίως σε εκείνους τους φοιτητές που έχουν δηλώσει το μάθημα, μέσα στο οποίο έχει ενσωματωθεί το πρόγραμμα του Πληροφοριακού Γραμματισμού. Δεν είναι εφικτή επομένως η εκπαίδευση του συνόλου της κοινότητας.
    - Τα αποτελέσματα της δεν είναι αμέσως ορατά, ούτε για τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή, ούτε για τους χρήστες. Αυτό συχνά μπορεί να λειτουργεί και ανασταλτικά για τους φοιτητές και να θεωρούν ως χάσιμο χρόνου την παρακολούθηση του συγκεκριμένου προγράμματος.
    - Η αξιολόγηση του προγράμματος είναι εξίσου δύσκολη. Για να αποτιμήσει ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής, ως κάποιο βαθμό, την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, έχει επιλέξει τη μέθοδο της έρευνας χρηστών μέσω ερωτηματολογίων-συνεντεύξεων και one-minute papers.[3] Οι έρευνες αυτές αφορούν στη συνολική ικανοποίηση των φοιτητών από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, στην ικανοποίηση των φοιτητών/χρηστών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης συνολικά, στα κριτήρια επιλογής, χρήσης και μεθόδευσης της έρευνας στις πηγές.[4] Παράλληλα ο βιβλιοθηκονόμος-

[1] Βλ. LaGuardia, C., & Oka, C. K., 2000. *Becoming a library teacher: power strategies for delivering instruction. The New Library Series, Number 3*. New York, NY.: Neal-Schuman Publishers, Inc.
[2] Βλ. Course integrated instruction. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Evan Farber (1965). Ο Evan Farber ως διευθυντής της Βιβλιοθήκης (Earlham College, Richmond, Indiana) συνεργάστηκε στενά με το διδακτικό προσωπικό και προσέλαβε τους βιβλιοθηκονόμους του θέτοντας την εκπαίδευση των χρηστών ως την κύρια προτεραιότητα.
[3] Βλέπε σχετικά παραρτήματα στον *«Προσωπικό Φάκελο»*.
[4] Ibid.

εκπαιδευτής υποβάλλεται σε αξιολόγηση από τον διδάσκοντα, στο μάθημα του οποίου είναι ενσωματωμένο το πρόγραμμα του Πληροφοριακού Γραμματισμού.

- Οι απαιτήσεις ως προς τον χρόνο, την ενέργεια, τους πόρους (χρηματοδότηση και ανθρώπινο δυναμικό, τεχνική υποστήριξη, εξοπλισμός σε Ο/Α και Η/Υ) και την προετοιμασία είναι τεράστιες.[1]
- Δεν υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό που να έχει λάβει συγκεκριμένη εκπαίδευση[2] ή να έχει τουλάχιστον προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία ως εκπαιδευτής ή προσωπικό Πληροφοριακού τμήματος μιας μουσικής βιβλιοθήκης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το βάρος της εκπαίδευσης να το επωμίζεται συγκεκριμένο μόνο μέρος του προσωπικού.
- Δεν είναι εύκολος πάντα ο προγραμματισμός των εκπαιδεύσεων, καθώς κάποιες φορές όλα τα μαθήματα έχουν τις ίδιες ανάγκες την ίδια χρονική στιγμή.[3] Το γεγονός αυτό καθιστά ακόμη πιο δύσκολο τον προγραμματισμό των εκπαιδεύσεων και την ομαλή ροή του προγράμματος καθ' όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους.
- Η έλλειψη αποδοχής/κατανόησης των αναγκών που έχει το Πρόγραμμα σε πόρους, της ανάγκης διεύρυνσης του προγράμματος και στους υπόλοιπους επιστημονικούς τομείς που θεραπεύονται από το Ίδρυμα, προκύπτει σε μεγάλο βαθμό από την εξέλιξη ή μη, που παρατηρείται στον τρόπο διεξαγωγής του προγράμματος στο ΤΜΣ από το 2008 μέχρι και σήμερα.:
  - Στα πέντε (5) χρόνια διεξαγωγής του μαθήματος το πρόγραμμα εξακολουθεί να εφαρμόζεται πιλοτικά.
  - Επιπλέον, παρατηρούνται ελάχιστες ή μηδενικές μεταβολές:
    1. Ως προς τις συνθήκες διεξαγωγής του προγράμματος (εξοπλισμός/ χώροι/αίθουσες/υποδομές/ανθρώπινο δυναμικό).
    2. Επιπλέον, ενώ οι απαιτήσεις του προγράμματος αυξάνονται σε προετοιμασία, διδακτέα ύλη προγράμματος και αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών, δεν μειώνονται ανάλογα τα παράλληλα καθήκοντα-αρμοδιότητες με τα οποία είναι επιφορτισμένος ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής. Αυτό μόνο αρνητικό αντίκτυπο μπορεί να έχει στην ομαλή και αποτελεσματική υλοποίηση/εφαρμογή ενός τόσο απαιτητικού προγράμματος.
    3. Η αξία ενός τέτοιου προγράμματος στη διαμόρφωση πληροφοριακά εγγράμματων χρηστών λίγο φαίνεται να απασχολεί το σύνολο της κοινότητας. Στην πραγματικότητα οι μόνοι διδάσκοντες που έχουν πειστεί για την αξία αυτού, παραμένουν οι ίδιοι που ενεπλάκησαν

[1]Αναφορικά με την τελευταία προϋπόθεση (χρηματοδότηση, ανθρώπινο δυναμικό, εξοπλισμός), στην περίπτωση της Βιβλιοθήκης του ΤΜΣ δεν υπάρχει καμία σχετική πρόβλεψη. Οι λόγοι είναι τόσο οικονομικοί - οι χαμηλοί προϋπολογισμοί της Κεντρικής Βιβλιοθήκης και του Τμήματος Μουσικών Σπουδών - όσο και «ιδεολογικοί». Τόσο για την Κεντρική Βιβλιοθήκη του Ι.Π., όσο και για την κοινότητα των διδασκόντων του ΤΜΣ η παγίωση και διεύρυνση της εφαρμογής ενός προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού σε μακροχρόνια βάση, σχεδιασμένη και προοριζόμενη για όλες τις κοινότητες του Ιδρύματος, δεν είναι κάτι που αποτελεί προτεραιότητα, όπως προκύπτει εκ του αποτελέσματος. Ένα τέτοιο πρόγραμμα θα μπορούσε σε ένα ιδεατό περιβάλλον, είτε να ενταχθεί ως αυτοδύναμη διδασκαλία στο πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, είτε να αποτελέσει επιμέρους υπηρεσία αναφοράς, παρεχόμενη από το Πληροφοριακό Τμήμα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης.

[2]Συμπεριλαμβανομένου και του συγγραφέα της συγκεκριμένης εργασίας.

[3]Αυτό το πρόβλημα όμως ισχύει μόνο στην περίπτωση που ήδη είναι σε ισχύ ένα πρόγραμμα πληροφοριακού γραμματισμού για όλες τις κοινότητες ενός ιδρύματος. Στην περίπτωση του Παραρτήματος-Μονάδας (ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ) η βασική δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι το προσωπικό καλύπτει τρείς θέσεις εργασίας σε τρία διαφορετικά κτήρια, ένα εκ των οποίων είναι το Παράρτημα–Μονάδα.

εξ αρχής στο πρόγραμμα, ενώ στην ισχυρή τους πλειονότητα προέρχονται από την κατεύθυνση των Μουσικών Επιστημών.[1]

- Η κούραση και η φθορά του προσωπικού, το οποίο είναι αποκλειστικά υπεύθυνο για τη διεξαγωγή του προγράμματος σε ετήσια βάση είναι φυσικά επακόλουθα. Πηγάζουν δε, τόσο από την συνεχή επανάληψη των εκπαιδεύσεων, όσο και από τα πολλά και ποικίλης φύσης τεχνικά, λειτουργικά και όχι μόνο, προβλήματα και εμπόδια που καλείται να διαχειριστεί ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής κάθε χρόνο, προκειμένου να μπορέσει να εφαρμοστεί το πρόγραμμα του Πληροφοριακού Προγραμματισμού με συνέπεια και σταθερότητα.[2]

Στα πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής διαδικασίας συγκαταλέγονται τα εξής:

- Συνδυάζεται η ξενάγηση στη βιβλιοθήκη με τη διάλεξη (θεωρία) και την εφαρμογή (ασκήσεις) για πρακτική εξάσκηση και εξοικείωση του φοιτητή τόσο με τη βιβλιοθήκη ως φυσικό χώρο, όσο και με τις υπηρεσίες και πηγές της βιβλιοθήκης.
- Η επίδραση του προγράμματος είναι ως επί το πλείστον θετική, τόσο σε σχέση με τα μαθήματα, όσο και με τους ίδιους τους φοιτητές.[3]
- Η ακαδημαϊκή κοινότητα προτρέπεται άμεσα στην υιοθέτηση δεξιοτήτων ως προς τη σωστή χρήση και διαχείριση της πληροφορίας, καθώς και την τήρηση του ηθικού πλαισίου που την περιβάλλει.[4]
- Ο σχεδιασμός, τόσο ως προς την υλοποίηση του προγράμματος, όσο και ως προς το περιεχόμενο του, χρειάζονται διαρκή αναθεώρηση, συνήθως σε εξάμηνη βάση.
- Το περιεχόμενο του προγράμματος καθορίζεται από τις ανάγκες των χρηστών.
- Η εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί συχνά να είναι αποτέλεσμα ομαδικής δουλειάς και συνεργασίας.
- Παρέχεται η δυνατότητα διαμόρφωσης σχέσεων αλληλεπίδρασης μεταξύ φοιτητών και βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή.
- Πρόκειται για μια ευέλικτη εκπαιδευτική μέθοδο, η οποία μπορεί να ενταχθεί σε ένα οποιοδήποτε μάθημα, οποιαδήποτε χρονική στιγμή, μετά φυσικά από την κατάλληλη προετοιμασία του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή.
- Το πρόγραμμα έχει δυνατότητες να απευθύνεται σε μεγάλο αριθμό φοιτητών λόγω της προαναφερθείσας ευελιξίας.
- Λειτουργεί ως μέσο προβολής και διαφήμισης της βιβλιοθήκης και του ρόλου της ως κέντρο γνώσης και μάθησης.
- Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής έχει τη δυνατότητα μέσω αυτής της διαδικασίας να διευρύνει τις γνώσεις του και σε σχέση με τον συγκεκριμένο

[1]Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η στάση του διδακτικού προσωπικού, σχεδόν συνολικά, το οποίο κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των μαθημάτων ή των εκπαιδεύσεων συχνά διακόπτει την ομαλή ροή του μαθήματος, προκειμένου να εξυπηρετηθεί από τον βιβλιοθηκονόμο, μη λαμβάνοντας υπόψη, ότι εκείνη τη στιγμή στο χώρο της βιβλιοθήκης ή της αίθουσας διδασκαλίας τελεί υπό εξέλιξη μια εκπαιδευτική διαδικασία.

[2]Αυτό σε συνδυασμό με την έλλειψη στήριξης σε ηθικό ή φυσικό επίπεδο (προσωπικό, υποδομές) τόσο από την Κεντρική Βιβλιοθήκη, όσο και από το τμήμα, επιταχύνουν τους ρυθμούς εμφάνισης συμπτωμάτων κούρασης και φθοράς στον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή, ο οποίος φέρεται στην πράξη ως ο αποκλειστικός υπεύθυνος για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος, ενώ σε περίπτωση παύσης της πιλοτικής εφαρμογής δεν διαφαίνεται πρόθεση ή σχεδιασμός ή πρόβλεψη συνέχισης του προγράμματος.

[3]Βλ. σχετικά αξιολόγηση από τους εγγεγραμμένους στο Πρόγραμμα φοιτητές.

[4]Βλ. Κώδικα Ηθικής και Ακαδημαϊκής Δεοντολογίας ICAI. International Center for Academic Integrity, 2012. [online] Available at: <http://www.academicintegrity.org/icai/home.php> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

θεματικό τομέα (Μουσική), αλλά και σε σχέση με τις διδακτικές-μαθησιακές θεωρίες.

- Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής γνωρίζει σταδιακά καλύτερα την κοινότητα του, τις ανάγκες της και προτείνει τρόπους συνεργασίας μεταξύ της βιβλιοθήκης και της κοινότητας για την καλύτερη κάλυψη αυτών των αναγκών.

2. Ατομική εκπαίδευση **(One-to-one Instruction)**. Το κύριο πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου συνίσταται, στο ότι ο χρήστης λαμβάνει εξατομικευμένη βοήθεια και προσοχή, έχει λιγότερο άγχος και εξοικειώνεται περισσότερο με τον βιβλιοθηκονόμο και τη βιβλιοθήκη. Το μεγαλύτερο μειονέκτημα της είναι, ότι πρόκειται για μια πολύ απαιτητική σε χρόνο εκπαιδευτική διαδικασία. Σε περιόδους αυξημένης κίνησης στη βιβλιοθήκη είναι δύσκολο να εφαρμόζεται παράλληλα και η συγκεκριμένη εκπαιδευτική μέθοδος. Είναι η «αγαπημένη» μέθοδος των φοιτητών και του προσωπικού, καθώς:
   - Επιτρέπει την ανάπτυξη καλύτερης επικοινωνίας μεταξύ βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου.
   - Συμβάλλει στο να κατανοήσει καλύτερα ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής τις ελλείψεις, άγχη, φοβίες, ή δυνατότητες, δεξιότητες ταλέντα, γνώσεις του εκπαιδευόμενου και
   - Δίνει χώρο και χρόνο στον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή να προσεγγίσει τον εκπαιδευόμενο και τους λόγους ή κίνητρα που τον ώθησαν στην επιλογή του συγκεκριμένου τομέα. Από τα κίνητρα-εσωτερικά ή/και εξωτερικά ανοίγει για τον βιβλιοθηκονόμο/εκπαιδευτή άλλο ένα «παράθυρο» από το οποίο μπορεί να βρει επιπλέον τρόπους ή μεθόδους ενίσχυσης της αυτοπεποίθησης του φοιτητή σε σχέση με τις δεξιότητες του και της αξιοποίησης αυτών στον τομέα που επέλεξε. Αν υπήρχαν αρκετοί βιβλιοθηκονόμοι αναφοράς διαθέσιμοι και αν οι «πελάτες» απευθύνονταν πάντα σε αυτούς για βοήθεια, δεν θα υπήρχε ανάγκη για άλλες μορφές εξατομικευμένης εκπαίδευσης (Adams, 1980).[1] Ωστόσο παρά τις αντίξοες συχνά συνθήκες,[2] αυτό που επιδιώκεται κάθε φορά είναι να προηγείται από το προσωπικό της βιβλιοθήκης ΤΜΣ αξιολόγηση των περιπτώσεων εκείνων για τις οποίες θεωρείται απαραίτητη η παροχή της συγκεκριμένης μορφής εκπαίδευσης. Τα κριτήρια αξιολόγησης διαμορφώνονται σε αυτές τις περιπτώσεις με βάση τον κοινό νου. Ο παράγοντας προσωπικές σχέσεις βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή και φοιτητή δεν «παίζει» και δεν πρέπει να «παίζει» κανέναν απολύτως ρόλο στην προκειμένη περίπτωση. Δύο είναι οι κατηγορίες χρηστών για τις οποίες κρίνεται απαραίτητη η μέθοδος της ατομικής εκπαίδευσης:

     1η περίπτωση: Υπάρχουν φοιτητές που το μεγαλύτερο μέρος της διάρκειας των σπουδών τους είναι υποχρεωμένοι να βρίσκονται μακριά από το πανεπιστήμιο, λόγω οικογενειακών, εργασιακών ή άλλων συνθηκών Αυτό ισχύει συνήθως για φοιτητές ηλικίας 30 ετών και άνω. Σε αυτή την περίπτωση

[1]Adams, M., 1980. Individualized approach to learning library skills. *Library Trends*, 29 (1), pp.83-94. Available at: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/7124/librarytrendsv29i1h_opt.pdf?sequence=1> [Προσπελάστηκε 22 Φεβρουαρίου 2014].

[2]Οι ελλείψεις σε κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, είτε για κάλυψη μέρους των εκπαιδεύσεων από το πληροφοριακό τμήμα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Ι.Π. γενικά, είτε με ενίσχυση με προσωπικό της Τμηματικής βιβλιοθήκης (Παράρτημα-Μονάδα ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ-Ι.Π.), καθιστούν τις συνθήκες εφαρμογής της συγκεκριμένης διαδικασίας εξαιρετικά δύσκολες κάποιες φορές, καθώς 0,001 άτομο του προσωπικού που στελεχώνει την Βιβλιοθήκη ΤΜΣ αντιστοιχεί στα 550 εγγεγραμμένα μέλη της κοινότητα ΤΜΣ.

προηγείται πάντα προσωπική ηλεκτρονική, τηλεφωνική ή με κάποιο άλλο τρόπο, ενημέρωση του εκπαιδευτή από τον φοιτητή και ορίζεται μια από κοινού ημερομηνία ατομικής εκπαίδευσης. Σε περίπτωση που ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής δεν ενημερωθεί εγκαίρως για τα προβλήματα ειδικής φύσης που κρατούν μακριά τον φοιτητή από τις υποχρεώσεις του ή/και προκύπτουν θέματα συνέπειας και τήρησης της δέσμευσης από την πλευρά του φοιτητή, ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής δεν φέρει καμιά ευθύνη για αναπλήρωση ή επαναπρογραμματισμό κάποιας άλλης ατομικής εκπαίδευσης.

2η περίπτωση: Υπάρχουν φοιτητές που προέρχονται από άλλη κατεύθυνση, π.χ. κάποιοι φοιτητές μεταπηδούν από την κατεύθυνση «*Εκτέλεση»* στην κατεύθυνση «*Μουσικές Επιστήμες»* κάποια στιγμή στη διάρκεια των σπουδών τους. Αυτοί οι φοιτητές χρειάζονται συνήθως τη μεγαλύτερη υποστήριξη από τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή, καθώς το μάθημα *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι»* το έχουν περάσει σε προηγούμενο εξάμηνο, πριν το 2008, όπου το μάθημα είχε άλλο τίτλο και περιεχόμενο και το πρόγραμμα του Πληροφοριακού Γραμματισμού δεν είχε καν ακόμη τεθεί σε εφαρμογή. Σε αυτήν την περίπτωση κρίνεται απαραίτητη η παρακολούθηση μία έως δύο συνεδρίων ατομικής εκπαίδευσης. Η μία αφορά στην ύλη του *«Πληροφοριακού Γραμματισμού με Έμφαση στη Μουσική Ι»*, προκειμένου να μπορέσουν να παρακολουθήσουν τον *«Πληροφοριακό Γραμματισμό με έμφαση στη Μουσική ΙΙ»* και μια δεύτερη ατομική εκπαίδευση σε περίπτωση που δυσκολεύονται παρόλα αυτά να εξοικειωθούν με βασικές έννοιες ή μεθόδους διαμόρφωσης αναζητήσεων ή με συγκεκριμένα πληροφοριακά εργαλεία. Η έμφαση που δίνεται σε αυτή την κατηγορία μουσικών πηγάζει από το γεγονός ότι ο τομέας/κατεύθυνση *«Μουσικές Επιστήμες»* που αυτοί έχουν επιλέξει είναι ιδιαίτερα απαιτητικός σε θέματα μεθοδολογίας, έρευνας και οργάνωσης και επομένως οι δεξιότητες που πρέπει να έχουν αποκτήσει μέχρι το τέλος τόσο του μαθήματος, όσο και του Προγράμματος κρίνονται απαραίτητες στο πλαίσιο διαμόρφωσης μουσικολόγων-ερευνητών.

3. Προσανατολισμός των χρηστών **(User orientation**). Χρησιμοποιείται ως μέθοδος για την προσαρμογή και την εξοικείωση των χρηστών με τις νέες συνθήκες ή πληροφοριακά περιβάλλοντα. Υπάρχουν πολλές μέθοδοι διεξαγωγής της συγκεκριμένης μεθόδου. Η πιο συνηθισμένη μορφή αυτής είναι η ξενάγηση στους χώρους της βιβλιοθήκης από το προσωπικό της τελευταίας. Αυτή εφαρμόζεται στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους για το σύνολο των πρωτοετών, προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών.
4. Αυτοκατευθυνόμενη μάθηση **(Self-directed Learning).** Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας ο χρήστης μαθαίνει όντας ανεξάρτητος από τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή ή τον διδάσκοντα του. Χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον από τους μεγαλύτερους σε ηλικία φοιτητές, οι οποίοι εμφανίζονται απρόθυμοι να συμμετέχουν σε ομαδικές ή άλλους είδους εκπαιδεύσεις, ωστόσο επιθυμούν να βελτιωθούν και να αποκτήσουν νέες δεξιότητες. Στο στάδιο της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής διαδικασίας ο φοιτητής στηρίζεται στην ήδη κατακτημένη γνώση, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί με βάση τις εμπειρίες, μόρφωση, γνώσεις που έχει αποκτήσει. Τα πλεονεκτήματα αυτής της μεθόδου συνίστανται στα εξής:
    a. Προσαρμόζεται από τον φοιτητή (ανάλογα με τον προσωπικό χρόνο και διάθεση του καθενός).
    b. Ενισχύει άμεσα τον φοιτητή.
    c. Απευθύνεται σε ευρύ κοινό.
    d. Χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με άλλα μέσα, όπως κύκλους σεμιναριακών μαθημάτων, διαλέξεις.

e. Περιλαμβάνει έννοιες και εφαρμογές δεξιοτήτων στη χρήση της βιβλιοθήκης, όπως: στρατηγικές αναζήτησης και χρήση πληροφοριακών εργαλείων.

Στα μειονεκτήματα της μεθόδου συγκαταλέγονται τα εξής:

- Ο χρήστης πρέπει να έχει ή να του δίνεται το κίνητρο για αυτοκατευθυνόμενη μάθηση.
- Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται συμβουλευτικά πρέπει να αναθεωρείται και να ενημερώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα.
- Είναι απαιτητική ως διαδικασία σε χρόνο, καθώς το προσωπικό της βιβλιοθήκης χρειάζεται αρκετό χρόνο για την προετοιμασία του υλικού που προορίζεται προς χρήση από τη συγκεκριμένη κατηγορία φοιτητών. Ωστόσο αυτό το μειονέκτημα έχει «ξεπεραστεί» ως ένα βαθμό με τον κατάλληλο σχεδιασμό του μαθήματος. Συγκεκριμένα ήδη από τον αρχικό σχεδιασμό του Προγράμματος έχει ληφθεί υπόψη η συγκεκριμένη κατηγορία φοιτητών και η στάση τους απέναντι στη βιβλιοθήκη και τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή και έχει ληφθεί μέριμνα, ώστε το εκπαιδευτικό υλικό να είναι ευέλικτο και να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στις τέσσερις (4) μεθόδους εκπαιδευτικής διαδικασίας. Στην περίπτωση που ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής είναι παρών στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι εκείνος που καθορίζει και προσαρμόζει το περιεχόμενο και τη ροή του μαθήματος. Στην αντίθετη περίπτωση ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής δεν μπορεί να γνωρίζει με ποιον τρόπο ο φοιτητής έχει χρησιμοποιήσει ή χρησιμοποιεί και αξιοποιεί το εκπαιδευτικό υλικό, γεγονός που εν συνεχεία καθιστά δύσκολη έως ανέφικτη την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας αυτού.

Χαρακτηριστικά του πληθυσμού

Με βάση το επίπεδο - βασικό ή προχωρημένο - έχει καθοριστεί και διαμορφωθεί το περιεχόμενο του μαθήματος που διδάσκεται στο 1ο και 2ο εξάμηνο. Στο 1ο εξάμηνο ο πληθυσμός που παρακολουθεί το μάθημα είναι κυρίως πρωτοετείς-προπτυχιακοί φοιτητές, ενώ συμπληρωματικά το παρακολουθούν φοιτητές και από μεγαλύτερα εξάμηνα, που είτε το δηλώνουν για πρώτη φορά, είτε το «χρωστούν» από προηγούμενα εξάμηνα. Ως προς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παραπάνω πληθυσμών είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι πρωτοετείς-προπτυχιακοί συνιστούν το κύριο σώμα των εκπαιδευομένων. Διακρίνονται ανάλογα με την ηλικία τους σε δύο πληθυσμούς:

- Τους πρωτοετείς-προπτυχιακούς φοιτητές, οι οποίοι εισάγονται στο ΤΜΣ από Πανελλήνιες Εξετάσεις, είναι συνήθως 18 ετών και άνω και αποτελούν την πλειονότητα του σώματος που εκπαιδεύεται.
- Τους πρωτοετείς-προπτυχιακούς φοιτητές που εισάγονται στο ΤΜΣ από Κατατακτήριες Εξετάσεις, είναι συνήθως 24 ετών και άνω και αποτελούν τη μειοψηφία του σώματος που εκπαιδεύεται.

Τα βασικά χαρακτηριστικά σε σχέση με τη στάση/συμπεριφορά των δύο πληθυσμών απέναντι στην πληροφορία πρέπει να αναφερθούν τα εξής:[1]

Αναφορικά με τους πρωτοετείς φοιτητές ηλικίας από 18 ετών και άνω παρατηρούνται:

- Υπερβολική αυτοπεποίθηση σε σχέση με τη χρήση της τεχνολογίας, το διαδίκτυο, την κατακτημένη γνώση, το γενικότερο επίπεδο δεξιοτήτων.
- Τάση για αμφισβήτηση, η οποία θεωρείται σε κάθε περίπτωση προσόν, κυρίως όταν πλαισιώνεται από το αντίστοιχο υπόβαθρο, δηλαδή από την απαραίτητη επιχειρηματολογία και τεκμηρίωση.

[1]Οι παρατηρήσεις αυτές έχουν προκύψει από σχετικά ερωτηματολόγια (βλέπε Παραρτήματα), από την αίθουσα διδασκαλίας, τις εκπαιδεύσεις και την προσωπική επαφή με τους φοιτητές που παρακολουθούν τα μαθήματα.

- Μαθητική νοοτροπία, η οποία επηρεάζει τον τρόπο σκέψης, προσέγγισης, αφομοίωσης και επεξεργασίας της γνώσης. Αυτή αποβάλλεται σταδιακά μετά το τέλος συνήθως του 1ου εξαμήνου.
- Έλλειψη προηγούμενης γνώσης ή συγκεχυμένη γνώση και ανεπαρκής ή ανύπαρκτη εξοικείωση με έννοιες, όπως:
  - Βιβλιοθήκη
  - Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη
  - Πληροφορία
  - Μορφές υλικού
  - Βιβλιογραφικά στοιχεία
  - Συγγραφέας
  - Πνευματικά δικαιώματα
  - Λογοκλοπή
  - Βιβλιογραφία
  - Τεκμηρίωση, κ.τ.λ.
- Έλλειψη εκπαίδευσης, εξοικείωσης με τη σωστή χρήση συγκεκριμένων μορφών υλικού.[1]
- Άγχος απέναντι στη βιβλιοθήκη ως έννοια, αλλά και τη βιβλιοθήκη ως φυσικό χώρο, οργάνωση και παρεχόμενες υπηρεσίες.
- Άγχος απέναντι στην πληροφορία, το οποίο είτε εκδηλώνεται έμμεσα μέσω άλλων συναισθημάτων, όπως φόβος, νευρικότητα, ανασφάλεια, είτε δεν εκδηλώνεται, κυρίως εξαιτίας του φόβου, της συστολής ή άλλων παραγόντων που δρουν ανασταλτικά στην εκδήλωση τέτοιων συναισθημάτων.
- Αναβλητικότητα. Παρατηρείται έντονη η τάση από τους φοιτητές να εξαντλούν τις προθεσμίες που τίθενται από τους διδάσκοντες σε σχέση με τη διεκπεραίωση των εργασιών τους.
- Αδιαφορία. Σε αυτήν περιλαμβάνονται η έλλειψη συνέπειας, π.χ. καθυστερημένη προσέλευση στις ομαδικές ή ατομικές εκπαιδεύσεις χωρίς προηγούμενη ενημέρωση ή σχετική αιτιολόγηση προς τον διδάσκοντα ή βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή.
- Διάφορες μορφές λογοκλοπής, με συνηθέστερη εξ αυτών την αντιγραφή/επικόλληση (copy-paste), που προκύπτει είτε μέσα από συνεργασία μεταξύ συμφοιτητών, είτε μέσα από την παράθεση ολόκληρων αποσπασμάτων ή κειμένων στις εργασίες, χωρίς τεκμηρίωση, κ.τ.λ.

Αναφορικά με τους πρωτοετείς-φοιτητές που εισάγονται στο Τμήμα από Κατατακτήριες Εξετάσεις και είναι 24 ετών και άνω παρατηρούνται:

- Ώριμη στάση, συμπεριφορά, πιο υπεύθυνη διαχείριση του εαυτού τους και των αναγκών τους. Οι παραπάνω συμπεριφορές σχετίζονται ως ένα βαθμό και με την ηλικία των φοιτητών της συγκεκριμένης κατηγορίας.
- Έχουν διαμορφωμένη μια πληρέστερη εικόνα του εαυτού τους, της κατακτημένης γνώσης, των αναγκών τους και των ελλείψεων τους, τόσο σε επίπεδο γνώσεων, όσο και σε επίπεδο δεξιοτήτων.
- Η αυτοπεποίθηση τους σε σχέση με τη χρήση της τεχνολογίας, το διαδίκτυο, την κατακτημένη γνώση, το γενικότερο επίπεδο δεξιοτήτων είναι αποτέλεσμα πραγματικής γνώσης και εμπειρίας.

[1]Η έλλειψη αυτή παρατηρείται για παράδειγμα σε σχέση με τις παρτιτούρες που έχουν και μέρη ή με τις ηχογραφήσεις (δίσκους ακτίνας και βινύλιο). Για πρώτη φορά στο ακαδημαϊκό έτος 2013-14 παρατηρήθηκε ταυτόχρονα τόσο αυξημένη, αλλά και τόσο κακή χρήση των συγκεκριμένων μορφών υλικού.

- Η τάση για αμφισβήτηση πλαισιώνεται από το αντίστοιχο υπόβαθρο και από την ικανότητα τους να αναπτύξουν και να τεκμηριώσουν την επιχειρηματολογία τους.
- Έχουν αποβάλλει και απορρίψει εξολοκλήρου τον τρόπο σκέψης και προσέγγισης, αφομοίωσης, μεθοδολογίας και επεξεργασίας της γνώσης και της πληροφορίας, οι οποίες χαρακτηρίζουν τους μαθητές στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Εμφανίζονται περισσότερο εξοικειωμένοι με έννοιες, όπως ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη, πληροφορία, μορφές υλικού, τεκμήρια, βιβλιογραφικά στοιχεία, λογοκλοπή, πνευματικά δικαιώματα, κ.τ.λ.
- Εμφανίζονται εξοικειωμένοι με τη χρήση διαφόρων και διαφορετικών μορφών υλικού.
- Έχουν το αυτονόητο άγχος σε σχέση με τον φυσικό χώρο και τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος στο οποίο φοιτούν. Πρόκειται για προσωρινό συναίσθημα, καθώς όσο περισσότερο χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη και τις υπηρεσίες της, τόσο λιγότερο αγχωμένοι εμφανίζονται σταδιακά.
- Εμφανίζονται επίσης λιγότερο αγχωμένοι σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας, λόγω προηγούμενης εμπειρίας και εξάσκησης, η οποία οφείλεται κυρίως στη διαχείριση διαφόρων και διαφορετικών ερευνητικών ζητημάτων στη διάρκεια των προηγούμενων τους σπουδών.
- Εμφανίζονται γενικά περισσότερο υπεύθυνοι, λιγότερο αναβλητικοί και αδιάφοροι, καθώς η προσπάθεια εισαγωγής τους στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών είναι αποτέλεσμα συνειδητής επιλογής και προσπάθειας.
- Λογοκλοπή, με συνηθέστερη εξ αυτών την αντιγραφή, δεν έχει διαπιστωθεί στο μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι»* από τη συγκεκριμένη κατηγορία χρηστών**.**

Η επόμενη κατηγορία που παρακολουθεί το μάθημα, προπτυχιακοί φοιτητές-όχι πρωτοετείς, χωρίζεται σε δύο κατηγορίες:

- Σε εκείνους που έχουν ήδη δηλώσει μία (1) ή και περισσότερες φορές το μάθημα *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι»*, στο οποίο είναι ενσωματωμένος ο *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι»* και δεν έχουν καταφέρει να το «περάσουν». Είναι συνήθως 20 ετών και άνω, και
- Σε εκείνους που το δηλώνουν για πρώτη φορά, είτε λόγω αναβλητικότητας, είτε λόγω αλλαγής κατεύθυνσης στις σπουδές τους. Είναι συνήθως 20 ετών και άνω. Για παράδειγμα, κάποιοι στη διάρκεια των σπουδών τους επιλέγουν είτε λόγω συνθηκών,[1] είτε λόγω δεξιοτήτων ως Κατεύθυνση τις *«Μουσικές Επιστήμες»*, οπότε σε αυτήν την περίπτωση ένα από τα υποχρεωτικά μαθήματα που πρέπει να παρακολουθήσουν είναι και η *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι»* συνεπώς και ο *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη*

[1]Στις «συνθήκες» που διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό την επιλογή κατεύθυνσης στο ΤΜΣ-Ι.Π. περιλαμβάνεται η δυνατότητα, ή όχι, από την πλευρά του φοιτητή, δήλωσης εξειδίκευσης σε συγκεκριμένο όργανο στον Τομέα της Εκτέλεσης στο πρόγραμμα μαθημάτων. Τα νέα οικονομικά δεδομένα τόσο στην Ελλάδα, κυρίως από το 2009 και μετά, γενικά, όσο και στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο και το Τμήμα Μουσικών Σπουδών, κατ΄ επέκταση, ειδικά, επιδρούν και στον επαγγελματικό προσανατολισμό των φοιτητών σε σχέση με τη μουσική. Πολλοί φοιτητές λόγω έλλειψης διδασκόντων σε συγκεκριμένα όργανα στον τομέα της Εκτέλεσης αναγκάζονται να δηλώσουν άλλες κατευθύνσεις, μια εκ των οποίων είναι και οι Μουσικές Επιστήμες. Αυτό είναι φυσικό να επηρεάζει τον τρόπο που θεωρούν τις σπουδές τους, τις δυνατότητες εξέλιξης τους, αλλά και την ευελιξία και προθυμία τους να αποδεχτούν και να προσαρμοστούν σε ό,τι συνεπάγεται μια τόσο σημαντική αλλαγή στον επαγγελματικό/καλλιτεχνικό τους προσανατολισμό, η οποία δεν προκύπτει από εσωτερική ανάγκη, κλίση, ή προτίμηση, αλλά από εξωτερικούς, μη ελεγχόμενους και οριζόμενους από εκείνους, παράγοντες.

Μουσική Ι». Συνιστούν το συμπληρωματικό σώμα του πληθυσμού που παρακολουθεί το μάθημα. Αναφορικά με τους προπτυχιακούς φοιτητές-όχι πρωτοετείς- της πρώτης και δεύτερης κατηγορίας πρέπει να σημειωθεί, ότι πρόκειται για τους πιο δύσκολους πληθυσμούς από ολόκληρο το σώμα εκπαιδευομένων. Η δυσκολία συνίσταται στην προσέγγιση τους. Γενικά χρειάζεται να καταβληθεί περισσότερη προσπάθεια από τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή να προσεγγίσει και να πείσει τις ομάδες αυτές χρηστών, ότι η παρακολούθηση και συμμετοχή στο Πρόγραμμα έχει πολλά περισσότερα να τους προσφέρει πέρα από διδακτικές μονάδες.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τη συμπεριφορά των προπτυχιακών φοιτητών -όχι πρωτοετών- που παρακολουθούν το μάθημα, έχουν παρατηρηθεί τα εξής: Οι φοιτητές που δηλώνουν για δεύτερη ($2^η$) ή πολλοστή φορά το μάθημα, είναι συνήθως η πιο «αρνητική» απέναντι στο Πρόγραμμα, ομάδα σε σύγκριση με το συνολικό σώμα των εκπαιδευομένων. Αυτό οφείλεται στους εξής λόγους:

- Φέρουν την απογοήτευση από την αποτυχία ή τις συνεχείς αποτυχίες αποπεράτωσης του μαθήματος. Το συναίσθημα αυτό επιδρά πολλές φορές ανασταλτικά και τους οδηγεί συχνά στο ίδιο αποτέλεσμα, δηλαδή στην αποτυχία.
- Φέρουν τη φθορά από την «απομυθοποίηση» των σπουδών τους και των διδασκόντων τους. Αυτό αφορά στη συνολική θεώρηση του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος στο οποίο κινούνται.
- Τους λείπουν τα εσωτερικά κίνητρα ώθησης σε σχέση με τις σπουδές τους γενικά ή το συγκεκριμένο μάθημα ειδικά.
- Δεν ενδιαφέρονται για το περιεχόμενο του μαθήματος, όμως «πρέπει» να το περάσουν, όπως συχνά αναφέρουν.

Οι φοιτητές που αλλάζουν «ξαφνικά» Κατεύθυνση είναι επίσης μια δύσκολη κατηγορία χρηστών. Αυτό δεν αφορά σε όλους, αλλά μόνο σε εκείνους που «αναγκάστηκαν» για διάφορους προσωπικούς ή άλλους λόγους να πάρουν αυτή την απόφαση. Αυτοί οι φοιτητές, ενώ γενικά κρατούν μια θετική στάση κι είναι «ανοιχτοί» απέναντι στο μάθημα και στο τι μπορεί αυτό να τους προσφέρει, δεν είναι σίγουροι παρ' όλα αυτά για την επιλογή τους και αναζητούν συχνά και από τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή μια επιβεβαίωση σχετικά με την ορθότητα της «επιλογής» τους, αλλά και των δεξιοτήτων τους.

Το έργο του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή είναι δύσκολο σε αυτές τις περιπτώσεις, καθώς οι φοιτητές δεν θεωρούνται εκ προοιμίου ως «δεδομένοι» μόνο και μόνο γιατί διάλεξαν *«Μουσικές Επιστήμες»* στο πρόγραμμα σπουδών. Γενικά εμφανίζονται ως οι πιο δύσπιστοι, τόσο απέναντι στο πρόγραμμα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»*, τους στόχους και τα αποτελέσματα του, όσο και απέναντι στον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή τους. Η έλλειψη εμπιστοσύνης απέναντι στον τελευταίο δεν τεκμηριώνεται πάντα, καθώς μπορεί να είναι απόρροια της συνολικότερης έλλειψης εμπιστοσύνης που χαρακτηρίζει τη συγκεκριμένη ομάδα εκπαιδευομένων, κυρίως απέναντι στο εαυτό τους ή στις σπουδές τους.[1]

Πρέπει να καταβληθεί περισσότερος χρόνος και προσπάθεια και συχνά κι εκτός μαθήματος, προκειμένου να μπορέσει να «κερδίσει» ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής την

[1]Πρόκειται για προσωπικές παρατηρήσεις του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί μέσα από προσωπικές συζητήσεις με τους φοιτητές της συγκεκριμένης ομάδας εκπαιδευομένων. Πολλοί από αυτούς τους φοιτητές εμφανίζονται απογοητευμένοι, είτε γιατί δεν κατάφεραν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του Τομέα της Εκτέλεσης, είτε γιατί λόγω των περικοπών στον προϋπολογισμό, τόσο του Ιδρύματος, όσο και του Τμήματος, δεν προσελήφθη διδακτικό προσωπικό (Συμβασιούχοι Καθηγητές Ορισμένου Χρόνου σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 407/1980) για τη διδασκαλία συγκεκριμένων οργάνων, επομένως οι φοιτητές δεν είχαν άλλη επιλογή από το να αναθεωρήσουν και να επαναπροσδιορίσουν τον μουσικό επαγγελματικό/καλλιτεχνικό τους προσανατολισμό.

εμπιστοσύνη και τον σεβασμό αυτής της ομάδας εκπαιδευομένων, ώστε στη συνέχεια να μπορέσει να έχει την προσοχή και την αφοσίωση τους εντός της αίθουσας διδασκαλίας και τελικά την άτυπη δέσμευση τους, ότι θα εργαστούν και συνεργαστούν, προκειμένου να αποκτήσουν όλες εκείνες τις δεξιότητες, που αν στις υπόλοιπες κατευθύνσεις, Σύνθεση, Εκτέλεση, θεωρούνται προαιρετικές αρετές, στις *«Μουσικές Επιστήμες»* είναι προαπαιτούμενες για τη Μουσική έρευνα και τη Μουσικολογία.

Κεφάλαιο 2. Περιεχόμενο Προγράμματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική»

Περιεχόμενο Προγράμματος

Το μάθημα διακρίνεται σε δύο επίπεδα: το *Βασικό (Basic Level*) και το *Προχωρημένο (Advanced Level).* Η διάκριση σε δύο επίπεδα σχετίζεται και με τους στόχους που τίθενται σε κάθε ένα από αυτά.

1. Στο **Βασικό Επίπεδο (Basic Level - Π.Γ.Ι – Ενσωμάτωση σε μάθημα)** ως κύριοι στόχοι τίθενται:
    - Η απόκτηση βασικών δεξιοτήτων σε σχέση με τη χρήση, διαχείριση και αξιολόγηση της πληροφορίας.
    - Η απόκτηση βασικών δεξιοτήτων σε σχέση με τη χρήση, διαχείριση και αξιολόγηση των πληροφοριακών εργαλείων, ελεύθερων και μη.
    - Η εξοικείωση με βασικές έννοιες που σχετίζονται με την πληροφορία και τις μορφές αποθήκευσης και διακίνησης αυτής.
    - Η εξοικείωση με τις βασικές στρατηγικές αναζήτησης (θεωρία, πρακτική εξάσκηση) και τα βασικά στάδια διαμόρφωσης/διαχείρισης ενός ερευνητικού ζητήματος.
2. Αντίστοιχα στο **Προχωρημένο επίπεδο (Advanced Level - Π.Γ. ΙΙ – Ενσωμάτωση στην Κατεύθυνση *«Μουσικές Επιστήμες»)*** ως κύριοι στόχοι τίθενται:
    - Η απόκτηση προχωρημένων και η εφαρμογή σύνθετων δεξιοτήτων σε σχέση με τη χρήση, διαχείριση, αξιολόγηση της πληροφορίας.
    - Η απόκτηση προχωρημένων και η εφαρμογή σύνθετων δεξιοτήτων στη χρήση, διαχείριση, αξιολόγηση των πληροφοριακών εργαλείων (έντυπων και ηλεκτρονικών).
    - Η απόκτηση εξοικείωσης με την εφαρμογή/διαμόρφωση προχωρημένων/σύνθετων στρατηγικών αναζήτησης πληροφοριών.
    - Η απόκτηση άνεσης στον εντοπισμό και τη χρήση των διαφόρων και διαφορετικών μορφών αποθήκευσης και διακίνησης της πληροφορίας.
    - Η άνεση στη διατύπωση ενός ερευνητικού ζητήματος.
    - Η άνεση στο σχεδιασμό μιας μεθοδολογίας έρευνας.
    - Η άνεση στην τεκμηρίωση/απόδειξη.

Βασικό επίπεδο. Οι πρωτοετείς προπτυχιακοί φοιτητές, κυρίως όσοι δηλώνουν το μάθημα *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι»*, εκπαιδεύονται συστηματικά σε όλη τη διάρκεια του εξαμήνου στην απόκτηση των βασικών δεξιοτήτων σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας, των πληροφοριακών εργαλείων (έντυπων και ηλεκτρονικών) και τις βασικές στρατηγικές αναζήτησης-ανάκτησης πληροφοριών.

Το μάθημα που προορίζεται για διδασκαλία στο 1ο εξάμηνο (χειμερινό) ονομάζεται *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι»* και περιλαμβάνει τα εξής:[1]

- Θεωρητικό πλαίσιο του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»*. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται:
- Ορισμός – τι είναι, τι σημαίνει, οι διαφορετικοί όροι εμφάνισης του όρου και η διαφοροποίηση του από τους προηγούμενους, π.χ. από την εκπαίδευση χρηστών (user education), την βιβλιογραφική εκπαίδευση (bibliographic instruction), κ.ο.κ.

[1]Βλ. σχετικό παράρτημα *«Σημειώσεις Πληροφοριακού Γραμματισμού με έμφαση στη Μουσική Ι»*.

- Ποιοι είναι οι στόχοι του μαθήματος τόσο σε σχέση με τους φοιτητές, όσο και σε σχέση με το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας.

- Θεωρητικό πλαίσιο της έννοιας της πληροφορίας. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται:
  - Ορισμός.
  - Ζητήματα της εποχής της πληροφορίας, όπως:
    - Το ηθικό πλαίσιο παραγωγής, χρήσης και διαχείρισης της πληροφορίας.
    - Η πνευματική ιδιοκτησία.
    - Η αυθεντία/πνευματική υπευθυνότητα/συγγραφείς (authority).
    - Η προέλευση της πληροφορίας.
    - Η ποιότητα της πληροφορίας.
    - Ο κώδικας ηθικής και ακαδημαϊκής δεοντολογίας, με έμφαση στη λογοκλοπή.
    - Η μορφή αποθήκευσης ή/και προβολής της πληροφορίας και πόσο αυτό επιδρά στην ποιότητα της.
- Παρουσίαση των διαφόρων ειδών βιβλιοθηκών και γνωριμία με το είδος της βιβλιοθήκης, το οποίο καλούνται να χρησιμοποιούν περισσότερο στη διάρκεια των σπουδών τους.
- Παρουσίαση των διαφόρων ειδών βιβλιογραφίας ή βιβλιογραφικών πηγών (έντυπων και ηλεκτρονικών), τις οποίες θα χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν για τη διεκπεραίωση των εργασιών τους στο πλαίσιο του μαθήματος *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι»*, π.χ. ποια βιβλιογραφία ονομάζεται «Γενική βιβλιογραφία» και τα περιεχόμενα αυτής;
- Εκπαίδευση στις διάφορες μορφές αποθήκευσης υλικού. Συγκεκριμένα γίνεται παρουσίαση των διαφορών ειδών Πηγών/Εργαλείων Αναφοράς (Reference Sources/Information Tools). Στο βασικό επίπεδο οι φοιτητές εξοικειώνονται με τα είδη και την ορολογία, με την οποία μπορεί να συναντήσουν στη διάρκεια των σπουδών τους μια ή περισσότερες από τις παρακάτω πηγές. Στην εκπαίδευση στο βασικό επίπεδο δεν περιλαμβάνεται το πώς (know how) χρησιμοποιούνται τα κάτωθι είδη πηγών.
  - <u>Εργαλεία δεδομένων (fact tools):</u>
    - Almanacs: επετηρίδες ή διάφορα.
    - Atlas: ομάδα χαρτογραφικού υλικού.
    - Gazetteers: κατάλογοι γεωγραφικών περιοχών με την τοποθεσία και τη σημασία τους. Μπορεί να είναι και μέρος άτλαντα.
    - Handbooks (Εγχειρίδια). Ονομάζονται επίσης, guides (οδηγοί), manuals (εγχειρίδια), companions (συνοδευτικό υλικό). Συνήθως πρόκειται για έργο, ενός τόμου, το οποίο συγκεντρώνει όλη την απαραίτητη πληροφόρηση πάνω σε έναν τομέα.
    - Biographical compendium (Βιογραφική επιτομή, οδηγός-κατάλογος ή εγκυκλοπαίδεια)
    - Chronology (Χρονολόγιο). Περιλαμβάνει/οργανώνει σε χρονολογική σειρά τα διάφορα γεγονότα.
    - Dictionary (Λεξικό). Λέγεται και γλωσσάριο (glossary) ή lexicon, κυρίως όταν αφορά στη γλώσσα μιας συγκεκριμένης ομάδας ή σχετίζεται με το λεξιλόγιο μιας συγκεκριμένης δραστηριότητας.
    - Thesaurus (Θησαυρός). Λεξιλόγιο συνωνύμων με εννοιολογική ή αλφαβητική σειρά.

- Concordance (Συμφραστικός πίνακας λέξεων). Πίνακες λέξεων, εξαιρούμενων άρθρων και προθέσεων σε ένα συγκεκριμένο έργο ή ένα σύνολο έργων του ίδιου συγγραφέα, παραθέτοντας το πλαίσιο του κειμένου.
- Quotation book (Βιβλίο Αποφθεγμάτων). Επιλογές αποφθεγμάτων ανά πρόσωπο, χρονολογία, θέμα ή λέξεις-κλειδιά.
- Plot overview (Περίληψη πλοκής). Περιλήψεις της δράσης και των χαρακτήρων σε επιλεγμένα μυθιστορήματα, θεατρικά έργα και αφηγήσεις.
- Directory (Οδηγός-Κατάλογος).
- Κατάλογος ονομάτων, οργανισμών, κ.τ.λ.
- Statistical abstract (Στατιστική επιτομή). Συγκέντρωση δεδομένων που περιγράφουν έναν πληθυσμό ή οικονομική δραστηριότητα, συνήθως με τη μορφή πίνακα και με σχετική τεκμηρίωση για το ποιος και πότε συγκέντρωσε τις πληροφορίες.
- Style manual (Εγχειρίδιο σύνταξης βιβλιογραφικών αναφορών).

- Εργαλεία εύρεσης/αναζήτησης (finding tools): Εργαλεία με τα οποία όλοι οι φοιτητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι, ανεξαρτήτως μορφής (έντυπης ή ηλεκτρονικής). Τα εργαλεία εύρεσης μας παραπέμπουν γενικά σε ό,τι υπάρχει.
  - Λεξικό.
  - Θησαυρός.
  - Σχολικά διδακτικά εγχειρίδια με κανόνες γραμματικής, σύνταξης, τονισμού, στίξης, χρήση λέξεων, κ.τ.λ.
  - Τελευταία (πιο σύγχρονη) έκδοση του επιλεγμένου για τη σύνταξη των βιβλιογραφικών αναφορών, προτύπου.
  - Βιβλίο αποφθεγμάτων/ρήσεων σημαντικών προσώπων, τα οποία βρίσκονται εν ζωή ή όχι.
- Υβριδικά εργαλεία (hybrid tools). Συνδυάζουν τη φύση και τη λειτουργία συγχρόνως των εργαλείων δεδομένων και των εργαλείων αναζήτησης.
  - Παρουσίαση των σημαντικότερων όρων αναζήτησης. Αυτή περιλαμβάνει εκπαίδευση στα βασικά ευρετήρια – πεδία αναζήτησης που βρίσκονται σε όλους τους δημόσιους καταλόγους των βιβλιοθηκών (OPACs) καθώς και σε όλες γενικά τις ηλεκτρονικές πηγές (συνδρομητικές και ελεύθερες) που χρησιμοποιούν τη μέθοδο της ευρετηρίασης στην οργάνωση των πληροφοριών που περιέχουν.
  - Παρουσίαση και εκπαίδευση στις βάσεις δεδομένων που θα κληθούν να χρησιμοποιήσουν σε σχέση με τη μουσική έρευνα. Συγκεκριμένα:
    - Εκπαίδευση στην αναζήτηση στους δημόσιους καταλόγους. Στο βασικό επίπεδο οι φοιτητές μαθαίνουν τη χρήση τριών (3) δημοσίων καταλόγων
      - Δημόσιος Κατάλογος Ιονίου Πανεπιστημίου.
      - Δημόσιος Κατάλογος ΣΚΕΑΒ (Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών).
      - Δημόσιος Κατάλογος «Ζέφυρος» (Πανεπιστημίου Κρήτης).
    - Εκπαίδευση στη χρήση ηλεκτρονικών ευρετηρίων περιοδικών (Journal Indexes), π.χ. JSTOR, Project Muse, International Index to Music Periodicals (IIPM).
    - Εκπαίδευση στη χρήση βιβλιογραφικών βάσεων, π.χ. RILM, Scopus, Wilson Web.

- Εκπαίδευση στη χρήση ηλεκτρονικών πηγών αναφοράς, π.χ. Oxford Reference Online, Garland Music Encyclopedia, κ.τ.λ.
- Εκπαίδευση στη χρήση των μηχανών αναζήτησης με έμφαση σε θέματα που αφορούν πολιτικές απορρήτου, και ά. π.χ. Google, Yahoo.
- Εκπαίδευση στη χρήση των μετα-μηχανών αναζήτησης με έμφαση στις πληροφορίες που προσφέρονται για τη βελτιστοποίηση της αναζήτησης, π.χ., Clusty, Yippy.
- Εκπαίδευση στη χρήση του Portal (Θεματικές διαδικτυακές πύλες) της Βιβλιοθήκης του Ι.Π.
- Εκπαίδευση στη χρήση της Google Scholar και του τρόπου με τον οποίο αυτή μπορεί να συμβάλλει στην εύρεση βιβλιογραφίας για τις εργασίες των φοιτητών.
- Παρουσίαση του Open Access Movement, των πλεονεκτημάτων που προσφέρει για τη διάχυση και επικοινωνία της τρέχουσας επιστημονικής γνώσης και παραγωγής. Συγκεκριμένα εκπαιδεύονται στη χρήση των DOAB (Directory of Open Access Books) και DOAJ (Directory of Open Access Journals).
- Εκπαίδευση στη χρήση της πηγής Google Books. Αυτή περιλαμβάνει:
    - Πλεονεκτήματα–μειονεκτήματα της πηγής
    - Οδηγίες ως προς τη σύνταξη βιβλιογραφίας ή βιβλιογραφικών αναφορών με βάση τεκμήρια που έχουν ανακτηθεί από τη συγκεκριμένη πηγή.
- Εκπαίδευση στη χρήση της πηγής Wikipedia. Αυτή περιλαμβάνει:
    - Ενημέρωση σχετικά με το ιστορικό πλαίσιο της πηγής.
    - Την αποστολή της πηγής.
    - Τους συντελεστές της πηγής.
    - Την εξέλιξη της πηγής.
    - Ζητήματα σχετικά με την ποιότητα των πληροφοριών που παρέχονται από την πηγή.
    - Πλεονεκτήματα της πηγής.
    - Οδηγίες ως προς τη χρήση της πηγής και τη σύνταξη βιβλιογραφικών αναφορών ή βιβλιογραφίας με βάση πληροφορίες που έχουν ανακτηθεί από τη συγκεκριμένη πηγή.
- Εκπαίδευση στα βασικά κριτήρια αξιολόγησης διαδικτυακών πηγών από το World Wide Web.[1]
- Εκπαίδευση στις βασικές στρατηγικές αναζήτησης. Συγκεκριμένα οι φοιτητές εκπαιδεύονται στις εξής μεθόδους διαμόρφωσης αναζητήσεων και βελτίωσης των αποτελεσμάτων που ανακτώνται ανά έρευνα:
    - Εκπαίδευση στη χρήση των **Λογικών Τελεστών (Boolean Operators).** Παρουσιάζονται:
        - Οι τελεστές αναλυτικά.
        - Ο ρόλος τους.
        - Ο τρόπος χρήσης τους.

    Γίνεται παράλληλα:
    - Πρακτική εφαρμογή και
    - Εξάσκηση σε πραγματικό χρόνο.

[1] Βλ. σχετικό Παράρτημα.

- Με συγκεκριμένα παραδείγματα σε όλες τις βάσεις δεδομένων και διαπιστώνεται: *Πώς διαμορφώνονται τα αποτελέσματα ανάλογα με την επιλογή των τελεστών και των ευρετηρίων αναζήτησης*.
- Εκπαίδευση στη χρήση της **Αποκοπής (Truncation).** Οι φοιτητές μαθαίνουν:
  - Τι προσφέρει η συγκεκριμένη μέθοδος.
  - Πώς χρησιμοποιείται.
  - Ποιοι άλλοι χαρακτήρες (εκτός του αστερίσκου *) μπορεί να χρησιμοποιούνται από τις Β.Δ. στη διαμόρφωση αναζητήσεων με αποκοπή.

- Εκπαίδευση στη χρήση της **Επισκόπησης (Browsing)-Εισαγωγικό.**
  Οι φοιτητές μαθαίνουν τι προσφέρει η συγκεκριμένη μέθοδος και εκπαιδεύονται στην αναζήτηση με επισκόπηση σε όλες τις βάσεις δεδομένων (OPACs), Journal Indexes, Bibliographical Sources, κ.τ.λ.).
- Εκπαίδευση στον τρόπο πλοήγησης στις ηλεκτρονικές πηγές ανεξαρτήτως είδους και περιεχομένου. Η εκπαίδευση αυτή αφορά κυρίως στην απόκτηση εξοικείωσης με πρωτογενείς πηγές πληροφοριών, όπως ευρετήρια περιοδικών, βιβλιογραφικές βάσεις, διαθέτες, οργανισμούς, φορείς, και ά. Αυτή περιλαμβάνει:
  - Γνωριμία με την πηγή (Home ή About).
  - Γνωριμία με τις θεματικές περιοχές (Επισκόπηση με Τίτλο, Συγγραφέα, Θέμα).
  - Τι είδους τεκμήρια περιλαμβάνονται: Journals, Books και σε τι μορφή (full text, book reviews, abstracts) κ.τ.λ.
  - Που βρίσκονται τα Εργαλεία (Tools) και οι Οδηγίες Χρήσης της πηγής (Tutorials).
  - Τι περιλαμβάνουν και
  - Πώς μπορούν να βοηθήσουν τον χρήστη στη διαμόρφωση αναζητήσεων με τη χρήση συγκεκριμένων στρατηγικών, μεθόδων, χαρακτήρων ή ευρετηρίων που προβλέπονται από τη συγκεκριμένη βάση δεδομένων.
  - Τελευταίο copyright ενημέρωσης/ανανέωσης της πηγής.
- Εκπαίδευση στην οργάνωση μιας επιστημονικής εργασίας. Αυτή περιλαμβάνει:
  - Στάδια οργάνωσης εργασίας.
  - Τεκμηρίωση. Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται εκτενώς:
    - Οι λόγοι αναγκαιότητας της τεκμηρίωσης/απόδειξης ενός ερευνητικού ζητήματος.
    - Τι συνιστά βιβλιογραφία και
    - Τι συνιστά βιβλιογραφική αναφορά.
    - Τα διάφορα πρότυπα σύνταξης βιβλιογραφικών αναφορών και παραπομπών με έμφαση σε αυτό που προτείνεται από τον διδάσκοντα.

Προχωρημένο επίπεδο (Advanced Level - Κατεύθυνση «Μουσικές Επιστήμες»). Οι προπτυχιακοί φοιτητές, ανεξαρτήτως έτους σπουδών, οι οποίοι έχουν δηλώσει ως Κατεύθυνση τις *«Μουσικές Επιστήμες»* είναι υποχρεωμένοι να δηλώσουν το μάθημα *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ»* στο οποίο ενσωματώνεται για το 2^{ο} εξάμηνο και το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»*.

Οι φοιτητές στο επίπεδο αυτό εκπαιδεύονται συστηματικά και καθ' όλη τη διάρκεια του εξαμήνου στην απόκτηση προχωρημένων/σύνθετων δεξιοτήτων σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας, των πληροφοριακών εργαλείων (έντυπων και ηλεκτρονικών) και στην εφαρμογή των στρατηγικών αναζήτησης-ανάκτησης πληροφοριών. Το μάθημα περιλαμβάνει τα εξής:[1]

- Θεωρητικό πλαίσιο του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»*. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται:
  - Ορισμός (βλ. βασικό επίπεδο).
  - Ποιοι είναι οι στόχοι του μαθήματος τόσο σε σχέση με τους φοιτητές, όσο και σε σχέση με το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας.
- Θεωρητικό πλαίσιο της έννοιας της πληροφορίας. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται:
  - Ορισμός.
  - Ζητήματα της εποχής της πληροφορίας (*βλ*. βασικό επίπεδο).
- Παρουσίαση των τριών ειδών πηγών άντλησης πληροφοριών:

  Α. Πρωτογενείς

  Β. Δευτερογενείς

  Γ. Τριτογενείς

  Παράλληλα οι φοιτητές εκπαιδεύονται στο να μπορούν να διακρίνουν τις πιθανές μορφές/φόρμες εμφάνισης των πηγών, καθώς και στις μεθόδους συλλογής πρωτογενών πληροφοριών. Στο μάθημα δίνεται έμφαση στην εκπαίδευση των φοιτητών στην αναγνώριση και άντληση πληροφοριών από πρωτογενείς πηγές.
- Παρουσίαση των διαφόρων ειδών βιβλιογραφίας ή βιβλιογραφικών πηγών (έντυπων και ηλεκτρονικών), τις οποίες θα χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν οι φοιτητές για τη διεκπεραίωση των εργασιών τους στο πλαίσιο του μαθήματος *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ»*.
- Επαναληπτική, πιο εξειδικευμένη παρουσίαση και εκπαίδευση στις διάφορες και διαφορετικές μορφές αποθήκευσης υλικού (Reference Sources/Information Tools). Όσον αφορά στα παρακάτω εργαλεία, οι φοιτητές στο προχωρημένο επίπεδο καλούνται στο πλαίσιο συγκεκριμένων εργασιών να χρησιμοποιήσουν, να αντλήσουν και να αξιολογήσουν λήμματα ή άρθρα που προέρχονται από ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω είδη πηγών, καθώς επίσης να τεκμηριώσουν την επιλογή τους (τι τους οδήγησε στη συγκεκριμένη πηγή, στο συγκεκριμένο λήμμα, άρθρο, κ.ο.κ.)
- Εργαλεία δεδομένων (fact tools) (*βλ*. βασικό επίπεδο).
- Εργαλεία εύρεσης/αναζήτησης (finding tools): (*βλ*. βασικό επίπεδο).
- Υβριδικά εργαλεία (hybrid tools). (*βλ*. βασικό επίπεδο).
- Επαναληπτική παρουσίαση των σημαντικότερων όρων αναζήτησης. Παράλληλη παρουσίαση πιο εξειδικευμένων πεδίων αναζήτησης, όπως: Τίτλος σειράς, Θέμα, ISMN (International Standard Music Number)[2] και πώς αυτά χρησιμοποιούνται.
- Παρουσίαση και εκπαίδευση στις βάσεις δεδομένων που πρέπει να γνωρίζουν σε σχέση με την μουσική έρευνα. Συγκεκριμένα:
  - Εκπαίδευση στην αναζήτηση στους δημόσιους καταλόγους. Στο προχωρημένο επίπεδο οι φοιτητές μαθαίνουν τη χρήση τριών (3)

[1]Βλ. σχετικό παράρτημα με *«Σημειώσεις Πληροφοριακού Γραμματισμού με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»*.
[2]Βλ. The International ISMN Agency. 2014. [online] Available at: <http://www.ismn-international.org/> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

δημοσίων καταλόγων, ενός (1) διεθνούς κεντρικού αποθετηρίου και ενός (1) διεθνούς καταλόγου θεμάτων:

- Δημόσιος Κατάλογος Ιονίου Πανεπιστημίου.[1]
- Δημόσιος Κατάλογος ΣΚΕΑΒ (Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών).[2]
- Δημόσιος Κατάλογος «Ζέφυρος» (Πανεπιστημίου Κρήτης).[3]
- Library of Congress Online Catalog.[4]
- Library of Congress Authorities.[5]

- Εκπαίδευση στη χρήση ηλεκτρονικών ευρετηρίων περιοδικών (Journal Indexes), π.χ. JSTOR, Project Muse, International Index to Music Periodicals (IIPM).
- Εκπαίδευση στη χρήση βιβλιογραφικών βάσεων, π.χ. RILM, Scopus, Wilson Web.
- Εκπαίδευση στη χρήση ηλεκτρονικών πηγών αναφοράς, π.χ. Oxford Reference Online, Garland Music Encyclopedia, κ.τ.λ.
- Εκπαίδευση στη χρήση των μηχανών αναζήτησης με έμφαση σε θέματα που αφορούν πολιτικές απορρήτου, κ. ά., π.χ., Google, Yahoo.
- Εκπαίδευση στη χρήση των μετα-μηχανών αναζήτησης με έμφαση στις πληροφορίες που προσφέρονται από το εργαλείο για την βελτιστοποίηση της αναζήτησης, π..χ. Clusty, Yippy.
- Εκπαίδευση στη χρήση του Portal (Θεματικές διαδικτυακές πύλες) της Βιβλιοθήκης του Ι.Π.
- Εκπαίδευση στη χρήση της Google Scholar και του τρόπου με τον οποίο αυτή μπορεί να συμβάλλει στην εύρεση βιβλιογραφίας για τις εργασίες των φοιτητών.
- Παρουσίαση του Open Access Movement (βλ. Βασικό επίπεδο).
- Εκπαίδευση στη χρήση της πηγής Google Books (βλ. Βασικό επίπεδο).
- Εκπαίδευση στη χρήση της πηγής Wikipedia (βλ. Βασικό επίπεδο).
- Εκπαίδευση στα σύνθετα κριτήρια αξιολόγησης διαδικτυακών πηγών από το World Wide Web.[6]
- Εκπαίδευση στις προχωρημένες/σύνθετες στρατηγικές αναζήτησης. Συγκεκριμένα οι φοιτητές εκπαιδεύονται στις εξής μεθόδους διαμόρφωσης αναζητήσεων και βελτίωσης των αποτελεσμάτων που ανακτώνται ανά έρευνα:
  - Εκπαίδευση στη χρήση **Λογικών Τελεστών (Boolean Operators).**
  - Παρουσιάζονται: Α. Οι τελεστές αναλυτικά, Β. ο ρόλος τους, Γ. ο τρόπος χρήσης τους.

Παράλληλα γίνεται:

- Πρακτική εφαρμογή και

[1]Βλ. Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Βιβλιοθήκη, 2014. [online] <http://iup.ionio.gr/modules.php?name=Heal> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].
[2]Βλ. Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. [online] Available at: <http://www.unioncatalog.gr/> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].
[3]Βλ. Πανεπιστήμιο Κρήτης. Βιβλιοθήκη, 2003. *Zephyr*. [online] Available at: <http://zephyr.lib.uoc.gr/cgi-bin/zap/zap/start.zap?> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].
[4]Βλ. Library of Congress Online Catalog. [online] Available at: <http://catalog.loc.gov/> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].
[5]Βλ. Library of Congress Authorities, 2012. [online] Available at: <http://authorities.loc.gov/> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].
[6]Βλ. Σχετικό Παράρτημα.

- Εξάσκηση σε πραγματικό χρόνο,
- Με συγκεκριμένα παραδείγματα σε όλες τις βάσεις δεδομένων διαπιστώνεται πώς διαμορφώνονται τα αποτελέσματα ανάλογα με την επιλογή των τελεστών και των ευρετηρίων αναζήτησης.

- Εκπαίδευση στη χρήση της **Αποκοπής (Truncation).** Οι φοιτητές μαθαίνουν:
  - Τι προσφέρει η συγκεκριμένη μέθοδος.
  - Πώς χρησιμοποιείται.
  - Ποιοι άλλοι χαρακτήρες (εκτός του αστερίσκου *) μπορεί να χρησιμοποιούνται από τις Β. Δ. στη διαμόρφωση αναζητήσεων με αποκοπή.

- Εκπαίδευση στη χρήση του **Ελεγχόμενου Λεξιλογίου (Controlled vocabulary).** Στη διάρκεια του εξαμήνου δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση της συγκεκριμένης στρατηγικής, ενώ στόχος είναι οι φοιτητές να εξοικειωθούν με τη διαμόρφωση στοχευμένων αναζητήσεων και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιο τους σε σχέση με την μουσική ορολογία σε ένα επίπεδο που θα τους διασφαλίζει την αποτελεσματική διαχείριση οποιουδήποτε ζητήματος, σε σχέση με τον τομέα τους κι όχι μόνο. Συγκεκριμένα στην εκπαίδευση στη χρήση της συγκεκριμένης στρατηγικής περιλαμβάνονται:
  - Ορισμός – Θεωρητικό πλαίσιο. Τι συνιστά ελεγχόμενο λεξιλόγιο, τι προσφέρει στην οργάνωση της γνώσης, πώς μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο της μουσικής έρευνας.
  - Πόσο «ελεγχόμενο» είναι στην πραγματικότητα το ελεγχόμενο λεξιλόγιο των καταλόγων των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών;
  - Τι συνιστά μη ελεγχόμενο λεξιλόγιο και ποιες είναι οι διαφορές του με το ελεγχόμενο λεξιλόγιο.
  - Οι διαφορετικές μορφές ονομασίας του πεδίου αναζήτησης ή ευρετηρίου Θέμα., π.χ. Θέμα-φράση, Θεματική επικεφαλίδα, subject, descriptor (για τις βάσεις περιοδικών εκδόσεων), κ.τ.λ.
  - Οι τρόποι σύνδεσης του συγκεκριμένου ευρετηρίου με τη μεθοδολογία οργάνωσης της γνώσης, με έμφαση στη μουσική.
  - Οι θησαυροί και πώς αυτοί είναι οργανωμένοι, με παράλληλη πρακτική εξάσκηση στη χρήση αυτών, π.χ. LC authorities, κ.τ.λ.
  - Η μουσική ορολογία και τα προβλήματα που εμφανίζει.
  - Τρόποι επαλήθευσης της ορολογίας.
  - Τρόποι επαλήθευσης της έρευνας.
  - Τρόποι επαλήθευσης της συνάφειας των ανακτημένων αποτελεσμάτων.
  - Μέθοδοι διαμόρφωσης στοχευμένων αναζητήσεων με συνδυασμό στρατηγικών αναζήτησης, μια εκ των οποίων είναι το ελεγχόμενο λεξιλόγιο.

- Εκπαίδευση στη χρήση της **Επισκόπησης (Browsing).** Οι φοιτητές μαθαίνουν τι προσφέρει η συγκεκριμένη μέθοδος και εκπαιδεύονται στην αναζήτηση με επισκόπηση σε όλες τις βάσεις δεδομένων (OPACs,[1] Journal Indexes, Bibliographical Sources, κ.τ.λ.). Στο προχωρημένο επίπεδο εξασκούνται στη χρήση της επισκόπησης για την εκτέλεση αναζητήσεων από το ευρετήριο Θέμα.
- Εκπαίδευση στη διαμόρφωση αναζητήσεων με τη χρήση της στρατηγικής αναζήτησης **Nesting (Φωλιασμένη αναζήτηση).** Στη συγκεκριμένη στρατηγική οι φοιτητές εξασκούνται στη διαμόρφωση αναζητήσεων σε ηλεκτρονικές πληροφοριακές πηγές με παράλληλη χρήση του τελεστή **OR.** Δίνεται έμφαση στην ανάγκη

[1]Online Public Access Catalogs.

εμπλουτισμού της ορολογίας ή/και των συνώνυμων όρων κάθε όρου του ερευνητικού ζητήματος.

▪ Εκπαίδευση στη χρήση της στρατηγικής αναζήτησης με **λέξεις-κλειδιά.** Οι εκπαιδευόμενοι εξασκούνται στην ταύτιση εκείνων των όρων, που αντανακλούν το ερευνητικό τους θέμα, προκειμένου τα αποτελέσματα που θα ανακτηθούν να είναι σχετικά με αυτό.

▪ Εκπαίδευση στη χρήση των **Τελεστών εγγύτητας / Γειτνίασης (ProximityOperators).** Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στους επικρατέστερους τελεστές εγγύτητας/γειτνίασης **NEAR/WITH,** ενώ παράλληλα εκπαιδεύονται στους **Τελεστές Θέσης (Positional Operators),** καθώς και στους τελεστές εγγύτητας που χρησιμοποιούνται από τις ηλεκτρονικές συνδρομητικές πηγές της Βιβλιοθήκης του Ι.Π. Οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν:

- Πώς συντάσσονται οι συγκεκριμένοι τελεστές
- Για ποιον λόγο χρησιμοποιούνται και
- Τι πρέπει να αποφεύγεται κατά τη χρήση τους.

Οι συγκεκριμένοι τελεστές παρουσιάζουν συχνά μεταβολές ανά εξάμηνο, παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία ως προς τη σύνταξη τους από πηγή σε πηγή και για αυτόν ακριβώς τον λόγο είναι πολύ βασικό οι εκπαιδευόμενοι να εξασκούνται στη χρήση των ηλεκτρονικών πηγών, μέσα από την οποία προκύπτει η εξοικείωση, τόσο με την εκάστοτε πλατφόρμα ανά ηλεκτρονική πηγή, όσο και με τα εργαλεία (tools) που αυτή περιέχει.

▪ Εκπαίδευση στη χρήση της στρατηγικής **Αναζήτηση με φράσεις.** Οι φοιτητές μαθαίνουν πώς πρέπει να διατυπώνουν τις αναζητήσεις, έτσι ώστε αυτές να «διαβάζονται» από τα πληροφοριακά εργαλεία ως φράσεις.

▪ Εκπαίδευση στη χρήση των **Ομοιόμορφων τίτλων**. Πρόκειται για το πιο εξειδικευμένο ευρετήριο αναζήτησης, στο οποίο εκπαιδεύονται οι φοιτητές. Αυτή η ανάγκη προκύπτει κυρίως από την οργάνωση των βιβλιογραφικών δεδομένων στις μουσικές συλλογές. Οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν το θεωρητικό πλαίσιο των ομοιόμορφων τίτλων και εξασκούνται στη διαμόρφωση αναζητήσεων στην Library of Congress. Επίσης, οι ομοιόμορφοι/προτιμώμενοι τίτλοι αποτελούν θέμα διαχείρισης σε συγκεκριμένες εργασίες/ασκήσεις που ανατίθενται στους φοιτητές. Αναφορικά με το συγκεκριμένο ευρετήριο κρίνεται σκόπιμο οι φοιτητές να μάθουν:

- Τι είναι ομοιόμορφος/προτιμώμενος τίτλος;
- Για ποιον λόγο χρησιμοποιείται;
- Πόσα είδη ομοιόμορφου/προτιμώμενου τίτλου υπάρχουν; Τι κάνει ο καθένας από αυτούς;
- Τι προσφέρει η συγκεκριμένη πληροφορία στον ερευνητή-μουσικολόγο;
- Με ποιον τρόπο συνδέει τις διαφορετικές εκδοχές/εκδόσεις του ίδιου μουσικού έργου;
- Με ποιον τρόπο συνδέει διάφορα ή/και διαφορετικά έργα με κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους;
- Με ποιον τρόπο σχετίζεται με το ελεγχόμενο λεξιλόγιο (ευρετήριο Θέμα);

Στο ***επίπεδο ΙΙ (advanced level)*** δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στους τρόπους πλοήγησης στις ηλεκτρονικές πηγές ανεξαρτήτως είδους και περιεχομένου, στην απόκτηση εξοικείωσης με πρωτογενείς/δευτερογενείς/τριτογενείς πηγές πληροφοριών, (ευρετήρια περιοδικών εκδόσεων, βιβλιογραφικές βάσεις πλήρους κειμένου, διαθέτες περιοδικών, πρωτότυπων δημοσιεύσεων, μονογραφίες, επετηρίδες, οδηγοί, εγκυκλοπαίδειες, κ.τ.λ.). Πιο συγκεκριμένα,, παράλληλα με την γνωριμία με την πηγή

από το Home/About/History, τα περιεχόμενα της μέσω της χρήσης της Επισκόπησης (Browse) με τίτλο, θέμα, συγγραφέα ή ό,τι άλλο περιέχει η πηγή, τον τύπο ή τύπους τεκμηρίων που περιλαμβάνει η πηγή, την μορφή των κειμένων (full text, book reviews, abstracts, και ά.), τις επιλογές αναζήτησης (Basic, Advanced), το πλήθος ή το είδος των ευρετηρίων, το πλήθος ή το είδος των τελεστών, το εκπαιδευτικό υλικό χρήσης της πηγής (Tools, Help, Textual/Online Tutorials, Search tips, Search strategies, κ.τ.λ.) στο επίπεδο αυτό δίνεται έμφαση στο λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται για τη διαμόρφωση των αναζητήσεων και στην ποικιλία των γλωσσών (γνώση και χρήση της ορολογίας του τομέα της Μουσικής σε παραπάνω από 2 γλώσσες εκ μέρους των φοιτητών).[1]

- Εκπαίδευση στον εντοπισμό των βιβλιογραφικών στοιχείων, όπως αυτά εμφανίζονται στις παραδοσιακές πηγές:
    - Μονογραφίες, συλλογικοί τόμοι, πηγές αναφοράς.
    - Έντυπες περιοδικές εκδόσεις.
    - Παρτιτούρες, έντυπες, χειρόγραφες.
    - Ηχογραφήσεις (δίσκοι βινυλίου, δίσκοι ακτίνας, κασέτες ήχου).
    - Ο/Α υλικό (DVDs, videotapes, κ.τ.λ.).
    - Τελευταίο copyright ενημέρωσης/ανανέωσης της πηγής.
- Εκπαίδευση στην οργάνωση επιστημονικής εργασίας. Αυτή περιλαμβάνει:
    - Στάδια οργάνωσης της εργασίας.
    - Τεκμηρίωση.

  Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται εκτενώς οι λόγοι αναγκαιότητας της τεκμηρίωσης/απόδειξης ενός ερευνητικού ζητήματος, καθώς και:
    - Τι συνιστά βιβλιογραφία.
    - Τι συνιστά βιβλιογραφική αναφορά.
    - Τα διάφορα πρότυπα σύνταξης βιβλιογραφικών αναφορών και παραπομπών με έμφαση σε αυτό που προτείνεται από τον διδάσκοντα.
    - Τελική παρουσίαση μιας επιστημονικής εργασίας: πώς συντάσσονται οι αναφορές, πώς συντάσσονται οι παραπομπές εντός κειμένου;
- Έμφαση στην αξιολόγηση των πληροφοριακών πηγών και πληροφοριών. Για την εκπλήρωση του στόχου έχουν συνταχθεί ειδικά έντυπα αξιολόγησης μονογραφίας, άρθρων επιστημονικών περιοδικών, άρθρα εγκυκλοπαίδειας, κ.τ.λ.[2] Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να αξιολογήσουν συγκεκριμένες πληροφοριακές πηγές, στο πλαίσιο διαχείρισης ενός τυχαίου ερευνητικού ζητήματος, με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης που τους έχουν δοθεί, ανά είδος πηγής.
- Γλωσσάριο με τους κυριότερους όρους, τους οποίους συναντούν στις σημειώσεις του μαθήματος και με τους οποίους καλούνται να εξοικειωθούν όλοι οι φοιτητές που ακολουθούν την Κατεύθυνση *«Μουσικές Επιστήμες»*.

[1]Για την καλύτερη διαχείριση των απαιτήσεων σε βιβλιογραφία στην Κατεύθυνση *«Μουσικές Επιστήμες»* είναι επιθυμητό ο ερευνητής να κατέχει την ορολογία του σε πέντε τουλάχιστον «ζωντανές» ή παραπάνω, μαζί με τις «νεκρές», γλώσσες (ελληνικά, αρχαία ελληνικά, λατινικά, αγλλικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά).
[2]Βλ. Παράρτημα: «Έντυπα».

Βασικό Επίπεδο	Ο φοιτητής αναγνωρίζει/εφαρμόζει βασικές στρατηγικές αναζήτησης (λογικοί τελεστές, κ.τ.λ.), αναγνωρίζει όρους/έννοιες, όπως τίτλος συγγραφέας, ευρετήρια, λογοκλοπή, βιβλιογραφία, τεκμηρίωση, εξασκείται στη χρήση βασικών πληροφοριακών πηγών/εργαλείων (παραδοσιακών, υβριδικών, κ.τ.λ.)
Προχωρημένο Επίπεδο	Ο φοιτητής αναγνωρίζει/εφαρμόζει σύνθετες στρατηγικές αναζήτησης, αναγνωρίζει τα είδη των πληροφοριακών πηγών/εργαλείων, κατανοεί σύνθετες έννοιες και διαδικασίες (πρωτογενής πηγή, απόδειξη/τεκμηρίωση, κ.τ.λ.) αποκτά δεξιότητες στη διαμόρφωση / διαχείριση ερευνητικών ζητημάτων, εξασκείται στην αξιολόγηση πληροφοριακών πηγών και εργαλείων.

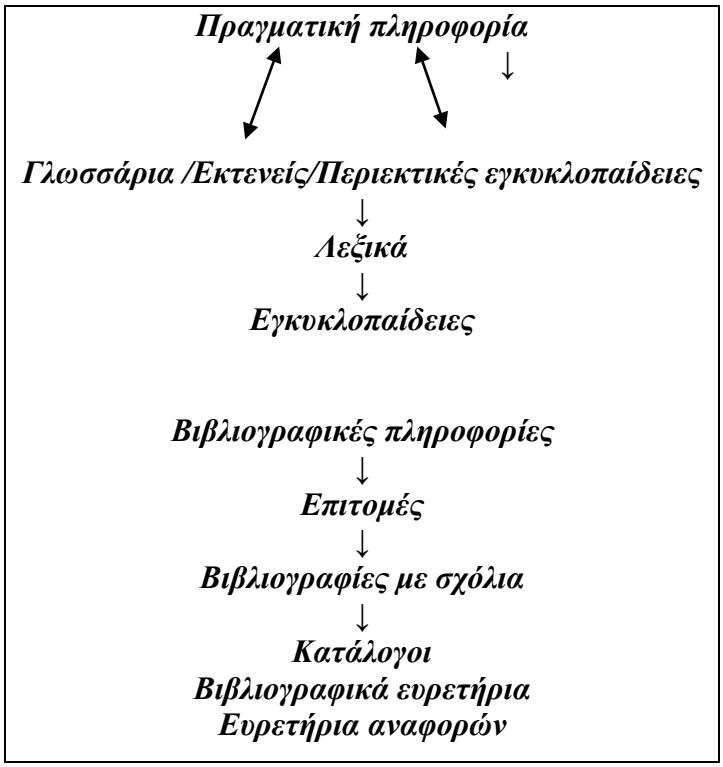
Πίνακας: Επίπεδα Δεξιοτήτων Πληροφοριακού Γραμματισμού

Πληροφοριακά Εργαλεία

Πηγές αναφοράς

Οι πληροφοριακές πηγές ή πηγές αναφοράς παρέχουν σε συμπυκνωμένη και αποκρυσταλλωμένη μορφή, ειδικές μορφές της ουσιαστικής ή/και πραγματικής γνώσης και συστατικά του βιβλιογραφικού σώματος που αναπαριστούν.

Ως ενδιάμεσες πηγές οι πηγές αναφοράς συνίστανται από τις εξής κατηγορίες (βλέπε σχήμα):

Ένας τρόπος να παρουσιαστούν στους φοιτητές τα διάφορα είδη πληροφοριών που εμπεριέχονται στις πηγές αναφοράς είναι μέσω της χρήσης πραγματικών παραδειγμάτων. Ο στόχος είναι οι φοιτητές να πεισθούν, ότι οι πηγές αναφοράς συνιστούν ενδιάμεσες μορφές ή στάδια της εύρεσης της βιβλιογραφίας πάνω σε ένα ερευνητικό ζήτημα.

Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στη χρήση αναδρομικών πηγών αναφοράς μέσα από τα εξής στάδια:

1. Ευρεία θεώρηση θέματος.
2. Χρήση γενικών και θεματικών εργαλείων αναφοράς: εγκυκλοπαίδειες, λεξικά.
3. Αναζήτηση σε βάθος ή ιστορική αναδρομή στο θέμα.
4. Χρήση βιβλιογραφίας της συγκεκριμένης περιόδου, καθώς και

πιο πρόσφατης, που αφορά στο συγκεκριμένο θέμα.

Οι φοιτητές επίσης εκπαιδεύονται στην απόκτηση δεξιοτήτων σε σχέση με τον διαχωρισμό και τη χρήση των πρωτογενών, δευτερογενών και τριτογενών πηγών, καθώς και στη χρήση των πηγών με τη μεγαλύτερη επιρροή και χρήση. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του Προγράμματος του Πληροφοριακού Γραμματισμού έρχονται σε επαφή με τον ορισμό και τα επιμέρους είδη των παρακάτω πηγών:

- *Πρωτογενείς πηγές*: Μια πρωτογενής πηγή συνιστά πρωτότυπη πληροφορία. Δεν έχει υποβληθεί σε ερμηνεία, ανάλυση, επεξεργασία, μεταβολή, προσαρμογή, επιμέλεια, κριτική, διασκευή, κ.τ.λ.). Προέρχεται από άμεση παρατήρηση ή εμπειρία. Η πληροφορία εμφανίζεται στην αυθεντική της μορφή (π.χ. προσυνθετικό μουσικό χειρόγραφο υλικό-παρτιτούρα). Δεν προηγείται κάποια δημοσίευση σε προγενέστερο στάδιο. Προέρχεται από πρωτότυπη έρευνα/μελέτη. Μπορεί να είναι οποιαδήποτε μορφή έργου, ημερολόγιο, αλληλογραφία, ομιλία/διάλεξη, συνέντευξη, αυτοβιογραφία, φωτογραφία, επίσημο αρχείο, ιστορικό τεκμήριο. Μπορεί να είναι ακόμη η ηλεκτρονική αλληλογραφία του συνθέτη (ανταλλαγή προσυνθετικού υλικού ή μεμονωμένα πεντάγραμμα). Μπορεί να είναι ακόμη κι ένα tweet ή άλλη επικοινωνία μέσω κοινωνικών δικτύων, όπως Facebook. Στις ανθρωπιστικές επιστήμες, στις οποίες εντάσσεται και ο τομέας της μουσικής πρωτογενείς πηγές μπορούν να είναι μουσικά χειρόγραφα, προσυνθετικό ηχητικό υλικό, κ.τ.λ.).
- *Δευτερογενείς πηγές*: Η δευτερογενής πηγή απέχει κατά ένα ή περισσότερα στάδια από την πρωτογενή πηγή και μπορεί να αποτελεί ερμηνεία ή ανάλυση της πρωτογενούς πηγής. Συνήθως ο συγγραφέας της δευτερογενούς πηγής διαφέρει από τον αρχικό συγγραφέα ή ερευνητή.
    - Νέοι σχολιαστές παρέχουν δευτερογενείς πληροφορίες σχετικά με ένα συγκεκριμένο συμβάν.
    - Μετά από την δημοσίευση μιας συγκεκριμένης μελέτης/έρευνας (πρωτογενής πηγή), ακολουθεί επαναδημοσίευση συνήθως αυτών των ευρημάτων για επικοινωνία σε ένα ευρύτερο κοινό μέσω άρθρων σε περιοδικά (magazines) και εφημερίδες.
    - Ένας ακαδημαϊκός/λόγιος μπορεί να δημοσιεύει ένα άρθρο ή ένα άρθρο το οποίο σχετίζεται/αναλύει το έργο ενός συγκεκριμένου συνθέτη, π.χ. "*Verdi's Aida : a record of the life of the opera on and off the stage* by *Clyde T. McCants".*
    - Άλλα παραδείγματα δευτερογενών πηγών είναι: σημειώσεις μαθημάτων, βιογραφίες συνθετών, κριτικές ηχογραφήσεων, κ.τ.λ.
- Τριτογενείς πηγές μουσικής πληροφορίας. Στις τριτογενείς πηγές η πληροφορία έχει απομακρυνθεί ακόμη από την πρωτογενή πηγή πληροφοριών. Οδηγεί σε δευτερογενείς πηγές πληροφόρησης. Είναι σημαντικό να γνωρίζει ο ερευνητής πόσες φορές η πληροφορία έχει υποβληθεί σε επεξεργασία ή ανακατασκευή. Όσες περισσότερες φορές μεταδίδεται μια πληροφορία προφορικά τόσο αυξάνεται η πιθανότητα αλλοίωσης του περιεχομένου της μέχρι να ολοκληρωθεί ο λεγόμενος κύκλος της πληροφορίας (να φθάσει δηλαδή στον τελικό (και τελευταίο;) αποδέκτη. Παραδείγματα τριτογενών πηγών μουσικής πληροφορίας αποτελούν : π.χ. Grove Art Online. The Concise Oxford Dictionary of Art Terms, Encyclopedia of Aesthetics, The Oxford Companion to Western Art, κ.τ.λ.

Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στην απόκτηση δεξιοτήτων σε σχέση με την αναζήτηση και διαχείριση του συνόλου των έντυπων πληροφοριακών πηγών. Συγκεκριμένα:

- *Βιβλιογραφίες.*

- *Κριτικές έρευνας*. Βιβλιογραφίες, βιβλιογραφίες με σχόλια (annotated bibliographies) και βιβλιογραφικά δοκίμια συμβάλλουν στο να μπορεί ο νέος ερευνητής να αποκτήσει μια σαφή εικόνα της αναδρομικής έρευνας, όπως αυτή έχει αποτυπωθεί και οργανωθεί και να αξιολογεί τη σημασία μεμονωμένων έργων.
- *Ευρετήρια και Επιτομές*.
- *Βιβλιοκρισίες* (Book reviews). Κριτικές σημαντικών έργων σε έναν συγκεκριμένο τομέα μπορεί να αποτελέσουν αφετηρία για την εισαγωγή σε μια ερευνητική περιοχή παρέχοντας χρήσιμα συγκριτικά στοιχεία. Οι φοιτητές πρέπει να διδαχθούν πώς μέσα από τις βιβλιοκρισίες μπορούν να αποκτήσουν άλλες δεξιότητες αξιολόγησης, όπως είναι η παράθεση αναφορών, η χρήση βιβλιογραφίας και βιβλιογραφικών αναφορών, οι οποίες παρέχουν τεκμηρίωση και αποδεικνύουν τα προσόντα και πιστοποίηση του συγγραφέα.
  i. Επιτομές ερευνητικών μελετών (Abstracts of research studies). Δημοσιεύονται για τους περισσότερους επιστημονικούς τομείς και συνήθως οργανώνονται θεματικά. Η αναζήτηση με επιτομές παρέχει μια γενική θεώρηση των σύγχρονων και πρόσφατων ερευνητικών τάσεων, καθώς και σημαντικές περιλήψεις συγκεκριμένων ερευνητικών μελετών που έχουν ήδη δημοσιοποιηθεί. Μέσα από τη χρήση των περιοδικών εκδόσεων οι φοιτητές μπορούν να εκπαιδευτούν στη χρήση των επιτομών, προκειμένου να κατανοήσουν τι διαχειρίζεται το άρθρο, τι προσπαθεί να αποδείξει και πώς συμβάλλει στην προώθηση ή εξέλιξη της γνώσης σε έναν επιστημονικό τομέα.
  ii. Ευρετήρια, δημοσιεύσεις (Publications) που έχουν τη μορφή ευρετηρίων κυβερνητικών εγγράφων. Σχεδόν αντίστοιχος είναι ο ρόλος και η ύπαρξη των κριτικών για μονογραφίες (βιβλιοκρισίες) στο στάδιο της έρευνας της βιβλιογραφικής παραγωγής σε μονογραφίες.
- *Εγκυκλοπαίδειες*
  i. Για γενικές περιλήψεις γενικές εγκυκλοπαίδειες, όπως η Encyclopedia Britannica ή η Wikipedia. Περιέχουν μια γενική θεώρηση ενός θέματος, μαζί με σύντομες επιλεγμένες κι έγκυρες βιβλιογραφίες.
  ii. Για ειδικευμένα θέματα χρησιμοποιούνται και ειδικές εγκυκλοπαίδειες. Πρόκειται για πηγές αναφοράς, οι οποίες καλύπτουν μια συγκεκριμένη θεματική περιοχή, συνήθως σε μεγαλύτερο βάθος από ότι κάνουν οι γενικές εγκυκλοπαίδειες.
  iii. Για αφηρημένες έννοιες χρησιμοποιούνται και γενικές εγκυκλοπαίδειες.
  iv. Για ιστορική αναδρομή στην αναζήτηση μπορεί να γίνει χρήση πηγών αναφοράς, όπως ιστορικές εγκυκλοπαίδειες, ή ιστορικά τεκμήρια ή συλλογικοί τόμοι ή μονογραφίες.
- *Θεματικές Εγκυκλοπαίδειες-Θεματικά λεξικά*. Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στη χρήση και επιλογή θεματικών πηγών αναφοράς (Θεματικές εγκυκλοπαίδειες-Θεματικά λεξικά), π.χ., Garland Encyclopedia of World Music, Oxford Reference online.[1] Η εκπαίδευση στην απόκτηση δεξιοτήτων σε σχέση με τη συγκεκριμένη κατηγορία υλικού περιλαμβάνει:
  i. Ταύτιση των θεματικών επικεφαλίδων στον θεματικό κατάλογο, χρησιμοποιώντας την Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου (LCSH), επιλέγοντας τις θεματικές επικεφαλίδες με υποδιαίρεση μορφής εγκυκλοπαίδειες ($v Encyclopedias).

[1]Στην πηγή περιλαμβάνονται επίσης οι βάσεις της Grove Art και Grove Music.

ii. Καθορισμό της κάλυψης και οργάνωσης της θεματικής εγκυκλοπαίδειας.
iii. Χρήση συγκεκριμένων θεματικών εγκυκλοπαιδειών για τον εντοπισμό και την εύρεση αναδρομικής πληροφόρησης πάνω σε ένα θέμα.
iv. Χρήση φυσικής γλώσσας, σχετικής με ένα συγκεκριμένο ερευνητικό θέμα, βασισμένο σε προγενέστερη γνώση, που έχει αποκτηθεί μέσα από την ανάγνωση, τα διάφορα μέσα επικοινωνίας, αλλά και τη συζήτηση.
v. Μετάφραση ή αντιστοίχιση της φυσικής γλώσσας με τη γλώσσα ευρετηρίασης, όπως αυτή χρησιμοποιείται σε μια θεματική εγκυκλοπαίδεια.
vi. Χρήση της θεματικής εγκυκλοπαίδειας στον εντοπισμό της ορολογίας που σχετίζεται με ένα συγκεκριμένο ερευνητικό ζήτημα.
vii. Εντοπισμό σχετικών αναφορών/σημειώσεων της συνοδευτικής βιβλιογραφίας των άρθρων της θεματικής εγκυκλοπαίδειας.
viii. Προσδιορισμό του ρόλου των θεματικών λεξικών στην ερευνητική διαδικασία.
ix. Χρήση θεματικών λεξικών στον προσδιορισμό της σημασίας μιας λέξης στο πλαίσιο ενός δεδομένου άρθρου μιας θεματικής εγκυκλοπαίδειας.

- *Πηγές Σύντομης αναφοράς (Ready Reference Sources)*
  i. Για τρέχουσα ενημέρωση μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι επετηρίδες (yearbooks) και τα almanacs. Τα τελευταία περιέχουν συγκεκριμένα δεδομένα (π.χ. World Almanac) ή περιλήψεις για συγκεκριμένες πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις, καθώς και συγκριτικά στοιχεία συγκεκριμένων περιόδων.
  ii. Οδηγοί-Κατάλογοι (Directories). Περιέχουν πληροφορίες για μεμονωμένα πρόσωπα και οργανισμούς.
  iii. Πηγές αποφθεγμάτων (Quotation sources).
  iv. Εγχειρίδια (Handbooks, manuals, guides). Περιέχουν οργανωμένη γνώση γύρω από έναν συγκεκριμένο τομέα.
  v. Χρονολόγια (Chronologies).
  vi. Στατιστικές πηγές.

- Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στη χρήση μη βιβλιακών πληροφοριακών πηγών (Non book information sources). Συγκεκριμένα εκπαιδεύονται στην απόκτηση δεξιοτήτων στα παρακάτω είδη πηγών:
  - Ηλεκτρονικές Βάσεις Δεδομένων:
    i. Κατάλογοι βιβλιοθηκών (OPACs) και Συλλογικοί Κατάλογοι Βιβλιοθηκών (Union Catalogs).
    ii. Βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων (Bibliographic databases). Παρέχουν πληροφορίες δημοσίευσης για άρθρα, αναφορές και άλλους τύπους υλικού.
    iii. Βάσεις Δεδομένων Πλήρους Κειμένου (Full-text databases). Αυτές παρέχουν το πλήρες κείμενο των τεκμηρίων.
      - Ευρετήρια περιοδικών εκδόσεων (Journal indexes).
      - Ηλεκτρονικά βιβλία (e-books).
      - Ηλεκτρονικές Εγκυκλοπαίδειες-Λεξικά (e-reference sources).
    iv. Συναθροιστικές βάσεις δεδομένων (Aggregated databases). Συγκεντρώνουν το περιεχόμενο διαφόρων και διαφορετικών βάσεων δεδομένων σε μια κεντρική τοποθεσία (μετα-βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων).
    v. Μηχανές αναζήτησης, π.χ. Google, Yahoo, Google Books, Google Scholar. Η μηχανή αναζήτησης είναι ένα λογισμικό που βρίσκει και ταξινομεί τα αποτελέσματα ανάλογα με το ποσοστό συνάφειας του περιεχομένου των ιστοσελίδων σε σχέση με τους όρους της έρευνας.

vi. Μετα-μηχανές αναζήτησης (Meta-Search engines),[1] π.χ. Clusty, Search.com κ.τ.λ.. Πρόκειται για μηχανές αναζήτησης που εκτελούν αναζητήσεις για λογαριασμό του χρήστη στα ευρετήρια πολλών άλλων μηχανών ταυτόχρονα. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμες όταν ψάχνουμε για έναν μοναδικό όρο-φράση. Δεν υπάρχει υπηρεσία ή μηχανή αναζήτησης που να είναι πλήρης. Μπορεί να περιέχει διευθύνσεις από όλες τις υπηρεσίες του Internet, π.χ. FTP, WWW, Usenet, Telnet, κ.τ.λ.

vii. Thesauri (Θησαυροί). Πρόκειται για ελεγχόμενο λεξιλόγιο οργανωμένο σε γνωστή σειρά και δομημένο έτσι, ώστε οι διάφορες σχέσεις μεταξύ των όρων να εμφανίζονται με σαφήνεια και να ταυτίζονται με σταθερούς δείκτες ως προς τις μεταξύ τους σχέσεις. Στη δήλωση των σχέσεων εφαρμόζεται η αρχή της αμοιβαιότητας (ANSI/NISO Z39.19-2005).[2]

Επιμέρους, σχετιζόμενοι με τη μουσική και τις πηγές αναφοράς, τομείς

Πληροφορία και αξιολόγηση

Η αξιολόγηση της μουσικής πληροφορίας εκ μέρους του χρήστη είναι απαραίτητη είτε η πληροφορία προέρχεται από ελεγχόμενη, είτε από ελεύθερη, μη ελεγχόμενη πληροφοριακή πηγή. Παράλληλη είναι απαραίτητη η κατανόηση της σημασίας της αξιολόγησης στο στάδιο της ανάκτησης της πληροφορίας σε σχέση με τη συνάφεια, την καταλληλότητα, και το είδος της τελευταίας (για παράδειγμα αν η πληροφορία είναι αντικειμενική, πραγματική ή αναλυτική), καθώς και το είδος της πηγής από την οποία αντλείται η πληροφορία (αν αυτή είναι πρωτογενής, δευτερογενής ή τριτογενής).

Το στάδιο αξιολόγησης των πηγών περιλαμβάνει την εκπαίδευση/εξοικείωση του χρήστη με έννοιες και διαδικασίες που σχετίζονται με την προέλευση και παραγωγή της πληροφορίας. Ο τελικός χρήστης/αποδέκτης της πληροφορίας πρέπει να μπορεί να απαντήσει σε μια σειρά από ερωτήματα, τα οποία προκύπτουν αναπόφευκτα κάθε φορά που ανακτά ή εντοπίζει μια πληροφορία. Τα βασικότερα εξ αυτών τίθενται παρακάτω:

- Θεωρείται ο συγγραφέας/δημιουργός/παραγωγός της πληροφορίας ειδικός στο θέμα;
- Εφόσον ναι, πώς αποδεικνύεται/τεκμηριώνεται/ταυτίζεται η εξειδίκευση του πάνω στο θέμα;
- Θεωρούνται οι πληροφορίες που παρέχονται ακριβείς για την εποχή που γράφτηκαν;
- Υπάρχει ομοφωνία απόψεων εκ μέρους διαφόρων ερευνητών αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα; Ποιες είναι οι σημαντικές έννοιες που προβάλλονται/παρουσιάζονται/αναπτύσσονται;
- Ποιος είναι ο σκοπός της πηγής; Πώς αυτός επηρεάζει/συμβάλλει στην εξέλιξη της έρευνας;
- Έχει ως σκοπό η πηγή την πληροφόρηση, την ψυχαγωγία, την εκπαίδευση ή την άσκηση επιρροής;
- Ποιο είναι το θέμα/ζήτημα που διαχειρίζεται ο συγγραφέας/δημιουργός/παραγωγός της πληροφορίας; Υπάρχουν ενδείξεις προκατάληψης; Υπάρχουν ενδείξεις παραπληροφόρησης (misinformation) ή ενδείξεις βανδαλισμού της πληροφορίας (disinformation);

[1]Βλ. Search Engine Watch, 2014. *The best and most popular meta search engines*. [online] Available at: <http://searchenginewatch.com/article/2065867/The-Best-and-Most-Popular-Meta-Search-Engines> [Προσπελάστηκε 12 Ιουλίου 2014].

[2]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ελεγχόμενο λεξιλόγιο βλ. NISO, National Information Standards Organization. 2014. *NISO Standards*. [online] Available at: <http://www.niso.org/standards/> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

- Είναι ορατή μια αντικειμενική διαχείριση του ζητήματος εκ μέρους του συγγραφέα/δημιουργού/παραγωγού της πληροφορίας; Αν ναι, πώς αυτή αποδεικνύεται;
- Παρέχονται διάφορες ή/και διαφορετικές απόψεις/θέσεις αναφορικά με το υπό διαχείριση ζήτημα εκ μέρους του συγγραφέα/δημιουργού/παραγωγού της πληροφορίας;
- Με ποιον τρόπο συμβάλλει (εφόσον το κάνει) η συγκεκριμένη πηγή αναφορικά με τον τρόπο προσέγγισης/διαχείρισης του ερευνητικού ζητήματος εκ μέρους του συγγραφέα/δημιουργού/παραγωγού της πληροφορίας;
- Παρέχει η πηγή αξιόλογες, και σχετικές/συναφείς με το υπό αναζήτηση ερευνητικό ζήτημα/ερώτημα εκ μέρους του χρήστη, πληροφορίες;
- Η πηγή καλύπτει ένα μέρος ή/και το όλον του υπό αναζήτηση ερευνητικού ζητήματος;

Ταυτόχρονα κρίνεται απαραίτητη η εξοικείωση του φοιτητή[1] με διαδικασίες συστηματικής αξιολόγησης των επιμέρους συστατικών της πληροφορίας. Κάποια εξ αυτών τίθενται παρακάτω:

- *Αξιολόγηση του κοινού/κοινότητας/πληθυσμού στον οποίο απευθύνεται ή για τον οποίο προορίζεται η* πληροφορία. Η ποσότητα, το πλήθος των πληροφοριών, οι λεπτομέρειες, η γλώσσα και το ύφος που χρησιμοποιούνται, διαμορφώνονται και υποδηλώνουν ή είναι ενδεικτικά του κοινού στο οποίο πρόκειται να διατεθεί προς χρήση η πληροφορία.
- *Αξιολόγηση συστατικών που σχετίζονται με την προέλευση της πληροφορίας.* Θεωρείται ή φέρεται ο συγγραφέας ως η κύρια πηγή πληροφοριών; Γίνεται αναφορά σε άλλες πηγές για την συγκέντρωση του υλικού του; Παρατίθενται αναλυτική βιβλιογραφία στην εργασία του; Θεωρείται το σύνολο των πηγών του ως αξιόπιστο και ακριβές; Υπάρχει η δυνατότητα ο τελικός αποδέκτης να ανατρέξει και να συμβουλευτεί αυτές τις πηγές; Ή καλείται να πιστέψει ως αληθή τα όσα διατυπώνονται εκ μέρους του συγγραφέα χωρίς περισσότερη έρευνα;
- *Αξιολόγηση της πηγής δημοσίευσης της πληροφορίας***.** Ποιος είναι ή ποιος φέρεται ως ο εκδότης/παραγωγός/διαθέτης της πληροφορίας; Πρόκειται για επιστημονική ή μη επιστημονική δημοσίευση/ηλεκτρονική πηγή/βάση δεδομένων; Δημοσιεύεται /διακινείται/διατίθεται από κυβερνητικό/εκπαιδευτικό/ακαδημαϊκό φορέα/οργανισμό ή άλλο; Το περιεχόμενο αφορά σε έντυπο/ηλεκτρονικό/υβριδικό η άλλο αποθηκευτικό μέσο μέσω του οποίου διακινείται/διαχέεται η πληροφορία;
- *Αξιολόγηση της επικαιροποίησης της πληροφορίας.* Η ανακτημένη πληροφορία υποβάλλεται σε έλεγχο επικαιροποίησης εκ μέρους του χρήστη, από τον οποίο έλεγχο προκύπτει πόσο τρέχουσα/επίκαιρη είναι η πληροφορία σε σχέση με το υπό αναζήτηση ερευνητικό ζήτημα (βλ. σχετικά και πληροφοριακό κύκλο.)
- *Αξιολόγηση της ακρίβειας της πληροφορίας*. Είναι απαραίτητη η υποβολή σε έλεγχο ακρίβειας της ανακτημένης πληροφορίας εκ μέρους του τελικού αποδέκτη/χρήστη. Η ακρίβεια αφορά σε διάφορες και διαφορετικές πτυχές προβολής της πληροφορίας, όπως π.χ. την ορολογία, την πιστότητα, την συνέπεια, κ.τ.λ. Μια πληροφοριακή πηγή γενικά είναι επαληθεύσιμη, εφόσον μπορεί ο οποιοσδήποτε να διαπιστώσει, ότι η πληροφορία ή οι πληροφορίες που περιέχει είναι ακριβείς (Fallis, 2004).[2]
- *Αξιολόγηση των λόγων/κινήτρων παροχής/διάχυσης/απόκρυψης/παράλειψης μιας πληροφορίας*. Είναι απαραίτητη η διερεύνηση εκ μέρους του τελικού αποδέκτη/χρήστη των λόγων/κινήτρων/αιτίων/σκοπών, προφανών ή όχι, εξαιτίας των

[1]Βλ. Παράρτημα – Έντυπα αξιολόγησης πηγών.
[2]Βλ. Fallis, D., 2004. On verifying the accuracy of information: philosophical perspectives. *Library Trends*, 52, pp.463-487.

οποίων ή χάριν στους οποίους, παρέχονται ή όχι από την ανακτημένη πηγή κάποιες πληροφορίες. Ένα πληροφοριακά εγγράμματο άτομο οφείλει κάθε φορά να εντοπίζει και να αναζητά τους βαθύτερους λόγους, οι οποίοι συμβάλλουν ή καθορίζουν την διάχυση/διακίνηση κάποιων πληροφοριών και την απόκρυψη/παραποίηση/βανδαλισμό κάποιων άλλων.

Αξιολόγηση Συγγραφέα/Δημιουργού/Παραγωγού Μουσικής Πληροφορίας (Authority)

Οι περισσότεροι χρήστες δεν έχουν σκεφτεί σχεδόν ποτέ τι σημαίνει να είναι κάποιος συγγραφέας. Δεν τους έχουν απασχολήσει θέματα πνευματικής διανόησης και ιδιοκτησίας (Burkhardt, MacDonald and Rathemacher, 2003). Όταν μια πληροφορία γίνεται ανακτήσιμη μέσω web είναι δύσκολο να καθοριστεί η πηγή προέλευσης της. Σε ένα περιβάλλον, όπου η αποκοπή και επικόλληση δεδομένων (copy-paste) από τη μια πληροφοριακή πηγή στην άλλη είναι και εύκολη και πιθανή, δεν μπορεί να εντοπίσει ο χρήστης την πρωτογενή πηγή της πληροφορίας και συνεπώς τον πνευματικά υπεύθυνο για τη δημιουργία της συγκεκριμένης πληροφορίας. Είναι συνεπώς πολύ εύκολο να χαθούν τα ίχνη της πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο, πόσο μάλλον να προστατευτούν.

Σήμερα ο όρος συγγραφέας μπορεί να χρησιμοποιείται για περιπτώσεις οι οποίες 20 χρόνια πριν φάνταζαν αδιανόητες. Για παράδειγμα, ο δημιουργός ενός λογισμικού προγράμματος, ή ο δημιουργός μιας οπτικής ταινίας (videotape) θεωρούνται ως συγγραφείς κι εφόσον θεωρούνται ως τέτοιοι, πρέπει να προστατεύονται αντίστοιχα από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν για τους παραδοσιακούς συγγραφείς. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν πρέπει να ισχύει κάτι τέτοιο.

Είναι σημαντικό ο τελικός αποδέκτης/χρήστης να συνειδητοποιήσει ότι η αναγνώριση μέσω της παράθεσης/αναφοράς περιλαμβάνει τους δημιουργούς οποιουδήποτε έργου πνευματικής διάνοιας, ανεξάρτητα αν αυτό είναι ιδέες, γραπτό κείμενο, προγραμματισμός, εικόνες, εφόσον χρησιμοποιείται στο πλαίσιο διεκπεραίωσης μιας ακαδημαϊκής εργασίας. Η τεκμηρίωση επομένως μέσω της παράθεσης βιβλιογραφικών αναφορών είναι σημαντική, γιατί μέσω αυτής της διαδικασίας αναγνωρίζεται η αξία του συγγραφέα/δημιουργού/παραγωγού της πληροφορίας, κυρίως σε σχέση με την πρωτογενή πηγή.

Ένα άλλο πολύ σημαντικό επίσης θέμα είναι, κατά πόσο ο παραγωγός/δημιουργός της πληροφορίας είναι ειδήμων/ειδικός στο θέμα με το οποίο ασχολείται.

Η χρήση των ειδικών ως πηγές δεν είναι κάτι που απασχολεί όλους τους χρήστες, ωστόσο η καθοδήγηση από έναν ειδικό μπορεί να συμβάλλει στην εξοικονόμηση χρόνου και στη σωστή κατεύθυνση των προσπαθειών του ερευνητή, όταν οι έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές έχουν αποτύχει (Bayne, 2008).[1] Οι ειδικοί μπορούν επίσης να συμβάλλουν στην αποσαφήνιση του ερευνητικού πεδίου ή να δώσουν πρόσβαση σε μη δημοσιευμένη πληροφόρηση.

Στο ίδιο περίπου πλαίσιο κινείται και η αξιολόγηση των εκδοτών/εκδοτικών οίκων. Η έννοια του εκδότη περικλείει κι άλλες έννοιες, όπως: επιμελητές, τυπογράφοι, βιβλιοδέτες, κ.τ.λ., στο παραδοσιακό περιβάλλον δημοσίευσης της πληροφορίας. Σήμερα εκδότης μπορεί να θεωρείται οποιοσδήποτε διαθέτει τις δυνατότητες ή τον εξοπλισμό να δημοσιεύσει ένα τεκμήριο. Ο συγγραφέας μπορεί πλέον να είναι και ο εκδότης. Τα προφανή πλεονεκτήματα είναι η αμεσότητα και η ταχύτητα στηω δημοσίευση/διακίνηση της πληροφορίας. Σε αντίθεση με τις πληροφορίες που δημοσιεύονται σε παραδοσιακές, συμβατικές μορφές (κυρίως έντυπο υλικό) κι έχουν ως τελικούς αποδέκτες μόνο εκείνους που ενδιαφέρονται να

[1]Bayne, P.S., 2008. *A Guide to Library Research in Music*. Lanham, Maryland: The Scarecrow Press.

αγοράσουν τον συγκεκριμένο τίτλο ή μπορούν και θέλουν να επισκεφτούν μια βιβλιοθήκη, η οποία τον έχει αγοράσει, οι ηλεκτρονικές εκδόσεις/δημοσιεύσεις κάνουν προσιτό έναν τίτλο σε εκατομμύρια χρηστών του διαδικτύου, τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο.

Στα μειονεκτήματα των νέων μεθόδων δημοσίευσης των πληροφοριών συγκαταλέγονται τα παρακάτω:

- Στο στάδιο αυτοδιάθεσης των εκδόσεων δεν περιλαμβάνεται οπωσδήποτε η επιμέλεια του έργου από επιστημονικό ειδικευμένο και έμπειρο προσωπικό, όπως είναι, για παράδειγμα, οι επιμελητές.
- Παράλληλα με το έργο συνολικά, επιμέρους συστατικά του έργου, που σχετίζονται με την διάταξη, την γλώσσα και την παρουσίαση του έργου, ενδέχεται να έχουν υποβληθεί σε ελάχιστη έως μηδαμινή επιμέλεια.
- Δεν μπορεί να διασφαλιστεί ο έλεγχος της πιστοποιημένης χρήσης εκ μέρους των εκατομμυρίων χρηστών ηλεκτρονικών πηγών, κατά πόσο δηλαδή οι τελευταίοι πληρώνουν δικαιώματα πρόσβασης, ενώ ταυτόχρονα είναι αδύνατον να διασφαλιστεί ότι το περιεχόμενο των έργων δεν θα υποβάλλεται σε καταχρηστικές διαδικασίες, όπως κλοπή, αντιγραφή, παραβίαση όρων χρήσης με βάση το copyright, αλλοίωση περιεχομένου, κ.ο.κ.
- Τέλος, δεν είναι δυνατός ο έλεγχος/εντοπισμός εκ μέρους του εκδότη κακόβουλης χρήσης στο αχανές διαδικτυακό, ηλεκτρονικό περιβάλλον των εκδόσεων.

Ηλεκτρονική πληροφορία

Η οποιαδήποτε αναφορά στην ηλεκτρονική πληροφορία στο πλαίσιο των ακαδημαϊκών μουσικών βιβλιοθηκών περιλαμβάνει αυτονόητα και τα ηλεκτρονικά περιοδικά. Εκείνο που αξίζει να αναφερθεί είναι ότι τα πρώτα ηλεκτρονικά περιοδικά προήλθαν από τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, κυρίως γιατί οι τελευταίες σε σχέση με τις υπόλοιπες επιστήμες (Sciences) απαιτούσαν ελάχιστη έως ανύπαρκτη χρήση γραφικών. Ο αριθμός των ηλεκτρονικών περιοδικών έχει αυξηθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια. Με την ανάπτυξη του Web υπάρχουν πλέον πλήθος δυνατοτήτων για τα ηλεκτρονικά περιοδικά. Κατ' αρχάς μπορούν να ενσωματώσουν όλες τις μορφές μέσων, ενώ τα περιεχόμενα τους μπορούν να δημοσιεύονται άμεσα, από τη στιγμή που έχουν αξιολογηθεί και εγκριθεί από την εκάστοτε επιστημονική συντακτική επιτροπή ανά περιοδική έκδοση.

Οι βιβλιοθηκονόμοι των ακαδημαϊκών μουσικών βιβλιοθηκών βρίσκονται εδώ και μια δεκαετία τουλάχιστον, μπροστά στην πρόκληση να κατανοήσουν και να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που παρέχει η νέα πηγή πληροφοριών, καθώς και τις χρήσεις στις οποίες αυτή υποβάλλεται από την ακαδημαϊκή μουσική κοινότητα. Η μεγαλύτερη πρόκληση συνίσταται στην αξιολόγηση των επιστημονικών σκοπών που εξυπηρετούν τα ηλεκτρονικά περιοδικά. Οι περιοδικές εκδόσεις γενικά ως πηγές περιλαμβάνονται στις πρωτογενείς πληροφοριακές πηγές. Μέσω αυτών επικοινωνούν οι ακαδημαϊκοί και οι ερευνητές την βιβλιογραφία, την έρευνα και τη διδασκαλία και εξ αιτίας αυτού συνιστούν μια διεθνώς αναγνωρισμένη μέθοδο μέτρησης της ακαδημαϊκής παραγωγής.[1] Τα ηλεκτρονικά περιοδικά έχουν ενσωματωθεί πλήρως στην εκπαιδευτική διαδικασία ως μια από τις κύριες πρωτογενείς πηγές ανάκτησης μουσικής πληροφορίας. Εμπορικά εκδοτικά προϊόντα, όπως: ProQuest,[2] EBSCO[3] και πολλά ακόμη, θεωρούνται ως απαραίτητα εργαλεία από το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας. Υπάρχουν φυσικά ακόμη οι έντυπες περιοδικές εκδόσεις, ωστόσο η ηλεκτρονική πρόσβαση, παράλληλα με την μηχανή αναζήτησης Google, έχουν καταστεί οι πρωταρχικές μέθοδοι και

[1]Δείκτης Επιρροής (Impact Factor). Βλ. Garfield, E., 2003. The meaning of the impact factor. *Revista Internacional de Psicología clínica y de la Salud*, 3(2), pp.363-369. Available at: <http://garfield.library.upenn.edu/papers/meaningofif2003.pdf> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
[2]ProQuest, 2014. [online] Available at: <http://www.proquest.com/> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
[3]EBSCO, 2014. [online] Available at: <http://www.ebscohost.com/> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

πηγές ανάκτησης πληροφοριών (Budd, 2005). Ήδη από την δεκαετία του 1990 έχει αποτελέσει αντικείμενο μελετών η επίδραση των ηλεκτρονικών περιοδικών εκδόσεων στο περιβάλλον των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών σε σχέση με τη μέριμνα που πρέπει να ληφθεί από τις βιβλιοθήκες αναφορικά με την ανάπτυξη και αξιοποίηση των συλλογών ηλεκτρονικών περιοδικών (Von Ungern–Sternberg and Lindquist, 1995,[1] Thornton, 2000),[2] ενώ από τις αρχές του 21ου αιώνα, αντικείμενο μελέτης έχει αποτελέσει η επίδραση των ηλεκτρονικών περιοδικών στη διαμόρφωση της ακαδημαϊκής έρευνας και επικοινωνίας της τελευταίας (Sathe, Grady and Giuse, 2002).[3] Επιπρόσθετα με το κίνημα των Open Access Journals–DOAJ (Directory of Open Access Journals/Ευρετήριο Περιοδικών Ανοιχτής Πρόσβασης) προέκυψε η ανάγκη μέτρησης του δείκτη επιρροής για τις δημοσιεύσεις στο πλαίσιο της Ανοιχτής Πρόσβασης (Open Access).[4] Μέσα από σχετικές συγκριτικές μελέτες διαπιστώθηκε ότι τα ελεύθερα προσπελάσιμα άρθρα στο διαδίκτυο έχουν μεγαλύτερο δείκτη επιρροής σε σχέση με άρθρα που δεν είναι ελεύθερα προσπελάσιμα (Antelman, 2004).[5]

Με την εμφάνιση και χρήση της ηλεκτρονικής πληροφορίας ήταν επόμενο να προκύψουν κάποια ζητήματα ηθικής φύσης, τα οποία γενικά εξετάζονται μέσα από έναν καινούριο τομέα της πληροφορίας, τη Φιλοσοφία της Πληροφορίας (Philosophy of Information, PI), μέσα στον οποίον εντάσσεται και η Ηθική της Πληροφορίας (Ethics of Information). Κατ' αρχήν η ηθική της πληροφορίας ως έννοια δεν αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο διαχείρισης της επιστήμης της πληροφορίας.[6]

Σύμφωνα με τον Floridi,[7] (1999,[8] 2002, 2003, 2005)[9] *«η πληροφοριακή ηθική είναι μια ηθική που δεν απευθύνεται μόνο στους χρήστες τους κόσμου, αλλά και στους παραγωγούς που είναι «θεϊκά» υπεύθυνοι για τη δημιουργία και την καλή διατήρηση της ηθικής».* Πάλι σύμφωνα με τον Floridi (1999) *«η πληροφοριακή ηθική καθορίζει τι είναι ηθικά σωστό και τι όχι, τι πρέπει να γίνει και τι όχι, ποια είναι τα καθήκοντα, τα πρέπει και δεν πρέπει του ηθικού πράκτορα (moral agent), σύμφωνα με τους τέσσερις βασικούς ηθικούς νόμους».*[10] Μετά τον

---

[1]Βλ. von Ungern-Sternberg, S., and Lindquist, M. G., 1995. The impact of electronic journals on library functions. *Journal of Information Science*, 21(5), pp.396-401. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=860637&show=pdf> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

[2]Thornton, G. A., 2000. Impact of electronic resources on collection development, the roles of librarians, and library consortia. *Library Trends*, 48(4), pp. 842-856. Available at: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/8315/librarytrendsv48i4_opt.pdf?sequence=3#page=211> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

[3]Sathe, N. A., Grady, J. L., and Giuse, N. B., 2002. Print versus electronic journals: a preliminary investigation into the effect of journal format on research processes. *Journal of the Medical Library Association*, 90(2), pp.235–243. Available at: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC100770/> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

[4]Βλ. Open Access, 2007–2013. [online] Available at: <http://www.sparc.arl.org/issues/open-access> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

[5]Antelman, K., 2004. Do open-access articles have a greater research impact? *College & Research Libraries*, 65(5), pp.372-382. Available at: <http://crl.acrl.org/content/65/5/372.full.pdf+html> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

[6]Η Φιλοσοφία της πληροφορίας είναι ένα καινούργιο φιλοσοφικό πεδίο, το οποίο μελετά εννοιολογικά θέματα που προκύπτουν απ' την κοινή μελέτη της επιστήμης των υπολογιστών, της επιστήμης της πληροφορίας, της τεχνολογίας της πληροφορίας και της φιλοσοφίας.

[7]Luciano Floridi, Professor of Philosophy and Ethics of Information, University of Oxford. [online] Available at: <http://www.philosophyofinformation.net/about> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

[8]Βλ. Floridi, L., 1999. Information ethics: on the philosophical foundation of computer ethics. *Ethics and Iinformation Technology*, 1(1), pp. 33-52. Available at: <http://link.springer.com/article/10.1023/A:1010018611096> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].

[9]Βλ. Floridi, L., 2005. Information ethics, its nature and scope. *ACM SIGCAS Computers and Society*, 35(2), pp. 3-3. Available at: <http://pages.uoregon.edu/koopman/courses_readings/phil123-net/intro/floridi_info-ethics_nature_scope.pdf> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

[10]Βλ. 1. Η πληροφοριακή εντροπία οφείλει να μην συμβαίνει στην Ινφόσφαιρα.

προσδιορισμό του πράκτορα (agent), οι Floridi[1] και Sanders (2004)[2] όρισαν το κριτήριο, με βάση το οποίο θεωρείται κάποιος ηθικός πράκτορας (moral agent). Το κριτήριο ορίστηκε σε συνάρτηση με την ηθική αξιολόγηση της ίδιας της πράξης, ενώ το ηθικό πλαίσιο ορίστηκε σε συνάρτηση με την αξιολόγηση της ηθικής βλάβης που μπορεί να προκαλέσει ή όχι αυτή η πράξη. Σε συνέχεια του παραπάνω ορισμού δόθηκε κι ο ορισμός του ηθικού πράκτορα βάσει του οποίου *«ο ηθικός πράκτορας είναι ένα διαδραστικό, αυτόνομο και ευπροσάρμοστο μεταβατικό σύστημα, το οποίο μπορεί να διεκπεραιώνει ηθικά ικανές πράξεις»* (Floridi and Sanders, 2004).

Στο σύγχρονο περιβάλλον διακίνησης της πληροφορίας έχουν προκύψει, παράλληλα με τα ήδη υπάρχοντα, κάποια νέα ζητήματα ηθικής φύσης που αφορούν από τη μια στις παρεχόμενες υπηρεσίες αναφοράς και πληροφόρησης και από την άλλη στους τελικούς αποδέκτες/χρήστες. Σε σχέση με τους τελικούς αποδέκτες/χρήστες ζητήματα που πρέπει να τους απασχολούν κατά την διενέργεια/διεξαγωγής οποιαδήποτε διαδικτυακής συναλλαγής αφορούν κυρίως στα προσωπικά δεδομένα.

- Προσωπικά δεδομένα και ασφάλεια. Τα «ίχνη» των πελατών της βιβλιοθήκης βρίσκονται παντού. Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα φύλαξης, διατήρησης και διαχείρισης των δεδομένων που προκύπτουν μέσα από τις διάφορες μορφές επικοινωνίας του προσωπικού της βιβλιοθήκης με τους χρήστες, καθώς και των δεδομένων που προκύπτουν από τη χρήση από τους τελευταίους των διαφόρων βάσεων δεδομένων ή άλλων ηλεκτρονικών/διαδικτυακών πηγών, προκειμένου να τηρηθεί η πολιτική απορρήτου, όπως αυτή ορίζεται από την κάθε βιβλιοθήκη. Κάποια από τα ερωτήματα που προκύπτουν αυτόματα είναι:
    - Αν κάποιος κάνει τις περισσότερες συναλλαγές, έρευνα, κ.τ.λ. on-line, ποιος έχει το δικαίωμα να βλέπει αυτές τις συναλλαγές και εφόσον ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις;
    - Ποιος μπορεί να μάθει την τοποθεσία της πρόσβασης;
    - Όταν ο χρήστης δέχεται τους όρους μιας ηλεκτρονικής σύμβασης, προκειμένου να έχει πρόσβαση σε συγκεκριμένα προγράμματα, τι είδους πληροφορίες γίνονται αυτόματα προσπελάσιμες από εξωτερικούς χρήστες;

Το θέμα των προσωπικών δεδομένων είναι πολύπλοκο και υποκειμενικό κατά πολλούς. Πολλοί αγνοούν ότι για κάποιους τρίτους οι πηγές που επισκέπτονται αποτελούν αντικείμενα συλλογής πληροφοριών. Κάποιοι μπορεί επίσης να μη θέλουν να υφίστανται τα δεδομένα τους καμιά διαρροή. Για κάποιους άλλους πάλι αυτό δεν έχει μεγάλη σημασία. Αν για παράδειγμα το να έχεις συγκεκριμένα δεδομένα διαθέσιμα στην κυβέρνηση, για λόγους εθνικής ασφάλειας, είναι απαραίτητο για την ασφάλεια του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, θεωρείται σωστό να εκχωρηθεί συνολικά το δικαίωμα άρσης του απορρήτου των προσωπικών δεδομένων; Η διατήρηση είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα στον σημερινό ηλεκτρονικό κόσμο.

Για την σωστή διαχείριση των προσωπικών δεδομένων εκ μέρους, τόσο του τελικού αποδέκτη/χρήστη μιας πηγής, όσο και των διαχειριστών αυτών των δεδομένων, π.χ.

---

2. Η πληροφοριακή εντροπία οφείλει να αποτρέπεται στην Ινφόσφαιρα.
3. Η πληροφοριακή εντροπία οφείλει να απομακρύνεται από την Ινφόσφαιρα.
4. Η πληροφορία οφείλει να προωθείται με την επέκταση, τη βελτίωση, τον εμπλουτισμό και το άνοιγμα της Ινφόσφαιρας, και να γίνεται αυτό με εξασφάλιση της πληροφοριακής ποσότητας, ποιότητας, ποικιλίας, ασφάλειας, ιδιοκτησίας, ιδιωτικότητας, πλουραλισμού και πρόσβασης.

[1]Βλ. Floridi, L. 2004. Open problems in the philosophy of information. *Metaphilosophy*, 35(4), pp. 554-582. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9973.2004.00336.x/full> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

[2]Βλ. Floridi, L., and Sanders, J. W., 2004. On the morality of artificial agents. *Minds and Machines*, 14(3), pp.349-379. Available at: <http://link.springer.com/article/10.1023/B:MIND.0000035461.63578.9d> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

βιβλιοθήκες, είναι απαραίτητη η γνώση βασικών εννοιών που αφορούν στα προσωπικά δεδομένα, όπως:

- Ποια δεδομένα θεωρούνται προσωπικά δεδομένα;
- Ποια δεδομένα θεωρούνται ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα;
- Ποια δεδομένα θεωρούνται δημόσια δεδομένα;

Σε σχέση με το πρώτο ερώτημα: Δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να συνιστά κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε ένα ορισμένο πρόσωπο. Τα προσωπικά δεδομένα διακρίνονται σε απλά και ευαίσθητα..
Σε σχέση με το δεύτερο ερώτημα: Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα είναι τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στην συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων.
Παράδειγμα προσωπικών δεδομένων: Το ονοματεπώνυμο, η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email), η διεύθυνση πρωτοκόλλου διαδικτύου (IP address), τα στοιχεία θέασης/διαβάσματος αρχείων, τα στοιχεία που αφορούν λήψεις/ παραγγελίες αρχείων ενός ηλεκτρονικού αποθετηρίου.
Παράδειγμα ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων: Η πληροφορία περί συμμετοχής ενός συγγραφέα σε συνδικαλιστική οργάνωση συνιστά ευαίσθητο προσωπικό του δεδομένο.
Σε σχέση με το τρίτο ερώτημα τα δημόσια δεδομένα αφορούν στην Ανοικτή Διακυβέρνηση και στα Ανοιχτά Δεδομένα σε εθνικό επίπεδο, π.χ. στην Ελλάδα, καθώς και στο εύρος της ανοικτότητας που παρέχεται στον πολίτη (HealLegal, 2015).[1]

Η διατήρηση είναι ένα εξίσου πολύ σημαντικό θέμα στον σημερινό ηλεκτρονικό κόσμο. Μεγάλος όγκος αρχειακού υλικού, το οποίο αρχικά ήταν αποθηκευμένο σε κάποιον από τους παραδοσιακούς τύπους υλικού (μονογραφία, περιοδικό δημοσίευμα ή άλλο), έχει μεταφερθεί πλέον στο ηλεκτρονικό περιβάλλον σε υβριδική μορφή ή έχει παραχθεί απευθείας σε ηλεκτρονική μορφή. Κάποια από τα ζητήματα που απασχολούν αυτονόητα τους διαχειριστές πληροφορίας αφορούν στα παρακάτω:

- Τι ισχύει στο ηλεκτρονικό περιβάλλον για το αρχειακό υλικό ή για τα γραπτά κείμενα;
- Ποιες διαδικασίες χρησιμοποιούνται για τη διατήρηση ενός ιστορικού ηλεκτρονικού αρχείου;
- Πώς μπορούν να είναι σίγουροι οι χρήστες/διαχειριστές πληροφορίας, ότι μετά από μερικά χρόνια αυτά τα αρχεία θα είναι αναγνώσιμα, δεδομένου ότι η τεχνολογία της εποχής μπορεί να είναι διαφορετική;
- Με ποιον τρόπο άτομα χωρίς πρόσβαση σε υπολογιστές θα μπορούν να ανακτήσουν τα συγκεκριμένα έγγραφα;
- Πώς διασφαλίζεται το δικαίωμα της ισοδύναμης πρόσβασης;
- Πνευματική ελευθερία. Η εξάπλωση του Διαδικτύου έχει διευρύνει την πρόσβαση σε όλα τα είδη πληροφοριών, ενώ παράλληλα έχει προκαλέσει την εμφάνιση μιας σειράς ερωτημάτων, όπως:
    - Τι είδους πληροφόρηση πρέπει να είναι διαθέσιμη προς χρήση από το κοινό εντός του χώρου της βιβλιοθήκης;
    - Πώς αυτή διαφοροποιείται με βάση την ηλικία της κάθε ομάδας χρηστών;
    - Ποιος πρέπει να είναι υπεύθυνος για τους τύπους του υλικού στο οποίο έχουν πρόσβαση οι χρήστες;

[1] Για περισσότερα σε σχέση με το θέμα βλ. HealLegal, 2014-2015. *Υπηρεσία Νομικής Συμβουλευτικής για Θέματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας* [online]. Available at: <http://lib2.uom.gr/heallegal3/index.php/sensitive-personal-data> [Προσπελάστηκε 11 Δεκεμβρίου 2014].

Κάθε βιβλιοθήκη οφείλει να εξετάζει προσεχτικά τις συνέπειες από την εφαρμογή των πολιτικών/κανονισμών/διαδικασιών της. Στην συγκεκριμένη περίπτωση αυτές οι συνέπειες αφορούν σε τυχόν άρνηση, περιορισμό ή άρση των ορίων/δυνατοτήτων στην πρόσβαση εκ μέρους του τελικού χρήστη/αποδέκτη. Εφόσον οδηγούν σε τέτοιους περιορισμούς οφείλουν:

- Να αναπτύσσονται και να εφαρμόζονται μέσα στο θεσμικό πλαίσιο που ισχύει για κάθε βιβλιοθήκη. Στην περίπτωση της Ελλάδας, αυτό περιλαμβάνει το Σύνταγμα της Ελλάδας, τον Κανονισμό του Οργανισμού του Ιδρύματος στο οποίο υπάγεται η βιβλιοθήκη, τη νομοθεσία σχετικά με τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, κ.τ.λ.
- Να βασίζονται στην αποστολή και τους στόχους της βιβλιοθήκης.
- Να επιβάλλουν περιορισμούς σε θέματα πρόσβασης ή στη χρήση πόρων της βιβλιοθήκης, υπηρεσιών ή υποδομών, όταν αυτοί οι περιορισμοί είναι απαραίτητοι για την επίτευξη του στόχου της βιβλιοθήκης και των στόχων της.
- Να εφαρμόζουν απαγορεύσεις ή περιορισμούς σε πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις που αυτό απαιτείται, ώστε να μην είναι αυτοί οι περιορισμοί πιο αυστηροί από όσο χρειάζεται, για την επίτευξη των στόχων.
- Να προσπαθούν να εξισορροπούν την σύγκρουση μεταξύ συμφερόντων και να μην ευνοούν την πλειονότητα, θυσιάζοντας τα ατομικά δικαιώματα ή επιτρέποντας σε μεμονωμένα ατομικά δικαιώματα να εμπλέκονται στα δικαιώματα της πλειονότητας για ελεύθερη και ισοδύναμη πρόσβαση στις πηγές, υπηρεσίες και υποδομές της βιβλιοθήκης.
- Να αποφεύγουν αυθαίρετες διακρίσεις μεταξύ ατόμων ή κατηγοριών χρηστών και να μην αποτρέπουν ή αρνούνται σε κάποιο άτομο το δικαίωμα του να χρησιμοποιεί τις πηγές, υπηρεσίες ή υποδομές της βιβλιοθήκης, βασιζόμενοι σε αυθαίρετες διακρίσεις, όπως προέλευση, ηλικία, κοινωνική τάξη ή απόψεις.

Οι βιβλιοθήκες πρέπει να αναπτύσσουν ένα πρόγραμμα διαρκούς εκπαίδευσης του προσωπικού, σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε θέματα που αφορούν στο θεσμικό πλαίσιο και στις αρχές στις οποίες στηρίζονται οι πολιτικές της βιβλιοθήκης, να κατανοούνται και να υιοθετούνται από το προσωπικό, ενώ το τελευταίο πρέπει να εκπαιδεύεται στην απόκτηση δεξιοτήτων και ικανοτήτων διαχείρισης δύσκολων περιπτώσεων έγκαιρα, άμεσα και με ευθύτητα. Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να περιλαμβάνει την εκπαίδευση του προσωπικού στην καλλιέργεια της ικανότητας κατανόησης των κοινωνικο-οικονομικών προβλημάτων, από τα οποία υποφέρουν κάποιες ομάδες χρηστών και ο στόχος είναι:.

- Να παρέχονται επαρκή εναλλακτικά μέσα/τρόποι πρόσβασης στην πληροφορία σε εκείνους των οποίων η συμπεριφορά έχει ως αποτέλεσμα την άρνηση ή τον περιορισμό της πρόσβασης στις πηγές, υπηρεσίες και υποδομές της βιβλιοθήκης.[1]

Είναι πολύ σημαντικό το προσωπικό της βιβλιοθήκης να αναλογίζεται κάθε φορά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που προκύπτουν από τη χρήση λογισμικών φιλτραρίσματος (filtering softwares) και να ενημερώνεται για την τρέχουσα τεχνολογία στον τομέα αυτό. Σύμφωνα με την ALA (2000)[2] η εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνολογίας στον έλεγχο των διαδικτυακών πηγών συνιστά μια μορφή λογοκρισίας. Η θέση αυτή υποστηρίζεται μεταξύ άλλων:

- Από την ατελή φύση της συγκεκριμένης τεχνολογίας μέχρι σήμερα.

[1]Adopted by the ALA, 1996-2014. *Guidelines for the development and implementation of policies, regulations and procedures affecting access to library materials, services and facilities*. [online] Available at: <http://www.ala.org/advocacy/intfreedom/statementspols/otherpolicies/guidelinesdevelopmentimplementation> [Προσπελάστηκε 17 Ιουλίου 2014].

[2]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά, βλ.: ALA, 1996-2014. *Intellectual freedom action areas.* [online] Available at: <http://www.ala.org/advocacy/intfreedom> [Προσπελάστηκε 17 Ιουλίου 2014].

- Από την ίδια την αποστολή των βιβλιοθηκών. Οι τελευταίες θεωρούνται χώροι συγκέντρωσης της γνώσης, όχι αποκλεισμού, είτε από τη γνώση, είτε από την πρόσβαση στην πληροφορία.
- Από το γεγονός, ότι οι παραγωγοί των φίλτρων μπορούν να επιβάλλουν τη δική τους άποψη στις κοινότητες.
- Από το γεγονός ότι οι παραγωγοί των φίλτρων συνήθως δεν αποκαλύπτουν ό,τι έχει ενδεχομένως αποκλειστεί.
- Από το γεγονός, ότι τα κριτήρια αποκλεισμού που εφαρμόζονται είναι αμυδρώς ή όχι σαφώς διατυπωμένα.
- Από το γεγονός, ότι η μεγάλη πλειονότητα των Διαδικτυακών πηγών είναι πληροφοριακά χρήσιμη. Η χρήση των φίλτρων μπορεί να επιφέρει αποκλεισμό και ωφέλιμων πληροφοριακά πηγών.
- Από το γεγονός, ότι η χρήση των φίλτρων έχει οριζόντια εφαρμογή για όλες τις διαδικτυακές πηγές, χωρίς να χρησιμοποιεί κριτήρια, όπως η ηλικία και το επίπεδο ωριμότητας μεμονωμένων χρηστών.
- Τέλος, από το γεγονός, ότι ο ρόλος των βιβλιοθηκονόμων είναι να παρέχουν συμβουλές και βοήθεια σε σχέση με την επιλογή των πληροφοριακών πηγών. Μόνο οι γονείς έχουν το δικαίωμα να περιορίσουν την πρόσβαση στα παιδιά τους και μόνο στα παιδιά τους, σε πηγές της βιβλιοθήκης, περιλαμβανομένου και του διαδικτύου. Οι βιβλιοθήκες δεν μπορούν να «παίζουν» τον ρόλο του γονέα/κηδεμόνα σε θέματα πρόσβασης.

- Ισοδύναμες υπηρεσίες και πρόσβαση. Οι βιβλιοθήκες έχουν δεσμευτεί στην παροχή ελεύθερης πρόσβασης σε υπολογιστές, αλλά τι γίνεται με θέματα που σχετίζονται με άλλες υπηρεσίες, όπως εκτυπώσεις/αναπαραγωγή;
  - Η χρέωση τέτοιων υπηρεσιών υπάρχει ενδεχόμενο να στέκεται εμπόδιο στην επαρκή εξυπηρέτηση και χρήση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης από τα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα;
  - Πνευματική Ιδιοκτησία. Ένα ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα άρρηκτα συνδεδεμένο τόσο με την έννοια της αξιολόγησης, όσο και με την έννοια της ηθικής της πληροφορίας αποτελεί η Πνευματική Ιδιοκτησία και η Διανοητική Ιδιοκτησία.[1] Η πληροφορία σε προηγούμενους χρόνους ήταν πολύ εύκολο να ταυτιστεί με τον πνευματικό δημιουργό της. Σήμερα τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Οι πληροφορίες προσφέρονται ανώνυμα. Οι πληροφορίες προσφέρονται από ομάδες που σχετίζονται με ιδρύματα, οργανισμούς, κ.τ.λ. Η οποιαδήποτε πληροφορία είναι πολύ εύκολο να γίνει αντικείμενο επεξεργασίας, αντιγραφής, διασύνδεσης και τροποποίησης. Κάποιες πληροφορίες από την άλλη είναι ακριβείς. Πώς μπορούμε να διακρίνουμε υπό αυτές τις συνθήκες την πνευματική ιδιοκτησία της πληροφορίας; Σύμφωνα με τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας και την Υπηρεσία Νομικής Συμβουλευτικής για Θέματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας δίνονται οι εξής ορισμοί αναφορικά με το τι σημαίνει πνευματική ιδιοκτησία και διανοητική ιδιοκτησία. Σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 18 του Ν.2557/1997 *«ο διεθνής όρος "propriete intellectuelle"/"intellectual property" αποδίδεται στην ελληνική γλώσσα με τον όρο "διανοητική ιδιοκτησία". Η διανοητική ιδιοκτησία περιλαμβάνει τόσο την πνευματική ιδιοκτησία ("propriete litteraire et artistique"/"droit d' auteur"/"copyright") και τα συγγενικά δικαιώματα όσο και τη βιομηχανική ιδιοκτησία ("propriete industrielle"/"industrial property"), όπως εφευρέσεις, υποδείγματα χρησιμότητας, δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών, σήματα,*

[1] Βλ. Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ) και Νόμος 2121/1993. [online] Available at: <http://www.opi.gr/index.php/2013-10-03-12-24-10/2121-1993> [Προσπελάστηκε 4 Ιουνίου 2014].

βιομηχανικά σχέδια και προστατευόμενες γεωγραφικές ονομασίες προέλευσης. Στη διανοητική ιδιοκτησία υπάγονται τα δικαιώματα που προκύπτουν από τη δημιουργία ενός προϊόντος του νου, το οποίο αποτελεί άυλο περιουσιακό στοιχείο» (ΟΠΙ, 2014).

Η δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφορία συνδέεται με μια σειρά από ζητήματα, όπως:

- Αν τα νέα επιστημονικά ευρήματα περιορίζονται με τέτοιο τρόπο έτσι, ώστε οι σημερινοί ερευνητές να μην μπορούν να έχουν πρόσβαση σχετικά εύκολα και γρήγορα σε αυτά, πώς μπορεί να διασφαλιστεί η εξέλιξη της έρευνας;
- Η ηλεκτρονική αλληλογραφία ως πληροφορία θεωρείται άξια διατήρησης/διάσωσης;
- Βάσει ποιων κριτηρίων θεωρούνται ή όχι οι ιστοσελίδες άξιες διατήρησης, π.χ. για ιστορικούς λόγους; Ποιος λαμβάνει τις αποφάσεις για το ποιες σελίδες θα διατηρηθούν, για τον χώρο αποθήκευσης αυτών και για τα δικαιώματα πρόσβασης σε αυτές;
- Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι οι ιστοσελίδες δημιουργούνται και παύουν να υπάρχουν με απίστευτη ταχύτητα, πώς μπορεί να διασφαλιστεί η αντίστοιχη ταχύτητα αποθήκευσης/διατήρησης της πληροφορίας που αυτές εμπεριέχουν;
- Προβλέπεται μελλοντικά κάποιο είδος αποθήκης για μη ενεργές ιστοσελίδες, ώστε να μπορούν αυτές κάποια στιγμή να ανακτηθούν,
- Υπάρχει πρόβλεψη σε διεθνές επίπεδο για τη διαχείριση της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και των λοιπών ηλεκτρονικών δραστηριοτήτων/δράσεων;
- Προβλέπεται οι συγγραφείς να συνδιαμορφώνουν/συμμετέχουν στις αποφάσεις που σχετίζονται με τους υπεύθυνους διατήρησης ή με τους χώρους αποθήκευσης των δεδομένων τους;
- Τι είδους εξοπλισμός/υποδομές προβλέπεται να χρησιμοποιούνται για τη διασφάλιση της πρόσβασης στα διαθέσιμα ηλεκτρονικά αρχεία;
- Υπάρχει πρόβλεψη διασφάλισης δυνατότητας πρόσβασης σε περίπτωση αλλαγής των τεχνολογικών μέσων και υποδομών;
- Ποιος θεωρείται υπεύθυνος για τη διατήρηση, αποθήκευση και παροχή πρόσβασης στην πληροφόρηση που παράγεται σήμερα;
- Υπάρχει βούληση να δημιουργηθεί ενδεχομένως μια νέα κυβερνητική υπηρεσία ή φορέας, ο οποίος θα επιφορτιστεί με την ευθύνη της συλλογής, διατήρησης και παροχής πρόσβασης σε πληροφορίες διαθέσιμες σε ηλεκτρονική μορφή;
- Οι βιβλιοθήκες θα περιληφθούν στους χώρους αποθήκευσης των νέων πληροφοριακών μορφών;
- Τι θα γίνει με τις πληροφορίες που προέρχονται από άλλες χώρες;
- Υπάρχει πρόβλεψη να οριστεί κάποιος φορέας ως διεθνής σταθμός συλλογής των ηλεκτρονικών πληροφοριακών πηγών;
- Οι κυβερνήσεις μέχρι ποιον βαθμό διαμορφώνουν ή/και λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με το τι θα διατηρηθεί για χρήση στο μέλλον και τι όχι; Και αυτό πώς επιδρά στην αναδρομική πληροφόρηση, π.χ. ιστορική έρευνα;
- Προβλέπεται ο ορισμός κριτηρίων και η θέσπιση αρχών, βάσει των οποίων θα υποβληθούν σε διαχείριση όλα τα παραπάνω ζητήματα;

Είναι φανερό ότι υπάρχουν πολλά ερωτήματα σχετικά με την ηλεκτρονική πληροφορία τα οποία δε μπορούν ακόμη να απαντηθούν. Είναι σχεδόν σίγουρο, ότι αξιόλογες πληροφορίες θα χαθούν και τώρα και στο μέλλον, γιατί δεν υπήρχε και δεν υπάρχει ακόμη, σε αρκετές περιπτώσεις, πρόβλεψη για τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών για τη συλλογή, αποθήκευση και πρόσβαση στην πληροφορία που παράγεται, διακινείται και διαχέεται ηλεκτρονικά, σε βάθος χρόνου. Κάποιες θα σωθούν από τύχη ή κατά λάθος, κάποιες βάσει θεσμικού πλαισίου, κάποιες άλλες χάριν στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Προς το

παρόν τα ερωτήματα είναι περισσότερα από τις απαντήσεις και τις λύσεις σε σχέση με τα προβλήματα που έχουν ανακύψει στη σύγχρονη Εποχή της Πληροφορίας

- Ένας εξίσου σημαντικός και σχετιζόμενος με την αξιολόγηση της πληροφορίας από την μια και την πνευματική ιδιοκτησία από την άλλη, όρος είναι και η λογοκλοπή. Η *λογοκλοπή (plagiarism)* αφορά στην κλοπή της πνευματικής ιδιοκτησίας. Στα κολέγια, πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα η λογοκλοπή ορίζεται σύμφωνα με τον κώδικα ακαδημαϊκής δεοντολογίας (code of academic integrity) που διέπει τον εκάστοτε φορέα/οργανισμό. Πολλά ιδρύματα έχουν πολύ αυστηρές οδηγίες και ποινές για όσους *«πέφτουν»* στο συγκεκριμένο παράπτωμα. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει αλλάξει τον τρόπο που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τις πληροφορίες και έχει καταστήσει δύσκολη την αναγνώριση του συγγραφέα και πολύ εύκολο τον δανεισμό πληροφοριών χωρίς αναφορά στην προέλευση της πληροφορίας. Είναι σημαντική η γνώση εκ μέρους του τελικού αποδέκτη/χρήστη της πληροφορίας της έννοιας της λογοκλοπής και πώς μπορεί αυτή να την αποφύγει ή πώς ο εντοπισμός της μπορεί να αποβεί χρήσιμος στην απόρριψη μιας πηγής ως μη έγκυρης.. Δεν είναι λίγοι οι χρήστες πληροφοριών που δεν έχουν κατανοήσει τον όρο ή τη σημασία του. Κάποιοι έχουν μια ασαφή άποψη, ως προς το πώς συνδέεται η λογοκλοπή ως έννοια με την αξιολόγηση της πληροφορίας και από πού προκύπτει ότι έχει διαπραχθεί λογοκλοπή εκ μέρους του συγγραφέα/δημιουργού/παραγωγού της πληροφορίας. Αρκετοί εκ των μουσικών γνωρίζουν ότι μπορούν να χρησιμοποιούν ελεύθερα πληροφορίες που θεωρούνται ως *«κοινή γνώση»* ή οι οποίες ανήκουν στον Δημόσιο Τομέα (Public Domain) χωρίς καμιά χρήση βιβλιογραφίας/παράθεσης/αναφοράς, ωστόσο οι περισσότεροι δεν έχουν διαμορφώσει μια ξεκάθαρη άποψη ως προς το τι θεωρείται κοινή γνώση (common knowledge) ή από πού μπορούν να αντλούν με ασφάλεια υλικό που ανήκει στον Δημόσιο Τομέα και συνεπώς δεν υπάγεται στον νόμο περί πνευματική ιδιοκτησίας (π.χ. έντυπη μουσική που έχει δημοσιευθεί πριν το 1900). Τείνουν να θεωρούν ότι η λογοκλοπή αφορά μόνο σε έντυπα μέσα (βιβλία, περιοδικά). Είναι επομένως απαραίτητη η εξοικείωση των χρηστών με έννοιες και διαδικασίες χρηστής χρήσης και διαχείρισης της πληροφορίας και επιτακτική η ανάγκη της διαρκούς ενημέρωσης τους, όσον αφορά στο ισχύον νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο που σχετίζεται με την πνευματική ιδιοκτησία και διανοητική ιδιοκτησία, εντός και εκτός εθνικών ορίων.

Το προφανές ερώτημα που προκύπτει είναι: «Πώς ξέρει ένας συγγραφέας/δημιουργός/παραγωγός πληροφορίας πότε πρέπει να παραθέσει τη βιβλιογραφία που έχει χρησιμοποιήσει για την εργασία του;» Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει σε κάθε χώρα, η μόνη περίπτωση στην οποία μπορεί κάποιος να μην παραθέσει αναφορές για τις πηγές του είναι, όταν αυτές βασίζονται στην κοινή γνώση (common knowledge). Ως κοινή γνώση (common knowledge) *ορίζεται «κάθε αλήθεια, μη περιορισμένη σε στενά γεωγραφικά όρια, τεκμηριωμένη και αποδεκτή από ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο».*[1]

Στο πλαίσιο διαχείρισης ερευνητικών ζητημάτων και τεκμηρίωσης/απόδειξης αυτών οι μουσικοί (θεωρητικοί-εκτελεστές) οφείλουν να αναγνωρίσουν τη σημασία της έγκυρης πληροφορίας και των χαρακτηριστικών αυτής, καθώς και την επιστημονική αξία (οφέλη και μειονεκτήματα) τόσο των έγκυρων, συνδρομητικών, πληροφοριακών πηγών, όσο και των ελεύθερων πηγών, που καλούνται να χρησιμοποιούν σε όλα τα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας, είτε ως αποτέλεσμα προσωπικής επιλογής, είτε καθ' υπόδειξη του διδάσκοντα.

[1]Μ.τ.Σ. Η *κοινή γνώση* είναι γνωστή σε όλους ή σχεδόν όλους, όσους εμπλέκονται/συνδέονται /σχετίζονται με την κοινότητα εντός της οποίας ένας όρος χρησιμοποιείται. *"**Common knowledge** is knowledge that is known by everyone or nearly everyone, usually with reference to the community in which the term is used."* Βλ. <http://en.wikipedia.org/wiki/Common_knowledge> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].

Ένα εύλογο ερώτημα που προκύπτει σε σχέση με τη διαχείριση και προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, εντός του χώρου των βιβλιοθηκών, στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον παραγωγής και διακίνησης της πληροφορίας είναι:

- Ποιες είναι οι ευθύνες που αναλογούν στους βιβλιοθηκονόμους;

Η συνεργασία με τους χρήστες και η προσπάθεια να κατανοήσουν αυτοί την διαφορά μεταξύ του «τι είναι δυνατό» και «τι είναι ηθικά σωστό ή νόμιμο» είναι απαραίτητη. Είναι επίσης απαραίτητη η αναγνώριση της λογοκλοπής ως ενός ευρέως διαδεδομένου φαινομένου και η διαρκής ενημέρωση του προσωπικού των βιβλιοθηκών σε σχέση με θέματα του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για την πνευματική ιδιοκτησία, εντός και εκτός εθνικών ορίων, αλλά και η διαρκής ενημέρωση των χρηστών αναφορικά με τα παραπάνω.[1]

Παραδοσιακές πηγές αναφοράς για μουσικούς ερευνητές

Οι φοιτητές μουσικής (θεωρητικοί-εκτελεστές) εκπαιδεύονται, παράλληλα με όλα τα παραπάνω, στην απόκτηση δεξιοτήτων σε σχέση με συγκεκριμένες παραδοσιακές έντυπες πηγές αναφοράς που περιέχουν μουσικές πληροφορίες. Στην εκπαίδευση περιλαμβάνονται οι εξής πηγές:

1. Ανθολογίες τραγουδιών.
2. Λεξικά
3. Θεματικοί κατάλογοι. Αυτοί χρησιμοποιούνται στο στάδιο ταύτισης του έργου ενός συνθέτη (oeuvre). Οι κατάλογοι είναι οργανωμένοι είτε με χρονολογική σειρά, είτε με είδος σύνθεσης. Πολλοί από αυτούς τους καταλόγους παρέχουν πρότυπο σύστημα αρίθμησης για τα έργα των συνθετών, με τον αριθμό έργου (opus number). Για παράδειγμα οι αριθμοί με κωδικό BWV (Bach-Werke-Verzeichnis) για τον J. S. Bach και οι αριθμοί του Köchel για τον Mozart έχουν αντληθεί από τους πρότυπους θεματικούς καταλόγους που έχουν διαμορφωθεί γι' αυτούς τους συνθέτες.
4. Παλαίτυπα–Πρώτες και πρώιμες μουσικές εκδόσεις.

Η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα χειρόγραφα και τις πρώιμες μουσικές εκδόσεις ξεκίνησε από τον Robert Eitner, ο οποίος δημοσίευσε το *Quellen Lexikon* στις αρχές του 20ου αι. (Eitner and Springer, 1903).[2]

Από τις παραπάνω παραδοσιακές πηγές θα μας απασχολήσουν οι δύο τελευταίες στις οποίες εκπαιδεύονται περισσότερο οι μουσικοί ερευνητές, δεδομένου ότι είναι εξαιρετικής σημασίας η κατανόηση της χρήσης αυτών στην μουσική έρευνα.

Θεματικοί κατάλογοι

Για μεγάλο χρονικό διάστημα την κύρια μέθοδο πρόσβασης στις μουσικές πληροφορίες αποτελούσαν οι θεματικοί κατάλογοι. Οι θεματικοί κατάλογοι ως έντυπα ευρετήρια εμφανίστηκαν για πρώτη φορά το 1762 και είχαν περισσότερο διαφημιστικό χαρακτήρα (Coral, 1973).[3] Μέσω αυτών οι λόγιοι/ακαδημαϊκοί αναζητούσαν βιβλιογραφικές πληροφορίες σχετικά με το έργο ενός συνθέτη.[4] Υπήρχαν επίσης μεταξύ αυτών συλλογές ανώνυμων (ακέφαλων) έργων ή συλλογικοί τόμοι, κ.τ.λ. Κάθε τύπος καταλόγου

[1]Βλ. επίσης: AlA, 2014. < http://www.districtdispatch.org/2014/01/fair-use-necessary-exception-libraries-educators/> και < http://www.ala.org/advocacy/copyright> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].

[2]Eitner, R., and Springer, H. W., 1903. *Biographisch-bibliographisches Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten der christlichen Zeitrechnung bis zur Mitte des neunzehnten Jahrhunderts* (Vol. 8). Breitkopf & Hærtel.

[3]Coral, L., 1973. The historical development of the thematic catalogue. In: Bradley, C. J., 1973. *Reader in music librarianship*. Washington, D.C.: Microcard Editions Books. pp.185-192.

[4]Το 1954 δημοσιεύθηκε από την MLA *"A checklist of thematic catalogues" prepared by the Committee on Thematic Indexes"*, η οποία περιελάμβανε 362 τεκμήρια, από τα οποία τα 129 ήταν κατάλογοι μεμονωμένων έργων ή συλλογικών τόμων με έργα πολλών συνθετών, κατάλογοι βιβλιοθηκών, κατάλογοι εκδοτών, κ.τ.λ.

εξυπηρετούσε έναν συγκεκριμένο σκοπό. Τα θεματικά αρκτικά[1] στους έντυπους καταλόγους των βιβλιοθηκών είναι πολύ σπάνια. Κάποιες μόνο βιβλιοθήκες στη δεκαετία του '70 μπορούσαν να ανταποκριθούν στο πρόσθετο κόστος του να συμπεριλάβουν τα έργα τους σε έντυπο κατάλογο.[2] Οι κατάλογοι των εκδοτών είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς αποτελούσαν την πρώτη μορφή έντυπου θεματικού καταλόγου και ήταν οι πρώτοι, οι οποίοι περιείχαν σημειώσεις του θεματικού υλικού στους τίτλους τους.

Ο πρώτος γνωστός έντυπος θεματικός κατάλογος είναι εκείνος του εκδοτικού οίκου Johann Gottlob Immmanuel Breitkopf (Leipzig, 1762).[3] Από τον 18ο αιώνα ξεκίνησε μια περίοδος, κατά την οποία η μουσική αποτέλεσε μέσο ψυχαγωγίας, όχι μόνο των ευγενών, αλλά και της μεσαίας τάξης. Ο συγκεκριμένος κατάλογος αντανακλά τις κοινωνικές αλλαγές, οι οποίες συνέβαλλαν στη διάδοση της μουσικής και στην ευρεία εξάπλωση της στην κοινωνική ζωή, καθώς και στη διεύρυνση της πέρα από τα στενά όρια της αυτοκρατορικής αυλής και της εκκλησίας.

Ο επόμενος θεματικός κατάλογος και ο πρώτος που περιελάμβανε περιεχόμενα εκδόθηκε από τον J. J. & B. Hummel[4] στο Άμστερνταμ.[5]

Οι χρονολογίες δημοσίευσης του ποικίλλουν μεταξύ 1788 και 1768-1770, έφερε δε τον τίτλο "*Catalogue thematique ou commencement de touttes les ouvres de musique qui sont du prope fond de J.J. et B. Hummel*" και είχε ως σκοπό να βοηθήσει τον ερασιτέχνη μουσικό να κατανοήσει κατά πόσο το έργο, το οποίο παρουσιαζόταν σε αυτόν ως καινούριο, ήταν όντως καινούριο ή επρόκειτο για αναδημοσίευση. Αυτός ο κατάλογος μαζί με τους καταλόγους του Breitkopf ήταν αποτέλεσμα της προσπάθειας συγκεκριμένων εκδοτικών οίκων να προωθήσουν το εμπόρευμα τους προς πώληση. Το γεγονός ότι ο Hummel θεώρησε απαραίτητο να προσδιορίσει τον όρο "*Catalogue thematique*" στον τίτλο του έργου, δείχνει ότι όχι μόνο επρόκειτο για νέο όρο, αλλά κι ότι ήταν δυνατόν αυτός ο όρος να έχει δύο σχετιζόμενες μεν, μη ταυτόσημες δε σημασίες. Ως θέμα=theme έχει οριστεί *«το κύριο μελωδικό χαρακτηριστικό γνώρισμα σε μια σύνθεση, το οποίο διαφέρει από το θέμα "subject": ως προς το μέγεθος του είναι μεγαλύτερο σε έκταση, πληρέστερο και με μεγαλύτερο αριθμό εισαγωγικών μουσικών μέτρων»* (Deutsch, 1951).[6]

Η χρήση του όρου theme, ως δεύτερο συνθετικό του όρου *κατάλογος*, διαμορφώνει τη δεύτερη σημασία του όρου, καθώς υποδηλώνεται η χρήση αρκτικών (incipits) ή εναρκτήριων μοτίβων μουσικών συνθέσεων στον κατάλογο. Τα incipits αποτελούνταν συνήθως από 3 ή 4

---

[1]Incipit= Λατινικής προέλευσης. Σημαίνει *«αυτό που ξεκινάει». Στην ελληνική γλώσσα μεταφράζεται ως «Αρκτικός (γραμματική) ή αρχικός».* Πρόκειται για εισαγωγικές λέξεις στην αρχή κάποιων μεσαιωνικών τεκμηρίων ή πρώιμων εκδόσεων. Όσον αφορά στη μουσική, πρόκειται για τα πρώτα μουσικά μέτρα ενός κομματιού ή σύνθεσης. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμα στη μουσική, δεδομένου ότι μπορούν πολύ πιο εύκολα συγκριτικά με τον τίτλο, να υπενθυμίσουν στον αναγνώστη το έργο στο οποίο αναφέρονται. Τα μουσικά αρκτικά (incipits) εμφανίζονται και σε μουσικούς καταλόγους και σε πίνακες περιεχομένων πολύτομων έργων. Στη χορωδιακή μουσική, θρησκευτικά ή κοσμικά κομμάτια πριν τον 20ό αιώνα έφεραν ως τίτλο αρκτικό (incipit) κείμενο. Για παράδειγμα, λατινικές μεταγραφές των βιβλικών ψαλμών που χρησιμοποιούνται ως προσευχές στην διάρκεια της λειτουργίας φέρουν ως τίτλο την πρώτη λέξη ή λέξεις του κειμένου. Το αντίθετο του είναι η λέξη *desinit = τελευταίες λέξεις* του κειμένου, τραγουδιού ή ποιήματος.

[2] Συνήθως τα αρκτικά προσθέτονταν χειρωνακτικά στους δελτιοκαταλόγους των βιβλιοθηκών στις ΗΠΑ, στις αρχές του 20ου αιώνα και αυτό κυρίως αφορούσε σε εκείνα τα έργα, τα οποία δεν είχαν διακριτό τίτλο ή αριθμό έκδοσης.

[3]Οι πρώτοι θεματικοί κατάλογοι ήταν πιθανόν χειρόγραφα του 18ου και 19ου αιώνα, τα οποία περιείχαν ταξινομημένα γρηγοριανά μέλη, σύμφωνα με τη μουσική κλίμακα ή τόνο στον οποίο ήταν γραμμένα.

[4]Johann Julius & Burchard Hummel, 1750's.

[5]Βλ. Matthaus, W., 1974. J. J. & B. Hummel Music-Publishing and thematic catalogues by Carl Johansson; Johann Andre Musikverlag zu Offenbach am Main: Verlangsgeschichte und Bibliographie 1772-1800. *Journal of the American Musicological Society*, 27(3), pp.530-532. Available at: <http://www.jstor.org/stable/830379 > [Προσπελάστηκε 3 Ιανουαρίου 2014].

[6]Βλ. Deutsch, O. E., 1951. Theme and variations. *The Music Review*, 12, p.68.

μέτρα της πρώτης φωνής και περιελάμβαναν το μουσικό κλειδί (clef), τον οπλισμό (key signature), το μέτρο, οποιεσδήποτε ενδείξεις ύφους και ρυθμού, και όπου υπήρχε, το όργανο με το οποίο εκτελείτο το κομμάτι. Παράλληλα, η χρήση του όρου *«θεματικός»* στον τίτλο ενός ευρετηρίου υποδήλωνε τη χρήση μουσικών αποσπασμάτων μέσα στον κατάλογο.

Υπήρχαν τρεις (3) ακόμη εκδοτικοί κατάλογοι τον 18ο αιώνα, οι οποίοι περιελάμβαναν μουσικά θέματα: του Christian Ulrich Ringmacher του 1773,[1] του Christian Gottfried Thomas του 1779,[2] και του J. Bland το έργο "*Catalogues of Subjects or Beginnings of the Several Works, 1790–1793.*"[3] Από τη στιγμή που αυτοί οι κατάλογοι προορίζονταν να βοηθήσουν τον μουσικό να αποφασίσει το είδος μουσικής που επιθυμούσε να αγοράσει, ήταν ταξινομημένοι ή ευρετηριασμένοι ανά συνθέτη και συνήθως ανά μουσική μορφή (φόρμα). Οι εκδοτικοί κατάλογοι του 18ου αιώνα, εκ των οποίων πολύ λίγοι έχουν διασωθεί, λειτουργούσαν ως αρχείο συνθέσεων σε κάποιες περιπτώσεις, αλλά και ως δευτερογενή εργαλεία αναγνώρισης της αυθεντικότητας των έργων. Περισσότερο σημαντικοί από ιστορικής άποψης είναι οι θεματικοί κατάλογοι έργων συγκεκριμένων συνθετών, οργανωμένοι με χρονολογική σειρά. Τέτοιοι κατάλογοι είναι ο κατάλογος των έργων του Mozart (Köchel)[4] και ο κατάλογος των έργων του Haydn του Hoboken,[5] από τους πιο γνωστούς. Κάποιοι άλλοι, όπως ο κατάλογος έργων του Purcell του Zimmerman[6] χρησιμοποιούν ως τρόπο οργάνωσης του καταλόγου τη μουσική μορφή (sonata, concerto), την ενορχήστρωση ή το κλειδί. Αυτοί οι κατάλογοι θεωρούνται χρήσιμοι στον βιβλιοθηκονόμο, ο οποίος έχει μπροστά του το τεκμήριο και θέλει να επιβεβαιώσει τον ομοιόμορφο τίτλο ή τις βιβλιογραφικές πληροφορίες που αναζητά ένας ακαδημαϊκός/λόγιος/ερευνητής. Ο ερευνητής από την άλλη που γνωρίζει μόνο τη μελωδία δεν θεωρεί τον χρονολογικό κατάλογο τόσο χρήσιμο. Προκειμένου να βοηθηθεί ο ερευνητής, επινοήθηκαν κατά καιρούς κατάλογοι με διάφορα έξυπνα συστήματα από σχηματικά τονικά γραφήματα (shaped pitch graphs), ώστε να μπορεί να εντοπιστεί ο τίτλος του θέματος, χωρίς να χρειάζονται, πέρα από το όνομα του συνθέτη,[7] περισσότερα στοιχεία.

Μεταξύ των πρώιμων καταλόγων των έργων μεμονωμένων συνθετών συγκαταλέγεται και ο χειρόγραφος ημερολογιακός θεματικός κατάλογος των έργων του W. A. Mozart, από τις 9-2-1784 μέχρι τις 15-11-1791, έναν μήνα πριν το θάνατο του. Το χρονολογικό σχήμα οργάνωσης, το οποίο εφαρμόστηκε από τον Mozart στον κατάλογο του, ο οποίος δημοσιεύθηκε το 1805, αποτέλεσε πρότυπο για τους περισσότερους πρώιμους θεματικούς καταλόγους των έργων των συνθετών.

Η βασική ιδέα της χρονολογικής οργάνωσης των θεματικών καταλόγων αναπτύχθηκε την εποχή του ρομαντισμού. Οι δημιουργοί (συνθέτες), φαίνονται να έχουν συνειδητοποιήσει τον ιστορικό ρόλο που διαδραματίζουν στα κοινωνικά δρώμενα, για παράδειγμα ο Beethoven ήταν ο πρώτος συνθέτης που έδωσε συστηματική αρίθμηση (opus number) στα έργα του.[8] Με τον ερχομό του 19ου αιώνα εμφανίστηκαν πολλοί κατάλογοι με έργα μεμονωμένων συνθετών. Ένας μεγάλος αριθμός απ' αυτούς δημοσιεύθηκαν από τον εκδότη Breitkopf und Härtel, ο οποίος είχε αναλάβει τη δημοσίευση των πρώιμων εκδόσεων του συνολικού έργου

[1]Brook, S. B. and Ringmacher C. U. eds., 1773. *The Ringmacher Catalogue.* s.l.: s.n.
[2]Thomas, C. G., 1779. *Das musikalischen summarischen Verzeichnisses Erster Nachtrag*. Leipzig: s.n.
[3]Βλ. Brook, B. S., and Viano, R. J., 1997. *Thematic catalogues in music: an annotated* bibliography. 2nd ed. London: Pendragon Press.
[4]Köchel, L. R. von.1862. *Chronologisch-thematisches Verzeichniss sämmtlicher Tonwerke Wolfgang Amadeus Mozart's*. Leipzig: Breitkopf & Härtel.
[5]J. Haydn, 1957. *Thematisch-bibliographisches Werkverzeichnis*. s.l.: s.n.
[6]Zimmerman, F. B., 1963. *Henry Purcell 1659–1695: An Analytical Catalogue of his Music*. London: Macmillan.
[7]Βλ. McAll, M. D., 1962. *Melodic Index to the Works Johann Sebastian Bach* . New York: C. F. Peters.
[8]Βλ. Sabin, R. ed., 1964. ICMM *International Cyclopedia of Music and Musicians*. 9th ed. New York: Dodd, Mead and Co.

πολλών συνθετών. Από εκείνη τη στιγμή και μετά καθιερώθηκε η έκδοση τέτοιου είδους θεματικών καταλόγων. Ένας από του πρώτους θεματικούς καταλόγους των έργων ενός μεμονωμένου συνθέτη είναι ο οδηγός *"Pleyel's Eighth Quintet"* (1789), ο οποίος εκδόθηκε από τον βιεννέζο εκδότη Artaria[1] με τη μορφή πρόσθετης σελίδας στην έκδοση. Άλλος κατάλογος είναι εκείνος του Hoffmeister, ο οποίος περιελάμβανε όλα τα έργα του για φλάουτο, το 1800. Το 1805 ο J. A. Andre, ο οποίος συνέβαλλε, ώστε να επιβληθεί από τον Alois Senefelder[2] η λιθογραφική διαδικασία ως μέθοδος εκτύπωσης, εξέδωσε μια λιθογραφική έκδοση του χειρόγραφου καταλόγου του Mozart. Το 1819 δημοσιεύθηκε ένας κατάλογος έργων του Beethoven μέχρι το Opus 102.[3] Για τα επόμενα τριάντα χρόνια υπήρξε μια συνεχής έκδοση καταλόγων έργων μεμονωμένων συνθετών, πολλά από τα οποία σήμερα θεωρούνται ως μη άξια αναφοράς από τους ακαδημαϊκούς/λόγιους/ερευνητές και το κοινό, παρ' όλα αυτά αντανακλούν το γνήσιο και την αισθητική της συγκεκριμένης εποχής. Αυτοί οι κατάλογοι περιλαμβάνουν ονόματα, όπως Moscheles,[4] Gelinek[5] και Fesca.[6] Η δημοσίευση πλήρων εκδόσεων με έργα συνθετών ξεκίνησε το 1850 και από τότε υπάρχει στενή σχέση μεταξύ των θεματικών καταλόγων και της δημοσίευσης συλλογών μουσικών έργων.

Η ανάπτυξη της ακαδημαϊκής έρευνας στον τομέα της μουσικής ξεκίνησε από την Γερμανία. Η πρώτη έδρα μουσικολογίας σε πανεπιστημιακό ίδρυμα δημιουργήθηκε στο Βερολίνο το 1826. Οι πρώτοι γερμανοί μουσικολόγοι συνέβαλλαν στη διαμόρφωση και επιμέλεια των πρώτων, ευρείας θεματικής κάλυψης, καταλόγων. Ο κατάλογος των έργων του Mozart (*Köchel Chronologisches-thematisches Verzeichnis, Breitkopf & Härtel, 1862*), έθεσε πολύ υψηλές προδιαγραφές, τις οποίες μόνο λίγοι κατάλογοι από όσους εκδόθηκαν τα επόμενα 40 χρόνια, μπόρεσαν να προσεγγίσουν. Ο συγκεκριμένος κατάλογος περιελάμβανε με κάθε θέμα την τοποθεσία του αυτόγραφου του, λεπτομέρειες αναφορικά με τις πρώτες εκδόσεις, καθώς και βιβλιογραφία σχετική ή σχετιζόμενη με τα έργα. Ο Köchel προσπάθησε να οργανώσει τον κατάλογο με χρονολογική σειρά και στήριξε το έργο του, εν μέρει, σε ένα χειρόγραφο κατάλογο έργων του Mozart. Ο Köchel έδωσε σε καθένα από τα έργα του Mozart έναν διακριτό αριθμό ταυτοποίησης, ο οποίος σήμερα είναι γνωστός σε κάθε μουσικό. Ωστόσο, στην αναθεωρημένη έκδοση του καταλόγου του από τον Alfred Einstein[7] δεν διατηρήθηκαν στο ακέραιο οι αρχικά δοσμένοι αριθμοί, καθώς αναταξινομήθηκαν τα έργα, προκειμένου να ακολουθηθεί η σύγχρονη (της εποχής) τάση στην έρευνα. Συνεπώς, πολλά από τα έργα του Mozart φέρουν δύο (2) διακριτούς αριθμούς, οι οποίοι περισσότερο προκαλούν σύγχυση, παρά βοηθούν τον ερευνητή.

Η επόμενη έκδοση, η οποία προσέφερε ένα ακόμη στοιχείο στο εργαλείο του θεματικού καταλόγου ήταν του F. W. Jähns, Karl Maria von Weber,[8] ο οποίος μπορεί να μην ήταν τόσο λεπτομερής ως προς τα βιβλιογραφικά στοιχεία, όσο του Köchel, ωστόσο περιείχε λεπτομέρειες σχετικά με την εκτέλεση κι αποτελεί εξαιτίας αυτού, μια σημαντική πληροφοριακή πηγή κι όχι έναν απλό θεματικό κατάλογο.

Στα τέλη του 19ου αιώνα εμφανίστηκαν οι κατάλογοι των έργων του Bach, του Beethoven, του Tchaikovsky, του Chopin, του Glinka και του Schubert. Όλοι τους προσπαθούσαν να φθάσουν σε πληρότητα και λεπτομέρεια του έργο του Köchel. Ωστόσο,

---

[1]Artaria, 1789. *Catalogue thématique* of *Pleyel's chamber works:* Vienna: Artaria.
[2]Johann Alois Senefelder, 1771 –1834. Επινόησε την λιθογραφική μέθοδο το 1796.
[3]Βλ. Beethoven, L. van., 1819. *Cello sonata No. 5, Op. 102, No. 2*. 2nd ed. Vienna: Artaria.
[4]Βλ. Moscheles, I., 1825. *Catalogue thematique des ouvrages d'Ignace* Moscheles, Leipzig: Probst.
[5]Βλ. Gelinek, J., 1820? *Thematisches Verzeichnis der Variationen des Abbe Gelink für das Pianoforte von No.1 bis 100*. Offenbach: A. Andre.
[6]Βλ. Fesca, F. E., 1810. *Catalogue thematique des ouvrages … des quintetti et quattors.* Paris: S. Richault.
[7]Einstein, A., 1937. *Ludwig Ritter von Köchel, Mozart thematisches Verzeichnis*. 3rd ed. Leipzig: Breitkopf und Härtel.
[8]Βλ. Jähns, F. W., 1871. *Carl Maria von Weber in seinen Werken: chronologish-thematisches Verzeichnis seiner sämmtliche Compositionen*. Berlin: s.n.

για τους περισσότερους από τους προαναφερθέντες συνθέτες, αυτός ο στόχος επιτεύχθηκε γύρω στα μέσα του 20ου αιώνα.

Όλοι οι θεματικοί κατάλογοι του 20ού αιώνα ακολούθησαν το πρότυπο του καταλόγου του Köchel, ως προς την οργάνωση και τα περιεχόμενα τους. Ο πρώτος τόμος των έργων του Haydn (εκδότης Hoboken, 1957), διαφοροποιήθηκε στην οργάνωση, λαμβάνοντας υπόψη, όπου αυτό ήταν εφικτό, πρώτα τη μουσική φόρμα και μετά τη χρονολογία. Ο Hoboken αναφερόμενος στο έργο του λέει, ότι στηρίχτηκε κυρίως στις πρώτες διαφημίσεις για τη χρονολόγηση των έργων. Ο Georg Kinsky στην οργάνωση του θεματικού καταλόγου των έργων του Beethoven το 1955 δεν έκανε καμιά αλλαγή στην αρίθμηση των έργων (opus number), αλλά διόρθωσε μόνο τα χρονολογικά λάθη, βάζοντας σημειώσεις και τοποθετώντας τα μη αριθμημένα έργα σε ξεχωριστό τμήμα στο τέλος του καταλόγου. Το ευρετήριο του Kinsky χρησιμοποιεί επίσης εισαγωγικά, μέσα στα οποία περικλείονται φράσεις περιγραφής των έργων, κάτι το οποίο σπάνια παρατηρείται σε άλλους καταλόγους.

Όλοι οι προαναφερθέντες, κι όχι μόνο, κατάλογοι, δεν επαρκούν για να ανταποκριθούν σε όλες τις ανάγκες. Κάποιες φορές είναι γνωστά το έργο και το θέμα, εκτός από τον συνθέτη, κάποιες φορές πάλι δεν είναι γνωστό το όνομα του συνθέτη, αλλά μόνο το όνομα και το θέμα του έργου σε κάποιες περιπτώσεις. Υπάρχουν αρκετοί κατάλογοι, οι οποίοι προσπαθούν να διαχειριστούν το συγκεκριμένο πρόβλημα και διακρίνονται σε: α) εκείνους που αφορούν σε έναν μεμονωμένο συνθέτη[1] και β) σε εκείνους που αφορούν σε συλλογή θεμάτων πολλών συνθετών.[2]

Παλαίτυπα – Πρώτες μουσικές εκδόσεις - Πρώιμες μουσικές εκδόσεις

Music Antiquarian (Μουσικός Παλαιοπώλης)[3] ονομάζεται το πρόσωπο εκείνο, το οποίο εκμεταλλεύεται ή διαχειρίζεται με εμπορικό τρόπο μουσικές μονογραφίες, μουσικές εκδόσεις ή μουσικά χειρόγραφα, τα οποία δεν εκδίδονται πλέον (θεωρούνται out of print), ή θεωρούνται μη διαθέσιμα με οποιοδήποτε τρόπο.

Το πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι: *τι θεωρείται πρώτη μουσική έκδοση;*[4] Για παράδειγμα, το πρώτο μουσικό τεκμήριο, το οποίο εμφανίστηκε σε έντυπο κατάλογο τυπώθηκε στην Νυρεμβέργη το 1974.[5]

---

[1]Βλ. McAll, May de Forest. 19--. *Melodic Index to the Works of Johann Sebastian Bach*. s.l.: s.n. Στο συγκεκριμένο ευρετήριο τα έργα ομαδοποιούνται με βάση τη μελωδική γραμμή και τον τόνο, έτσι ώστε ο χρήστης γνωρίζοντας το θέμα να μπορεί να εντοπίζει όλα τα έργα του Bach που ξεκινούν μ' αυτόν τον τρόπο.

[2]Βλ. Barlow H. and Morgenstern S., 1949. *A dictionary of musical themes*. New York: Crown. Περιλαμβάνει 10.000 μουσικά θέματα από 4 μέχρι 8 μέτρα σε μήκος και είναι οργανωμένο σε 3 τμήματα: αλφαβητικά με συνθέτη και τίτλο, αλφαβητικά με το γράμμα του τόνου του θέματος, αν αυτό έχει μεταγραφεί σε άλλη κλίμακα και τέλος με ευρετήριο τίτλου. Μεταξύ των περιορισμών του συγκεκριμένου ευρετηρίου συγκαταλέγεται και το γεγονός ότι περιλαμβάνει μόνο θέματα πολλών γνωστών έργων. Επίσης, μεταγραφές όλων των θεμάτων σε ένα σταθερό κλειδί μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα στην ταύτιση των έργων.

[3]*"A person who studies or collects antiques or antiquities" (Το άτομο που μελετά ή συλλέγει αντίκες ή παλαιά αντικείμενα),* βλ. Oxford University Press, 2014. *Oxford dictionaries*. [online] Available at: <http://www.oxforddictionaries.com/us/definition/american_english/antiquarian> [Προσπελάστηκε 21 Ιουλίου 2014].

[4]"Antiquarian ή *older monographic resource"* σύμφωνα με τις ISBD σταθερές θεωρείται *«κάθε πηγή που έχει παραχθεί πριν τον 19ο αιώνα, οπότε και ξεκινάει η χρήση μηχανών στην τυπογραφία και περιλαμβάνει τόσο εκείνες τις δημοσιεύσεις που προορίζονται για την αγορά, όσο και εκείνες που έχουν τυπωθεί σε περιορισμένα αντίτυπα, με σκοπό την ιδιωτική ή την περιορισμένη χρήση»*. Βλ. IFLA, 2010. *International Standard Bibliographic Description (ISBD)*. [pdf] Available at: <http://www.ifap.ru/library/book264.pdf> [Προσπελάστηκε 17 Ιουλίου 2014].

[5]Μεταξύ των εκδόσεων που περιελάμβανε συγκαταλέγεται και το *"Musica Ptolemei cum Expositione Porphyrii"*. Ο συγκεκριμένος κατάλογος συνετάχθη από τον Regiomontanus, έναν εξέχοντα ουμανιστή, ο οποίος πέθανε προτού το βιβλίο δημοσιευθεί και η πραγματεία του Πτολεμαίου εκδόθηκε μετά από 100 χρόνια.

Ως προς τα βιβλιογραφικά δεδομένα οι δυσκολίες είναι μεγαλύτερες για τις εκδόσεις που δημοσιεύονται στα τέλη του 18ου αιώνα και στις αρχές του 19ου αιώνα. Αυτές οι εκδόσεις χαρακτηρίζονται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά εκτύπωσης, τα οποία καθιστούν τη χρονολόγηση και τη βιβλιογραφική τους περιγραφή από ιδιαίτερη έως δύσκολη.

Τέτοιες περιπτώσεις συνήθως θεωρούνται οι πρώτες εκτυπώσεις (first prints) και ανατυπώσεις (reprints). Ο συγκεκριμένος τύπος εκδόσεων τυπώνεται είτε μέσω της χαρακτικής μεθόδου (engraved), είτε μέσω της λιθογραφικής μεθόδου (lithographed). Ο περιορισμός είναι σημαντικός, δεδομένου ότι, εξαιτίας αυτών των τεχνικών/μεθόδων τα συγκεκριμένα τεκμήρια δεν είναι εύκολο να χρονολογηθούν. Οι αριθμοί μήτρας/πλάκας εκτύπωσης ή/και εκδότη (Plate number ή Verlagsnummern) αρχικά εφαρμόστηκαν στην τεχνική της χαρακτικής, όπου στις χαραγμένες πλάκες αποτυπωνόταν ένας μοναδικός αριθμός (αριθμός σύνθεσης και αριθμός πλάκας εκτύπωσης). Αργότερα προστέθηκαν στον αριθμό αυτόν και τα αρχικά του εκδότη (Verlagsnumnnern). Οι αριθμοί αυτοί βρίσκονται στο κάτω μέρος, στη μέση, όταν πρόκειται για φύλλο παρτιτούρας ή έντυπης παρτιτούρας ή έντυπης μουσικής και χρησιμοποιούνται για την ακριβή ταύτιση μιας συγκεκριμένης έκδοσης ενός συγκεκριμένου εκδοτικού οίκου. Γενικά αυτοί οι αριθμοί θεωρούνται αξιόπιστοι, παρ' όλα αυτά πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα οι πλάκες εκτύπωσης ενός εκδοτικού οίκου μπορούσαν να αγοραστούν ή να περάσουν από έναν εκδοτικό οίκο σε κάποιον άλλον, γεγονός που περιορίζει μακροπρόθεσμα την αξιοπιστία τους ως προς την προέλευση της πρώτης/πρωτότυπης/αρχικής έκδοσης. Εφόσον ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος ή ερευνητής προβαίνει στον έλεγχο της προέλευσης του έργου είναι πιθανόν να διαπιστωθούν τα εξής:

- Ο νέος εκδοτικός οίκος, ή ο μεταγενέστερος ενδέχεται να έχει διατηρήσει τον αριθμό της πλάκας εκτύπωσης και να έχει αντικαταστήσει μόνο την σελίδα τίτλου.
- Ο νέος εκδοτικός οίκος ενδέχεται να έχει αλλάξει μαζί με την σελίδα τίτλου, τον αριθμό της πλάκας εκτύπωσης (plate no.), έχει ωστόσο διατηρήσει ανέπαφη την χαρακτική μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε. Σε αυτή την περίπτωση η αλλαγή είναι σαφής. Το ερώτημα που προκύπτει όμως είναι κατά πόσο η τελευταία εκδοχή αποτελεί νέα έκδοση;

Αυτή η αβεβαιότητα ισχύει και για την 1η περίπτωση. Η μεταφορά αριθμών εκτύπωσης (plate numbers) από τον έναν εκδότη στον άλλον μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση, γιατί δύο διαφορετικές εκδόσεις του ίδιου εκδοτικού οίκου είναι πιθανόν να έχουν τον ίδιο αριθμό (plate no.).

Για διαφορετικούς λόγους ένας εκδοτικός οίκος θα μπορούσε για εντελώς διαφορετικές μουσικές συνθέσεις να χρησιμοποιήσει τον ίδιο αριθμό. Δεν πρέπει να ξεχνάει ο ερευνητής γενικά τον λόγο και τον σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκε αρχικά ο αριθμός πλάκας εκτύπωσης, ο οποίος αφορούσε αποκλειστικά στην εύκολη αναζήτηση και εντοπισμό των τυπογραφικών στοιχείων στις αποθήκες.[1] Η αριθμητική συνέχεια ή η ακολουθία των αριθμών εκτύπωσης δεν είναι πάντα ενδεικτική της χρονολογικής σειράς των εκδόσεων ενός εκδοτικού οίκου.

Ο ιδανικός χαράκτης (engraver) μουσικής, στο στάδιο της εκτύπωσης δεν είναι άλλος συχνά από τον ίδιο τον συνθέτη.[2] Τα υλικά που χρησιμοποιούνταν στην εκτύπωση της

[1]Ενα τέτοιο παράδειγμα είναι οι Schott catalogues που υπάρχουν από το 1802. Οι αναγραφές τους καλύπτουν το διάστημα μέχρι και το 1787. Ο λόγος που οδήγησε τον εκδοτικό οίκο στη συγκεκριμένη επιλογή είναι , ότι στις αρχές του 20ου αιώνα ήταν σύνηθες να ακυρώνονται αριθμοί φθαρμένων ή άχρηστων ή θεωρητικά μιλώντας, μη ωφέλιμων πια πλακών εκτύπωσης και ο αριθμός τους δινόταν όχι μόνο σε νέες εκδόσεις του ίδιου έργου (από το οποίο πάρθηκε αρχικά ο αριθμός πλάκας εκτύπωσης), αλλά και σε άλλα έργα του ίδιου εκδοτικού οίκου.

[2]Ο Sebastian Bach για παράδειγμα χάραξε το Eb Prelude στο 3ο μέρος της Klavier Übung (Σπουδή για πιάνο). Επίσης, οι Telemann και Leopold Mozart ήταν εξαιρετικοί χαράκτες, ενώ ο νεαρός Weber ήταν ανερχόμενος λιθογράφος

μουσικής ήταν πολύ διαφορετικά από εκείνα που χρησιμοποιούνταν στην εκτύπωση βιβλίων. Σύγχυση στην ταύτιση της πρώτης έκδοσης ή εκτύπωσης, μπορεί να προκαλέσει επίσης η αντικατάσταση προτού ολοκληρωθεί η εκτύπωση, κάποιων ή αρκετών πλακών εκτύπωσης λόγω φθοράς των τελευταίων. Παρόλα αυτά και για την συγκεκριμένη περίπτωση θεωρείται εκ μέρους του βιβλιοθηκονόμου ότι ένα τέτοιο τεκμήριο συνιστά διαφορετική έκδοση.

Επανέρχεται λοιπό το ερώτημα*: «τι συνιστά πραγματικά πρώτη μουσική έκδοση*;» Για να απαντηθεί το τελευταίο είναι απαραίτητη μια βασική διαφοροποίηση μεταξύ πρώτης έκδοσης ανατύπωσης και νέας έκδοσης (Oldman, 1934).

Κατ' αρχάς θεωρείται σωστό κάθε διαφορετική, μοναδική χρονολογία εκτύπωσης να αποτελεί χαρακτηριστικό πρώτης έκδοσης; Είναι εύκολο να εντοπιστούν οι πρώτες εκδόσεις την συγκεκριμένη εποχή; Και τι πρέπει να ισχύει σε σχέση με την ποιότητα του τεκμηρίου; Πρέπει αυτή να λαμβάνεται υπόψη; Η ποιότητα της χαρακτικής και ο αριθμός των αντιτύπων που παράχθηκαν είναι σημαντικά χαρακτηριστικά για τον εντοπισμό των πρώτων εκδόσεων; Σε περίπτωση που ο εκδότης παραμένει ίδιος, αλλά έχει αλλάξει συνεργάτη ή έχει αλλάξει διεύθυνση, ενώ παράλληλα έχουν υποστεί μεταβολές/τροποποιήσεις και οι σελίδες τίτλου, η έκδοση μπορεί να θεωρείται πλέον ως ανατύπωση ή συνιστά νέο έργο; Στις περισσότερες των περιπτώσεων έχουν παρατηρηθεί τα εξής:

- Ο ίδιος αριθμός πλάκας εκτύπωσης χρησιμοποιείτο για διαφορετικές συνθέσεις .
- Η αριθμητική συνέχεια του αριθμού της πλάκας εκτύπωσης δεν ήταν καθοριστική ή δεν αντιστοιχούσε στην πραγματική χρονολογία των τεκμηρίων.
- Η πραγματική αριθμητική ακολουθία των εκδόσεων μπορούσε να αποδειχθεί λαμβάνοντας υπόψη τις πλάκες εκτύπωσης ή τις περιοδικές εκδόσεις του χαράκτη.
- Κάποιες φορές κατασκευάζονταν/παράγονταν μόνο ελάχιστα αντίτυπα από τις πλάκες εκτύπωσης.

Τόσο εκ μέρους του συλλέκτη μουσικής, όσο και των μουσικών ερευνητών, είναι δύσκολο να εντοπιστεί αν ένα μουσικό τεκμήριο συνιστά, ή όχι πρώτη έκδοση. Πρώτα απ' όλα, η μουσική, είτε έντυπη, είτε τυπωμένη σε φύλλα, συχνά δε φέρει καμία ημερομηνία ή χρονολογία έκδοσης.[1] [2] Από την άλλη η εκτύπωση της μουσικής, είτε αυτή προερχόταν από στοιχειοθέτηση ή λιθογραφία, είτε από χαρακτική, σε σχέση με το πρωτότυπο, ακολουθούσε γενικά τις ίδιες στερεότυπες διαδικασίες για την αναπαραγωγή και των επόμενων εκδόσεων, με αποτέλεσμα να μην μπορεί ο ερευνητής να εντοπίσει εύκολα, εάν το τεκμήριο συνιστά πρωτότυπη έκδοση ή επανέκδοση.

Επιπλέον, η απουσία οποιασδήποτε πραγματικής πνευματικής προστασίας των μουσικών εκδόσεων μέχρι περίπου και τα μέσα του 19ου αιώνα έθεσε τις βάσεις για την εμφάνιση της πειρατείας. Συνήθως την εμφάνιση ενός νέου μουσικού έργου στο εμπόριο ακολουθούσε η κυκλοφορία πλήθος ανεπίσημων, παράνομων εκδόσεων του ίδιου έργου. Για τον συλλέκτη/ερευνητή υπάρχουν δύο κύριες πηγές πληροφοριών σε αυτές τις εκδόσεις: οι εξωτερικές ενδείξεις από τη μια και η ίδια η μουσική από την άλλη. Οι εξωτερικές ενδείξεις μπορούν να εντοπιστούν σε λεπτομερείς βιβλιογραφίες ή πρότυπες βιογραφίες του συνθέτη, σε εκδόσεις σχετικές με την αλληλογραφία του, σε θεματικούς ή άλλους καταλόγους των έργων του, σε κριτικές εκδόσεις των ίδιων των έργων, σε σύγχρονες κριτικές ή διαφημίσεις, και σε εκδοτικούς καταλόγους.

---

[1] Ο John Walsh (περίπου 1665-1736), ήταν εκδότης, κατασκευαστής οργάνων και έμπορος λιανικής με έδρα το Λονδίνο. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σχετικά <http://imslp.org/wiki/John_Walsh> [Προσπελάστηκε 22 Ιουνίου 2014].

[2] Ενδεικτικά, για ιστορικούς λόγους κυρίως αναφέρουμε, ότι ο John Walsh, εκδότης των έργων του Händel, ήταν ο πρώτος που «ανακάλυψε» τα πλεονεκτήματα που προέκυπταν από τη μη δήλωση αυτής της πληροφορίας – έλεγε χαρακτηριστικά ότι η ηλικία των γυναικών και της μουσικής πρέπει να κρύβεται. Οι λόγοι δεν έχουν εξακριβωθεί, ωστόσο το μόνο σίγουρο είναι, ότι από τα μέσα του 18ου αιώνα ένα χρονολογημένο μουσικό τεκμήριο αποτελεί την εξαίρεση στον κανόνα.

Σε όλες τις παραπάνω πηγές, συμπεριλαμβανομένων και των έργων αναφοράς, μπορεί ο συλλέκτης ή ο ερευνητής να βρει λεπτομερείς πληροφορίες, οι οποίες θα τον βοηθήσουν να λύσει τα όποια προβλήματα συναντά σχετικά με το είδος της μουσικής έκδοσης που έχει στην κατοχή του. Από όλες τις προαναφερθείσες πηγές οι εκδοτικοί κατάλογοι περιελάμβαναν την πληρέστερη και πιο αξιόπιστη πληροφόρηση σε σχέση με την πρώτη μουσική έκδοση. Υπάρχουν επίσης για τους περισσότερους σημαντικούς συνθέτες, θεματικοί κατάλογοι σε χρονολογική κατάταξη ή κατάταξη με αριθμό έργου (opus number) και οι περισσότεροι από αυτούς περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις πρώιμες εκδόσεις κάθε έργου. Πολύ πιο χρήσιμοι μπορούν να αποδειχθούν οι εξειδικευμένοι, ωστόσο ελάχιστοι, κατάλογοι, οι οποίοι ασχολούνται αποκλειστικά με τις έντυπες εκδόσεις των έργων ενός συνθέτη.

Οι πληροφορίες που ο συλλέκτης ή ο ερευνητής συγκεντρώνει από αυτές τις πηγές ποικίλλουν σε έκταση και αξία. Το ζητούμενο κάθε φορά είναι ο τελευταίος να μπορέσει να ελέγξει την πληρότητα και την αξιοπιστία αυτών των πληροφοριών. Για να συγκεντρώσει αυτά τα δεδομένα χρειάζεται να γνωρίζει εκείνα τα ειδικά χαρακτηριστικά, τα οποία διακρίνουν τη μουσική από άλλα είδη έντυπου υλικού, καθώς και να μπορεί να αξιολογήσει τη βιβλιογραφική τους σημασία.

Μια πρώτη προσπάθεια διάκρισης της πρώτης μουσικής έκδοσης συνιστά και η χρήση των όρων *«Πρώτη έκδοση»* (Originalausgabe), η οποία αποτελεί πρώτη δημοσίευση ενός έργου, ενώ ο συνθέτης βρίσκεται εν ζωή, και *"Ernst Ausgabe" η οποία αποτελεί* πρώτη έκδοση δημοσιευμένη μετά τον θάνατο του συνθέτη. Η διάκριση μεταξύ των δύο αυτών όρων οφείλεται στο γεγονός, ότι στη μεν πρώτη περίπτωση ο συνθέτης μπορούσε να ασκήσει έλεγχο ή να επιβλέπει την έκδοση του, ενώ στην δεύτερη περίπτωση δεν είχε αυτή τη δυνατότητα. Παρόλα αυτά στην 1η περίπτωση θεωρείται δεδομένο, ότι ο συνθέτης ασκούσε έλεγχο, οπότε είναι περιττό να τονίζεται το είδος της έκδοσης από τον εκδοτικό οίκο. Για αυτόν τον λόγο θεωρείται προτιμότερο να χρησιμοποιείται ο όρος *"first edition"* με την έννοια ότι πρώτη έκδοση θεωρείται κάθε έκδοση, η οποία δημοσιεύεται οποτεδήποτε, ανεξαρτήτως χρονολογίας δημοσίευσης και τυπογραφικής μεθόδου.

Εάν σε κάποιο στάδιο της εκτύπωσης ο εκδότης αποφασίσει να προχωρήσει σε αλλαγές, π.χ., στη σελίδα τίτλου, ή στις πλάκες εκτύπωσης, σε σχέση πάντα με την πρώτη έκδοση, τότε οι διαφοροποιήσεις τέτοιου είδους μπορούν να θεωρηθούν διαφορετικές εκφράσεις της ίδιας έκδοσης. Όπως και στην περίπτωση των βιβλίων, οι αλλαγές που λαμβάνουν χώρα, εφόσον μέρος της έκδοσης έχει ήδη κυκλοφορήσει στην αγορά, συνιστούν διαφορετικές εκδόσεις.

Όταν ο ίδιος ή διαφορετικός εκδότης, στον οποίο έχουν μεταφερθεί άρτιες οι παλιές πλάκες εκτύπωσης, εκτυπώσει μια ολοκαίνουρια σειρά αντιτύπων χρησιμοποιώντας τις πλάκες εκτύπωσης που χρησιμοποιήθηκαν στην τελευταία έκδοση, τα νέα αυτά αντίτυπα συνιστούν νέα εκτύπωση ή ανατύπωση. Παρά τις διορθώσεις στη μορφή της εκτύπωσης ή στη δήλωση της τιμής στη σελίδα τίτλου ή τις όποιες παρεμβάσεις στο τεκμήριο, π.χ. αντικατάσταση της προηγούμενης σελίδας τίτλου, εφόσον το κύριο σώμα του κειμένου βασίζεται στις ίδιες, δηλαδή στις πλάκες εκτύπωσης της πρώτης έκδοσης, τότε το τεκμήριο δεν συνιστά νέα έκδοση.

Μέσα σε ένα αυστηρά ορισμένο πλαίσιο, κάθε νέα έκδοση για να θεωρείται νέα πρέπει να προέρχεται από την επεξεργασία και την προετοιμασία νέων πλακών εκτύπωσης. Εάν το κείμενο μιας τέτοιας νέας έκδοσης έχει υποβληθεί σε επιμέλεια ή διορθώσεις ή οποιαδήποτε άλλη επεξεργασία εκ μέρους, είτε του συνθέτη, είτε κάποιου άλλου προσώπου, είναι προτιμότερο η έκδοση να θεωρείται "Revised edition" (Αναθεωρημένη έκδοση). Μη πιστοποιημένες (unauthorized) εκδόσεις, δημοσιευμένες πριν από την πρώτη (αυθεντική έκδοση), οι οποίες συναντούνται συχνά στον 18ο και 19ο αιώνα, θεωρούνται ή χαρακτηρίζονται ως πειρατικές εκδόσεις.

Μια ακόμη δυσκολία εντοπισμού της πρώτης έκδοσης αφορά σε μουσικά έργα, δημοσιευμένα με πολλές διαφορετικές εκδοχές. Εδώ ο μουσικός ερευνητής πρέπει να μπορεί να εντοπίσει αρκετές πρώτες εκδόσεις του ίδιου έργου: την πρώτη έκδοση της παρτιτούρας (music score 1st ed.), την πρώτη έκδοση των μερών αυτής (score and parts 1st ed.), κ.ο.κ..[1] Οι διασκευές του ίδιου του συνθέτη θεωρούνται ως ξεχωριστά έργα, ενώ ο ερευνητής ή συλλέκτης οφείλει να τις προσεγγίζει και διαχειρίζεται ως μια ειδική κατηγορία υλικού.

Συγκεκριμένα στοιχεία και λεπτομέρειες δηλώνουν, ότι πρόκειται για μεταγενέστερη χρονικά εκτύπωση/δημοσίευση: μια μικρή αλλαγή στη διεύθυνση του εκδότη, ή στο ύφος συγγραφής, ή στο τυπογραφικό ύφος της εκδοτικής εταιρείας (π.χ., γραμματοσειρά, στοιχειοθεσία, κάποιες αλλαγές στην τιμή, κάποιες διαφημίσεις στη σελίδα τίτλου ή σε κάποιο άλλο σημείο του τεκμηρίου).

Συνεπώς διαφορές/μεταβολές στην εκτύπωση, στις πλάκες εκτύπωσης, στην τιμή, στη γραμματοσειρά και στη διακόσμηση της σελίδας τίτλου μπορούν να συμβάλλουν στο να μπορέσει ο ερευνητής να εντοπίσει και να οργανώσει τις εκδόσεις σε χρονολογική σειρά. Υπάρχει παράλληλα και το τυπωμένο περίβλημα (printed wrapper) με το οποίο εκδίδεται η μουσική. Τον 18ο και 19ο αιώνα το περίβλημα χρησιμοποιείτο για να προστατεύσει την σελίδα τίτλου, ήταν ωστόσο κενό ή έφερε μια παραλλαγή του τίτλου, π.χ. συντομευμένος τίτλος. Αργότερα τα περίβλημα χρησιμοποιήθηκε και για άλλους λόγους, όπως για παράδειγμα, ως μέσο διαφήμισης άλλων έργων του ίδιου εκδότη. Καθώς οι διαφημίσεις που εμφανίζονταν στα τεκμήρια άλλαζαν, προσέφεραν ακόμη μια μέθοδο χρονολόγησης της πραγματικής έκδοσης του τεκμηρίου.

Αναφορικά με την διαχείριση των πρώτων εκδόσεων εκ μέρους των βιβλιοθηκών πρέπει να σημειωθεί ότι ήδη από το 1943 είχε αναγνωριστεί μεταξύ των Βρετανών βιβλιοθηκονόμων η διαφοροποίηση της μουσικής από τις συνηθισμένες έντυπες μονογραφίες ή γενικά το έντυπο υλικό, ενώ την ίδια περίοδο περίπου συντάχτηκε από την Music Library Association ένας κώδικας κανόνων για την καταλογογράφηση της μουσικής. Σε σχέση με την εμφάνιση και τη βιβλιοδεσία η έντυπη μουσική έχει τα ίδια σχεδόν χαρακτηριστικά με οποιαδήποτε άλλη μορφή έντυπου υλικού. Σε θέματα περιγραφής ωστόσο έχει περισσότερες ομοιότητες με το χαρτογραφικό υλικό, παρά με την περιγραφή βιβλίων.

Μέχρι τη δεκαετία του ’40 οι μουσικοί κατάλογοι ή οι κατάλογοι των μουσικών βιβλιοθηκών ήταν διαμορφωμένοι ανεξάρτητα από τους καταλόγους των «γενικών βιβλιοθηκών», είτε ως δελτιοκατάλογοι, είτε δεμένοι ως τόμοι σε θήκες. Η πλειονότητα αυτών ήταν οργανωμένοι κάτω από το όνομα του συνθέτη σε αλφαβητική σειρά.

Οι ιδιωτικές συλλογές ακολουθούσαν άλλη πολιτική, οι αναγραφές ανά συνθέτη ακολουθούσαν τη σειρά που είχε δοθεί στους πρότυπους θεματικούς καταλόγους, δηλαδή κυρίως με χρονολογική σειρά. Από την άλλη οι «γενικές βιβλιοθήκες» χώριζαν τα έργα του συνθέτη σε κατηγορίες ή θεματικές περιοχές ή φόρμες (π.χ. όπερες, ορατόρια, φωνητική μουσική, ορχηστρική μουσική, μουσική δωματίου, κ.ο.κ.) και μέσα σε κάθε κατηγορία ή φόρμα οι αναγραφές ήταν οργανωμένες, είτε με αλφαβητική σειρά, είτε με χρονολογική, είτε με αριθμό έργου (opus no.)

Ο George Schneider (1926)[2] αναγνωρίζει την ανάγκη να εμφανίζεται στις βιβλιογραφίες το όνομα του εκδότη σε πλήρη μορφή ανά αναγραφή.[3] Την ίδια εποχή περίπου, γύρω στο

[1]Η ταυτόχρονη ή διαδοχική δημοσίευση των διαφορετικών εκδοχών των μουσικών έργων εξαρτάται από το είδος ή/και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε έργου, καθώς και από το πόσο δημοφιλής ή σημαντικός είναι ο συνθέτης.

[2]Schneider, G., 1926. *Handbuch der Bibliographie*. 3rd unveranderte Aufl. Leipzig: Hiersemann.

[3]Η πολιτική αυτή υιοθετήθηκε γύρω στο 1920 από την Πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη του Cambridge.

1940 στην Αμερική (1941-1942) προτάθηκαν από την ALA τέσσερα βιβλία (booklets) με τον τίτλο *"Code for Cataloguing Music*".[1] [2]

Ιδιαιτερότητες των τίτλων των μουσικών έργων είναι ο αριθμός έργου (opus number), ο σειριακός αριθμός (serial number) και το κλειδί (key). Ο αριθμός έργου ήταν ευρέως διαδεδομένος στην Αυστρία και την Γερμανία από την αρχή του 19ου αι. Κατά την περίοδο του Mozart και του Haydn αυτούς τους αριθμούς τους όριζαν οι εκδότες και κατά συνέπεια πολλές φορές παρατηρούνται επικαλύψεις. Ο σειριακός αριθμός δινόταν μετά τον θάνατο του συνθέτη και σπανίως παρατηρείται σε αυτόν χρονολογική σειρά. Συχνά πάλι αυτοί οι αριθμοί χρησιμοποιούνταν από τους εκδότες για τις δικές τους εκδόσεις, π.χ. Peters Editions No.000. Αυτοί οι σειριακοί αριθμοί δεν είχαν καμιά σημασία για το τεκμήριο. Η ένδειξη του κλειδιού μπορεί να δοθεί μόνο για μουσική γραμμένη μετά το 1700, καθώς η προγενέστερη ή πρώιμη μουσική γραφόταν με διαφορετικό σύστημα τονικότητας. Οι σελίδες τίτλου έντυπης μουσικής δημιουργούν κι αυτές συχνά πρόβλημα.[3] Την συγκεκριμένη εποχή η εμφάνιση συχνά χρονολογημένων και συνήθως τυπωμένων σε διαφορετικές σελίδες του τεκμηρίου, προνομίων ή τίτλων, αντιμετωπίζονται σήμερα με έντονο ενδιαφέρον.[4] Επίσης, σημαντικά στοιχεία είναι το εξώφυλλο ή κάλυμμα του τεκμηρίου(a frontis piece), η εκτύπωση, η οποία μπορεί να φέρει χρονολογία και αλλαγή στο όνομα και στο ύφος του εκδότη, η λίστα με τυπογραφικά λάθη ή παροράματα,[5] καθώς και οι τίτλοι (distinctive ή generic).[6]

Από την αρχή του αιώνα (1886) η «εμμονή» στην μη δήλωση της χρονολογίας στα τεκμήρια εγκαταλείφθηκε, ενώ άρχισε να δηλώνεται το copyright, αρχικά μόνο για την 1η έκδοση. Αυτή η πληροφορία βρίσκεται συνήθως στη σελίδα τίτλου ή στο πίσω μέρος αυτής ή στο κάτω μέρος της πρώτης (1ης) σελίδας του κειμένου. Η σφραγίδα πρόσκτησης/εισαγωγής ενός τεκμηρίου στη βιβλιοθήκη με ημερομηνία/χρονολογία, η οποία επινοήθηκε και χρησιμοποιήθηκε από τις Αγγλικές και Αμερικανικές βιβλιοθήκες, προσφέρει ακόμη μια σημαντική δυνατότητα χρονολόγησης του τεκμηρίου.[7]

---

[1]Το κεφάλαιο Ι ανατυπώθηκε από την ALA *"Catalog Rules Preliminary Second/American edition"*. Τα κεφάλαια ΙΙ, ΙΙΙ και ένα συμπλήρωμα αναφορικά με τις ηχογραφήσεις *"Code for Cataloging Phonograph Records"* συντάχθηκαν από την επιτροπή της MLA (Chapter 1.–Entry and heading & Chapter 2–Title, Chapter 3 – Imprint, και ά.).

[2]Στο κεφάλαιο των αναγραφών κάτω από την επικεφαλίδα, Φωνητική μουσική–Vocal music τίθεται το εξής ερώτημα: *«Μπορεί ένα έργο να προκαλεί το ενδιαφέρον περισσότερο για το μουσικό του περιεχόμενο, αντί για το λογοτεχνικό του;»* Με βάση αυτό το αξίωμα διαμορφώθηκαν πολλές αλλαγές ως προς τη μουσική στις «γενικές βιβλιοθήκες» στην Ευρώπη στις αρχές του 19ου αιώνα. Για παράδειγμα, τη συγκεκριμένη περίοδο η Vienna Hofbibliothek συγκέντρωνε μόνο φωνητική μουσική, διότι οι αρχές της συγκεκριμένης βιβλιοθήκης δεν ενδιαφέρονταν για τη συλλογή οργανικής ή κάποιου άλλου είδους μουσικής. Σε άλλες πάλι βιβλιοθήκες συγκέντρωναν μόνο το κείμενο, όχι τη μουσική.

[3]Υπάρχουν παραδείγματα έντυπης μουσικής με χαραγμένες σελίδες τίτλου, όπου τίθεται το ζήτημα της σωστής μεταγραφής αυτών για τη βιβλιογραφική περιγραφή.

[4]Στην Αγγλία του 18ου αιώνα τυπώνονται στην αρχή του βιβλίου, ενώ στην Γαλλία στο τέλος του βιβλίου.

[5]Απόδοση του όρου: errata slip list.

[6]Οι ΗΠΑ πρότειναν η σειρά εμφάνισης των οργάνων στους τίτλους να βρίσκεται σε ακολουθία με τους συνδυασμούς των οργάνων, π.χ. σε μια αναγραφή Trio, flute, violin και violoncello, τα έγχορδα πρέπει να αναφέρονται τελευταία. Όλα τα υπόλοιπα όργανα, πνευστά, κρουστά, πληκτροφόρα, κ.τ.λ. πρέπει να παρατίθενται με αλφαβητική σειρά, π.χ. Bassoon, clarinet, harp, oboe, trumpet. Οι αμερικανοί επίσης, δεν αναφέρουν πουθενά τις αφιερώσεις που εμφανίζονται στη σελίδα τίτλου. Ωστόσο αυτές μπορεί να φανούν χρήσιμες στον καταλογογράφο για την ταύτιση της 1ης έκδοσης.

[7]Οι αμερικανοί δηλώνουν το copyright "c1890", π.χ. με το σύμβολο "c" πάνω από τη γραμμή, μπροστά από την χρονολογία. Προτείνουν επίσης οι αριθμοί των εκδοτών να αναφέρονται *in extenso (*εκτενώς). Το ίδιο ισχύει και για τη χρονολογία που δηλώνει ο πρώτος ιδιώτης ως συλλέκτης του υλικού. Σε περίπτωση που ο εκδότης έχει αγοράσει τις πλάκες εκτύπωσης από άλλον εκδότη, αυτό πρέπει να δηλώνεται σε αγκύλες. Θεωρείται επίσης απαραίτητο να διευκρινιστεί η διαφορά μεταξύ αριθμού εκδότη και αριθμού πλάκας εκτύπωσης (publisher's number & plate number ή plate mark), καθώς αυτοί δεν είναι πάντα ταυτόσημοι. Ο αριθμός του εκδότη αλλάζει ή μεταβάλλεται από έκδοση σε έκδοση, ενώ ο αριθμός της πλάκας εκτύπωσης παραμένει ο ίδιος. Η διακόσμησης της σελίδας τίτλου λαμβανόταν υπόψη για την χρονολόγηση του τεκμηρίου. Υπήρχε

Όσον αφορά στην περιγραφή των περιεχομένων, η μουσική διαφέρει κι εδώ από τις έντυπες μονογραφίες. Κατ' αρχάς, η τεχνική εκτύπωσης του κειμένου διαφέρει από εκείνη της σελίδας τίτλου. Δεύτερον, δεν είναι πάντα σαφές, αν το κείμενο χαράχθηκε από το ίδιο χέρι. Και το κείμενο και η σελίδα τίτλου μέχρι περίπου το 1865 τυπώνονταν με την τεχνική της χαρακτικής, ενώ από κει και πέρα ξεκίνησε η λιθογραφική μέθοδος, μια σαφώς πιο οικονομική διαδικασία, αλλά χειρότερης ποιότητας, ως προς το αποτέλεσμα. Τον 18ο αιώνα, μέχρι τις αρχές και του 19ου, την σελίδα τίτλου ή το κείμενο υπέγραφε ο χαράκτης ή ο λιθογράφος. Από τον 19ο αιώνα και μετά ο τυπογράφος αναφέρεται πλέον συχνά στη σελίδα τίτλου. Την ίδια εποχή άρχισαν να δηλώνονται στην έντυπη μουσική η επικεφαλίδα, η ένδειξη του μετρονόμου και η σελιδοποίηση.[1]

Οι πρώτες εκδόσεις χωρίζονται συνήθως σε πρώτες εκδόσεις (συνθέτες εν ζωή), μεταθανάτιες πρώτες εκδόσεις και πειρατικές πρώτες εκδόσεις. Παράλληλα και μαζί με αυτές τις πρώτες εκδόσεις υπάρχουν δύο είδη μεταγενέστερων εκδόσεων: οι αυθεντικές ανατυπώσεις με εξουσιοδότηση του συνθέτη και οι ανατυπώσεις, οι οποίες αφορούν σε έργα ελεύθερων πνευματικών δικαιωμάτων. Εμφανίζεται επίσης ο όρος *passé partout,*[2] ο οποίος εφαρμόζεται, όταν η ίδια πλάκα εκτύπωσης χρησιμοποιείται για την εκτύπωση της σελίδας τίτλου διαφόρων βιβλίων.

Κάθε ιστορική μουσική περίοδος αντιπροσωπεύεται μέσα από διαφορετικό υλικό. Στη σύγχρονη μουσική βιβλιοθήκη κάποιες πηγές είναι διαθέσιμες ως πανομοιότυπα. Αυτό δεν σημαίνει ότι το πανομοιότυπο μπορεί να αντικαταστήσει την πραγματική πηγή. Ένας ερευνητής, λόγιος ή ακαδημαϊκός πρέπει να μπορεί να εξετάσει το χειρόγραφο τεκμήριο και να εντοπίσει την οποιαδήποτε επεξεργασία στην οποία αυτό έχει υποβληθεί.[3]

Ο φοιτητής που μελετά τη μουσική στην περίοδο της Αναγέννησης, έχει τη δυνατότητα να βρει αυτό που ψάχνει σε πλήθος χειρογράφων και έντυπων εκδόσεων, πολλές από τις οποίες είναι απομακρυσμένες πλέον από τον συνθέτη ή την πρωτογενή πηγή. Η πιθανότητα της απώλειας πηγών είναι σχεδόν αναπόφευκτη.[4] Στα πρώτα στάδια της έρευνας, οι γενικές πληροφορίες είναι απαραίτητες ειδικά για τον ερευνητή που δεν είναι ακόμη εξοικειωμένος με την ερευνητική διαδικασία και το θέμα το οποίο ερευνά. Γνωρίζοντας τη γλώσσα, την ορολογία του ερευνητικού του πεδίου και τα είδη των πηγών, μέσω των οποίων μπορούν να αντλήσουν πληροφορίες, τρέχουσες ή αναδρομικές σχετικά με το θέμα τους, οι φοιτητές μπορούν να διαμορφώνουν, επαληθεύουν και εξελίσσουν, παράλληλα με την ερευνητική διαδικασία και το ερευνητικό τους ζήτημα.

ωστόσο περίπτωση η διακόσμηση να προηγείτο του ίδιου του κειμένου. Στις ανατυπώσεις επίσης, καθώς και στην έντυπη μουσική οι διακοσμημένες σελίδες τίτλου έπρεπε να μελετώνται με ιδιαίτερη προσοχή.

[1]Στην έντυπη μουσική του 19ου αιώνα, κυρίως στην Αγγλία, η σελιδοποίηση προκαλεί συχνά σύγχυση.

[2]Pass everywhere, ή κάτι το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πολλές περιπτώσεις. Βλ. επίσης, List title page.

[3]Η μελέτη των χειρογράφων, όσον αφορά στην Δύση από τον 18ο αι. μέχρι σήμερα, είναι μια συνηθισμένη διαδικασία και γίνεται σταθερά και με πρότυπες διαδικασίες/μεθόδους, δεν ισχύει όμως το ίδιο για τις πρώιμες εκδόσεις άλλων λαών ή παραδόσεων.

[4]Οι φοιτητές που μελετούν τη δυτική μουσική (western art music) εντοπίζουν αυτά που χρειάζονται κυρίως σε χειρόγραφα και έντυπα τεκμήρια. Οι φοιτητές που μελετούν άλλους τομείς της μουσικής, όπως είναι η Jazz, έχουν να αντιμετωπίσουν άλλα θέματα. Υπάρχουν τα fake books, τα οποία περιλαμβάνουν τις βασικές αρμονίες και τη μελωδία. Άλλες πηγές είναι δημοσιεύματα σε εφημερίδες, συνεντεύξεις τύπου, ηχογραφήσεις, οι οποίες βρίσκονται στην ιδιοκτησία είτε δισκογραφικών εταιριών, είτε ιδιωτών και βρίσκονται υπό την διαχείριση βιβλιοθηκών στις οποίες στεγάζεται το συγκεκριμένο υλικό. Η προφορική παράδοση αποτελεί επίσης μια σημαντική πηγή εύρεσης πληροφοριών, όσον αφορά στην Jazz. Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος πρέπει να βρει έναν τρόπο να αναπτύξει συνεργασία με συλλέκτες και άλλους ειδικούς ερευνητές, προκειμένου να εμπλουτίσει την συλλογή του με αξιόλογες πρωτογενείς ιστορικές πηγές.

Κεφάλαιο 3. Οι μουσικοί (θεωρητικοί και εκτελεστές) ως ερευνητές

Διαχείριση ερευνητικού ζητήματος

Η πληροφορία έχει ως στόχο τη γνώση, η οποία συμβάλλει στην ελαχιστοποίηση της αβεβαιότητας που προκύπτει από την άγνοια. Η άγνοια δηλώνεται τη στιγμή που ο χρήστης διατυπώνει το ερώτημα της αναζήτησης και παύει να υφίσταται τη στιγμή απόδοσης της πληροφορίας. Η πληροφορία επομένως δρα ως μέσο απόκτησης γνώσης (Κυριάκη-Μάνεση, 1999).

Η επιστήμη που ερευνά τη φύση και την προέλευση της γνώσης είναι η επιστημολογία. Η επιστημολογία είναι ο κλάδος της φιλοσοφίας, μέσω του οποίου παρέχονται οι κύριες πληροφορίες που χρειάζεται κάποιος για την οργάνωση της πληροφορίας, σε αντίθεση με την οντολογία που παρέχει το πλαίσιο οργάνωσης της γνώσης. Ενώ λοιπόν η οντολογία περιγράφει τι υπάρχει, η επιστημολογία αφορά στη γνώση και στους τρόπους με τους οποίους φθάνει κάποιος στην γνώση. Ο Hjørland (1998)[1] παραθέτει τέσσερις βασικές επιστημολογικές θέσεις:

- Εμπειρισμός (Empiricism): εξάγεται από την παρατήρηση και την εμπειρία.
- Ορθολογισμός (Rationalism): εξάγεται από την αιτιολόγηση.
- Ιστορικισμός (Historicism): εξάγεται από την πολιτισμική ερμηνευτική επιστήμη.
- Πραγματισμός (Pragmatism): εξάγεται από τη θεώρηση των στόχων και των συνεπειών τους.

Στην περίπτωση της μουσικής το ζητούμενο είναι ο ορισμός του μουσικού έργου και των επιμέρους συστατικών του. Εκεί επίσης που πρέπει να εστιάσει ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος/ερευνητής είναι, στο πώς αναπαρίστανται τα σχετιζόμενα υποδείγματα και εκδηλώσεις ενός συγκεκριμένου μουσικού έργου, προκειμένου αυτό να γίνει ανακτήσιμο (Smiraglia, 2002).

Οι πληροφοριακές πηγές και η επιλογή της συγκεκριμένης πληροφορίας καθορίζονται από την πληροφοριακή ανάγκη. Επομένως, η πληροφοριακή ανάγκη είναι εκείνη που πρέπει πάντα να προσδιορίζεται με σαφήνεια.

Οι περισσότεροι φοιτητές ξεκινούν με ένα γενικό θέμα το οποίο τους δίνει ένα γενικό πλαίσιο αναφοράς ή σημείο εκκίνησης. Αυτό το γενικό θέμα πρέπει στη συνέχεια να περιορίζεται και να γίνεται πιο συγκεκριμένο βασιζόμενο στην πληροφοριακή τους ανάγκη.

Διατυπώνοντας συγκεκριμένα ερωτήματα επαληθεύεται, αν οι ανακτηθείσες απαντήσεις είναι συναφείς με το ερώτημα που έχει τεθεί/διατυπωθεί.

Η συνηθισμένη διαδικασία διαχείρισης ενός προβλήματος περιλαμβάνει τα εξής βήματα (βλ. σχήμα):

[1]Hjørland, B., 1998. Theory and metatheory of information science: a new interpretation. *Journal of Documentation*, [e-journal] 54(5), pp.606–621. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=864090&show=pdf> [Προσπελάστηκε 8 Φεβρουαρίου 2014].

Σχήμα. Βήματα διαχείρισης προβλήματος

Στην ερευνητική διαδικασία το παραπάνω σχήμα διαμορφώνεται ως εξής (βλ. σχήμα):

Σχήμα. Διαχείριση προβλήματος στην ερευνητική διαδικασία

Η διαχείριση ενός ερευνητικού ζητήματος σχετίζεται και με τη διανοητική και ηθική ανάπτυξη του ατόμου. Είναι απαραίτητο κατά τον σχεδιασμό ενός μαθήματος πληροφοριακού γραμματισμού να λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο ανάπτυξης του φοιτητή. Σύμφωνα με τον Perry (1970)[1] υπάρχουν τέσσερις κύριες επιστημολογικές θέσεις, όπως είναι η *Δυϊκότητα* ή *Δυϊσμός* (Dualism),[2] η *Πολλαπλότητα* (Multiplicity), η *Σχετικότητα* (Relativism) και η *Δέσμευση* (Commitment).

[1]Βλ. *William Perry's Scheme of intellectual and ethical development*. [online] Available at: <http://www.jmu.edu/geology/evolutionarysystems/protected/handouts/willperry2.pdf> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014]

[2]Στο στάδιο ανάπτυξης που σχετίζεται με τον δυϊσμό (dualism) υπάρχουν δύο διαστάσεις μόνο για τον φοιτητή, το σωστό και το λάθος. Σύμφωνα με τη θεωρία του Δυϊσμού «στην αποκτηθείσα γνώση υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις, χαραγμένοι στις Χρυσές Πλάκες στον ουρανό, γνωστές μόνο στις Αυθεντίες και η δική μας υποχρέωση είναι να υπακούμε τις Αυθεντίες.»[2] Ο Δυϊσμός διακρίνεται σε:

Α. Βασικός Δυϊσμός ή Δυϊκότητα (Basic Dualism):

- Όλα τα προβλήματα επιλύονται.
- Επομένως το έργο του φοιτητή έγκειται στο να μάθει τις Σωστές Λύσεις.

Οι φοιτητές στο στάδιο της Δυϊκότητας θεωρούν ότι σε κάθε ερώτηση αντιστοιχεί και μια σωστή απάντηση. Πιστεύουν επίσης στην αυθεντία, η οποία στο πανεπιστήμιο ενσαρκώνεται στο πρόσωπο των διδασκόντων, οι οποίοι, σύμφωνα με την άποχη της συγκεκριμένης κατηγορίας φοιτητών, γνωρίζουν τις περισσότερες φορές ποιο είναι το σωστό και ποιο το λάθος. Ο εκπαιδευτής σε αυτή την περίπτωση έχει υποχρέωση να μεταδώσει την ίδια δεξιότητα και στους φοιτητές του, να μπορούν δηλαδή οι τελευταίοι να διακρίνουν το σωστό από το λάθος. Οι εκπαιδευτές που ισχυρίζονται ότι υπάρχουν περισσότεροι του ενός, τρόποι επίλυσης ενός προβλήματος ή ότι κάθε ζήτημα προς διαχείριση έχει πολλές όψεις ή τουλάχιστον δεν έχει πάντα μόνο μία, θεωρείται ότι φυλάσσουν τη σωστή πληροφορία για τον εαυτό τους κι ότι «παίζουν παιχνίδια μυαλού» με τους φοιτητές τους.

Σε αυτό το στάδιο, ως εκπαίδευση νοείται η διαδικασία εκείνη, μέσω της οποίας ο φοιτητής μπορεί να μπει στον κόσμο της γνώσης, να ερευνά και να βρίσκει τις απαντήσεις που χρειάζεται. Τα όρια μάθησης τίθενται ή έχουν ήδη τεθεί έξωθεν, καθώς οι φοιτητές έχουν αποδεχτεί πλήρως τον όρο αυθεντία. Το κύριο ζήτημα ή πρόβλημα που καλούνται να επιλύσουν οι φοιτητές είναι: *«Ποια είναι η σωστή απάντηση;»* Κοινή γνώση αποτελεί πλέον το γεγονός, ότι οι περισσότεροι φοιτητές που μπαίνουν στο πανεπιστήμιο βρίσκονται σε αυτό το στάδιο ανάπτυξης.[1] Τα μαθήματα πληροφοριακού γραμματισμού που προορίζονται για φοιτητές του συγκεκριμένου επιπέδου, πρέπει να διέπονται από σαφήνεια και απλότητα στην διατύπωση, ώστε να γίνονται κατανοητά. Οι φοιτητές στο επίπεδο του δυϊσμού επιδεικνύουν ελάχιστη υπομονή, όταν καλούνται να μάθουν και να εφαρμόσουν εναλλακτικές στρατηγικές αναζήτησης (έξω από αυτές που έχουν μάθει), όταν πρέπει να χρησιμοποιήσουν μεγάλη ποικιλία πληροφοριακών πηγών και όταν η διαδικασία της ανάκτησης αυτών των πληροφοριών αποδεικνύεται πιο περίπλοκη από ότι περίμεναν. Για αυτούς κυρίως τους φοιτητές έχει σημασία να δίνεται έμφαση στο να αποκτήσουν εσωτερικά κίνητρα, προκειμένου να επιδιώκουν από μόνοι τους να χρησιμοποιούν περισσότερες πηγές, να διατυπώνουν ερωτήματα και να κατακτούν τις βασικές δεξιότητες αναφορικά με τη διαχείριση ενός ερευνητικού ζητήματος.

Καθώς οι φοιτητές προχωρούν κι έρχονται σε επαφή με περισσότερες αυθεντίες, με απόψεις άλλοτε έγκυρες κι αξιόλογες, άλλοτε αντιφατικές κι άλλοτε αλληλοσυγκρουόμενες, αρχίζουν να συνειδητοποιούν, ότι δεν υπάρχει μόνο μία σωστή ή/και μόνο μία λάθος απάντηση στα περισσότερα θέματα. Και έτσι εισάγονται στο στάδιο της Πολλαπλότητας (Multiplicity).[2] Σε αυτό το στάδιο οι φοιτητές καταλαβαίνουν ότι υπάρχει ένα μέρος του κόσμου, για το οποίο τίποτα δεν είναι γνωστό με βεβαιότητα. Επίσης συνειδητοποιούν, ότι είναι πιθανόν να υπάρχει πάνω από μία άποψη και όψη του ίδιου ζητήματος κι ότι κάθε άτομο έχει δικαίωμα να έχει την άποψη του.

Β. Πλήρης Δυϊσμός ή Δυϊκότητα (Full Dualism).

- Κάποιες αυθεντίες (από τον χώρο των γραμμάτων, της φιλοσοφίας) διαφωνούν. Κάποιοι άλλοι (επιστήμες, μαθηματικά) συμφωνούν.
- Επομένως, υπάρχουν οι Σωστές Λύσεις, αλλά κάποιων δασκάλων οι απόψεις είναι ασαφείς ή δυσνόητες.
- Επομένως, το έργο του φοιτητή είναι να μάθει τις Σωστές Λύσεις και να αγνοήσει τις υπόλοιπες.

[1]Βλ. Perry, W. C., 1970. *Forms of intellectual and ethical development in the college years: a scheme* . Cambridge, Mass: Harvard University Press.

[2]Πολλαπλότητα (Multiplicity): Υποκειμενική γνώση. Υπάρχουν αντικρουόμενες απαντήσεις. Επομένως πρέπει κανείς να εμπιστεύεται το ένστικτο του κι όχι μια εξωτερική αυθεντία.

Γ. Πρώιμη πολλαπλότητα (Early Multiplicity). Σε αυτό το στάδιο υπάρχουν 2 είδη προβλημάτων:

- Αυτά των οποίων τη λύση γνωρίζουμε.
- Αυτά των οποίων τη λύση δεν τη γνωρίζουμε ακόμη. Το έργο των φοιτητών είναι να μάθουν πώς να βρίσκουν τις Σωστές Λύσεις.

Δ. Ύστερη πολλαπλότητα (Late Multiplicity): Τα περισσότερα προβλήματα ανήκουν στη δεύτερη κατηγορία. Ο καθένας έχει δικαίωμα να έχει την άποψη του ή κάποια προβλήματα δεν λύνονται. Επομένως, δεν έχει σημασία ποια λύση θα διαλέξει ο φοιτητής.

Δεν είναι λίγοι οι φοιτητές που ολοκληρώνουν τις σπουδές τους σε αυτό το στάδιο ανάπτυξης. Αυτοί οι φοιτητές φαίνονται περισσότερο δεκτικοί σε πιο σύνθετες στρατηγικές αναζήτησης, καθώς και στη χρήση πιο προχωρημένων πληροφοριακών εργαλείων. Επιπλέον, μπορούν να αντιληφθούν καλύτερα, γιατί ενδιαφέρονται και αρχίζουν σταδιακά να ασχολούνται περισσότερο, αντιλαμβάνονται τις δυσκολίες ή τα προβλήματα, ή τις ασυνέπειες στη λειτουργία και χρήση της βιβλιοθήκης, ενώ αρχίζουν παράλληλα να αισθάνονται όλο και μικρότερη ικανοποίηση από την χρήση αυτής. Ο σκοπός του μαθήματος σε αυτό το στάδιο είναι να διαμορφώσει έναν ανεξάρτητο χρήστη, ο οποίος έχει αναπτύξει και κατακτήσει, περισσότερο λόγω προσωπικής επιμονής και ενασχόλησης, δεξιότητες στη διαχείριση ενός ερευνητικού ζητήματος.

Στο 3^{ο} στάδιο ανάπτυξης, τη σχετικότητα (Relativism)[1] ο φοιτητής συνειδητοποιεί, ότι υπάρχουν τομείς στους οποίους ή για τους οποίους είναι όλα πλέον γνωστά και αναγνωρίζει την ανάγκη χρήσης της διαίσθησης στην ανάλυση και αξιολόγηση, καθώς και στη διαμόρφωση της τελικής του κρίσης. Ο φοιτητής σε αυτό το επίπεδο μπορεί να εφαρμόσει τις δεξιότητες που έχει κατακτήσει στην διαδικασία επίλυσης προβλημάτων από τον έναν τομέα στον άλλον. Αυτό είναι το στάδιο που όλοι οι εκπαιδευτές επιδιώκουν να κατακτήσουν οι φοιτητές τους. Δεδομένου ότι σε αυτό το στάδιο ο φοιτητής συλλέγει δεδομένα, προτού διαμορφώσει την άποψη του, η φράση που αρχίζει να τον χαρακτηρίζει είναι *«εξαρτάται από»*.

Σε αυτό το στάδιο ανάπτυξης φθάνουν ή βρίσκονται, συνήθως οι πτυχιούχοι. Επίσης, έχοντας φτάσει σε αυτό το στάδιο ο εκπαιδευτής είναι σε θέση να προσεγγίσει αποτελεσματικά τους φοιτητές του και να συζητήσει μαζί τους για σύνθετες έννοιες ανάκτησης, όπως την αξιολόγηση ποικίλλων εργαλείων σε σχέση με την πληροφοριακή ανάγκη και τον προσδιορισμό εναλλακτικών στρατηγικών αναζήτησης. Οι φοιτητής ήδη ενδιαφέρεται περισσότερο για τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των βιβλιοθηκών που έχει χρησιμοποιήσει και αρχίζει να καταλαβαίνει, πώς όσα έμαθε σχετικά με τη χρήση των πηγών και των υπηρεσιών μιας βιβλιοθήκης ισχύουν λίγο ή πολύ για όλες τις βιβλιοθήκες. Ο φοιτητής επίσης, έχει αποδεχτεί ότι είναι προσωπική ευθύνη κι υπόθεση η διαμόρφωση των κατάλληλων στρατηγικών αναζήτησης, ανάλογα με το πρόβλημα που έχει να λύσει κάθε φορά, ενώ συχνά διατυπώνει ερωτήσεις σχετιζομένων με τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των βιβλιοθηκών, καθώς και για τις τεχνικές που θεωρούνται καταλληλότερες για την αποτελεσματικότερη ικανοποίηση των πληροφοριακών του αναγκών, απλών ή σύνθετων.

Το τελευταίο στάδιο (4) είναι εκείνο της Δέσμευσης (Commitment).[2] Αυτό περιλαμβάνει το αξίωμα ή γενική αποδοχή, ότι *«τίποτα δεν θεωρείται και δεν είναι δεδομένο.»* Ο φοιτητής σε αυτό το στάδιο διαπιστώνει το αυτονόητο, ότι δηλαδή είναι αναγκαίο μέσα από τις επιλογές του να καθορίσει τη στάση του σε έναν κόσμο που όλα είναι σχετικά. Στη «*Δέσμευση»* η λέξη-κλειδί είναι *«αυτό θεωρώ σωστό για μένα»*. Η αξιολόγηση κι η άσκηση κριτικής σε διάφορα μέρη του δικού του κόσμου δείχνει, ότι είναι έτοιμος να δεσμευτεί, λαμβάνοντας συγκεκριμένες αποφάσεις που θα καθορίσουν την υπόλοιπη ζωή του. Είναι ο μόνος τρόπος να διατηρήσει κάποιος τις ισορροπίες του σε έναν κόσμο με συνεχώς μεταβαλλόμενες αξίες και σταθερές. Αυτό που πρέπει πάντα να θυμάται ο εκπαιδευτής (ανεξαρτήτως σταδίου ανάπτυξης) είναι ότι κάθε φοιτητής είναι μια μοναδική και

[1]Σχετικότητα (Relativism): Όλα εξαρτώνται, οπότε πρέπει να μάθουμε να αξιολογούμε τις λύσεις.
Ε. Συναφής Σχετικότητα (Contextual Relativism): Όλες οι προτεινόμενες λύσεις υποστηρίζονται από αίτια. Το έργο του φοιτητή έγκειται στο να μάθει να αξιολογεί τις λύσεις.
Στ. Προ-Δέσμευση (Pre-Commitment) : Ο φοιτητής συνειδητοποιεί την αναγκαιότητα:

- Να δημιουργήσει επιλογές.
- Να δεσμευτεί από πριν για την επιλογή μιας λύσης.

[2]Δέσμευση (Commitment) : Ενσωμάτωση της αποκτηθείσας γνώσης στην προσωπική εμπειρία και σκέψη.

μεμονωμένη περίπτωση, καθώς και ότι όλοι οι φοιτητές δεν αναπτύσσονται με τον ίδιο τρόπο ή με τον ίδιο ρυθμό. Η εκπαίδευση στη χρήση της βιβλιοθήκης ενισχύει κι υποστηρίζει τον κύριο στόχο της ανώτατης εκπαίδευσης, καθώς και την πνευματική και ακαδημαϊκή ωρίμανση του φοιτητή. Παρόλα αυτά το πραγματικό νόημα του πληροφοριακού γραμματισμού δεν έχει εκπληρωθεί ούτε μέσα από αυτή τη διαδικασία, καθώς στην πράξη μιλάμε πάντα για εκπαίδευση στη χρήση της βιβλιοθήκης κι όχι για εκπαίδευση στη χρήση της πληροφορίας.

Ενταγμένες στο παραπάνω πλαίσιο οι ερευνητικές ανάγκες των φοιτητών των Τμημάτων Μουσικών Σπουδών δεν είναι μόνο οι παραδοσιακές και δεν είναι πάντα ορατές και προβλέψιμες από τους βιβλιοθηκονόμους-επιστήμονες της πληροφορίας. Η κατανόηση της διαφορετικότητας της συγκεκριμένης κοινότητας χρηστών, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ιδιαιτερότητα των μουσικών συλλογών και έχει ως αποτέλεσμα την ιδιαιτερότητα και διαφορετικότητα των αναγκών των πρώτων, πρέπει να ληφθεί υπόψη, τόσο κατά την ανάπτυξη και σχεδιασμό της συλλογής, όσο και κατά την εκπαίδευση των χρηστών.

Όσον αφορά στους βιβλιοθηκονόμους που εργάζονται σε βιβλιοθήκες τέχνης (art libraries) και συγκεκριμένα σε μουσικές βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να ανακαλύψουν πώς οι χρήστες τους (μουσικοί, θεωρητικοί-εκτελεστές), χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη.[1] Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να γνωρίζουν επίσης, ότι η μουσική συλλογή της βιβλιοθήκης είναι μια από τις πολλές διαθέσιμες πηγές που χρησιμοποιούνται στο στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας, καθώς κι ότι οφείλουν να είναι ευέλικτοι και ανοιχτοί στη χρήση και προβολή και άλλων εναλλακτικών πηγών (Cowan, 2004).

Χρειάζεται καθοδήγηση, τόσο ως προς το πλήθος των μορφών υλικού, όσο και ως προς τα παρεχόμενα εργαλεία, αναφορικά με τις θεμελιώδεις αρχές της έρευνας, την καθοδήγηση μέσα από συγκεκριμένο κύκλο μαθημάτων (course-specific guidance/instruction), την ατομική συμβουλευτική και τους διαδικτυακούς ερευνητικούς οδηγούς, μέσω των οποίων πιστεύεται ότι οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι-εκπαιδευτές μπορούν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση πιο ικανών και αποτελεσματικών ερευνητών (Gervits and Rusak, 2000). Με την ενσωμάτωση στο πρόγραμμα σπουδών προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων, ως προς τη χρήση της βιβλιοθήκης από τη μια και τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας από την άλλη, δημιουργείται η υποδομή για τη διαμόρφωση κριτικά σκεπτόμενων ερευνητών (Stylianopoulos, Lucie Wall, 2003).

Στάδια[2]

Ο σχεδιασμός είναι το στοιχείο κλειδί στη δημιουργία μιας καλής επιστημονικής εργασίας, αναφοράς ή παρουσίασης. Ωστόσο, δεν θεωρείται πάντα εύκολος από όλους τους φοιτητές–ερευνητές. Χρειάζεται χρόνος, εξάσκηση, εμπειρία, ενώ δεν θεωρείται πάντα και ως απαραίτητος (ο σχεδιασμός).

Η πλειονότητα των ανθρώπων έχει εμπειρία στην αντιμετώπιση κρίσεων σε πραγματικό χρόνο. Όταν ωστόσο καλούνται να διαχειριστούν μια ακαδημαϊκή εργασία, οι περισσότεροι θεωρούν αυτή την εμπειρία ως κάτι εντελώς καινούριο και διαφορετικό και τρομοκρατούνται.

---

[1] Σύμφωνα με την Priscilla Atkins (2006) μέσα από τη γνωριμία με τους φοιτητές και με επαφές εκτός βιβλιοθήκης οι φοιτητές έρχονται πιο κοντά στη βιβλιοθήκη, ενώ εξαιτίας της διαπροσωπικής επαφής απευθύνονται πιο εύκολα για βοήθεια στο προσωπικό της βιβλιοθήκης. Επιπλέον με την ανάμειξη των βιβλιοθηκονόμων στα μαθήματα και με την άμεση ανταπόκριση τους σε ερωτήματα, στα οποία η βιβλιοθήκη διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, οι βιβλιοθηκονόμοι μπορούν να χτίσουν γέφυρες μεταξύ της βιβλιοθήκης και της αίθουσας διδασκαλίας.

[2] Βλ. Burkhardt, J., Macdonald, M. C., Rathemacher, A. J., 2003. Getting Ready for Research, In: Burkhardt, J., Macdonald, M. C., Rathemacher, A. J., 2003. *Teaching information literacy: 35 practical standards-based exercises for College students*. Chicago: ALA. pp.17-31.

Αυτό που διογκώνει το συγκεκριμένο συναίσθημα είναι η συμπεριφορά των φοιτητών σε σχέση με τη διαχείριση του διαθέσιμου, για τη διεκπεραίωση των εργασιών τους, χρόνου. Οι φοιτητές–ερευνητές αφήνουν πολύ χρόνο να «περάσει» μέχρι να ξεκινήσουν την εργασία τους, αναβάλλοντας να ξεκινήσουν κάτι που το θεωρούν ως δύσκολο και δυσάρεστο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να σπεύδουν στη συνέχεια να βρουν πηγές οπουδήποτε, να χρησιμοποιούν τις πρώτες πηγές που εμφανίζονται μπροστά τους και να επιλέγουν την βιβλιογραφία τους χωρίς τον απαραίτητο έλεγχο ως προς τη συνάφεια ή συσχέτιση με το θέμα τους, ενσωματώνοντας τελικά αυτήν την βιβλιογραφία στην εργασία τους, είτε υποστηρίζει, είτε όχι, την επιχειρηματολογία τους.

Η έρευνα έχει εξελιχθεί σε τέτοιο επίπεδο, ώστε να μην χρειάζεται ο ερευνητής να ξεκινάει κάθε φορά από το μηδέν. Ως προς την αναδρομική συλλογή πληροφοριών υπάρχουν διάφορες μέθοδοι αναζήτησης. Μια μέθοδος βασίζεται στο να έχει ο ερευνητής πρόσβαση σε πρωτογενή πηγή πληροφοριών. Στην πηγή που έχει ο ερευνητής στη διάθεση του υπάρχει βιβλιογραφία των πηγών που έχουν χρησιμοποιηθεί από τον συγγραφέα, προκειμένου ο τελευταίος να υποστηρίξει/τεκμηριώσει/αποδείξει τη θέση του. Σε αυτήν τη βιβλιογραφία μπορεί να ανατρέξει ο ερευνητής με τη σειρά του και να διαπιστώσει κατά πόσο ο εκάστοτε συγγραφέας ενός τεκμηρίου έχει διεξάγει την έρευνα του ακολουθώντας μια επιστημονική μεθοδολογία.

Στο πλαίσιο του Πληροφοριακού Γραμματισμού Ι & ΙΙ δίνεται έμφαση στην εκπαίδευση των φοιτητών σε σχέση με την κατανόηση εννοιών, όπως:

- Ταυτοποίηση και διαμόρφωση του ερευνητικού ζητήματος, τι συνιστά και τι περιλαμβάνουν οι όροι «ζήτημα» και *«θέμα»* στο πλαίσιο διεξαγωγής μιας έρευνας.
- Εστίαση έρευνας και
- Τεκμηρίωση/Απόδειξη

Πιο συγκεκριμένα: σε σχέση με την ταυτοποίηση/διαμόρφωση του ερευνητικού ζητήματος, ο φοιτητής καλείται, για παράδειγμα, να κατανοήσει τα βασικά βήματα σε σχέση με τα διάφορα στάδια της διαχείρισης του ζητήματος που προηγούνται της συγγραφής:

- Δημιουργία χάρτη εννοιών σχετικών με το θέμα.
- Πολύπλευρη προσέγγιση του θέματος.
- Σημείωση θεμάτων με άμεση ή έμμεση σχέση.
- Σημείωση συνωνύμων, ημι-συνωνύμων, ισοδύναμων και σχετιζόμενων όρων για τη διεύρυνση της έρευνας.
- Διατύπωση του θέματος ως ερώτημα. Παράδειγμα: *Ο Δυτικός μουσικός κανόνας μετά τον 18^{ο} αιώνα.*
- Βελτίωση ερωτήματος. Παράδειγμα: *Ο Δυτικός μουσικός κανόνας και πώς αυτός εξελίχθηκε μετά τα μέσα του 18^{ου} αιώνα.*
- Ταυτοποίηση όρων-κλειδιών και συνωνύμων.
- Καταγραφή επιστημών ή θεματικών περιοχών που σχετίζονται με την έρευνα συνολικά ή εν μέρει.

Σε σχέση με την εστίαση της έρευνας ο φοιτητής εκπαιδεύεται στο να κατανοήσει τι περιλαμβάνει η διαδικασία της συλλογής σχετιζόμενων με το θέμα πληροφοριών. Για παράδειγμα:

- Συγκέντρωση επίκαιρης πληροφόρησης στο θέμα.
- Χρήση των κατάλληλων πληροφοριών που έχουν αντληθεί από περιοδικές επιστημονικές εκδόσεις κι όχι μόνο.
- Χρήση των κατάλληλων αξιόπιστων ιστοσελίδων.
- Αναζήτηση σε βάθος και συλλογή πληροφοριών που αφορούν στο θέμα της έρευνας.
- Αναζήτηση για ερευνητικές μελέτες, εργασίες και πειράματα που αφορούν στο θέμα της έρευνας.

Σε σχέση με την τεκμηρίωση/απόδειξη του ερευνητικού ζητήματος ο φοιτητής εκπαιδεύεται κυρίως στο γιατί και το πώς. Το *γιατί* αφορά στην εμπέδωση της αναγκαιότητας της απόδειξης της θέσης/ζητήματος, που έχει τεθεί προς διαχείριση και το *πώς* αφορά στη μέθοδο ανάπτυξης της κατάλληλης επιχειρηματολογίας για την απόδειξη/τεκμηρίωση του ζητήματος.

Η έννοια της απόδειξης προϋποθέτει πάντα την ύπαρξη ενός ζητήματος ή ερωτήματος ή επιχειρήματος. Ο φοιτητής πρέπει να κατανοήσει, ότι η αλήθεια δεν είναι ούτε μόνιμη, ούτε στατική, ούτε απρόσωπη ούτε αντικειμενική, αλλά αντίθετα προκύπτει μέσα από τον διάλογο, τη συζήτηση και τη σύγκρουση.

Έρχεται σε επαφή με κάποιες μεθόδους απόδειξης του ζητήματος, όπως είναι:

- Η επιχειρηματολογία (Argumentation).
- Η έκθεση (Exposition).
- Η αφήγηση (Narration).
- Η περιγραφή (Description).

Είναι πολύ συχνό το φαινόμενο, ο μέσος όρος των φοιτητών να μην έχει γνώσεις σχετικά με το θέμα που διαχειρίζεται ή/και διάφορες έννοιες/όρους που εμπεριέχονται ή σχετίζονται με αυτό. Σύμφωνα με τον Nigel (1976),[1] η παραπομπή σε έργα άλλων συγγραφέων, προκειμένου κάποιος να υποστηρίξει τη θέση του, καθιστά σχεδόν σίγουρο, ότι οι διαδικασίες και τα δεδομένα που παρουσιάζει θα γίνουν αποδεκτά από την ακαδημαϊκή κοινότητα. Ωστόσο υπάρχει και η άποψη ότι καμιά επιστημονική εργασία δεν μπορεί να σταθεί μόνη της, αν τα εξαγόμενα συμπεράσματα δεν είναι τεκμηριωμένα. Η παραπομπή σε ένα τεκμήριο υποδηλώνει ότι αυτό το τεκμήριο έχει χρησιμοποιηθεί από τον συγγραφέα. Αυτό με τη σειρά του δείχνει ότι: α. ο συγγραφέας αναφέρεται σε όλα ή στα πιο σημαντικά τεκμήρια που έχουν χρησιμοποιηθεί στο στάδιο προετοιμασίας της εργασίας του. β. όλα τα τεκμήρια που παρατίθενται στην εργασία χρησιμοποιήθηκαν από τον συγγραφέα στο πλαίσιο τεκμηρίωσης/απόδειξης της θέσης του. Η παραπομπή σε ένα τεκμήριο αντανακλά την αξία (ποιότητα, σημασία, επιρροή) του συγκεκριμένου τεκμηρίου.

Το τεκμήριο για το οποίο έχει δημιουργηθεί η αναφορά/παράθεση, σχετίζεται με το περιεχόμενο του τεκμηρίου στο οποίο παρατίθεται η αναφορά. Αν δύο τεκμήρια ταιριάζουν βιβλιογραφικά αυτό σημαίνει ότι ταιριάζουν και σε περιεχόμενο κι αν δύο τεκμήρια αναφέρονται μαζί ως παραπομπές, αυτό σημαίνει ότι σχετίζονται ως προς το περιεχόμενο τους.

«Όλες οι αναφορές είναι ισοδύναμες.» (Smith, 1981).[2] Οι λειτουργίες της σύνταξης μιας βιβλιογραφικής αναφοράς είναι η ταύτιση/εντοπισμός και η παρουσίαση της πληροφορίας. Η ταύτιση/εντοπισμός αφορούν στην τοποθεσία του φυσικού τεκμηρίου. Η βιβλιογραφική αναφορά καθιστά πιο συγκεκριμένο κάτι το οποίο είναι αφηρημένο. Μέσω αυτής της διαδικασίας η έννοια που εμπεριέχεται σε ένα τεκμήριο αποκτά μεταφορικά φυσική παρουσία.

Από τη στιγμή που ένας συγγραφέας συντάσσει βιβλιογραφία των τεκμηρίων που έχει χρησιμοποιήσει, τα τεκμήρια αυτά μετατρέπονται σε σύμβολα των εννοιών που περιέχουν. Με τη δημιουργία των αναφορών ο συγγραφέας συνδέει το ένα έργο με το άλλο και στην πραγματικότητα δημιουργεί συνδέσμους μεταξύ των έργων αυτών. Ακολούθως, οι υποσημειώσεις είναι οι βάσεις που δημιουργεί ο συγγραφέας για να εξηγήσει περαιτέρω το κείμενο.

---

[1] Βλ. Gilbert, G. N., 1976. The transformation of research findings into scientific knowledge. *Social Studies of Science* , 6(3/4), pp. 281-306. *Special Issue: Aspects of the Sociology of Science: Papers from a Conference*. University of York, 16-18 September 1975.

[2] Βλ. Smith, L. C., 1981. Citation analysis. *Library trends*, 30(1), pp. 83-106. Available at: <http://www.ugr.es/~benjamin/TRI/citation-analysis.pdf> [Προσπελάστηκε 7 Φεβρουαρίου 2014].

Οι σχέσεις μεταξύ των υποσημειώσεων είναι αντίστροφες. Κάθε αναγραφή είναι ταυτόχρονα πηγή και αποδέκτης της επίδρασης της σχέσης της με άλλες μελέτες. Για παράδειγμα, αν ο Χ παραπέμπει στον Ψ, αυτή η πληροφορία μπορεί να συνδεθεί με δύο τρόπους. Ο ένας είναι εκείνος που τονίζει ότι ο Χ είναι η πηγή παραπομπής στον Ψ, δηλαδή Χ → Ψ. Ο άλλος είναι εκείνος που τονίζει ότι ο Χ είναι ο αποδέκτης της αναφοράς από τον Ψ, δηλαδή Χ ← Ψ. Προκειμένου να μπορέσουν οι φοιτητές να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τις στρατηγικές αναζήτησης είναι σημαντικό να έχουν κατανοήσει, πώς ανακτάται η βιβλιογραφική ή η ουσιαστική πληροφορία. Τα εργαλεία με τα οποία γίνεται εφικτή η ανάκτηση βιβλιογραφικών ή ουσιαστικών μερών του περιεχομένου ενός θέματος είναι τα έργα ή οι πηγές αναφοράς. Αυτά θεωρούνται ως ενδιάμεσες πηγές ή στάδια της βιβλιογραφίας, καθώς παρέχουν πρόσβαση σε διαφορετικούς συνδυασμούς των δύο αυτών συστατικών της πληροφορίας.

Το προφανές ερώτημα που προκύπτει είναι «Πώς ξέρει ένας συγγραφέας πότε πρέπει να παραθέσει τη βιβλιογραφία που έχει χρησιμοποιήσει για την εργασία του;» Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει σε κάθε χώρα, η μόνη περίπτωση στην οποία μπορεί κάποιος να μην παραθέσει αναφορές για τις πηγές του είναι, όταν αυτές βασίζονται στην κοινή γνώση (common knowledge). Για παράδειγμα δε χρειάζεται κανείς να αναφέρει πηγές για να τεκμηριώσει την πληροφορία: *«ο ήλιος ανατέλλει από την ανατολή»*. Μια τέτοια δήλωση θεωρείται κοινή γνώση. Ως κοινή γνώση (common knowledge) *ορίζεται «κάθε αλήθεια, μη περιορισμένη σε στενά γεωγραφικά όρια, τεκμηριωμένη και αποδεκτή από ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο».*[1]

Στο παραπάνω πλαίσιο διαχείρισης ερευνητικών ζητημάτων και τεκμηρίωσης/απόδειξης αυτών διεξήχθησαν οι παρακάτω μελέτες, προκειμένου οι μουσικοί ως φοιτητές (θεωρητικοί-εκτελεστές) να αναγνωρίσουν τη σημασία της έγκυρης πληροφορίας και των χαρακτηριστικών αυτής, στο στάδιο της συγγραφής επιστημονικών εργασιών, καθώς και την επιστημονική αξία (οφέλη και μειονεκτήματα) τόσο των έγκυρων, συνδρομητικών, πληροφοριακών εργαλείων, όσο και των ελεύθερων πηγών, που καλούνται να χρησιμοποιούν σε όλα τα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας, είτε ως αποτέλεσμα προσωπικής επιλογής, είτε καθ' υπόδειξη του διδάσκοντα.

[1]Μ.τ.Σ. Η *κοινή γνώση* είναι γνωστή σε όλους ή σχεδόν όλους, όσους εμπλέκονται/συνδέονται /σχετίζονται με την κοινότητα εντός της οποίας ένας όρος χρησιμοποιείται. *"**Common knowledge** is knowledge that is known by everyone or nearly everyone, usually with reference to the community in which the term is used."* Βλ. <http://en.wikipedia.org/wiki/Common_knowledge> [Προσπελάστηκε 22 Ιουνίου 2014].

Στρατηγικές αναζήτησης και Μουσική πληροφορία

Στρατηγική αναζήτησης - Ελεγχόμενο λεξιλόγιο[1] - Θεωρητικό πλαίσιο[2]

Ο θησαυρός αποτελεί ένα ελεγχόμενο λεξιλόγιο σημασιολογικής, αλλά και γενικής χρήσης σχετιζόμενων όρων, οι οποίοι καλύπτουν συγκεκριμένους τομείς της γνώσης.

Ο θησαυρός σχεδιάζεται και προορίζεται για τον συντονισμό των εννοιών (concept coordination). Πρόκειται για μια επινόηση ελέγχου της ορολογίας, η οποία μεταφράζει τη φυσική γλώσσα που χρησιμοποιείται από τους δημιουργούς των ευρετηρίων (indexers) στα τεκμήρια και τα θέματα που αναζητούνται από τους ερευνητές, σε μια αμοιβαίως ακριβή γλώσσα. Η ειδοποιός διαφορά μεταξύ ενός θεματικού καταλόγου ή καταλόγου θεματικών επικεφαλίδων κι ενός θησαυρού είναι :

a) Ο θησαυρός δεν είναι σχεδιασμένος για να καλύψει την παγκόσμια γνώση, αλλά μια συγκεκριμένη και ορισμένη γνωστική περιοχή.
b) Οφείλει να παρουσιάζει και να προβάλλει σχέσεις ιεραρχίας και διασύνδεσης μεταξύ των όρων, καθώς και
c) Να παρέχει ορισμούς του περιεχομένου των όρων.

Ένας θησαυρός χρησιμοποιεί σχέσεις ισοδυναμίας, σχέσεις ιεραρχίας και σχέσεις συσχέτισης.

Ως ελεγχόμενο λεξιλόγιο ορίζεται η διαδικασία της οργάνωσης μιας λίστας όρων με στόχο α)την υποδήλωση του καθιερωμένου προς χρήση όρου, β)τη διάκριση μεταξύ ομογράφων και γ)την υποδήλωση των ιεραρχικών και συνδετικών σχέσεων μεταξύ των όρων, στο πλαίσιο ενός ελεγχόμενου λεξιλογίου ή μιας λίστας θεματικών επικεφαλίδων.[3]

Σύμφωνα με τον Lancaster (1986) το ελεγχόμενο λεξιλόγιο χρησιμοποιείται για δύο λόγους:

- Να διασφαλίσει, όσο γίνεται περισσότερο, μια συνεπή αναπαράσταση του θεματικού περιεχομένου των τεκμηρίων κατά τη διάρκεια της ευρετηρίασης και της αναζήτησης.
- Να διευκολύνει την διεξαγωγή της έρευνας στο σύστημα, ομαδοποιώντας με σχέσεις ιεραρχίας τους πιο στενά σχετιζόμενους όρους σε σχέση πάντα με το νόημα τους.[4]

Ο έλεγχος του λεξιλογίου διασφαλίζει και παρέχει έναν σταθερό και συστηματικό τρόπο επιλογής των όρων του ευρετηρίου για τη χρήση και την ερμηνεία του περιεχομένου των όρων που χρησιμοποιούνται. Χρησιμοποιώντας ελεγχόμενο λεξιλόγιο είναι σε θέση κάποιος

---

[1]Σύμφωνα με το πρότυπο «*Τεκμηρίωση –Κατευθυντήριες οδηγίες για τη συγκρότηση και ανάπτυξη μονόγλωσσων Θησαυρών»* (ΕΛΟΤ 1321-93), οι θησαυροί είναι «ελεγχόμενα λεξιλόγια όρων, επιλεγμένων από τη φυσική γλώσσα, δομημένα με τέτοιο τρόπο, ώστε να υποδηλώνονται με σαφήνεια οι προϋπάρχουσες σχέσεις μεταξύ των εννοιών που εκφράζουν οι όροι αυτοί.» Σύμφωνα με το νέο draft standard ANSI/NISO Z39.19-200x "*Guidelines for the Construction,Format, and Management of Monolingual Controlled Vocabularies",* ο Θησαυρός είναι μια συλλογή δικτυωμένων όρων ελεγχόμενου λεξιλογίου.

[2]Το ελεγχόμενο λεξιλόγιο αποτελεί στρατηγική αναζήτησης στον Πληροφοριακό Γραμματισμό (Information Literacy). Μέσα από την πιλοτική εφαρμογή ενσωμάτωσης του μαθήματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με έμφαση στη μουσική» στο πρόγραμμα μαθημάτων του ΤΜΣ-Ι.Π. και συγκεκριμένα στο μάθημα «Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι & ΙΙ», το οποίο διεξάγεται στο πλαίσιο της διδακτορικής μου εργασίας με τίτλο «Μουσική Βιβλιοθηκονομία & Εκπαίδευση» από το 2008 στο ΤΜΣ-Ι.Π., διαπιστώθηκαν στην πράξη τα προβλήματα που παρουσίαζε η ευρετηρίαση στον Κατάλογο του Ι.Π. Ένα από αυτά ήταν η απουσία ελέγχου του ελεγχόμενου λεξιλογίου, καθώς και η ατελής και με πολλά προβλήματα μέχρι και σήμερα συνδυαστική χρήση των στρατηγικών αναζήτησης «Επισκόπηση» και «Θέμα» (ευρετήριο) στον OPAC του Ι.Π., ζητήματα τα οποία αποτέλεσαν το κύριο κίνητρο σε προσωπικό επίπεδο, να προσπαθήσω να διαπιστώσω τι συμβαίνει και γιατί και να απευθυνθώ στα μέλη εκείνα της ακαδημαϊκής κοινότητας του Ι.Π. που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν ως επιστημονικοί συνεργάτες την προσπάθεια αυτή.

[3]Βλ. ANSI/NISO Z39.19-200x.

[4]Βλ. Δόμηση καθιερωμένων όρων Καταλόγου Ι.Π.

να διακρίνει παρόμοιους όρους που αντιπροσωπεύουν παρεμφερείς ιδέες. Μέσω των σημειώσεων περιεχομένου (scope notes) στα αρχεία καθιερωμένων όρων αποφεύγονται ή περιορίζονται οι ασυνέπειες στην χρήση των όρων. Η ύπαρξη τους συμβάλλει στη διατήρηση μεγαλύτερης συνέπειας για τον ίδιο τον δημιουργό του ευρετηρίου μακροπρόθεσμα. Με τη χρήση ελεγχόμενου λεξιλογίου καθιερώνεται η αποδεκτή γραφή, ορθογραφία και συλλαβισμός του όρου που χρησιμοποιούνται από το κάθε σύστημα.

Οποιαδήποτε λέξη στη φυσική γλώσσα μπορεί να αποτελέσει μέλος μιας ομάδας από όρους χωρίς περιορισμούς, το λεγόμενο μη ελεγχόμενο λεξιλόγιο (uncontrolled vocabulary). Στην περίπτωση του μη ελεγχόμενου λεξιλογίου τα τεκμήρια ευρετηριάζονται στη φυσική τους γλώσσα και στο σύστημα διαμορφώνονται οι προϋποθέσεις, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αναζήτησης σε όλο το ελεύθερο κείμενο, καθώς και η δυνατότητα ανάκτησης του ζητούμενου υλικού μέσα από τη διασύνδεση των όρων των δύο λεξιλογίων (ελεγχόμενου και μη ελεγχόμενου).

Το ελεγχόμενο λεξιλόγιο στηρίζει επίσης τη διαδικασία της ευρετηρίασης. Μέσα από την ευρετηρίαση, η οποία αποτελεί ένα εργαλείο προσδιορισμού της γνώσης, εντοπίζονται, οργανώνονται και προβάλλονται όλες εκείνες οι πληροφορίες που διαφορετικά δεν μπορούν να καταγραφούν. Η ύπαρξη εξειδικευμένων ευρετηρίων είναι αναγκαία, καθώς αυτά διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα, την πρόσβαση και την ποιότητα της πληροφορίας και καθοδηγούν τον χρήστη στην συγκεκριμένη πληροφορία γρήγορα και αποτελεσματικά. Η ευρετηρίαση αποτελεί μια πολύ σημαντική υποδομή για τις υπηρεσίες αναζήτησης. Όσο καλύτερη είναι η ευρετηρίαση, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα για αποτελεσματικότερη αναζήτηση. Η ευρετηρίαση που στηρίζεται σε ελεγχόμενο λεξιλόγιο ευνοεί τη δια-λειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων αναζήτησης διαφορετικών, αλλά και ομοειδών συλλογών.

Δόμηση καθιερωμένων όρων

Στο στάδιο της δημιουργίας, επεξεργασίας, ανάλυσης των όρων, συλλέγονται πληροφορίες από όσο το δυνατόν περισσότερες σχετικές πηγές, λεξικά, γλωσσάρια, ευρετήρια όρων, θεματικές βιβλιογραφίες, ειδικούς ανά γνωστικό τομέα, κ.τ.λ.

Όσον αφορά στη συνένωση των όρων (term consolidation), ο στόχος είναι να παρέχεται επαρκής πρόσβαση στο θέμα, με περίληψη των περισσότερων όρων που χρησιμοποιούνται από τους χρήστες και με παροχή ισοδύναμης πρόσβασης σε παγκόσμιο επίπεδο, με μια αυστηρά περιορισμένη λίστα καθιερωμένων όρων, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για να αναπαριστούν τα θέματα που διαχειρίζεται το κάθε τεκμήριο.

Η κατάταξη των όρων σε κατηγορίες γίνεται:

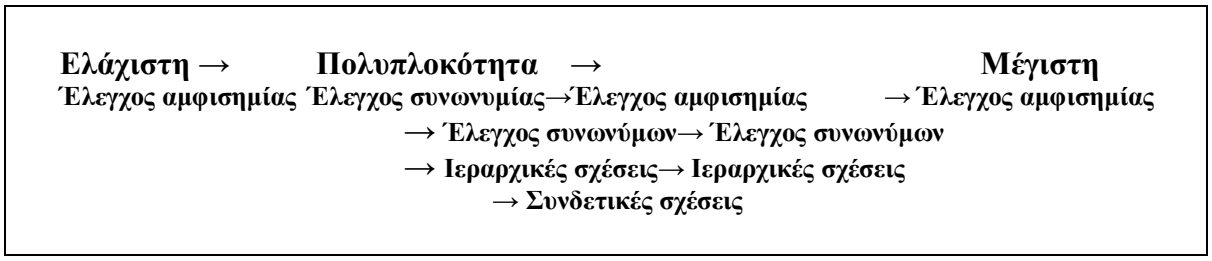
- Με βάση το θέμα.
- Με βάση την ιεραρχική σειρά των περιγραφέων (descriptors), ή θεματικών επικεφαλίδων.

Τα ελεγχόμενα λεξιλόγια δομούνται έτσι, ώστε να μπορούν να προβάλλουν τους διαφορετικούς τύπους των σχέσεων μεταξύ των όρων που περιέχουν. Υπάρχουν τέσσερις (4) τύποι ελεγχόμενου λεξιλογίου, οι οποίοι καθορίζονται από την διαρκώς αυξανόμενη πολυπλοκότητα της δομής τους (βλ. σχετικό σχήμα). Αυτοί είναι:[1]

- Λίστα (List).
- Δακτύλιος συνωνύμων (Synonym ring).
- Ταξινομία/Ταξινόμηση (Taxonomy).

[1]Βλ. Μακρής, Ε., Παπαδάκης, Ι., Στεφανιδάκης, Μ., Ασλανίδη, Μ., Κυπριανός, Κ., 2013. *Ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες: Βιβλιοθήκη Τμήματος Μουσικών Σπουδών Ιονίου Πανεπιστημίου*. *Καθιερωμένοι όροι αναφορικά με τη μουσική γενικά και την ελληνική μουσική ειδικότερα*. [pdf] Available at: <oup_public/download.php/6487/GuidelinesfortheConstruction%2CFormat%2CandManagementofMonolingualControlledVocabularies.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Ιουνίου 2014].

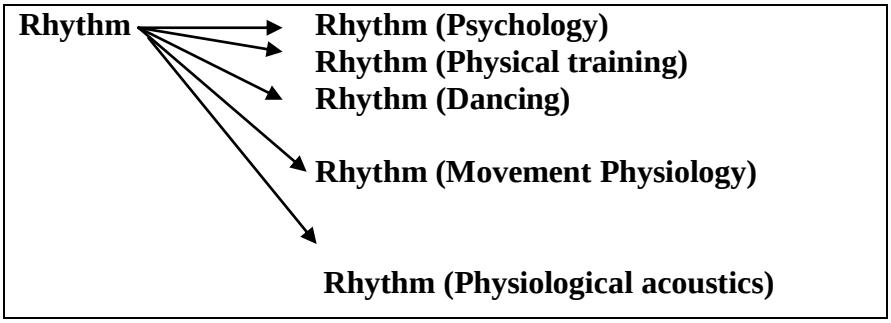
- Θησαυρός (Thesaurus).

Σχήμα. Αυξανόμενη πολυπλοκότητα δομής μεταξύ ελεγχόμενων λεξιλογίων

Παράδειγμα 1. Αμφισημία όρων

Αμφιβολίες ως προς τη χρήση του όρου προκύπτουν στη φυσική γλώσσα, όταν μια λέξη ή φράση έχει περισσότερες από μια (1) σημασίες. Η χρήση του ελεγχόμενου λεξιλογίου πρέπει να αντισταθμίζει τα προβλήματα που προκύπτουν από την αμφισημία, διασφαλίζοντας ότι κάθε όρος θα έχει μια μοναδική σημασία.

Σχήμα. Αμφισημία όρων

Για τη μουσική π.χ. ο όρος που έχει καθιερωθεί να χρησιμοποιείται ως ελεγχόμενο λεξιλόγιο είναι Musical meter and rhythm, ο οποίος είναι ειδικότερος του όρου Rhythm.

Συγκέντρωση της μουσικής βιβλιογραφίας προς ευρετηρίαση

Η ευρετηρίαση στηρίζεται σε όλες τις μορφές αποθήκευσης των δεδομένων της μουσικής: μονογραφίες, παρτιτούρες, ηχογραφήσεις, έργα αναφοράς, κ.τ.λ.

Η ευρετηρίαση έχει ως στόχο τη δημιουργία ευρετηρίων, τα οποία συνήθως είναι αλφαβητικά και στηρίζονται σε συγκεκριμένα στοιχεία ή βιβλιογραφικές πληροφορίες, όπως συγγραφέας ή τίτλος (οι συνηθέστερες). Παράλληλα με την ευρετηρίαση χρησιμοποιείται η ταξινόμηση[1] και η καταλογογράφηση.[2] Η ευρετηρίαση ως διαδικασία είναι περισσότερο ελεύθερη σε σχέση με τις δύο προηγούμενες διαδικασίες, καθώς στηρίζεται περισσότερο στην κριτική ικανότητα του δημιουργού ή συντάκτη του ευρετηρίου και στο λεξιλόγιο που προκύπτει από τα τεκμήρια που σχετίζονται με τη μουσική.

Κατά την ευρετηρίαση του τεκμηρίων, των σχετιζόμενων με τη μουσική, δημιουργούνται θεματικοί όροι, άλλοι ελεγχόμενοι και άλλοι ελεύθεροι αρχικά, π.χ. *Music, Greek and Roman = Μουσική, Ελληνική και Ρωμαϊκή* και *Ελληνική μουσική = Greek music*. Κατά τη διαδικασία της ευρετηρίασης του μουσικού υλικού γίνεται προσπάθεια να αποδοθούν τα περιεχόμενα

[1]Ως ταξινόμηση ορίζεται η συστηματική οργάνωση θεματικών ενοτήτων σε ομάδες ή κατηγορίες σύμφωνα με κοινώς αποδεκτά κριτήρια.

[2]Η καταλογογράφηση συμβάλλει στην καταγραφή της γνώσης που ταξινομείται. Πρόκειται για μια αυστηρά καθορισμένη και ελεγχόμενη λειτουργία. Διέπεται από κανόνες, συνεπώς δεν είναι ελεύθερη.

των σχετικών τεκμηρίων με θεματικούς όρους. Αυτοί πρέπει να επιλεχθούν είτε από το ήδη προσδιορισμένο και καθιερωμένο λεξιλόγιο, είτε να δημιουργηθούν και να καθιερωθούν, εφόσον οι όροι που αντιστοιχούν στο περιεχόμενο των τεκμηρίων δεν υπάρχουν.[1]

Αναζήτηση με χρήση ελεγχόμενου λεξιλογίου

Ο άνθρωπος χρησιμοποιεί φυσική γλώσσα για να επικοινωνήσει με τους συνανθρώπους του. Για τους ερευνητές που δεν διαθέτουν εμπειρία είναι φυσικό και αναμενόμενο να χρησιμοποιούν κοινή γλώσσα στον υπολογιστή για να αναζητήσουν το αντικείμενο της έρευνας τους. Δυστυχώς οι υπολογιστές δεν καταλαβαίνουν τη φυσική γλώσσα. Για παράδειγμα, οι νέοι χρήστες συγχύζονται, όταν εισάγουν λέξεις με ίδια γραφή, αλλά διαφορετική σημασία. Κατά την ανάκτηση εμφανίζονται όλων των ειδών οι σημασίες του όρου κι όχι μόνο αυτή η οποία ενδιαφέρει τον χρήστη. Ομοίως, οι φοιτητές συχνά θεωρούν ότι η αναζήτηση με φυσική γλώσσα στην οποία καταφεύγουν, συνιστά μια ομπρέλα κάτω απ' την οποία θ' ανακτηθούν τα σχετικά με το θέμα, αποτελέσματα. Ωστόσο, ο υπολογιστής δεν είναι ικανός να λειτουργήσει με αυτόν τον τρόπο. Ανακτά μόνο τις εγγραφές εκείνες, οι οποίες κατά την αναζήτηση χρησιμοποιήθηκαν συνδυαστικά από τον χρήστη. Για παράδειγμα, ο όρος **musical canon** θ' ανακτήσει μόνο εκείνα τα άρθρα/τεκμήρια, τα οποία έχουν το συνδυασμό των όρων **musical** και **canon** ενσωματωμένο στις εγγραφές τους. Τι συμβαίνει όμως μ' εκείνα τα άρθρα/τεκμήρια των οποίων οι συγγραφείς χρησιμοποιούν άλλες φράσεις για να εκφράσουν το ίδιο θέμα; Οι παρακάτω συνδυασμοί μπορεί επίσης να έχουν χρησιμοποιηθεί:

Canon (Musical form)
Canon (Musical form)—History and criticism
Canon, fugues, etc.
Musical criticism
Musical form
Counterpoint

Βασιζόμενοι σ' αυτούς τους συνδυασμούς, ο όρος *musical canon* είναι πολύ περιοριστικός για την αναζήτηση και θα είχαμε απώλειες σε σημαντικό βαθμό πληροφοριών χρησιμοποιώντας μόνο αυτόν. Υπάρχουν σαφώς αρκετοί τρόποι για να εκφράσει κανείς τον όρο musical canon. Αν κάποιος αναζητήσει κάθε έναν από τους παραπάνω όρους μεμονωμένα θ' ανακτήσει κάποια άρθρα/τεκμήρια, ωστόσο πάλι κάποια θα ξεφύγουν. Οι καθιερωμένες θεματικές επικεφαλίδες που λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο μιας Βάσης Δεδομένων δεν είναι καθιερωμένες σε ένα σύνολο Β. Δ.. Οι όροι αυτοί, δηλαδή οι καθιερωμένοι όροι (οι λεγόμενες θεματικές επικεφαλίδες), οι προτιμώμενοι όροι, οι περιγραφείς, συνοπτικά το ελεγχόμενο λεξιλόγιο είναι προκαθορισμένες λέξεις ή φράσεις οι οποίες αναπαριστούν:

- Έννοιες.
- Θεωρίες.

[1]Για την ανάπτυξη των αρχείων καθιερωμένων όρων στον Κατάλογο του Ι.Π., συμπεριλαμβανομένων και των μουσικών συλλογών, χρησιμοποιούνται τα εξής εθνικά και διεθνή πρότυπα εργαλεία και οδηγίες:

- ΕΒΕ (Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος)[1]
- ΣΕΑΒ (Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών)[1]
- UNIMARC Authority Data της IFLA[1 11]
- Library of Congress Subject Headings[1]
- Catalogers' desktop[1]
- MARC 21 for Authority Data[1]
- Yale Music Library[1]
- Id.loc.gov[1]
- VIAF[1]
- AACR2[1]

- Πρόσωπα.
- Πληθυσμούς/ομάδες ατόμων.
- Κοινωνικά φαινόμενα.
- Δραστηριότητες/ενέργειες.
- Γεγονότα/εκδηλώσεις.

Το πιο χρήσιμο και γνωστό παράδειγμα ελεγχόμενου λεξιλογίου είναι ο χρυσός οδηγός. Αν κάποιος ψάχνει μια λίστα από Μουσικούς δασκάλους ή Μουσικές Σχολές το πιο πιθανό είναι ότι θα τους βρει κάτω από μια επίσημη και συγκεκριμένη ονομασία, όπως Ωδεία ή Μουσικές Σχολές. Το ελεγχόμενο λεξιλόγιο χρησιμοποιείται επομένως, προκειμένου να ενοποιήσει παρόμοια τεκμήρια.

Το ελεγχόμενο λεξιλόγιο αφορά σε μια ομάδα από καθιερωμένους θεματικούς όρους που προορίζονται για καθοδήγηση ως προς τη θεματική έρευνα. Στους καταλόγους των βιβλιοθηκών οι ελεγχόμενοι όροι ονομάζονται **Θεματικές Επικεφαλίδες**. Στις βάσεις των περιοδικών εκδόσεων ωστόσο μπορεί να ορίζονται κι ως **Περιγραφείς.**

Το ελεγχόμενο λεξιλόγιο είναι χρήσιμο, διότι προσδιορίζει τους όρους ή φράσεις που θεωρούνται καταλληλότεροι για την αναζήτηση στο θεματικό πεδίο. Επίσης περιορίζει ή διευρύνει το θέμα του ερευνητή ή διερευνά σχετικούς όρους, οι οποίοι μπορεί να οδηγούν σε διαφορετικές απόψεις του θέματος.

Κάποιες φορές είναι χρήσιμο να χρησιμοποιούμε τις Θεματικές Επικεφαλίδες της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου[1] στην έντυπη ή ηλεκτρονική τους μορφή, προκειμένου να δούμε τη δομή και τη σχέση μεταξύ των όρων. Ωστόσο, στον online κατάλογο η έρευνα με θεματική επικεφαλίδα συχνά ανακτά μια αλφαβητική λίστα επικεφαλίδων. Μια επισκόπηση σε αυτές τις επικεφαλίδες μπορεί παρόλα αυτά να επιτρέψει στον ερευνητή να αποφασίσει ποιες από αυτές θα επιλέξει να ερευνήσει περισσότερο διεξοδικά.

Ένα παραδοσιακό πρόβλημα στην εκπαίδευση των χρηστών είναι η αποτελεσματική χρήση του θεματικού καταλόγου ή του ευρετηρίου *Θέμα* στον κατάλογο της βιβλιοθήκης.
Η συνηθισμένη προσέγγιση περιλαμβάνει συνήθως την απόκτηση μηχανικά εκτελεσμένων τεχνικών, μη συνδεόμενων με τις πνευματικές διαδικασίες της συλλογής πληροφοριών.

Οι βασικές αρχές της χρήσης του ελεγχόμενου λεξιλογίου (πρόσβαση μέσω θέματος) μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι οι εξής:

- Η πρόσβαση στις μονογραφίες είναι περιορισμένη, δεδομένου ότι οι θεματικές επικεφαλίδες περιγράφουν το περιεχόμενο του τεκμηρίου. Οι πιο εξειδικευμένες θεματικές επικεφαλίδες δίνουν πιο σχετική πληροφόρηση, ωστόσο οι πιο γενικές οδηγούν σε άλλες πηγές, που μπορεί με τη σειρά τους να περιλαμβάνουν εξίσου σημαντικές πληροφορίες.
- Είναι δυνατή η ύπαρξη μιας σε βάθος, πρωτότυπης αναζήτησης και η ενσωμάτωση της μαθησιακής διαδικασίας στη διαδικασία της αναζήτησης.
- Η σύνθεση των όρων σε έναν θεματικό κατάλογο ή σε έναν κατάλογο ή βάση, δημιουργεί ένα είδος πυραμίδας της γνώσης με χρήσιμα στοιχεία πρόσβασης στην πληροφορία. Αυτό βοηθάει τον φοιτητή να αποκτήσει μια εικόνα του τι περιλαμβάνει ένα θέμα και πώς σχετίζεται το τελευταίο με άλλους όρους αναζήτησης.

Ο στόχος δεν είναι η εξήγηση ή ερμηνεία του θεματικού ευρετηρίου ή του τρόπου οργάνωσης των θεμάτων σε μια βάση είτε αυτή είναι δημόσιος κατάλογος, είτε ηλεκτρονική πηγή, αλλά η πνευματική ανάλυση του θέματος και η χρήση του θεματικού ευρετηρίου στο πλαίσιο της αποδεικτικής διαδικασίας από διαθέσιμα τεκμήρια.

[1] LCSH (Library of Congress Subject Headings). <http://authorities.loc.gov> και Library of Congress Linked Data Service <http://id.loc.gov/>

Προκειμένου οι χρήστες να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν τις θεματικές επικεφαλίδες, κάποιοι διαθέτες Β. Δ. παρέχουν online εγχειρίδιο χρήσης ή θησαυρούς, ηλεκτρονικούς κι έντυπους.

Γενικά οι θησαυροί:

- Ταυτίζουν όρους ελεγχόμενου λεξιλογίου.
- Παρέχουν ορισμούς και παραμέτρους ορολογίας.
- Προτείνουν εναλλακτικούς συνώνυμους όρους.

Επιπλέον πολλοί θησαυροί οργανώνουν τους όρους εννοιολογικά: **ευρύτερος όρος (broader term) → ειδικότερος όρος (narrower term)**, καθώς επίσης με σχέσεις συσχέτισης **«βλέπε επίσης» (see also)** παραπομπές. Οι φοιτητές πρέπει να διδάσκονται τα πλεονεκτήματα της χρήσης θησαυρών, ώστε να μπορούν να αυξήσουν τον αριθμό των σχετικών ή επιτυχημένων αποτελεσμάτων τους ανά αναζήτηση, αλλά και για να καταστούν ικανοί να κατανοούν τις σημασιολογικές σχέσεις που προσδιορίζουν έναν περιγραφέα (descriptor) εντοπίζοντας τους ευρύτερους (broader), ειδικότερους (narrower) και σχετικούς ή σχετιζόμενους όρους ((related terms).

Ομοιόμορφοι/Προτιμώμενοι τίτλοι (Uniform/Preferred titles)[1]

Οι ομοιόμορφοι/προτιμώμενοι τίτλοι[2] χρησιμοποιούνται προκειμένου να ταυτιστούν και να ομαδοποιηθούν παρόμοια ή ίδια έντυπα και ηχογραφημένα μουσικά έργα.

Διακρίνονται σε:

- Descriptive titles (Περιγραφικοί τίτλοι).
- Generic titles (Type) (Προέρχονται από την μουσική μορφή ή είδος[3]).[4]
- Collective titles (Συλλογικοί τίτλοι).

Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν έργα τα οποία παρουσιάζουν στον τίτλος τους διαφορές μεταξύ διαφορετικών δημοσιεύσεων από τον ίδιο ή διαφορετικούς εκδότες, οπότε ο ομοιόμορφος τίτλος χρειάζεται, ώστε να μπορέσουν όλες αυτές οι διαφορετικές δημοσιεύσεις, με τις διάφορες παραλλαγές στον τίτλο του έργου να ομαδοποιηθούν κάτω από έναν ομοιόμορφο (ενιαίο) τίτλο, και να είναι ανακτήσιμες μέσω μιας μοναδικής αναζήτησης στους καταλόγους των βιβλιοθηκών.

Παράδειγμα 1:

Beethoven, Ludwig van, 1770-1827.
[Symphonies, no. 5, op. 67, C minor]= ομοιόμορφος τίτλος
Symphony no. 5, C minor, op. 67

Οι ομοιόμορφοι/προτιμώμενοι τίτλοι θεωρούνται εξίσου απαραίτητοι για όλες τις μουσικές φόρμες, είτε πρόκειται δηλαδή για κονσέρτα, συμφωνίες, κ.τ.λ., είτε για είδη (genres), όπως

[1]These principles have been liberally derived from the Anglo-American Cataloguing Rules (2nd ed., 1988 rev.) Chapter 25. Also, the examples are lacking appropriate diacritics. Copyright (c)1995.

[2]Daugman, E., McCall, L., and McMahan, K., 2012. Designing and implementing an information literacy course in the humanities. *Communications in Information Literacy*, 5(2), pp.127–143.

[3] Δεν χρησιμοποιείται ο όρος «γένος» για την μουσική. Σύμφωνα με το πρότυπο RDA ο generic title ή type αφορά στην μορφή, είδος, ή όρο είδους που χρησιμοποιείται συχνά από διαφορετικούς συνθέτες, π.χ. capriccio, concerto, intermezzo, Magnificat, mass, movement, muziek, nocturne, requiem, Stück, symphony, suite, Te Deum, trio sonata, ενώ ο "distinctive title" ορίζεται ως ο τίτλος που δεν αφορά μόνο στην μορφή ή στο μουσικό είδος, την ένδειξη του ρυθμού, τον αριθμό των εκτελεστών ή τον τύπο του λειτουργικού κειμένου. Για περισσότερα σχετικά με τους προτιμώμενους τίτλους βλ. σχετικά <www.library.yale.edu/cataloging/music/typesrda.htm> [Προσπελάστηκε 30 Ιουνίου 2014]

[4]Βλ. Yale University Music Library, 2013. U*pdates, additions, changes, etc., for the book Uniform Titles for Music* . [online] Availble at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/utadd.htm#ch3p44> [Προσπελάστηκε 30 Ιουνίου 2014].

capriccio, nocturne, intermezzo, κ.τ.λ., καθώς επίσης και για τη μουσική δωματίου και όλους τους συνδυασμούς αυτής (trio, quartet, quintet, κ.τ.λ.)

Παράδειγμα 2:

Rachmaninoff, Sergei, 1873-1943.
[Concertos, piano, orchestra, no. 2, op. 18, C minor]=ομοιόμορφος τίτλος
Piano concerto no. 2 in C minor, op. 18

Οι ομοιόμορφοι/προτιμώμενοι τίτλοι απεικονίζουν, είτε μεμονωμένα έργα **(**διακριτικοί τίτλοι = distinctive titles**)**, είτε συλλογές παρόμοιων ή ίδιων έργων, τα οποία φέρουν συνεχόμενη αρίθμηση. Οι τίτλοι σε αυτή την περίπτωση εμφανίζονται στον πληθυντικό αριθμό, εκτός κι αν ο συνθέτης έχει γράψει μόνο ένα έργο αυτής της μορφής.

Παράδειγμα 3:

Mendelssohn-Bartholdy, Felix, 1809-1847.
[Sonatas, clarinet, piano, Eb major]=ομοιόμορφος τίτλος
Sonate Es-dur für Klarinette und Klavier

Η ενορχήστρωση (instrumentation), οι αριθμοί σειράς (serial numbers), οι αριθμοί των έργων (opus numbers), οι αριθμοί των θεματικών ευρετηρίων (thematic index numbers), οι ποσοτικοί αριθμοί (quantitative numbers), το κλειδί (key), και οι χρονολογίες της σύνθεσης εμφανίζονται ενσωματωμένες στον ομοιόμορφο/προτιμώμενο τίτλο σε υποπεδία, δηλαδή σε δευτερεύουσας σημασίας θέσεις, οι οποίες δίνουν επιπλέον πληροφορίες αναφορικά με τον ομοιόμορφο/προτιμώμενο τίτλο του έργου, τον οποίο και διαχειρίζεται η εγγραφή. Ενώ συμπληρωματικές πληροφορίες μπορεί να παραλείπονται, επίθετα ενσωματωμένα στον πρωτότυπο τίτλο του συνθέτη, τα οποία θεωρούνται αναπόσπαστο μέρος του τελευταίου, διατηρούνται και δηλώνονται στον ομοιόμορφο/προτιμώμενο τίτλο.

Παράδειγμα 4:

Schœnberg, Arnold, 1874-1951.
[Stücke, orchestra, op. 16]=ομοιόμορφος τίτλος
Fünf Orchesterstücke, Opus 16

Οι αριθμοί που εμφανίζονται στον τίτλο, οι οποίοι δεν έχουν κάποια σχέση σειράς, διατηρούνται στην αρχική τους θέση. Η χρήση ομοιόμορφων τίτλων δεν θεωρείται απαραίτητη για τέτοιου είδους έργα.

Παράδειγμα 5:

Erb, Donald, 1927-
The seventh trumpet : for orchestra
Bratu, Emma-Emilia, 1910-
The ten commandments : social lyrical opera and ballet

Για τίτλους ***non-generic ή distinctive***, προτιμάται ο τίτλος στην πρωτότυπη γλώσσα. Οι τίτλοι των έργων ενός συνθέτη μπορούν να αναζητηθούν, είτε στο New Grove Dictionary, είτε στους θεματικούς καταλόγους ανά συνθέτη, ή σε άλλες πηγές εξίσου έγκυρες.

Παράδειγμα 6:

Berlioz, Hector, 1803-1869.
[Symphonie fantastique]
Fantastic symphony

Για κλασικά έργα με δημοφιλείς (popular) τίτλους, προτιμάται η χρήση των ***generic ή type*** ομοιόμορφων/προτιμώμενων τίτλων, που αφορούν στη μορφή του μουσικού έργου.

Παράδειγμα 7:

Schubert, Franz, 1797-1828.
[Quintets, piano, violin, viola, violoncello, double bass, D. 667, A major]=ομοιόμορφος τίτλος
Trout quintet for piano and strings, op. 114

Ξεχωριστά μέρη, τα οποία συνιστούν μέρος μεγαλύτερων σε έκταση έργων, ταυτίζονται (ενοποιούνται) με ιεραρχική σειρά μέσω των ομοιόμορφων/προτιμώμενων τίτλων.

Παράδειγμα 8:

Händel, George Frideric, 1685-1759.
[Messiah. Hellelujah]=ομοιόμορφος τίτλος
Hallelujah chorus, from The Messiah

Διασκευές για διαφορετικές ενορχηστρώσεις συνδέονται με τις πρωτότυπες τους μορφές μέσω των ομοιόμορφων/προτιμώμενων τίτλων.

Παράδειγμα 9:

Rossini, Gioacchino, 1792-1868.
[Guillaume Tell. Ouverture; arr.]
William Tell overture : transcribed for military band

Πλήρεις παρτιτούρες (full scores), φωνητικές παρτιτούρες (vocal scores), λιμπρέτα (librettos) και μεταφράσεις ταυτίζονται (ενοποιούνται) μέσω των ομοιόμορφων/προτιμώμενων τίτλων. Εφαρμόζεται κι εδώ ιεραρχία ως προς τη σειρά εμφάνισης.

Παράδειγμα 10:

Mozart, Wolfgang Amadeus, 1756-1791.
Die Zauberflöte : opera, K. 620

Mozart, Wolfgang Amadeus, 1756-1791.
[Zauberflöte. Vocal score]
Die Zauberflöte : Klavierauszug

Άπαντα, συλλογές διαφόρων έργων, συλλογές που περιλαμβάνουν τα άπαντα ενός συγκεκριμένου τύπου και συλλογές που περιλαμβάνουν επιλογές έργων, ή επιλεγμένες συλλογές (selective collections) ταυτίζονται (ενοποιούνται) μέσω ομοιόμορφων/προτιμώμενων τίτλων.

Παράδειγμα 11:

Brahms, Johannes, 1833-1897.
[Works]
Sämtliche Werke

Έργα θρησκευτικών οργάνων ταυτίζονται (ενοποιούνται) μέσω των ομοιόμορφων/προτιμώμενων τίτλων.

Παράδειγμα 12:

Catholic Church.
[Antiphonary (Silos)]
Antiphonale silense

Catholic Church.
Missal (Pre-Vatican II)]
Missale notatum Strigoniense ante 1341 in Posonio

Μεμονωμένα έργα άγνωστης ή συγκεχυμένης πνευματικής υπευθυνότητας ταυτίζονται μέσω των μεμονωμένων ή συγκεκριμένων τίτλων τους.

Παράδειγμα 13:

Rusconi codex.
Bologna, Civico museo bibliografico musicale, MS. Q19
Taffel Consort. Selections.
Nine dances from Taffel Consort

Χειρόγραφα, τα οποία δεν ανήκουν σε κάποιον από τους προαναφερθέντες τύπους ομοιόμορφων/προτιμώμενων τίτλων (π.χ. generic ή distinctive) ταυτίζονται μέσω των ονομάτων των αποθετηρίων τους, ακολουθούμενα από τον όρο manuscript και τον αλφαβητικό ή αριθμητικό προσδιορισμό τους.

Παράδειγμα 14:

Bibliotheque nationale (France). Manuscript. Reserve 1122.
Pieces pour virginal 1646-1654 : facsimile du manuscrit
British Library. Manuscript. Additional 29369.
Add. ms. 29369

Στρατηγική αναζήτησης - Επισκόπηση (Browsing)

Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στη χρήση της επισκόπησης και μπορούν σταδιακά να συνδέσουν το θέμα με την πληροφοριακή πηγή. Ο φοιτητής, συνήθως ως ερευνητής, χρησιμοποιεί τις πρώτες πηγές που βρίσκει μπροστά του για το θέμα του, χωρίς να διεισδύει πιο βαθιά σε αυτό με μια πιο εξειδικευμένη ή στοχευμένη αναζήτηση. Η επισκόπηση ενός ειδικότερου όρου είναι το ίδιο δυνατή, όπως αντίστοιχα η επισκόπηση ενός ευρύτερου όρου. Επίσης, η επισκόπηση σε διαφορετικές πηγές αλληλοσυμπληρώνει τις πηγές μεταξύ τους.

Πέρα από την επισκόπηση οι φοιτητές μπορούν να εκπαιδευτούν και στη χρήση άλλων πηγών της βιβλιοθήκης προκειμένου να αποδείξουν το θέμα τους, π.χ. αναφορές, μελέτη περίπτωσης, απόψεις ειδικών, έρευνα κι εμπειρική έρευνα. Οι φοιτητές που εκπαιδεύονται στις στρατηγικές (μεθόδους) χρήσης των πηγών της βιβλιοθήκης για να εντοπίζουν θέματα προς συζήτηση ή ζητήματα προς διαχείριση, έχουν περισσότερες δυνατότητες πλέον να μπορούν πνευματικά να διαχειριστούν ένα οποιοδήποτε ζήτημα. Καθώς εξελίσσονται, γίνεται όλο και πιο σαφές ποιες πηγές θεωρούνται κατάλληλες και ποιες ακατάλληλες για το θέμα τους, ποιες μπορούν να κατευθύνουν προς τη σωστή κατεύθυνση την έρευνα τους και πώς μπορούν όλες αυτές οι πηγές να συνδεθούν ομοιόμορφα και αρμονικά.

Οι συλλογές των βιβλιοθηκών ταξινομούν το υλικό τους με βάση το θέμα, άρα η επισκόπηση με βάση το θέμα ως όρο αναζήτησης είναι η πιο αποτελεσματική. Υπάρχουν δύο πλεονεκτήματα:

- Σε βάθος επιθεώρηση των τεκμηρίων και
- Ανάκτηση χρήσιμων και σχετικών τεκμηρίων, χωρίς την ανάγκη επιμέρους ταύτισης μέσα στον κατάλογο.

Η επισκόπηση με θεματική επικεφαλίδα μέσα στον κατάλογο προσφέρει τις ακόλουθες δυνατότητες:

- Καθιστά αποτελεσματική την επισκόπηση μέσα στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης θεματικής κατηγορίας με συγκεκριμένη ταξινόμηση.
- Καθιστά εύκολη την αναζήτηση μιας μονογραφίας ή παρτιτούρας με τη σημείωση του ταξινομικού αριθμού και στη συνέχεια την επισκόπηση μέσα στο συγκεκριμένο ταξινομικό αριθμό.
- Καθιστά δυνατή την επισκόπηση στις εγγραφές ενός καταλόγου, την ανάγνωση της περιγραφής του πίνακα περιεχομένων που εμφανίζεται και την αξιολόγηση των εμφανιζομένων πηγών.

Γιατί μια τεχνική, όπως η επισκόπηση, θεωρείται κατάλληλη για την έρευνα; Ο λόγος είναι, ότι η δυνατότητα αναζήτησης με θεματική επικεφαλίδα σε έναν κατάλογο δεν έχει αναπτυχθεί εξαντλητικά και σε βάθος. Εξαιτίας της έλλειψης χρόνου και οικονομικών πόρων οι καταλογογράφοι συνήθως εισάγουν μια ως τρεις, στην καλύτερη περίπτωση, θεματικές επικεφαλίδες σε κάθε τεκμήριο, ενώ ο πραγματικός αριθμός θεμάτων ή απόψεων που διαχειρίζεται το τεκμήριο μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερος. Η επισκόπηση των τεκμηρίων αυτών καθαυτών θα αποκαλύψει πλευρές του θέματος τους και συγκεκριμένες πληροφορίες, οι οποίες δεν είναι ανακτήσιμες μέσω της βάσης. Επιπλέον ο ερευνητής θα είναι σε θέση να

αναγνωρίσει το κατάλληλο υλικό, όταν το εντοπίσει, αντί να προσπαθεί να μαντέψει πώς αυτό περιγράφεται και επομένως πώς μπορεί να γίνει προσπελάσιμο μέσα στη βάση.

Με την εξέταση σχετικών τεκμηρίων με συστηματικό τρόπο ο ερευνητής μπορεί να διευρύνει τη γνώση του στο ερευνητικό του πεδίο και να εντοπίσει επιπλέον πηγές προς αναζήτηση. Η ανάγνωση των υποσημειώσεων, βιβλιογραφικών αναφορών και της βιβλιογραφίας των σχετιζομένων τεκμηρίων είναι ένας τρόπος εντοπισμού επιπλέον βιβλιογραφίας.

Υπάρχουν δύο (2) εμφανή πλεονεκτήματα της επισκόπησης σε ταξιθετημένες συλλογές:

- Ο ερευνητής είναι ικανός να βρει τεκμήρια, τα οποία σχετίζονται μεταξύ τους, χωρίς να χρειάζεται να κάνει ταύτιση κάθε τίτλου χωριστά, μέσω της αναζήτησης στη βάση δεδομένων, δηλαδή τον κατάλογο.
- Μέσα σε μια συγκεκριμένη συλλογή μπορεί να εξετάσει και ν' αξιολογήσει τα τεκμήρια ο ίδιος. Δεδομένου ότι η επισκόπηση σε μια συλλογή βασίζεται στην ταξιθέτηση ή ταξινόμηση με βάση το θέμα, είναι σημαντικό για τον ερευνητή να θυμάται ότι το τεκμήριο μπορεί να καταλαμβάνει μόνο μια θέση στο ράφι και μπορεί να έχει μια μοναδική ταυτότητα, τον ταξινομικό του αριθμό.

Περιορισμοί στη μέθοδο της επισκόπησης:

- Τεκμήριο δανεισμένο ή το οποίο ανήκει σε συλλογή κρατημένου υλικού ή έχει αποσυρθεί ή είναι φυλαγμένο σε μη προσπελάσιμο μέρος.
- Τα σχετιζόμενα με αυτό τεκμήρια βρίσκονται ταξιθετημένα σε διαφορετική ταξινομική περιοχή.

Κάθε τεκμήριο μπορεί να θεραπεύει πλήθος θεμάτων, ωστόσο οι καταλογογράφοι πρέπει κάθε φορά να επιλέγουν μια και μόνο τοποθεσία ή ταξινομική περιοχή κατάταξης. Όσον αφορά στην επιλογή θέματος, στο πλαίσιο μιας ερευνητικής εργασίας, μέσω μιας εκτενούς επισκόπησης των εργασιών, που έχουν δημοσιευθεί σ' ένα συγκεκριμένο θεματικό πεδίο, υπάρχει η πιθανότητα να διαπιστωθεί ότι κάποιοι σύγχρονοι συγγραφείς προτείνουν εργασίες που αξίζει να συνεχιστούν. Η διασφάλιση της πρωτοτυπίας κάποιας ιδέας προϋποθέτει ότι ο ερευνητής έχει ελέγξει τη βιβλιογραφία, για να βεβαιωθεί ότι το θέμα του δεν έχει γίνει αντικείμενο έρευνας. Μέσα στο παραπάνω πλαίσιο είναι απαραίτητο να «σαρώνεται» η βιβλιογραφία. Η βιβλιογραφική επισκόπηση γίνεται για δύο (2) θεμελιώδεις λόγους:

- Είτε αποτελεί μέρος της διαδικασίας που ακολουθείται για την επιλογή του θέματος.
- Είτε συνιστά συστατικό μέρος της κυρίως ερευνητικής εργασίας.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης του καταλόγου μιας βιβλιοθήκης ο χρήστης πρέπει να παρατηρεί τους αριθμούς της ταξινόμησης που χρησιμοποιούνται πιο συχνά για κάθε κατηγορία ή μορφή υλικού, ανεξαρτήτως ταξινομικού συστήματος. Μέσα από αυτή τη διαδικασία θα είναι σύντομα σε θέση να ταυτίζει άμεσα και με ακρίβεια το υλικό του με την επιτόπια έρευνα στις θεματικές περιοχές/ράφια που τον ενδιαφέρουν και σχετίζονται με την επιστήμη του.

Περιοχές επισκόπησης

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι εντοπισμού της αφετηρίας επισκόπησης σε μια συλλογή:

1. *Ταξινομική περιοχή.* Αυτή είναι δυνατό, είτε μέσω ενός τίτλου και του ταξινομικού αριθμού, μέσω του οποίου φαίνεται ποια και πόσα τεκμήρια βρίσκονται κάτω από αυτό τον αριθμό, είτε με την αναζήτηση με θεματική επικεφαλίδα και την εξέταση της λίστας με τις επικεφαλίδες που προκύπτουν. Η εξέταση του καταλόγου με όλες τις παραπομπές ανακτά και παραθέτει συνήθως τους ταξινομικούς αριθμούς με βάση το ταξινομικό σύστημα που έχει επιλεχθεί από την βιβλιοθήκη, π.χ. LCC ή DDC και οι οποίοι αντιστοιχούν ή/και χρησιμοποιούνται για μια συγκεκριμένη θεματική επικεφαλίδα.

2. *Χρήση της έντυπης ή ηλεκτρονικής έκδοσης* των θεματικών επικεφαλίδων της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (LCSH) ως ευρετήριο της ταξιθέτησης με βάση τον ταξινομικό αριθμό του υλικού στα ράφια.

Μετά την ανάκτηση της απαιτούμενης ταξινομικής περιοχής είναι απαραίτητη η εξέταση και των δύο πλευρών της σελίδας τίτλου για την εύρεση του τίτλου σε πλήρη μορφή, του υπότιτλου εφόσον υπάρχει, των πνευματικά υπεύθυνων για τη συγγραφή του τεκμηρίου, συγγραφέων ή επιμελητών, του εκδότη και της χρονολογίας έκδοσης/δημοσίευσης:

- Είναι γνωστός ο εκδότης;
- Είναι γνωστός ο συγγραφέας ή επιμελητής;
- Είναι το βιβλίο αρκετά πρόσφατο, ώστε να είναι κατάλληλο;
- Είναι η ημερομηνία έκδοσης ένας παράγοντας που πρέπει να λάβει υπόψη του ο ερευνητής;

Στρατηγική αναζήτησης – Χρήση Λογικών Τελεστών (Boolean Operators)

Η μέθοδος αυτή επιτρέπει το συνδυασμό όρων (λέξεων–κλειδιών) με συγκεκριμένο τρόπο, ώστε κατά την έρευνα να ανακτήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα.

1. Ο τελεστής **AND** συνδέει όρους από διαφορετικές έννοιες και περιορίζει την έρευνα. Όλοι οι όροι πρέπει να περιλαμβάνονται στην εγγραφή που ανακτάται. Η χρήση του τελεστή **and** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση μόνο ιστοσελίδων ή αποτελεσμάτων που περιέχουν όλους τους όρους της αναζήτησης. Αυτό επιτρέπει να διενεργούνται ακριβείς αναζητήσεις, ενώ παράλληλα μειώνει σημαντικά τον αριθμό των αποτελεσμάτων που πρέπει να ερευνήσει ο χρήστης. Μερικές μηχανές δεν δέχονται τον τελεστή **and**, αλλά επιτρέπουν την χρήση του λογικού συμβόλου + που ισοδυναμεί με το **and**. Υπάρχουν μηχανές που δέχονται και τα δύο, ενώ άλλες απαιτούν την χρήση του τελεστή **and**. Συγκεκριμένες μηχανές τον δέχονται μόνο, όταν είναι γραμμένος με κεφαλαία γράμματα, π.χ. ***music AND information***. Τα αποτελέσματα που θα ανακτηθούν πρέπει να περιλαμβάνουν και τους δύο (2) όρους.

2. Ο τελεστής **OR** κάνει ταυτόχρονη αναζήτηση σε αρκετούς συνώνυμους όρους. Διευρύνει την έρευνα. Η χρήση του τελεστή **or** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση ιστοσελίδων ή αποτελεσμάτων που περιέχουν οποιονδήποτε από τους όρους της αναζήτησης. Βέβαια, αυτό οδηγεί σε έναν μεγάλο αριθμό αποτελεσμάτων. Για τον λόγο αυτό η χρήση του τελεστή **or** συνίσταται μόνο στην αναζήτηση συνώνυμων όρων, στην περίπτωση δηλαδή που αυτό που ζητάει ο χρήστης μπορεί να εμφανίζεται στις ιστοσελίδες του World Wide Web με διάφορες ονομασίες. Πολλές μηχανές πραγματοποιούν μία τέτοια αναζήτηση, όταν ο χρήστης αφήνει κενά ανάμεσα στις λέξεις, ενώ άλλες απαιτούν την χρήση του τελεστή **or.** Συγκεκριμένες μηχανές πάλι τον δέχονται μόνο όταν είναι γραμμένος με κεφαλαία γράμματα. Απαιτείται προσοχή βέβαια, γιατί υπάρχουν και μηχανές αναζήτησης που αντιλαμβάνονται το κενό ανάμεσα στις λέξεις ως τον τελεστή **and**, π.χ. ***improvisation OR extemporization***. Τα αποτελέσματα που ανακτώνται περιλαμβάνουν και τους 2 όρους.

3. Ο τελεστής **NOT** αποκλείει εγγραφές που έχουν ένα συγκεκριμένο όρο. Επομένως περιορίζει την έρευνα. Χρειάζεται προσοχή στη χρήση του συγκεκριμένου τελεστή, διότι μπορεί να αποκλείσουμε εγγραφές που στην πραγματικότητα χρειαζόμαστε. Η χρήση του τελεστή **not** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση ιστοσελίδων που περιέχουν έναν συγκεκριμένο όρο, αλλά δεν περιέχουν κάποιες άλλες λέξεις που επιλέγει ο χρήστης. Ο τελεστής **not** βοηθάει στον περιορισμό των αποτελεσμάτων, αποκλείοντας κάποιους όρους που διευρύνουν πολύ το πεδίο της αναζήτησης, μπορεί όμως παράλληλα να οδηγήσει στον αποκλεισμό ορισμένων χρήσιμων για τον χρήστη ιστοσελίδων. Μερικές μηχανές δεν δέχονται τον τελεστή **not**, αλλά επιτρέπουν τη χρήση του λογικού συμβόλου, που ισοδυναμεί με το **not**. Υπάρχουν μηχανές που δέχονται και τα δύο, ενώ άλλες απαιτούν τη χρήση του τελεστή **not**. Συγκεκριμένες μηχανές πάλι τον δέχονται μόνο όταν είναι γραμμένος με

κεφαλαία γράμματα, π.χ. ***jazz NOT bebop***. Αποκλείει αποτελέσματα που περιλαμβάνουν τον όρο bebop.

Στρατηγική αναζήτησης – Wildcards

Ανακτά λέξεις με διαφορετική αρχή, κατάληξη ή εσωτερικό συλλαβισμό. Το σύμβολο της αποκοπής μπορεί να διαφέρει από βάση σε βάση. Συνήθως συμβολίζεται με αστερίσκο (*) ή ερωτηματικό (**?**). Σήμερα πολλές βάσεις δεδομένων δίνουν τη δυνατότητα της αποκοπής χαρακτήρων στην αρχή των λέξεων για προθέματα, αποκοπή χαρακτήρων μέσα σε λέξεις με διαφορετική ορθογραφία και αποκοπή στις καταλήξεις λέξεων με διαφορετικά επιθέματα. Η μέθοδος της αποκοπής χαρακτήρων μπορεί να ανακτήσει εγγραφές πολύ περισσότερες από όσες πραγματικά χρειάζεται ο ερευνητής.

- Ανακτά ενικό και πληθυντικό αριθμό ενός όρου σε μια μόνο αναζήτηση.
- Ανακτά πολλούς όρους της ίδιας προέλευσης.
- Ανακτά όρους με διαφορετικό πρόθεμα.

Π.χ. educat* ανακτά education, educate, educator (s), educated, etc.

Για την ανάκτηση όλων των διαφοροποιήσεων μιας λέξης χρησιμοποιούνται οι λεγόμενοι Wildcards characters Χρησιμοποιούνται στη θέση του χαρακτήρα προς αντικατάσταση. Οι χαρακτήρες που χρησιμοποιούνται με αυτόν τον τρόπο είναι το αγγλικό ερωτηματικό (?) και ο αστερίσκος (*).[1] Ο αστερίσκος αντικαθιστά μηδέν (0) ή περισσότερους χαρακτήρες, επομένως μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να βρει οποιονδήποτε αριθμό ή να δηλώσει έναν χαρακτήρα, ο οποίος υπάρχει, ή όχι. Μόνο ένας wildcard character μπορεί να χρησιμοποιηθεί ανά όρο.

Παράδειγμα 1.

Η λέξη nure?berg ανακτά Nuremberg, Nurenberg

Παράδειγμα 2.

Η λέξη music* ανακτά musician, musicology, musicians, musical, musicals, κ.τ.λ

Στρατηγική αναζήτησης - Φωλιασμένη αναζήτηση (Nesting)

Χρήση των παρενθέσεων. Βελτίωση των αποτελεσμάτων που ανακτώνται είναι δυνατή μέσα από τη χρήση παρενθέσεων, μέσω των οποίων δηλώνεται η σειρά με την οποία θα εκτελεστεί η αναζήτηση των όρων. Η μέθοδος αυτή λέγεται ***nesting***. Κατά τη μέθοδο αυτή όλοι οι συνώνυμοι όροι συγκεντρώνονται εντός παρενθέσεων. Πολλές μηχανές αναζήτησης δίνουν επίσης τη δυνατότητα στον χρήστη να πραγματοποιήσει πιο πολύπλοκες αναζητήσεις χρησιμοποιώντας έναν συνδυασμό τελεστών με **παρενθέσεις**. Αυτή η δυνατότητα ωστόσο πρέπει να χρησιμοποιείται με φειδώ, καθώς μπορεί να παρουσιάσει λανθασμένα αποτελέσματα. Ειδικά για τον αρχάριο χρήστη των μηχανών αναζήτησης είναι προτιμότερο και πιο αποτελεσματικό να χρησιμοποιήσει τις σωστές λέξεις-κλειδιά, σε συνδυασμό με κάποιον από τους τελεστές, παρά μία περίπλοκη αναζήτηση με παρενθέσεις.

Στρατηγική αναζήτησης - Τελεστές εγγύτητας/γειτνίασης (Proximity operators).

Η χρήση του **τελεστή εγγύτητας** (***proximity operator***) ***NEAR, WITHIN & PRE*** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση ιστοσελίδων, οι οποίες όχι μόνο περιέχουν όλους

[1]Βλ. Στρατηγική αναζήτησης – Αποκοπή χαρακτήρων (*)

τους όρους της αναζήτησης, αλλά οι όροι αυτοί βρίσκονται κοντά ο ένας στον άλλον μέσα στο κείμενο της ιστοσελίδας. Επίσης, οι μηχανές που υποστηρίζουν τη χρήση του τελεστή **near** ή **within** είναι πολύ λίγες. Η εγγύτητα των όρων ορίζεται σε λέξεις και διαφέρει από μηχανή σε μηχανή.

Near operator (N) και Within Operator (W) ή W/n (within)**.** Οι όροι στην αναζήτηση πρέπει να βρίσκονται εντός συγκεκριμένου αριθμού όρων **(ν)**

Παράδειγμα 1.
music N5 appreciation
ή
Παράδειγμα 2.
music W/8 appreciation ανακτά άρθρα στα οποία οι όροι music and appreciation δεν απέχουν πάνω από 15 όρους μεταξύ τους.

PRE/n "precedes by". Όπου ο πρώτος όρος στην αναζήτηση πρέπει να προηγείται του δεύτερου με ορισμένο αριθμό όρων **(ν)**

Παράδειγμα 3.
music PRE/3 information ανακτά άρθρα στα οποία ο όρος music προηγείται του όρου information ανά τρείς ή λιγότερες λέξεις.

Στρατηγική αναζήτησης – Τελεστές θέσης (Positional operators)[1]

Υπάρχουν τέσσερις τελεστές θέσης (Positional Operators). Αυτοί χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό των αποτελεσμάτων της έρευνας. Με τη χρήση αυτών των τελεστών ανακτώνται όροι από το ίδιο πεδίο (συγγραφέας, τίτλος, θέμα, κλπ.) εντός της ίδιας βιβλιογραφικής εγγραφής. Αυτοί είναι οι:

1.Adjacent : Είναι ο πιο ακριβής από τους τελεστές θέσης, καθώς καθορίζει και τη σειρά των όρων και τη μεταξύ τους εγγύτητα.

Παράδειγμα 1.

ADJ	music adj education	Στα αποτελέσματα που θα ανακτηθούν οι όροι βρίσκονται ο ένας δίπλα στον άλλον και στη σειρά με την οποία έχουν δηλωθεί.

2. Near. Ο τελεστής ***NEAR*** ανάλογα με τη χρήση και την Β. Δ. χρησιμοποιείται και ως τελεστής θέσης και ως τελεστής εγγύτητας. Επιτρέπει την αναζήτηση δύο όρων, κοντά ο ένας στον άλλον και σε οποιαδήποτε σειρά. Και οι δύο όροι πρέπει να προέρχονται από το ίδιο πεδίο (π.χ. τίτλος, συγγραφέας, θεματική επικεφαλίδα, κ.τ.λ.).

Παράδειγμα 2.

Greek ***NEAR*** art

3. Same. Ο τελεστής ***Same*** ανακτά εγγραφές με τους συγκεκριμένους όρους σε ένα πεδίο της εγγραφής, όπως τίτλος. Οι όροι εμφανίζονται σε οποιαδήποτε σειρά και σε οποιαδήποτε πρόταση εντός του πεδίου.

[1]PennState University Libaries, 2014. [online] Available at: <http://www.libraries.psu.edu/psul/cathelps/positional_search.html> [Προσπελάστηκε 10 Φεβρουαρίου 2014].

Παράδειγμα 3.

music SAME conservation θα ανακτήσει όλες τις εγγραφές με αυτήν την διατύπωση.

4. With. Ο τελεστής ***WITH*** ανάλογα με τη χρήση και την Β. Δ. χρησιμοποιείται και ως τελεστής θέσης και ως τελεστής εγγύτητας. Επιτρέπει την αναζήτηση σε όρους εντός της ίδιας πρότασης, οι οποίοι προέρχονται από το ίδιο πεδίο της εγγραφής.

Στρατηγική αναζήτησης - Αναζήτηση με φράσεις

Αυτή η μέθοδος επιτρέπει την αναζήτηση με λέξεις ως φράσεις. Στο διαδίκτυο η χρήση των εισαγωγικών **(“”)** χρησιμοποιείται συχνά με σκοπό να υποδείξει τη φράση. Π.χ. “music appreciation”. Η αναζήτηση με φράση συχνά οδηγεί στην ανάκτηση πιο αξιόπιστων πληροφοριών σε σύγκριση με την αναζήτηση, μέσω μεμονωμένων όρων, με τη χρήση του τελεστή AND. Σε κάθε περίπτωση ο ερευνητής θα χρειαστεί να συμβουλευθεί το προσωπικό των βιβλιοθηκών, προκειμένου να ενημερωθεί για το ποια σύμβολα χρησιμοποιούνται από την εκάστοτε βάση δεδομένων ως προς τους τελεστές εγγύτητας/γειτνίασης και τη μέθοδο της αποκοπής χαρακτήρων. Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, οι μηχανές αναζήτησης διαφέρουν αρκετά μεταξύ τους στη χρήση της λογικής των τελεστών, γι’ αυτό είναι σημαντικό ο χρήστης να καταφεύγει στις *οδηγίες χρήσης* και στην *Βοήθεια* που του προσφέρουν οι ίδιες οι μηχανές.

Στρατηγική αναζήτησης - Λέξεις – κλειδιά

Η αναζήτηση με λέξεις-κλειδιά είναι μια μέθοδος που συνδυάζει όρους, οι οποίοι αντιστοιχούν σε κάθε έννοια του ερευνητικού μας πεδίου. Οι μοναδικές ή ξεκάθαρες/σαφείς έννοιες είναι οι πιο χρήσιμες. Πολύ κοινοί και ευρείς όροι, όπως ¨music” ή “united” δεν προτείνονται. Η ανάκτηση μπορεί να είναι τεχνικά άρτια, ωστόσο τα αποτελέσματα της μπορεί να είναι άσχετα με το ζητούμενο της αναζήτησης.

Πληροφοριακά εργαλεία και μουσικοί ερευνητές

Wikipedia (ή αλλιώς Βικιπαίδεια) και μουσικοί: μελέτη περίπτωσης: κοινότητα ΤΜΣ-Ι.Π.: μελέτη υπό δημοσίευση

Η συγκεκριμένη μελέτη έχει στόχο να εξετάσει:

Α. Τη συνολική προσφορά της Wikipedia στον κόσμο της γρήγορης, έγκυρης και αξιόπιστης πληροφορίας.

Β. Τη χρήση αυτής μέσα σε ένα αυστηρά ελεγχόμενο πληροφοριακό περιβάλλον, όπως είναι η ακαδημαϊκή κοινότητα.

Γ. Κατά πόσο και μέχρι ποιο βαθμό μπορεί κάποιος να εμπιστευτεί την Wikipedia;

Δ. Την αύξηση της επιρροής της Wikipedia στην επιστημονική βιβλιογραφία.

Ε. Την αύξηση της χρήσης από το 2001 που δημιουργήθηκε η πηγή μέχρι και σήμερα.

Η κριτική που συνεχίζει να ασκείται στο συγκεκριμένο εργαλείο αφορά στην ποιότητα της ως πληροφοριακής πηγής. Ωστόσο ούτε και οι πιο φανατικοί πολέμιοι της δεν μπορούν να αρνηθούν και να παραβλέψουν την τεράστια κοινωνική καινοτομία κι επανάσταση που έχει επιφέρει στον κόσμο της εγκυκλοπαιδικής ενημέρωσης.

Θα μπορούσε πότε κανείς να φανταστεί, ότι μια ομάδα άγνωστων μεταξύ τους ανθρώπων θα συνεργάζονταν, προκειμένου να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στην παραγωγή γνώσης κι ότι επιπλέον αυτή η συνεργασία θα είχε διάρκεια: Μερικά από τα

ερωτήματα που έχουν απασχολήσει κατά καιρούς τους επιστήμονες της πληροφόρησης κι όχι μόνο είναι:

- Τι είναι αυτό που κάνει την Wikipedia χρηστική;
- Ποιοι και τι είδους άνθρωποι είναι οι Wikipedians;
- Τι είναι αυτό που ωθεί κάποιους ανθρώπους να περνούν ατέλειωτες ώρες εθελοντικής εργασίας για τη βελτίωση της Wikipedia;
- Πόσο σημαντική για τους συντελεστές της Wikipedia είναι η προοπτική της προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο;
- Ποια είναι τα οφέλη για τους συντελεστές και το κοινωνικό σύνολο από μια τέτοια πολύπλοκη συνεργατική διαδικασία;
- Θεωρείται πλεονέκτημα για την Wikipedia η κατ' οίκον δυνατότητα εργασίας και συνεργασίας που προσφέρει;[1]

Σύντομα ιστορικά στοιχεία

Η Βικιπαίδεια[2] ή Wikipedia είναι ένα συλλογικό παγκόσμιο, πολύγλωσσο εγκυκλοπαιδικό εγχείρημα που έχει συσταθεί στο Διαδίκτυο και λειτουργεί με την αρχή του wiki. Η Βικιπαίδεια έχει ως στόχο να παρέχει ελεύθερα επαναχρησιμοποιήσιμο περιεχόμενο, με αντικειμενικά και επαληθεύσιμα στοιχεία, που ο καθένας μπορεί να τροποποιήσει και να βελτιώσει.

Η Βικιπαίδεια (ο όρος προήλθε από το Αγγλικό Wikipedia σε ελεύθερη μεταγραφή) είναι μία διεθνής, ελεύθερου περιεχομένου, εξελισσόμενη, δια συνεργασίας εγκυκλοπαίδεια, η οποία βρίσκεται στη διεύθυνση *http://www.wikipedia.org* στο διαδίκτυο. Γράφεται μέσω της συνεργασίας εθελοντών με τη χρήση του λογισμικού wiki. Η συγκεκριμένη τεχνολογία δίνει τη δυνατότητα στον καθένα να κάνει παρεμβάσεις στις καταχωρήσεις της πηγής.

Όσον αφορά στο πρώτο συνθετικό Wiki[3] (προφέρεται γουίκι), πρόκειται για έναν τύπο ιστο-τόπου που επιτρέπει σε οποιονδήποτε να δημιουργήσει και να επεξεργαστεί τις σελίδες του. Μέσω των wikis η συνεργασία πολλών ατόμων για τη συγγραφή ενός άρθρου καθίσταται πιο εύκολη. Ο εντοπισμός και η διόρθωση των λαθών σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα επιτρέπει τη συνεχή βελτίωση και ενημέρωση της πηγής.

Προέλευση του όρου

Ο Ward Cunningham (2003)[4] εμπνεύστηκε τον όρο wiki από τα *«wiki wiki»*, τα *«γρήγορα»* λεωφορεία πυκνών δρομολογίων στον αερολιμένα της Χονολουλού.[5] Ο Cunningham δήλωσε: *«Επέλεξα το wiki-wiki ως παρηχητικό υποκατάστατο για το γρήγορα και με αυτόν τον τρόπο απέφυγα την ονομασία quick-web».*

Χαρακτηριστικά της Wikipedia

[1]Κανένα από τα παραπάνω ερωτήματα δεν απαντήθηκε από τη σχετική μελέτη του Lih (Lih, 2004). Ο Andrew Lih ως διοικητικό στέλεχος της Wikipedia διηγείται στους αναγνώστες του το ιστορικό δημιουργίας της πηγής. Μπήκε στην Wikipedia το 2003 και μέσα σε 2 μήνες ανήλθε σε ανώτατο διοικητικό στέλεχος. Αυτή η γρήγορη επαγγελματική εξέλιξη ενός νεοεισερχόμενου στην εταιρεία δείχνει και πόσο ανάγκη είχε στις αρχές της η Wikipedia από ικανούς ανθρώπους. Από τότε έχει αναλάβει τον ρόλο να προβάλλει στις πλατιές μάζες την εξέλιξη της πηγής.

[2]Βλ. Wikipedia. [online] Available at : <http://el.wikipedia.org/wiki/> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[3]Ibid.

[4]Βλ. Cunningham, W., 2003. *Correspondence on the etymology of Wiki*. [online] Available at: <http://c2.com/doc/etymology.html> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[5]Το wiki Wiki ήταν η πρώτη χαβανέζικη λέξη που έμαθε στην πρώτη επίσκεψή του στα νησιά, όταν τον κατηύθυνε ο πράκτορας αερολιμένων για να πάρει το λεωφορείο wiki wiki μεταξύ των τερματικών.

Η βασική αρχή της Wikipedia είναι: *«ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια στην οποία ο καθένας μπορεί να γράφει».* Στην πηγή μπορεί ο οποιοσδήποτε με πρόσβαση στο διαδίκτυο να γίνει συγγραφέας ή επιμελητής.

Η Wikipedia, με βάση το ιδρυτικό της, παρέχει τη δυνατότητα για μια μαζική συνεργασία δημιουργίας και διασποράς/διάχυσης/διάδοσης της γνώσης και της πληροφορίας.

Μια σειρά ερωτημάτων που έχουν τεθεί από τους φιλόσοφους της επιστήμης και τους επιστήμονες της πληροφορίας συνοψίζονται στα εξής:

1. Μπορεί κάποιος ν' αποκτήσει γνώση μέσα από τη συγκεκριμένη πληροφοριακή πηγή;
2. Έχει η Wikipedia θετικές επιστημονικές συνέπειες;
3. Η αξιοπιστία της Wikipedia μπορεί να συγκριθεί με την αξιοπιστία των πηγών εκείνων που θα χρησιμοποιούνταν, εφόσον δεν υπήρχε η Wikipedia (π.χ. διαδικτυακές τοποθεσίες ελεύθερες και εύκολα προσπελάσιμες);
4. Μπορούν ένα εκατομμύριο άνθρωποι να συντάξουν μέσω συνεργασίας μια καλή εγκυκλοπαίδεια;

Μέσα από την διεξαγωγή διαφόρων μελετών έχει διαπιστωθεί, ότι η Wikipedia διαθέτει χαρακτηριστικά, όπως ταχύτητα,[1] ευελιξία, άνεση στη χρήση, δύναμη,[2] αποδοτικότητα,[3] ικανότητα,[4] αξιοπιστία,[5] εύκολη και ελεύθερη πρόσβαση, γρήγορη αναβάθμιση, δημοσίευση πρόσφατων-επίκαιρων πληροφοριών και γρήγορο έλεγχο αυτών από την κοινότητα της Wikipedia. Αυτά τα χαρακτηριστικά τείνουν συχνά να θεωρούνται πιο σημαντικά από την έλλειψη αξιοπιστίας αυτής.

Ένα εγχείρημα, όπως η Wikipedia, μπορεί είτε να συμβάλλει με επιτυχία στην δημιουργία μιας καλής εγκυκλοπαίδειας, είτε να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας άμεσα συνδεδεμένης online κοινότητας.

Η Wikipedia περιλαμβάνει εκατομμύρια εγγραφές σε πολλές διαφορετικές γλώσσες. Χάριν της άνεσης στη χρήση και στην ελεύθερη πρόσβαση αποτελεί σήμερα μια από τις δέκα (10) πρώτες διαδικτυακές πηγές μαζί με τις Google, Yahoo, YouTube και MySpace.

Παρόλα αυτά έχουν διατυπωθεί μέχρι σήμερα πολλές αμφιβολίες σχετικά με:

- Την ακρίβεια της Wikipedia.
- Την πληρότητα.
- Την κάλυψη.

Η συνήθης διαδικασία στις παραδοσιακές εγκυκλοπαίδειες είναι ότι οι αναγραφές/λήμματα γράφονται από ειδικούς. Τα λήμματα ή οι καταχωρήσεις ελέγχονται εκ των υστέρων από ειδικούς ή/και έμπειρους επιμελητές προτού δημοσιευθούν. Όπως προκύπτει από τις πολιτικές της Wikipedia κι επειδή ακριβώς επιτρέπεται σε οποιονδήποτε με διαδικτυακή πρόσβαση η δημιουργία και τροποποίηση του περιεχομένου της εγκυκλοπαίδειας, η πηγή δεν διαθέτει μηχανισμούς ελέγχου του περιεχομένου της. Ανώνυμοι, άγνωστοι, «αόρατοι» συγγραφείς παρέχουν ανώνυμη, μη τεκμηριωμένη

[1]Ταχύτητα: πόσο γρήγορα οδηγείται κάποιος στις αληθινές απαντήσεις. Ο άνθρωπος επιδιώκει να αποκτήσει πληροφορία που είναι και αξιόπιστη, αλλά και γρήγορα ανακτήσιμη. Ο έντυπος τύπος συνέβαλλε τρομερά στην ταχεία διάδοση της γνώσης (Thagard, 1997). Βλ. Προτεινόμενη βιβλιογραφία: Thagard, P. *1997 Internet epistemology: contributions of new information technologies to scientific research.* [online] Available at: <http://cogsci.uwaterloo.ca/Articles/Pages/Epistemology.html> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].

[2]Δύναμη: η δύναμη της πρακτικής μετριέται από την ικανότητα αυτής να βοηθάει τον άνθρωπο να βρίσκει τις πραγματικές απαντήσεις στα ερωτήματα του (Ibid 1).

[3]Fecundity (Αποδοτικότητα): η ικανότητα της καθοδήγησης μεγάλου αριθμού ανθρώπων σε πεποιθήσεις βασισμένες στην αλήθεια (Ibid. 1.)

[4]Ικανότητα (Efficiency): πόσο ικανοποιητικά περιορίζεται το κόστος της απόκτησης των αληθινών απαντήσεων (Ibid. 1).

[5]Αξιοπιστία (Reliability): μετριέται με την αναλογία της αλήθειας προς τον συνολικό αριθμό των απόψεων/πεποιθήσεων που υιοθετούνται στην πράξη (Ibid. 1).

πληροφόρηση, για ανώνυμους, «αόρατους» αναγνώστες, ανακυκλώνοντας την λανθασμένη πληροφορία και άγνοια.[1]

Σύμφωνα με τον Gorman (Gorman, 2007),[2] η πηγή θεωρείται ως ακατάλληλη για χρήση από το σύνολο του χώρου της βιβλιοθηκονομίας και της επιστήμης της πληροφορίας, με κυριότερο επιχείρημα ότι είναι πλέον δυνατή η διαμόρφωση απόψεων βασισμένων σε ψευδή δεδομένα και πεποιθήσεις και όχι σε αποδεδειγμένη γνώση, καθώς με βάση τις πολιτικές της Wikipedia, οι συντελεστές αυτής δεν επιτρέπεται να εισάγουν πρωτότυπα αποτελέσματα.

Εγκυκλοπαίδεια versus Wikipedia

Τι σημαίνει «καλή εγκυκλοπαίδεια»; Καλή εγκυκλοπαίδεια θεωρείται μια τοποθεσία ή πληροφοριακή πηγή, όπου μπορεί κάποιος να αποκτήσει ή να μοιραστεί τη γνώση. Μια καλή εγκυκλοπαίδεια θεωρείται εξ ορισμού ότι συμβάλλει στην απόκτηση γνώσεων. Οι εγκυκλοπαίδειες μεταδίδουν πληροφορία και γνώση από μια ομάδα ανθρώπων σε μια άλλη ομάδα ανθρώπων. Ο στόχος τους είναι η διάδοση της υπάρχουσας γνώσης κι όχι η ανακάλυψη νέας (Swanson, 1986).[3] Η εγκυκλοπαίδεια ασχολείται με την αξιολόγηση θέσεων ή πεποιθήσεων, τις οποίες κάποιοι άνθρωποι έχουν διατυπώσει με τη μορφή αξιώματος ή έχουν αποδείξει, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες μεθόδους. Τα κύρια ερωτήματα που προκύπτουν είναι:

- Ποιες είναι οι θέσεις ή πεποιθήσεις, πώς δικαιολογούνται ή τεκμηριώνονται και γιατί;
- Πότε αυτές θεωρείται ότι συνιστούν γνώση, και γιατί;

Οι εγκυκλοπαίδειες δεν απευθύνονται σε ένα άτομο, αλλά σε μια ομάδα ανθρώπων. Πόσοι όμως μπορούν να αποκτήσουν τη γνώση που υπάρχει σε αυτές τις πηγές;[4] (Goldman, 1999).

Η αναγραφή μιας εγκυκλοπαίδειας δεν αποτελεί σχεδόν ποτέ πρωτογενή πηγή της πληροφορίας που περιέχει. Οι εγκυκλοπαίδειες συλλέγουν, συμπυκνώνουν, οργανώνουν την γνώση που ήδη κάποιοι άλλοι έχουν ανακαλύψει.

Οι εγκυκλοπαίδειες σπάνια δημιουργούνται από ένα μεμονωμένο άτομο. Αντίθετα αποτελούν παράδειγμα ομαδικής μαρτυρίας (Group testimony) (Tollefsen, 2007).

Στις εγκυκλοπαίδειες συμβάλλουν πολλοί συγγραφείς, επιμελητές, καλλιτέχνες και σχεδιαστές. Η Wikipedia προσφέρει στον καθένα τη δυνατότητα συμμετοχής. Επομένως η εγκυκλοπαίδεια αφορά και στην κοινωνική επιστημολογία,[5] η οποία εξετάζει πώς οι κοινωνικές διεργασίες συμβάλλουν στην απόκτηση γνώσεων.[6] Η δημιουργία και η διάδοση της γνώσης συνιστούν κοινωνική δραστηριότητα, π.χ. οι βιβλιοθήκες, οι εκδότες, τα πανεπιστήμια είναι χαρακτηριστικοί συλλέκτες και διακινητές γνώσης.

Εάν θέλουμε ν' αξιολογήσουμε τις επιστημολογικές συνέπειες ενός κοινωνικού θεσμού πρέπει να γνωρίζουμε τι συνιστά καλή επιστημολογική συνέπεια. Η επιστημολογία μιας εγκυκλοπαίδειας πρέπει να εναρμονίζεται με τις επιστημονικές αξίες (Pritchard, 2007; Riggs, 2003).

Γιατί η γνώση έχει μεγαλύτερη αξία από την πεποίθηση; Κάποιος που αγοράζει ή αποκτά μια εγκυκλοπαίδεια ενδιαφέρεται περισσότερο για το πόση ακριβής είναι η

---

[1]Βλ. Keen, A., 2007. *Cult of the amateur*. New York: Doubleday.

[2]Gorman, G. E., 2007. A tale of information ethics and encyclopedias; or, is Wikipedia just another scam? *Online Information Review*, 31, pp.273-276 Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1611281> [Προσπελάστηκε 23 Ιουλίου 2014].

[3]Swanson, D. R., 1986. Fish oil, Raynaud' s syndrome, and undiscovered public knowledge. *Perspectives in Biology and Medicine*, 30, pp.7-18.

[4]Βλ. Goldman, A.I., 1999. *Knowledge in a social world*. New York: Oxford University Press.

[5]Social epistemology.

[6]Βλ. Shera, J., 1970. *Sociological foundations of librarianship*. New York: Asia Publishing House.

πληροφόρηση που περιέχει ή για το πόση από την πληροφόρηση που περιέχει είναι ακριβής;

Ζητήματα εγκυρότητας

Τα βασικά κριτήρια αξιολόγησης των πηγών, ανεξαρτήτως μορφής, είναι η:

1. Ακρίβεια.
2. Πληρότητα.
3. Επικαιρότητα.
4. Περιεκτικότητα.
5. Αντικειμενικότητα.
6. Δυνατότητα επαλήθευσης.

Μετά από έρευνες έχει παρατηρηθεί, ότι η Wikipedia, όσον αφορά στα παραπάνω κριτήρια εμφανίζει αρκετά προβλήματα:

1. Πολλά λήμματα μέσα σε αυτήν είναι κακογραμμένα και ασαφή και η κάλυψη δεν πληροί τα κριτήρια πληρότητας που πρέπει να διαθέτει μια εγκυκλοπαίδεια.
2. Το περιεχόμενο της Wikipedia διαρκώς μεταβάλλεται. Πώς μπορεί κάποιος επομένως να κάνει παραπομπή στην Wikipedia για να τεκμηριώσει τη θέση του, όταν αυτή η αναγραφή μπορεί να είναι εντελώς διαφορετική αύριο; (Rosenzweig, 2006).

Το κρίσιμο επιστημονικό ερώτημα που τίθεται συνεχώς είναι: *σε ποιον βαθμό μπορεί κάποιος να αντλήσει ακριβή πληροφορία από την Wikipedia*. Πόσο αξιόπιστη[1] δηλαδή πηγή πληροφοριών είναι η Wikipedia.

Αυτό που ενδιαφέρει τους βιβλιοθηκονόμους και τους επιστήμονες της πληροφορίας δεν είναι μόνο οι συνθήκες κάτω από τις οποίες κάποιος εμπιστεύεται μια πληροφοριακή πηγή, αλλά και η αξιοπιστία της ίδιας της πηγής.

Είναι γεγονός, ότι μέρος της πληροφορίας που υπάρχει στην Wikipedia, είτε είναι, είτε δεν είναι ακριβές, παραμένει στην εγκυκλοπαίδεια για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Οι λόγοι για τους οποίους θεωρείται, ότι σημαντικός όγκος πληροφοριών που βρίσκονται στην Wikipedia στερούνται πιθανόν ακρίβειας είναι:

- Πρώτον, από τη στιγμή που οποιοσδήποτε μπορεί να συνεισφέρει στην Wikipedia, είναι πιθανόν πολλοί από τους συντελεστές να μην είναι ειδικοί ή σχετικοί με το θέμα για το οποίο γράφουν.
- Δεύτερον, εξαιτίας της ανωνυμίας πολλών εξ αυτών, κάποιοι μπορεί να ισχυρίζονται ότι είναι ειδικοί, ενώ δεν είναι (Read, 2007; Schiff, 2006). Δεδομένης λοιπόν της έλλειψης εξειδίκευσης από τη μεριά τους, οι συντελεστές μπορούν να καταχωρήσουν μη ακριβείς πληροφορίες (Duguid, 2006). Υπάρχει επομένως αρκετός όγκος παραπληροφόρησης (misinformation) στην Wikipedia.
- Τρίτον, η Wikipedia αποτρέπει τους ειδικούς από το να συνεισφέρουν σε αυτήν και δημιουργούνται κατά συνέπεια συνθήκες πνευματικού αποκλεισμού (anti-intellectualism). Οι άνθρωποι του πνεύματος (λόγιοι/ακαδημαϊκοί, κ.τ.λ.) δεν μπορούν να αποδείξουν εύκολα ότι είναι αυθεντίες, προκειμένου οι απόψεις τους να μην αποσυρθούν από την εγκυκλοπαίδεια. Πολλοί επίσης δεν θέλουν καν να προσπαθήσουν να εμπλουτίσουν ή να δημιουργήσουν ένα νέο άρθρο γνωρίζοντας, ότι αυτό μπορεί μελλοντικά ν' αποσυρθεί από την εγκυκλοπαίδεια από κάποιον μη ειδικό και χωρίς καμιά πολιτική ή διαδικασία αξιολόγησης.
- Τέταρτον, οι απανταχού λόγιοι/ακαδημαϊκοί/ειδικοί θέλουν πάντα να απολαμβάνουν και κάποια οφέλη για το έργο τους, τόσο σε ηθικό, όσο και σε οικονομικό επίπεδο.

[1]Μια πληροφοριακή πηγή είναι αξιόπιστη όταν η πλειονότητα των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτήν είναι ακριβείς (Rosenzweig, 2006).

Αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση της Wikipedia, καθώς κάθε αναγραφή μπορεί να είναι αποτέλεσμα πολλών ή ανώνυμων συντελεστών.

- Πέμπτον, από τη στιγμή που οποιοσδήποτε γράφει στην Wikipedia είναι εύκολο να εξαπατηθεί ο αναγνώστης της Wikipedia. Εάν κάποιος αποσύρει αληθές περιεχόμενο για παράδειγμα, αυτό συνιστά βανδαλισμό της πηγής και της πληροφορίας. Υπάρχουν τέτοιου είδους πληροφορίες στην Wikipedia.[1]
- Έκτον, κάθε φορά που κάποιος έχει ίδιον όφελος ή συμφέρον από το να πιστέψει ο τελικός αποδέκτης/χρήστης της πηγής κάτι το οποίο δεν είναι αλήθεια, υπάρχει λόγος ανησυχίας ως προς την εγκυρότητα της πηγής της πληροφορίας (Fallis, 2004). Ακόμη κι αν κάποιος δεν έχει πρόθεση να εξαπατήσει, υπάρχει πάντα η πιθανότητα για ανακριβή πληροφόρηση, η οποία οφείλεται στην παράθεση προκατειλημμένων απόψεων, έστω και χωρίς πρόθεση.[2]
- Τέλος, υπάρχει πάντα αυτός που αλλοιώνει την πληροφορία, όχι γιατί θέλει να εξαπατήσει ή απλά κάνει λάθος, αλλά γιατί έχει πρόθεση να εξαπατήσει αποφεύγοντας να παρουσιάσει την αλήθεια.

Σύμφωνα με τον Harry Frankfurt (2005)[3] αυτή ακριβώς η έλλειψη σύνδεσης μιας έννοιας με την αλήθεια και η αδιαφορία για το τι ισχύει στην πραγματικότητα, είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνες για τις «πληφορορίες-σκουπίδια» γύρω μας. Και θεωρείται βέβαιο, ότι υπάρχουν τέτοιου είδους πληροφορίες[4] στην Wikipedia.

Ζητήματα επαλήθευσης[5]

Μια πληροφοριακή πηγή είναι επαληθεύσιμη, εφόσον μπορεί ο οποιοσδήποτε να διαπιστώσει, ότι η πληροφορία ή οι πληροφορίες που περιέχει είναι ακριβείς (Fallis, 2004).[6]

Με βάση μια μελέτη που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Nature (Giles, 2005) και η οποία αφορούσε στην σύγκριση άρθρων της Wikipedia με άρθρα της εγκυκλοπαίδειας Britannica, προέκυψε, ότι οι δύο πηγές δεν είναι πολύ διαφορετικές μεταξύ τους. Συγκεκριμένα εντοπίστηκαν μόνο οχτώ σοβαρά λάθη, αναφορικά με παρερμηνείες σημαντικών εννοιών, στα ζευγάρια των άρθρων που εξετάστηκαν, τέσσερα από κάθε εγκυκλοπαίδεια, ενώ εντόπιστηκαν και πολλά πραγματικά σφάλματα: 162 στην Wikipedia και 123 στην Britannica αντίστοιχα (Giles, 2005).[7]

Ο P. D. Magnus (2006) σε σχέση με τη δυνατότητα επαλήθευσης[8] της Wikipedia τόνισε ότι μπορεί κάποιος να επαληθεύσει την ακρίβεια μιας άποψης, για την οποία δεν είναι

---

[1]Η ανακριβής πληροφόρηση μπορεί να προέλθει είτε από εσκεμμένη προσπάθεια εξαπάτησης, είτε από λανθασμένη καθοδήγηση (disinformation), είτε από πραγματικά ειλικρινές λάθος (misinformation).

[2]Unintentional bias.

[3]Frankfurt, H.G., 2005. *On bullshit*. Princeton, NJ: Princeton University Press Available at: <http://www.stoa.org.uk/topics/bullshit/pdf/on-bullshit.pdf> [Προσπελάστηκε 6 Ιουνίου 2014].

[4]Βλ. Wikipedia. *Special pages*. [online] <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:SpecialPages> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2013].

[5]Στην Βικιπαίδεια δυνατότητα επαλήθευσης σημαίνει, ότι οι άνθρωποι που διαβάζουν και επεξεργάζονται την εγκυκλοπαίδεια μπορούν να ελέγξουν αν οι πληροφορίες προέρχονται από μια αξιόπιστη πηγή.

[6]Βλ. Fallis, D., 2004. On verifying the accuracy of information: philosophical perspectives. *Library Trends*, 52, pp.463-487.

[7]Οι επιμελητές έκδοσης της Britannica αμφισβήτησαν την μελέτη. Οι επιμελητές του περιοδικού Nature απάντησαν στην Britannica, ότι δεν θεωρούν ότι οι όποιες αδυναμίες της μελέτης αποβαίνουν «μοιραίες» για την Britannica ή ότι κλίνουν υπέρ της Wikipedia. Σύμφωνα πάντα με την ίδια μελέτη τα άρθρα της Wikipedia είχαν κατά 32% περισσότερα σφάλματα σε σχέση με εκείνα της Britannica. Βλ. Giles, J., 2005. Internet encyclopedias go head to head. *Nature*, 438, pp.900-901.

[8]Magnus, P. D., 2006. *Epistemology and the Wikipedia*. [pdf] Paper presented at the North American Computing and Philosophy Conference Available at: <https://dspace.sunyconnect.suny.edu/bitstream/handle/1951/42589/%20-na-cap.pdf?sequence=3> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].

βέβαιος, λαμβάνοντας υπόψη, τόσο την παρουσίαση, όσο και το περιεχόμενο της πληροφορίας. Για παράδειγμα, αν ο συγγραφέας κάνει αρκετά γραμματικά και συντακτικά λάθη ή διατυπώσει κάποιες ψευδείς απόψεις, τότε ο αναγνώστης ή ο χρήστης της πηγής έχει κάθε λόγο να είναι επιφυλακτικός σχετικά με την ακρίβεια της συγκεκριμένης άποψης. Μπορεί επίσης κάποιος χρήστης να επαληθεύσει την ακρίβεια μιας πληροφορίας, λαμβάνοντας υπόψη την προέλευση ή ταυτότητα της πηγής, από την οποία προέρχεται η πληροφορία (Fallis, 2004). Διαπιστώνονται, για παράδειγμα, συγκρουόμενα συμφέροντα, τα οποία έχουν οδηγήσει τον συγγραφέα στην εκ προθέσεως διάχυση ανακριβούς πληροφόρησης ή η καταχώρηση χαρακτηρίζεται από επάρκεια και αντικειμενικότητα στην κάλυψη, ώστε να αποκλείεται οποιαδήποτε εσκεμμένη παραποίηση της πληροφορίας;

Στην περίπτωση της Wikipedia είναι πολύ δύσκολο να εντοπιστεί η ακριβής προέλευση της πληροφορίας. Κάθε καταχώρηση έχει υποβληθεί σε επεξεργασία από διάφορους και διαφορετικούς συντελεστές, οι οποίοι παραμένουν ανώνυμοι, εφόσον το επιθυμούν.

Ενώ γραμματικά και συντακτικά λάθη αφενός δεν είναι σίγουρο ότι συνδέονται με την ακρίβεια της πληροφορίας κι αφετέρου διορθώνονται σχεδόν αμέσως, δεν είναι βέβαιο ότι μπορούν να διορθωθούν και άλλα λάθη που αφορούν σε θέματα συνοχής, ύφους, συνάφειας, κ.τ.λ. Η δυσκολία ταύτισης του πραγματικού συγγραφέα μιας συγκεκριμένης καταχώρησης της Wikipedia δεν είναι σίγουρο ότι εμποδίζει ή δυσχεραίνει τη διαδικασία επαλήθευσης της αξιοπιστίας της καταχώρησης. Παρόλα αυτά, η ταύτιση του συγγραφέα μιας καταχώρησης δεν είναι εύκολη ακόμη και σε μια παραδοσιακή εγκυκλοπαίδεια, με εξαίρεση ενδεχομένως τις θεματικές εγκυκλοπαίδειες.

Σε αντίθεση ωστόσο με μια παραδοσιακή εγκυκλοπαίδεια, ο χρήστης της Wikipedia μπορεί εύκολα να εντοπίσει όλες τις παρεμβάσεις[1] που έχουν γίνει από έναν συγγραφέα και να τις αξιολογήσει. Συνήθως εμπιστευόμαστε την καταχώρηση μιας εγκυκλοπαίδειας, όχι γιατί εμπιστευόμαστε τους συγγραφείς αυτής, αλλά γιατί εμπιστευόμαστε τη διαδικασία μέσω της οποίας αυτή παράγεται και δημοσιεύεται. Εμπιστευόμαστε δηλαδή τη λεγόμενη «Ομαδική κατάθεση ή μαρτυρία»,[2] εφόσον γνωρίζουμε, ότι οι διαδικασίες παραγωγής της είναι αξιόπιστες (Tollefsen, 2007).[3]

Το πρώτο συμπέρασμα στο οποίο οδηγούμαστε είναι ότι η διαδικασία με την οποία δημιουργούνται οι αναγραφές στην παραδοσιακή εγκυκλοπαίδεια, φαίνεται αρκετά αξιόπιστη. Εάν τη συγκρίνουμε με την αντίστοιχη διαδικασία στην Wikipedia είναι πιθανόν να διαπιστώσουμε, ότι η Wikipedia είναι λιγότερο αξιόπιστη.

Η Wikipedia παρόλα αυτά προειδοποιεί τους αναγνώστες της για το ενδεχόμενο κάποιες από τις καταχωρήσεις της να περιέχουν ανακριβείς πληροφορίες,[4] ενώ οι παραδοσιακές εγκυκλοπαίδειες ενδέχεται να φέρουν παρόμοιες προειδοποιήσεις, όχι όμως τόσο με τόσο εμφανή τρόπο, όπως η Wikipedia, ενώ την ίδια στιγμή προσπαθούν να πείσουν για την ακρίβεια των καταχωρήσεων τους και για την απουσία λαθών στα περιεχόμενα τους. Είναι σχεδόν σίγουρο ότι κάποιος ενδέχεται πιο εύκολα να υπερεκτιμήσει την αξιοπιστία μιας παραδοσιακής εγκυκλοπαίδειας, παρά της Wikipedia.

Η επαλήθευση της ακρίβειας μιας πληροφορίας συνολικά ή μέρους αυτής είναι δυνατή μέσα από τον έλεγχο κι άλλων πηγών πληροφοριών. Στην περίπτωση της Wikipedia αυτό δεν είναι πολύ εύκολο, γιατί είναι πιθανόν άλλες πληροφοριακές πηγές να έχουν αντιγράψει το περιεχόμενο τους από την Wikipedia (Magnus, 2006). Από την άλλη όμως είναι πιο εύκολη η

[1]Βλ. Wikipedia: recent changes. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:RecentChanges> [Προσπελάστηκε 11Ιουλίου 2014].
[2]Μ.τ.Σ. του όρου Group testimony.
[3]Tollefsen, D., 2007. Group testimony. *Social epistemology*, 21, pp. 299-311 Available at: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02691720701674163> [Προσπελάστηκε 6 Ιουνίου 2014].
[4]Βλ. Wikipedia: general disclaimer. [online] Available at: <http://en.Wikipedia.org/wiki/Wikipedia:General_disclaimer> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

επαλήθευση της Wikipedia σε σχέση με άλλες πηγές. Για παράδειγμα, στο πάνω μέρος των καταχωρήσεων υπάρχουν προειδοποιήσεις, σε περίπτωση που αμφισβητείται από την ομάδα σύνταξης της πηγής η ακρίβεια ή αντικειμενικότητα των πληροφοριών που περιέχει η καταχώρηση. Σε αντίθεση με τις συμβατικές εγκυκλοπαίδειες, στην Wikipedia οι αναγνώστες έχουν πρόσβαση σε όλο το ιστορικό[1] της δημιουργίας/διαμόρφωσης κάθε αναγραφής. Έχουν επίσης πρόσβαση στις σελίδες διαβούλευσης,[2] όπου οι διάφοροι συντελεστές συζητούν σχετικά με τη διαμόρφωση του κάθε λήμματος. Η προβολή πολλών απόψεων σχετικά με ένα θέμα είναι ο καλύτερος τρόπος για να μάθει κάποιος την αλήθεια σχετικά με αυτό το θέμα.

Αναφορικά με τη βελτίωση των δυνατοτήτων επαλήθευσης των καταχωρήσεων της πηγής αναπτύσσονται διαρκώς νέες τεχνολογίες.[3] Σύμφωνα με τον Cross (2006),[4] κριτήριο για την ακρίβεια μια καταχώρησης στην Wikipedia αποτελεί και το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο αυτή ή μέρος αυτής παραμένει στην πηγή.[5]

Σύμφωνα με τους Anthony, Smith και Williamson (2007),[6] η αξιοπιστία της Wikipedia μπορεί να αυξηθεί, εφόσον οι αναγνώστες έχουν ήδη πρόσβαση στο ποιες, πόσες και πόσο σταθερές είναι οι αλλαγές και παρεμβάσεις που έχουν γίνει από τους διάφορους συντελεστές.

Μέσω του Wikiscanner,[7] βάση δεδομένων η οποία δημιουργήθηκε από τον Virgil Griffith,[8] επιτρέπεται στους αναγνώστες να συνδέσουν συγκεκριμένες αλλαγές, διορθώσεις ή παρεμβάσεις που έχουν συντελεστεί στην πηγή με τους οργανισμούς στους οποίους ανήκουν οι IP διευθύνσεις, μέσω των οποίων προήλθαν οι συγκεκριμένες αλλαγές (Borland, 2007).[9]

Κάποιοι θεωρούν ότι η βάση Wikiscanner μπορεί να αυξήσει την αξιοπιστία της Wikipedia, καθώς και τις δυνατότητες επαλήθευσης του περιεχομένου της, ενώ κάποιοι άλλοι (Luyt, Aaron, Thian & Hong, 2008)[10] πιστεύουν το αντίθετο. Ωστόσο, τα επιστημονικά οφέλη τα οποία προκύπτουν από την ανωνυμία, ενδέχεται να χαθούν με τη χρήση εργαλείων, όπως το Wikiscanner. Συγκεκριμένα, εάν δεν είναι δυνατή πλέον η διατήρηση της ανωνυμίας στη διάχυση των πληροφοριών, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα οι συγγραφείς της Wikipedia να

---

[1]Βλ. Wikipedia. [online] Available at: <http://el.wikipedia.org/w/index.php?title=%CE%A0%CF%8D%CE%BB%CE%B7:%CE%9A%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1&action=history> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

[2]Βλ. Wikipedia, 2014. *Category: Wikipedia discussion*. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Wikipedia_discussion> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2013].

[3]Βλ. Giles, J., 2007. You can put your trust in Wikipedia 2.0: Wikipedia wants to be seen as more reliable, but will the changes it is planning deter genuine contributors*? New Scientist*, 195, pp.28-29.

[4]Βλ. Cross, T., 2006. Puppy smoothies: Improving the reliability of open, collaborative wikis. *First Monday*, 11. Available at: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/1400/1318> [Προσπελάστηκε 6 Ιουνίου 2014].

[5]Από την άλλη κάποιες άλλες μελέτες το 2008 (Luyt, Thian and Hong) έχουν αποδείξει ότι η «ηλικία» μιας καταχώρησης δεν συνιστά κριτήριο ακρίβειας. Βλ. Luyt, B., Aaron, T. C. H., Thian, L. H. and Hong, C. K., 2008. Improving Wikipedia's accuracy: Is edit age a solution? *Journal of the Association for Information Science and Technology*, [e-journal] 59, pp.318–330. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20755/full> [Προσπελάστηκε 12 Ιουλίου 2014].

[6]Βλ. Anthony, D., Smith, S. W., and Williamson, T., 2007. The *quality of open source production: Zealots and good Samaritans in the case of Wikipedia*. [pdf] Available at: <http://www.cs.dartmouth.edu/reports/abstracts/TR2007-606/> [Προσπελάστηκε 12 Ιουλίου 2014].

[7]Πρόκειται για μια βάση αναζήτησης, η οποία συνδέει εκατομμύρια ανώνυμων καταχωρήσεων της Wikipedia με τους οργανισμούς από τους οποίους αυτές προήλθαν. Η σύνδεση γίνεται δυνατή μέσω IP διευθύνσεων.

[8]Το παιδί θαύμα απόφοιτος από το Cal Tech (Computation and neural-systems). Βλ. Virgil Grifffith, 2014. *Official Website*. [online] Available at: <http://www.nndb.com/people/633/000161150/> [Προσπελάστηκε 12 Ιουλίου, 2014].

[9]Borland, J., 2007. See who's editing Wikipedia: Diebold, the CIA, a campaign. *Wired*. Available at: <http://www.wired.com/politics/onlinerights/news/2007/08/wiki_tracker?currentPage=all> [Προσπελάστηκε 13 Ιανουαρίου 2013].

[10]Βλ. Wikiscanner. [online] Available at: <http://el.wikipedia.org/wiki/WikiScanner> [Προσπελάστηκε 13 Ιανουαρίου 2013].

αποτρέπονται από τη συγγραφή αξιόλογων πληροφοριών. Οπότε, τίθεται το ερώτημα μήπως αυτή η πληροφορία θα ήταν προτιμότερο να παραμείνει ανώνυμη λόγω του πιθανού κινδύνου λογοκρισίας; (Kronick, 1988).[1]

Ζητήματα αξιοπιστίας[2]

Από τη μια πλευρά υπάρχουν βάσιμες ανησυχίες σχετικά με την αξιοπιστία της Wikipedia, από την άλλη πλευρά μελέτες δείχνουν ότι η Wikipedia δεν είναι τόσο αναξιόπιστη, όσο φαίνεται. Διάφοροι ερευνητές έχουν εξετάσει τα «ανακλαστικά» της Wikipedia εισάγοντας αληθοφανή λάθη και ελέγχοντας τον χρόνο αποκατάστασης αυτών (Read, 2006).[3] Με βάση αυτά τα πειράματα έχει διαπιστωθεί ότι οι περιπτώσεις βανδαλισμένης πληροφορίας εντοπίζονται και διορθώνονται συνήθως σε ελάχιστο χρόνο. Σύμφωνα με άλλες πάλι μελέτες, όπως αυτή που δημοσιεύθηκε στο Nature (Giles, 2005)[4] και αφορούσε στην σύγκριση καταχωρήσεων μεταξύ της Wikipedia και αντίστοιχων παραδοσιακών εγκυκλοπαιδιών, συγκεκριμένα της Encyclopedia Britannica,[5] προέκυψε ότι η Wikipedia είναι περισσότερο αναξιόπιστη.

Ο Magnus (2006) διαπίστωσε, ότι ενώ η Wikipedia είχε περισσότερα σοβαρά λάθη, η Britannica είχε περισσότερα μικρά λάθη, καθώς και αντιφάσεις. Παρόμοια μελέτη (Devgan, et al., 2007)[6] εξέτασε τις καταχωρήσεις της Wikipedia σε ιατρικά θέματα, χωρίς ωστόσο να διαπιστώσει ανακρίβειες, αλλά σημαντικές παραλείψεις αυτής. Είναι προτιμότερο όμως να προσδιορίζεται ο βαθμός αξιοπιστίας μιας πηγής μέσα από σύγκριση με τις διαθέσιμες εναλλακτικές πηγές. Δεν είναι σίγουρο ότι πρέπει να γίνεται σύγκριση της Wikipedia με τις παραδοσιακές εγκυκλοπαίδειες (Meyer, 2006).[7] Η σύγκριση αντίθετα πρέπει να αφορά στην αξιοπιστία της Wikipedia, καθώς και στην αξιοπιστία των πηγών που θεωρείται πιθανόν να χρησιμοποιούνταν αν δεν υπήρχε η Wikipedia. Μέσα από αυτή τη σύγκριση πιστεύει ο Meyer, ότι μπορεί να αποδειχθεί πολύ πιο ξεκάθαρα το επιστημονικό όφελος που προκύπτει από την πρόσβαση στην Wikipedia σε σχέση με κάποια άλλη πηγή. Κι επίσης, εφόσον είναι δυνατή η σύγκριση της Wikipedia με οποιαδήποτε άλλη παραδοσιακή εγκυκλοπαίδεια, αυτό σημαίνει ότι είναι δυνατή η σύγκριση της Wikipedia με οποιαδήποτε άλλη διαδικτυακή πηγή, καθώς η πλειονότητα των ιστοσελίδων που ανακτώνται από μια μηχανή αναζήτησης δεν είναι τυχαία επιλεγμένες (Fricke & Fallis, 2004).[8]

---

[1]Βλ. Kronick, D. A., 1988. Anonymity and identity: Editorial policy in the early scientific journal. *Library Quarterly*, 58, pp.221-237.

[2]Βλ. Wikipedia. *Category: Wikipedia articles needing clarification from July 201*2. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Wikipedia_articles_needing_clarification_from_July_2012.> [Προσπελάστηκε 12 Ιουλίου 2014].

[3]Read, B., 2006. Can Wikipedia ever make the grade? *Chronicle of Higher Education*, 53(10), A31. Available at: <http://www.digitalquandry.org/eng101/wikipedia_art3.pdf> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].

[4]Βλ. Giles, J., 2005. Internet encyclopaedias go head to head. *Nature*, 438. Available at: <http://www.u.arizona.edu/~trevors/nature_15dec2005_wikipedia.pdf> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].

[5]Η Encyclopedia Britannica διατύπωσε τις ενστάσεις της ως προς την μεθοδολογία αυτής της μελέτης, ωστόσο το περιοδικό υποστήριξε την ορθότητα ως προς την μέθοδο που ακολουθήθηκε στο στάδιο σύγκρισης και εξαγωγής συμπερασμάτων. Παρ' όλα αυτά δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Britannica είναι πιο αξιόπιστη από την Wikipedia (Magnus, 2006).

[6]Βλ. Devgan, L., Powe, N., Blakey, B. and Makary, M., 2007. Wiki-surgery? Internal validity of Wikipedia as a medical and surgical reference. *Journal of the American College of Surgeons*, 205, pp.76-77.

[7]Meyer, B., 2006. *Defense and illustration of Wikipedia*. Available at: <http://www.eiffel.com/general/column/2006/January.html> [Ανακτήθηκε 8 Ιανουαρίου 2013].

[8]Μέσω άλλης μελέτης φάνηκε ότι χρησιμοποιώντας κάποιος την μηχανή αναζήτησης Google μπορεί να οδηγηθεί σε μεγάλο βαθμό σε ακριβείς κι έγκυρες ιστοσελίδες. Βλ. Fricke, M., and Fallis, D., 2004. Indicators of accuracy for answers to ready reference questions on the Internet [pdf] *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 55, pp.238-245. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.10361/pdf.> [Προσπελάστηκε 8 Ιανουαρίου 2013].

Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι οι διάφορες ιστοσελίδες δεν ελέγχονται γενικά τόσο γρήγορα, όπως οι καταχωρήσεις της Wikipedia, ενώ το επίπεδο της αξιοπιστίας μιας πηγής καθορίζεται συχνά κι από τις περιστάσεις (Fallis, 2004). Όταν για παράδειγμα, αναζητούμε μια πληροφορία από απλή περιέργεια δεν έχει και πολύ σημασία πόσο ακριβής ή όχι είναι η πληροφορία. Όταν όμως ψάχνουμε κινούμενοι από άλλους σοβαρότερους λόγους, όπως είναι η εκπόνηση μιας εργασίας, τότε πρέπει οπωσδήποτε να είμαστε σίγουροι, ως προς την ακρίβεια της ανακτηθείσας πληροφορίας.

Γενική διαπίστωση συνιστά ότι ο άνθρωπος δεν μπαίνει πάντα στη διαδικασία να ασκήσει διπλό έλεγχο στις πληροφορίες που έχει εντοπίσει, ακόμη κι όταν πρόκειται για κρίσιμα ζητήματα κι ότι έχει την τάση να υποκύπτει σε αυτό που ονομάζεται Αρχή της Ελάχιστης Προσπάθειας.[1] [2] Αυτό σίγουρα επιφέρει επιπτώσεις.

Η Wikipedia θεωρείται προφανώς αξιόπιστη, λόγω του ότι μεγάλος αριθμός ανθρώπων εργάζονται σε αυτήν κι επομένως τα λάθη της πηγής εντοπίζονται και διορθώνονται σχετικά γρήγορα (σε σύγκριση πάντα με τις παραδοσιακές εγκυκλοπαίδειες). Αυτό που πρέπει να αναρωτηθεί σε κάθε περίπτωση κάποιος είναι, γιατί τόσοι πολλοί άνθρωποι θέλουν να συμβάλλουν εντελώς δωρεάν στην πηγή.

Τώρα, όσον αφορά στην πολιτική των διορθώσεων, όποιος εντοπίζει λάθη στην Wikipedia μπορεί (κι επιπλέον ενθαρρύνεται) να τα διορθώνει αμέσως. Παράλληλα πρέπει να σημειωθεί, ότι όσο εύκολο είναι να διορθωθούν τα λάθη στην Wikipedia, άλλο τόσο εύκολο είναι και να δημιουργηθούν ή να εισαχθούν στην πηγή (Duguid, 2006).

Η Wikipedia μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά παράδειγμα της σοφίας του πλήθους.[3] Αυτό στην πράξη σημαίνει, ότι μια μεγάλη ομάδα συχνά είναι ή μπορεί να είναι πιο αξιόπιστη απ' ότι ένα μεμονωμένο πρόσωπο. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι κάθε ομάδα ανθρώπων είναι αξιόπιστη και ικανή να αναλύσει το οποιοδήποτε θέμα. Για να θεωρείται «σοφή» πρέπει να φέρει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και ιδιότητες. Για παράδειγμα, πρέπει να αριθμεί πολλά μέλη, να είναι ανεξάρτητη και διαφοροποιημένη.[4] Η Wikipedia έχει σίγουρα κάποιες από τις ιδιότητες που χαρακτηρίζουν τις σοφές ομάδες, όπως για παράδειγμα, όπως όλες οι γενικές εγκυκλοπαίδειες έτσι κι αυτή δίνει έμφαση στην συλλογή πραγματικών πληροφοριών. Είναι επομένως σαφές ότι η Wikipedia διαχειρίζεται καλύτερα θέματα τα οποία δεν χρειάζονται σε βάθος ερμηνεία και ανάλυση.

Από την άλλη όμως η Wikipedia χαρακτηρίζεται και από έλλειψη των χαρακτηριστικών εκείνων που καθιστούν μια ομάδα «σοφή».[5] Μια από τις ιδιότητες της σοφίας του πλήθους προϋποθέτει τη συνεργασία μιας μεγάλης ομάδας ανθρώπων πάνω σ' ένα συγκεκριμένο θέμα και σίγουρα η Wikipedia αποτελεί τέτοιο παράδειγμα. Ωστόσο δεν σημαίνει ότι όλα τα μέλη αυτής της ομάδας εργάζονται ή συνεργάζονται για κάθε καταχώρηση (Lih, 2004).

Επιπλέον, η *«Σοφία του Πλήθους»* προέρχεται από πλήθος ατόμων, που φέρουν πλήθος διαφορετικές απόψεις, προσεγγίσεις και γνώσεις. Πόσο όμως διαφορετικοί μεταξύ τους είναι οι συντελεστές της Wikipedia; Σύμφωνα με τον Rosenzweig (2006)[6] *«οι συγγραφείς της*

---

[1] Μ.τ.Σ. του όρου *Principle of Least Effort*.

[2] Μελέτες έχουν δείξει, ότι «οι περισσότεροι ερευνητές, ακόμη και σοβαροί ακαδημαϊκοί, έχουν την τάση να επιλέγουν την εύκολα διαθέσιμη πληροφοριακή πηγή, ακόμη κι αν αυτή είναι χαμηλής ποιότητας», βλ. Mann, T., 1993. *Library research models*. New York: Oxford University Press.

[3] Βλ. Anderson, 2006 ; Sunstein, 2006.

[4] Βλ. Surowiecki, J., 2004. *The wisdom of crowds*. New York: Doubleday. Available at: <http://www.asecib.ase.ro/mps/TheWisdomOfCrowds-JamesSurowiecki.pdf> [Προσπελάστηκε 6 Ιουνίου 2014].

[5] Η σοφία του πλήθους συνιστά χαρακτηριστικό αξιοπιστίας μιας πηγής.

[6] Βλ. Rosenzweig, R., 2006. Can history be open source? Wikipedia and the future of the past. *The Journal of American History*, pp.117-146. Available at: <http://www.teachersmd.net/sources_secondary/rosenzweig-highres.pdf> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].

Wikipedia στην πλειονότητα τους είναι αγγλόφωνοι άντρες πολίτες και δεν καλύπτουν όλους τους πληθυσμούς που υπάρχουν στον κόσμο».

Όσον αφορά στην *«Σοφία του Πλήθους»*, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ποικιλομορφία, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Wales, οι Wikipedians είναι «80% άνδρες, πάνω από 60% ανύπαντροι, πάνω από 85% άτεκνοι και περίπου 70% κάτω από 30 χρονών». Οπότε στην πραγματικότητα έχουμε να κάνουμε με ένα ομοιογενές πλήθος, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με το κύριο χαρακτηριστικό και παράγοντα που διαμορφώνει την *«Σοφία του Πλήθους»* κι αυτό είναι η διαφοροποίηση. Αυτό ως έναν βαθμό εξηγεί, γιατί σφάλματα, παραλείψεις και κενά που εξακολουθούν να παρατηρούνται στην πηγή φέρουν συγκεκριμένα και συχνά επαναλαμβανόμενα χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με τον Sunstein (2006) η *«Σοφία του Πλήθους»* διαμορφώνεται και αποτυπώνεται μέσα από τη συγκέντρωση και συνάθροιση των αντιθέσεων και των διαφορετικών απόψεων, στην Wikipedia παρόλα αυτά δεν προβλέπονται τέτοιου είδους μηχανισμοί. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι αντί να διαμορφώνεται μια καταχώρηση συλλογικά, διαμορφώνεται κάθε φορά από εκείνον που επιμελήθηκε τελευταίος το περιεχόμενο αυτής. Επιπλέον, όταν υπάρχουν διαφωνίες πάνω σ' ένα θέμα, οι συντελεστές της Wikipedia προχωρούν σε διαβούλευση στις σχετικές σελίδες της πηγής κι όχι σε ψηφοφορία, προκειμένου να υπάρξει ομόφωνη αποδοχή.

Στην πράξη η έμφαση στην ομοφωνία απόψεων περιορίζει την ανεξαρτησία της πηγής, η οποία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση της σοφίας του πλήθους. Η διαδικασία της διαβούλευσης και διαμόρφωσης ομόφωνης απόφασης εκ μέρους των συντελεστών γίνεται ολοένα και πιο δύσκολη, καθώς οι τελευταίοι διαρκώς αυξάνονται.

Ζητήματα συγγραφής

Οι συντελεστές της Wikipedia είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν κάποιους κανόνες ή πολιτικές, οι οποίες λειτουργούν ενισχυτικά ως προς την αξιοπιστία της πηγής. Για παράδειγμα, όλες οι καταχωρήσεις πρέπει να χαρακτηρίζονται από μια ουδέτερη (αντικειμενική) θεώρηση.[1]

Αυτό σημαίνει, ότι πρέπει σε κάθε καταχώρηση να περιλαμβάνονται όλες οι απόψεις, εφόσον αυτές θεωρούνται ομόφωνα ως αληθείς.

Όταν δεν υπάρχει καθολική αποδοχή, η Wikipedia δεν πρέπει να παίρνει θέση. Αντίθετα πρέπει να παραθέτει τις διάφορες και διαφορετικές τοποθετήσεις πάνω σ' ένα θέμα.[2]

Ισχυρισμοί ή απόψεις που τελούν υπό αμφισβήτηση, υποτίθεται ότι τεκμηριώνονται από αναφορές σε άλλες δημοφιλείς δημοσιεύσεις, ενώ οι συντελεστές της πηγής ενθαρρύνονται ν' αποσύρουν ισχυρισμούς, οι οποίοι δεν υποστηρίζονται από τέτοιες πηγές. Αυτό σημαίνει, ότι κάθε φορά που η Wikipedia δεν μπορεί να παραπέμψει τους χρήστες της σε πραγματικά γεγονότα πρέπει τουλάχιστον να τους παραπέμπει σε κάποια δημοσιευμένη βιβλιογραφία, ώστε να υπάρχει ένας ελάχιστος ποιοτικός έλεγχος.

Η ύπαρξη τέτοιου είδους πολιτικών δεν συνιστά και αυτόματη διασφάλιση ή/και τήρηση αυτών των πολιτικών. Ωστόσο, εκείνοι οι συντελεστές που έχουν αποκτήσει περισσότερες διοικητικές αρμοδιότητες στην πάροδο του χρόνου, έχουν αποκτήσει και τη δύναμη να επιβάλλουν σε ικανοποιητικό βαθμό αυτές τις πολιτικές.

Κάποιες πολιτικές επίσης της Wikipedia παρέχουν περισσότερα κίνητρα παρά περιορισμούς. Κάποιες καταχωρήσεις για παράδειγμα, οι οποίες θεωρούνται αξιόλογες και πληρούν τα ποιοτικά κριτήρια, μπορούν να επιλέγονται από τους συντελεστές της πηγής για

[1]Βλ. Wikipedia: neutral point of view. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Neutral_point_of_view> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

[2]Άλλο ένα σοβαρό ζήτημα της πηγής προκύπτει, όταν οι συντελεστές αυτής διαφωνούν σχετικά μ' ένα θέμα, οπότε μεταβάλλουν συνέχεια το περιεχόμενο της αναγραφής. Τέτοιου είδους «συγγραφικοί πόλεμοι» καθιστούν την Wikipedia όχι μόνο ασταθή, αλλά και αναξιόπιστη.

να αποτελέσουν *"featured articles."*[1] Η προοπτική της διαφήμισης και προβολής της πνευματικής εργασίας μέσω αυτής της ειδικής κατηγορίας άρθρων μπορεί να συμβάλλει στην τήρηση των πολιτικών ποιότητας.[2] Γενικά, οι συντελεστές που προσπαθούν οι καταχωρήσεις τους να είναι ακριβείς είναι πιο πιθανό να τις δουν να παραμένουν στην πηγή και να αναβαθμίζονται σε "featured articles".

Παράλληλα ένα θέμα, το οποίο έχει προκύψει εντός της πηγής, είναι η ολοένα αυξανόμενη γραφειοκρατία, η οποία έχει αρχίσει σταδιακά να επιδρά αρνητικά σε αυτήν. Σήμερα οι Wikipedians ξοδεύουν περισσότερο χρόνο στον γραφειοκρατικό έλεγχο των καταχωρήσεων της πηγής, παρά στη δημιουργία νέου περιεχομένου. Επίσης, δείχνουν έντονη απροθυμία να δεχτούν νέο περιεχόμενο από περιστασιακούς συντελεστές ή συγγραφείς. Κάποια από αυτά τα ζητήματα ήταν αναμενόμενα. Από τη μια η Wikipedia έχει συσσωρεύσει έναν τεράστιο όγκο δεδομένων κι από την άλλη οι δυνατότητες για νέες καταχωρήσεις έχουν μειωθεί αισθητά. Η ανάπτυξη της σε άρθρα ήταν στο απόγειο της στην περίοδο 2007-2008[3] κι από τότε παρατηρείται σταδιακή μείωση.

Κάποια από τα αίτια που έχουν συμβάλλει στην προαναφερθείσα εξέλιξη παρατίθενται παρακάτω:

- Οι πρακτικές λειτουργίας της Wikipedia δεν είναι αυστηρά προσδιορισμένες με αποτέλεσμα να δρουν ανασταλτικά για την πηγή. Κι ενώ στην αρχή αποτελούσαν έναν από τους λόγους εξέλιξης της, σήμερα έχουν μετατραπεί σε τροχοπέδη.
- Από την αρχή σχεδόν της δράσης υπάρχουν δύο είδη "*Wikipedian*s"–οι "*inclusionists"* και οι "*deletionists"*. Όπως είναι προφανές και από τους όρους, οι μεν πρώτοι θεωρούν τη μεγάλη χωρητικότητα της πηγής ως «ευλογία» και εξαιρετικό πλεονέκτημα. Οι δεύτεροι θεωρούν, ότι η υπερφόρτωση του υπολογιστή εξυπηρέτησης δικτύου (server) με επουσιώδεις πληροφορίες και δεδομένα αποτρέπει τους Wikipedians από την επιμέλεια/έλεγχο των δεδομένων που εισάγονται στην πηγή και αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της αξιοπιστίας της Wikipedia.

Οι περισσότεροι "*inclusionists*" είναι αντίθετοι με τον περιορισμό του πληροφοριακού όγκου, στο πλαίσιο της επίτευξης του στόχου η πηγή να καταστεί, λόγω του καλύτερου ελέγχου, ένα έγκυρο επιστημονικό πληροφοριακό εργαλείο. Οι "deletionists" από την άλλη είναι υπέρμαχοι της μείωσης του όγκου των δεδομένων που καταχωρούνται στην πηγή, με στόχο να καθίσταται ευκολότερος ο ποιοτικός έλεγχος αυτών. Απαραίτητη αποδείχθηκε η εύρεση μιας χρυσής τομής μεταξύ των δύο αυτών θέσεων, η φερόμενη ως αρχή του «*άξιου αναφοράς»*[4], σύμφωνα με την οποία ένα θέμα θεωρείται αξιοσημείωτο ή άξιο αναφοράς, εφόσον αυτό το *«θέμα έχει λάβει σημαντική κάλυψη σε αξιόπιστες πηγές που είναι ανεξάρτητες και συνεπώς θεωρείται το τελευταίο ως εγκυκλοπαιδικό.»* Εν συνεχεία η αρχή έθεσε τις βάσεις για τον προσδιορισμό κριτηρίων, όπως: *«σημαντικό»*, *«αξιόπιστο»* και *«ανεξάρτητο»*.

Ερωτήματα όπως για παράδειγμα, αν η παράθεση/αναφορά στις καταχωρήσεις σε blogs, γνωστών ή όχι, μπορεί να θεωρηθεί ότι πληροί το κριτήριο της αξιοπιστίας και ότι συμβάλλει στην βελτίωση του περιεχομένου της πηγής, δεν έχουν μια μόνο απάντηση, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις έχουν οδηγήσει στη δημιουργία πλήθους οδηγιών στη σύνταξη των

[1]Βλ. Wikipedia: featured articles. [online] Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Featured_Articles [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
[2]Περιλαμβάνεται και η ακρίβεια σε αυτήν.
[3] Η πληροφορία είναι έγκυρη μέχρι και την ημερομηνία καταχώρησης της στην παρούσα εργασία.
[4]Μ.τ.Σ. "It should be noted". Βλ. Wikipedia: it should be noted. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:It_should_be_noted> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

καταχωρήσεων της πηγής, οδηγίες που αρκετές φορές μπορούν να λειτουργούν ανασταλτικά στη διάχυση της γνώσης.

Από την άλλη υπεύθυνος για την ύπαρξη τεράστιων κενών γνώσης στην Wikipedia είναι ο διοικητικός μηχανισμός της πηγής και η αμφισβήτηση με την οποία επιλέγει να προσεγγίζει την μη επαληθεύσιμη online γνώση. Για πολλούς εκ των επιμελητών της Wikipedia, η πληροφορία είναι έγκυρη και αξιόπιστη, μόνο εφόσον επαληθεύεται από υπερσυνδέσμους (hyperlinks) και είναι προσπελάσιμη ή ανακτάται μέσω των μηχανών αναζήτησης, άποψη που βρίσκει φυσικά αντίθετους τους λόγιους/ακαδημαϊκούς/ειδικούς που επιθυμούν να συνεισφέρουν στην πηγή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι καταχωρήσεις της πηγής να χαρακτηρίζονται από ελλείψεις, παραλείψεις, κενά ή χάσματα επιμέρους ή συνολικά, καθώς οι ειδικοί απομακρύνονται σταδιακά από το συγγραφικό δυναμικό της πηγής. Με τον τρόπο αυτό προκαλείται αυτόματα μείωση της επιστημονικής συνεισφοράς στο στάδιο σύνταξης των καταχωρήσεων. Δεν αποδέχεται δηλαδή η επιστημονική κοινότητα, ότι η ευκολία στην πρόσβαση αποτελεί για τους υπεύθυνους της Wikipedia, στο στάδιο αξιολόγησης των καταχωρήσεων, το πιο σημαντικό κριτήριο αξιοπιστίας και εγκυρότητας της πληροφορίας, ανεξαρτήτως της πηγής προέλευσης αυτής.

Η συγκεκριμένη στάση της πηγής απέναντι στην πληροφορία εξηγείται με τη σειρά της από το γεγονός, ότι οι επιμελητές της Wikipedia έχουν να επεξεργαστούν χιλιάδες εγγραφές – τρεις (3) νέες καταχωρήσεις περίπου εισέρχονται στην πηγή κάθε δευτερόλεπτο.[1] Αυτό από μόνο του καθιστά αδύνατο τον διεξοδικό ποιοτικό έλεγχο της κάθε καταχώρησης, με αποτέλεσμα για την επαλήθευση της γνώσης να στηρίζονται κυρίως και σχεδόν αποκλειστικά στην μηχανή αναζήτησης Google, αγνοώντας ή παραβλέποντας, ότι το μεγαλύτερο μέρος της ανθρώπινης γνώσης βρίσκεται εκτός διαδικτύου.

Πλεονεκτήματα πηγής

Οι περισσότερες ανησυχίες, όπως είναι προφανές και από τα παραπάνω, αφορούν στην αξιοπιστία της Wikipedia. Οπωσδήποτε υπάρχουν οφέλη, όπως είναι η δύναμη, η ταχύτητα και η αναπαραγωγή[2] της πηγής. Η δύναμη της πηγής σχετίζεται με το πόση πολλή γνώση μπορεί ν' αποκτηθεί από μια πληροφοριακή πηγή, η ταχύτητα της σχετίζεται με το πόσο γρήγορα μπορεί κάποιος να αποκτήσει αυτή τη γνώση και τέλος η ιδιότητα της αναπαραγωγής είναι ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένου ότι σε σχέση με άλλες πηγές, υπάρχει ευελιξία ως προς το ωράριο εργασίας των συντελεστών (κάθε συντελεστής-συγγραφέας είναι ελεύθερος ο ίδιος να καθορίζει τον χρόνο καταχώρησης νέων αναγραφών στην πηγή ή τον χρόνο επιμέλειας των ήδη καταχωρημένων). Λόγω της ταχύτητας με την οποία δημιουργούνται οι αναγραφές ή της έλλειψης καθυστερήσεων που επιφέρει η απουσία επιμελητή ή συντακτικής ομάδας που επιμελείται, φιλτράρει και ελέγχει το περιεχόμενο ή την ταχύτητα χρήσης μέσω διαδικτύου, η Wikipedia θεωρείται (και είναι στην ουσία) μια «γρήγορη» πληροφοριακή πηγή (Sunstein, 2006) κι εξαιτίας της δυνατότητας πρόσβασης από οποιονδήποτε με σύνδεση στο διαδίκτυο θεωρείται κι ιδιαίτερα παραγωγική.

Η Wikipedia είναι στην πραγματικότητα μια «ανοιχτή» κι ελεύθερη πληροφοριακή πηγή. Ο καθένας μπορεί να αντιγράφει ελεύθερα το περιεχόμενο της. Αυτό από τη μια αυξάνει τη διάδοση της γνώσης, από την άλλη οι συντελεστές δεν μπορούν να κάνουν διαφορετικά παρά να παραιτηθούν από τα οποιαδήποτε πνευματικά δικαιώματα. Η πνευματική ιδιοκτησία σίγουρα συμβάλλει θετικά στη δημιουργία και παραγωγή νέας γνώσης, καθώς προσφέρει ένα σημαντικό κίνητρο στον συγγραφέα (Fallis, 2007). Υπάρχουν

[1] Η πληροφορία είναι έγκυρη μέχρι και την ημερομηνία καταχώρησης της στην παρούσα εργασία.
[2] Για περισσότερα σχετικά με την αναπαραγωγή στην Wikipedia, βλ.
<http://www.fecundity.com/job/wikipedia.pdf> [Ανακτήθηκε 13 Ιανουαρίου 2013].

όμως και περιπτώσεις όπου η πνευματική ιδιοκτησία[1] μπορεί να λειτουργήσει ανασταλτικά, ως προς τη δημιουργία και την προώθηση νέου περιεχομένου (Fallis, 2007). Σύμφωνα με τον William James (1896/1979)[2] η αξία της ταχύτητας μπορεί να ξεπεράσει την αξία της αξιοπιστίας. Χαρακτηριστικά ο James (1979) είχε διατυπώσει την εξής άποψη: *«ένας κανόνας σκέψης, ο οποίος θα με απέτρεπε από το να γνωρίσω συγκεκριμένες, υπαρκτές αλήθειες, θα αποτελούσε έναν παράλογο κανόνα.»*[3] Η Wikipedia δεν περιέχει μόνο ανακριβείς ή αλλοιωμένες πληροφορίες αλλά περιέχει και πολλές ακριβείς και υψηλής ποιότητας πληροφορίες (Sunstein, 2006). Σίγουρα πρόκειται για μια πηγή που μπορεί να διακινεί χαμηλής ή αμφιβόλου ποιότητας πληροφορίες, αλλά αυτό το κάνει πολύ γρήγορα και πολύ μαζικά. Και παρά τα θέματα αξιοπιστίας που αδιαμφισβήτητα υπάρχουν, δεν μπορεί να παραβλεφθεί το επιστημονικό όφελος που προκύπτει από το γεγονός, ότι τόσες χιλιάδες άνθρωποι έχουν ταυτόχρονη πρόσβαση στις καταχωρήσεις/λήμματα της πηγής.

Η Wikipedia αντικείμενο διεθνών ερευνών

Η Wikipedia έχει αποτελέσει ζήτημα διαχείρισης για περισσότερες από 50 διατριβές παγκοσμίως, καθώς και θέμα σε περισσότερες από 200 μονογραφίες.[4]

Στην Wikipedia οι καταχωρήσεις για τους φιλόσοφους του 20ου αιώνα, οι οποίοι είναι εν ζωή και λιγότερο γνωστοί, είναι πολύ περισσότερες σε σύγκριση με άλλες online πηγές (Elvebakk, 2008).[5]

Ενώ κάποιοι καθηγητές πανεπιστημίου έχουν απαγορεύσει τη χρήση της Wikipedia ως πηγής αναφοράς από τους φοιτητές τους (Cohen, 2007),[6] η χρήση αυτής συνεχώς ανεβαίνει, λόγω των επιστημονικών της χαρακτηριστικών, όπως είναι η ταχύτητα, η δύναμη, η άμεση πρόσβαση, η τεχνολογία wiki και η *«Σοφία του Πλήθους»*.

Παρά τις αντιπαραθέσεις, η χρήση της Wikipedia στις ακαδημαϊκές κοινότητες κερδίζει συνεχώς έδαφος. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες τίθενται θετικά στη χρήση της Wikipedia. Πολλά πανεπιστήμια[7] έχουν αποφασίσει να συνεισφέρουν στην πηγή μέσω της συγγραφής, της επιμέλειας και της παράθεσης συνδέσμων (Lally and Dunford, 2007;[8] Pressley and McCallum, 2008).[9]

---

[1]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία σε σχέση με την Wikipedia, βλ. Wikipedia: copyrights. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Copyrights> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014] και Wikipedia: copying within Wikipedia. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Copying_within_Wikipedia> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

[2]Βλ. James, W., 1979. *The will to believe and other essays in popular philosophy*. Cambridge, M.A.: Harvard University Press. (Original work published 1896). Available at: <http://www.gutenberg.org/files/26659/26659-h/26659-h.htm> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].

[3]Μ.τ.Σ.

[4]Βλ. Park, T. K., 2011. The visibility of Wikipedia in scholarly publications. *First Monday*, 16(8). Available at: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/3492/3031>

[5]Βλ. Elvebakk, B., 2008. Philosophy democratized? A comparison between Wikipedia and two other Web-based philosophy resources. *First Monday*, 13(2). Available at: <http://pear.accc.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/2091/1938> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

[6]Βλ. Cohen, N., 2007. A history department bans citing Wikipedia as a research source. *New York Times* (21 February). Available at: <http://www.nytimes.com/2007/02/21/education/21wikipedia.html?_r=0> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

[7]Βλ. University of Washington, University of North Texas, Wake Forest University.

[8]Βλ. Lally, A. M. and Dunford, C. E., 2007. Using Wikipedia to extent digital collections. *D-lib Magazine*, [online] 13(5-6). Available at: <http://www.dlib.org/dlib/may07/lally/05lally.html> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

[9]Βλ. Pressley, L. and McCallum, C. J. , 2008. Putting the library in Wikipedia. *Online*, [online] 32(5), pp.39-42. Available at: <http://www.infotoday.com/online/sep08/Pressley_McCallum.shtml> και <http://wakespace.lib.wfu.edu/bitstream/handle/10339/31874/wikipedia.pdf> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

Μια από τις τελευταίες δράσεις της Wikipedia, Public Policy Initiative[1] χρησιμοποιείται ως εκπαιδευτικό εργαλείο σε αρκετά πανεπιστήμια.[2]

Τα ακαδημαϊκά ιδρύματα δεν είναι μόνο οι κύριοι παραγωγοί έρευνας για την Wikipedia, αλλά και οι κύριοι καταναλωτές της έρευνας αυτής, μέσα από τη χρήση και τη δημιουργία παραπομπών ή αναφορών για την Wikipedia.

Προβληματισμοί σε σχέση με τη βελτίωση της Wikipedia

Ακόμη κι αν μπορούσε να αποδειχθεί η πλήρης αναξιοπιστία της Wikipedia, κάτι το οποίο δεν έχει γίνει ακόμη, είναι μάλλον αδύνατο να πειστούν οι ιδρυτές της να την κλείσουν ή οι αναγνώστες της να μην την χρησιμοποιούν. Λαμβάνοντας ως δεδομένο λοιπόν, ότι η Wikipedia ήρθε για να μείνει, αυτό που μπορούν να κάνουν οι κοινωνικοί επιστήμονες και οι επιστήμονες της πληροφορίας είναι να βρουν τρόπους βελτίωσης τη πηγής.

Οι βιβλιοθηκονόμοι και επιστήμονες της πληροφορίας έχουν επενδύσει πολύ χρόνο στην εκπαίδευση του κοινού τους, ως προς την αξιολόγηση της πληροφορίας που βρίσκουν στο διαδίκτυο (Fallis, 2004). Παράλληλα με τη βελτίωση της χρήσης της πηγής απ' το κοινό είναι δυνατό να βελτιώνεται και η ίδια η πηγή από μόνη της[3] (Kitcher, 1992).[4]

Κάποιοι την ίδια στιγμή προσπαθούν να δημιουργήσουν μια εναλλακτική πηγή στο πρότυπο της Wikipedia, μόνο πιο αξιόπιστη (π.χ. Citizendium).[5]

Υπάρχουν βέβαια σε κάθε περίπτωση κίνδυνοι απώλειας σε επιστημονικά οφέλη. Για παράδειγμα, στην προσπάθεια βελτίωσης της αξιοπιστίας μέσω του συντακτικού ελέγχου, υπάρχει ο κίνδυνος μείωσης της δύναμης της πηγής, καθώς είναι πολλοί εκείνοι που δε θα θέλουν πλέον να συνδράμουν στην πηγή. Επίσης, θα απαιτείται περισσότερος χρόνος, να εισαχθεί ή να ενημερωθεί μια καταχώρηση.

Κι ενώ λοιπόν υπάρχουν πολλοί που θέλουν ν' αυξήσουν την αξιοπιστία της πηγής, στην πράξη αποδεικνύεται, ότι αυτό δεν είναι κάτι εύκολο. Θεωρώντας ότι η αρχική καταχώρηση είναι πολύ χαμηλής ποιότητας, είναι δυνατό να αξιολογηθεί το πραγματικό κόστος σε χρόνο και επιστημονικό όφελος, προκειμένου η καταχώρηση να πληροί τις προϋποθέσεις εκείνες που θα την καταστήσουν έγκυρη και αξιόπιστη; Και μήπως είναι προτιμότερο να βελτιωθεί η επιστημονική επίδραση της πηγής, μέσα από την ενίσχυση των δυνατοτήτων επαλήθευσης των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτήν; (Fallis, 2004). Και δεν ευθύνονται οι τελικοί αποδέκτες/χρήστες για τον βαθμό στον οποίον έχουν επιλέξει να πιστεύουν και να στηρίζονται σε όλα όσα ανακτούν από την πηγή; Αν ληφθεί ως δεδομένο η άνιση διαχείριση και ανάπτυξη των καταχωρήσεων, τότε θεωρείται αυτονόητο ότι πρέπει να εκτελείται από κάθε χρήστη της πηγής, σχεδόν μηχανικά, η διαδικασία της άσκησης ελέγχου και της επαλήθευσης της ακρίβειας της πληροφορίας που αντλείται κάθε φορά από την πηγή (Fallis, 2004).

Γενικά η δημιουργία νέου περιεχομένου ως διαδικασία είναι και χρονοβόρα και δύσκολη και γι' αυτό για την Wikipedia είναι πολύ πιο εύκολο να χαρακτηρίζεται *«αμφισβητήσιμο»* το περιεχόμενο των καταχωρήσεων εκείνων, που δεν πληρούν τα κριτήρια αξιοπιστίας. Είναι χρήσιμο για τον χρήστη να γνωρίζει ποιες καταχωρήσεις είναι πιθανόν να αμφισβητηθούν.

---

[1]Βλ. Wikimedia Outreach. Public policy initiative, 2013. [online] Available at: <http://outreach.wikimedia.org/wiki/Public_Policy_Initiative> [Προσπελάστηκε 15 2014].

[2]Τα πανεπιστήμια Georgetown, George Washington, Harvard, Indiana University, Syracuse έχουν προσκληθεί να συνδράμουν στην επιμέλεια άρθρων στην πηγή για τη βελτίωση της ποιότητας των άρθρων της.

[3]Τέτοιου είδους βελτιώσεις υπάγονται στην επονομαζόμενη «βελτιωτική δράση». Μ.τ.Σ. του όρου *ameliorative project.*

[4]Kitcher, P., 1992. The naturalist return. *Philosophical Review,* 101, pp.53-114. Available at: <https://ethik.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_ethik_wiss_dialog/Kitcher__P._1992_The_Naturalists_Return_-_Richtige_Vollversion.pdf> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].

[5]Βλ. Citizendium: the Citizen's compendium, 2014 [online] Available at: <http://en.citizendium.org/> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

Με αυτόν τον τρόπο προστατεύεται από αμφιλεγόμενης εγκυρότητας καταχωρήσεις. Από την άλλη, η *«Σοφία του Πλήθους»* δεν «λειτουργεί», εφόσον δεν υπάρχουν οι μηχανισμοί εκείνοι που επιτρέπουν σε όλους τους χρήστες της πηγής ν' αξιολογούν και να συμβάλλουν στη βελτίωση της δυνατότητας επαλήθευσης της πηγής (Keen, 2007).

Μελέτες έχουν δείξει (Bragues, 2007), ότι το πιο σημαντικό μειονέκτημα της Wikipedia δεν είναι η έλλειψη ακρίβειας, αλλά η έλλειψη πληρότητας. Ενώ παρέχει πολύ περισσότερες λεπτομέρειες απ' ότι οι παραδοσιακές εγκυκλοπαίδειες, παρατηρούνται δυστυχώς πολλά κενά. Αυτή η ελλιπής κάλυψη είναι ένας ακόμη λόγος, γιατί ακριβείς πληροφορίες μπορεί παρ' όλα αυτά να διαμορφώσουν ψευδείς εντυπώσεις ή απόψεις ή αντιλήψεις. Αποτέλεσμα αυτού είναι να δημιουργούνται συνθήκες παραπληροφόρησης, η οποία παραπληροφόρηση οφείλεται είτε σε ελλιπή πληροφόρηση, είτε σε ανακριβή πληροφόρηση (Fricke & Fallis, 2004).

Παρόλα αυτά η κοινότητα της Wikipedia το τελευταίο διάστημα όλο και πιο συχνά απευθύνεται σε ειδικούς συμβούλους, προκειμένου να μπορέσει να εξελιχθεί και να βελτιωθεί, ενώ είναι σχεδόν βέβαιο ότι η πηγή μπορεί υπό προϋποθέσεις να μετατραπεί σε ένα αξιόπιστο, ωφέλιμο, επιστημονικό, ευέλικτο μαθησιακό και εκπαιδευτικό εργαλείο για τους φοιτητές.

Συνεργασία με βιβλιοθήκες

Σύμφωνα με μελέτη που έγινε το 2006 στο MIT[1] προκύπτει ότι το κοινό χρησιμοποιεί λιγότερο τους καταλόγους των βιβλιοθηκών σήμερα σε σχέση με το παρελθόν. Μια πιθανή εξήγηση είναι ότι το κοινό δεν βρίσκει πια τις ιστοσελίδες των βιβλιοθηκών αρκετά περιεκτικές κι ευέλικτες. Η πλειονότητα των χρηστών προτιμάει εργαλεία γρήγορα και φιλικά στην χρήση με πολλές δυνατότητες, όπως την παροχή εξωτερικών συνδέσμων σε άλλες πηγές, παραπομπές σε άλλες πληροφοριακές πηγές, κ.ο.κ. Αυτές οι δυνατότητες ή επιλογές δυστυχώς δεν παρέχονται από τους περισσότερους καταλόγους βιβλιοθηκών. Αν λοιπόν οι βιβλιοθηκονόμοι ή το προσωπικό των βιβλιοθηκών ξεκινούσε να συμβάλλει στην πηγή με την ιδιότητα του συγγραφέα, αυτό θα είχε ως πρωταρχικό αποτέλεσμα και την έμμεση προβολή της βιβλιοθήκης και του υλικού της.

Επιπλέον το κοινό δεν χρησιμοποιεί στην πλειονότητα του φυσικές βιβλιοθήκες, είτε γιατί δεν μπορεί να επισκεφθεί τον χώρο, είτε γιατί θεωρεί, ότι όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζει βρίσκονται στο διαδίκτυο.

Οι λόγοι, γιατί οι βιβλιοθήκες πρέπει να συμβάλλουν στην Wikipedia, είναι αρκετοί. Αναφέρονται ενδεικτικά:

- Η αναστροφή του αρνητικού κλίματος που επικρατεί σήμερα σχετικά με την όλο και μικρότερη χρήση των καταλόγων και των ιστοσελίδων των βιβλιοθηκών.
- Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος με περισσότερα ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά.
- Η προσέγγιση νέων εν δυνάμει χρηστών βιβλιοθηκών.
- Η επέκταση και προβολή των ειδικών συλλογών.[2]

Οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν και μπορούν με τον κατάλληλο σχεδιασμό και προετοιμασία να επιδράσουν στην Wikipedia, παρεμβαίνοντας σε αυτήν, αρχικά σε μικρότερο και σταδιακά σε μεγαλύτερο βαθμό και να βοηθήσουν στη διαμόρφωση ενός πληροφοριακού εργαλείου περισσότερο έγκυρου και αξιόπιστου, που όχι μόνο δεν θα

[1]Βλ. Bartley, M. Duke, D., Gabridge, T., Gaskell, M., Hennig, N., Quirion, C., Skuce, S., Stout, A. and Durancaeu, E. F., 2006. *User needs assessment of information seeking activities of MIT Students – Spring 2006.* [pdf] Available at: <http://macfadden.mit.edu/webgroup/userneeds/userneeds-report.pdf.> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

[2]Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις διαδικασίες εμπλοκής των βιβλιοθηκών στηνWikipedia, βλ. Pressley, L. and McCallum, C., J., 2008. Putting the library in Wikipedia. *Information Today.* [online] Available at: http://www.infotoday.com/online/sep08/Pressley_McCallum.shtml. [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].

παραπληροφορεί, αλλά και θα παραπέμπει τους μη χρήστες βιβλιοθηκών, μέσω εξωτερικών συνδέσμων, σε αξιόλογες πληροφορίες και πηγές, οι οποίες θα βρίσκονται στις εμπλεκόμενες βιβλιοθήκες ή στις βιβλιοθήκες–συντελεστές της Wikipedia.

Η Wikipedia είναι μια σημαντική πηγή για τους χρήστες. Πολλοί ξεκινούν την έρευνα τους από τον παγκόσμιο ιστό και επικοινωνούν με τη βιβλιοθήκη στη συνέχεια για περισσότερες πληροφορίες. Οι βιβλιοθήκες μπορούν να απολαμβάνουν τα οφέλη από τη συγκεκριμένη συμπεριφορά των χρηστών με το να ξεκινούν σταδιακά να συνεισφέρουν στην πηγή. Η συμβολή των βιβλιοθηκονόμων στην Wikipedia μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ενός περισσότερο επιστημονικού κι ακαδημαϊκού περιβάλλοντος και να συμβάλλει στην μεταστροφή της άποψης των ακαδημαϊκών γι' αυτήν. Κι αυτό που μέχρι σήμερα θεωρείται ένα ελαττωματικό πληροφοριακό εργαλείο μπορεί να θεωρείται στο εξής μια πολύ καλή πηγή αφετηρίας της έρευνας.

Συμπεράσματα

Κριτική στάση απέναντι στην Wikipedia και τις ελεύθερες διαδικτυακές πηγές

Πώς μπορούν οι φοιτητές να γνωρίζουν κατά πόσο η πληροφορία που βρίσκουν online είναι αξιόπιστη; Ως μέλη του ψηφιακού κόσμου έρχεται κάποια στιγμή που όλοι πρέπει να επιλέξουν ποιον θα εμπιστευτούν.

Πολλοί εκπαιδευτές ή διδάσκοντες ισχυρίζονται, ότι οι φοιτητές τους δεν έχουν την ικανότητα να αξιολογήσουν την πληροφορία. Ωστόσο, οι φοιτητές συχνά θέτουν ζήτημα αυθεντίας, ενώ κατά γενική παραδοχή είναι λιγότερο εύπιστοι από ότι οι μεγαλύτεροι τους, στο στάδιο άντλησης πληφορορίων. Για παράδειγμα, οι ηλικίες μεταξύ 18-29 είναι πιο πιθανόν να παραμετροποιούν τις ρυθμίσεις του υπολογιστή τους, ως προς τη διαχείριση των προσωπικών τους δεδομένων σε σχέση με τους μεγαλύτερους τους (Madden & Smith, 2010).[1]

Στην καθημερινότητα δεν υπάρχει ούτε ο χρόνος ούτε η διάθεση για εξαντλητική ανάλυση της κάθε πηγής. Παράγοντες που επιδρούν στην αξιολόγηση των πηγών συμπληρωματικά και παράλληλα με τα σταθερά κριτήρια αξιολόγησης (Hilligoss and Rieh 2008)[2] είναι το ένστικτο του ανθρώπου, το οποίο μπορεί να αξιολογήσει κάτι ως αυθεντικό ή μη και το οποίο διαμορφώνεται με βάση το ηθικό πλαίσιο και την κοσμοθεωρία που έχει αναπτύξει το κάθε άτομο ξεχωριστά. Συχνά ωστόσο μια επιστημονική αναφορά λαμβάνεται εκ προοιμίου ως αληθής, δεδομένου ότι ο χώρος των επιστημών τείνει να θεωρείται σχεδόν αξιωματικά ελεύθερος προκαταλήψεων. Επιπλέον, το πολιτισμικό υπόβαθρο του κάθε ανθρώπου διαμορφώνει τη διαδικασία αξιολόγησης κι εν τέλει την ίδια την αξιολόγηση.

Η τεχνολογία διαδραματίζει εξίσου σημαντικό ρόλο. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις χρηστών που εμπιστεύονται περισσότερο τα αποτελέσματα που εμφανίζονται στην πρώτη σελίδα της μηχανής αναζήτησης Google, ενώ σε περίπτωση που οι ίδιοι χρήστες χρησιμοποιούσουν άλλες μηχανές αναζήτησης, όπως η Bing, εμφανίζονται περισσότερο σκεπτικοί και με μεγαλύτερη κριτική διάθεση απέναντι στα ανακτηθέντα αποτελέσματα.

Γενικά ο άνθρωπος έχει την τάση να εμπιστεύεται περισσότερο το έντυπο υλικό, βιβλία, περιοδικά και κατ' επέκταση ηλεκτρονικά βιβλία, ηλεκτρονικά περιοδικά, συνδρομητικές

[1]Madden, M. and Smith, A., 2010. *Reputation management and social media: how people monitor and maintain their identity through search and social media*. Washington, D.C.: Pew Internet and American Life Project, Pew Research Center, pp.1-76. Available at: <http://www.pewinternet.org/Reports/2010/Reputation-Management/Summary-of-Findings.aspx.> [Προσπελάστηκε 20 Φεβρουαρίου 2013].

[2]Βλ. Hilligoss, B. and Rieh, S. Y., 2008. Developing a unifying framework of credibility assessment: construct, heuristics, and interaction in context. *Information Processing and Management*, 44(4), pp.1467-1484.

πηγές/βάσεις δεδομένων και λιγότερο τα blogs, tweets, κι εφήμερη, ψηφιακά αποθηκευμένη, πληροφορία.

Στις επιστημονικές περιοδικές εκδόσεις τα άρθρα υποβάλλονται σε κρίση. Οι ομάδες αξιολόγησης εξετάζουν τη μεθοδολογία, την ακρίβεια και την ειδίκευση του συγγραφέα σχετικά με το θέμα. Εφόσον θεωρείται σκόπιμο, το χειρόγραφο επιστρέφεται στον συγγραφέα του για περαιτέρω έλεγχο πριν τη δημοσίευση του. Η πληροφορία στο Web δεν υποβάλλεται στην πλειονότητα της σε καμία αντίστοιχη διαδικασία, θεωρώντας αυτονόητη την υποβολή της σε αξιολόγηση εκ μέρους των χρηστών, πάντα κατόπιν της δημοσίευσης της.

Στο Web οι χρήστες μπορούν να αξιολογήσουν μια πηγή ψηφίζοντας και να ενεργοποιήσουν με αυτόν τον τρόπο την *«Σοφία του Πλήθους»,* αυτό όμως εφόσον οι ψήφοι προέρχονται από ένα διαφοροποιημένο κοινό, τόσο ως προς τις απόψεις, όσο και ως προς τη γεωγραφική περιοχή.

Στον επιστημονικό τομέα οι ακαδημαϊκοί ψάχνουν να βρουν τρόπους να δημοσιεύσουν σημαντικές επιστημονικές ανακαλύψεις πιο γρήγορα, δεδομένου ότι η διαδικασία της αξιολόγησης συχνά διαρκεί μέχρι και έναν χρόνο.

Αυτή η τάση έχει οδηγήσει στο πείραμα της ανοιχτής πρόσβασης (open-access publishing), όπως η πηγή Public Library of Science,[1] στην οποία είναι δυνατή η υποβολή επιστημονικών εργασιών πριν την αξιολόγηση τους. Για κάθε άρθρο υπάρχουν μετρήσεις, π.χ. πόσοι το επισκέφθηκαν, πόσοι το «κατέβασαν» ή έκαναν προσθήκη στα αγαπημένα τους, παραπομπή σε αυτό το άρθρο, κ.τ.λ.

Οι φοιτητές μπορούν από τον αριθμό των αναφορών και τη χρήση της πηγής να αξιολογήσουν σχετικά εύκολα την επιστημονική αξία και επίδραση του άρθρου.

Όσον αφορά στην μηχανή αναζήτησης Google, αυτή στηρίζεται στην ίδια λογική, ότι δηλαδή η πρώτη σελίδα αποτελεσμάτων είναι και η πιο σχετική και η πιο αξιόπιστη με την αναζήτηση του εκάστοτε χρήστη. Ωστόσο, τα στατιστικά χρήσης μιας πηγής δεν εγγυώνται πάντα την ποιότητα αυτών των πηγών. Γενικός κανόνας είναι ότι ο άνθρωπος πρέπει να εμπιστεύεται και το ένστικτο του, κυρίως όταν μέσα του δημιουργούνται αμφιβολίες κι ερωτήματα.

Η ταχύτητα διαχείρισης κι αποκατάστασης μιας λανθασμένης πληροφορίας από τους συγγραφείς και τους εκδότες συνιστά ένα πρόσθετο κριτήριο αξιοπιστίας της πηγής. Ωστόσο, όλα τα wikis, blogs, καθώς και άλλες ψηφιακές δημοσιεύσεις ή καταχωρήσεις, ενώ αναθεωρούνται και διορθώνονται συχνά, δεν περιέχουν σχόλια ή το ιστορικό των παρεμβάσεων στις οποίες έχουν υποβληθεί.

Η διασταύρωση των πληροφοριών από διάφορες πηγές είναι πολύ σημαντική, προκειμένου να μπορέσει ο χρήστης να κρίνει την ακρίβεια τους.

Αυτό μπορεί να γίνει μέσα από τη σύγκριση τριών τουλάχιστον διαφορετικών πηγών. Ο χρήστης οφείλει να προσπαθεί πάντα να εντοπίσει την πρωτογενή πηγή, την πρωτότυπη αναφορά, αντί μιας περίληψης ή σύνοψης ή αποσπάσματος αυτής, καθώς και διαφορετικά είδη πηγών, π.χ. κυβερνητικές πηγές, οργανισμούς, ιδρύματα ή ακόμη και μαρτυρίες από αυτόπτες μάρτυρες.

Ως προς την ανάλυση των δεδομένων, οι υπολογιστές παρέχουν πια τη δυνατότητα πρόσβασης και ανάλυσης μεγάλου όγκου δεδομένων. Η πληροφορία παρουσιάζεται μέσα από γραφήματα, πίνακες, χάρτες και ο χρήστης καλείται να αξιολογήσει και να αναλύσει τι θα επιλέξει τελικά.

Βασικός κανόνας σε αυτήν την περίπτωση είναι να είναι ευδιάκριτα τα κίνητρα και τα συμφέροντα του παραγωγού/δημιουργού της πληροφορίας. Δεν είναι λίγες οι φορές που

[1]Βλ. PLOS, 2014. [online] Available at: <www.plos.org> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου 2014].

αυτός ο τρόπος προβολής της πληροφορίας έχει σκοπό περισσότερο να πείσει παρά να πληροφορήσει.

Η διατύπωση ερωτήσεων, όπως: *«Πώς το γνωρίζετε αυτό;»* Ο εντοπισμός των αποδείξεων, η τεκμηρίωση της πληροφορίας είναι οι πιο συνηθισμένοι τρόποι προσέγγισης και αξιολόγησης της πληροφορίας.

Ένα άλλο ερώτημα που τίθεται είναι: *«Ποιος συνέβαλλε στη δημιουργία ή πρώτος δημιούργησε την οπτική μορφή της πηγής;»*

Όσον αφορά στην Wikipedia, μερικοί γρήγοροι κανόνες αξιολόγησης των άρθρων που αυτή περιλαμβάνει είναι οι παρακάτω:

- Η έκταση του άρθρου. Όσο πιο εκτενές είναι το άρθρο κι όσο περισσότερες αναφορές ή παραπομπές έχει, τόσο πιο ακριβές είναι στις περισσότερες περιπτώσεις (σε σύγκριση πάντα με τα πιο σύντομα άρθρα της πηγής).
- Η βαθμολογία του άρθρου από τον επιμελητή. Όσο περισσότερα αστέρια έχει ένα άρθρο από τον επιμελητή, τόσο πιο υψηλής ποιότητας θεωρείται, ενώ παράλληλα αυξάνονται οι πιθανότητες να πληρούνται τα κριτήρια της αντικειμενικότητας και της ουδετερότητας.
- Τρόποι επεξεργασίας/επιμέλειας των καταχωρήσεων. Σε κάθε άρθρο της Wikipedia υπάρχουν τα σχετικά ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία επεξεργασίας της κάθε καταχώρησης, προκειμένου να μπορέσει ο χρήστης να κρίνει γρήγορα την αξιοπιστία και εγκυρότητα του άρθρου.

Κριτική στάση απέναντι στην πληροφορία

Γενικό συμπέρασμα: *«Η τεχνολογία της πληροφορίας είναι τόσο καλή, όσο η πληροφορία που μεταδίδει, ενώ η ροή των πληροφοριών αναγκάζεται να κάνει συμβιβασμούς σε πολλά επίπεδα» (*Rothkopf, 1999).

Η πληροφορία έχει πολλές πλευρές, πολλές πηγές προέλευσης, επιδέχεται πολλές ερμηνείες, παρερμηνεύσεις, παραλείψεις, υφίσταται αλλοιώσεις, παρεμβάσεις, περιέχει προκαταλήψεις, προπαγάνδα, λανθασμένες πληροφορίες, είτε κατά λάθος - από άγνοια – οπότε πρόκειται για παραπληροφόρηση, είτε εσκεμμένα – εκ προθέσεως, οπότε πρόκειται για βανδαλισμό της πληροφορίας, το οποίο συνιστά και αδίκημα.

Κυβερνήσεις, οργανισμοί, οίκοι αξιολόγησης έχουν συμφέροντα, τα οποία συχνά παρεμποδίζουν την αντικειμενική προβολή της πληροφορίας. Το πρόβλημα επομένως δεν εντοπίζεται στην έλλειψη πληροφόρησης, αλλά στους τρόπους παρουσίασης αυτής, κυρίως μέσω των ΜΜΕ.

Τα μέσα επικοινωνίας στρέφονται για βοήθεια σε ειδικούς, προκειμένου να αναλυθούν τα οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά δεδομένα ή γεγονότα. Το ερώτημα που προκύπτει αυτομάτως είναι: *«Ποιοι είναι αυτοί οι ειδικοί;»* Συνήθως πρόκειται για μια περιορισμένη ομάδα ακαδημαϊκών, οι οποίοι ανακυκλώνονται από τον έντυπο τύπο, στις τηλεοπτικές ή ραδιοφωνικές ή διαδικτυακές εκπομπές και αντίστροφα.

Το παρόν σύστημα ή κατεστημένο διαιωνίζει μια τεχνητή έλλειψη αξιόπιστης πληροφόρησης και αυτή ακριβώς η έλλειψη μπορεί να έχει ως συνέπεια συμπτώματα διαφθοράς. Η πληροφόρηση, η οποία είναι φανερή, γνωστή ή συγκεντρώνεται μόνο σε ή από λίγους, έχει μετατραπεί σε πολύτιμο αγαθό. Αυτό έχει ως συνέπεια, όλοι όσοι εμπλέκονται να μην επιθυμούν να μοιραστούν τις πληροφορίες τους με άλλους και στην πραγματικότητα να δημιουργείται μια ομάδα δυνάμεων, οι οποίοι έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην πληροφόρηση. Με άλλα λόγια δημιουργείται ένα cartel πληροφοριών.

Πρέπει να γίνει αυτονόητη η υποχρέωση που έχουν όλοι όσοι εμπλέκονται στην παραγωγή και διάχυση πληροφοριών στην αντικειμενική παρουσίαση της πληροφορίας και συνεπώς της αλήθειας. Η τρέχουσα τεχνολογία πρέπει να χρησιμοποιείται για την επικοινωνία της πληροφορίας σε πραγματικό χρόνο. Τα ΜΜΕ πρέπει να λειτουργούν

ανεξάρτητα από τα συμφέροντα των «ειδικών τους», εφόσον αυτά υπάρχουν και να λειτουργούν με γνώμονα τη δεοντολογία που διέπει το επάγγελμα και το ηθικό πλαίσιο που διέπει την πληροφορία και την επικοινωνία αυτής στο ευρύ κοινό. Ο τελικός αποδέκτης, το κοινό, οφείλει να γνωρίζει, αν η πληροφορία που λαμβάνει περιέχει προκαταλήψεις ή προπαγάνδα, καθώς επίσης και την αντίθετη θέση/άποψη.

Μουσικοί & Wikipedia: αξιολόγηση πηγής

Στο παραπάνω πλαίσιο διεξήχθη στη διάρκεια διεξαγωγής του Προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»* έρευνα με τη μέθοδο της συνέντευξης-ερωτηματολογίου με στόχο να αναδείξει:

1. Τη χρήση της Wikipedia μέσα στην ακαδημαϊκή κοινότητα.
2. Τις απόψεις των φοιτητών σε σχέση με την πηγή.
3. Πόσο καλά ενημερωμένοι είναι οι φοιτητές στο προπτυχιακό επίπεδο αναφορικά με τις δυνατότητες και τις αδυναμίες της πηγής.
4. Σε ποιον βαθμό νιώθουν οι φοιτητές ότι έχει «απαγορευτεί» η χρήση της πηγής.
5. Τη συνολική στάση των φοιτητών απέναντι σε πληροφορία μη ελεγχόμενης προέλευσης.

Η μελέτη αφορά στους φοιτητές που δήλωσαν το μάθημα στη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους 2012–14 στο εαρινό και χειμερινό εξάμηνο. Στην συνέντευξη-ερωτηματολόγιο συμμετείχε δείγμα από πενήντα τέσσερις (54) φοιτητές. Η συμμετοχή των φοιτητών στην συνέντευξη ήταν προαιρετική και ανώνυμη.

Στους συμμετέχοντες τέθηκαν οι παρακάτω ερωτήσεις:

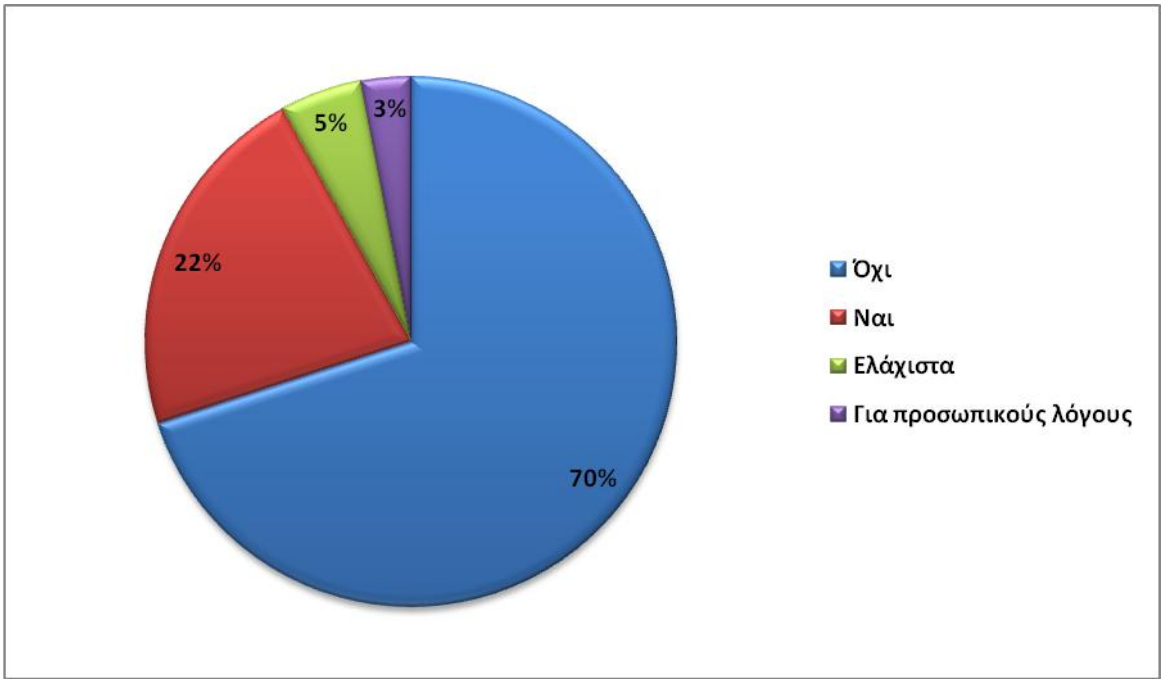
Ερώτηση 1	**Χρησιμοποιείτε άρθρα μέσα από την Wikipedia ως πηγές στις εργασίες σας;**
Ερώτηση 2	**Ποια είναι η άποψη σας για την ποιότητα της συγγραφής των άρθρων της Wikipedia;**
Ερώτηση 3	**Ποιος πιστεύετε ότι γράφει τα άρθρα της Wikipedia;**
Ερώτηση 4	**Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το χειρότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της Wikipedia;**
Ερώτηση 5	**Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το καλύτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της Wikipedia;**
Ερώτηση 6	**Έχετε ποτέ συμβάλλει στην Wikipedia μέσω της συγγραφής ή επιμέλειας ενός άρθρου;**
Ερώτηση 7	**Ποια είναι η άποψη σας για την Wikipedia συνολικά;**
Ερώτηση 8	**Πώς ανακαλύψατε την Wikipedia;**
Ερώτηση 9	**Ποια είναι η πηγή που χρησιμοποιείτε περισσότερο στις εργασίες σας;**

Στην ερώτηση 1: ***«Χρησιμοποιείτε άρθρα μέσα από την Wikipedia ως πηγές στις εργασίες σας»***

- **70%** απάντησε **αρνητικά.**
- **22%** απάντησε **θετικά** κι ότι χρησιμοποιεί την πηγή για γρήγορη πληροφόρηση.
- **5%** απάντησε μεταξύ άλλων ότι τη χρησιμοποιεί **ελάχιστα**.
- **3%** απάντησε **θετικά**, ότι χρησιμοποιεί την πηγή για προσωπική ενημέρωση.
- **1%** απάντησε αρνητικά, κατόπιν υπόδειξης του διδάσκοντα.

- **1%** απάντησε, ***«όχι αποκλειστικά»***, μην αποσαφηνίζοντας ωστόσο τι εννοεί με αυτό (αν τη χρησιμοποιεί συμβουλευτικά ή παράλληλα, ή κάτι άλλο).

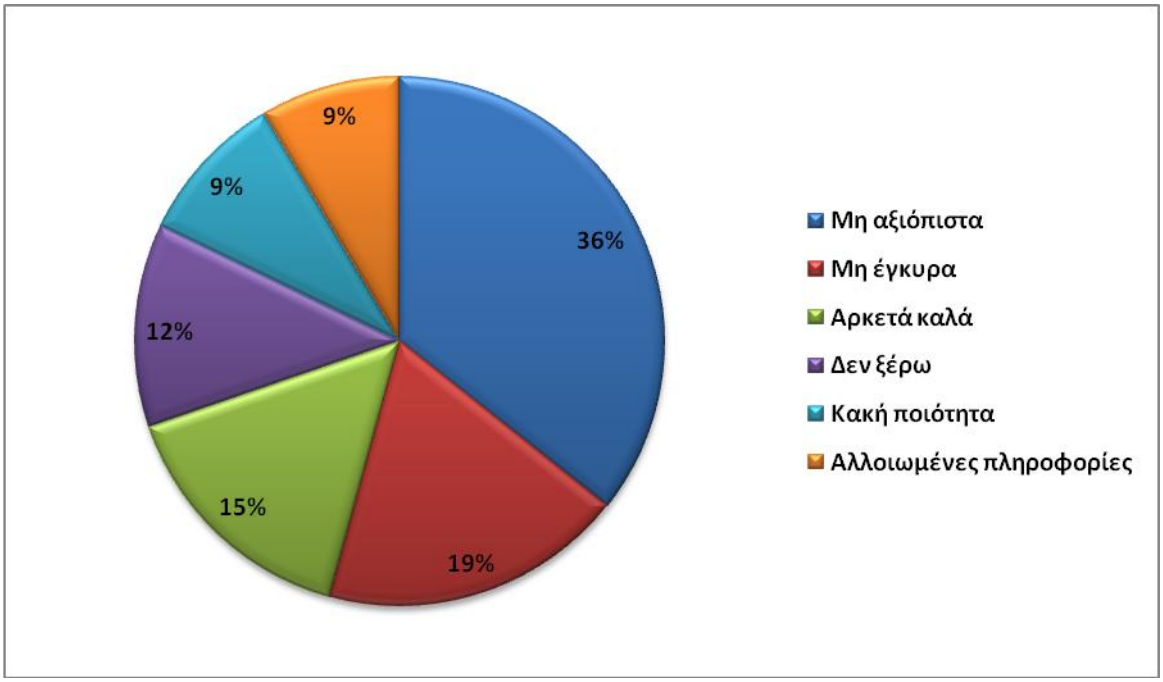
Στην ερώτηση 1 ζητήθηκε από τους φοιτητές να απαντήσουν αν χρησιμοποιούν, ή όχι, άρθρα της Wikipedia στις εργασίες τους. Οι απαντήσεις ήταν στην πλειονότητα μονολεκτικές (**ΝΑΙ/ΟΧΙ**), με ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως προκύπτει από τα ποσοστά συνολικά (**70% αρνητικά, 30% θετικά).** Υπήρξαν περιπτώσεις που οι φοιτητές απάντησαν ότι τη χρησιμοποιούν ελάχιστα, χωρίς να υπάρξει σαφής θετική ή αρνητική διατύπωση της θέσης τους, κάποιοι άλλοι απάντησαν ότι τη χρησιμοποιούν για προσωπική ενημέρωση/πληροφόρηση (χωρίς περισσότερες διευκρινίσεις), ένας φοιτητής στην αρνητική του τοποθέτηση έθεσε την παράμετρο του διδάσκοντα *«όχι, κατόπιν υπόδειξης διδάσκοντα»,* απάντηση η οποία δεν είναι σαφές αν είναι προσωπική θέση/στάση του φοιτητή απέναντι στην πηγή ή διαμορφώνεται κάθε φορά με βάση τις απαιτήσεις του διδάσκοντα. Τέλος, ένας απάντησε *«όχι αποκλειστικά»*, χωρίς να φαίνεται αν είναι θετικά ή αρνητικά κείμενος απέναντι στην πηγή, ή μέχρι ποιον βαθμό είναι ή ποιες άλλες πηγές ή διαδικασίες αξιολόγησης της πηγής χρησιμοποιεί στο στάδιο ανάκτησης πληροφοριών από την πηγή.

Γράφημα: Χρήση Άρθρων από την Wikipedia

Στην ερώτηση 2: ***«Ποια είναι η άποψη σας για την ποιότητα της συγγραφής των άρθρων της Wikipedia;»***

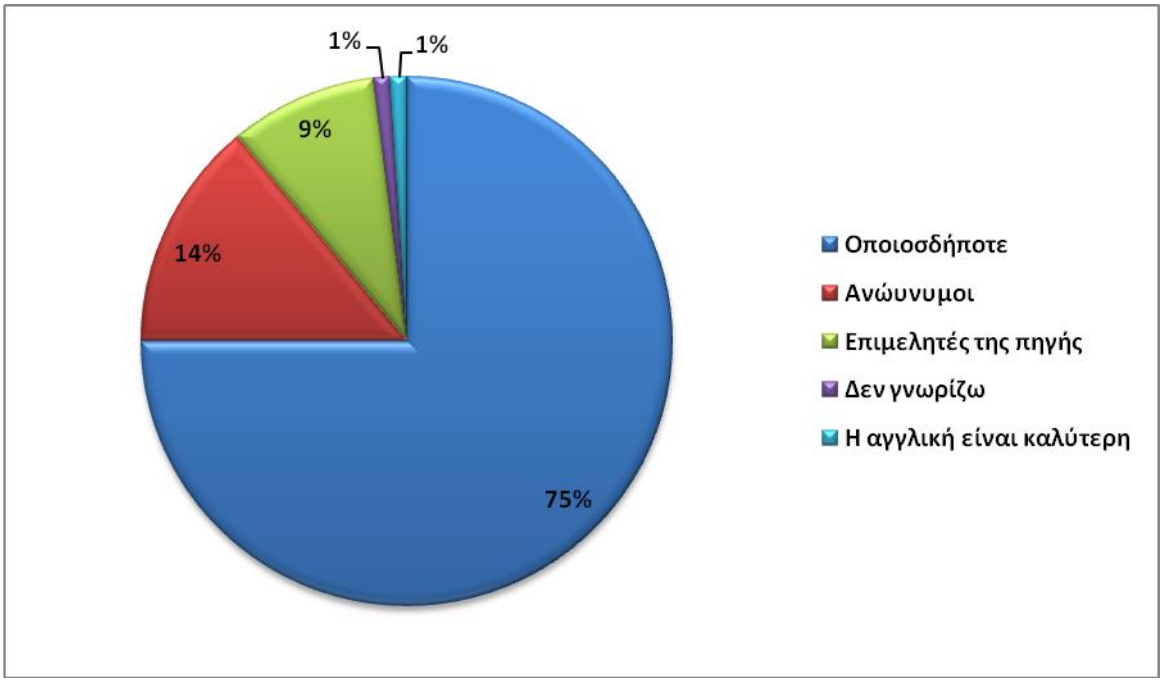
- **36%** υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι στερούνται **αξιοπιστίας**.
- **19%** υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι στερούνται **εγκυρότητας.**
- **15%** υποστήριξε ότι τα άρθρα της πηγής παρουσιάζουν **αρκετά καλή ποιότητα.**
- **9%** υποστήριξε ότι τα άρθρα της πηγής έχουν **πολύ κακή ποιότητα.**
- **12%** υποστήριξε μεταξύ άλλων, ότι στην πηγή γράφει ο **οποιοσδήποτε**
- **9%** απάντησε ότι οι πληροφορίες που εμπεριέχονται στην πηγή είναι **αλλοιωμένες ή μπορούν να υποστούν αλλοίωση.**
- **12%** απάντησε: *«Δεν γνωρίζω».*

Γράφημα: Αξιολόγηση Ποιότητας Άρθρων Wikipedia

Στην ερώτηση 3: ***«Ποιος πιστεύετε, ότι γράφει τα άρθρα στην Wikipedia;»***

- **75%** απάντησε ότι οι καταχωρήσεις γίνονται **από οποιονδήποτε έχει πρόσβαση σε υπολογιστή και δίκτυο.**
- **14%** απάντησε ότι οι συγγραφείς της πηγής είναι **ανώνυμοι συντελεστές/ανειδίκευτο προσωπικό/συντελεστές που νομίζουν ότι είναι ειδικοί.**
- **9%** απάντησε ότι με τη συγγραφή των άρθρων της Wikipedia **ασχολούνται ειδικοί/επιμελητές/υπάλληλοι της πηγής.**
- **1%** απάντησε: *«Δεν γνωρίζω»*.
- **1%** απάντησε: ***«Η αγγλική Wikipedia υποβάλλεται σε καλύτερο έλεγχο».***

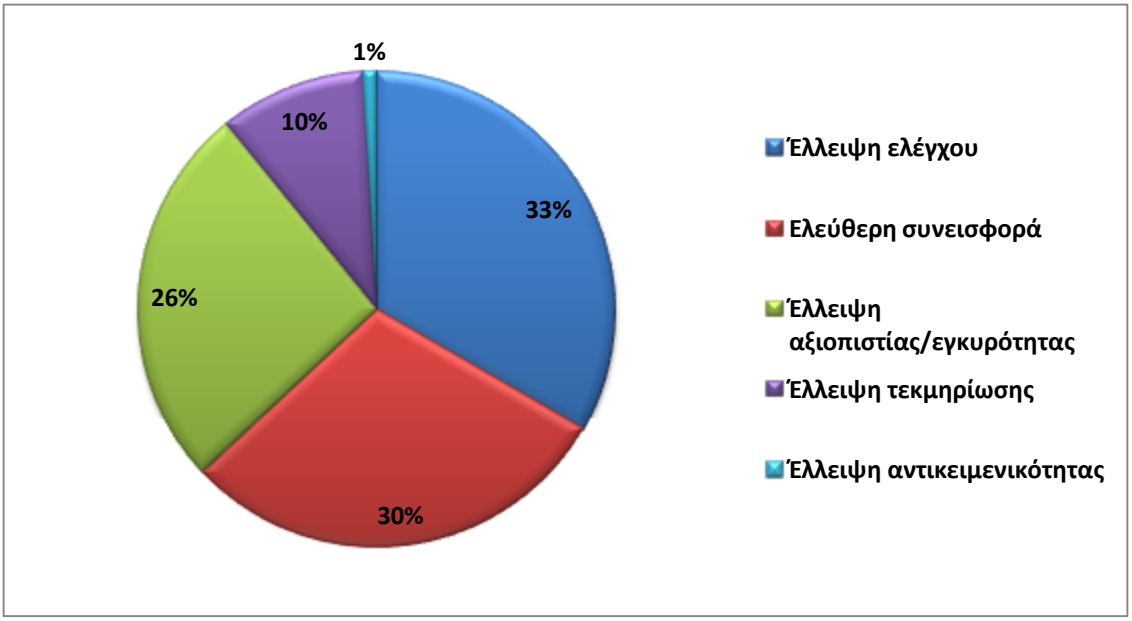

Γράφημα: Συγγραφική ομάδα Wikipedia

Στην ερώτηση 3 ζητήθηκε από τους φοιτητές να απαντήσουν ποιος πιστεύουν ότι γράφει στην Wikipedia. Από τις απαντήσεις το πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι το **89%** έχει σαφή άποψη για τη συγγραφική ομάδα της πηγής, όπως αυτή αποτυπώνεται μέσα από τους χαρακτηρισμούς «οποιοσδήποτε, ανώνυμος, ανειδίκευτος», ενώ μόνο το **9%** απάντησε ότι με τη συγγραφή των άρθρων ασχολούνται ειδικοί /επιμελητές/υπάλληλοι της πηγής. Ένας μόνο απάντησε ότι δεν γνωρίζει, ενώ μόνο ένας υποστήριξε ότι *«η αγγλική Wikipedia υποβάλλεται σε καλύτερο έλεγχο.»*

Στην ερώτηση 4: ***«Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το χειρότερο γνώρισμα της Wikipedia;»***

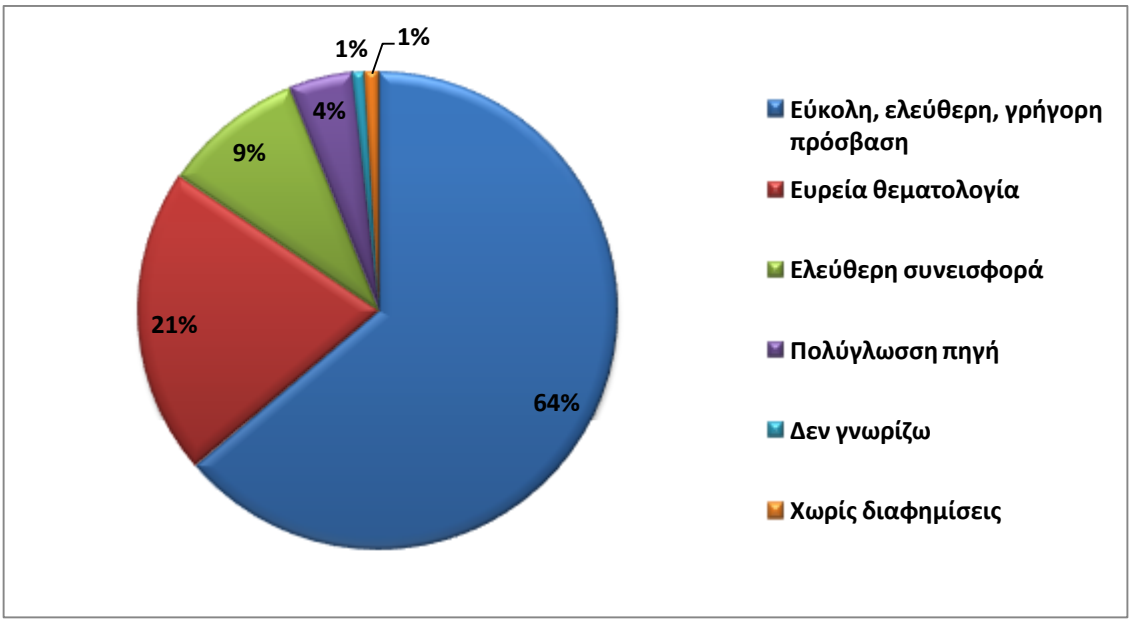
- **33%** ανέφερε την **έλλειψη ελέγχου της πηγής**.
- **30%** ανέφερε μεταξύ άλλων το γεγονός ότι **γράφει ο οποιοσδήποτε.**
- **26%** ανέφερε μεταξύ άλλων **την έλλειψη αξιοπιστίας και εγκυρότητας**.
- **10%** ανέφερε μεταξύ άλλων **την έλλειψη βιβλιογραφίας/τεκμηρίωσης**.
- **1%** ανέφερε **την υποκειμενική/μεροληπτική διαχείριση των θεμάτων**.

Γράφημα: Χειρότερο Χαρακτηριστικό Γνώρισμα Wikipedia

Στην ερώτηση 5: ***«Ποιο θα λέγατε ότι είναι το καλύτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της Wikipedia;»***

- **64%** ανέφερε μεταξύ άλλων την **ελεύθερη, εύκολη, γρήγορη πρόσβαση**.
- **21%** ανέφερε μεταξύ άλλων την **κάλυψη ευρείας θεματολογίας.**
- **10%** ανέφερε μεταξύ άλλων την **ελεύθερη συνεισφορά στην πηγή**.
- **4%** ανέφερε το χαρακτηριστικό της χρήσης **μεγάλης ποικιλίας γλωσσών ή μετάφρασης της πηγής σε πολλές γλώσσες.**
- **1%** απάντησε: *«Δεν γνωρίζω»*.
- **1%** ανέφερε την **έλλειψη διαφημίσεων** στα θετικά χαρακτηριστικά της πηγής.

Γράφημα: Καλύτερο Χαρακτηριστικό Γνώρισμα Wikipedia

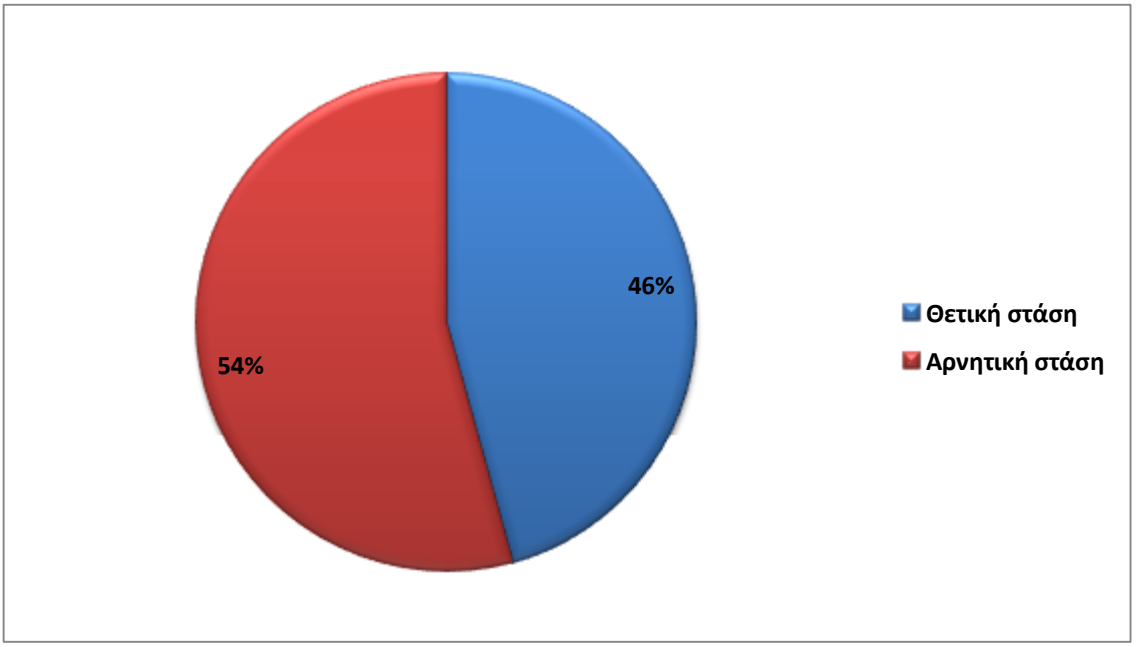
Στην ερώτηση 6: ***«Έχετε ποτέ συμβάλλει στην Wikipedia μέσω της συγγραφής ή επιμέλειας ενός άρθρου;»***

- **87%** απάντησε αρνητικά.
- **11%** απάντησε θετικά.

Στην ερώτηση 6 ζητήθηκε από τους φοιτητές να απαντήσουν σχετικά με το αν έχουν συμβάλλει ποτέ στην Wikipedia μέσω της συγγραφής ή επιμέλειας ενός άρθρου. Οι απαντήσεις ήταν κλειστού τύπου (Ναι/Όχι) και όπως προκύπτει από τις απαντήσεις το **87%** απάντησε ότι δεν συμμετείχε ποτέ στη συγγραφή ή επιμέλεια ενός άρθρου της πηγής, ενώ ένα **11%** απάντησε ότι έχει συμβάλλει τόσο στο στάδιο της συγγραφής, όσο και στο στάδιο της επιμέλειας.

Στην ερώτηση 7: ***«Ποια είναι η άποψη σας για την Wikipedia συνολικά;»***

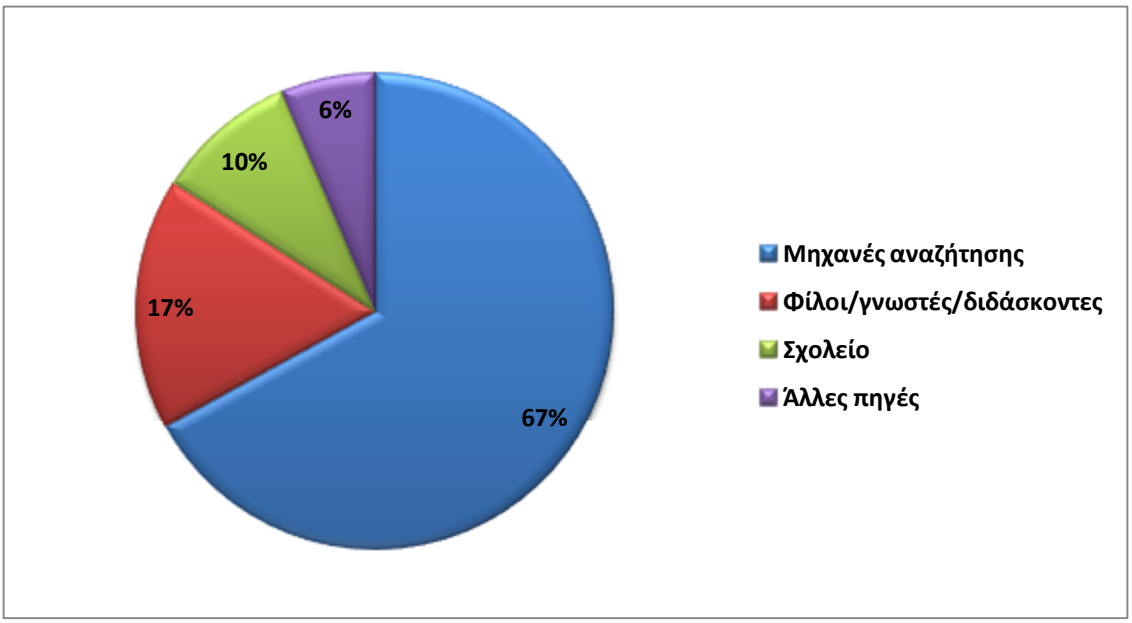
- **46%** είναι θετικά κείμενο προς την πηγή με κριτική στάση.
- **54%** έχει αρνητική άποψη για την πηγή.

Γράφημα: Έρευνα-Αξιολόγηση Wikipedia 2012-2014

Στην ερώτηση 8: ***«Πώς ανακαλύψατε την Wikipedia;»***

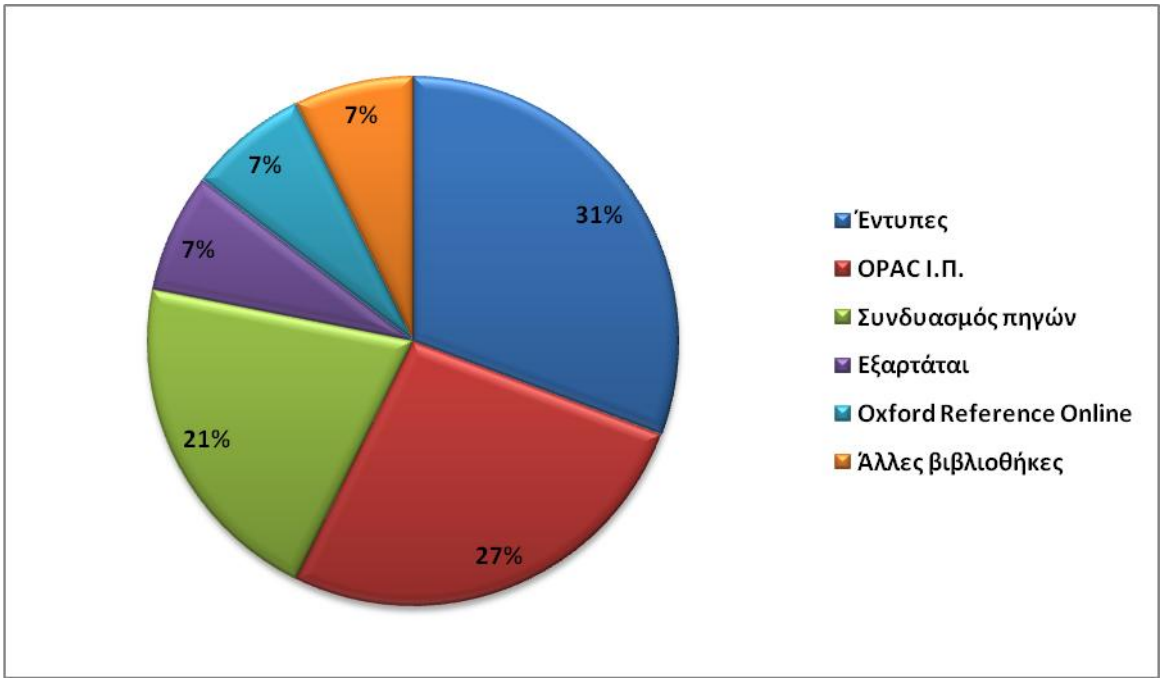
- **67%** απάντησε ότι οδηγήθηκε στην πηγή **μέσω της μηχανής αναζήτησης Google.**
- **17%** απάντησε ότι οδηγήθηκε σε αυτήν **μέσω φίλων/γνωστών/διδασκόντων.**
- **10%** απάντησε ότι γνώρισε την πηγή από το **σχολείο**.
- **6%** απάντησε ***«από άλλες πηγές»*** χωρίς να διευκρινίζει.

Γράφημα: Τρόποι προσέγγισης της Wikipedia

Στην ερώτηση 9: ***«Ποια είναι η πηγή που χρησιμοποιείτε περισσότερο στις εργασίες σας;»***

- **31%** απάντησε ότι χρησιμοποιεί περισσότερο τις έντυπες πληροφοριακές πηγές (εγκυκλοπαίδειες, λεξικά) μεταξύ άλλων.
- **27%** απάντησε μεταξύ άλλων ότι χρησιμοποιεί περισσότερο τον ιστότοπο της Βιβλιοθήκης του Ι.Π. μεταξύ άλλων.
- **21%** απάντησε μεταξύ άλλων ότι χρησιμοποιεί άλλες έντυπες κι ηλεκτρονικές πηγές παράλληλα με τις έντυπες πληροφοριακές πηγές και την ηλεκτρονική τοποθεσία της βιβλιοθήκης του Ι.Π.
- Το **7%** δεν ανέφερε συγκεκριμένες πηγές παρά μόνο ότι η χρήση αυτών ποικίλλει ανάλογα με την πληροφοριακή τους ανάγκη.
- **7%** ανέφερε συγκεκριμένα και το Oxford Reference Online.
- **7%** ανέφερε ότι χρησιμοποιεί άλλες βιβλιοθήκες.

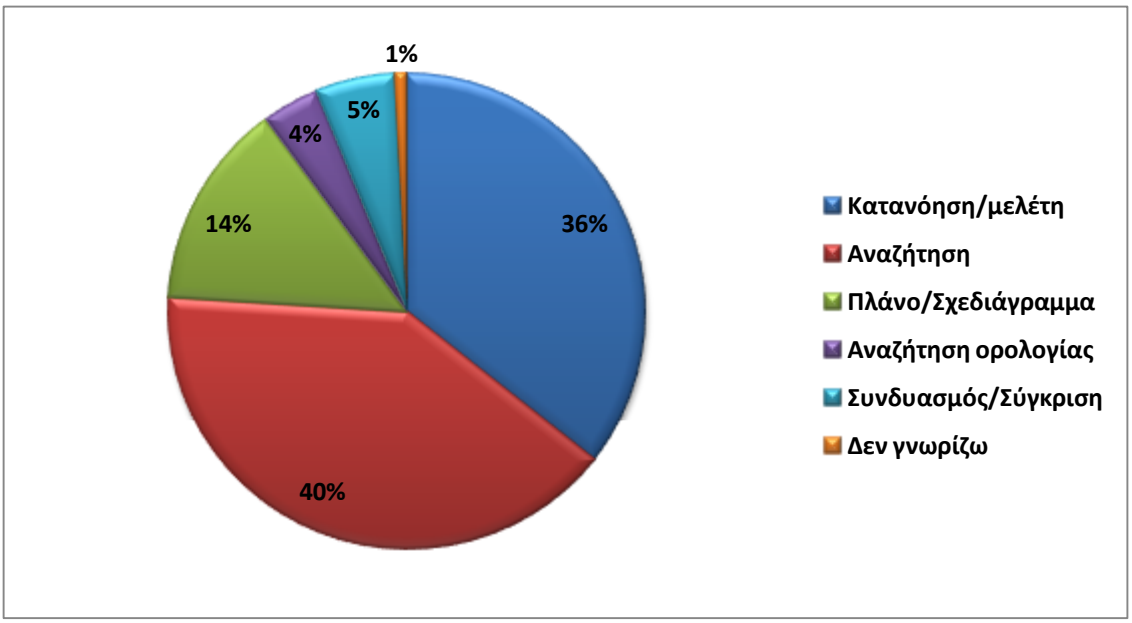
Γράφημα: Προτιμήσεις Φοιτητών ΤΜΣ

Από την ερώτηση 9 προέκυψαν αντίστοιχα τα εξής συμπεράσματα:

Η πλειονότητα του πληθυσμού που συμμετείχε στην έρευνα **(52%)** δείχνει προφανή προτίμηση στις έντυπες πληροφοριακές πηγές για τη διεκπεραίωση των εργασιών εξαμήνου, ενώ παράλληλα ένας μεγάλος αριθμός φοιτητών φαίνεται να κάνει συνδυασμό πηγών **(21%).** Αυτό που δεν αποτυπώνεται ευκρινώς από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα είναι οι λόγοι που οι τελευταίοι προτιμούν τις πιο παραδοσιακές μορφές αποθήκευσης πληροφοριών. Κάποιοι ωστόσο λόγοι ενδεικτικά μπορεί να θεωρηθούν ως :
α. Η έλλειψη εξοικείωσης με τη χρήση του ηλεκτρονική υπολογιστή ή
β. Η έλλειψη εξοικείωσης με τις ηλεκτρονικές πηγές ή
γ. Η αδυναμία πρόσβασης σε ηλεκτρονικές πηγές (επιστημονικές και μη) λόγω έλλειψης Η/Υ ή δικτύου στο σπίτι τους ή
δ. Η «τυφλή» πεποίθηση ότι η έντυπη πηγή ισούται με αξιόπιστη πηγή.

Στην ερώτηση 10: ***«Πώς ξεκινάτε συνήθως να διαχειρίζεστε ένα ερευνητικό θέμα;»***

- **36%** απάντησε ότι ξεκινάει με κατανόηση και μελέτη του ερευνητικού ζητήματος.
- **40%** απάντησε μεταξύ άλλων ότι ξεκινάει με αναζήτηση σε διάφορες πηγές (διαδικτυακές και μη).
- **14%** απάντησε μεταξύ άλλων ότι ξεκινάει με σχεδιασμό των σταδίων εργασίας.
- **5%** απάντησε ότι ξεκινάει με σύγκριση και συνδυασμό των πηγών ή/και των αποτελεσμάτων.
- **4%** απάντησε ότι ξεκινάει με αναζήτηση της σχετικής ορολογίας.
- **1%** απάντησε *«Δεν γνωρίζω».*

Γράφημα: Τρόποι Διαχείρισης Ερευνητικού Ζητήματος

2. Από τη συνέντευξη οι ηλεκτρονικές πηγές που αναφέρθηκαν περισσότερο ότι χρησιμοποιούνται, είναι οι:

- Oxford Reference Online. Η συγκεκριμένη πηγή είναι εκείνη που αναφέρθηκε περισσότερο από τους φοιτητές για το ακαδημαϊκό έτος 2013–14. Σε αυτό μάλλον έχει συμβάλλει ο περιορισμός των διαθέσιμων ηλεκτρονικών πηγών αναφοράς σε σχέση με το ακαδημαϊκό έτος 2012–2013, λόγω άρσης της πρόσβασης από τον εκδότη, δεδομένου ότι δεν ανανεώθηκε μεγάλο μέρος των συνδρομών, τόσο μέσω Heal–Link, όσο και μέσω Ι.Π.. Για παράδειγμα, το προηγούμενο έτος οι φοιτητές είχαν πρόσβαση στο Oxford History of Western Music (e–book μέσω Ι.Π.) πηγή αναφοράς για τη δυτική μουσική, καθώς και στην πηγή Garland Encyclopedia (online reference source μέσω Ι.Π.) που επίσης δεν ανανεώθηκε, η οποία περιελάμβανε αναγραφές για όλα τα είδη μουσικής.
- Βιβλιοθήκη Μεγάρου Μουσικής Λίλιαν Βουδούρη
- Harvard University Press
- Cambridge University Press
- Ηλεκτρονικά περιοδικά (Heal–Link)
- Ψηφιακά τεκμήρια (e-books)
- Imslp.org (Petrucci Music Library)
- Παρτιτούρες
- Ηχογραφήσεις
- Γενικά Αρχεία του Κράτους
- Springer
- Oxford University Press
- JSTOR
- RILM (άρση πρόσβασης στην πηγή από τον 7/2013).

Από τη συγκεκριμένη μελέτη προκύπτει γενικά η εξής αντίφαση: ενώ η πλειονότητα των συμμετεχόντων στη συνέντευξη δηλώνει ότι δεν χρησιμοποιεί καθόλου την Wikipedia στις εργασίες της, παρ’ όλα αυτά φαίνεται να γνωρίζει αρκετές λεπτομέρειες για την πηγή και τα χαρακτηριστικά της. Αυτό είναι πιθανόν να οφείλεται στον «καθολικό αφορισμό» της πηγής μέσα στο αυστηρά ελεγχόμενο ακαδημαϊκό περιβάλλον, όσον αφορά στην προέλευση της

πληροφορίας, κάτι το οποίο φαίνεται να τους αποτρέπει από το να παραδεχτούν ή ακόμη να υποστηρίξουν τη διαφορετική άποψη τους, γιατί δηλαδή τη χρησιμοποιούν, εφόσον το κάνουν. Επίσης, ενώ μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων **(46%)** έχει θετική άποψη για την πηγή και θεωρεί ότι πρόκειται για ένα χρήσιμο πληροφοριακό εργαλείο, δεν έχει εμβαθύνει στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του εργαλείου σε τέτοιο βαθμό που να μπορεί να υποστηρίξει και να τεκμηριώσει την επιλογή της Wikipedia ως ενός σημαντικού και χρήσιμου πληροφοριακού εργαλείου σε κάποιο στάδιο της διαχείρισης ενός ερευνητικού ζητήματος.

Επιμέρους προκύπτει ότι:

1. Η Wikipedia στο αυστηρό πλαίσιο της ακαδημαϊκής κοινότητας δεν χρησιμοποιείται στο στάδιο διαχείρισης/διεκπεραίωσης συγκεκριμένων εργασιών που έχουν ανατεθεί από τον διδάσκοντα, παραμένει ωστόσο μια από τις πρώτες επιλογές των φοιτητών σε θέματα γρήγορης αναφοράς.
2. Η αποδοχή της πηγής από το σύνολο των φοιτητών του ΤΜΣ είναι δεδομένη, τηρείται ωστόσο κριτική στάση κι επιφυλακτικότητα σε θέματα εγκυρότητας, αξιοπιστίας και τεκμηρίωσης των αναγραφών της πηγής.
3. Οι φοιτητές στο προπτυχιακό επίπεδο γνωρίζουν αρκετές λεπτομέρειες για την πηγή, ωστόσο η επιλογή τους για τη χρήση ή όχι, της πηγής καθορίζεται από τον διδάσκοντα σε μεγάλο βαθμό.
4. Οι φοιτητές έχουν συνειδητοποιήσει, ότι η χρήση της Wikipedia είναι «απαγορευτική» στη διεκπεραίωση συγκεκριμένων εργασιών που ανατίθενται από τον διδάσκοντα.

Συγκριτική μελέτη πληροφοριακών εργαλείων: Scopus-Web of Science - Google Scholar (GS): μελέτη υπό δημοσίευση

Με την εξέλιξη της πληροφορίας εξελίσσονται παράλληλα και οι ερευνητικές ανάγκες και μέθοδοι. Ενώ όμως αυξάνονται οι ανάγκες των χρηστών και του συνόλου της ακαδημαϊκής κοινότητας σε σχέση με την πρόσβαση στην πληροφορία, μειώνονται δυστυχώς όλο και περισσότερο και κυρίως από το 2009 και μετά, στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, οι πόροι εκείνοι που μπορούν να διασφαλίσουν μια συνέχεια και συνέπεια στην επιστημονική έρευνα και εξέλιξη.

Ενδεικτικό είναι, ότι για τα έτη 2009-2012 η ακαδημαϊκή κοινότητα του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου είχε πρόσβαση σε τέσσερις εξειδικευμένους ηλεκτρονικούς πόρους που προορίζονταν αποκλειστικά για χρήση από τη μουσική κοινότητα (RILM, International Index to Music Periodicals, Garland Encyclopedia of World Music, Oxford History of Western Music), ενώ η ταυτόχρονη και σχεδόν αδιάκοπη παροχή πρόσβασης μέσω Heal-Link σε πολύ σημαντικές βιβλιογραφικές βάσεις πλήρους κειμένου, όπως η Wilson Web και η Scopus εξυπηρετούσαν σε μεγάλο βαθμό τις εξειδικευμένες ανάγκες της μουσικής κοινότητας σε τρέχουσα βιβλιογραφία. Ωστόσο, από το 2012 και μετά η μείωση των προϋπολογισμών των πανεπιστημίων επέφερε κάθετη μείωση και της χρηματοδότησης των βιβλιοθηκών σε θέματα παροχής υπηρεσιών προς τους χρήστες, η οποία σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη μείωση του προϋπολογισμού της Οριζόντιας Δράσης των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (Heal-Link) είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της πρόσβασης του συνόλου των ακαδημαϊκών κοινοτήτων σε συνδρομητικές ηλεκτρονικές πηγές.

Στο πλαίσιο λοιπόν των παραπάνω οικονομικών δεδομένων, γίνεται ανάγκη να βρεθούν νέες ή να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι ήδη υπάρχουσες, ελεύθερες διαδικτυακές ηλεκτρονικές πηγές και μέσα σε αυτό το πλαίσιο διεξάγεται και η παρούσα μελέτη με στόχο να προσπαθήσει να επαναπροσδιορίσει τι σημαίνει και τι περιλαμβάνει η έννοια

επιστημονική/ακαδημαϊκή έρευνα στον 21ο αιώνα (Lasda Bergman, 2012),[1] καθώς και να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι φοιτητές στο πλαίσιο του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»* τα οφέλη κάθε μιας από τις παρακάτω πληροφοριακές πηγές.

Το κίνημα των Open Access online δημοσιεύσεων και ο ολοένα αυξανόμενος αριθμός τεκμηρίων, ανεξαρτήτως μορφής, έχει δημιουργήσει διάφορα εύλογα ερωτήματα (Thelwall and Kousha, 2008).[2] Ένα ερώτημα που προκύπτει σε σχέση με την άντληση και τη χρήση αναφορών σε επιστημονικές εργασίες είναι: *«τι πρέπει και τι δεν πρέπει να θεωρείται πηγή άντλησης αναφορών;»* Σε μια περίοδο εμφάνισης πολλών εναλλακτικών πληροφοριακών πηγών κι εργαλείων, όπως blogs, online syllabi, power-point παρουσιάσεις, κ.τ.λ, οι ακαδημαϊκοί ή/και επιστήμονες της πληροφορίας καλούνται να πάρουν θέση και να εξετάσουν τι θεωρείται ή μπορεί να θεωρείται έγκυρη κι αξιόπιστη (κι ενδεχομένως κι επιστημονική) πηγή πληροφοριών και πώς μπορεί να μετρηθεί ο δείκτης επιρροής της παραγόμενης μέσω αυτού του τρόπου, βιβλιογραφίας. Κάθε χρόνο γίνονται χιλιάδες ανακοινώσεις σε συνέδρια, σεμινάρια και άλλου τύπου ακαδημαϊκές διοργανώσεις σε όλο τον κόσμο. Οι παρουσιάσεις σε συνέδρια παρουσιάζουν ενδιαφέρον, διότι επικοινωνούν, συχνά για πρώτη φορά, τα αποτελέσματα ερευνών πάνω σε έναν τομέα. Ανακοινώσεις που αναφέρονται στα τελευταία ευρήματα ενός επιστημονικού τομέα μπορούν να συμβάλλουν, ώστε οι φοιτητές να είναι σε θέση να κατανοούν ή να συζητούν νέες επιστημονικές θεωρίες ή να μαθαίνουν τις τρέχουσες και πρόσφατες επιστημονικές δράσεις.

Δεδομένου ότι οι παρουσιάσεις είναι ένα σημαντικό κομμάτι της επιστημονικής επικοινωνίας, αυξάνεται αναπόφευκτα η ανάγκη αξιολόγησης του δείκτη επιρροής αυτών στην παραγόμενη διεθνή βιβλιογραφία.

Όλο και περισσότερο οι ερευνητές στρέφονται στις αναφορές (citations) προσπαθώντας να εντοπίσουν τα πιο σημαντικά άρθρα, τα οποία έχουν επηρεάσει και διαμορφώσει τις εξελίξεις σε σχέση με κάποιον επιστημονικό τομέα, ενώ παράλληλα προσπαθούν να εντοπίσουν τον βαθμό χρήσης ή τον δείκτη επιρροής (Impact Factor)[3] των δικών τους ανακοινώσεων ή άρθρων. «*Η αξιολόγηση του επιστημονικού έργου ενός επιστήμονα πανεπιστημίου ή ερευνητικού κέντρου, είναι πολυπαραγοντική. Η αξιολόγηση αυτή είναι απαραίτητη για την εκτίμηση και σύγκριση μεταξύ υποψηφίων, όπως για την εκλογή ενός μέλους ΔΕΠ, την εξέλιξή του ή τη χορηγία ερευνητικού πρωτοκόλλου (grant)»* (Μπούρος, 2007).[4] Σύμφωνα πάλι με τον Garfield (2003)[1] ο δείκτης επιρροής *«έχει χρησιμοποιηθεί*

[1]Βλ. Lasda Bergman, E. M., 2012. Finding citations to social work literature: the relative benefits of using Web of Science, Scopus or Google Scholar. *The Journal of Academic Librarianship*, 38(6), pp.370-379. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2012.08.002> [Προσπελάστηκε 30 Νοεμβρίου 2012].

[2]Βλ. Σύμφωνα με τους Thelwall and Kousha (2008) το 30% των αναφορών σε πηγές από οχτώ θεματικές περιοχές σε μορφή PowerPoint προέρχονται από τον χώρο της εκπαίδευσης. Αυτό δείχνει ότι τα Websites ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, οργανισμών ή φορέων, παίζουν σημαντικό ρόλο στη φιλοξενία online παρουσιάσεων και οποιαδήποτε ανάλυση παγκόσμιας εμβέλειας των PowerPoint αρχείων θα εξαγάγει σίγουρα κάποια πολύ ενδιαφέροντα αποτελέσματα για το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας. Βλ. Thelwall, M. and Kousha, K., 2008. Online presentations as a source of scientific impact? An analysis of PowerPoint files citing academic journals. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(5), pp. 805–815. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20803/full> [Προσπελάστηκε 8 Φεβρουαρίου 2014].

[3]Βλ. Ο δείκτης επιρροής (IF) ενός ακαδημαϊκού περιοδικού είναι μια μέτρηση που αντανακλά τον μέσο όρο των αναφορών των πρόσφατων άρθρων που έχουν δημοσιευθεί σε ένα περιοδικό. Για περισσότερα βλέπε σχετικά: Thomson Reuters. *Journal Citation Reports*. [online] Available at: <http://thomsonreuters.com/journal-citation-reports/> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου 2014].

[4]Μπούρος, Δ. 2007. Η μέτρηση του ατομικού επιστημονικού έργου *Πνεύμων: τρίμηνη ιατρική έκδοση*, [online] τχ.1. Available at: <http://www.pneumon.org/822/newsid844/25> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].

ευρέως στη μέτρηση της ποιότητας της έρευνας και του κύρους των συγγραφέων και των ιδρυμάτων ανά τον κόσμο».

Για χρόνια οι ερευνητές για αυτού του είδους την πληροφορία μπορούσαν να συμβουλευτούν την WoS. Από το 2004 όμως και μετά έχουν προβάλλει άλλοι δύο ανταγωνιστές στον ίδιο τομέα: η Scopus και η Google Scholar (Bakkalbasi, N., Bauer, K., Glover, J., and Wang, L., 2006).[2]

Σήμερα πολλές παρουσιάσεις διατίθενται online από τους συγγραφείς τους ή από τους διοργανωτές συνεδρίων και ευρετηριάζονται από μηχανές αναζήτησης, όπως η Google.

Ο μεγάλος αριθμός ανακοινώσεων σε συνέδρια και η πιθανή επιρροή τους στην επικοινωνία της έρευνας είναι ο κύριος παράγοντας που έχει οδηγήσει τους ακαδημαϊκούς να εξετάσουν τον ρόλο αυτών των ανακοινώσεων και των παρουσιάσεων τους, καθώς και το ενδεχόμενο να λάβουν αυτές τη μορφή επίσημης ακαδημαϊκής επικοινωνίας, ανεξαρτήτως επιστημονικού τομέα.

Με βάση όλα τα παραπάνω, διεξήχθη στο διάστημα 2012-2014 στο πλαίσιο του Προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»*, η παρακάτω μελέτη, η οποία αφορά στα τρία πληροφοριακά εργαλεία που προαναφέρθηκαν: την Scopus[3], την Web of Science (WoS)[4] και την Google Scholar (GS).[5] Η μελέτη επιδιώκει να παρουσιάσει και να εξοικειώσει τους φοιτητές/μελλοντικούς ερευνητές με:

- Τη συνολική προσφορά της GS στον κόσμο της γρήγορης, εύκολης, έγκυρης και αξιόπιστης πληροφορίας.
- Τη χρήση της GS μέσα σε ένα αυστηρά ελεγχόμενο περιβάλλον, όπως είναι η ακαδημαϊκή κοινότητα, συγκριτικά στοιχεία, πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα αυτής σε σχέση με τις άλλες δύο πηγές (Scopus, WoS).
- Κατά πόσο και μέχρι ποιο βαθμό, μπορεί ο ακαδημαϊκός ή/και ο φοιτητής να εμπιστευτεί την GS.
- Την αύξηση της επιρροής της GS στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφική παραγωγή και πόσο έγκυροι είναι οι Δείκτες Επιρροής (Impact Factors) και οι μηχανισμοί βιβλιομετρήσεων της πηγής σε σχέση με την WoS και την Scopus.
- Την κάλυψη της GS τόσο σε τρέχουσα, όσο και σε αναδρομική πληροφόρηση, τόσο ανεξάρτητα, όσο και σε σχέση με τις δύο άλλες πηγές (Scopus, WoS).

---

[1]Garfield, E., 2003. The meaning of the impact factor. *Revista Internacional de Psicología clínica y de la Salud*, 3, pp.363-369. Available at: <http://garfield.library.upenn.edu/papers/meaningofif2003.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].

[2]Bakkalbasi, N., Bauer, K., Glover, J., and Wang, L., 2006. Three options for citation tracking: Google Scholar, Scopus and Web of Science. *Biomedical digital libraries*, 3(1), p.7. Available at: <http://www.bio-diglib.com/content/pdf/1742-5581-3-7.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].

[3]Scopus (Elsevier). Η μεγαλύτερη βάση δεδομένων επιτομών και αναφορών βιβλιογραφίας peer-reviewed. Καλύπτει την διεθνή βιβλιογραφική παραγωγή στους τομείς των Επιστημών, της Τεχνολογίας, της Ιατρικής, των Κοινωνικών Επιστημών και των Τεχνών & Ανθρωπιστικών Επιστημών. Περιλαμβάνεται μαζί με την Google Scholar στην ύλη του *«Πληροφοριακού Γραμματισμού Ι & ΙΙ»* που διδάσκεται στους φοιτητές του ΤΜΣ-Ι.Π. στο πλαίσιο του μαθήματος *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι & ΙΙ»*. Βλ. Elsevier, 2014. *Scopus*. [online] Available at: <http://www.elsevier.com/online-tools/scopus> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου 2014].

[4]Web of Science (Thomson Reuters). Περιλαμβάνει τα εξής ευρετήρια: Science Citation Index, Social Citation Index, και Arts and Humanities Index. Βλ. Thomson Reuters. *Web of Science*. [online] Available at: <http://thomsonreuters.com/thomson-reuters-web-of-science/> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου 2014].

[5]Google Scholar (Μελετητής Google). Πρόκειται για μια web μηχανή αναζήτησης ελεύθερης πρόσβασης, η οποία ευρετηριάζει σε μορφή πλήρους κειμένου την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία από διάφορους επιστημονικούς τομείς. Κυκλοφόρησε για πρώτη φορά σε beta το 2004. Περιλαμβάνει peer-reviewed online περιοδικές εκδόσεις από τους μεγαλύτερους εκδότες της Ευρώπης και της Αμερικής, μαζί με επιστημονικά βιβλία και άλλα non-peer-reviewed περιοδικά. Παρουσιάζει ομοιότητες στη λειτουργία της με τα συνδρομητικά πληροφοριακά εργαλεία, Scopus και Web of Science. Βλ. Google Scholar. *About*. [online] Available at: <http://scholar.google.com/intl/en/scholar/about.html.> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου2014].

- Τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της GS σε σύγκριση με την Scopus και την WoS.
- Τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των δύο άλλων πηγών (Scopus, WoS) τόσο σε σύγκριση μεταξύ τους, όσο και σε σχέση με την GS.
- Την έννοια του Δείκτη Επιρροής (IF) και τη σημασία του στο στάδιο ανάκτησης/αξιολόγησης/επιλογής πληροφοριών.

Χαρακτηριστικά πηγών

Η GS και η WoS προέρχονται από τις Ηνωμένες Πολιτείες, ενώ η Scopus από την Ευρώπη. Η GS σε αντίθεση με τις άλλες δύο, αποτελεί μέρος του WWW (World Wide Web) και αναπτύχθηκε από την Google Inc. Δεν θέτει παρόλα αυτά κανέναν περιορισμό, ως προς την πρόσβαση και τις ηλεκτρονικές αναφορές που περιλαμβάνει.Ως Web μηχανή αναζήτησης, βασικός της στόχος είναι να φθάσει σε όσο γίνεται μεγαλύτερο αριθμό χρηστών. Επιτρέπει τη διαμόρφωση βασικών και σύνθετων αναζητήσεων. Στην σύνθετη αναζήτηση τα αποτελέσματα μπορούν να περιοριστούν με λέξεις-κλειδιά από τον τίτλο, τον συγγραφέα, την πηγή, τη χρονολογία δημοσίευσης και το θέμα. Η επιλογή ως προς τη γλώσσα της πλατφόρμας και της αναζήτησης είναι προαιρετική. Κάθε άρθρο που ανακτάται περιλαμβάνει τίτλο, συγγραφείς και πηγή (source), όχι όμως επιτομή (abstract). Κάτω από κάθε εμφανιζόμενο άρθρο αναφέρεται ο αριθμός των αναφορών, ενώ μέσω του σχετικού συνδέσμου (link) μπορεί ο χρήστης να επιλέξει το άρθρο για ανάγνωση. Παρέχει επίσης συνδέσμους σε σχετιζόμενα άρθρα και επιτρέπει στον χρήστη να διεξάγει περαιτέρω έρευνα στο Web μέσω της μηχανής αναζήτησης, χρησιμοποιώντας επιλεγμένες λέξεις-κλειδιά είτε από το άρθρο, είτε από τον συγγραφέα (Falagas, Pitsouni, Malietzis, and Pappas, 2008).[1]

Επιπλέον, εκείνο που θεωρείται πολύ σημαντικό είναι η ελεύθερη διάθεση της GS, η οποία επιτρέπει την εκ-δημοκρατικοποίηση της ανάλυσης των αναφορών, καθώς παρέχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε δεδομένα αναφορών, ανεξαρτήτως του ιδρύματος στο οποίο αυτά υπάγονται ή των οικονομικών δυνατοτήτων των χρηστών.

Η GS και η Scopus είναι σχετικά νέα πληροφοριακά εργαλεία στον χώρο των επιστημών και χρησιμοποιούνται για την ταύτιση και τον εντοπισμό των βιβλιογραφικών αναφορών ανά άρθρο.

Τα ευρετήρια των αναφορών (citation indexes) στην WoS (Science Citation Index, Social Citation Index, και Arts and Humanities Index) υπάρχουν από τη δεκαετία του ’70, σε έντυπη ακόμη μορφή. Στην GS και την Scopus αντίστοιχα ευρετήρια αναφορών εμφανίστηκαν την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα, ενώ στο υλικό τους παρατηρούνται κι επικαλύψεις με εκείνο της WoS. Ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η ταύτιση των αναφορών σε κάθε βάση δείχνει την επιρροή (Impact Factor) ή λειτουργεί ως δείκτης επιρροής της δημοσιευμένης ιδέας ενός ακαδημαϊκού ή επιστήμονα/ερευνητή.

Με βάση τα αποτελέσματα μιας ακόμη συγκριτικής μελέτης των βάσεων Scopus και WoS (Kumar, 2013)[2] σε σχέση κυρίως με τη διαμόρφωση αναζητήσεων ανά πηγή, προέκυψε ότι και οι δύο βάσεις δεδομένων είναι φιλικές προς τον χρήστη και επιτρέπουν τη διαμόρφωση και εκτέλεση αναζητήσεων υψηλής ακρίβειας. Η Scopus επιτρέπει την αναζήτηση με συσχετιζόμενο ίδρυμα ή συγγραφέα (affiliation institution/author), με ταχυδρομικό κώδικα (zip code) και όνομα ιδρύματος, ενώ η WoS παρέχει περισσότερα εργαλεία ταύτισης του συγγραφέα και περισσότερες αναλυτικές δυνατότητες συγκρινόμενη

[1]Falagas, M. E., Pitsouni, E. I., Malietzis, G. A., and Pappas, G., 2008. Comparison of PubMed, Scopus, Web of Science, and Google Scholar: strengths and weaknesses. *The FASEB Journal*, 22(2), pp.338-342. Available at: <http://fasebj.exerciseoflossweight.com/content/22/2/338.full.pdf+html> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].

[2]Kumar, G., 2013. Comparative analysis of search features of Scopus and Web of Science. [pdf] *NACINPROSE,* pp.373-377. Available at: <http://eprints.rclis.org/19731/1/2013%20Gireeesh-Scopus.pdf> [Προσπελάστηκε 24 Μαρτίου 2014].

με την Scopus. Από την άλλη, το περιβάλλον αναζήτησης της Scopus εξελίσσεται σε περισσότερο φιλικό προς τον χρήστη, σε σύγκριση με το αντίστοιχο της WoS. Υπάρχει ωστόσο η άποψη από ειδικούς στη χρήση των πληροφοριακών εργαλείων, όπως η Cheryl LaGuardia, ότι ανάλογα με τις κοινότητες πρέπει να επιλέγεται η μία ή η άλλη πηγή. Για παράδειγμα, αν το πελατολόγιο προέρχεται από τον τομέα των επιστημών (sciences), της μηχανολογίας και της τεχνολογίας, τότε προτείνεται ως ηλεκτρονικός πόρος η Scopus, ενώ αν το πελατολόγιο προέρχεται από τον χώρο των τεχνών, των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών, τότε συστήνεται η επιλογή της WoS.[1]

Συμπεράσματα

Όσον αφορά στις κοινωνικές κι ανθρωπιστικές επιστήμες, η GS έχει ένα πλεονέκτημα στις αναφορές σε σχέση με την WoS και την Scopus. Η Google Scholar σε σύγκριση με τους άλλους δύο πόρους καλύπτει περισσότερες περιοδικές εκδόσεις. Αυτό το συμπέρασμα όμως έχει προκύψει μέσα από τη μελέτη συγκεκριμένων επιστημονικών τομέων, γι' αυτό και δεν μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα ότι ισχύει για όλες τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες.

Επιπλέον συμπεράσματα σε σχέση με τις αναφορές και τον δείκτη επιρροής (Impact Factor) των πηγών είναι:

- Η Google Scholar έχει τον μεγαλύτερο αριθμό μοναδικών αναφορών (παραθέσεων), οι οποίες δεν παρατίθενται σε κάποια άλλη πηγή. Συγκεκριμένα, η Google Scholar φαίνεται να εμφανίζει 44,2% κάλυψη, ενώ η Scopus 7,9% και η WoS 4,6%.
- Η Google Scholar περιέχει (μέχρι και το 2012) ένα σύνολο από 1951 αναφορές σε άρθρα επιστημονικών περιοδικών. Το 59,6% όλων των αναφορών που βρέθηκαν στην Google Scholar ήταν άρθρα περιοδικών, αριθμός ελάχιστα μεγαλύτερος από τον συνολικό αριθμό των αναφορών σε Scopus και WoS.
- Η Scopus περιλαμβάνει 21,000 τίτλους, 50 εκατομμύρια εγγραφές και 5,000 εκδότες.[2] Το υλικό που δημοσιεύεται στην Scopus καθορίζεται από δύο επιτροπές, Scopus Content Selection και Advisory Board, οι οποίες απαρτίζονται από δεκατέσσερις (14) ειδικούς πάνω σε διάφορες θεματικές περιοχές ή επιστημονικούς τομείς.
- Η WoS καλύπτει πάνω από 12,000 τίτλους (high impact) ερευνητικών περιοδικών, συμπεριλαμβανομένων και των Open Access (OA journals).[3] Το υλικό που δημοσιεύεται στην WoS καθορίζεται από επιμελητές της Thomson Reuters (Εκδότης της WoS).

---

[1]Μέσα από προσωπική εμπειρία και εντατική χρήση της Scopus από το 2010 μέχρι και σήμερα και λόγω μη συνδρομής του Ι.Π. στην WoS, ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να εκφέρει άποψη για την τελευταία. Από την άλλη όμως έχοντας συμπεριλάβει την Scopus στα κύρια πληροφοριακά εργαλεία, στα οποία εκπαιδεύονται οι φοιτητές, στο πλαίσιο του *«Πληροφοριακού Γραμματισμού με έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»,* έχει καταλήξει στα εξής συμπεράσματα: 1. Η Scopus δεν θεωρείται από τους φοιτητές, κυρίως τους πρωτοετείς προπτυχιακούς, τόσο φιλική προς τους χρήστες, όσο αναφέρει η μελέτη του Kumar, καθώς οι φοιτητές καλούνται για πρώτη φορά να διαμορφώσουν/εφαρμόσουν στρατηγικές αναζήτησης σε περιβάλλον ελεγχόμενου λεξιλογίου ή να μάθουν τη «γλώσσα» της πλατφόρμας, π.χ. ποιους τελεστές εγγύτητας/θέσης χρησιμοποιεί η πηγή, πώς διαμορφώνονται οι αναζητήσεις στη σύνθετη αναζήτηση, κ.ο.κ. 2. Η Scopus είναι μια πολύ αξιόπιστη πηγή, τα αποτελέσματα που ανακτά είναι έγκυρα και έχουν υποβληθεί σε έλεγχο από ειδική ομότιμη επιτροπή προτού δημοσιευθούν (peer-reviewed). Επίσης, παρέχει μετρήσεις των αναφορών ανά δημοσίευση και διεξάγει παράλληλη αναζήτηση με εκείνη του χρήστη, επιλέγοντας, ανακτώντας και προβάλλοντας τα πιο συναφή αποτελέσματα, τόσο σε σχέση με τους όρους της αναζήτησης που έχουν τεθεί από τον χρήστη συνολικά, όσο και σε σχέση με κάθε μεμονωμένο άρθρο που επιλέγεται από τον χρήστη για περαιτέρω έρευνα μελέτη.

[2]Τελευταία ενημέρωση σύμφωνα με την επίσημη σελίδα της Scopus (8 Φεβρουαρίου 2014).

[3]Τελευταία ενημέρωση σύμφωνα με την επίσημη σελίδα της Web of Science, βλ. Web of Science, 2014. [online] Available at: <http://thomsonreuters.com/products/ip-science/04_062/wos-next-gen-brochure.pdf> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου 2014].

- Η GS δεν διαθέτει μηχανισμό συστηματικής αξιολόγησης των περιοδικών που περιλαμβάνονται στη βάση. Κάτι τέτοιο είναι δύσκολο λόγω της φύσης της πηγής, καθώς πρόκειται για μηχανή αναζήτησης. Περιλαμβάνει οτιδήποτε δημοσιεύεται στον Παγκόσμιο Ιστό. Οι ξενόγλωσσες δημοσιεύσεις καταλαμβάνουν το 6,5% των μοναδικών αναφορών (citations) από όλες τις βάσεις και το 8,6% του συνολικού αριθμού που ανακτήθηκαν (με βάση την μελέτη) από την GS. Οι ξένες γλώσσες που καλύπτονται είναι (εκτός της αγγλικής): γαλλικά, ολλανδικά, γερμανικά, κινέζικα, κορεάτικα, γιαπωνέζικα, πολωνικά, πορτογαλικά, τούρκικα, ρώσικα και φιλανδικά.
- Η ύπαρξη αναφορών σε διάφορες γλώσσες έθεσαν κάποια άλλα θέματα σχετικά με τη σύγκριση της GS με τις άλλες δύο βάσεις. Στην WoS και στην Scopus οι αναφορές σε άλλες γλώσσες πέραν της αγγλικής, ήταν ελάχιστες (Harzing and Van der Wal, 2007; Meho and Young, 2007). Επίσης, στην GS δίνεται η δυνατότητα οι βιβλιογραφικές αναγραφές να εμφανίζονται σε δύο γλώσσες, δηλαδή και στη γλώσσα πρωτοτύπου και σε αγγλική μετάφραση.
- Επίσης, από την ίδια μελέτη προκύπτει ότι η GS προηγείται στην κάλυψη των Κοινωνικών Επιστημών σε σχέση με την Scopus και την WoS.
- Από την ίδια πάλι μελέτη προκύπτει η πληρότητα της Google Scholar σε πλήθος αναγραφών (και συνεπώς και αναφορών) σε σχέση με την Scopus και την WoS, σε επιστημονικά περιοδικά.

Σύμφωνα με μελέτη των Meho and Young (2007), με βάση την οποία εξετάστηκε η επιρροή της Scopus, GS και WoS προκύπτει, ότι η GS υπερέχει στην κάλυψη πρακτικών συνεδρίων, καθώς και στη διεθνή κάλυψη περιοδικών εκδόσεων σε άλλη γλώσσα, εκτός της Αγγλικής. Μέσα από τη μελέτη της χρήσης των τριών αυτών πόρων προκύπτει μια πιο ακριβής εικόνα της ακαδημαϊκής συνεισφοράς και επίδρασης αυτών στη διεθνή βιβλιογραφική παραγωγή. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη μελέτη προκύπτει επίσης το συμπέρασμα ότι η GS συμβάλλει στον εντοπισμό σημαντικού αριθμού μοναδικών αναφορών. Οι τελευταίες μπορεί να μην πληρούν τα ίδια ποιοτικά χαρακτηριστικά σε σχέση με εκείνες που εντοπίζονται στην WoS ή/και στην Scopus. Ωστόσο είναι χρήσιμες, γιατί τεκμηριώνουν περισσότερο την ευρύτερη επιρροή των αναφορών και σε διεθνές επίπεδο συγκρινόμενες με την WoS και την Scopus. Η GS συνολικά συμβάλλει θετικά στην προσπάθεια εκείνων που αναζητούν δυνατότητες επαγγελματικής ή/και επιστημονικής εξέλιξης, υποτροφίες, κ.τ.λ. (Harzing and Van der Wal, 2007).

Σύμφωνα τώρα με τη μελέτη των Harzing and Van der Wal (2007), στην WoS οι αναφορές (cited references) περιορίζονται μόνο σε περιοδικά που εμπεριέχονται στην πηγή ISI (International Statistical Institute)[1] και γενικά δεν περιλαμβάνονται στην πηγή αναφορές από βιβλία, κεφάλαια βιβλίων από συλλογικούς τόμους, διατριβές, ανακοινώσεις, αναφορές, πρακτικά συνεδρίων και άρθρα περιοδικών που δημοσιεύονται σε περιοδικά εκτός της πηγής ISI, σε αντίθεση με την GS στην οποία περιλαμβάνονται αναφορές από όλες τις επιστημονικές/ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις όπου έχουν εμφανιστεί.

Επίσης, η WoS δεν περιλαμβάνει αναφορές για έργα που έχουν δημοσιευθεί με μικρές παραλλαγές, ή λάθη στις αναφορές. Γενικά, σε σύγκριση με την GS, η WoS παρουσιάζει ανεπαρκείς αθροιστικούς μηχανισμούς των έργων που εμφανίζουν διαφοροποιήσεις στον τίτλο τους.

Μέσω της ίδιας μελέτης προκύπτει ότι η GS περιλαμβάνει και μη επιστημονικές δημοσιεύσεις κι ότι δεν ευρετηριάζονται στην πηγή όλα τα επιστημονικά περιοδικά. Για παράδειγμα, δεν περιλαμβάνονται στην πηγή περιοδικά του Elsevier, με εξαίρεση την

[1]Βλ. ISI, 2014. *The International Statistical Institute*. [online] Available at: <http://www.isi-web.org/> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου2014].

περιοχή των Κοινωνικών Επιστημών, δεδομένου ότι ο τελευταίος (Elsevier) διαθέτει ένα εξίσου ανταγωνιστικό εμπορικό προϊόν, την Scopus (Meho & Yang, 2007).

Σύμφωνα με άλλη μελέτη (Harzing and Van der Wal, 2007) είναι άνιση η κάλυψη των διαφόρων επιστημονικών περιοχών από την GS, ενώ δεν παρουσιάζεται η ίδια πληρότητα σε σχέση με παλαιότερες δημοσιεύσεις. Σύμφωνα με τους Meho και Young (2007) η πλειονότητα των αναφορών από περιοδικές εκδόσεις και πρακτικά συνεδρίων στην πηγή προέρχονται από το 1993 και μετά, ενώ η WoS υπερέχει στην κάλυψη πριν το 1990. Αυτό σημαίνει ότι η GS ενδεχομένως υποβαθμίζει την επίδραση της ακαδημαϊκής βιβλιογραφικής παραγωγής που έχει δημοσιευθεί πριν το 1990.

Αναφορικά με την επεξεργασία των αναφορών, αυτή εκτελείται μηχανικά στην GS χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, με συνέπεια πολλά αποτελέσματα να μην «βγάζουν» νόημα. Η αυτόματη επεξεργασία μπορεί να προκαλέσει επικαλύψεις αναφορών, όταν δύο ή περισσότερες εκδοχές της ίδιας ανακοίνωσης εντοπίζονται online. Ωστόσο, τυχαία λάθη σαν κι αυτό μπορούν να επηρεάσουν τις βιβλιομετρήσεις (citation metrics). Η GS παρόλα αυτά στην ιστοσελίδα της αναφέρει ότι δεσμεύεται στην αποκατάσταση των σφαλμάτων.

Ως προς την συχνότητα ενημερώσεων, η GS αφενός δεν ενημερώνεται τόσο συχνά όσο η WoS, αφετέρου δεν παρέχει εμφανής δήλωση των ενημερώσεων της πηγής. Ωστόσο, μέσα από την εμπειρία προκύπτει ότι η πηγή ενημερώνεται κάθε δύο-τρεις μήνες, ενώ σύντομες ενημερώσεις λαμβάνουν χώρα πιο τακτικά. Η έλλειψη καθημερινής ενημέρωσης μπορεί να δημιουργεί προβλήματα στην πρόσβαση στην τρέχουσα πληροφόρηση σε τομείς που εξελίσσονται ραγδαία. Όμως όσον αφορά στην ανάλυση των αναφορών, αυτό δεν θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα, καθώς πολλά ακαδημαϊκά περιοδικά έχουν 4 με 6 τεύχη το χρόνο, οπότε η GS στην πραγματικότητα «μένει» ένα τεύχος πίσω σε κάποιους τομείς. Ζητήματα που παρουσιάζονται εξίσου και στις δύο πηγές, GS και WoS, συνιστούν η αναζήτηση ονομάτων με διακριτικά στοιχεία ή αποστρόφους. Επίσης προβληματική είναι η αναζήτηση ονομάτων με συμπλέγματα (Harzing and Van der Wal, 2007).

Σε σχέση με τους δείκτες επιρροής ο χώρος των επιστημών έχει εκφράσει την ανησυχία, ότι οι μετρήσεις των Impact Factors της WoS δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματική επιρροή των περιοδικών, κυρίως εξαιτίας του μικρού χρονικού διαστήματος στο οποίο αναφέρεται η συγκέντρωση αυτών των στοιχείων (συνήθως 2ετής).

Η Scopus από την άλλη, συγκεντρώνει στοιχεία για μεγαλύτερο αριθμό περιοδικών και μετράει τον Δείκτη Επιρροής όλων των περιοδικών εκδόσεων της βάσης κι όχι μόνο εκείνα με τον μεγαλύτερο, όπως κάνει η WoS.

Η χρήση της Google Scholar ως δείκτης επιρροής πρέπει να γίνεται παράλληλα με άλλα εργαλεία. Αυτό γιατί η Google Scholar περιλαμβάνει πολλά μη παραδοσιακά τεκμήρια, τα οποία δεν είναι σίγουρο ότι είναι επιστημονικά ή πληρούν τα επιστημονικά κριτήρια ποιότητας κι εγκυρότητας. Παρόλα αυτά, αν και η GS παρέχει χρήσιμα αποτελέσματα, λόγω της έλλειψης ποιοτικού ελέγχου, οι αναφορές δεν ακολουθούν το πρότυπο των δύο άλλων βάσεων. Επιπλέον κριτήρια, όπως τύπος τεκμηρίου, ποιοτικός έλεγχος, πιθανότητα ύπαρξης "search engine spam", είναι δεδομένα που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη, προτού κάποιος αποφασίσει να χρησιμοποιήσει τις αναφορές που ανακτά μέσω της GS. Μέχρι αυτή τη στιγμή η Scopus και η WoS θεωρούνται πολύ πιο έγκυρες και αξιόπιστες πηγές σε σχέση με την GS, η οποία προτείνεται να χρησιμοποιείται παράλληλα και συμπληρωματικά με τις δύο άλλες βάσεις δεδομένων.

Τέλος, σημαντικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την μελέτη των Harzing και Van der Wal (2007) δείχνουν ότι οι μηχανισμοί μέτρησης των αναφορών στην GS μπορούν να ανταγωνιστούν εκείνους της ISI και σε πολλές περιπτώσεις συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας πιο κατανοητής συνολικής εικόνας σε τομείς, όπως εκείνος του Management and International Business, καθώς οι υψηλοί συσχετισμοί μεταξύ των μετρήσεων των αναφορών της ISI και της GS ανά ανακοίνωση υποδηλώνουν, ότι μετρήσεις βασισμένες στους

μηχανισμούς της GS θα μπορούσαν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικά στη θέση της ISI εκ μέρους των ακαδημαϊκών και των πανεπιστημίων, που επιμένουν σε μετρήσεις, που είναι αυστηρά προσκολλημένες στο πρότυπο μετρήσεων της ISI JIF (International Statistical Institute Journal Impact Factor).

Όποια και όσα και αν είναι τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της κάθε πηγής, με βάση όλα όσα αναφέρθηκαν, αυτό που είναι αδιαμφισβήτητο είναι ότι και οι τρεις πόροι πρέπει να χρησιμοποιούνται παράλληλα και ταυτόχρονα, κάτι το οποίο βέβαια δεν είναι εύκολο, δεδομένου ότι τα δύο εμπορικά προϊόντα, η WoS και η Scopus είναι αρκετά ακριβά, προκειμένου να μπορεί κάποιος να πει, ότι έχει μια συνολική εικόνα της παραγόμενης βιβλιογραφικής παραγωγής ανά επιστημονικό τομέα.

Από την άλλη, με την εμφάνιση του βιβλιομετρικού εργαλείου της GS, Google Scholar Metrics (GSM)[1] από το 2012 και μετά, έχουν αρχίσει να διαμορφώνονται συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά της επιστημονικής πληροφορίας, αφού μέχρι και το 2012 κυριαρχούσαν η WoS (Thomson Reuters) και η Scopus (Elsevier), ενώ σύμφωνα με τελευταία μελέτη (Repiso-Caballero and Delgado-López-Cózar, 2013) έχει αποδειχθεί ότι το εργαλείο GSM παρέχει επαρκή κάλυψη στην ταύτιση περιοδικών εκδόσεων, τόσο στον τομέα της επικοινωνίας, όσο και στον τομέα των επιστημών, ενώ παράλληλα καλύπτει περισσότερα περιοδικά από τους ανταγωνιστές του (WoS & Scopus) και δεν περιέχει περιορισμούς που φθάνουν στο όριο της μεροληψίας, όπως άρθρα μόνο στην Αγγλική γλώσσα και όλα αυτά τα πετυχαίνει, παρά την αυστηρή πολιτική ευρετηρίασης που ακολουθεί. Βασισμένη στην GS η υπηρεσία GSM είναι η πιο πλήρης και λιγότερο μεροληπτική στην παροχή πρόσβασης στις ήδη δημοσιευμένες ακαδημαϊκές και επιστημονικές πληροφοριακές πηγές.

Επομένως, η GS μπορεί να θεωρηθεί ένα ανταγωνιστικό πλέον προϊόν στην παροχή πρόσβασης τόσο σε τρέχουσα επιστημονική πληροφόρηση, όσο και σε ακριβείς μετρήσεις του δείκτη επιρροής των άρθρων που ανακτώνται μέσω της πηγής, ενώ το γεγονός ότι σε σχέση με τις δύο άλλες πηγές, η πρόσβαση σε αυτήν είναι ελεύθερη, θεωρείται από πολλούς ως το μεγαλύτερο πλεονέκτημα της.

[1]Google Scholar Metrics. Available at: <https://scholar.google.com/citations?view_op=top_venues> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].

Μέρος 4ο. Αξιολόγηση Προγράμματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ με Έμφαση στη Μουσική»

Κεφάλαιο1. Μουσικός Βιβλιοθηκονόμος-Εκπαιδευτής και Αξιολόγηση Διδακτικών Μεθόδων

Στρατηγικές μέθοδοι αξιολόγησης εκπαιδευτικής διαδικασίας και εκπαιδευτικού υλικού

«*Η αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος συνιστά μια συστηματική, συνεχή διαδικασία, η οποία λειτουργεί ενημερωτικά και ως οδηγός των στρατηγικών που τίθενται από τη Βιβλιοθήκη. Ένα πρόγραμμα αξιολόγησης είναι χρήσιμο για την αξιολόγηση της επιτυχίας και της βιωσιμότητας του εκπαιδευτικού προγράμματος της Βιβλιοθήκης*» (ALA, 2011).

Η αξιολόγηση συνιστά τη χρήση μεθόδων αξιολόγησης για τη μέτρηση της απόδοσης των εκπαιδευομένων και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος εκπαίδευσης της βιβλιοθήκης. Στην πραγματικότητα «μετράει» - κάνει απολογισμό ως προς το τι λειτούργησε και τι όχι. Οι επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμοι-εκπαιδευτές χρειάζεται να τεκμηριώσουν όλα όσα προαναφέρθηκαν. Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζει κάποιος τι θα αξιολογήσει, πώς θα το αξιολογήσει και πότε θα το αξιολογήσει. Μέσω της αξιολόγησης αυτό που προκύπτει αφορά στο κατά πόσο οι στόχοι και οι σκοποί του προγράμματος επιτεύχθηκαν, αποσαφηνίζεται το κόστος σε ανθρώπινο δυναμικό και πόρους που απαιτούνται και διατηρούνται τα πιο χρήσιμα για την εξέλιξη/βελτίωση του προγράμματος στατιστικά στοιχεία.

Οι τεχνικές αξιολόγησης των προγραμμάτων εκπαίδευσης που παρέχονται από τις βιβλιοθήκες, δεν είναι ακόμη στο έπακρο αναπτυγμένες και δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο πρότυπο το οποίο ακολουθείται

Βασική ωστόσο οδηγία στην αξιολόγηση ενός προγράμματος πληροφοριακού γραμματισμού συνιστά το να είναι αυτή απόλυτα συμμορφωμένη και σύμφωνη με την αποστολή και τους στόχους της Βιβλιοθήκης και να περιλαμβάνει:

- Μέτρα αξιολόγησης με βάση α. τα αποτελέσματα της μάθησης και β. τους συνολικούς στόχους του προγράμματος.
- Πλήθος έμμεσων και άμεσων μέτρων αξιολόγησης διαφόρων πτυχών του προγράμματος, π.χ. αξιολόγηση αναγκών, αντίδραση συμμετεχόντων, αποτελεσματικότητα διδασκαλίας, συνολική αποτελεσματικότητα του προγράμματος.
- Συστηματική συλλογή δεδομένων και ανάλυση αυτών με τη χρήση μετρήσεων.
- Περιοδική αναθεώρηση του προγράμματος βάσει της ανάλυσης δεδομένων.
- Αλυσίδα ανατροφοδότησης πληροφοριών (feedback loop) της ικανότητας επιμήκυνσης (sustainability) του προγράμματος
- Συντονισμό της αξιολόγησης σε συνεργασία με τη διοίκηση της βιβλιοθήκης και το διδακτικό προσωπικό, εφόσον κάτι τέτοιο θεωρείται κατάλληλο (ALA, 2011).[1]

Ένα είδος αξιολόγησης διερευνά την εξέλιξη του φοιτητή και τις πραγματικές γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησε μέσω του πληροφοριακού γραμματισμού από την μια και αντανακλά τη βαθμολόγηση των εργασιών του εξαμήνου από την άλλη. Η αξιολόγηση ως διαδικασία εξελίσσεται διαρκώς στην πάροδο των χρόνων και παρακολουθεί τις αντίστοιχες

[1]Βλ. ALA, 2014. *Guidelines for instruction programs in Academic libraries*. [online] Available at: <http://www.ala.org/acrl/standards/guidelinesinstruction> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].

εξελίξεις στην μαθησιακή διαδικασία. Θεωρίες, οι οποίες έχουν επηρεάσει τη μαθησιακή διαδικασία και κατ' επέκταση και τις στρατηγικές αναζήτησης, είναι:

1. Κονστρουκτιβισμός:[12] η θεωρία αυτή τοποθετεί τον μαθητή στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας. Ο μαθητής είναι παραγωγός γνώσης και όχι παθητικός αποδέκτης αυτής.
2. Η σύγχρονη μαθησιακή διαδικασία περιλαμβάνει ενσωμάτωση των δεξιοτήτων μέσα στη γνώση.
3. Διάφορα είδη–μοντέλα μάθησης αφορούν στην αντίληψη της πληροφορίας από το άτομο, τη διαχείριση και την αξιολόγηση αυτής, καθώς και την εφαρμογή των όποιων ευρημάτων στην επίλυση προβλημάτων ή στην παραγωγή νέων ιδεών. Η αξιολόγηση περιλαμβάνει τη μέτρηση της απόδοσης των φοιτητών καθ'όλη τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας. Υπάρχουν τέσσερις σταθερές για την αξιολόγηση:
    - Απόδειξη–βελτίωση της εξέλιξης του φοιτητή. Το πώς εξελίσσεται ο κάθε φοιτητής σχετίζεται με τους στόχους που έχουν τεθεί από αυτόν. Η συνεχής πληροφόρηση και καθοδήγηση του φοιτητή με βάση την αξιολόγηση συμβάλλουν στην βελτίωση της εξέλιξης του.
    - Βελτίωση της εκπαιδευτικής–διδακτικής μεθόδου. Ποιες αλλαγές συμβάλλουν στη βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας;
    - Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Σύγκριση της συνολικής απόδοσης των φοιτητών σε σχέση με τις συνολικές προσδοκίες.
    - Τροποποίηση ή βελτίωση του προγράμματος. Σύγκριση–μελέτη των στόχων και των προσδοκιών των φοιτητών μέσα από το συγκεκριμένο πρόγραμμα.

   Η διαδικασία της αξιολόγησης οφείλει να περιλαμβάνει τα εξής:
    - Να μετράει αυτό στο οποίο αναφέρεται, το αντικείμενο ή μέγεθος προς μέτρηση.
    - Να διατηρεί μια σαφώς διατυπωμένη σχέση μεταξύ κριτηρίων βαθμολόγησης και σχολικών περιφερειακών ή εθνικών στόχων και σταθερών.
    - Το σύστημα βαθμολόγησης πρέπει να είναι αξιόπιστο και να ανταποκρίνεται στο πραγματικό επίπεδο εργασίας που έχει παραδοθεί από τον εκάστοτε φοιτητή.
    - Εξετάζει αν η διαδικασία της αξιολόγησης παραμένει ενδιαφέρουσα.
    - Εξετάζει αν αυτή ποτελεί κίνητρο για τους φοιτητές.
    - Εξετάζει αν αυτή αντιστοιχεί σε ρεαλιστικές ανάγκες.

Παράλληλα πρέπει να πραγματοποιείται και αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού και των μαθημάτων. Αυτή μπορεί να διεξαχθεί σε διάφορα χρονικά διαστήματα, πριν, κατά τη διάρκεια ή τη διεξαγωγή των μαθημάτων. Ερωτήματα που προκύπτουν σε σχέση με τις μεθόδους-τρόπους αξιολόγησης της εκπαίδευσης των χρηστών στις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης είναι:

1. Ποιες μέθοδοι αξιολόγησης συνήθως χρησιμοποιούνται;[3]

---

[1]Εναλλακτική απόδοση του όρου *Εποικοδομισμός*: απόδοση του αγγλικού όρου *Constructivism.*

[2]Βλ. Murphy, E., 1997. *Constructivism: from philosophy to practice*. [pdf] Available at: <http://eric.ed.gov/PDFS/ED444966.pdf > [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].

[3]*Checklist strategy*. Ένα δελτίο ελέγχου δίνεται σε κάθε φοιτητή κατά την έναρξη της ερευνητικής του δραστηριότητας, ώστε τα κριτήρια να έχουν τεθεί με σαφήνεια από την αρχή. Το δελτίο ελέγχου λειτουργεί ως οδηγός τήρησης της ερευνητικής διαδικασίας. Παράδειγμα: 1. Διάλεξα ένα θέμα σχετικό με … το οποίο με ενδιαφέρει. 2. Διατύπωσα ερωτήσεις σχετικά με το θέμα, τις οποίες θέλω να απαντήσω. 3. Βρήκα πληροφορίες για το θέμα σε δύο (2) τουλάχιστον είδη πηγών. 4. Κράτησα σημειώσεις για ν' απαντήσω τις ερωτήσεις μου. Οι σημειώσεις μού παρέχουν σημαντική και πλήρη πληροφόρηση. 5. Χρησιμοποίησα τις σημειώσεις μου για να διατυπώσω πλήρεις προτάσεις. 6. Προετοίμασα την προφορική μου αναφορά χρησιμοποιώντας τις σημειώσεις

2. Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των μεθόδων αξιολόγησης;
3. Ποια είναι η σχέση μεταξύ των μετρήσεων που αφορούν σε δεξιότητες, σε σχέση με εκείνες που αφορούν σε συμπεριφορές; (Schilling and Applegate, 2012).[1]

Επίσης, στη διαδικασία της αξιολόγησης λαμβάνονται υπόψη παράμετροι, όπως:

1. *Προσδιορισμός της ταυτότητας της κοινότητας χρηστών: ποια είναι, σε τι συνίσταται*
    - Επαγγελματίες, ερευνητές;
    - Μη εξειδικευμένη, με γενικά ενδιαφέροντα, κοινότητα;
    - Κοινότητα με διαφορές ως προς το γνωστικό επίπεδο και τα ενδιαφέροντα;
2. *Είναι απαραίτητη η υποβολή κάθε ομάδας χρηστών στην ίδια ανάλυση και επεξεργασία ως προς τα δεδομένα.*
3. *Καθορισμός των προσδοκώμενων ανά κατηγορία χρηστών από το προσωπικό της βιβλιοθήκης.*
    - Ψυχαγωγία;
    - Παροχή βοήθειας–καθοδήγησης στην αντιμετώπιση διαφόρων προσωπικών ζητημάτων στον έξω κόσμο;
    - Παροχή βοήθειας–καθοδήγησης στην καλύτερη κατανόηση συγκεκριμένων ζητημάτων;
4. *Γνωστικό/Μορφωτικό επίπεδο κοινότητας/πληθυσμού*
    - Μορφωτικό επίπεδο (σε σύγκριση με τον βιβλιοθηκονόμο: πολύ μικρότερο, μικρότερο, ίδιο, μεγαλύτερο, πολύ μεγαλύτερο).
    - Γνωστικό επίπεδο πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα (σε σύγκριση με τον βιβλιοθηκονόμο: πολύ χαμηλότερο, χαμηλότερο, ίδιο επίπεδο, μεγαλύτερο, πολύ μεγαλύτερο).
    - Ειδικό ενδιαφέρον για το συγκεκριμένο θέμα. Υπάρχει;
    - Τι θέματα περιμένουν από τον βιβλιοθηκονόμο να τεθούν προς συζήτηση–διερεύνηση σχετικά μ' ένα θέμα;
5. *Βαθμός κατανόησης του ζητήματος-ερωτήματος που τους έχει τεθεί προς διαχείριση*
    - Είναι το ζήτημα κατανοητό από την κοινότητα/πληθυσμό;
    - Υπάρχει κάποιο ζήτημα που χρήζει διευκρινίσεων;
    - Ο λόγος που χρειάζονται διευκρινίσεις σε σχέση με το ζήτημα–ερώτημα οφείλεται σε αδυναμία κατανόησης και ελλείψεις εκ μέρους της κοινότητας/πληθυσμού, ή σε αδυναμία ικανοποιητικής παρουσίασης και ανάλυσης αυτού από την πλευρά του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή ή ακόμη και αδυναμίας εντοπισμού των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κοινότητας, την οποία εκπαιδεύει;
    - Η μέθοδος που υιοθετούν, όσον αφορά στη διαχείριση του ζητήματος/ανάγκης είναι αποτέλεσμα δικής τους υπεύθυνης και ώριμης σκέψη και στάσης ή αποτέλεσμα της προσπάθειας του βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή να τους πείσει, προκειμένου να υιοθετηθεί μια συγκεκριμένη μεθοδολογία, ως προς τη διαχείριση προβλημάτων;
    - Το ζήτημα–ερώτημα παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερη δυσκολία; Αν ναι αυτή οφείλεται στο θέμα που διαχειρίζεται το ζήτημα–ερώτημα ή σε κάποια δυσκολία που σχετίζεται με την αντιληπτική ικανότητα της κοινότητας των χρηστών;
6. *Βαθμός ανταπόκρισης της κοινότητας των χρηστών στην προτεινόμενη λύση/μέθοδο διαχείρισης από τον βιβλιοθηκονόμο/εκπαιδευτή*.

μου. 7. Μοιράστηκα τις σημειώσεις μου με μια άλλη τάξη. 8. Αξιολόγησα πόσο καλά πήγα σε κάθε βήμα, βασιζόμενος στις οδηγίες του ερευνητικού ζητήματος.

[1] Βλ. Schilling K. and Applegate R., 2012. Best methods for evaluating impact: a comparison of the efficacity of library instruction. *Journal of the Medical Library Association*, 100(4), pp.258-269.

- Προσδοκίες του βιβλιοθηκονόμου από την κοινότητα χρηστών: έχοντας επίγνωση των προτάσεων του, πόσο έτοιμοι είναι να δεχτούν και να αποδεχτούν τις νέες πληροφορίες, να επεξεργαστούν τα νέα δεδομένα, να αναθεωρήσουν αν χρειαστεί αντιλήψεις/πεποιθήσεις ή να αναλάβουν δράση;
- Η προτεινόμενη λύση ή μέθοδος έρχεται σε σύγκρουση με τις μέχρι τώρα απόψεις τους;
- Πόσο έτοιμοι είναι να αντικρούσουν τις προτάσεις του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή;
- Πόσο αυταπόδεικτη είναι η πρόταση–λύση που παρουσιάζεται από τον βιβλιοθηκονόμο–εκπαιδευτή; Κρίνεται απαραίτητη η αναλυτική παρουσίαση των σταδίων που οδήγησαν στη συγκεκριμένη πρόταση–λύση;

7. <u>*Οι εκπαιδευτικοί στόχοι του προγράμματος*</u>.
   - Υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ αναγκών και στόχων;
   - Υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ στόχων και επιπέδου δεξιοτήτων του πληθυσμού που εκπαιδεύεται;
   - Παρουσιάζει/θέτει εμπόδια η ίδια η βιβλιοθήκη στη διεξαγωγή ή/και συνέχεια του προγράμματος;[1]
   - Μπορεί το προσωπικό να υποστηρίξει περισσότερο το συγκεκριμένο πρόγραμμα;[2]

Ο καλύτερος τρόπος διαμόρφωσης των μεθόδων αξιολόγησης είναι να τίθενται από την αρχή του προγράμματος οι στόχοι και οι σκοποί αυτών. Η αξιολόγηση των αναγκών, ο καθορισμός των στόχων κι επιδιώξεων και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Όλα τα προαναφερθέντα στοιχεία διαμορφώνονται και το πρόγραμμα αξιολογείται, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη. Η δέσμευση στη συνέχεια του προγράμματος προϋποθέτει δέσμευση σε υποδομές και πόρους. Προκειμένου ο υπεύθυνος βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής του προγράμματος να μπορέσει να διεκδικήσει την απαραίτητη διοικητική υποστήριξη, πρέπει να μπορεί να τεκμηριώνει με στατιστικά στοιχεία, ότι το πρόγραμμα πετυχαίνει τους στόχους του. Η αξιολόγηση λαμβάνει χώρα σε διάφορους χώρους, όπως σε αίθουσες διδασκαλίας, αμφιθέατρα, κ.τ.λ.

Προτείνονται δύο βασικές μέθοδοι αξιολόγησης του εκπαιδευτικού υλικού, η διαμορφωτική αξιολόγηση (formative evaluation) και η αθροιστική αξιολόγηση (summative evaluation).

Από την μια η διαμορφωτική αξιολόγηση συλλέγει δεδομένα σχετικά με το υλικό και το πρόγραμμα που αναπτύσσεται. Επιτρέπει στον βιβλιοθηκονόμο–εκπαιδευτή να τροποποιήσει αυτά τα προϊόντα και να τα κάνει πιο αποτελεσματικά. Συμβάλλει στον σχεδιασμό και την αιτιολόγηση της ύπαρξης του προγράμματος.

Από την άλλη η αθροιστική αξιολόγηση διεξάγεται μετά την παρουσίαση ή την προβολή του προϊόντος, για να φανεί κατά πόσο το προϊόν ήταν επιτυχές ή όχι, τι λειτούργησε και τι όχι. Παράλληλα, στη διαδικασία της αξιολόγησης μπορούν να λαμβάνονται υπόψη το εκπαιδευτικό υλικό, τα σεμινάρια ή ό,τι άλλο υποστηρικτικό υλικό χρησιμοποιήθηκε. Ανεξάρτητα από τον χρόνο διεξαγωγής της αξιολόγησης, η τελευταία πρέπει να έχει σχεδιαστεί πολύ πριν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ξεκινήσει να υλοποιείται.

Ο στόχος της διαμορφωτικής αξιολόγησης[1] είναι να παρακολουθεί την μαθησιακή εξέλιξη του φοιτητή, προκειμένου να παρέχει στον βιβλιοθηκονόμο–εκπαιδευτή τις

[1]Στην περίπτωση του Ιονίου Πανεπιστημίου, τόσο κατά τη διάρκεια λειτουργίας της Βιβλιοθήκης στο ΤΜΣ ως Τμηματικής Βιβλιοθήκης μέχρι το 2012, όσο και κατά τη διάρκεια λειτουργίας αυτής ως Παράρτημα-Μονάδα της ΒΙΚΕΠ στο ΤΜΣ από το 2012 μέχρι και σήμερα, δεν έχει υπάρξει μέχρι σήμερα υποστήριξη σε ανθρώπινο δυναμικό, πόρους ή υποδομές από την Διεύθυνση Βιβλιοθήκης κεντρικά.

[2]Στην περίπτωση του Παραρτήματος-Μονάδας στο ΤΜΣ το προσωπικό δεν μπορεί να υποστηρίξει περισσότερο πλέον το παρόν πρόγραμμα και τη συνέχεια του. Ibid. 1.

απαραίτητες πληροφορίες, οι οποίες θα συμβάλλουν στη βελτίωση της εκπαιδευτικής και μαθησιακής διαδικασίας. Είναι περιορισμένης χρηστικότητας ως μέθοδος (low stakes).[2] Πιο συγκεκριμένα:

- Βοηθάει τον φοιτητή να εντοπίσει τις δυνατότητες και τις αδυναμίες του, καθώς και συγκεκριμένες δεξιότητες τις οποίες πρέπει να ενισχύσει.
- Βοηθάει το διδακτικό προσωπικό να αναγνωρίσει, ότι οι φοιτητές «καταβάλλουν προσπάθειες» και ότι πρέπει να διαχειρίζεται τα προβλήματα τους άμεσα.
- Ο στόχος της αθροιστικής αξιολόγησης είναι η αξιολόγηση της μαθησιακής διαδικασίας με την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής ενότητας συγκρίνοντας αυτήν με κάποια σταθερά ή σημείο αναφοράς μετρήσεων (benchmark). Η αθροιστική αξιολόγηση είναι υψηλής χρηστικότητας, καθώς τα αποτελέσματα της μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση ή τον σχεδιασμό πολλών παραμέτρων της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Η βασική διαφορά μεταξύ των δύο μεθόδων αξιολόγησης έγκειται στον τρόπο που χρησιμοποιούνται εκ των υστέρων τα παραγόμενα αποτελέσματα.

Γενικά προτείνεται να χρησιμοποιούνται συνδυαστικά οι δύο παραπάνω μέθοδοι αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Δέκα (10) ορίζονται ως τα βασικά βήματα που περιλαμβάνονται στον σχεδιασμό μιας έρευνας αξιολόγησης:

1. Καθορισμός του λόγου διεξαγωγής μιας τέτοιας έρευνας.
2. Καθορισμός του περιεχομένου της έρευνας (τι χρειάζεται να ξέρει ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής).
3. Καθορισμός του κοινού/πληθυσμού.
4. Καθορισμός/επιλογή των καλύτερων μεθόδων σχεδιασμού της έρευνας.
5. Διατύπωση των ερωτήσεων.
6. Προ-εξέταση των ερωτήσεων και αναθεώρηση αυτών όπου χρειάζεται.
7. Συγκέντρωση των ερωτηματολογίων.
8. Περίληψη μιας εισαγωγικής παραγράφου και χρόνου συμπλήρωσης.
9. Καθορισμός του τρόπου και του προσώπου μέσω των οποίων θα καταμετρηθούν τα αποτελέσματα (Πώς πρόκειται αυτά να χρησιμοποιηθούν και διακινηθούν;)
10. Αναφορά των αποτελεσμάτων.

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της αξιολόγησης είναι ότι αυτή εστιάζει στην μελέτη των παραδοσιακών τρόπων διεξαγωγής των προγραμμάτων, ενώ σπανιότερα ή δυσκολότερα φαίνεται να εξετάσει τις νέο-εμφανιζόμενες μεθόδους. Ένα ακόμη πρόβλημα εντοπίζεται στην έμφαση που δίνεται στη μέτρηση και περιγραφή των εκπαιδευτικών δραστηριότητών, παρά στην εξέταση/διερεύνησης της αποτελεσματικότητας τους.

Η μελέτη των συνθηκών, εντός των οποίων παρέχονται και διαμορφώνονται οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες, είναι το αμέσως πιο σημαντικό στοιχείο που χρήζει μελέτης και ανάλυσης. Κατά πόσο οι ίδιες συνθήκες μπορούν να οδηγήσουν στα ίδια αποτελέσματα; Είναι δυνατόν να διατηρηθούν οι ίδιες συνθήκες, όταν το κύριο συστατικό της αξιολόγησης, ο πληθυσμός που εκπαιδεύεται και με βάση τον οποίο διαμορφώνονται όλες αυτές οι

---

[1]Eberly Center. [online] Available at: < https://www.cmu.edu/teaching/assessment/basics/formative-summative.html> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].

[2]Μια αξιολόγηση περιορισμένης χρηστικότητας "low-stakes" θα χρησιμοποιείτο για τη μέτρηση του ακαδημαϊκού επιτεύγματος, για τον εντοπισμό μαθησιακών προβλημάτων, ή για την αναθεώρηση/προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού. Εκείνο που διακρίνει την αξιολόγηση αυξημένης χρηστικότητας "high-stakes" από την περιορισμένης χρηστικότητας αξιολόγηση "low-stakes" δεν είναι η μορφή της (πως σχεδιάζεται η αξιολόγηση), αλλά η λειτουργία της (πως χρησιμοποιούνται τα αποτελέσματα). Βλ. σχετικά: The Glossary of Education Reform: for journalists, parents, and community members. 2013. [online] Available at: <http://edglossary.org/high-stakes-testing/> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].

εκπαιδευτικές δραστηριότητες, μεταβάλλεται από εξάμηνο σε εξάμηνο; Είναι επομένως δυνατόν να διατηρηθεί ένα ελάχιστο επίπεδο τυποποίησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας, άρα και των παραγόμενων αποτελεσμάτων αυτής, σε σχέση τόσο με τον πληθυσμό που εκπαιδεύεται, όσο και με τη διαδικασία αξιολόγησης; Πολλοί από τους στόχους του προγράμματος βασίζονται στον κοινό νου κι όχι στην αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητα. Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο οι στόχοι να συγχέονται ή να αποδεικνύονται μη ρεαλιστικοί και πραγματοποιήσιμοι για έναν συγκεκριμένο πληθυσμό. Επιπλέον, στην αξιολόγηση ως διαδικασία επιδρούν ενίοτε αρνητικά άλλα ζητήματα, όπως:

- Πεπερασμένη χρονική περίοδος υποβολής των στοιχείων σε επεξεργασία.
- Ανεπαρκή πειραματικά μοντέλα που αφορούν στον έλεγχο και στη σύγκριση ομάδων.
- Ανεπαρκής ερμηνεία των συγκεντρωμένων στατιστικών στοιχείων.
- Ασαφής διατύπωση στόχων.

Μια καλή αξιολόγηση προϋποθέτει χρόνο για σχεδιασμό, συλλογή και ανάλυση πληροφοριών. Ένα μοντέλο αξιολόγησης το οποίο συνίσταται για χρήση από τους βιβλιοθηκονόμους-εκπαιδευτές, βασίζεται σε επιστημονικές μεθόδους και περιλαμβάνει:

- Προσδιορισμό των στόχων και μεθόδων του προγράμματος.
- Χρήση ομάδων για πιλοτική εφαρμογή (δοκιμή και έλεγχο) στη διαδικασία αξιολόγησης.
- Εφαρμογή πειραματικών μεθόδων (πιλοτική εφαρμογή) στο πρόγραμμα.
- Μέτρηση συγκεκριμένων δράσεων στο πρόγραμμα.

Αξιολόγηση εκπαιδευτικής διαδικασίας

Η αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και του προγράμματος του Πληροφοριακού Γραμματισμού άρχισε να εφαρμόζεται συστηματικά από το 2012 και μετά, στο πλαίσιο της συστηματικής διεξαγωγής του Προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»*. Η έλλειψη συστηματικής αξιολόγησης του προγράμματος από το 2008 μέχρι και το 2012 οφείλεται κυρίως στους εξής λόγους:

- Έλλειψη χρόνου. Ο υπεύθυνος του προγράμματος εφαρμόζει/υποστηρίζει και ενημερώνει/ανανεώνει επιστημονικά, διοικητικά και τεχνικά το συγκεκριμένο πρόγραμμα, όχι ως κύρια απασχόληση, αλλά παράλληλα με τα υπόλοιπα του καθήκοντα. Αυτό έχει ως συνέπεια ότι συγκεκριμένες πτυχές έχουν αρχίσει να αποτελούν πεδίο μελέτης και έρευνας για τον βιβλιοθηκονόμο–εκπαιδευτή ετεροχρονισμένα, κυρίως αυτές που αφορούν στην αξιολόγηση, τόσο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, του εκπαιδευτικού υποστηρικτικού υλικού, όσο και του ίδιου του προγράμματος. Η έλλειψη συστηματικής αξιολόγησης μέχρι και το 2012 οφείλεται στο ότι ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής είχε θέσει ως κύρια προτεραιότητα από το 2008 τον σχεδιασμό/υλοποίηση του προγράμματος και ως κύριο στόχο την παροχή εν τέλει μιας τυποποιημένης υπηρεσίας αναφοράς εκ μέρους της ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης προς τη μουσική κοινότητα. Μέχρι και το 2008 η παροχή της συγκεκριμένης υπηρεσίας αναφοράς προς τους χρήστες περιοριζόταν στην ξενάγηση/καθοδήγηση των χρηστών στον χώρο της μουσικής βιβλιοθήκης και στη χρήση του OPAC, χωρίς ωστόσο καμία τυποποίηση ως προς τις διαδικασίες. Βαθμιαία, ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος, από το 2008 κυρίως και μετά, εστίασε στον εμπλουτισμό, ανάπτυξη και συστηματοποίηση των παρεχόμενων προς τη μουσική κοινότητα υπηρεσιών αναφοράς.[1] Στο πλαίσιο αυτό εντάχθηκε μεταξύ άλλων και η πιλοτική εφαρμογή του συγκεκριμένου προγράμματος.

[1]Ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος και υπεύθυνος του προγράμματος, προερχόμενος από άλλον φορέα (Κεντρική Βιβλιοθήκη Παν. Μακεδονίας, 1998–2006) είχε έρθει ήδη από το 2000 σε επαφή με έννοιες, όπως:

- Έλλειψη προηγούμενης σχετικής επαγγελματικής εμπειρίας από την πλευρά του μουσικού βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή στην παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών αναφοράς προς τους χρήστες. Η έλλειψη επαγγελματικής εμπειρίας οφείλεται κατ' αρχήν στο γεγονός ότι μέχρι και το 2008 ο υπεύθυνος του προγράμματος ήταν κυρίως μουσικός βιβλιοθηκονόμος, με σαφή εξειδίκευση στην οργάνωση των μουσικών συλλογών και στη σχεδόν αποκλειστική διεκπεραίωση, εντός αυτού του περιορισμένου σχετικά πλαισίου, τεχνικών βιβλιοθηκονομικών εργασιών (καταλογογράφηση, θεματική ευρετηρίαση, ταξινόμηση, κ.τ.λ.)[1] διαθέτοντας βασικές γνώσεις σχετικά με την παροχή εξειδικευμένων και στοχευμένων υπηρεσιών αναφοράς προς την μουσική κοινότητα.
- Έλλειψη εκπαίδευσης/επιμόρφωσης του υπεύθυνου του προγράμματος αναφορικά με θέματα σχεδιασμού και διοικητικής υποστήριξης, που προκύπτουν αυτόματα στο στάδιο υλοποίησης μιας τόσο απαιτητικής σε ανθρώπινο δυναμικό και πόρους (χρόνος, υποδομές) υπηρεσίας αναφοράς προς τους χρήστες. Έχοντας επίγνωση των περισσότερων δεδομένων (εσωτερικών και εξωτερικών) ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος έθεσε ως προτεραιότητα τη διαμόρφωση όλων εκείνων των προϋποθέσεων, που θα συνέβαλλαν στη μεταβολή της υπάρχουσας κατάστασης, δημιουργώντας σταδιακά υποδομές για την παροχή βέλτιστων και τυποποιημένων υπηρεσιών αναφοράς προς τη μουσική κοινότητα. Στο πλαίσιο επίτευξης του παραπάνω στόχου ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος δεν ασχολήθηκε καθόλου με το αν πρέπει να παρέχεται από τη μουσική βιβλιοθήκη μια τέτοια υπηρεσία ή όχι. Αντίθετα επικεντρώθηκε στην εύρεση των κατάλληλων μοντέλων παροχής αυτών των υπηρεσιών, προκειμένου να ικανοποιούνται τόσο οι απλές, όσο και οι σύνθετες πληροφοριακές ανάγκες των μελών της μουσικής κοινότητας. Η έλλειψη καθοδήγησης από εξειδικευμένο/έμπειρο στην υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων, προσωπικό, είχε ως αποτέλεσμα στο διάστημα από το 2008–2010 αρχικά και στη συνέχεια από το 2010 μέχρι και σήμερα, να δοκιμαστούν διάφορα μοντέλα εφαρμογής και υλοποίησης του προγράμματος. Στο διάστημα 2008–2010 το πρόγραμμα εφαρμόστηκε με τη μορφή σεμιναρίων εκπαίδευσης των χρηστών στη χρήση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης, με έμφαση στις ηλεκτρονικές συνδρομές και τους δημόσιους καταλόγους. Προοριζόταν για όλα τα έτη και όλα τα επίπεδα σπουδών (προπτυχιακό, μεταπτυχιακό). Στην πορεία ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής διαπίστωσε, κυρίως μέσα από την επανάληψη για 2 συνεχή χρόνια, ότι το συγκεκριμένο μοντέλο εκπαιδευτικής διαδικασίας λειτουργούσε περισσότερο αναγνωριστικά για τους φοιτητές και προσέφερε ελάχιστα κίνητρα για περαιτέρω ενασχόληση και εξάσκηση, σε σχέση τόσο με τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, όσο και με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας.[2] Από το 2010 άρχισε να δοκιμάζεται το μοντέλο της ένταξης του

Βιβλιογραφική εκπαίδευση, καθώς η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας παρέχει συστηματικά από το 2000 μέχρι και σήμερα, χωρίς καμία διακοπή, το συγκεκριμένο πρόγραμμα, ενταγμένο στο Τμήμα Παροχής Υπηρεσιών Αναφοράς προς τους χρήστες. Η απουσία υποδομής, οργάνωσης και πρωτοβουλίας για τον εμπλουτισμό και τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους χρήστες στο πλαίσιο της νέας υπηρεσίας (Βιβλιοθήκη Ι.Π.) ήταν κάτι που απασχόλησε από την αρχή τον βιβλιοθηκονόμο, δηλαδή από το 2008 που ανέλαβε καθήκοντα ως υπεύθυνος της διαχείρισης των συλλογών του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής (ΤΜΣ) και αργότερα (από το 2012 και μετά) ως υπεύθυνος διαχείρισης όλων των μουσικών συλλογών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών.

[1]Υπεύθυνος οργάνωσης/διαχείρισης μουσικών συλλογών Κεντρικής Βιβλιοθήκης Παν. Μακεδονίας, 2000–2006 και παροχής υπηρεσιών αναφοράς προς τη μουσική κοινότητα του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, ενώ η εκπαίδευση του συνόλου της ακαδημαϊκής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης και της μουσικής κοινότητας, υπαγόταν στις αρμοδιότητες/καθήκοντα του Τμήματος Παροχής Υπηρεσιών Αναφοράς προς τους χρήστες της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Παν. Μακεδονίας.

[2]Στο διάστημα 2008–2010 έγιναν προσπάθειες από τον μουσικό βιβλιοθηκονόμο–εκπαιδευτή να αξιολογήσει μέσω ερωτηματολογίων την ανταπόκριση, κυρίως της μουσικής κοινότητας, στη συστηματοποίηση κι

προγράμματος στο πρόγραμμα σπουδών, όχι ως αυτοδύναμη, αλλά ως ενσωματωμένη διδασκαλία. Από το 2012 ωστόσο και μετά άρχισε να διαφαίνεται όλο και περισσότερο, ότι χωρίς τυποποίηση της διαδικασίας αξιολόγησης, τόσο του προγράμματος, όσο και του ίδιου του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή, δεν μπορούσε να γίνει δυνατή με τη σειρά της η τυποποίηση του περιεχομένου του εκπαιδευτικού υλικού, η παρακολούθηση της εξέλιξης των εκπαιδευομένων σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας και με βάση τις διεθνείς οδηγίες, ενώ επίσης δεν μπορούσε να αξιολογηθεί ο βαθμός διεύρυνσης του προγράμματος στο σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Από το 2012 μέχρι και σήμερα ο υπεύθυνος του προγράμματος έχει επιλέξει και χρησιμοποιεί τις παρακάτω μεθόδους αξιολόγησης του Προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»:*

- Διεξαγωγή έρευνας αξιολόγησης του περιεχομένου του μαθήματος (εκπαιδευτικό υλικό, κ.τ.λ.).
- Διεξαγωγή έρευνας αξιολόγησης του προγράμματος σε θέματα που σχετίζονται άμεσα και έμμεσα με τη χρήση, διαχείριση και αξιολόγηση των πληροφοριών και των πληροφοριακών εργαλείων.
- Διεξαγωγή έρευνας αξιολόγησης της ικανοποίησης των φοιτητών από τις παρεχόμενες από τη Βιβλιοθήκη και το προσωπικό αυτής, υπηρεσίες.

Στο στάδιο του σχεδιασμού της έρευνας αξιολόγησης λαμβάνονται υπόψη:

1. Τα ενδιαφέροντα του φοιτητή, τα οποία θεωρούνται πρωταρχικής σημασίας στην αξιολόγηση.
2. Ο διδάσκων, ως ο πιο σημαντικός φορέας αξιολόγησης.
3. Ο ίδιος ο στόχος της αξιολόγησης, που είναι η βελτίωση της διδασκαλίας και της μαθησιακής διαδικασίας.
4. Η αντιστοίχιση του περιεχομένου της αξιολόγησης με το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών και της εκπαίδευσης.
5. Η αναγνώριση των ρόλων του σχολείου, της οικογένειας και της κοινωνίας στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου.
6. Η τήρηση των αρχών της δίκαιης και ίσης διαχείρισης των δεδομένων στο στάδιο της αξιολόγησης.
7. Η περίληψη πολλών και διαφορετικών παραμέτρων και πηγών δεδομένων στη διαδικασία της αξιολόγησης.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας αξιολόγησης χρησιμοποιήθηκαν:

- Ερωτηματολόγια/Συνεντεύξεις.
- Αξιολόγηση εκπαιδευτή από διδάσκοντα (υπεύθυνος μαθήματος).[1]

Στη διαδικασία της αξιολόγησης ο εκπαιδευτής-βιβλιοθηκονόμος ασκεί παράλληλα καθήκοντα αξιολογητή,[2] αλλά συγχρόνως υποβάλλεται και ο ίδιος σε αξιολόγηση.

Α. Ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής ως αξιολογητής ελέγχει/παρακολουθεί την απόδοση του φοιτητή στο πλαίσιο του Προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»,* προκειμένου από τη μια να βελτιώσει την εκπαιδευτική διαδικασία και το περιεχόμενο του προγράμματος (εκπαιδευτικό υλικό, κ.τ.λ.) και από την άλλη να εντοπίσει τις αδυναμίες, τις ελλείψεις και τις δεξιότητες/ταλέντα των εκπαιδευομένων (διαμορφωτική

εντατικοποίηση της παρεχόμενης υπηρεσίας, ωστόσο η επεξεργασία των δεδομένων στάθηκε αδύνατη λόγω της ασυνεπούς και ασυνεχούς συμπλήρωσης/απάντησης στα ερωτηματολόγια από τους συμμετέχοντες.

[1]Ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής, υπεύθυνος για το σχεδιασμό και διεξαγωγή του Προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»* έχει υποβληθεί σε αξιολόγηση από τον υπεύθυνο διδάσκοντα λέκτορα Κων/νο Καρδάμη, στου οποίου το μάθημα είναι ενσωματωμένο μέρος του προγράμματος, για το διάστημα 2010–2014.

[2]Evaluator of Student Information Literacy Program.

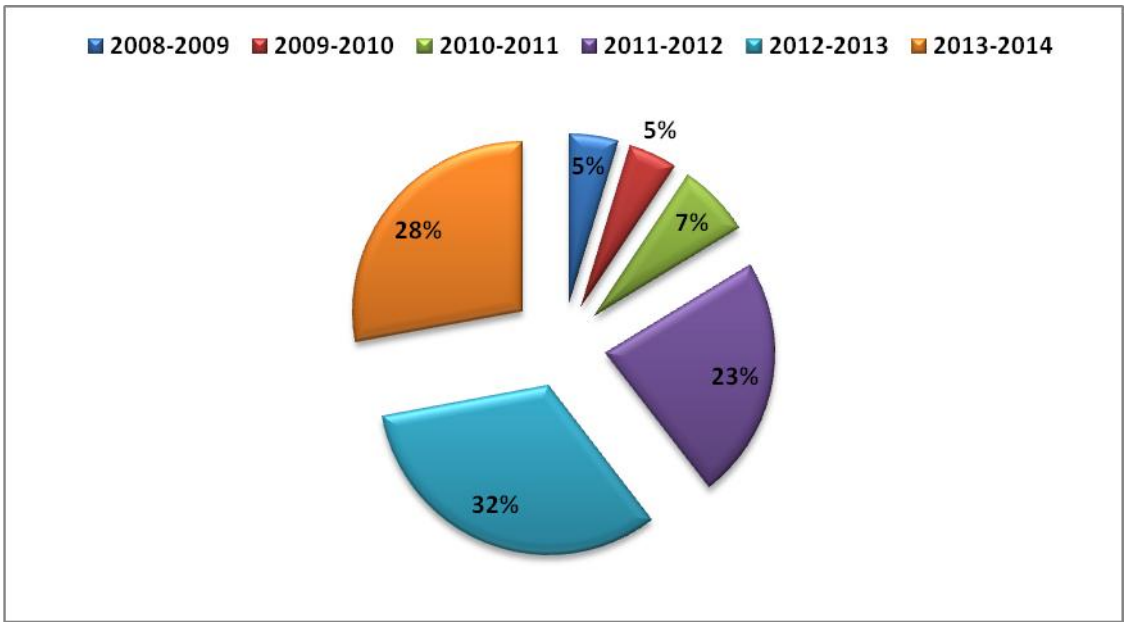
αξιολόγηση). Ταυτόχρονα προσπαθεί να βρει τρόπους αξιολόγησης των παραγόμενων, από την έρευνα, αποτελεσμάτων (αθροιστική αξιολόγηση) σε σχέση:

- Με τον τρόπο που ο φοιτητής προσλαμβάνει/αποδέχεται ή παρακολουθεί την εκπαίδευση.
- Με τον τρόπο που ο φοιτητής ανταποκρίνεται ή συμμετέχει στη μαθησιακή διαδικασία.
- Με την αξία που προσδίδει ο φοιτητής στο συγκεκριμένο μάθημα (Shonrock, 1996).

Η προσέγγιση ενός προγράμματος πληροφοριακού γραμματισμού προκύπτει ότι είναι αποτελεσματική και ικανοποιητική από τα παρακάτω:

1. Φθάνει στο μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (προπτυχιακοί φοιτητές).
2. Έχει δυνατότητες διεύρυνσης.
3. Ενσωματώνεται στο πρόγραμμα μαθημάτων και διεξάγεται σε συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό.
4. Αναπτύσσει στρατηγικές εκπαίδευσης και τεχνολογίες μάθησης
5. Περιλαμβάνει αξιολόγηση του προγράμματος ή του μαθήματος.

Β. Ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής στο πλαίσιο αξιολόγησης του Προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»* προχώρησε στη διαδικασία της αξιολόγησης μέσω συνέντευξης/ερωτηματολογίου, το οποίο αφορούσε στο ακαδημαϊκό έτος 2013–2014 (χειμερινό εξάμηνο).[1] Στο παρακάτω γράφημα αποτυπώνεται ο βαθμός ενσωμάτωσης του προγράμματος στο πρόγραμμα σπουδών του ΤΜΣ-Ι.Π. για το διάστημα 2008-2014.[2]

Γράφημα: Αξιολόγηση Ενσωμάτωσης Προγράμματος Π.Γ. 2008-2014

[1]Η αξιολόγηση του μαθήματος για το εαρινό εξάμηνο του ίδιου ακαδημαϊκού έτους είναι υπό εξέλιξη.
[2]Τα ποσοστά ανά έτος προκύπτουν αναλογικά από τον αριθμό των διδακτικών ωρών και του πληθυσμού στον οποίο φθάνει το πρόγραμμα ανά εξάμηνο.

Μελέτη Περίπτωσης: Κοινότητα ΤΜΣ–Ι.Π.- Ακαδημαϊκό έτος 2013–2014

Στο πλαίσιο του Προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι»* διεξήχθη έρευνα με στόχο τη μελέτη της συμπεριφοράς των εκπαιδευομένων σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας. Στόχος της μελέτης είναι να δείξει:

- Τη συμπεριφορά των φοιτητών σε σχέση με τη διαχείριση ενός ερευνητικού ζητήματος.
- Τη συμπεριφορά των φοιτητών σε σχέση με τα πληροφοριακών εργαλεία και τις πηγές.
- Τη συμπεριφορά των φοιτητών σε σχέση με την εξέλιξη της ερευνητικής διαδικασίας.
- Τη συνολική στάση/συμπεριφορά των φοιτητών απέναντι στην πληροφορία ως έννοια.
- Τη συνολική στάση/συμπεριφορά των φοιτητών απέναντι στο Πρόγραμμα του Πληροφοριακού Γραμματισμού.
- Την αξιολόγηση/αποτίμηση του Προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού σε σχέση με τις προσδοκίες, αλλά και τις δεξιότητες που θεωρούν οι φοιτητές ότι απέκτησαν συμμετέχοντας στο Πρόγραμμα.
- Τη συνολική αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης του Ι.Π. εκ μέρους των φοιτητών.

Συγκεκριμένα, οι συνεντεύξεις/ερωτηματολόγια δόθηκαν σε πληθυσμό 110 εκπαιδευομένων (το σύνολο των εγγεγραμμένων στο μάθημα). Η συμμετοχή ήταν προαιρετική και ανώνυμη. Ο τελικός αριθμός των συμμετεχόντων ανέρχεται στους 29 φοιτητές Η ανταπόκριση των φοιτητών στις συνεντεύξεις έφθασε στο 4%, πολύ χαμηλή σε σχέση με τον αριθμό των εγγεγραμμένων στο μάθημα. Ενδεικτικά αναφέρεται, ότι το 91% των φοιτητών (100 φοιτητές σε σύνολο 110) που είχαν δηλώσει το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»*, το παρακολούθησαν μέχρι το τέλος, ενώ το 89% (81 φοιτητές) έδωσαν τελικές εξετάσεις εξαμήνου.[1]

Στο στάδιο επεξεργασίας των ερωτηματολογίων φάνηκε ότι οι φοιτητές δεν μπορούσαν να δώσουν μια μοναδική απάντηση, κυρίως στις πολύ «ανοιχτές» ερωτήσεις, με αποτέλεσμα πολλές απαντήσεις να έχουν δοθεί πάνω από μια φορές και σε παραπάνω από μια ερωτήσεις.

Πιο αναλυτικά, στους συμμετέχοντες τέθηκαν οι παρακάτω ερωτήσεις:

1. *Δώστε μια σύντομη περιγραφή του εαυτού σας.*
2. *Πώς ξεκινάτε μια εργασία;*
3. *Από ποιες πηγές ξεκινάτε τη διαχείριση ενός ερευνητικού ζητήματος;*
4. *Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τον τρόπο που διαμορφώνεται και εξελίσσεται η ερευνητική διαδικασία με βάση την προσωπική σας εμπειρία;*
5. *Ποιοι είναι οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους αποφεύγετε τις ηλεκτρονικές πηγές μιας βιβλιοθήκης;*
6. *Πόσο σημαντική είναι για σας η διαχείριση της πληροφορίας;*
7. *Πιστεύετε ότι σας έχει βοηθήσει στη διαχείριση της πληροφορίας γενικά και των εργασιών σας ειδικά το μάθημα «Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»;*
8. *Αν ναι, σε ποιους τομείς σας έχει βοηθήσει περισσότερο το μάθημα «Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»;*

[1]Συνολικά για το χειμερινό εξάμηνο 2013-14 εκπαιδεύτηκαν 86 φοιτητές, σύνολο 29 διδακτικές ώρες. Στο πλαίσιο του μαθήματος οι φοιτητές κλήθηκαν να διαχειριστούν δύο εργασίες, εκ των οποίων στην πρώτη το 27% αξιολογήθηκε με βαθμό κάτω από τη βάση και 11% αξιολογήθηκε με βαθμό άριστα. Στην δεύτερη άσκηση το 30% αξιολογήθηκε με άριστα και 1% μόνο αξιολογήθηκε με βαθμό κάτω από τη βάση. Στις προφορικές τελικές εξετάσεις εξαμήνου μόνο 5 άτομα αξιολογήθηκαν με βαθμό κάτω από τη βάση σε σύνολο 81 φοιτητών, ποσοστό 4%., ενώ 14% αξιολογήθηκε με βαθμό άριστα.

9. *Αν όχι, σε ποιους τομείς δεν σας έχει βοηθήσει το μάθημα «Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»;*
10. *Ποια είναι τα προβλήματα που έχετε αντιμετωπίσει στη διάρκεια των σπουδών σας στη χρήση της Κεντρικής βιβλιοθήκης του Ι.Π. γενικά, ή/και της τμηματικής βιβλιοθήκης (Παράρτημα-Μονάδα ΒΙΚΕΠ ΤΜΣ) ειδικά;*

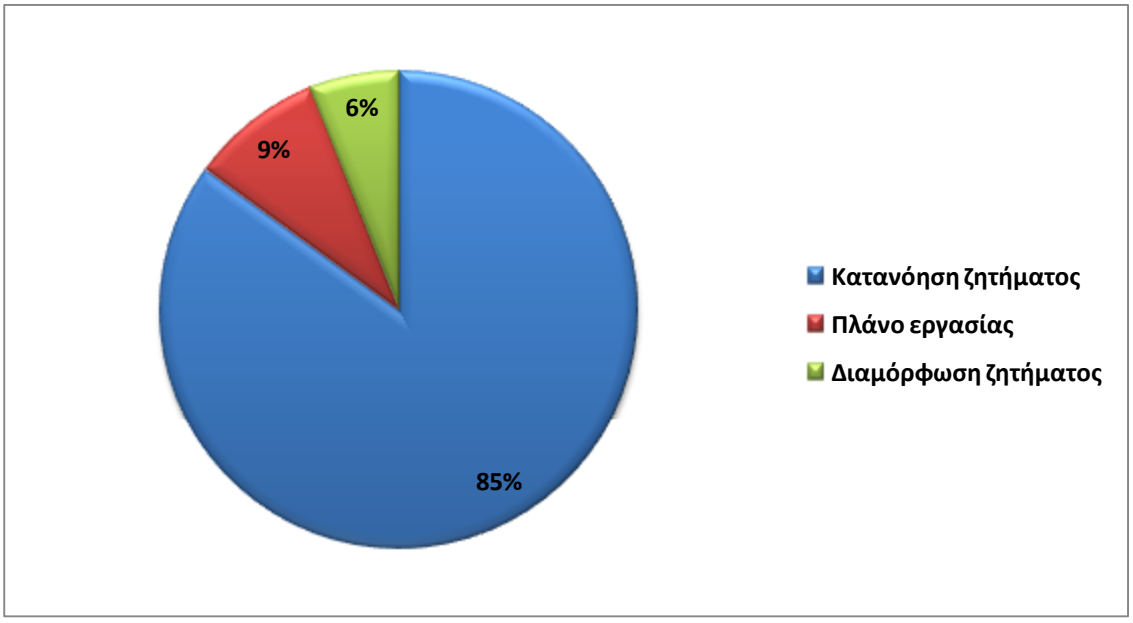
Στην ερώτηση 1: «Δώστε μια σύντομη περιγραφή του εαυτού σας»

- **94%** ανταποκρίθηκε.
- **6%** δεν ανταποκρίθηκε.

Στην ερώτηση 1 ζητήθηκε από τους φοιτητές να περιγράψουν τον εαυτό τους. Η συγκεκριμένη ερώτηση ήταν κυρίως διερευνητική και αξιοποιήθηκε έμμεσα στην πρόβλεψη/σχεδιασμό και διαχείριση συγκεκριμένων πτυχών ή συμπεριφορών σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας από την πλευρά του φοιτητή. Ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής προσπαθεί να αξιοποιήσει τα δεδομένα αυτά, προκειμένου να γνωρίσει καλύτερα τον πληθυσμό που πρόκειται να εκπαιδεύσει και να διαμορφώσει μια πληρέστερη εικόνα σε σχέση με το κύριο σώμα των εκπαιδευομένων, για παράδειγμα αν οι φοιτητές χαρακτηρίζονται από άνεση, αυτοπεποίθηση, ποια άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά διαθέτουν που διαμορφώνουν και τη συμπεριφορά τους ως χρήστες των υπηρεσιών αναφοράς, που παρέχονται από το Παράρτημα-Μονάδα στο ΤΜΣ, κ.ο.κ. Ενδεικτικό είναι ότι στη συγκεκριμένη ερώτηση ανταποκρίθηκε το 93% των ερωτηθέντων, δηλαδή 27 από τα 29 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα.

Στην ερώτηση 2: «Πώς ξεκινάτε μια εργασία;»

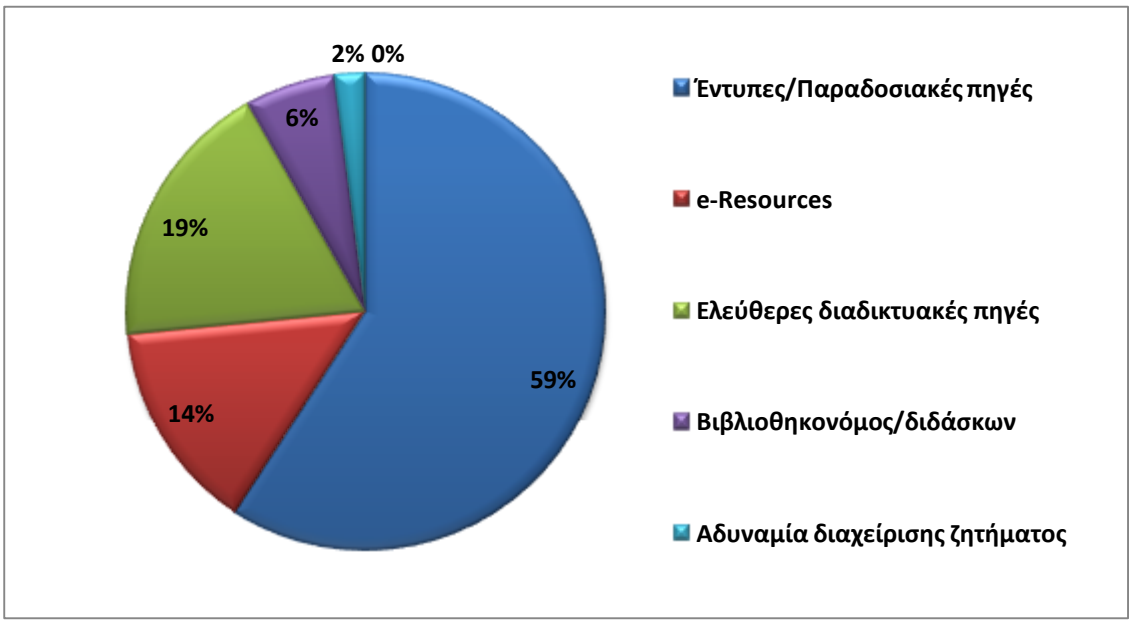
- **85%** απάντησε: *«Κατανόηση ζητήματος»*.
- **9%** απάντησε: *«Σχεδιασμός βημάτων εργασίας»*.
- **6%** απάντησε *«Διαμόρφωση ζητήματος»*.

Γράφημα: Στάδια Οργάνωσης Επιστημονικής Μελέτης

Στην ερώτηση 3: «Από ποιες πηγές ξεκινάτε τη διαχείριση ενός ερευνητικού ζητήματος;»

- **59%** απάντησε: *«Έντυπες πληροφοριακές πηγές».*
- **14%** απάντησε: *«Ηλεκτρονικές πηγές και βάσεις δεδομένων».*
- **19%** απάντησε: «Ελεύθερες διαδικτυακές πηγές».
- **6%** απάντησε: *«Απευθύνομαι για βοήθεια στο προσωπικό της βιβλιοθήκης ή/και τον διδάσκοντα».*
- **2%** απάντησε*: «Wikipedia».*

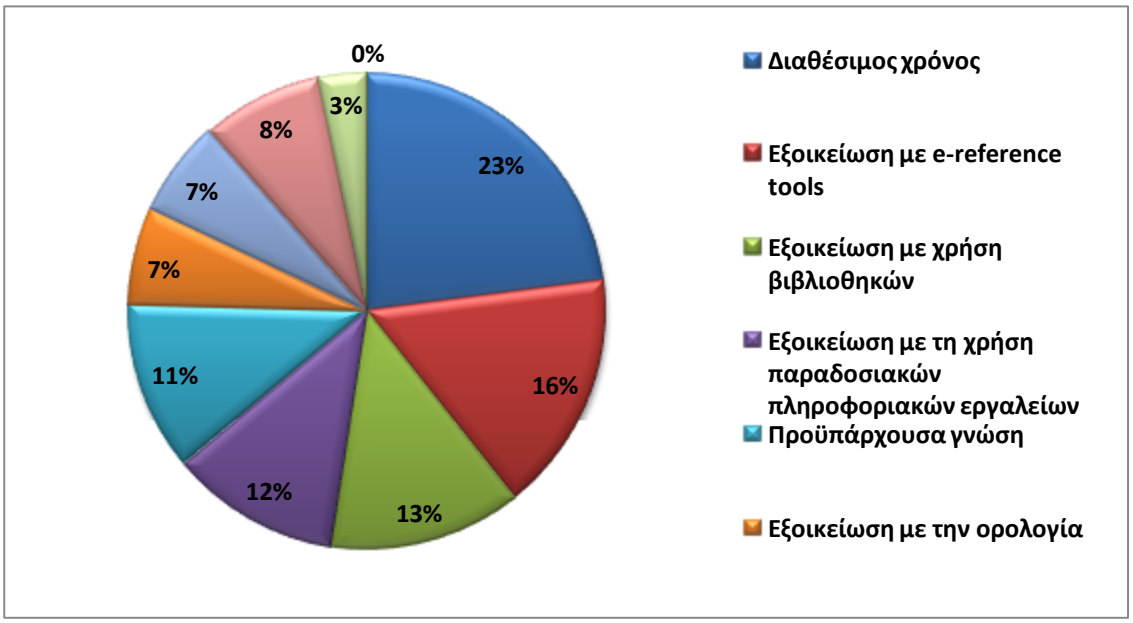
Γράφημα: Πηγές Αφετηρίας Διαχείρισης Ερευνητικού Ζητήματος

Στην ερώτηση 3 ζητήθηκε από τους φοιτητές να απαντήσουν από ποιες πηγές ξεκινούν τη διαχείριση ενός ερευνητικού ζητήματος. Από τις απαντήσεις προκύπτει, ότι το **59%** ξεκινάει και δείχνει προφανή προτίμηση προς τις έντυπες (παραδοσιακές) μορφές υλικού. Το **14%** απάντησε ότι ξεκινάει από τις ηλεκτρονικές πηγές και βάσεις δεδομένων της βιβλιοθήκης, ενώ προκύπτει παράλληλα μια μεγάλη προτίμηση για τις ελεύθερες διαδικτυακές πηγές και μηχανές αναζήτησης, καθώς **19%** ξεκινάει τις αναζητήσεις του κυρίως μέσω αυτών. Αντίστοιχα περιορισμένος είναι ο αριθμός των φοιτητών που απευθύνονται στον βιβλιοθηκονόμο ή στον διδάσκοντα για καθοδήγηση και βοήθεια (**6%**), ενώ ελάχιστοι είναι εκείνοι, οι οποίοι φαίνεται να μπορούν να αξιολογήσουν την πληροφοριακή τους ανάγκη και να κατευθύνουν ανάλογα τις αναζητήσεις τους **(2%).**

Στην ερώτηση 4: «Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τον τρόπο που διαμορφώνεται και εξελίσσεται η ερευνητική διαδικασία, με βάση την προσωπική σας εμπειρία;»

- **23%** απάντησε: *«Διαθέσιμος χρόνος».*
- **16%** απάντησε: *«Εξοικείωση με τη χρήση των διαθέσιμων ηλεκτρονικών πληροφοριακών εργαλείων».*
- **13%** απάντησε: *«Εξοικείωση με τη χρήση των βιβλιοθηκών».*
- **12%** απάντησε: *«Εξοικείωση και γνώση όλων των διαθέσιμων παραδοσιακών πληροφοριακών πηγών».*
- **11%** απάντησε: *«Προϋπάρχουσα γνώση».*

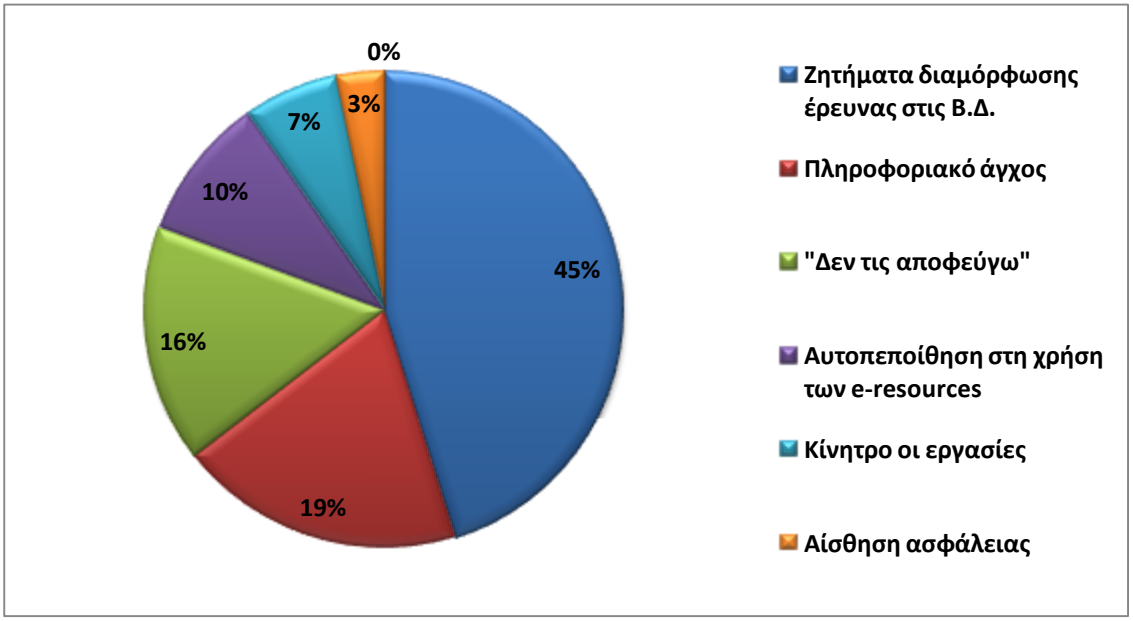
- **7%** απάντησε: *«Εξοικείωση με την ορολογία και την εύρεση αυτής».*
- **7%** απάντησε: *«Πληροφοριακό άγχος».*
- **8%** απάντησε**:** *«Εξοικείωση με τη χρήση της τεχνολογίας».*
- **3%** απάντησε: *«Όλα τα παραπάνω».*

Γράφημα: Συμπεριφορά Μουσικών σε σχέση με τη Διαμόρφωση και Εξέλιξη της Ερευνητικής Διαδικασίας

Στην ερώτηση 5: «Ποιοι είναι οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους αποφεύγετε τις ηλεκτρονικές πηγές μιας βιβλιοθήκης;»

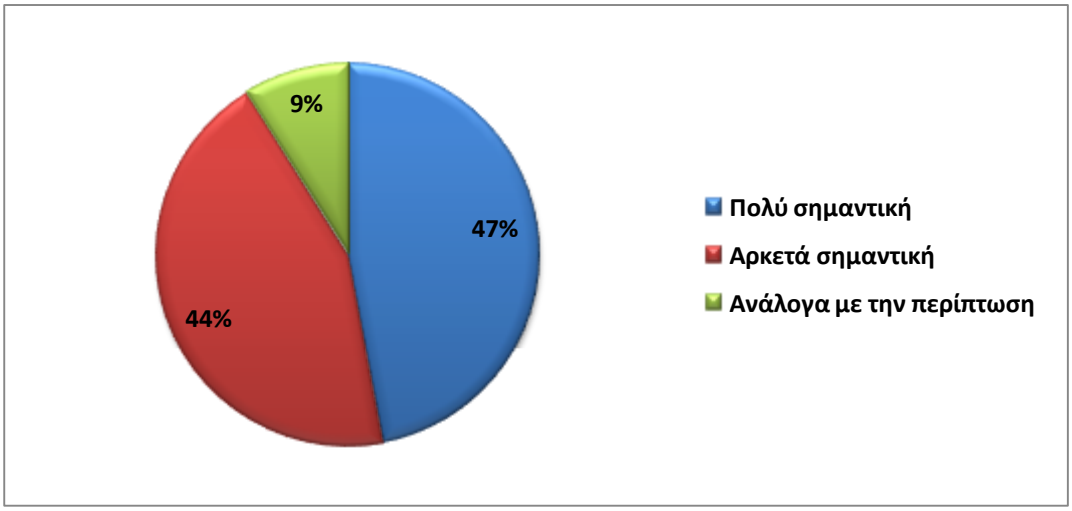
- **45%** απάντησε: *«Δυσκολία στη διαμόρφωση έρευνας στις βάσεις δεδομένων».*
- **19%** απάντησε: *«Πληροφοριακός άγχος».*
- **16%** απάντησε: *«Δεν τις αποφεύγω».*
- **10%** απάντησε**:** *«Αυτοπεποίθηση ως προς την ικανότητα αξιολόγησης των ελεύθερων διαδικτυακών πηγών».*
- **7%** απάντησε: *«Μοναδικό κίνητρο οι εργασίες των διδασκόντων».*
- **3%** απάντησε: *«Αίσθηση ασφάλειας στην πλοήγηση στις ελεύθερες διαδικτυακές πηγές».*

Γράφημα: Συμπεριφορά Μουσικών σε Σχέση με τις e-Resources

Στην ερώτηση 6: «Πόσο σημαντική είναι για σας η διαχείριση της πληροφορίας;»

- **47%** απάντησε: *«Πολύ σημαντική»*.
- **44%** απάντησε: *«Αρκετά σημαντική»*.
- **9%** απάντησε: *«Ανάλογα με την περίπτωση»*.

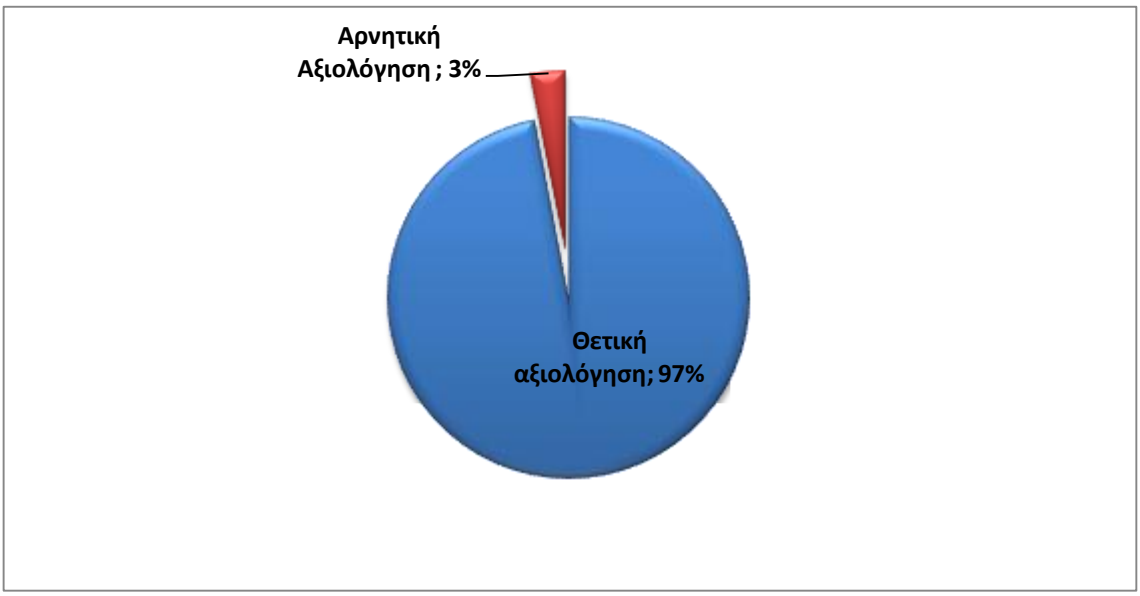

Γράφημα: Μουσικοί και Πληροφορία

Στην ερώτηση 6 οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν τη σημασία που έχει η διαχείριση της πληροφορίας για τους ίδιους. Μεγάλος μέρος των ερωτηθέντων **(48%)** θεωρεί τη διαχείριση της πληροφορίας πολύ σημαντική, αρκετοί την θεωρούν αρκετά σημαντική **(45%),** ενώ για ένα μικρό ποσοστό **(9%)** φαίνεται ότι η πληροφοριακή η ανάγκη διαμορφώνει την πληφοριακή συμπεριφορά.

Στην ερώτηση 7: «Πιστεύετε ότι σας έχει βοηθήσει στη διαχείριση της πληροφορίας γενικά και των εργασιών σας ειδικά το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»*;

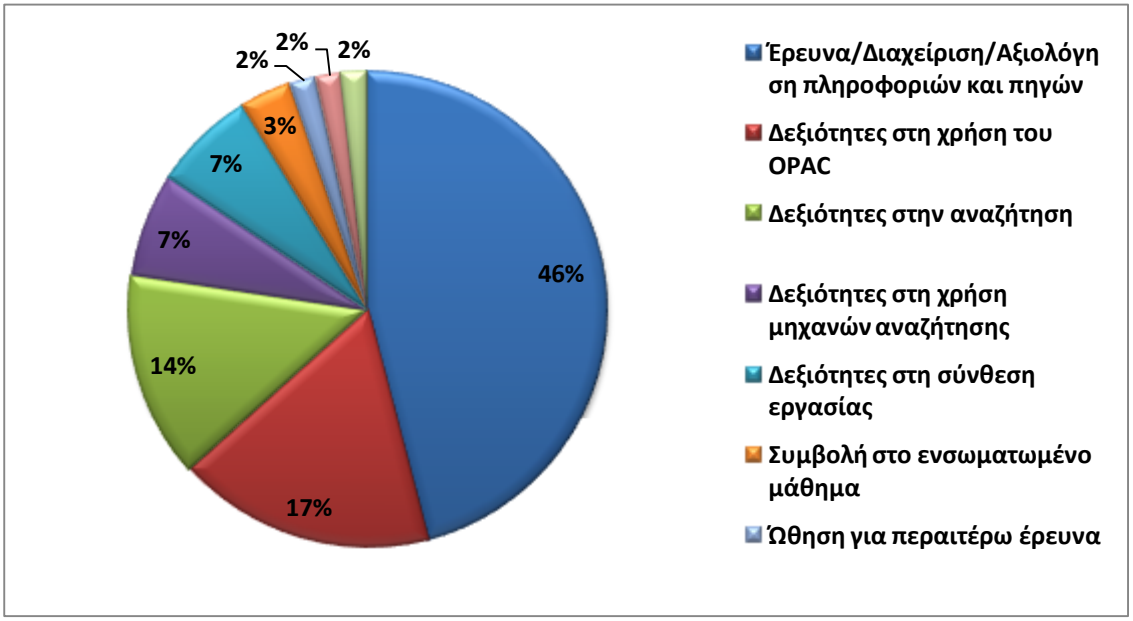
- **97%** απάντησε: *«Ναι»*.
- **3%** απάντησε: *«Όχι»*.

Στην ερώτηση 7 ζητήθηκε από τους φοιτητές να αξιολογήσουν θετικά ή αρνητικά την επίδραση/συμβολή του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»* στη διαχείριση της πληροφορίας. Η πλειονότητα των φοιτητών αξιολόγησε θετικά τη συμβολή του μαθήματος **(97%)** στον τρόπο που αντιλαμβάνονται/διαχειρίζονται την πληροφορία, τόσο ανεξάρτητα, όσο και σε σχέση με τις εργασίες τους, ενώ **3%** αξιολόγησε αρνητικά το μάθημα.

Στην ερώτηση 8 : «Αν ναι, σε ποιους τομείς σας έχει βοηθήσει περισσότερο το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι;»*

- **46%** απάντησε: *«Στην έρευνα/διαχείριση/αξιολόγηση πληροφοριών/ηλεκτρονικών πηγών»*.
- **17%** απάντησε: *«Κατανόησα τη χρήση του OPAC»*.
- **14%** απάντησε: *«Έμαθα να αναζητώ πληροφορίες»*.
- **7%** απάντησε: *«Εκπαίδευση στις μηχανές αναζήτησης»*.
- **7%** απάντησε: *«Σύνθεση εργασίας»*.
- **3%** απάντησε: *«Στο μάθημα Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι»*.
- **2%** απάντησε: *«Κίνητρα για περαιτέρω έρευνα»*.
- **2%** απάντησε: *«Άμεση επαφή με το διαδίκτυο»*.
- **2%** απάντησε: *«Πιστεύω ότι όταν βρίσκεις κάτι μόνος σου το μαθαίνεις καλύτερα»*.

Γράφημα: Αξιολόγηση Δεξιοτήτων των Εγγεγραμμένων στο Πρόγραμμα, Φοιτητών

Στην ερώτηση 8 ζητήθηκε από τους φοιτητές να απαντήσουν σε ποιον τομέα τους έχει βοηθήσει περισσότερο το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με έμφαση στη Μουσική Ι»*. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων **(46%)** ανέφερε την έρευνα/διαχείριση/αξιολόγηση πληροφοριών και ηλεκτρονικών πηγών. Μέρος των συμμετεχόντων **(17%)** ανέφεραν ότι η παρακολούθηση του μαθήματος συνέβαλλε στο να κατανοήσουν καλύτερα τη χρήση του OPAC. **7%** απάντησε ότι μέσω του μαθήματος απέκτησε δεξιότητες στην αναζήτηση, **7%** ανέφερε ότι το μάθημα τους βοήθησε στη σύνθεση επιστημονικής εργασίας, ενώ **3%** ανέφερε ότι το μάθημα τους βοήθησε κυρίως στο πλαίσιο του μαθήματος *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι»* και στο να ανταποκριθούν καλύτερα στις απαιτήσεις του τελευταίου. Τέλος, **2%** ανέφερε ότι μέσω του μαθήματος του δόθηκαν κίνητρα για περαιτέρω έρευνα, ενώ **2%** θεωρεί ότι το μάθημα τον έφερε σε άμεση επαφή με το διαδίκτυο. Μόνο **2%** θεωρεί παρόλα αυτά σημαντική την ανεξάρτητη μάθηση.

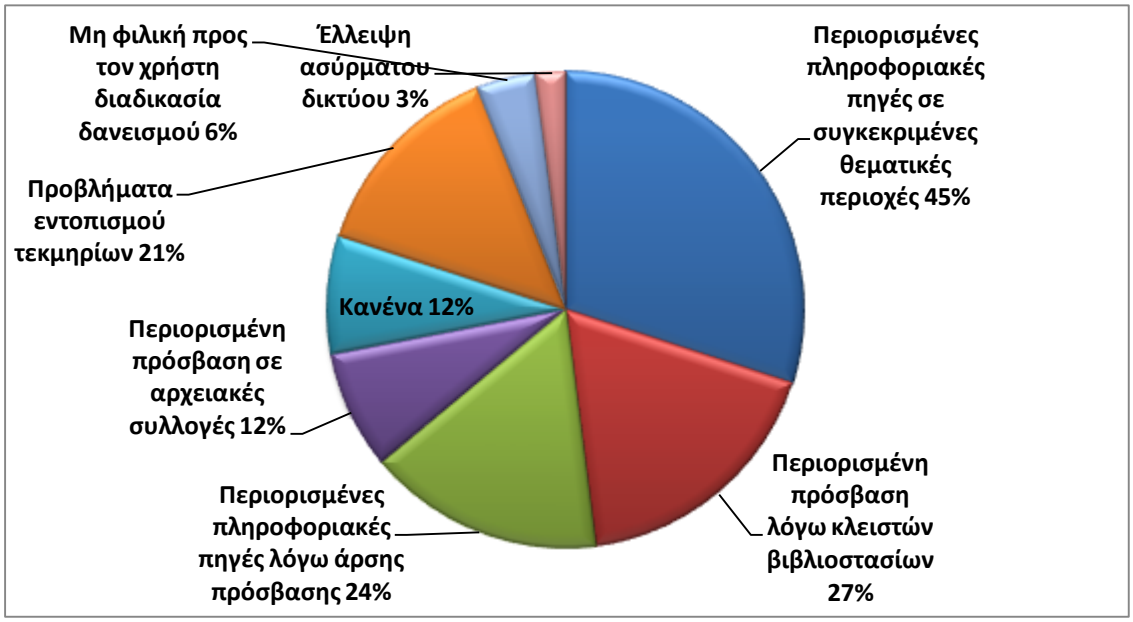
Στην ερώτηση 9 : «Αν όχι, σε ποιους τομείς δεν σας έχει βοηθήσει το μάθημα Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι;»

- **97%** δεν απάντησε στην συγκεκριμένη ερώτηση, γιατί είχαν απαντήσει θετικά στην ερώτηση 8.
- **3%** απάντησε: *«Στην αξιολόγηση των πηγών»*.

Στην ερώτηση 10: «Ποια είναι τα προβλήματα που έχετε αντιμετωπίσει στη διάρκεια των σπουδών σας στη χρήση της Κεντρικής βιβλιοθήκης του Ι.Π. γενικά, ή/και της τμηματικής βιβλιοθήκης (Παράρτημα-Μονάδα ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ) ειδικά;»

- **45%** απάντησε: *«Περιορισμένες πληροφοριακές πηγές πάνω σε συγκεκριμένες θεματικές περιοχές»*.
- **27%** απάντησε: *«Πρόσβαση σε περιορισμένο αριθμό τεκμηρίων λόγω κλειστών βιβλιοστασίων»*.
- **24%** απάντησε: *«Αδυναμία πρόσβασης σε ηλεκτρονικές πληροφοριακές πηγές, λόγω άρσης πρόσβασης»*.
- **21%** απάντησε: *«Αδυναμία εντοπισμού τεκμηρίων ΒΙΚΕΠ& Παράρτημα ΤΜΣ»*.

- **12%** απάντησε: *«Αδυναμία πρόσβασης στο αρχειακό υλικό του Τμήματος Μουσικών Σπουδών»*.
- **12%** απάντησε: *«Κανένα»*.
- **6%** απάντησε**:** *«Η διαδικασία δανεισμού είναι απαιτητική και μη φιλική προς τον χρήστη»*.
- **3%** απάντησε: *«Έλλειψη ασύρματου δικτύου»*.

Γράφημα: Αξιολόγηση Υπηρεσιών ΒΙΚΕΠ-Ι.Π. (Περιλαμβάνεται και το Παράρτημα-Μονάδα)

Συμπεράσματα μελέτης

Τα ευρήματα της συγκεκριμένης μελέτης αφορούν στην συνολική αξιολόγηση του προγράμματος, του βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή, καθώς και στον βαθμό, στον οποίο το πρόγραμμα κατάφερε να πετύχει τους στόχους του μέσα από τις εκπαιδευτικές διαδικασίες και το εκπαιδευτικό υλικό που επιλέχθηκε. Στην διαμόρφωση των συμπερασμάτων, όπως είναι αυτονόητο, συνέβαλλαν καθοριστικά οι επιλογές και συμπεριφορά των φοιτητών σε σχέση με τη διαμόρφωση της ερευνητικής διαδικασίας, τη χρήση των πληροφοριακών εργαλείων, η συνολική στάση τους απέναντι στην πληροφορία ως έννοια και η αξιολόγηση εκ μέρους τους, των παρεχόμενων υπηρεσιών από την Βιβλιοθήκη Ι.Π.

Σε σχέση λοιπόν με τα ευρήματα αυτά συνοψίζονται στα παρακάτω:

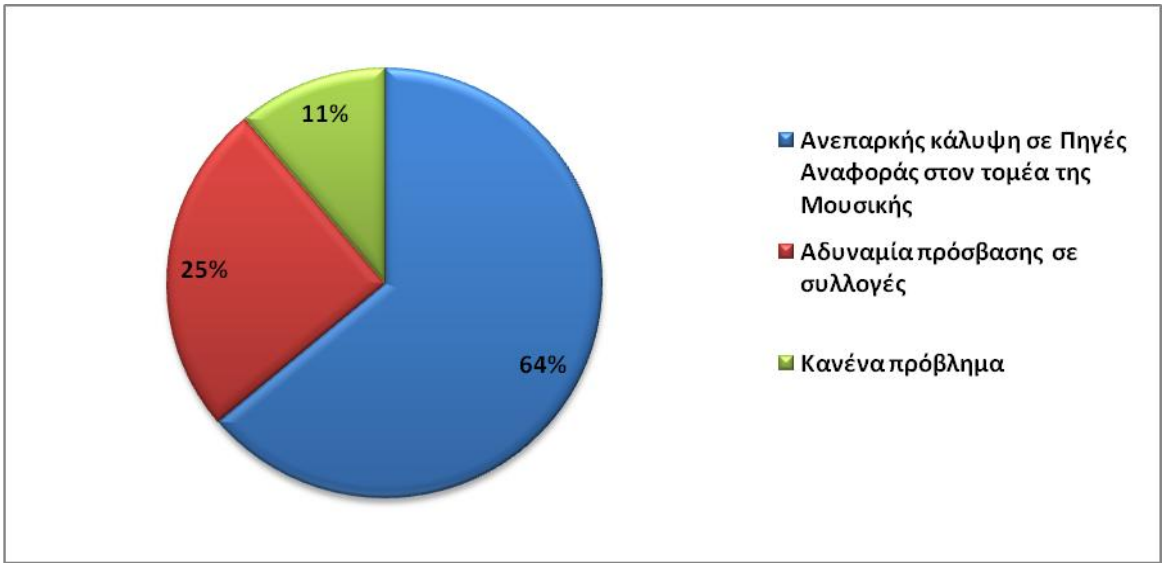
- Από την πλειονότητα των εγγεγραμμένων φοιτητών στο μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με έμφαση στη Μουσική Ι»* **(97%)** αποτυπώνεται η θετική αξιολόγηση και συμβολή του προγράμματος στην απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας. Παράλληλα αξιολογείται θετικά η συμβολή του υπεύθυνου βιβλιοθηκονόμου–εκπαιδευτή και του περιεχομένου του μαθήματος σε σχέση με το εκπαιδευτικό υλικό και τους στόχους που τέθηκαν.
- Σε σχέση με τη διαμόρφωση της ερευνητικής διαδικασίας οι φοιτητές στο μεγαλύτερο μέρος τους **(85% των συμμετεχόντων)** θεωρούν πολύ σημαντική την κατανόηση του υπό διαχείριση ερευνητικού ζητήματος.
- Η πλειονότητα των φοιτητών **(87%)** δείχνει σαφή προτίμηση προς τις έντυπες ή αλλιώς παραδοσιακές πληροφοριακές πηγές, ενώ μόλις το **21%** στρέφεται προς τις ηλεκτρονικές πηγές. Αυτή η τάση συνδέεται άμεσα με τις δυσκολίες που συναντούν οι

φοιτητές **(45% των συμμετεχόντων)** στη διαμόρφωση αναζητήσεων στις βάσεις δεδομένων, γεγονός που τεκμηριώνει γιατί επιλέγουν τις παραδοσιακές πληροφοριακές πηγές, προκειμένου να διεκπεραιώσουν τις εργασίες τους, αλλά και γιατί είναι σημαντικό να δοθεί περισσότερο έμφαση από τον εκπαιδευτή στην απόκτηση δεξιοτήτων σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα. Είναι ενθαρρυντικό ότι ένα τμήμα του πληθυσμού **(16%)** δεν αποφεύγει τις ηλεκτρονικές πηγές. Επιπλέον, σημαντικά στοιχεία προκύπτουν σε σχέση με τη συμπεριφορά των φοιτητών και πώς αυτή επηρεάζει την ερευνητική διαδικασία, καθώς η πλειονότητα αυτών εμφανίζεται να επηρεάζεται από τον βαθμό εξοικείωσης που αισθάνεται ή όχι, σε σχέση με τη χρήση των βιβλιοθηκών, των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης και τις δεξιότητες που θεωρεί ότι διαθέτει, ή όχι, σε σχέση με την τεχνολογία. Εξίσου σημαντικό είναι ότι για τους περισσότερους φοιτητές **(47%)** η διαχείριση της πληροφορίας θεωρείται *«πολύ σημαντική»,* ενώ αρκετοί στην συγκεκριμένη έρευνα θεωρούν τη διαχείριση της πληροφορίας *«αρκετά σημαντική»* **(44%).** Παρόλα αυτά δεν πρέπει να μην ληφθούν υπόψη παράγοντες, όπως το πληροφοριακό άγχος και τα εξωτερικά κίνητρα (οι εργασίες του εξαμήνου και ο βαθμός) στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς των φοιτητών σε σχέση με τη συνολική στάση τους, τόσο απέναντι στην ερευνητική διαδικασία, όσο και απέναντι στην πληροφορία συνολικά, ως έννοια.

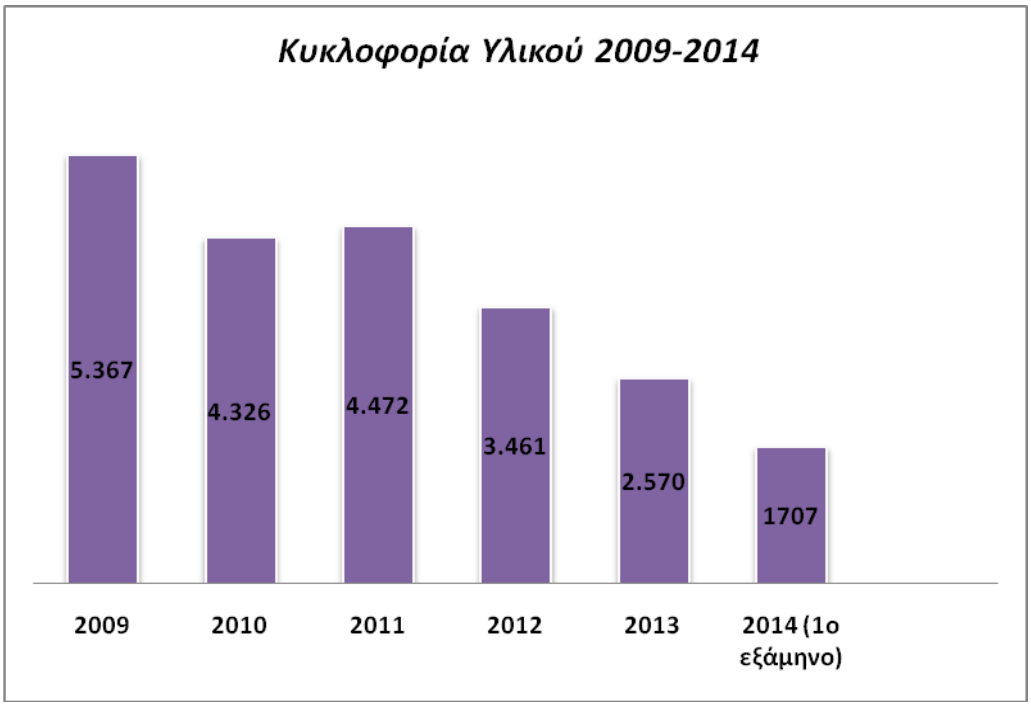
- Αναφορικά με την ικανοποίηση των φοιτητών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες τόσο από την Κεντρική Βιβλιοθήκη Ι. Π., όσο και από το Παράρτημα-Μονάδα ΒΙΚΕΠ-ΤΜΣ, η πλειονότητα των συμμετεχόντων **(45%)** θεωρεί την έλλειψη πληροφοριακών πηγών πάνω σε συγκεκριμένες θεματικές περιοχές ως ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σχετικά με τη διεκπεραίωση των εργασιών τους. Από την άλλη αρκετοί (**27%)** θεωρούν ως πολύ σημαντικό πρόβλημα την *«Πρόσβαση σε περιορισμένο αριθμό τεκμηρίων λόγω κλειστών βιβλιοστασίων»,* ενώ υπάρχουν κι εκείνοι (**24%**) που θεωρούν ως το πιο σημαντικό πρόβλημα τον περιορισμένο αριθμό συνδρομητικών ηλεκτρονικών πηγών, λόγω διακοπής της συνδρομής σε μεγάλο μέρος των πηγών.

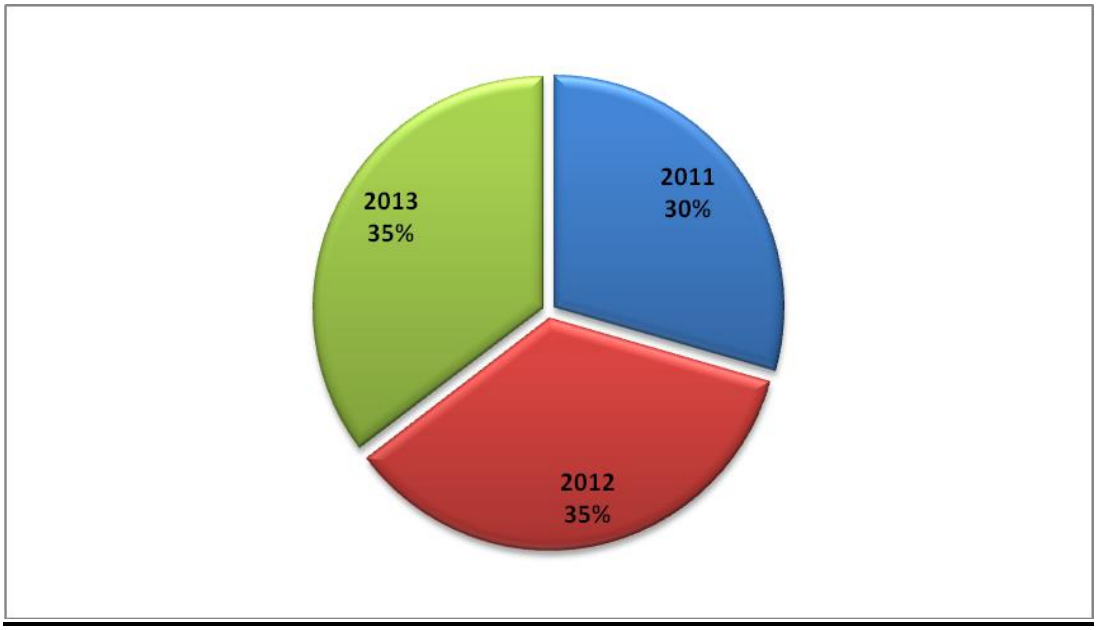
Γράφημα: Αξιολόγηση Προγράμματος Π.Γ. 2012-2014

Γράφημα: Αξιολόγηση Παρεχόμενων Υπηρεσιών Αναφοράς & Πληροφόρησης που σχετίζονται με τη Μουσική

Γράφημα: Στατιστικά Κυκλοφορίας Υλικού (Παράρτημα-Μονάδα)

Γράφημα: Αξιολόγηση Υπηρεσιών Αναφοράς e-Reference Desk (Πιλοτική εφαρμογή-Παράρτημα – Μονάδα)

Αυτό που προκύπτει συνολικά ως συμπέρασμα για τον βιβλιοθηκονόμο–εκπαιδευτή, είναι ότι κατ' αρχήν είναι πολύ χρήσιμο, ανεξάρτητα από το πόσο απαιτητικό είναι σε χρόνο, να διεξάγονται συστηματικά τέτοιου είδους μελέτες. Μέσα από τη συγκεκριμένη μελέτη προκύπτει ότι πολλές πτυχές των απαντήσεων χρήζουν περαιτέρω μελέτης και έρευνας, επομένως πρέπει να διεξαχθούν έρευνες περισσότερο εστιασμένες σε επιμέρους πτυχές που επηρεάζουν ή διαμορφώνουν, όχι πλέον τη συνολική, αλλά πιο συγκεκριμένες συμπεριφορές των φοιτητών σε σχέση με την ερευνητική διαδικασία και τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας. Παράλληλα, είναι απαραίτητο για τον βιβλιοθηκονόμο–εκπαιδευτή να καταβάλλει περισσότερες προσπάθειες, προκειμένου να φθάσει σε μεγαλύτερο αριθμό φοιτητών σε σχέση με τη συμμετοχή των τελευταίων στις έρευνες που διεξάγονται σε εξάμηνη βάση κι έχουν ως στόχο την αξιολόγηση του προγράμματος, δεδομένου ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των συμμετεχόντων, τόσο πιο αντικειμενική είναι η τελική διαμόρφωση του. Γενικά στη διαδικασία αξιολόγησης του προγράμματος εξετάζονται τα αποτελέσματα των υπό ανάπτυξη ή των εφαρμοσμένων εκπαιδευτικών διαδικασιών ή/και μεθόδων στο πλαίσιο διεξαγωγής του προγράμματος κι ενώ το πρόγραμμα ή η νέα εκπαιδευτική ή υπό δοκιμή διαδικασία «τρέχει». Η έρευνα και η μέτρηση των αποτελεσμάτων διεξάγεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, τουλάχιστον δύο (2) φορές το χρόνο και σχεδόν ταυτόχρονα με τη διεξαγωγή του προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»*. Λαμβάνοντας υπόψη, ότι το σώμα του πληθυσμού, για το οποίο προορίζεται η εκπαιδευτική διαδικασία, είναι ελεγχόμενο – δεν ξεπερνάει τα διακόσια (200) άτομα σε ετήσια βάση – είναι δυνατή η διεξαγωγή έρευνας και μελέτης των αποτελεσμάτων της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπως αυτά αποτυπώνονται σε σχέση με τον συγκεκριμένο πληθυσμό, την ίδια σχεδόν χρονική περίοδο που εφαρμόζονται τόσο οι δοκιμασμένες, όσο και οι νέες εκπαιδευτικές μέθοδοι.

Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής στο πλαίσιο της αξιολόγησης του προγράμματος δίνει έμφαση περισσότερο στην εξέταση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών δράσεων, ενώ αφιερώνει λιγότερο χρόνο στην περιγραφή των διαδικασιών, η οποία έχει τη μορφή περισσότερο τήρησης ημερολογίου, απολογισμού και καταγραφής ιστορικού και μελέτης σε σχέση με τη διαμόρφωση των συνθηκών που οδήγησαν ή συνέβαλλαν στη διαμόρφωση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, άμεσα ή έμμεσα. Στους άμεσους παράγοντες για

παράδειγμα, που μπορεί να θεωρηθούν ότι συμβάλλουν στη διαμόρφωση των αποτελεσμάτων της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι:

- Τα κίνητρα επιλογής εκ μέρους των φοιτητών του μαθήματος *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ»*, το οποίο είναι «*Υποχρεωτικό»* στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών για την Κατεύθυνση *«Μουσικές Επιστήμες»* και στο οποίο είναι ενσωματωμένο το πρόγραμμα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»*. Ανάλογα λοιπόν με τα κίνητρα, εσωτερικά ή εξωτερικά, καθορίζεται η συνολική συμπεριφορά, στάση, αποδοχή και απόδοση του φοιτητή σε σχέση με το πρόγραμμα και τελικά καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό και η αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Γι' αυτόν τον λόγο ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής, ως υπεύθυνος του προγράμματος, έχει επιλέξει να διεξάγει έρευνα μελέτης των κινήτρων επιλογής του μαθήματος ήδη σχεδόν από την έναρξη των μαθημάτων ανά εξάμηνο, ώστε να μπορέσει να κατανοήσει καλύτερα τον πληθυσμό, τον οποίο πρόκειται να εκπαιδεύσει και ανάλογα να διαμορφώσει ή/και να αναδιαμορφώσει ή προσαρμόσει το περιεχόμενο του προγράμματος και το υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό.[1]
- Το επίπεδο αυτογνωσίας του πληθυσμού, για τον οποίο προορίζεται το πρόγραμμα, σε σχέση με τις δεξιότητες που πιστεύει ότι έχει ή δεν έχει κατακτήσει, σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας. Τέτοια δεδομένα συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας συνολικής εικόνας εκ μέρους του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή, ως προς το γενικότερο επίπεδο του πληθυσμού, στην καλύτερη διαχείριση, έλεγχο και τελικά διαμόρφωση του επιθυμητού, ως προς την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, στόχου. Η συλλογή από την αρχή σχεδόν, τέτοιου είδους δεδομένων συμβάλλει στο να θέσει ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής, ως υπεύθυνος του προγράμματος, ρεαλιστικούς και πραγματοποιήσιμους στόχους, σε σχέση τόσο με το πρόγραμμα, όσο και με τους εκπαιδευόμενους.
- Το συνολικό γνωστικό υπόβαθρο των προπτυχιακών φοιτητών, πρωτοετών και μη. Αυτό σχετίζεται κυρίως με το επίπεδο του πληθυσμού, αναφορικά με την κατακτημένη γνώση, τη γνώση ορολογίας, ξένων γλωσσών, την εξοικείωση με την τεχνολογία και την πληροφορία. Για παράδειγμα, αυτό που παρατηρείται γενικά είναι μια σταδιακή πτώση από εξάμηνο σε εξάμηνο σε θέματα γενικών γνώσεων, σε θέματα ορθής γραφής, σύνταξης, διατύπωσης της ελληνικής γλώσσας, τόσο στον γραπτό όσο και στον προφορικό λόγο, σε θέματα συμπεριφοράς και συνολικής στάσης απέναντι στη βιβλιοθήκη και το προσωπικό της.
- Η δυνατότητα ανάπτυξης αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων. Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής, ως υπεύθυνος του προγράμματος, οφείλει να είναι σε συνεχή εγρήγορση, προκειμένου να μπορεί να αντιληφθεί, πότε η διδασκαλία του δεν φθάνει στο σύνολο του πληθυσμού. Υπάρχουν πάντα αστάθμητοι παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την ομαλή διεξαγωγή του μαθήματος, τους οποίους ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής οφείλει να αντιλαμβάνεται έγκαιρα, προκειμένου να διατηρεί τον έλεγχο της ροής του μαθήματος. Οφείλει για παράδειγμα, να διατηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον και την προσοχή, αν όχι όλων των εκπαιδευομένων, τουλάχιστον του μεγαλύτερου μέρους αυτών. Η αδυναμία ανάπτυξης επικοινωνίας εκ μέρους του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή οδηγεί όχι σπάνια, σε απώλεια ελέγχου του μαθήματος, άρα και των στόχων αυτού,

[1]Πρόκειται για νέα μελέτη που τελεί υπό εξέλιξη για το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2013-2014.

επομένως η αποτυχία της εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορεί να θεωρηθεί σχεδόν δεδομένη σε μεγάλο βαθμό.

Γ. Με βάση όλα τα παραπάνω, ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής στο πλαίσιο διαμόρφωσης/σχεδιασμού του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»* προσπαθεί να αξιολογήσει τον πληθυσμό μέσα από τη διαδικασία της συλλογής δεδομένων σε σχέση με τους φοιτητές στο στάδιο έναρξης του μαθήματος. Η συλλογή των δεδομένων αφορά στη συνολική φιλοσοφική θεώρηση και προσέγγιση του μαθήματος εκ μέρους των εκπαιδευομένων, τη συνολική εικόνα των εκπαιδευομένων, ως προς τις δεξιότητες που έχουν ή δεν έχουν ή θεωρούν ότι έχουν κατακτήσει, σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας και τις προσδοκίες/απαιτήσεις, ή απόρριψη εκ μέρους των εκπαιδευομένων σε σχέση με την ανάπτυξη/εξέλιξη ή όχι, αυτών των δεξιοτήτων από τη συμμετοχή τους στο συγκεκριμένο μάθημα. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα κυρίως, η μέθοδος της συνέντευξης/ερωτηματολογίου,[1] ενώ παράλληλα γίνονται πλήθος συζητήσεων εντός και εκτός της αίθουσας διδασκαλίας, οι οποίες συμβάλλουν ενισχυτικά στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης άποψης/θέσης εκ μέρους του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή σχετικά με τον τρόπο που οι φοιτητές στο σύνολο τους, εγγεγραμμένοι και μη στο Πρόγραμμα, θεωρούν και αξιολογούν εαυτούς, το Πρόγραμμα και κάποτε άμεσα, κάποτε έμμεσα τον εκπαιδευτή τους, την ποιότητα των σπουδών τους και την επαγγελματική/καλλιτεχνική τους εξέλιξη.

Εν κατακλείδι και μέσα από προσωπική εμπειρία ως βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής, το πιο σημαντικό δεδομένο στη διαδικασία της αξιολόγησης, είναι η πεποίθηση, επίγνωση και συνειδητοποίηση στο τέλος της μέρας, ότι οι πληθυσμοί/κοινότητες που εκπαιδεύονται, στη συγκεκριμένη περίπτωση οι φοιτητές, είναι κάτι περισσότερο και σημαντικότερο από ψυχρά αριθμητικά δεδομένα ή στατιστικές. Είναι ξεχωριστές και μοναδικές προσωπικότητες, με διαφορετικά ταλέντα, δεξιότητες, φόβους, ανησυχίες και όνειρα. Όποιος βιβλιοθηκονόμος-επιστήμονας της πληροφορίας, μουσικός και μη, επιθυμεί να ασχοληθεί σε βάθος με τον τομέα της εκπαίδευσης-διδασκαλίας, οφείλει να λαμβάνει πάντα υπόψη του

---

[1] Η συνέντευξη αφορά στους φοιτητές που δήλωσαν το μάθημα *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ»* για το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2013–2014, στο οποίο έχει ενσωματωθεί ο *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»*. Συγκεκριμένα, οι συνεντεύξεις/ερωτηματολόγια δόθηκαν σε πληθυσμό εκπαιδευομένων 30 ατόμων (το σύνολο των εγγεγραμμένων στο μάθημα στο εαρινό εξάμηνο 2013-2014). Η συμμετοχή ήταν προαιρετική και ανώνυμη.

1. Τμήμα ή Κατεύθυνση.
2. Το μάθημα θεωρείται υποχρεωτικό για την Κατεύθυνση/Τομέα που έχετε επιλέξει;
3. Από ποια Κατεύθυνση/Τομέα προέρχεστε;
4. Τι σας οδήγησε να επιλέξετε το συγκεκριμένο μάθημα (Ο.Ε.Μ. ΙΙ).
5. Σε σχέση με τη χρήση της Βιβλιοθήκης σε ποιες περιοχές αισθάνεστε ότι δεν έχετε αποκτήσει άνεση ή εξοικείωση;
6. Σε σχέση με <u>τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας</u> ποιες δεξιότητες σας θεωρείτε ότι πρέπει να ενισχυθούν μέσω του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»;*
7. Σε σχέση με τη <u>χρήση και διαχείριση των πληροφοριακών πηγών/εργαλείων</u> (ελεύθερων και μη) ποιες δεξιότητες σας θεωρείτε ότι πρέπει να ενισχυθούν μέσω του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»;*
8. Σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας <u>ποιες δεξιότητες θεωρείτε ότι σας έχει βοηθήσει το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»* να αποκτήσετε;</u>
9. Σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας, <u>ποιες δεξιότητες θεωρείτε ότι έχετε κατακτήσει μέχρι σήμερα;</u>
10. Σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας τι είναι εκείνο που θεωρείτε πιο σημαντικό:
    a. Αναφορικά με τον Τομέα/Κατεύθυνση που έχετε επιλέξει.
    b. Αναφορικά με τη Μουσική ή άλλου είδους έρευνα.
    c. Αναφορικά με την εξέλιξη σας σε πληροφοριακά εγγράμματο φοιτητή και πολίτη.

αυτά τα δεδομένα, το φιλοσοφικό πλαίσιο και κυρίως τη σημασία και την αξία που έχει η ύπαρξη αυτών των πληθυσμών, τους οποίους καλείται να εκπαιδεύσει/διδάξει, για τη συνέχεια και την εξέλιξη της επιστήμης, της γνώσης και της έρευνας. Μέσα από αυτή τη θεώρηση ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής έχει ήδη διανύσει τη μεγαλύτερη απόσταση που τον χωρίζει θεωρητικά από τους φοιτητές, έχει θέσει τις προϋποθέσεις και το πλαίσιο βάσει του οποίου, θα διαμορφωθεί η σχέση του με τους εκπαιδευόμενους και μπορεί να ελέγξει σε μεγάλο βαθμό τις συνθήκες που θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Παράλληλα και συμπληρωματικά, ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής οφείλει να είναι ευέλικτος και «ανοιχτόμυαλος», προσιτός, επικοινωνιακός, να εμπνέει εμπιστοσύνη, να αγαπάει τη δουλειά του και τους νέους ανθρώπους, να επενδύει σε αυτούς και όλα αυτά να τα αποδεικνύει καθημερινά εμπράκτως, μέσα από τη δουλειά του.

Μέρος 5ο. Ακαδημαϊκές Μουσικές Βιβλιοθήκες-Μελλοντικές Κατευθύνσεις

Κεφάλαιο1. Συμπεράσματα-Προβληματισμοί

Συμπεράσματα – Μελλοντικές Κατευθύνσεις

Υπηρεσίες αναφοράς και Πληροφόρησης στις ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες

Η αξιολόγηση των υπηρεσιών αναφοράς είναι μια θεμελιώδης διαδικασία για κάθε ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη. Η βιβλιογραφία ωστόσο, που αφορά στην αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών αναφοράς από τις ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες είναι ελάχιστη.

Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι γνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες της επιστήμης τους και την πολυπλοκότητα που διέπει την παροχή υπηρεσιών αναφοράς προς τις μουσικές κοινότητες.[1] Η έλλειψη βιβλιογραφίας στην αξιολόγηση των υπηρεσιών αναφοράς των ακαδημαϊκών μουσικών βιβλιοθηκών δίνει το κίνητρο για τη διεξαγωγή περαιτέρω εξειδικευμένης έρευνας στον συγκεκριμένο τομέα.

Ελλιπής βιβλιογραφία υπάρχει επίσης σχετικά με τη χρήση/εφαρμογή διαφόρων και διαφορετικών μέσων (media) στη διαχείριση των πληροφοριακών ζητημάτων, στην τυποποίηση των διαδικασιών παροχής υπηρεσιών αναφοράς, άρα και της μέτρησης των αποτελεσμάτων τους. Μελλοντική έρευνα χρειάζεται να γίνει επομένως στον τομέα μετρήσεων της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών αναφοράς από εξειδικευμένες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες (Sugimoto, 2007).[2]

Επιπρόσθετα, είναι ανεπαρκής η κάλυψη από την τρέχουσα βιβλιογραφία σε θέματα που ασχολούνται με τη μελέτη, σύγκριση και αξιολόγηση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών κάθε προσφερόμενου από την τεχνολογία μέσου επικοινωνίας και ικανοποίησης των πληροφοριακών αναγκών, καθώς και η επικοινωνία/ενημέρωση των χρηστών και των βιβλιοθηκονόμων σχετικά με το ποιο μέσο θεωρείται ως καταλληλότερο για κάθε είδους συναλλαγή ή ποιο μέσο θεωρείται ως καταλληλότερο για συγκεκριμένους τύπους πληροφοριακών ερωτημάτων ή χρηστών (π.χ. εξ αποστάσεως χρήση, κ.ο.κ.).

Είναι απαραίτητο οι ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες να περιέχουν πιο σαφείς και εκτενείς πληροφορίες σχετικά με τις παρεχόμενες προς τους χρήστες υπηρεσίες στους διαδικτυακούς τόπους τους (websites). Για παράδειγμα, οφείλουν να ενημερώνουν τους πελάτες τους, τόσο σε σχέση με το ποιες υπηρεσίες παρέχονται από το προσωπικό της μουσικής βιβλιοθήκης, όσο και σε σχέση με το ποιες υπηρεσίες παρέχονται από το προσωπικό της βιβλιοθήκης που δεν είναι εξειδικευμένο στη μουσική. Πρέπει επίσης να

[1]Τα μουσικά πληροφοριακά ερωτήματα στην πλειονότητα των περιπτώσεων εστιάζουν στον εντοπισμό συγκεκριμένων, γνωστών τεκμηρίων, ενώ οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι από την πλευρά τους στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό στους καταλόγους τους, στις δανειζόμενες συλλογές και στις γνώσεις τους σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό σε σύγκριση με το προσωπικό, που στελεχώνει γενικά το πληροφοριακό τμήμα μιας ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης (Christensen, Du Mont and Green, 2001). Βλ. Christensen, B., Du Mont, M., and Green, A., 2001. Taking note: assessing the performance of reference service in academic music libraries: a progress report. *Notes*, 58(1), pp.39-54. Available at: <http://www.jstor.org/stable/900862> [Προσπελάστηκε 1 Απριλίου 2014].

[2]Sugimoto, C. R., 2007. *Evaluating reference transactions in academic music libraries*. Chapel Hill, North Carolina: University of North Carolina.

αναφέρεται με σαφήνεια, αν προσφέρονται υπηρεσίες μέσω e–mail από την βιβλιοθήκη και κατά πόσο η τελευταία απευθύνεται και εξυπηρετεί συγκεκριμένους πληθυσμούς.

Σε θέματα που αφορούν στη διαχείριση των συλλογών μιας ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης κάποια βασικά συμπεράσματα μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

Σημείο 1: Είναι δύσκολο σε μια μουσική συλλογή να γίνει διαχωρισμός μεταξύ κύριας συλλογής (working collection) και ερευνητικής συλλογής (research collection). Μια μουσική βιβλιοθήκη, σε ιδανικές συνθήκες, περιλαμβάνει μια κύρια συλλογή (working collection), μια ερευνητική συλλογή (research collection), μια συλλογή σπάνιων τεκμηρίων, καθώς και μια πλούσια και αξιόλογη πληροφοριακή συλλογή.

Σημείο 2: Η μοναδικότητα του μουσικού υλικού απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό ως προς την επεξεργασία του και ως προς την παροχή υπηρεσιών προς τους χρήστες.

Σημείο 3: Η χρησιμότητα μιας μουσικής συλλογής βασίζεται σε μεγάλο στην ελευθερία του αναγνώστη να συντονίσει και να χρησιμοποιήσει συνδυαστικά/συμπληρωματικά διάφορους τύπους υλικού σε σχέση με τον ειδικό εξοπλισμό που απαιτείται για τη μουσική μελέτη, π.χ. την ηχογράφηση, την παρτιτούρα του έργου, τη μονογραφία, την κριτική ενός έργου και την πληροφοριακή πηγή, από την οποία θα αντλήσει τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία που τον ενδιαφέρουν.

Σε θέματα που σχετίζονται με τη στελέχωση των ακαδημαϊκών μουσικών βιβλιοθηκών από ανθρώπινο δυναμικό, το πρώτο και πιο βασικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι δεν υπάρχει ποτέ αρκετό προσωπικό και καθώς ο πιο σημαντικός «πόρος» μιας μουσικής συλλογής είναι το προσωπικό της, είναι αυτονόητο, ότι μια ακαδημαϊκή μουσική βιβλιοθήκη δεν θα μπορέσει ποτέ να εκπληρώσει την αποστολή και τους στόχους της, αν δεν πληρούνται οι ελάχιστες προϋποθέσεις. Οι τελευταίες βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με το μέγεθος της μουσικής συλλογής.

Κατά συνέπεια, ως προς το μέγεθος της μουσικής συλλογής και « *τι συνιστά μια αρκετά μεγάλη μουσική συλλογή*», μπορεί να θεωρηθεί ότι μεγάλη μουσική συλλογή συνιστά:

- Οποιαδήποτε συλλογή ενσωματώνει βιβλία σχετικά με τη μουσική, παρτιτούρες και ηχογραφήσεις ως μια διακριτή οντότητα.
- Οποιαδήποτε βιβλιοθήκη, στην οποία ο όγκος των μουσικά σχετιζομένων ερωτημάτων και κυκλοφορίας του μουσικού υλικού απαιτούν ένα σημείο παροχής υπηρεσιών αναφοράς προς το σύνολο της μουσικής κοινότητας.
- Οποιαδήποτε βιβλιοθήκη, η οποία υποστηρίζει ένα προπτυχιακό επίπεδο σπουδών, οπότε η μουσική συλλογή πληροί το ελάχιστο επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με τους στόχους και την αποστολή του ιδρύματος γενικά και του τμήματος μουσικών σπουδών ειδικά, στο οποίο υπάγεται.

Όσον αφορά ειδικά στο πλαίσιο των παρεχόμενων υπηρεσιών αναφοράς, εκ μέρους του προσωπικού της Βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ι.Π. και τη συστηματική διεξαγωγή πλέον του Προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»* από το 2008 μέχρι και σήμερα, τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει αφορούν τόσο στο ίδιο το πρόγραμμα, όσο και στα βασικά συστατικά του προγράμματος: πληθυσμός, πληροφοριακή ανάγκη, βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής.

Αυτό που μπορεί να διατυπωθεί σχεδόν ως αξίωμα, είναι ότι κανένας χρήστης δεν μοιάζει με άλλον, αλλά και κανένας πληθυσμός δεν φέρει τα ίδια χαρακτηριστικά με κάποιον άλλο, είτε από εξάμηνο σε εξάμηνο, είτε από ακαδημαϊκό έτος σε ακαδημαϊκό έτος. Κάποιες γενικές κατηγορίες μουσικών (χρηστών) μπορούν να συνοψιστούν ωστόσο στις εξής τρεις:

- Εκείνοι που αναζητούν μουσική από ευχαρίστηση.
- Εκείνοι που αναζητούν μουσική στο πλαίσιο μιας επαγγελματικής δραστηριοποίησης και οι οποίοι απαιτούν πιο λεπτομερείς πληροφορίες σχετικές με τα μουσικά έργα.

- Εκείνοι που αναζητούν μουσική στο πλαίσιο διεξαγωγής κάποιας έρευνας. (Barros and Café, 2013):[1]

Στην περίπτωση της μουσικής, η αναπαράσταση των πληροφοριών δεν συνδέεται (και δεν θα έπρεπε να συνδέεται) μόνο με τη φυσική, τεχνική και βιβλιογραφική θεώρηση αυτής, αλλά και με την ερμηνευτική της πλευρά. Σε αυτήν περιλαμβάνεται και η υποκειμενική σχέση μεταξύ ατόμου και μουσικής, καθώς και οι σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ συναισθηματικής εμπειρίας και μουσικής. (Kim and Belkin, 2002).[2]

Στο ίδιο πλαίσιο τα κύρια ερωτήματα σχετικά με την πληροφοριακή ανάγκη πρέπει να διαμορφώνονται με γνώμονα τα εξής:

- Γιατί ο χρήστης αποφασίζει να αναζητήσει πληροφορίες;
- Ποιος είναι ο σκοπός, τον οποίο θεωρεί ο χρήστης, ότι θα εξυπηρετήσει η εύρεση αυτής της πληροφορίας;
- Ποια θα είναι η χρήση αυτής της πληροφορίας από τη στιγμή που θα βρεθεί; (Wilson, 1982).[3]

Ο βιβλιοθηκονόμος πρέπει να κατανοήσει το εννοιολογικό σύμπαν της ανάλυσης των μουσικών ειδών και να διασφαλίσει εκείνα τα εργαλεία που θα υποστηρίξουν με μέγιστη ακρίβεια αυτούς τους ορισμούς. Μια σειρά από μεταδεδομένα , όπως:

- Τίτλος ανθολογίας (Album title ή set of scores)
- Τίτλος τραγουδιού (Song title)
- Όνομα συνθέτη (Name of composer)
- Όνομα διασκευαστή (Name of arranger)
- Όνομα στιχουργού/ποιητή (Lyric author)
- Όνομα εκτελεστή (Name of performer)
- Πρωτογενή δεδομένα (Original data)
- Εκδοχή (Version)
- Έκδοση (Edition)
- Τύπος ηχογράφησης (Type of recording)
- Συλλογή στην οποία ανήκει το έργο (Collection to which the work belongs to)
- Μορφή αρχείου (File format)
- Μουσική σημειογραφία (Music notation)
- Μουσικό είδος (Music genre)
- Διασκευή (Arrangement)
- Χρονολογία δημιουργίας/παραγωγής (Date of creation)
- Χρονολογία δημοσίευσης (Date of publication)
- Τοπικά διακριτικά για εντοπισμό του υλικού (Localizer)

θεωρείται ότι συνιστούν το ελάχιστο σύνολο των facets (πτυχών) μέσω των οποίων αναπαρίσταται η μουσική πληροφορία, καθώς επίσης και των εννοιών-κλειδιών για τον εξειδικευμένο χρήστη κατά την αναζήτηση ενός μουσικού τεκμηρίου. Η αναπαράσταση της μουσικής πληροφορίας μπορεί να συνίσταται τόσο από ανακτήσιμα (recoverable) μετα-δεδομένα, όσο και από σχετικά (relevant) μεταδεδομένα.

Οι χρήστες μουσικής πληροφορίας ταξινομούνται και διαχωρίζονται με βάση τον σκοπό για τον οποίο αναζητούν την πληροφορία. Οι εξειδικευμένοι/έμπειροι χρήστες δίνουν μεγάλη

---

[1]Βλ. Barros, C. M. D., and Café, L. M. A., 2013. The relevance of music information representation metadata from the perspective of expert users. *Transinformação*, 25(3), pp.213-223. Available at: <http://www.scielo.br/scielo.php?pid=S0103-37862013000300004&script=sci_arttext> [Προσπελάστηκε 4 Φεβρουαρίου 2014].

[2]Βλ. Kim, J. and Belkin, N., 2002. Categories of music description and search terms and phrases used by non-music experts. *Proceedings of the Third International Conference on Music Information* . Available at: <http://ismir2002.ismir.net/proceedings/02-FP07-2.pdf> [Προσπελάστηκε 4 Φεβρουαρίου 2014].

[3]Βλ. Wilson, T. D., 1981. On user studies and information needs. *Journal of Documentation*, 37(1), pp.3-15.

σημασία σε πληροφορίες που σχετίζονται με την πνευματική υπευθυνότητα, ενώ παράλληλα είναι εξοικειωμένοι με τη μουσική γλώσσα (σημειογραφία, ρυθμικά σχήματα, ρυθμός, τόνος, κ.τ.λ.). Αυτό που ενδιαφέρει επομένως τους έμπειρους χρήστες μουσικής πληροφορίας περισσότερο είναι να εντοπίσουν εκείνη την πληροφορία που θα τους οδηγήσει σε μια αντικειμενική ταύτιση των χαρακτηριστικών ενός μουσικού τεκμηρίου (Barros and Café, 2013).

Αποτελεί αντικείμενο εκτενούς διερεύνησης η σχέση χρηστών και βιβλιοθηκών, καθώς και οι προσδοκίες των πρώτων, όπως αυτές διαμορφώνονται και εκπληρώνονται ή όχι, από τις παρεχόμενες υπηρεσίες αναφοράς μιας βιβλιοθήκης, αλλά και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν τα μεταδεδομένα στην αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών. Η μουσική πληροφορία ως ερευνητικό ζήτημα έχει ακόμη πολλά να προσφέρει στον κόσμο της επιστήμης της πληροφορίας και στην εξέλιξη αυτής. Οι τύποι των πληροφοριακών πηγών που χρησιμοποιούνται ή προτιμώνται από τους φοιτητές, διαμορφώνονται με βάση τις απόψεις και τις αντιλήψεις τους σχετικά με τα διάφορα και διαφορετικά συστήματα ανάκτησης πληροφοριών, την ευκολία χρήσης αυτών των συστημάτων, καθώς και την ευκολία πλοήγησης εντός των συστημάτων αυτών.

Για πολλούς επιστήμονες της πληροφορίας και βιβλιοθηκονόμους-εκπαιδευτές η μελέτη του τρόπου, που οι φοιτητές αντιλαμβάνονται τις πληροφοριακές πηγές, μπορεί να συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση, ως προς το τι είδους υποστηρικτικές υπηρεσίες χρειάζεται να εφαρμοστούν για την παραγωγή καλύτερων αποτελεσμάτων από την εκπαίδευση των χρηστών. Μέσω μελετών με αντίστοιχο περιεχόμενο οι πληροφορικοί-παραγωγοί/δημιουργοί της τεχνολογίας μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αναζητούν πληροφορίες, ώστε τα διάφορα συστήματα ανάκτησης πληροφοριών να γίνουν περισσότερο φιλικά προς τον χρήστη.

Επιπρόσθετη έρευνα χρειάζεται να διεξαχθεί αναφορικά με τους τρόπους βελτίωσης των εκπαιδευτικών πρακτικών και μεθόδων διδασκαλίας του πληροφοριακού γραμματισμού, αλλά και της βελτίωσης των τεχνολογικών πόρων που είναι διαθέσιμοι στους φοιτητές. Βήματα πρέπει να γίνουν παράλληλα στον τομέα της οργάνωσης, αποθήκευσης και ανάκτησης των πληροφοριών. Αυτό απαιτεί τη συνδρομή του διδακτικού προσωπικού, των επιστημόνων της πληροφορίας, των εκπαιδευτών-βιβλιοθηκονόμων και των παραγωγών τεχνολογίας. Ο τελικός χρήστης πρέπει να βρίσκεται πάντα στο επίκεντρο, όλες οι αποφάσεις σχετικά με θέματα πρόσβασης, ανάπτυξης και εξέλιξης των πληροφοριακών συστημάτων πρέπει να έχουν ως κεντρικό άξονα αυτόν και τις ανάγκες του.

Επιπλέον, περαιτέρω έρευνα πρέπει να διεξαχθεί σε σχέση με την αντίληψη και τις απόψεις των φοιτητών απέναντι σε συγκεκριμένους τύπους πληροφοριακών πηγών.

Ως προς το παρεχόμενο πρόγραμμα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»* χρειάζεται βελτίωση του τρόπου επικοινωνίας των ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που έχουν προκύψει στο διάστημα των πέντε χρόνων (5) της πιλοτικής του εφαρμογής στην κοινότητα του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ι.Π. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει κατ' αρχήν τον διαχωρισμό μεταξύ ιδιοτήτων και αποτελεσμάτων στο στάδιο αξιολόγησης της παρεχόμενης υπηρεσίας από τον υπεύθυνο/διαχειριστή του προγράμματος.[1]

Η άμεση επίπτωση που έχει επιφέρει η απουσία ή ελλιπής επικοινωνίας ή/και προβολή των αποτελεσμάτων του Προγράμματος στο σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας του Ιδρύματος, είναι ότι ο υπεύθυνος βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής δεν διαθέτει ως μονάδα την

[1]1. Οι ιδιότητες είναι τα φυσικά ή αφηρημένα χαρακτηριστικά μιας υπηρεσίας, ενώ τα αποτελέσματα/συνέπειες είναι τα παραγόμενα, από τη χρήση μιας υπηρεσίας, συμπεράσματα. 2. Οι ιδιότητες είναι αντικειμενικές, ενώ τα αποτελέσματα υποκειμενικά. 3. Οι ιδιότητες είναι μετρήσιμες, ενώ τα αποτελέσματα μετρώνται μέσα από έρευνες ικανοποίησης χρηστών. 4. Οι ιδιότητες διατυπώνονται από την πλευρά του παραγωγού ή του υπεύθυνου για την παρεχόμενη υπηρεσία, ενώ τα αποτελέσματα παράγονται από την πλευρά του καταναλωτή/πελάτη/χρήστη.

δυνατότητα να προβάλλει στο σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας τα οφέλη, την ανάγκη και τις δυνατότητες διεύρυνσης του προγράμματος. Παράλληλα χρειάζεται να τεκμηριώσει τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η διαμόρφωση/σχεδιασμός και τυποποίηση ενός προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού, προσαρμοσμένου στο πρόγραμμα σπουδών κάθε τμήματος, με βάση τις ανάγκες του τελευταίου.[1]

Ένα αυτονόητο συμπέρασμα που προκύπτει σε σχέση με τη διεξαγωγή του προγράμματος είναι τα προσόντα και οι δεξιότητες του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή. Οι βιβλιοθηκονόμοι που ασκούν καθήκοντα εκπαιδευτή, είτε ως κύρια απασχόληση, είτε παράλληλα με τα υπόλοιπα τους καθήκοντα, οφείλουν να διαθέτουν την κατάλληλη εκπαίδευση στη διδακτική μεθοδολογία και τη μαθησιακή θεωρία (Roberts and Blandy, 1989)[2].

Η διαμόρφωση ενός σταθερού προγράμματος εκπαίδευσης βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών προϋποθέτει την δημιουργία/ανάπτυξη ισχυρών συνδέσμων μεταξύ διδασκόντων και ασκούμενων βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών. Ένα τέτοιο πρόγραμμα ενδεικτικά δύναται να περιλαμβάνει:

- Βασικές αρχές σύγχρονων μαθησιακών θεωριών.
- Εξάσκηση σε διάφορες τεχνικές/μεθόδους διδασκαλίας.
- Υπόβαθρο των βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών στην ιστορία και την πρακτική εφαρμογή της βιβλιογραφικής εκπαίδευσης.
- Γνώση της τρέχουσας βιβλιογραφίας σχετικά με την εκπαίδευση των χρηστών.
- Γνώση και εφαρμογή μεθόδων αξιολόγησης.
- Δεξιότητες στην επικοινωνία και τις δημόσιες σχέσεις.

Η προετοιμασία/κατάρτιση των βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών μπορεί να γίνεται είτε μέσω:

1. Της παρακολούθησης ειδικευμένων κύκλων μαθημάτων, όπωα αυτοί προβλέπονται από τα προγράμματα σπουδών των Σχολών Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφόρησης.
2. Σχετικών δημοσιεύσεων.
3. Της παρακολούθησης ειδικευμένων κύκλων μαθημάτων που παρέχονται από τα προγράμμα σπουδών τμημάτων, τα οποία σχετίζονται ενδεχομένως με την εκπαίδευση, την επικοινωνία ή με την επικοινωνία και διαφήμιση.

Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής οφείλει να διαμορφώνει και να αποκτά χαρακτηριστικά σταδιακά συμβούλου ιδιωτικής επιχείρησης. Κάποια από αυτά είναι:

- Να μπορεί να ακούει με προσοχή και να αποσαφηνίζει τις ανάγκες του πελάτη, όπως αυτές διατυπώνονται από τον τελευταίο.
- Να διερευνά/αναζητά με συστηματικό τρόπο τα δεδομένα ή τις πληροφορίες.

[1]Συγκεκριμένα, αναφορικά με το Πρόγραμμα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & και ΙΙ»* και την πιλοτική εφαρμογή του στην κοινότητα του ΤΜΣ-Ι.Π. από το 2008 μέχρι και σήμερα, δεν έχει γίνει καμιά αναφορά, προβολή ή προσπάθεια επικοινωνίας της δράσης πέραν των στενών ορίων της κοινότητας του ΤΜΣ από την ΒΙΚΕΠ- Ι.Π., η οποία μη διαθέτοντας εξειδικευμένο προσωπικό στο «Τμήμα Παροχής Υπηρεσιών προς τους Χρήστες» για τη διεύρυνση/εφαρμογή του συγκεκριμένου προγράμματος, κατάλληλα προσαρμοσμένου στα γνωστικά πεδία που θεραπεύονται από το Ι.Π., δεν κατέβαλλε καμιά προσπάθεια να ενισχύσει την συγκεκριμένη δράση ή να επωφεληθεί από την εμπειρία και την κατακτημένη σε αυτόν τον τομέα γνώση του προσωπικού της βιβλιοθήκης που ήδη τη διέθετε, ή/και να αξιοποιήσει τη συγκεκριμένη εμπειρία στον σχεδιασμό ανάλογου προγράμματος, σε συνεργασία με το «Τμήμα Παροχής Υπηρεσιών προς τους Χρήστες».

[2]Βλ. Roberts, A. F. and Blandy, S. G., 1989. *Library instruction for librarians.* 2nd rev. ed. Englewood, Col.: Libraries Unlimited. pp.17-22.

- Να είναι αναλυτικός. Αυτό περιλαμβάνει διεξοδική εξέταση των δεδομένων, εντοπισμό των διαφοροποιημένων πηγών/πληροφοριών, εξεύρεση λύσεων ή προτάσεων/μεθόδων βελτίωσης.
- Να είναι δραστήριος.
- Να μπορεί να εφαρμόζει/υλοποιεί αποφάσεις/δράσεις.
- Να μπορεί να διαχειρίζεται αλλαγές/μεταβολές δεδομένων/συνθηκών/καταστάσεων (Murphy, 2011).

Ενώ οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες έχουν ήδη «επιβάλλει» τη συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία εντός του χώρου των ιδρυμάτων, στα οποία υπάγονται, συντελούνται ταυτόχρονα σημαντικές τεχνολογικές, παιδαγωγικές και πολιτισμικές αλλαγές στην ανώτατη εκπαίδευση, γεγονός που καθιστά επιτακτική την παράλληλη/ταυτόχρονη ανάληψη εκ μέρους των βιβλιοθηκονόμων διδακτικών καθηκόντων. Αυτός ο σύνθετος ρόλος απαιτεί παιδαγωγικές γνώσεις, σύνθετες διδακτικές δεξιότητες και την ικανότητα εκ μέρους του βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή να αναπτύξει, μεταδώσει και καταστήσει αποτελεσματική την μαθησιακή εμπειρία. Είναι πολύ σημαντικό ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής να λειτουργεί ως επαγγελματίας εκπαιδευτής που δεσμεύεται στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις διαδικασίες, διαμορφώνει πολιτικές, προωθεί στρατηγικές συμμαχίες κι επιδεικνύει διπλωματική ευαισθησία (Peacok, 2001).

Η επιτυχημένη συνέχεια του προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»* για την μουσική κοινότητα ειδικά και τις κοινότητες του Πανεπιστημίου γενικότερα, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό τόσο από τη δέσμευση του προσωπικού που στελεχώνει συνολικά την Βιβλιοθήκη του Ι.Π. στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος, όσο και από τη διαρκή εμπλοκή του στην ανάπτυξη, προβολή και εφαρμογή υπηρεσιών εκπαίδευσης.

Δυστυχώς η απουσία συστηματικής εκπαίδευσης και πρακτικής εφαρμογής της διδακτικής και μαθησιακής θεωρίας ή η παροχή μη συστηματικής εκπαίδευσης, έχουν ως αποτέλεσμα την ανεπαρκή ανάπτυξη των δεξιοτήτων των βιβλιοθηκονόμων-εκπαιδευτών.

Είναι βασικό κάθε πανεπιστήμιο να αναζητά και να διαμορφώνει τις απαραίτητες συνθήκες για την πλήρη ανάπτυξη και υποστήριξη του συνεχώς μεταβαλλόμενου εκπαιδευτικού και μαθησιακού περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα πρέπει να αναγνωριστεί ότι αυτή η υποστήριξη μπορεί να προέλθει από το εξειδικευμένο προσωπικό των βιβλιοθηκών, δηλαδή έξω από το στενό πλαίσιο του διδακτικού προσωπικού των πανεπιστημίων. Η πρόκληση για τις βιβλιοθήκες έγκειται στο να μπορέσουν να μετουσιώσουν τη θεωρία σε πράξη και να το κάνουν όσο γίνεται πιο άρτια.

Οι βιβλιοθήκες πρέπει πλέον να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στις κοινότητες δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη διαχείριση της πληροφορίας, στη διά-βίου εκπαίδευση και στην ηλεκτρονική μάθηση. Επιπλέον η απόκτηση νέων δεξιοτήτων σε συνδυασμό με τη σωστή και έξυπνη προώθηση του ρόλου του βιβλιοθηκονόμου στη νέα αυτή εποχή κρίνεται απαραίτητη για το επαγγελματικό του μέλλον.

Οι βιβλιοθηκονόμοι καλούνται να γίνουν διά- βίου εκπαιδευόμενοι προκειμένου να ανταποκριθούν στις καινούριες απαιτήσεις του πληροφοριακού κόσμου και να ακολουθήσουν τις νέες εκπαιδευτικές εξελίξεις, αποκτώντας νέες δεξιότητες, που αφορούν κυρίως στη χρήση των νέων τεχνολογιών, στη διοίκηση και στην προσωπική ανάπτυξη και εξέλιξη.

Προτάσεις για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών αναφοράς από τις ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες.

Η υιοθέτηση κι ενσωμάτωση πρακτικών επιχείρησης στις ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες μπορούν να ωφελήσουν σε μεγάλο βαθμό τις τελευταίες. Είναι αλήθεια, ότι οι ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες δεν είναι επιχειρήσεις με την στενή έννοια του όρου.

Χρειάζονται ωστόσο χρηστή διοίκηση, πειθαρχία, οργάνωση, προσωπικό και καταμερισμό πόρων, προκειμένου να λειτουργήσουν αποτελεσματικά.

Οι μουσικές βιβλιοθήκες μπορούν επιτυχώς να υιοθετήσουν αρχές, εργαλεία και έννοιες λειτουργίας μιας επιχείρησης, να μάθουν περισσότερα για τον οργανισμό τους και να προωθήσουν περισσότερο την αποστολή τη δική τους και του οργανισμού τους. Ο τρόπος μέσω του οποίου αντιλαμβάνονται, οργανώνουν και προβάλλουν τις υπηρεσίες τους οι σύμβουλοι επιχειρήσεων παρέχει πολύτιμη βοήθεια στους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους, εφόσον οι τελευταίοι είναι πρόθυμοι και δεκτικοί να προσεγγίσουν τον εαυτό τους και το επάγγελμα τους διαφορετικά. Αυτό προϋποθέτει από την πλευρά τους ευελιξία, ανοιχτό μυαλό, απαγκίστρωση από προκαταλήψεις και στερεότυπες απόψεις σχετικά με τον παραδοσιακό ρόλο του μουσικού βιβλιοθηκονόμου και τις δράσεις/ενέργειες που συμβάλλουν στην αποτελεσματική λειτουργία του πληροφοριακού τμήματος μιας ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης.

Ως μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, οι ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες τείνουν να έλκουν άτομα τα οποία «παθιάζονται» με την αποστολή του οργανισμού και τις υπηρεσίες που παρέχονται από αυτόν. Οι λόγοι που κάποιος μουσικός βιβλιοθηκονόμος επιλέγει να ασχοληθεί με την παροχή υπηρεσιών αναφοράς ποικίλουν. Κάποιοι θεωρούν την πρόσβαση στην πληροφορία πολύ σημαντική και έχουν συνειδητοποιήσει τη σημασία της για μια δημοκρατική κοινωνία. Άλλοι λατρεύουν τη γνώση, ή την έρευνα, ή την αναζήτηση ή τη διαχείριση/επίλυση προβλημάτων, μέσα στα οποία περιλαμβάνεται και η διαχείριση των πληροφοριακών ή/και ερευνητικών ζητημάτων. Όποιοι και αν είναι οι λόγοι που ωθούν κάποιον στη συγκεκριμένη επαγγελματική επιλογή, αυτό δεν αλλάζει το γεγονός, ότι οι ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες φέρουν χαρακτηριστικά επιχειρήσεων, με ζητήματα τα οποία χρήζουν αποτελεσματικής διαχείρισης. Η κατανόηση των υποχρεώσεων της, όπως αυτές πηγάζουν από τη συνειδητοποίηση του παραπάνω πλαισίου λειτουργίας, συμβάλλουν στην αποτελεσματικότερη συμμόρφωση με την αποστολή και τους στόχους του ιδρύματος στο οποίο υπάγεται, στην ανάπτυξη καλύτερων επικοινωνιακών πολιτικών με ταυτόχρονη αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων μέσων προβολής και διαφήμισης που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία, στην ανάπτυξη δράσεων και σχέσεων συνεργασίας εντός κι εκτός ιδρύματος, στην ενεργή συμμετοχή και συμβολή στην εκπαιδευτική διαδικασία και κυρίως στην πρόβλεψη και ικανοποίηση, μέσα από τη συνεχή εξέλιξη/σχεδιασμό/βελτίωση των παρεχόμενων προς το «πελατολόγιο» της, υπηρεσιών.

Το γεγονός επίσης, ότι οι ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες δεν είναι κερδοσκοπικοί οργανισμοί, δεν σημαίνει ότι δεν έχουν ανάγκη από οικονομικούς πόρους για να μπορέσουν, όχι μόνο να διατηρήσουν τη βιωσιμότητα τους, αλλά και να βελτιώσουν τις υπηρεσίες τους. Δεν σημαίνει επίσης, ότι δεν πρέπει να είναι ανταγωνιστικές, αλλά οφείλουν να διεκδικούν και να μην θεωρούν δεδομένη τη θέση και την ύπαρξη τους. Φέροντας τα χαρακτηριστικά μιας ιδιωτικής επιχείρησης ή οργανισμού οφείλουν να προσπαθούν καθημερινά να κερδίσουν τον σεβασμό του ιδρύματος στο οποίο υπάγονται, τον σεβασμό των λοιπών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, μουσικών και μη και κυρίως των πελατών τους, μουσικών και μη. Ο σεβασμός και η αναγνώριση του ρόλου τους δεν επιβάλλονται ως αξίωμα, αλλά προκύπτουν μέσα από την τεκμηριωμένη αποτελεσματικότητα, ποιοτική και ποσοτική, σε σχέση κυρίως με την ικανοποίηση των πληροφοριακών αναγκών της κοινότητας στην οποία απευθύνονται.

Η αποτελεσματικότητα ενός Πληροφοριακού Τμήματος μιας μουσικής βιβλιοθήκης είναι μέγεθος μετρήσιμο και ποιοτικά και ποσοτικά. Κι ενώ γενικά τα ποσοτικά στοιχεία είναι εύκολο να συγκεντρωθούν (στατιστικά δανεισμού, χρηστών, χρήσης συλλογών, κ.τ.λ.), συχνά είναι δύσκολο έως αδύνατο να εξαχθούν αντίστοιχα σωστά συμπεράσματα ή είναι δύσκολο τα εξαγόμενα συμπεράσματα να αξιοποιηθούν προς τη σωστή κατεύθυνση.

Ένας από τους μεγαλύτερους μύθους είναι ότι οι ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες λειτουργούν καλά. Αν αναλογιστεί κανείς τις περικοπές σε πόρους (χρηματοδότηση)[1] και ανθρώπινο δυναμικό, τις συγκρούσεις σε διοικητικό και όχι μόνο επίπεδο, την υποστελέχωση ή στελέχωση με ανειδίκευτο προσωπικό, την έλλειψη πολιτικών διαχείρισης/οργάνωσης των μουσικών συλλογών, την έλλειψη τυποποίησης στις παρεχόμενες υπηρεσίες (πέρα από αυτές που παρέχονται με έναν πολύ συγκεκριμένο τρόπο από τα συστήματα αυτοματισμού των μουσικών βιβλιοθηκών), την έλλειψη τυποποίησης στα διάφορα θέματα αναφορικά με τις τεχνικές εργασίες και την οργάνωση/διαχείριση/έλεγχο των βιβλιογραφικών δεδομένων της μουσικής και της φυσικής επεξεργασίας του υλικού, κ.ο.κ., δεν είναι δύσκολο να καταλήξει κάποιος στο συμπέρασμα, ότι η όποια ικανοποιητική/επιτυχημένη λειτουργία μιας ελληνικής ακαδημαϊκής μουσικής βιβλιοθήκης αποτελεί τυχαία και προσωρινή συνθήκη, η οποία μπορεί μεν να είναι ευτυχής συγκυρία, τόσο για την ίδια τη συλλογή, όσο και για τη μουσική κοινότητα, στην πραγματικότητα όμως είναι αποτέλεσμα του τρόπου που ο υπεύθυνος κάθε φορά μουσικός ή μη, βιβλιοθηκονόμος αντιλαμβάνεται τον ρόλο και τις υποχρεώσεις του, τόσο απέναντι στην κοινότητα και στη συλλογή του, όσο και απέναντι στην εξέλιξη του επαγγέλματος του μέσα από την προσωπική του συνεισφορά.

Γενικά, οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί - και οι ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες δεν αποτελούν εξαίρεση - παγιδεύονται εύκολα στο «παιχνίδι» της ηρεμίας, της αδράνειας, της κρίσης, τα οποία οφείλονται στην έλλειψη ανάπτυξης και εφαρμογής μιας επιτυχημένης στρατηγικής σε μακροχρόνια βάση (Wilcox, 2006).[2]

Η μετάβαση του μουσικού βιβλιοθηκονόμου σε ρόλο συμβούλου ή εκπαιδευτή, προϋποθέτει πελάτες. Είναι βασικό λοιπόν ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος, σύμβουλος ή εκπαιδευτής να έχει συνειδητοποιήσει, ότι προκειμένου η επιχείρηση του να πετύχει χρειάζεται πελάτες κι ότι η επιχείρηση του, ο ίδιος και οι ρόλοι του δεν έχουν κανέναν λόγο ύπαρξης χωρίς πελατολόγιο. Αυτό με τη σειρά του προϋποθέτει, ότι ο μουσικός βιβλιοθηκονόμος γνωρίζει την αγορά, κατανοεί τη διαφορά μεταξύ δημοσίων σχέσεων και δημοσιότητας και έχει αναγνωρίσει, ότι η βιωσιμότητα της επιχείρησης του είναι άρρηκτα συνδεδεμένη όχι μόνο με τη διατήρηση του υπάρχοντος πελατολογίου, αλλά και τη διεύρυνση του εκτός των στενών ορίων της ακαδημαϊκής μουσικής κοινότητας. Αυτό είναι εφικτό και μέσω της θετικής προβολής/διαφήμισης, που οι ίδιοι οι πελάτες γενναιόδωρα κάνουν, όταν αισθάνονται ικανοποιημένοι από τις παρεχόμενες υπηρεσίες εκ μέρους της οποιαδήποτε επιχείρησης.

Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας πιο ανθρώπινης κοινωνίας. Είναι στο χέρι τους να κατανοήσουν καλύτερα τους ρόλους τους και πώς μπορούν να συμβάλλουν στο να κατανοήσει και το πελατολόγιο τους, και όχι μόνο, το βαθύτερο νόημα και τη σημασία αυτών των ρόλων, καθώς και τα οφέλη αυτών για το σύνολο.

Όταν οι μουσικές βιβλιοθήκες γίνουν ζωτικό κι ενεργητικό μέρος της πληροφορίας, όταν οι υπηρεσίες των μουσικών βιβλιοθηκών εφαρμόζουν και αξιοποιούν όσο γίνεται καλύτερα την υπάρχουσα τεχνολογία και τη συλλογική σοφία και εξειδίκευση των έμπειρων βιβλιοθηκονόμων ανά τον κόσμο, όταν εκπαιδεύουν τους ανθρώπους πάνω στην πληροφορία και στην αξιολόγηση και χρήση αυτής, παράλληλα με την απόκτηση αυτάρκειας στην διαχείριση των πληροφοριακώς τους ζητημάτων, όταν κάνουν όλα αυτά κι ακόμη περισσότερα και γιατί μπορούν, αλλά και γιατί πρέπει, τότε μόνο θα μπορούν να πούν ότι έχουν εκπληρώσει τον στόχο τους.

---

[1]Για παράδειγμα, η Κεντρική Βιβλιοθήκη Ι.Π. και μαζί και το Παράρτημα αυτής στο ΤΜΣ δεν έχουν υποβάλλει παραγγελίες από το 2010 μέχρι και το 2014, λόγω περικοπών στους προϋπολογισμούς των πανεπιστημίων, το οποίο σημαίνει, ότι τόσο η συλλογή της Κεντρικής Βιβλιοθήκης, όσο και η μουσική συλλογή αντίστοιχα έχουν «μείνει πίσω» στην τρέχουσα βιβλιογραφική παραγωγή τέσσερα (4) σχεδόν χρόνια.

[2]Wilcox, P. J.2006. *Exposing the elephants: creating exceptional nonprofits*. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

SYLLABUS

Οι φοιτητές θα μελετήσουν τις διαθέσιμες πηγές και ερευνητικές μεθόδους, μέσω των οποίων θα κατανοήσουν και θα μάθουν: α. πώς χρησιμοποιούνται οι πηγές της βιβλιοθήκης και οι διαδικτυακές πηγές, β. πώς αξιολογούνται, ανακτώνται και αξιοποιούνται οι πληροφορίες. Για την καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου του μαθήματος οι φοιτητές έχουν πρόσβαση σε γραπτό κείμενο–σημειώσεις, έντυπα, εγχειρίδια, μέσω της εκπαιδευτικής πλατφόρμας e–class.

Στόχοι του Προγράμματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με έμφαση στη Μουσική».

Μετά την παρακολούθηση του μαθήματος οι φοιτητές πρέπει να έχουν αποκτήσει τις παρακάτω δεξιότητες:

1. Διαμόρφωση στρατηγικών αναζήτησης για την εύρεση πληροφοριών σχετικά με ένα συγκεκριμένο θέμα.
2. Εξοικείωση με τις διάφορες και διαφορετικές μορφές αναπαράστασης της μουσικής πληροφορίας, είτε πρόκειται για διαφορετική εκδοχή (version), είτε πρόκειται για διαφορετική μορφή/μέσο αποθήκευσης (format).
3. Εξοικείωση με τις έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές της βιβλιοθήκης,
   a. Εύρεση υλικού στον Online κατάλογο της βιβλιοθήκης και εξοικείωση με τις τοποθεσίες του υλικού, όπως αυτές δηλώνονται στον κατάλογο.
   b. Αναζήτηση στις σχετιζόμενες με τη μουσική online βάσεων δεδομένων της βιβλιοθήκης και εξοικείωση με τη χρήση αυτών.
   c. Εξοικείωση με την πρόσβαση σε πηγές άλλων ιδρυμάτων και επιστημονικών φορέων.
   d. Εξοικείωση με τον εντοπισμό επιστημονικών πηγών σχετιζομένων με τη μουσική και τις ανθρωπιστικές επιστήμες στον παγκόσμιο ιστό.
   e. Εξοικείωση με τη χρήση των μηχανών αναζήτησης για την εύρεση πληροφοριών σε σχέση με τη μουσική και τις ανθρωπιστικές επιστήμες στον παγκόσμιο ιστό.
4. Εξοικείωση με την διαδικασία της αξιολόγησης των πληροφοριακών πηγών με βάση την ακρίβεια, την αυθεντία, την αντικειμενικότητα, τον σκοπό, την επικαιρότητα και τη συνάφεια.
5. Κατανόηση και αναγνώριση του ρόλου των πρωτογενών πηγών στη μουσική έρευνα.
6. Κατανόηση εννοιών και όρων που σχετίζονται με την λογοκλοπή, καθώς και την πνευματική και διανοητική ιδιοκτησία στο πλαίσιο της διεξαγωγής της ερευνητικής διαδικασίας.
7. Εξοικείωση με την ανάγνωση και σύνταξη παραπομπών/βιβλιογραφικών αναφορών χρησιμοποιώντας τα πιο συνηθισμένα πρότυπα σύνταξης βιβλιογραφίας, π.χ. APA,[1] MLA, Chicago, Harvard, κ.τ.λ..[2]

[1]Βλ. American Psychological Association, 2014. *APA Style*. [online] Available at: <http://www.apastyle.org/> [Προσπελάστηκε 12 Ιουλίου 2014].

[2]Lakeland College, 2014. *Introduction to information literacy.* [online] Available at: <http://www.lakeland.cc.il.us/as/ls/webclass/syllabus.html> [Προσπελάστηκε 25 Ιουνίου 2014].

8. Εξοικείωση με την διαδικασία αξιολόγηση της πληροφορίας γενικά και της μουσικής πληροφορίας ειδικά, από όπου κι αν αυτή προέρχεται

Παράρτημα–Σημειώσεις:[1]

Σημειώσεις Μαθήματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι»

Ιόνιο Πανεπιστήμιο–Τμήμα Μουσικών Σπουδών 2013–2014

Η εκπαίδευση στη χρήση της βιβλιοθήκης και των πόρων αυτής στην εξέλιξη της έχει εμφανιστεί με πολλά διαφορετικά ονόματα:

1. Προσανατολισμός-Οδηγίες στη χρήση της Βιβλιοθήκης.
2. Βιβλιογραφική Εκπαίδευση–Bibliographic Education.
3. Εκπαίδευση χρηστών–User Education.
4. Εκπαιδευτική Διαδικασία–Educational Process.
5. Πληροφοριακή Παιδεία–Information Literacy.
6. Πληροφοριακός Γραμματισμός–Information Literacy.

Η μετατροπή του όρου σε Πληροφοριακή Παιδεία ή Πληροφοριακό Γραμματισμό οφείλεται σε μετατροπή των ικανοτήτων χρήσης της βιβλιοθήκης σε ικανότητες πληροφοριακής παιδείας ή πληροφοριακού γραμματισμού, λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης, του πολλαπλασιασμού των ηλεκτρονικών βάσεων, της αύξησης του όγκου της πληροφόρησης, αλλά και τη διαδεδομένη πλέον χρήση των Η/Υ και του Διαδικτύου.

- Στόχος του Πληροφοριακού Γραμματισμού δεν είναι η διδασκαλία της τεχνολογίας.
- Στόχος του Πληροφοριακού Γραμματισμού είναι η διδασκαλία μέσω της τεχνολογίας.
- Στόχος του προγράμματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»* είναι η εκπαίδευση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη σωστή χρήση και διαχείριση της πληροφορίας.

«ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ Ι»

Το μάθημα ***«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»*** προορίζεται για τους πρωτοετείς φοιτητές του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ι.Π. και δίνει έμφαση στην εξοικείωση του φοιτητή ενός Τμήματος Μουσικών Σπουδών με τις υπηρεσίες, τις πηγές και τη διαχείριση των πληροφοριών που αφορούν στον τομέα της Μουσικής. Επίσης επικεντρώνεται και έχει ως στόχο να καλύψει εξαντλητικά τις επιστημονικές μεθόδους οργάνωσης της γνώσης, όσον αφορά τόσο στην αναζήτηση, όσο και στην αξιολόγηση και σύνταξη βιβλιογραφίας στο πλαίσιο συγγραφής μιας επιστημονικής εργασίας.

[1]Για τη σύνταξη των βιβλιογραφικών παραπομπών χρησιμοποιήθηκε το πρότυπο Havard Reference System. Βλ. Anglia Ruskin University, 2014. [online] Available at: <http://libweb.anglia.ac.uk/referencing/harvard.htm> [Προσπελάστηκε 30 Ιουνίου 2014].

Εποχή της Πληροφορίας-Βασικά εισαγωγικά

Στοιχειώδης ποσότητα γνώσης, που μπορεί να αναπαρασταθεί δια συμβατικών μέσων, προκειμένου να διατηρηθεί, υποβληθεί σε επεξεργασία, ή μεταδοθεί. Περί την έννοια της πληροφορίας δραστηριοποιούνται πολλοί κλάδοι της επιστήμης, στο πλαίσιο των ειδικότερων ενδιαφερόντων των οποίων, ο ορισμός της εξειδικεύεται και προσαρμόζεται.

Η πληροφορία βρίσκεται παντού. Είναι γύρω μας. Υπάρχουν πολλοί μηχανισμοί για να επικοινωνήσουμε την πληροφορία και πολλοί λόγοι που μας κάνουν να το θέλουμε και να το επιδιώκουμε. Τι είναι όμως πληροφορία; Αυτή μοιάζει να είναι μια πολύ απλή ερώτηση, ωστόσο ο ορισμός του όρου δεν είναι εύκολος. Οι περισσότεροι φοιτητές έχουν μια πολύ γενική ιδέα, ως προς το τι είναι πληροφορία και πολύ λίγοι είναι εκείνοι που μπορούν να δώσουν ένα συγκεκριμένο ορισμό. Η αύξηση της γραπτής πληροφορίας συνιστά ιστορικό φαινόμενο. Το μέγεθος της πληροφόρησης είναι τόσο πολύπλοκο κι ευμετάβλητο, ώστε οποιοσδήποτε υπολογισμός είναι σχεδόν αδύνατος, αλλά συγχρόνως και άκυρος.

Η πληροφόρηση έχει μετατραπεί ως έναν βαθμό σε πρόβλημα. Το πλήθος των πληροφοριών που υπάρχει είναι εκπληκτικό. Η διάθεση αυτών των πληροφοριών στο κοινό έχει δημιουργήσει μια σειρά ζητημάτων. Θα έπρεπε όλοι να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες; Θα έπρεπε όλοι να μπορούν να χρησιμοποιούν αυτές τις πληροφορίες; Και αν ναι, με ποιο τρόπο; Τι γίνεται όταν μια κυβέρνηση χρειάζεται πληροφορίες για κάποιο άτομο; Τι γίνεται όταν κάποιο άτομο χρειάζεται πληροφορίες για κάποιον άλλον; Πώς μπορείς να ξέρεις την προέλευση της «εικονικής πληροφορίας»; Πώς γίνεται η επιλογή μεταξύ καλών και κακών πληροφοριών; Πώς βρίσκει χρόνο κανείς να αξιολογεί και να επιλέγει τις καλές πηγές μέσα στην πληθώρα των πληροφοριακών πηγών;

Οι μηχανισμοί μετάδοσης της πληροφορίας επεκτείνονται σε αριθμό και σε εμβέλεια. Οι μορφές εμφάνισης πλέον της πληροφορίας είναι πολλές και ποικίλες.

Η ταχύτητα επίσης με την οποία οι πληροφορίες κινούνται ολοένα αυξάνεται. Οι πληροφορίες σήμερα μπορούν να μεταδοθούν με ακρίβεια, συνέπεια και σε διαφορετικές μορφές ή φόρμες, σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων.

Οι επτά σταθερές του πληροφοριακού γραμματισμού

Ο ερευνητής οφείλει:

- Να είναι περίεργος για τον κόσμο, ερευνητής της αλήθειας.
- Να είναι «άνετος» με τη χρήση πολλών πληροφοριακών εργαλείων.
- Να είναι δημιουργικός ως προς την εφαρμογή πληροφοριακών δεξιοτήτων.
- Να είναι ικανός ως προς τη χρήση των πληροφοριακών εργαλείων.
- Να είναι σίγουρος ως προς την ικανότητα συλλογής των κατάλληλων πληροφοριών.
- Να διακρίνεται από κριτική σκέψη ως προς την αναζήτηση και την αξιολόγηση.
- Να συμβάλλει στην έρευνα με επικοινωνία της αποκτηθείσας γνώσης και προφορικά και γραπτά.

Ο πληροφοριακός γραμματισμός θέτει τις βάσεις για μεθοδική εκπαίδευση σε θέματα αναζήτησης πληροφοριών, αξιολόγησης και συγγραφής εργασιών. Επίσης θέτει τις βάσεις για μια συστηματική διά-βίου μάθηση και καθιστά τον χρήστη ικανό:

- Να προσδιορίζει την έκταση της απαιτούμενης πληροφόρησης.
- Να έχει πρόσβαση στην απαιτούμενη πληροφορία αποτελεσματικά και ικανοποιητικά.
- Να αξιολογεί την πληροφορία και τις πηγές της με κριτικό πνεύμα.
- Να χρησιμοποιεί την πληροφορία αποτελεσματικά για την επιτέλεση συγκεκριμένων σκοπών.

Στα βήματα περιλαμβάνεται ο προσδιορισμός των πληροφοριακών αναγκών. Πιο συγκεκριμένα: προσδιορισμός του πληροφοριακού ερωτήματος, είτε απλού, π.χ. που

βρίσκεται αυτό το βιβλίο, είτε σύνθετου, που μπορώ να βρω πληροφορίες για κάποιον συνθέτη, κ.τ.λ., ή με λέξεις–κλειδιά για να εντοπιστεί η προτεινόμενη από τον διδάσκοντα βιβλιογραφία, να γίνουν κατανοητά τα διαφορετικά είδη πηγών πληροφόρησης και να επακολουθήσει αναζήτηση στην καταλληλότερη πληροφοριακή πηγή που καλύπτει την συγκεκριμένη πληροφοριακή ανάγκη.

Αναγνώριση, ταυτοποίηση και προσδιορισμός της πληροφοριακής ανάγκης

Αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών

Εξοικείωση του φοιτητή με τις διαφορετικές μεθόδους και στρατηγικές αναζήτησης σε καταλόγους βιβλιοθηκών, σε βάσεις δεδομένων και στο Διαδίκτυο, καθώς και στην ανάκτηση των ζητούμενων πληροφοριών.

Βάσεις Δεδομένων

Οι Β.Δ. συνιστώνται από εγγραφές οι οποίες αντιστοιχούν σε τεκμήρια, τα οποία με τη σειρά τους αποτελούνται από πεδία, στα οποία περιγράφονται τα τεκμήρια σύμφωνα με διεθνείς και πρότυπους κανόνες Οι κατάλογοι των βιβλιοθηκών είναι βάσεις δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την ταύτιση των τεκμηρίων που ανήκουν στην κάθε βιβλιοθήκη. Οι συλλογικοί κατάλογοι απεικονίζουν τον αριθμό των τεκμηρίων/αντιτύπων πολλών βιβλιοθηκών.

Α. Ως ειδικές βάσεις δεδομένων ορίζονται οι βάσεις περιοδικών ή τα ευρετήρια περιοδικών εκδόσεων που είναι χρήσιμα για την ταύτιση άρθρων.

Β. Ως βάση δεδομένων ορίζεται μια ομάδα πληροφοριακών δεδομένων, τα οποία προορίζονται για καταχώριση, ενημέρωση και ανάκτηση.

Μέθοδοι/Τρόποι Αναζήτησης:

Σε μια αναζήτηση επικεφαλίδας ονόματος το επώνυμο/επίθετο προηγείται του μικρού ονόματος.

- Σε μια αναζήτηση τίτλου επιλέγουμε, είτε το ευρετήριο τίτλου, είτε το ευρετήριο οπουδήποτε παραλείποντας τα άρθρα.
- Σε μια αναζήτηση θεματικής επικεφαλίδας επιλέγουμε, είτε το ευρετήριο θέμα ή φράση ως θέμα, είτε το ευρετήριο οπουδήποτε παραλείποντας τα άρθρα και χρησιμοποιώντας λέξεις–κλειδιά.

Στην τελευταία αναζήτηση χρειάζεται πολύ προσοχή, δεδομένου ότι γίνεται χρήση ελεγχόμενου λεξιλογίου. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει ο χρήστης να είναι ακριβής και σίγουρος για την ορολογία που χρησιμοποιεί. Στην αντίθετη περίπτωση πρέπει να επιλέξει άλλη στρατηγική αναζήτησης (π.χ. αναζήτηση στο ευρετήριο οπουδήποτε), γιατί η αναζήτηση του θα έχει από περιορισμένη ως μηδενική ανάκτηση αποτελεσμάτων.

Έργο αναφοράς (Reference work): ορισμός

Πληροφοριακό ονομάζεται το έργο που έχει σχεδιαστεί, όχι για να διαβαστεί από την αρχή μέχρι το τέλος, αλλά για να το συμβουλευόμαστε, όταν θέλουμε να απαντήσουμε συγκεκριμένα ερωτήματα. Η δομή του πρέπει να αποτελείται 60% από αναγραφές.

Πληροφοριακές Πηγές

- Εφημερίδες (Newspapers).
- Περιοδικά (Magazines).
- Περιοδικές εκδόσεις (Serials/Journals).
- Βιβλιογραφίες.

- Εγκυκλοπαίδειες–Λεξικά (Encyclopedias/Dictionaries).
- Μονογραφίες – Βιβλία (Books).
- Οπτικοακουστικό υλικό (Ηχογραφήσεις) (Audio/Visual Materials/Recordings).
- Ιστοσελίδες–Διαδίκτυο (World Wide Web–Internet).

Περιοδικές εκδόσεις

Πρόκειται για έκδοση σε οποιοδήποτε μορφότυπο (format) που κυκλοφορεί σε διαδοχικά μέρη, φέρει αριθμητικούς ή χρονολογικούς προσδιορισμούς και πρόκειται να συνεχίζεται επ' αόριστον. Οι περιοδικές εκδόσεις περιλαμβάνουν περιοδικά γενικά, καθώς επίσης εφημερίδες, ετήσιες εκδόσεις (εκθέσεις, επετηρίδες, κ.τ.λ.), ανακοινώσεις, πρακτικά, πεπραγμένα επιστημονικών εταιρειών και αριθμημένες μονογραφίες σε σειρά.

Αναλυτικά:

- ***Εφημερίδες (Newspapers)***

Οι εφημερίδες εκδίδονται με σταθερή συχνότητα και περιλαμβάνουν ειδήσεις και ενημέρωση σε τρέχοντα γεγονότα και θέματα γενικού ή ειδικού ενδιαφέροντος. Το αναγνωστικό τους κοινό προσδιορίζεται συνήθως από μια συγκεκριμένη τοποθεσία (πόλη ή περιοχή). Τα άρθρα που δημοσιεύονται προορίζονται για τον μέσο αναγνώστη. Οι συγγραφείς τους είναι επαγγελματίες δημοσιογράφοι.

Χρήση

Για τους μουσικούς οι εφημερίδες παρέχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν σε μουσικά γεγονότα, εκδηλώσεις, σε τοπικό επίπεδο, καθώς επίσης και σε κριτικές μουσικών παραστάσεων.

- ***Περιοδικά (Magazines - Zeitschriften)***

Γενικά απευθύνονται στον μέσο αναγνώστη, περιλαμβάνουν μεγάλη ποικιλία θεμάτων για μια ομάδα αναγνωστών ή για μια ειδική περιοχή ενδιαφέροντος. Τα άρθρα γράφονται από αρθρογράφους ή δημοσιογράφους, οι οποίοι δεν είναι απαραίτητο να είναι ειδικοί σε κάποιο θέμα για να γράψουν πάνω σε αυτό. Τα άρθρα δεν περιλαμβάνουν συνήθως βιβλιογραφία. Τα περιοδικά τέτοιου τύπου περιλαμβάνουν πολλές διαφημίσεις. Τα μουσικά περιοδικά μπορεί να περιλαμβάνουν job listings (αγγελίες) ή καταλόγους με χρήσιμες αναφορές (κατασκευαστές οργάνων, ευκαιρίες-δυνατότητες σε σχέση με την εκπαίδευση και festivals).

- ***Περιοδικές εκδόσεις (Serials/Journals/Zeitschriften)***

Τα περιοδικά τέτοιου τύπου προσπαθούν να επικοινωνήσουν τις τελευταίες έρευνες, που αφορούν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, μεταξύ των μελών μιας επιστημονικής κοινότητας. Συνήθως χρηματοδοτούνται από επιστημονικές κοινότητες ή εκπαιδευτικά ιδρύματα, και προσφέρουν μια αναλυτική και σε βάθος συζήτηση πάνω σε ένα θέμα παραθέτοντας εκτεταμένη βιβλιογραφία. Τα άρθρα συνήθως αξιολογούνται από μια επιστημονική επιτροπή προτού δημοσιευθούν (peer review). Η βιβλιογραφία ενός άρθρου μπορεί να οδηγήσει τον ερευνητή σε επιπλέον πηγές.

- ***Βιβλία (Books)–Μονογραφίες (Monographs)***

Τεκμήρια χωρίς περιοδικότητα (η δημοσίευση ολοκληρώνεται σε ένα μέρος, είτε σε ορισμένο αριθμό μερών).

Οι μονογραφίες περιλαμβάνουν αναλυτική περιγραφή ενός θέματος. Αναγνωρισμένες αυθεντίες σε έναν επιστημονικό τομέα είναι συνήθως οι συγγραφείς των επιστημονικών βιβλίων. Οι φοιτητές, μουσικής συνήθως, χρησιμοποιούν βιογραφίες, όταν ερευνούν για

ένα συγκεκριμένο συνθέτη. Οι βιογραφίες παρέχουν πληροφορίες–κλειδιά σχετικά με τη ζωή και το έργο του συνθέτη.

- ***Εγκυκλοπαίδειες/Λεξικά (Encyclopedias/Dictionaries)***

  Οι εγκυκλοπαίδειες παρέχουν μια μεγάλη ποικιλία αναλυτικών άρθρων που συνήθως σχετίζονται με μια μεγάλη θεματική περιοχή, όπως είναι η μουσική. Οι εγκυκλοπαίδειες παρέχουν πρόσβαση σε βιογραφικές, ιστορικές και τοπικές πληροφορίες. Οι μουσικές εγκυκλοπαίδειες συνήθως περιλαμβάνουν πλήρεις αναφορές για τη ζωή και το έργο ενός συνθέτη, καθώς και λεπτομερή κατάλογο των έργων του. Τα άρθρα που περιλαμβάνονται σε μια εγκυκλοπαίδεια είναι κυρίως γραμμένα από επιστήμονες που ασχολούνται με το συγκεκριμένο θέμα και καταλήγουν πάντα με την παράθεση βιβλιογραφίας.

- ***Λεξικά (Dictionaries)***

  Τα περισσότερα λεξικά παρέχουν ερμηνεία και εξήγηση όρων. Κάποια λεξικά είναι θεματικά, όπως εκείνα που ειδικεύονται στη Μουσική (π.χ. New Harvard Dictionary of Music).

- ***Βιογραφικά Λεξικά***

  Ένα βιογραφικό λεξικό παρέχει βιογραφικές πληροφορίες για μια ομάδα ατόμων.

Μουσική Βιβλιογραφία

Οι πληροφοριακές πηγές που συμβουλευόμαστε ξεκινώντας την έρευνα μας είναι οι εγκυκλοπαίδειες και τα λεξικά, γενικά ή θεματικά, προκειμένου να αποκτήσουμε μια συνολική εικόνα του θέματος μας, να προσδιορίσουμε την κατάλληλη ορολογία και να δημιουργήσουμε τις λέξεις-κλειδιά, τους όρους δηλαδή με τους οποίους θα ξεκινήσουμε την αναζήτηση.

Στη συνέχεια αναζητούμε σχετικές με το θέμα μας μονογραφίες για μια πιο διεξοδική προσέγγιση του θέματος και για την άντληση εκτενέστερης βιβλιογραφίας. Οι δημοσιευμένες βιβλιογραφίες, που αφορούν σε μεμονωμένους συνθέτες, μπορούν να αποβούν εξίσου χρήσιμες στο συγκεκριμένο στάδιο της έρευνας.

Η έρευνα σε επίπεδο αρθρογραφίας είναι η πιο αποδοτική και συγχρόνως η πιο δύσκολη για τους φοιτητές, καθώς πολλοί από αυτούς δεν έχουν προηγούμενη εμπειρία στη χρήση ευρετηρίων περιοδικών εκδόσεων κι επιτομών ή δεν είναι εξοικειωμένοι με την αναζήτηση σε τέτοιου είδους πηγές.

Πνευματική Ιδιοκτησία – Δικαιώματα - Περιορισμοί

Λογοκλοπή (Plagiarism)

Η λογοκλοπή ορίζεται ως:

1. *«Η ιδιοποίηση ξένης πνευματικής δημιουργίας με ανήθικο, παράνομο τρόπο. Η χρήση ιδεών ή φράσεων άλλων και η παρουσίαση αυτών ως δικές μας, σκόπιμα ή κατά λάθος».*[1]
2. *«Η χρήση ή η στενή παράφραση της γλώσσας και των ιδεών άλλων συγγραφέων και η παρουσίαση τους ως πρωτότυπης δουλειάς».*[2]

[1]Βλ. <http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/> [Προσπελάστηκε 30 Ιουνίου 2014].
[2]Βλ. <http://www.syros.aegean.gr/users/kgp/plagiarism.html> [Προσπελάστηκε 30 Ιουνίου 2014].

3. *«Η παρουσίαση δουλειάς άλλων ως δικής μας, η αντιγραφή λέξεων ή ιδεών από άλλους χωρίς παραπομπή, η μη χρήση εισαγωγικών σε φράσεις που έχουν γράψει άλλοι, η χρήση παραπομπών που δεν ισχύουν, οι παραλλαγές φράσεων άλλων συγγραφέων χωρίς παραπομπή, η εκτεταμένη αντιγραφή και παραλλαγή προτάσεων ή και παραγράφων με ή χωρίς παραπομπή».*[1]
4. *«Περιλαμβάνει την κλοπή και παρουσίαση ιδεών, ή λέξεων/φράσεων άλλων ως δικές μας και τη χρήση ιδεών ή λέξεων χωρίς παραπομπή».*[2]

Η συγγραφή μιας εργασίας, είτε πρόκειται για διπλωματική εργασία, είτε πρόκειται για διατριβή, απαιτείται να ακολουθεί την ακαδημαϊκή δεοντολογία, ως προς την αναγνώριση της συμβολής των άλλων ερευνητών και την απόδοση παραπομπών στις οποίες έχει βασιστεί. Η τήρηση των κανόνων ακαδημαϊκής δεοντολογίας προϋποθέτει την ικανότητα κριτικής αντιμετώπισης κατά τη μελέτη των πηγών.

<u>Κανόνες αποφυγής λογοκλοπής</u>

Μερικοί βασικοί κανόνες αποφυγής της λογοκλοπής μπορούν να συνοψιστούν στα κάτωθι:

- ***i.*** Ενσωμάτωση κειμένου σε εισαγωγικά, όταν πρόκειται για αντιγραφή αυτούσιου κειμένου. Χρήση αυτούσιου κειμένου μόνο σε περιπτώσεις ορισμών ή πολύ σημαντικών επιχειρημάτων.
- ***ii.*** Ερμηνεία των κειμένων/πηγών που έχουν ανακτηθεί με παράλληλη χρήση παραπομπής.
- ***iii.*** Πρέπει να είναι σαφές ποιος είπε τι, με παράλληλη χρήση παραπομπής.
- ***iv.*** Πρέπει να είναι σαφές σε ποιον ανήκει η ιδέα ή/και θεωρία με παράλληλη χρήση παραπομπής.
- ***v.*** Αποφυγή μεταφράσεων. Υπάρχει κίνδυνος η εργασία να είναι μετάφραση του πρωτότυπου κειμένου κι όχι πρωτότυπη εργασία.
- ***vi.*** Κριτική στάση, αξιολόγηση, σωστή διαχείριση πηγών.

<u>Λόγοι που οδηγούν στη λογοκλοπή</u>

Κάποιοι από τους λόγους που οδηγούν στη λογοκλοπή μπορούν να συνοψιστούν στους παρακάτω:

1. <u>*Αναζήτηση, η οποία δε συνοδεύεται από έρευνα*</u>.[3] Απαραίτητη προϋπόθεση συνιστά η κριτική αξιολόγηση των πηγών που έχουν ανακτηθεί, προτού καθοριστεί τι και πώς θα χρησιμοποιηθεί.
2. <u>*Οι λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται από τους άλλους είναι καλύτερες.*</u>[4] Αυτό ισχύει μόνο στην περίπτωση χρήσης ορολογίας. Το σημαντικό είναι να αναπτύσσει ο καθένας τη δική του άποψη πάνω στο ζήτημα που έχει κληθεί να διαχειριστεί και να μπορεί να την τεκμηριώσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η απόκτηση δεξιότητας στην έρευνα και την συγγραφή είναι αποκλειστικά και μόνο θέμα εμπειρίας. Η εμπειρία δεν είναι δυνατή χωρίς τη διαρκή εξάσκηση και δοκιμή.
3. <u>*«Άγχος για το βαθμό».*</u>[5] Ο βαθμός καλός ή κακός πρέπει να είναι το αποτέλεσμα μιας συνειδητής προσπάθειας, η οποία έχει καταβληθεί από τον φοιτητή προκειμένου να εξελιχθεί στο αντικείμενο, το οποίο έχει επιλέξει να μελετήσει σε βάθος. Ο βαθμός δεν είναι αυτοσκοπός και αν δεν αντιστοιχεί

[1] Ibid. 2, σελ. 290
[2] Ibid.
[3] Ibid.
[4] Ibid.
[5] Ibid.

στο πραγματικό επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων του φοιτητή, συντελεί στη διαστρέβλωση της εικόνας που έχει ο τελευταίος, όσον αφορά και στις ικανότητες, αλλά και στο γνωστικό του επίπεδο. Αυτό σημαίνει, ότι την επόμενη φορά που θα κληθεί να διαχειριστεί κάποιο ανάλογο ή δυσκολότερο ζήτημα στο πλαίσιο των ακαδημαϊκών σπουδών κι όχι μόνο, δε θα έχει την εμπειρία, ούτε την ικανότητα που απαιτείται για τη σωστή κι αποτελεσματική διαχείριση του ζητήματος, με τις όποιες συνέπειες συνεπάγεται κάτι τέτοιο.

4. *«Δε μπόρεσα να βρω την πηγή».*[1] Είναι υποχρέωση του κάθε ερευνητή να επιμένει, να βρίσκει και να αναφέρεις τις πηγές που έχει χρησιμοποιήσει, δημιουργώντας τις αντίστοιχες παραπομπές. Στην αντίθετη περίπτωση δεν πρέπει να κάνει χρήση της πηγής.

Αξιολόγηση Πληροφοριακών Πηγών

Προσοχή: Επικρατεί η άποψη ότι *«εφόσον βρίσκεται στο Διαδίκτυο πρέπει να είναι αλήθεια»* ή *«όλα υπάρχουν στο διαδίκτυο»*. Ωστόσο κάθε χρήστης του διαδικτύου πρέπει να είναι ικανός να «φιλτράρει» τις πληροφοριακές πηγές προσεχτικά, προκειμένου να αξιολογήσει την αξιοπιστία και την καταλληλότητα τους για μια συγκεκριμένη εργασία ή έρευνα.

Τα παρακάτω κριτήρια είναι χρήσιμα για την αξιολόγηση άρθρων, βιβλίων και ιστοσελίδων**:**

- **Κάλυψη (Coverage).**
- **Επικαιρότητα (Currency).**
- **Συγγραφέας - Αυθεντία – Κύρος - Πιστοποίηση (Authority).**
- **Ακρίβεια (Accuracy).**
- **Αντικειμενικότητα (Objectivity).**

Κριτήρια αξιολόγησης ιστοσελίδων –δικτυακών τόπων

- ***Συγγραφέας/δημιουργός/εκδότης ηλεκτρονικής τοποθεσίας/σελίδας***: Είναι αναγνωρισμένος ο συγγραφέας; Παραθέτει έγκυρες πηγές; Υπάρχει βιβλιογραφία σχετική με τον συγγραφέα; Υπάρχουν πρόσθετες πληροφοριακές πηγές στις οποίες παραπέμπεται ο χρήστης και οι οποίες αφορούν στον συγγραφέα;
- ***Είναι εμφανές ποιος οργανισμός χρηματοδοτεί την ηλεκτρονική τοποθεσία/σελίδα***; Υπάρχουν σύνδεσμοι σύνδεσης με την ιστοσελίδα του οργανισμού-χορηγού; Μήπως πρόκειται για διαφημιστική σελίδα η οποία παρουσιάζεται ως πληροφορία;
- ***Παρέχεται από τον συγγραφέα η απαραίτητη βιβλιογραφία;*** Υπάρχουν βιβλιογραφικές αναφορές στη δημοσίευση του;
- ***Αναγράφεται στην τοποθεσία η ημερομηνία της τελευταίας ενημέρωσης;***
- ***«Φορτώνει» γρήγορα η σελίδα;*** Είναι διαθέσιμη σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια της ίδιας μέρας;
- ***Πώς παρουσιάζεται η πληροφορία;*** Με τη μορφή κειμένου ή άλλο;
- ***Τα γραφικά, εφόσον χρησιμοποιούνται, πληρούν κάποιο σκοπό;*** Είναι αυτός ο σκοπός εμφανής; Μήπως χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο προσπάθειας προβολής μιας "cool" σύγχρονης εικόνας της τοποθεσίας (site);
- ***Μήπως η τοποθεσία περιέχει απόψεις και συναισθήματα περισσότερο και λιγότερο τεκμηριωμένα γεγονότα;*** Μήπως υπάρχουν πληροφορίες που έρχονται σε σύγκρουση με την μέχρι τώρα υπαρκτή γνώση πάνω σε ένα θέμα;
- ***Είναι εύκολη η πλοήγηση στην τοποθεσία;*** Οι σύνδεσμοι πρέπει να ταυτίζονται γρήγορα και να ομαδοποιούνται με λογική σειρά. Ο οργανισμός πρέπει επίσης να είναι άμεσα εμφανής.

[1] Ibid. 2, σελ. 290

- ***Καλύπτει πραγματικά τις ανάγκες του χρήστη η συγκεκριμένη τοποθεσία;*** Αν όχι, πρέπει να γίνει μετάβαση σε κάποια περισσότερο χρήσιμη, κατάλληλη και συναφή για το συγκεκριμένο πληροφοριακό ερώτημα, τοποθεσία.
- ***Έλεγχος ποιότητας παρεχόμενων πληροφοριών:*** Πόσο υλικό παρέχει η τοποθεσία; Προσφέρει το εύρος των πληροφοριών που χρειάζεται ο χρήστης;
- ***Γενικές Παρατηρήσεις:*** Πόσο ικανοποιημένος είναι γενικά ο χρήστης από την επίσκεψη του σε κάθε τοποθεσία; Μπορεί να συμβάλλει στην διεύρυνση των γνώσεων του σε σχέση με το θέμα, για το οποίο επισκέφτηκε την τοποθεσία; Είναι σε θέση να καλύψει κάποια ή όλα τα ερωτήματα του χρήστη σχετικά με το θέμα που τον ενδιαφέρει; Αν ναι μπορεί ο χρήστης, κάνοντας έναν απολογισμό, να προσδιορίσει ποια από τα ερωτήματα του απαντήθηκαν και ποια όχι, μέσω της συγκεκριμένης τοποθεσίας;
    -

Διαδίκτυο –Παγκόσμιος Ιστός (Internet –World Wide Web)

Ο Παγκόσμιος Ιστός είναι ένα τεράστιο δίκτυο από ιστοσελίδες. Περιλαμβάνει πηγές που δημιουργούνται από διαφορετικές ομάδες ανθρώπων για εντελώς διαφορετικούς σκοπούς. Υπάρχουν διάφοροι τύποι ιστοσελίδων. Κάποιες φορές η κατάληξη του επιθέματος (URL) μπορεί να είναι καθοριστική, προκειμένου να αποφασίσει ο φοιτητής ποια σελίδα θα χρησιμοποιήσει. Για παράδειγμα:

Educational.edu: ιστοσελίδα εκπαιδευτικού ιδρύματος. Μπορεί να περιλαμβάνει προσωπικές ιστοσελίδες ατόμων που σχετίζονται με αυτή.

Organizational.org: Ιστοσελίδα ενός οργανισμού. Αντιπροσωπεύει τις ενέργειες των μελών του. Μπορεί να είναι αφιερωμένη σε έναν ειδικό σκοπό.

Government.gov: Ιστοσελίδα ενός κυβερνητικού οργανισμού, υπηρεσίας ή τμήματος. Παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον σκοπό και τις υπηρεσίες τους.

Commercial.com: Ιστοσελίδα μιας επιχείρησης ή εμπορικής οντότητας. Έχει ως στόχο την πώληση προϊόντων ή υπηρεσιών. Περιλαμβάνει επίσης ιστοσελίδες με ψυχαγωγικό περιεχόμενο ή νέες υπηρεσίες.

Personal.net: Ιστοσελίδες που δημιουργούνται και συντηρούνται από ιδιώτες ή άλλες ομάδες που νοικιάζουν χώρο στο διαδίκτυο μέσω εμπορικών υπηρεσιών.

Ποια είναι τα είδη βιβλιοθηκών;

- Ανάλογα με το είδος αρχής (π.χ. οργανισμός, δήμος, εταιρεία) στην οποία υπάγονται και από την οποία συντηρούνται οι βιβλιοθήκες διακρίνονται σε:
    - Σχολικές βιβλιοθήκες.
    - Ιδιωτικές βιβλιοθήκες.
    - Βιβλιοθήκες εταιρειών.
    - Κυβερνητικές βιβλιοθήκες.
    - Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.
- Ανάλογα με το είδος τεκμηρίων ή υλικού που διαθέτουν, διακρίνονται σε:
    - Ψηφιακές βιβλιοθήκες.
    - Βιβλιοθήκες φωτογραφιών.
    - Βιβλιοθήκες διαφανειών.
- Ανάλογα με το θέμα με το οποίο ασχολούνται, διακρίνονται σε:
    - Βιβλιοθήκες αρχιτεκτονικής.
    - Βιβλιοθήκες καλών τεχνών.
    - Νομικές βιβλιοθήκες.
    - Ιατρικές βιβλιοθήκες.
    - Στρατιωτικές βιβλιοθήκες.

- Θεολογικές βιβλιοθήκες.
- Ανάλογα με τους χρήστες που εξυπηρετούν, διακρίνονται σε:
  - **Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.** Βρίσκονται σε κολέγια και πανεπιστήμια και απευθύνονται στην ακαδημαϊκή κοινότητα του φορέα στο οποίο υπάγονται. Παράλληλα απευθύνονται και εξωτερικούς πληθυσμούς/κοινότητες, π.χ. άλλων ακαδημαϊκών οργανισμών.
  - **Σχολικές βιβλιοθήκες.** Τα περισσότερα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν βιβλιοθήκες που απευθύνονται στους μαθητές.
  - **Δημόσιες βιβλιοθήκες.** Παρέχουν ποικίλες υπηρεσίες στο ευρύ κοινό. Λειτουργούν κυρίως ως δανειστικές
  - **Ειδικές βιβλιοθήκες.** Οι υπόλοιπες βιβλιοθήκες εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία. Πολλές ιδιωτικές εταιρείες και δημόσιοι οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων νοσοκομείων και μουσείων, ερευνητικά εργαστήρια, δικηγορικά γραφεία, και πολλές κυβερνητικές υπηρεσίες, έχουν τη δική τους βιβλιοθήκη για τις ανάγκες του προσωπικού που απασχολούν. Κάποιες ειδικές βιβλιοθήκες είναι ανοικτές και στο ευρύτερο κοινό.

Επίσης, οι κυβερνήσεις των περισσοτέρων μεγάλων χωρών στηρίζουν τον θεσμό της εθνικής βιβλιοθήκης, όπως π.χ. η Βιβλιοθήκη του Κονγκρέσου στις ΗΠΑ, η Βρετανική Βιβλιοθήκη, η Εθνική βιβλιοθήκη της Γαλλίας και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος.

Ειδικά, αναφορικά με την Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη, αυτή εξυπηρετεί τις ανάγκες ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης (πανεπιστήμιο, ανώτατο/ανώτερο τεχνολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα ή κολλέγιο). Η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη εδρεύει συνήθως στους ίδιους χώρους του ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος που εξυπηρετεί και ο βασικός στόχος της είναι η παροχή επιστημονικού υλικού (έντυπου ή/και ηλεκτρονικού) για την άριστη εξυπηρέτηση των πληροφοριακών αναγκών των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας (διοικητικού προσωπικού, διδακτικού προσωπικού, φοιτητές/σπουδαστές). Η συλλογή του υλικού μιας ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης αναπτύσσεται, διαμορφώνεται και αξιολογείται με βάση το πρόγραμμα σπουδών του ιδρύματος στο οποίο ανήκει.

Βιβλιογραφίες (Bibliographies)[1]

Οι βιβλιογραφίες διακρίνονται σε σχέση με το περιεχόμενο τους σε:

- **Γενική βιβλιογραφία**: υποδιαιρείται σε διεθνείς και εθνικές.
  Α. Διεθνής βιβλιογραφία: περιέχει δημοσιεύματα από όλο τον κόσμο, σε όλες τις γλώσσες, σε όλα τα θέματα.
  Β. Εθνική βιβλιογραφία: περιέχει το σύνολο των δημοσιευμένων εντύπων μιας χώρας, στη γλώσσα της χώρας αυτής και σε άλλες.
- **Ειδική βιβλιογραφία**: περιέχει εκδόσεις σε μια μεμονωμένη θεματική περιοχή. Μπορεί να είναι διεθνής ή εθνική σε μία γλώσσα, να καλύπτει μια ορισμένη γεωγραφική περιοχή, ή ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. Διακρίνεται σε:
  Α. **Θεμάτων** (Μαθηματικά, κ.τ.λ.).
  Β. **Προσώπων** (Συγγραφείς, ιστορικά πρόσωπα, κ.τ.λ.).
  Γ. **Τόπων** (Χώρες, πόλεις, κ.τ.λ.).

Σε σχέση με τη μορφή:

[1]Ντελόπουλος, Κυριάκος. *Σύστημα Βιβλιογραφίας: θεωρία και πρακτική*. 2η έκδ. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg, 1997.

- **Ενδεικτική βιβλιογραφία**: Το κύριο μέρος του λήμματος ακολουθείται από απλή περιγραφή του βιβλίου με τα βασικά βιβλιογραφικά του στοιχεία.
- **Αναλυτική βιβλιογραφία**: Το λήμμα συνοδεύεται από σύντομη σύνοψη του περιεχομένου του.
- **Περιγραφική βιβλιογραφία**: Μαζί με το λήμμα δίνεται λεπτομερής περιγραφή της φυσικής μορφής του βιβλίου (τυπογραφία, χαρτί, βιβλιοδεσία, εικονογράφηση, κ.τ.λ.).
- **Κριτική βιβλιογραφία**: Προσθήκη στο λήμμα προσωπικών κρίσεων του βιβλιογράφου για την έκδοση και το περιεχόμενο του βιβλίου.

Σε σχέση με την έκταση:

- **Εξαντλητική βιβλιογραφία**: Περιέχει όλα τα έντυπα που έχουν εκδοθεί σε ένα ορισμένο θέμα, μια γεωγραφική περιοχή, μια χρονική περίοδο, κ.τ.λ.
- **Κατ' επιλογήν βιβλιογραφία**: Ο βιβλιογράφος, με βάση τα λήμματα που έρχονται εις γνώση του, επιλέγει όσα εκείνος κρίνει σημαντικότερα και πιο κοντά στο θέμα του.

Σε σχέση με τον χρόνο:

- **Τρέχουσα βιβλιογραφία**: Καταγραφή και παρουσίαση δημοσιευμάτων αμέσως μετά την έκδοση τους. Πρέπει να εκδίδονται τακτικά και να είναι απολύτως ενημερωμένα.
- **Αναδρομική βιβλιογραφία**: Καλύπτει μια ορισμένη χρονική περίοδο του παρελθόντος.

Σε σχέση με την ταξινόμηση:

- **Αλφαβητική βιβλιογραφία**: Ταξινομημένη αλφαβητικά (κατά συγγραφέα, κατά τίτλο ή κατά την πρώτη λέξη του λήμματος).
- **Θεματική βιβλιογραφία:** Ταξινομημένη σύμφωνα με ένα παραδεκτό, συνήθως βιβλιοθηκονομικό – ταξινομικό σύστημα.
- **Χρονολογική βιβλιογραφία:** Ταξινομημένη κατά χρονολογική σειρά. Γίνεται σύμφωνα με:
    1. Τον χρόνο έκδοσης των εντύπων.
    2. Χρονικές περιόδους σε σχέση με το θέμα της βιβλιογραφίας και την καλυπτόμενη χρονική περίοδο των λημμάτων (μικτή ταξινόμηση: θεματική χρονική).

Σε σχέση με τον τρόπο εργασίας:

1. **Άμεση βιβλιογραφία**: Γίνεται απευθείας από το έντυπο, το οποίο ο βιβλιογράφος έχει στη διάθεση του.
2. **Έμμεση βιβλιογραφία** (δευτερογενής): Καταγραφή του εντύπου, το οποίο ο βιβλιογράφος δεν έχει τη δυνατότητα να παρατηρήσει ο ίδιος. Οι καταγραφές γίνονται συνήθως από μεταφορά λημμάτων από άλλες βιβλιογραφίες ή άλλες έμμεσες πηγές.

Αναζήτηση στον OPAC (ON-LINE PUBLIC ACCESS CATALOG – ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ)

Ο Κατάλογος της Βιβλιοθήκης είναι το πιο βασικό εργαλείο για την αναζήτηση και τον εντοπισμό υλικού σε μια βιβλιοθήκη. Προτού οι φοιτητές καταστούν ικανοί να προχωρήσουν με την έρευνα τους, καλούνται να μάθουν να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τον κατάλογο της βιβλιοθήκης και να μπορούν να καθορίσουν τις βασικές πηγές που είναι διαθέσιμες εντός της βιβλιοθήκης: π.χ. παρτιτούρες, ηχογραφήσεις, μονογραφίες, περιοδικές εκδόσεις, κ.τ.λ. Οι ίδιες αρχές διέπουν την αναζήτηση και στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων.

Σχετιζόμενοι όροι:

- **Κατάλογος (Catalog)**: Κατάσταση υλικού βιβλιοθήκης που περιλαμβάνεται σε μια συλλογή, σε μια βιβλιοθήκη ή σε μια ομάδα βιβλιοθηκών. Το υλικό είναι οργανωμένο με βάση κάποια συγκεκριμένη δομή.
- **Θεματικό ευρετήριο (Thematic index)**: Κατάσταση των έργων ενός συνθέτη, συνήθως σε χρονολογική διάταξη ή ανά κατηγορίες.

Βασικά βιβλιογραφικά στοιχεία

Σημεία πρόσβασης (Access points): *«Όνομα, όρος, κωδικός κ.τ.λ., υπό τον οποίο μια βιβλιογραφική αναγραφή μπορεί να αναζητηθεί και να ταυτιστεί».*

Σημαντικότεροι όροι αναζήτησης**:**

1. **Τίτλος (Title):** Λέξη, φράση, χαρακτήρας, ή σύνολο χαρακτήρων που συνήθως υπάρχουν σε ένα τεκμήριο και δίνουν το όνομα στο τεκμήριο ή στο έργο που περιέχεται.
2. **Συγγραφέας: Συγγραφέας φυσικό πρόσωπο (Personal author).** Το άτομο το οποίο είναι κύρια υπεύθυνο για τη δημιουργία του πνευματικού ή καλλιτεχνικού περιεχομένου ενός έργου.
3. **Θέμα:** Θεματική επικεφαλίδα. Θεματικός όρος αναζήτησης και ανάκτησης ενός ή πολλών τεκμηρίων με την ίδια θεματική επικεφαλίδα.
4. **Εκδότης:** Ο επιχειρηματίας ή η επιχείρηση που με δικές της δαπάνες αναλαμβάνει την έκδοση και διανομή ενός βιβλίου. Δηλώνεται μετά τον τόπο έκδοσης.

Λιγότερο σημαντικοί όροι, λέξεις–κλειδιά:

1. **Τίτλος σειράς (Series title):**
   - Ομάδα χωριστών τεκμηρίων που σχετίζονται το ένα με το άλλο λόγω του γεγονότος ότι το κάθε τεκμήριο φέρει, εκτός από τον δικό του κύριο τίτλο, συλλογικό τίτλο, ο οποίος αναφέρεται συνολικά στην ομάδα των τεκμηρίων. Κάθε τεκμήριο μπορεί να φέρει ή να μη φέρει αρίθμηση.
   - Κάθε δύο ή περισσότεροι τόμοι δοκιμίων, διαλέξεων, άρθρων ή άλλων έργων, που είναι παρόμοιοι σε χαρακτήρα και εκδίδονται σε συνέχεια.
   - Ακολουθία τόμων μέσα σε σειρά ή σε περιοδική έκδοση που έχει χωριστή αρίθμηση.
2. **Τόπος έκδοσης:** ο τόπος που εκδίδεται το τεκμήριο.
3. **ISBN (International Standard Book Number).** Διεθνής Πρότυπος Αριθμός Βιβλίου. Ταυτίζεται μοναδικά με ένα τεκμήριο κι έχει οριστεί με διεθνή συμφωνία.
4. **ISMN (International Standard Music Number).** Διεθνής Πρότυπος Αριθμός Μουσικής.
5. **ISSN (International Standard Series Number).** Διεθνής Πρότυπος Αριθμός Περιοδικής Έκδοσης.
6. **Ταξινομικός αριθμός.**
7. **Έτος έκδοσης:** Αποτελεί την τελευταία ένδειξη στη σελίδα τίτλου

Κατηγορίες Βάσεων Δεδομένων για τη Μουσική Έρευνα:

- Online κατάλογοι βιβλιοθηκών. Περιλαμβάνει τα τεκμήρια των συλλογών μιας Βιβλιοθήκης. Π.χ. OPAC Βιβλιοθήκης Ιονίου Πανεπιστημίου.
- Συλλογικοί κατάλογοι. Περιλαμβάνει τα τεκμήρια των συλλογών πολλών βιβλιοθηκών. Π.χ. Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

- Ευρετήρια Περιοδικών (Journal Indexes). Περιλαμβάνουν τίτλους άρθρων περιοδικών εκδόσεων, π.χ. RILM, Music Index Online, κ.τ.λ.
- Βιβλιογραφικές Βάσεις. Περιλαμβάνουν την τρέχουσα βιβλιογραφική παραγωγή σε αρθρογραφία, μονογραφίες, πρακτικά συνεδρίων, κ.τ.λ., π.χ. RILM, Scopus.
- Ευρετήρια βιβλιογραφίας ιστορικής έρευνας, π.χ. RIPM για μουσικές περιοδικές εκδόσεις του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα.
- Ηλεκτρονικές πληροφοριακές πηγές, π.χ. Oxford Reference Online, Who's who in Opera, κ.τ.λ.
- Μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο, π.χ. Google, Yahoo, κ.τ.λ.
- Δικτυακοί θεματικοί κατάλογοι, π.χ. Online Resources for Music Scholars, Worldwide Internet Music Resources, Θεματικές Πύλες Βιβλιοθήκης Ι. Π.

Ορισμός Portal (Πύλης) & Θεματικών Πυλών (Subject Gateways)

Portal (πύλη) καλείται ο δικτυακός τόπος που αποτελεί σημείο πρόσβασης στο Διαδίκτυο και προσφέρει μία μηχανή αναζήτησης και/ή συνδέσμους προς χρήσιμες ιστοσελίδες, νέα ή άλλες υπηρεσίες. Αυτές οι υπηρεσίες συνήθως προσφέρονται δωρεάν με την ελπίδα ότι οι χρήστες θα κάνουν δημοφιλή την ιστοσελίδα και θα την επισκέπτονται συχνά. Τα πιο δημοφιλή portals είναι το Yahoo! και το MSN.

Subject gateways (θεματικές πύλες) καλούνται τα portals που παρέχουν πληροφορίες πάνω σε έναν συγκεκριμένο τομέα ή θεματική ενότητα, λόγου χάρη, υγεία, τεχνολογία, κ.τ.λ. Οι πηγές που είναι προσπελάσιμες από τις θεματικές πύλες έχουν υποβληθεί σε αξιολόγηση από επαγγελματίες της πληροφόρησης.

Στρατηγικές Αναζήτησης στο διαδίκτυο

Χρήσιμα στάδια προτού ξεκινήσει η ερευνητική διαδικασία

Ποιες μοναδικές λέξεις, διακριτά ονόματα, συντομογραφίες ή ακρωνύμια σχετίζονται με το θέμα σας; Καταγραφή όλων όσων νομίζετε ότι γνωρίζετε για το θέμα σας.

- Ανάπτυξη πέντε (5) τουλάχιστον ερωτήσεων αναφορικά με το θέμα:
  - **Γιατί;**
  - **Πώς;**
  - **Ποιο;**
  - **Τι θα γινόταν αν;**
  - **Θα έπρεπε … να;**
  - **Γιατί;**

5) Ποιες κοινότητες, οργανισμοί, ομάδες, μπορεί να διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με το θέμα;

6) Ποιες άλλες λέξεις είναι πιθανόν να βρίσκονται σε έγγραφα διαθέσιμα μέσω Web, σχετικά με το θέμα; Καταγραφή 10 τουλάχιστον λέξεων κλειδιών που αφορούν στην έρευνα σας.
Προσοχή: θυμηθείτε ότι το ζήτημα σας μπορεί να μεταβάλλεται, καθώς μαθαίνετε περισσότερα γι' αυτό. Αυτό είναι απολύτως θεμιτό.

7) Σκεφτείτε συνώνυμους όρους, διάφορες μορφές συλλαβισμού ή ισοδύναμους όρους. Χρησιμοποιήστε **τον τελεστή OR.**

8) Τι είδους μη σχετιζόμενα με το θέμα σας αποτελέσματα μπορούν να ανακτηθούν;

9) Μέσω ποιων ευρύτερων όρων μπορείτε να καλύψετε το θέμα σας; Κατά τη μέθοδο της επισκόπησης σε θεματικές κατηγορίες ή κατά την αναζήτηση σε δικτυακές τοποθεσίες βιβλιογραφικών πηγών ή βάσεων δεδομένων δοκιμάστε ευρύτερες κατηγορίες. Μια

γενική συμβουλή: η γνώση είναι οργανωμένη ιεραρχικά από το γενικό προς το ειδικό, από ευρύτερους όρους προς ειδικότερους/στενότερους όρους.

1η Στρατηγική: Αναζήτηση με τη χρήση τελεστών

Boolean Operators: Λογικοί Τελεστές**.** Η μέθοδος αυτή επιτρέπει το συνδυασμό όρων (λέξεων–κλειδιών) με συγκεκριμένο τρόπο, ώστε κατά την έρευνα να ανακτηθούν όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα.

- Ο τελεστής **AND** συνδέει όρους από διαφορετικές έννοιες και περιορίζει την έρευνα. Όλοι οι όροι πρέπει να περιλαμβάνονται στην εγγραφή. Η χρήση του τελεστή **and** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση μόνο ιστοσελίδων που περιέχουν όλους τους όρους της αναζήτησης. Αυτό επιτρέπει να διενεργούνται ακριβείς αναζητήσεις, ενώ παράλληλα μειώνει σημαντικά τον αριθμό των αποτελεσμάτων που πρέπει να ερευνήσει ο χρήστης. Μερικές μηχανές δεν δέχονται τον τελεστή **and**, αλλά επιτρέπουν την χρήση του λογικού συμβόλου + που ισοδυναμεί με το **and.** Υπάρχουν μηχανές που δέχονται και τα δύο, ενώ άλλες «απαιτούν» την χρήση του τελεστή **and**. Συγκεκριμένες μηχανές τον δέχονται μόνο όταν είναι γραμμένος με κεφαλαία γράμματα., π.χ. σε μια αναζήτηση με τους όρους *music* AND *appreciation* τα αποτελέσματα που ανακτώνται πρέπει να περιλαμβάνουν και τους δύο εξ αυτών.
- Ο τελεστής **OR** κάνει ταυτόχρονη αναζήτηση σε αρκετούς συνώνυμους όρους. Διευρύνει την έρευνα, δεδομένου ότι μόνο ένας όρος πρέπει να υπάρχει σε κάθε εγγραφή. Η χρήση του τελεστή **or** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση ιστοσελίδων που περιέχουν οποιονδήποτε από τους όρους της αναζήτησης. Ο συγκεκριμένος τελεστής οδηγεί σε έναν μεγάλο αριθμό αποτελεσμάτων. Για τον λόγο αυτό η χρήση του τελεστή **or** συνίσταται μόνο στην αναζήτηση συνώνυμων όρων, στην περίπτωση δηλαδή που αυτό που ζητάει ο χρήστης μπορεί να εμφανίζεται στις ιστοσελίδες του World Wide Web με διάφορες ονομασίες. Πολλές μηχανές πραγματοποιούν μία τέτοια αναζήτηση, όταν ο χρήστης αφήνει κενά ανάμεσα στις λέξεις, ενώ άλλες απαιτούν τη χρήση του τελεστή **or.** Συγκεκριμένες μηχανές πάλι τον δέχονται, μόνο όταν είναι γραμμένος με κεφαλαία γράμματα. Απαιτείται προσοχή, γιατί υπάρχουν και μηχανές αναζήτησης που αντιλαμβάνονται το κενό ανάμεσα στις λέξεις ως τον τελεστή **and**., π.χ. σε μια αναζήτηση με τους όρους *aged* OR *elderly* τα αποτελέσματα που ανακτώνται περιλαμβάνουν και τους δύο εξ αυτών.
- Ο τελεστής **NOT** αποκλείει εγγραφές που έχουν ένα συγκεκριμένο όρο. Επομένως περιορίζει την έρευνα. Χρειάζεται προσοχή στη χρήση του συγκεκριμένου τελεστή, διότι μπορεί να αποκλειστούν εγγραφές που στην πραγματικότητα χρειάζονται. Η χρήση του τελεστή **not** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση ιστοσελίδων που περιέχουν έναν συγκεκριμένο όρο, αλλά δεν περιέχουν κάποιες άλλες λέξεις που επιλέγει ο χρήστης. Ο τελεστής **not** βοηθάει στον περιορισμό των αποτελεσμάτων, αποκλείοντας κάποιους όρους που διευρύνουν πολύ το πεδίο της αναζήτησης, μπορεί όμως να οδηγήσει στον αποκλεισμό ορισμένων χρήσιμων για τον χρήστη ιστοσελίδων. Μερικές μηχανές δεν δέχονται τον τελεστή **not**, αλλά επιτρέπουν τη χρήση του λογικού συμβόλου της αφαίρεσης (- πλην) που ισοδυναμεί με το **not**. Υπάρχουν μηχανές που δέχονται και τα δύο, ενώ άλλες απαιτούν την χρήση του τελεστή **not**. Συγκεκριμένες μηχανές πάλι τον δέχονται μόνο όταν είναι

γραμμένος με κεφαλαία γράμματα, π.χ. σε μια αναζήτηση με τους όρους *music* Not *composition* αποκλείονται αποτελέσματα που περιλαμβάνουν τον όρο composition (σύνθεση).

2η Στρατηγική: Αποκοπή

Truncation: Αποκοπή χαρακτήρων. Ανακτά λέξεις με διαφορετική αρχή, κατάληξη ή εσωτερικό συλλαβισμό. Το σύμβολο της αποκοπής μπορεί να διαφέρει από βάση σε βάση. Συνήθως συμβολίζεται **με αστερίσκο (*) ή ερωτηματικό (?)**. Σήμερα πολλές βάσεις δεδομένων δίνουν τη δυνατότητα της αποκοπής χαρακτήρων στην αρχή των λέξεων για προθέματα, αποκοπή χαρακτήρων μέσα σε λέξεις με διαφορετική ορθογραφία, και αποκοπή στις καταλήξεις λέξεων με διαφορετικά επιθέματα. Η μέθοδος της αποκοπής χαρακτήρων μπορεί να ανακτήσει εγγραφές πολύ περισσότερες από όσες πραγματικά χρειάζεται ο ερευνητής.

- Ανακτά ενικό και πληθυντικό αριθμό ενός όρου με μια μόνο αναζήτηση.
- Ανακτά πολλούς όρους της ίδιας προέλευσης.
- Ανακτά όρους με διαφορετικό πρόθεμα. Π.χ. educat* ανακτά education, educate, educator(s), educated, etc.

ΟΙ ΔΕΚΑ ΕΝΤΟΛΕΣ ΗΘΙΚΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

1. Δε χρησιμοποιούμε τους Η/Υ με σκοπό να βλάψουμε τους συνανθρώπους μας.
2. Δεν εμπλεκόμαστε στην εργασία συνανθρώπων μας σε Η/Υ.
3. Δεν εισβάλλουμε στα αρχεία Η/Υ άλλων.
4. Δεν χρησιμοποιούμε τους Η/Υ ως μέσο για κλοπή.
5. Δεν χρησιμοποιούμε τους Η/Υ για δυσφήμιση ή διαβολή των συνανθρώπων μας με τη χρήση ή διάδοση ψευδών ή μη εξακριβωμένων ή μη έγκυρων πληροφοριών.
6. Δεν αντιγράφουμε ή χρησιμοποιούμε λογισμικό, το οποίο δεν έχουμε πληρώσει (δηλαδή κλεμμένο ή broken).
7. Δεν χρησιμοποιούμε τις ηλεκτρονικές πηγές άλλων χωρίς άδεια ή συγκατάθεση.
8. Δεν οικειοποιούμαστε την πνευματική εργασία άλλων ή το διανοητικό αποτέλεσμα της εργασίας τους.
9. Οφείλουμε να σκεφτόμαστε τις κοινωνικές συνέπειες ενός προγράμματος που γράφουμε ή ενός συστήματος που σχεδιάζουμε.
10. Οφείλουμε να χρησιμοποιούμε τους Η/Υ με τέτοιο τρόπο, που να διασφαλίζεται ο σεβασμός στα δικαιώματα των συνανθρώπων μας.

Classification System (Ταξινομικό Σύστημα)

Η βιβλιοθήκη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου χρησιμοποιεί τη ***Δεκαδική Ταξινόμηση του Dewey, 23η έκδ***. (Dewey Decimal Classification System, DDC).

Cataloguing System (Σύστημα Καταλογογράφησης)

Για την οργάνωση των συλλογών της βιβλιοθήκης εφαρμόζονται διεθνή βιβλιοθηκονομικά πρότυπα (AACR2 Anglo-American Cataloguing Rules,[1] 2nd edition και

[1]AACR2: Πρόκειται για τους κανόνες, οι οποίοι χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία βιβλιογραφικών εγγραφών και την απόδοση και επιλογή των σημείων πρόσβασης σε αυτές. Οι Αγγλο-Αμερικάνικοι Κανόνες Καταλογογράφησης εκδίδονται και διατίθενται από την American Library Association (http://www.alastore.ala.org). Πιο συγκεκριμένα, διατίθεται η τελευταία αναθεωρημένη έκδοση του 2002 με

του UNIMARC)[12] που κατά πλειονότητα εφαρμόζονται στις βιβλιοθήκες τόσο του εξωτερικού, όσο και της Ελλάδας.

ενημερώσεις του 2003, 2004 και 2005. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχει επίσημη ελληνική μετάφραση, η οποία διατίθεται από το Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης. Η ελληνική έκδοση αποτελεί μετάφραση της Δεύτερης Αναθεωρημένης Έκδοσης του 1988 των AACR.

[1]Unimarc (Universal Marc Format): UNIMARC Bibliographic & Authorities. Πρότυπο κωδικοποίησης βιβλιογραφικών δεδομένων και δημιουργίας βιβλιογραφικών εγγραφών και εγγραφών καθιερωμένου τύπου με βάση το πρότυπο UNIMARC. Ενιαία διάταξη ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ βιβλιοθηκών.

[2]MARC 21(Machine Readable Cataloguing): Πρότυπο κωδικοποίησης βιβλιογραφικών δεδομένων σε υπολογιστικό σύστημα με σκοπό την υποστήριξη της καταλογογράφησης και του δανεισμού.

Παράρτημα Σημειώσεων Ι: Παρτιτούρες – Είδη

- ***Full score*:** Πλήρης παρτιτούρα. Σειρά φύλλων πενταγράμμου στα οποία είναι γραμμένα όλα τα διαφορετικά οργανικά και/ή φωνητικά μέρη ενός μουσικού έργου.
- ***Piano [violin, etc.] conductor part***: Διευθυντικό μέρος για πιάνο (βιολί, κ.τ.λ.). Παρτιτούρα εκτέλεσης για συγκεκριμένο όργανο. Για σύνολο στο οποίο έχουν προστεθεί ενδείξεις εισόδου για τα άλλα όργανα, ώστε να επιτρέπουν στον εκτελεστή του μέρους να μπορεί επίσης να διευθύνει και την εκτέλεση.
- ***Piano score*:** Παρτιτούρα για πιάνο. Αναγωγή παρτιτούρας για ορχήστρα σε εκδοχή για πιάνο σε δύο μέτρα.
- ***Condensed score***: Συνεπτυγμένη παρτιτούρα.
- ***Part (Music)****:* Μέρος (Μουσική). Σε μουσικό έργο η μουσική για μια από τις συμμετέχουσες φωνές ή τα συμμετέχοντα όργανα. Το χειρόγραφο ή έντυπο αντίγραφο αυτού του μέρους, το οποίο προορίζεται για χρήση από τον εκτελεστή και το οποίο χαρακτηρίζεται στην περιοχή της φυσικής περιγραφής ως μέρος.
- ***Miniature score****:* Παρτιτούρα μικρών διαστάσεων.
- ***Short score****:* Περιληπτική παρτιτούρα. Σχέδιο του συνθέτη για έργο ensemble στο οποίο τα κύρια χαρακτηριστικά της σύνθεσης δίνονται σε λίγες γραμμές πενταγράμμου.
- ***Transcription/Arrangement (Music)****:* Μεταγραφή/Διασκευή (Μουσική).
- ***Vocal score****:* Παρτιτούρα για φωνή.
- ***Chorus score****:* Παρτιτούρα για χορωδία. Παρτιτούρα έργου για φωνή που περιλαμβάνει μόνο τα χορωδιακά μέρη, με συνοδεία, αν υπάρχει, που διασκευάστηκε για πληκτροφόρα όργανα.
- ***Close score****:* Κλειστή παρτιτούρα. Παρτιτούρα σε συντομευμένη μορφή. Δίνει όλα τα μέρη σε ελάχιστο αριθμό πενταγράμμων, συνήθως δύο.

Σημειώσεις Μαθήματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»[1]

Ιόνιο Πανεπιστήμιο –Τμήμα Μουσικών Σπουδών-2013-14

Τι είναι πληροφορία

Πληροφορία είναι ένα στοιχείο, που ορίζεται με ποικίλους τρόπους, ανάλογα με το μορφότυπο και το μέσο που χρησιμοποιείται για την αποθήκευση ή μεταφορά του, καθώς και το επιστημονικό πεδίο που το ορίζει. Σύμφωνα με τον Case (2012)[2] ο όρος που δίνει είναι συνώνυμος με:

- Συμπυκνωμένη γνώση.
- Οργανωμένη ανθρώπινη εμπειρία.
- Ένα στοιχείο που μπορεί να προσφέρει αναρίθμητα δεδομένα.
- Ένα στοιχείο που μπορεί να εμφανιστεί σε διαφορετικά μορφότυπα, με διαφορετικές μορφές οργάνωσης, με διαφορετικούς τρόπους μεταφοράς και με ποικίλες μεθόδους διανομής.
- Όντα: οικογένεια, φίλοι, εκπαιδευτές, συμφοιτητές.
- Ιδρύματα, π.χ. επαγγελματίες του εθνικού συστήματος υγείας ή υπηρεσιών βοήθειας.

Στοιχειώδης ποσότητα γνώσης που μπορεί να αναπαρασταθεί δια συμβατικών μέσων προκειμένου να διατηρηθεί, να υποβληθεί σε επεξεργασία, ή να μεταδοθεί. Περί την έννοια της πληροφορίας δραστηριοποιούνται πολλοί κλάδοι της επιστήμης, στο πλαίσιο των οποίων ο ορισμός της εξειδικεύεται και προσαρμόζεται.

Η πληροφορία βρίσκεται παντού. Είναι γύρω μας. Υπάρχουν πολλοί μηχανισμοί για να επικοινωνήσουμε την πληροφορία και πολλοί λόγοι που μας κάνουν να το θέλουμε και να το επιδιώκουμε. Σε αυτό το σημείο πρέπει να οριστεί τι είναι πληροφορία.

«Πληροφορία είναι οτιδήποτε μπορεί να αποκτήσει μια μορφή (form) μεταδόσιμη και κατανοήσιμη, οτιδήποτε μπορεί να μεταφέρει έναν ερεθισμό, με την προϋπόθεση ότι αυτός είναι το ίδιο κατανοητός από τον πομπό και τον δέκτη και ότι κατά τη μετάδοση του δεν διαστρεβλώνεται τόσο πολύ ώστε να αλλοιώνεται το μεταφερόμενο μήνυμα» (Ζευγαρίδης, χ.χ.). Σύμφωνα πάλι με τον Ζευγαρίδη, η λέξη πληροφορία χρησιμοποιείται με δύο τρόπους: ο πρώτος σχετίζεται με αυτό που ονομάζουμε *«είδηση, νέα».*

*«Η πληροφορία δεν είναι κάτι φυσικό, όπως η σφαίρα ή οι ηλεκτρικοί παλμοί των νευρικών συστημάτων και των υπολογιστών.» (*Wright, 1988). «*Η πληροφορία αποτελείται από ιδέες, οι οποίες δημιουργούνται αφηρημένα στο μυαλό και εκφράζονται συγκεκριμένα στον κόσμο»* (McInnis, 1982).

«*Η πληροφορία είναι οποιοδήποτε δεδομένο του περιβάλλοντος που προσλαμβάνεται συνειδητά ή ασυνείδητα, ενεργητικά ή παθητικά, με τη βοήθεια των ποικίλων αισθητήριων οργάνων και γίνεται αντικείμενο νοητικής επεξεργασίας από το άτομο»* (Μπώκος, 2001).

«Η πληροφορία γνωστοποιεί, ενημερώνει και αυξάνει τη γνώση για ένα συγκεκριμένο θέμα. Η πληροφορία ενέχει πάντα το στοιχείο της αμφισβήτησης, εφόσον δεν έχει ερμηνευθεί στο νοηματικό πλαίσιο που την έχει εντάξει ο παραγωγός, ή ο γνωστικός σκοπός της πληροφορίας έχει μεταβληθεί για οποιονδήποτε λόγο. Σε αυτήν την περίπτωση το μήνυμα της

[1]Υπεύθυνος για την επιμέλεια-προσαρμογή-σύνταξη του περιεχομένου των σημειώσεων είναι ο συγγραφέας της παρούσας μελέτης.

[2]Case, D. O., ed., 2012. *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs and behavior*. 3rd ed. Bingley, U.K.: Emerald Group Publishing.

πληροφορίας χάνεται, η πληροφορία δεν επιτελεί τον σκοπό της κι η δυνατότητα επαναφοράς του συστήματος στην αρχική του λειτουργία είναι αδύνατη ή δύσκολη, εξαιτίας των παρερμηνευμένων σημείων πρόσβασης» (Κυριάκη-Μάνεση, 1999).

Ο παραγωγός της πληροφορίας δεν μπορεί να ελέγξει τους πιθανούς αποδέκτες της, τη διάδοση ή τον περιορισμό της.

Η αξία της πληροφορίας εντοπίζεται στα εξής:

- Η πληροφορία θεωρείται ως μια εκμεταλλεύσιμη και διαρκώς ανανεώσιμη πηγή με απαραίτητη προϋπόθεση τη σωστή διαχείριση, προκειμένου να ωφεληθεί ένας οργανισμός ή μια κοινωνική ομάδα.
- Η πληροφορία συνιστά αγαθό (Κυριάκη-Μάνεση, 1999).
- Η πληροφορία είναι ένα ζωτικό στοιχείο για τη δημιουργικότητα και την καινοτομία.
- Ένας βασικός πόρος για τη μάθηση και την ανθρώπινη σκέψη.
- Ένας πόρος-κλειδί στη δημιουργία πιο μορφωμένων πολιτών.
- Ένας παράγοντας που καθιστά τους πολίτες ικανούς να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα στην ακαδημαϊκή τους ζωή, στην υγεία και στην εργασία.
- Ένα σημαντικό στοιχείο για εθνική κοινωνικό-οικονομική ανάπτυξη (Lau, 2006).

Χαρακτηριστικά της πληροφορίας

Οι μουσικές πληροφορίες ανάλογα με το είδος τους διακρίνονται σε πραγματικές, αναλυτικές, υποκειμενικές, αντικειμενικές, τρέχουσες, ιστορικές, επιστημονικές, δημοφιλείς, πρωτογενείς, δευτερογενείς, τριτογενείς.

- Οι πραγματικές πληροφορίες:
  - Συνίστανται από πραγματικά και τεκμηριωμένα γεγονότα. Πραγματικές/αληθείς λεπτομέρειες ή πληροφορίες (όχι ιδέες ή συναισθήματα)
  - Είναι σύντομες.
  - Δεν είναι επεξηγηματικές.
  - Συχνά απαντώνται σε πληροφοριακά έργα (π.χ. εγκυκλοπαίδειες) και στατιστικά δεδομένα.
- Οι αναλυτικές πληροφορίες συνιστούν ερμηνείες και αναλύσεις ενός γεγονότος, συσχετίζουν, παρεμβαίνουν, αιτιολογούν.
  - Συνήθως παράγονται από ειδικούς.
  - Συχνά απαντώνται σε μονογραφίες και άρθρα περιοδικών.

  Η διαδικασία της αναλυτικής πληροφορίας χρειάζεται μέθοδο και σκέψη. Τα δεδομένα αυτών των πληροφοριών συλλέγονται και χρησιμοποιούνται για την εξαγωγή συμπερασμάτων.
- Υποκειμενική έναντι Αντικειμενικής μουσικής πληροφορίας. Στην υποκειμενική πληροφορία παρουσιάζεται μόνο μια άποψη στο στάδιο της τεκμηρίωσης. Μπορεί επίσης να προβάλλεται ή να δίνεται έμφαση στην προβολή μιας συγκεκριμένης προσωπικής άποψης ή θέσης. Αντίθετα, η αντικειμενική πληροφορία προϋποθέτει τη συλλογή και σύνθεση κατόπιν διεξαγωγής αναζητήσεων, σε πλήθος διαφόρων και διαφορετικών πηγών. Τα ευρήματα που παράγονται και προβάλλονται μπορούν να επαναληφθούν ή/και να αναπαραχθούν από οποιονδήποτε. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη διαμόρφωση/ενίσχυση/απόδειξη μιας διαφορετικής άποψης/θέσης.
- Τρέχουσα έναντι Ιστορικής μουσικής πληροφορίας. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της μουσικής πληροφορίας αφορά στην επικαιρότητα της. Ανάλογα με το θέμα προς διερεύνηση η χρονολογία άλλοτε είναι περισσότερο και άλλοτε λιγότερο σημαντική. Σε πολλές περιπτώσεις οι τρέχουσες και οι ιστορικές πηγές είναι εξίσου απαραίτητες για μια ολοκληρωμένη και άρτια μελέτη/έρευνα/προβολή ενός θέματος. Είναι επίσης απαραίτητη η εξέταση της χρονολογίας δημοσίευσης της πηγής και της αξιολόγησης του είδους της

πληροφορίας που χρειάζεται τελικά ο χρήστης για τη διαχείριση του ερευνητικού του ζητήματος (τρέχουσα, ιστορική ή και τα δύο). Αναφορικά με τις ανθρωπιστικές επιστήμες, στις οποίες εντάσσεται και ο τομέας της μουσικής, η ιστορική πληροφορία θεωρείται εξαιρετικά σημαντική για την αναδρομική έρευνα.

- Επιστημονική έναντι Δημοφιλούς μουσικής πληροφορίας. Κάποιοι πόροι (πηγές) είναι επιστημονικοί (συνδέονται με κάποιο ακαδημαϊκό ίδρυμα ή φορέα), ενώ κάποιοι άλλοι θεωρούνται δημοφιλείς (ή γενικού ενδιαφέροντος).

Πληροφοριακός Γραμματισμός - Όροι

Ανάλογα με την ορολογία που χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση των χρηστών προσδιορίζεται από τον βιβλιοθηκονόμο-εκπαιδευτή και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης. Η ορολογία που σχετίζεται με την εκπαίδευση των χρηστών φέρει πολλές παραλλαγές και διαφοροποιήσεις:

- Εκπαίδευση χρηστών (User education).
- Βιβλιογραφική εκπαίδευση (Bibliographic instruction).
- Εκπαίδευση στη βιβλιοθήκη (Library instruction).
- Εκπαίδευση αναγνωστών (Reader instruction).
- Δεξιότητες σε σχέση με τη βιβλιοθήκη (Library skills).
- Δεξιότητες σε σχέση με την πληροφορία (Information skills).
- Δεξιότητες σε σχέση με τη βιβλιοθήκη και την πληροφορία (LIS skills).
- Δεξιότητες διαχείρισης της πληροφορίας (Information-handling skills).
- Προσανατολισμός στη βιβλιοθήκη (Library orientation).
- Προσανατολισμός των χρηστών (User orientation).
- Υποστήριξη μαθητών (Learner support).
- Παροχή προσαρμοσμένης πλοήγησης (Tailored navigational support).
- Μέρος [απόκτησης] ευρύτερων δεξιοτήτων μελέτης (Part of wider study skills) (Heery and Morgan, 1996).
- Πληροφοριακή παιδεία, ή/και Πληροφοριακός Γραμματισμός ή/και Πληροφοριακός Αλφαβητισμός (Information literacy).
- Πληροφοριακή ευχέρεια-επιδεκτικότητα ή κατοχή της πληροφοριακής επάρκειας.
- Εκπαίδευση χρηστών-παγκόσμια προσέγγιση για τη διδασκαλία πρόσβασης σε πληροφορίες.
- Εκπαίδευση βιβλιοθήκης-εστίαση στις δεξιότητες βιβλιοθήκης.
- Βιβλιογραφική εκπαίδευση χρηστών στην αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών.
- Πληροφοριακή επάρκεια-σύνθετες δεξιότητες και στόχοι του πληροφοριακού γραμματισμού.
- Πληροφοριακές δεξιότητες-εστίαση στις δυνατότητες πληροφόρησης
- Ανάπτυξη πληροφοριακών δεξιοτήτων-διαδικασία της διευκόλυνσης των πληροφοριακών δεξιοτήτων (Lau, 2006).

Διαφορές ανάμεσα στην Βιβλιογραφική εκπαίδευση και στον Πληροφοριακό Γραμματισμό.

Βιβλιογραφική Εκπαίδευση Χρηστών	**Πληροφοριακός Γραμματισμός**
Η γνωριμία με τη Βιβλιοθήκη είναι απαραίτητη	**Η άποψη του χρήστη είναι ουσιαστική**
Η εκπαίδευση γίνεται από το	**Είναι απαραίτητη η συνεργασία**

προσωπικό της βιβλιοθήκης.	διδασκόντων και βιβλιοθηκονόμων.
Η διδασκαλία αποτελεί δευτερεύον χαρακτηριστικό της εργασίας των βιβλιοθηκονόμων	**Δίνεται έμφαση στις παιδαγωγικές δεξιότητες που μπορούν να αναπτύξουν οι βιβλιοθηκονόμοι.**
Διδασκαλία χωρίς συντονισμό	**Ανάπτυξη προτύπων ως βάση για τη συνεργασία μεταξύ των βιβλιοθηκών τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.**

Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφοροι ορισμοί του πληροφοριακού γραμματισμού:

1. Ο πληροφοριακός γραμματισμός είναι ένα σύνολο δεξιοτήτων, τις οποίες πρέπει να διαθέτει ο πληροφοριακά ενημερωμένος πολίτης της κοινωνίας της πληροφορίας, προκειμένου να συμμετέχει με οξυδέρκεια και ενεργά σε αυτή την κοινωνία (AASL, 2003).
2. Προκειμένου να είναι πληροφοριακά εγγράμματο κάθε άτομο πρέπει να είναι ικανό να αναγνωρίζει πότε χρειάζεται την πληροφορία, καθώς και να μπορεί να εντοπίζει, να αξιολογεί και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά την συγκεκριμένη πληροφορία (ALA, 2013).
3. Μια νέα ελεύθερη τέχνη, η οποία εκτείνεται από τη γνώση της χρήσης των υπολογιστών και την πρόσβαση στην πληροφορία προς την κριτική επεξεργασία της φύσης της ίδιας της πληροφορίας, της τεχνικής της δομής και του κοινωνικού, πολιτιστικού και φιλοσοφικού περιεχομένου κι επίδραση της (Shapiro and Hughes, 1996).
4. Ως πληροφοριακός γραμματισμός ορίζεται από την Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκονόμων (ALA, American Library Association, 2013): *«Η κατανόηση και απόκτηση του συνόλου των δυνατοτήτων που επιτρέπουν σε ένα άτομο να αναγνωρίζει πότε χρειάζεται κάποιες συγκεκριμένες πληροφορίες, καθώς επίσης και η ικανότητα να εντοπίζει, να αξιολογεί και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις απαιτούμενες πληροφορίες».*
5. Σύμφωνα πάλι με τον ACRL (Association of College and Research Libraries), για να θεωρείται κάθε φοιτητής πληροφοριακά εγγράμματος πρέπει να έχει αποκτήσει συγκεκριμένες δεξιότητες. Πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει πότε υπάρχει η ανάγκη για πληροφόρηση, να μπορεί να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά την πληροφορία, να μπορεί να διακρίνει την αξία και τις διαφορές των πληροφοριακών πηγών σε διάφορες μορφές, να αξιολογεί με κριτική στάση την ποιότητα, την ποσότητα και τη σχετικότητα των ανακτημένων πληροφοριών (Denison and Montgomery, 2012).

Πληροφοριακός Γραμματισμός και Φιλοσοφική θεώρηση

Γιατί πρέπει να διδάσκονται οι δεξιότητες του πληροφοριακού γραμματισμού και να υιοθετούνται συγκεκριμένες συμπεριφορές σχετικά με τη διαχείριση της πληροφορίας; «Η γνώση είναι δύναμη» είπε ο Francis Bacon. Αλλά τι είδους γνώση θεωρείται πιο ισχυρή σήμερα; Η γνώση του να ξέρει πώς να βρίσκει, να κατανοεί, να διαχειρίζεται, να χρησιμοποιεί και να σέβεται την πληροφορία ενδυναμώνει και ενισχύει τους φοιτητές και τους βοηθά στην προαγωγή και εξέλιξη τους, τόσο σε σχέση με τις σπουδές τους, την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, όσο και σε σχέση με τους υπόλοιπους τομείς της ζωής τους. Η κοινωνία έχει αναγνωρίσει, ότι η γνώση της πληροφορίας (πληροφοριακός γραμματισμός) είναι ένα πολύτιμο και ισχυρό εργαλείο.

Τα φιλοσοφικά ζητήματα που προκύπτουν αφορούν στη διαχείριση των εξής ερωτημάτων:

- Ορισμός της έννοιας της πληροφορίας και κατά πόσο είναι δυνατή στη σύγχρονη εποχή η διαχείριση της πληροφορίας ως μιας μεμονωμένης οντότητας.
- Δυνατότητα θεώρησης της πληροφορίας ως διαδικασίας.
- Διαφοροποίηση μεταξύ πληροφορίας και γνώσης
- Η πηγή προέλευσης της πληροφορίας.
- Καθορισμός του είδους και του περιεχομένου της πληροφορίας που πρόκειται να δημοσιευθεί/διακινηθεί/διαδοθεί ή όχι. Ποιος λαμβάνει τις παραπάνω αποφάσεις, σε ποιο πλαίσιο;
- Ποιος καθορίζει την μορφή της κάθε δημοσίευσης;
- Που εμφανίζεται/δημοσιεύεται ένα επιστημονικό έργο ή δράση ή μέρος αυτών για πρώτη φορά;
- Που εμφανίζεται/δημοσιεύεται στη συνέχεια;
- Ποια μορφή παίρνει ως αναφορά ή πώς χρησιμοποιείται ως πηγή, από τη στιγμή που αρχίζει να θεωρείται *«κοινή γνώση»* (common knowledge);
- Ποια είναι η διαφορά μεταξύ ενός άρθρου επιστημονικού περιοδικού και μιας ιστοσελίδας ή ακόμη, πώς μπορεί να θεωρείται μια τέτοια ερώτηση εύλογη αν ληφθεί υπόψη η σύγκλιση μεταξύ των διαφόρων μορφών αποθήκευσης και προβολής/παρουσίασης της πληροφορίας;
- Γιατί κάποιες πληροφορίες είναι με χρέωση, ενώ κάποιες άλλες είναι ελεύθερες;
- Τι είναι τα μεταδεδομένα και πώς μπορούν να βοηθήσουν τον χρήστη;
- Ποιες είναι οι συνέπειες που προκύπτουν από την ηλεκτρονική αναζήτηση και τον τρόπο που αναζητά κάποιος ηλεκτρονικά τεκμήρια;
- Πώς αξιολογούνται αυτά που ανακτώνται; Ποιο είναι το θεσμικό και ηθικό πλαίσιο που μπορεί να επηρεάσει τι είναι διαθέσιμο στο κοινό και πώς χρησιμοποιείται από αυτό;

Σύμφωνα με τις επτά σταθερές του πληροφοριακού γραμματισμού ο ερευνητής οφείλει:

- Να είναι περίεργος για τον κόσμο και να ερευνά την αλήθεια.
- Να είναι «άνετος» με τη χρήση πολλών πληροφοριακών εργαλείων.
- Να είναι δημιουργικός ως προς την εφαρμογή πληροφοριακών δεξιοτήτων.
- Να είναι ικανός ως προς τη χρήση των πληροφοριακών εργαλείων.
- Να είναι σίγουρος ως προς την ικανότητα συλλογής των κατάλληλων πληροφοριών.
- Να διακρίνεται από κριτική σκέψη ως προς την αναζήτηση και την αξιολόγηση.
- Να συμβάλλει στην έρευνα με επικοινωνία της αποκτηθείσας γνώσης προφορικά και γραπτά.

Σύμφωνα με την IFLA (2006) τρία συστατικά είναι απαραίτητα για τη διαμόρφωση επιτυχημένων μαθητών: η πρόσβαση, η αξιολόγηση και η χρήση της πληροφορίας

Η ACRL παρέχει το πλαίσιο για την αξιολόγηση του πληροφοριακά εγγράμματου ατόμου. Σύμφωνα με αυτό το πλαίσιο παρατίθενται οι δείκτες μέσω των οποίων οι φοιτητές θεωρούνται πληροφοριακά εγγράμματοι από το διδακτικό προσωπικό και τους βιβλιοθηκονόμους-εκπαιδευτές.

Α. Πληροφοριακός Γραμματισμός

1. Ο μαθητής θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος όταν έχει πρόσβαση στην πληροφορία με ικανοποιητικό και αποτελεσματικό τρόπο.

   Οι δείκτες για την 1η σταθερά είναι:

   - Αναγνωρίζει την ανάγκη για πληροφόρηση.
   - Αναγνωρίζει ότι η ακριβής και περιεκτική πληροφόρηση είναι η βάση για τη λήψη έξυπνων αποφάσεων.
   - Σχηματίζει ερωτήματα βασισμένα σε πληροφοριακές ανάγκες.

- Ταυτίζει/εντοπίζει ποικιλία δυνητικών πληροφοριακών πηγών.
- Αναπτύσσει και χρησιμοποιεί επιτυχημένες στρατηγικές για τον εντοπισμό της πληροφορίας.

2. Ο μαθητής θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος, όταν αξιολογεί με κριτική σκέψη την πληροφορία.
   Οι δείκτες για τη 2η σταθερά είναι:
   - Καθορίζει την ακρίβεια, τη σχετικότητα και την περιεκτικότητα.
   - Διαχωρίζει/διακρίνει γεγονότα, απόψεις και προσωπικές τοποθετήσεις (γνώμες).
   - Εντοπίζει την ανακριβή και παραπλανητική πληροφόρηση.
   - Επιλέγει πληροφορίες κατάλληλες/συναφείς με το πληροφοριακό ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί.
3. Ο μαθητής θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος, όταν χρησιμοποιεί τις πληροφορίες με ακρίβεια και δημιουργικότητα**.**
   Οι δείκτες για την 3η σταθερά είναι:
   - Οργανώνει τις πληροφορίες για πρακτική εφαρμογή.
   - Ενσωματώνει τις νέες πληροφορίες στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.
   - Επεξεργάζεται τις πληροφορίες με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.
   - Παράγει και επικοινωνεί πληροφορίες και ιδέες σε κατάλληλες μορφές.

Β. Ανεξάρτητη Μάθηση

4. Ο μαθητής που είναι μαθησιακά ανεξάρτητος θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και αναζητά πληροφορίες σχετικά με τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.
   Οι δείκτες για την 4η σταθερά είναι:
   - Αναζητά πληροφορίες σχετιζόμενες με διάφορες διαστάσεις της προσωπικής του ευημερίας, όπως επαγγελματικά ενδιαφέροντα, ανάμειξη στα κοινά, θέματα υγείας και ψυχαγωγικές αναζητήσεις.
   - Σχεδιάζει, αναπτύσσει και αξιολογεί πληροφοριακά προϊόντα και λύσεις σχετιζόμενες με τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.
5. Ο μαθητής που είναι ανεξάρτητος (independent learner) θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και αξιολογεί την βιβλιογραφία και άλλες δημιουργικές μορφές της πληροφορίας.
   Οι δείκτες για την 5η σταθερά είναι:
   - Να είναι ο μαθητής ικανός και ανήσυχος αναγνώστης.
   - Να εξαγάγει έννοιες από πληροφορίες που εμφανίζονται με δημιουργικό τρόπο σε διάφορες φόρμες.
   - Να αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε ποικίλες φόρμες.
6. Ο μαθητής που είναι μαθησιακά ανεξάρτητος θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και αγωνίζεται για την τελειότητα στην αναζήτηση πληροφοριών και στην παραγωγή γνώσης:
   Οι δείκτες για την 6η σταθερά είναι:
   - Να αξιολογεί την ποιότητα της διαδικασίας και των προϊόντων που προκύπτουν από την προσωπική αναζήτηση πληροφοριών.

- Να επινοεί στρατηγικές για την επανάληψη, τη βελτίωση και την ενημέρωση της αυτο-παραγόμενης γνώσης.

Γ. Κοινωνική Ευθύνη

7. Ο μαθητής που συμβάλλει θετικά στη μαθησιακή κοινότητα και στην κοινωνία θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και αναγνωρίζει τη σημασία της πληροφόρησης σε μια δημοκρατική κοινωνία.

   Οι δείκτες για την 7η σταθερά είναι:

   - Αναζητά πληροφορίες από διαφορετικές πηγές, περιβάλλοντα, επιστήμες και πολιτισμούς.
   - Σέβεται την αρχή της ισοδύναμης πρόσβασης στην πληροφορία.
8. Ο μαθητής που συμβάλλει θετικά στη μαθησιακή κοινότητα και στην κοινωνία θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και εφαρμόζει τους κανόνες ηθικής συμπεριφοράς σε σχέση με την πληροφορία και την τεχνολογία της πληροφορίας.

   Οι δείκτες για την 8η σταθερά είναι:

   - Σέβεται την αρχή της πνευματικής ελευθερίας.
   - Σέβεται τα πνευματικά δικαιώματα.
   - Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.
9. Ο μαθητής που συμβάλλει θετικά στη μαθησιακή κοινότητα και κοινωνία θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος και συμμετέχει αποτελεσματικά σε ομάδες, που έχουν ως στόχο την αναπαραγωγή πληροφοριών

   Οι δείκτες για την 9η σταθερά είναι:

   - Ανταλλάσσει γνώσεις και πληροφορίες με άλλους.
   - Σέβεται τις ιδέες των άλλων, υποστηρίζει και αναγνωρίζει τη συμβολή τους.
   - Συνεργάζεται με άλλους σε προσωπικό επίπεδο και μέσω της τεχνολογίας για την ταυτοποίηση των πληροφοριακών προβλημάτων και την αναζήτηση των λύσεων τους.
   - Συνεργάζεται με άλλους σε προσωπικό επίπεδο και μέσω της τεχνολογίας, στον σχεδιασμό, ανάπτυξη και αξιολόγηση των πληροφοριακών προϊόντων και λύσεων.

Β. Πληροφοριακός Γραμματισμός και Μουσική (National Fine Arts Standards, 2000; NCCAS, 2011)

Σχετικά με τη μουσική υπάρχουν επτά (7) σταθερές, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις δεξιότητες που οφείλει να έχει ο φοιτητής στον 21ο αιώνα.

Οι δείκτες για την 1η σταθερά στη Μουσική (Ο φοιτητής τραγουδάει, μόνος ή σε φωνητικό σύνολο, ποικίλο μουσικό ρεπερτόριο)

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Αξιολογεί τη βιβλιογραφία και τις υπόλοιπες μορφές δημιουργικής έκφρασης της πληροφορίας.
- Παράγει και επικοινωνεί την πληροφορία και τις ιδέες σε κατάλληλες μορφές.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε μια ποικιλία μορφών.
- Συμμετέχει αποτελεσματικά σε ομάδες για την επίτευξη και παραγωγή πληροφορίας.

- Αναζητά πληροφορίες από διαφορετικές πηγές, περιβάλλοντα και πολιτισμούς.
- Σέβεται τις ιδέες των άλλων και υποστηρίζει και αναγνωρίζει τη συμβολή τους.

Οι δείκτες για τη 2η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής ως σόλο εκτελεστής ή σε οργανικό ή άλλο σύνολο, με ποικίλο μουσικό ρεπερτόριο)

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Παράγει και επικοινωνεί πληροφορίες και ιδέες σε κατάλληλες μορφές.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε μια ποικιλία μορφών.
- Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.
- Ενσωματώνει τη νέα πληροφορία στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.
- Αναζητά πληροφορίες από διαφορετικές πηγές, περιβάλλοντα, επιστήμες και πολιτισμούς.
- Συμμετέχει αποτελεσματικά σε ομάδες για την επίτευξη και την παραγωγή πληροφορίας .
- Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.
- Συνεργάζεται με άλλους για να σχεδιάσει, να αναπτύξει και να αξιολογήσει τα πληροφοριακά προϊόντα και τις λύσεις.

Οι δείκτες για την 3η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής αυτοσχεδιάζει μελωδίες, παραλλαγές και συνοδείες)

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Επιλέγει την κατάλληλη πληροφορία για την επίλυση συγκεκριμένου ζητήματος που καλείται να διαχειριστεί.
- Παράγει και επικοινωνεί τις πληροφορίες και τις ιδέες σε κατάλληλες μορφές.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε ποικιλία μορφών.
- Συνεργάζεται με άλλους στον σχεδιασμό, ανάπτυξη και αξιολόγηση των πληροφοριακών προϊόντων και λύσεων.
- Επεξεργάζεται την πληροφορία με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε μια ποικιλία μορφών.
- Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.

Οι δείκτες για την 4η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής συνθέτει και διασκευάζει μουσική υπό συγκεκριμένες οδηγίες)

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Ο φοιτητής ταυτίζει ποικιλία δυνητικών πληροφοριακών πηγών.
- Αναπτύσσει δημιουργικά προϊόντα σε ποικιλία μορφών.
- Χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας με υπευθυνότητα.
- Παράγει και επικοινωνεί πληροφορίες και ιδέες σε κατάλληλες μορφές.
- Αναγνωρίζει την ανάγκη για πληροφόρηση.
- Διαμορφώνει ζητήματα βασισμένα στις πληροφοριακές ανάγκες.
- Επιλέγει πληροφορίες κατάλληλες και συναφείς με το πληροφοριακό ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί.
- Επεξεργάζεται την πληροφορία με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.

Οι δείκτες για την 5η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής διαβάζει και γράφει μουσική)

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Ενσωματώνει τις νέες πληροφορίες στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.
- Οργανώνει την πληροφορία για πρακτική εφαρμογή.
- Επιλέγει πληροφορίες κατάλληλες/συναφείς με το πληροφοριακό ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί.
- Επεξεργάζεται την πληροφορία με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.
- Εξάγει έννοιες από την πληροφορία, οι οποίες αναπαρίστανται με δημιουργικό τρόπο μέσω ποικιλίας μορφών.
- Ενσωματώνει νέες πληροφορίες στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.

Οι δείκτες για την 6η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής γνωρίζει και εφαρμόζει κατάλληλα κριτήρια στη μουσική και τη μουσική εκτέλεση)

Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Αναζητά πληροφορίες σε σχέση με τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.
- Εξάγει έννοιες από την πληροφορία που αναπαρίστανται με δημιουργικό τρόπο από μια ποικιλία μορφών.
- Επιλέγει πληροφορίες κατάλληλες/συναφείς με το πληροφοριακό ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί.
- Αναζητά πληροφορίες από διάφορες πηγές, περιβάλλοντα, επιστήμες και πολιτισμούς.

Οι δείκτες για την7η σταθερά στη Μουσική (ο φοιτητής κατανοεί τη σχέση μεταξύ μουσικής και ιστορίας και πολιτισμού)

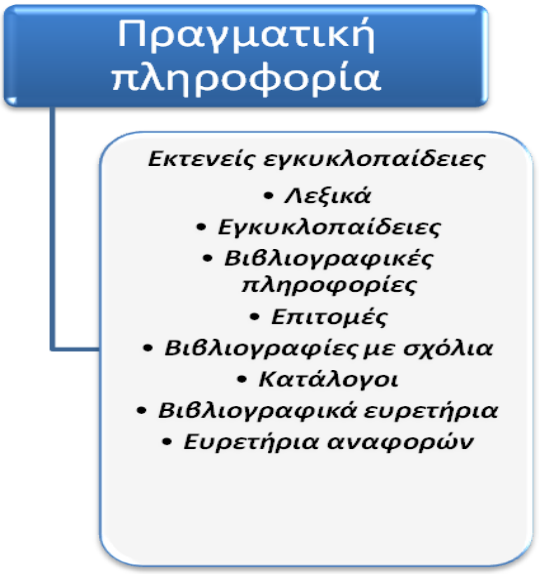
Σε σχέση με την παραπάνω δεξιότητα ο πληροφοριακά εγγράμματος μουσικός-φοιτητής:

- Αξιολογεί τις πληροφορίες με κριτική σκέψη και αποτελεσματικά.
- Χρησιμοποιεί την πληροφορία με ακρίβεια και δημιουργικά.
- Αξιολογεί τις δημιουργικές εκφράσεις της πληροφορίας.
- Σέβεται τις αρχές της ισοδύναμης πρόσβασης στην πληροφορία.
- Αναζητά πληροφορίες από διαφορετικές πηγές, περιβάλλοντα και πολιτισμούς.
- Ενσωματώνει νέες πληροφορίες στην ήδη αποκτηθείσα γνώση.
- Επεξεργάζεται τις πληροφορίες με τη διαδικασία της κριτικής σκέψης και της επίλυσης προβλήματος.
- Σέβεται τις ιδέες των άλλων και υποστηρίζει και αναγνωρίζει τη συμβολή τους.

Πηγές αναφοράς

Οι πληροφοριακές πηγές ή πηγές αναφοράς παρέχουν σε συμπυκνωμένη και αποκρυσταλλωμένη μορφή, ειδικές μορφές της ουσιαστικής ή/και πραγματικής γνώσης, καθώς και συστατικά του βιβλιογραφικού σώματος που αναπαριστούν.

Ως ενδιάμεσες πηγές, οι πηγές αναφοράς συνίστανται από τις εξής κατηγορίες:

Σχήμα: Πηγές Αναφοράς

Είδη και ορισμός πηγών:

- Πρωτογενείς πηγές μουσικής πληροφορίας. Μια πρωτογενής πηγή συνιστά πρωτότυπη πληροφορία. Δεν έχει υποβληθεί σε ερμηνεία, ανάλυση, επεξεργασία, μεταβολή, προσαρμογή, επιμέλεια, κριτική, διασκευή, κ.τ.λ.. Προέρχεται από άμεση παρατήρηση ή εμπειρία. Η πληροφορία εμφανίζεται στην αυθεντική της μορφή (π.χ. προσυνθετικό χειρόγραφο υλικό-παρτιτούρα). Δεν προηγείται κάποια δημοσίευση σε προγενέστερο στάδιο. Προέρχεται από πρωτότυπη έρευνα/μελέτη. Μπορεί να είναι οποιαδήποτε μορφή έργου, ημερολόγιο, αλληλογραφία, ομιλία/διάλεξη, συνέντευξη, αυτοβιογραφία, φωτογραφία, επίσημο αρχείο, ιστορικό τεκμήριο. Μπορεί να είναι ακόμη η ηλεκτρονική αλληλογραφία του συνθέτη (ανταλλαγή προσυνθετικού υλικού ή μεμονωμένα πεντάγραμμα). Μπορεί να είναι ακόμη κι ένα tweet ή άλλη επικοινωνία μέσω κοινωνικών δικτύων, όπως Facebook. Στις ανθρωπιστικές επιστήμες, στις οποίες εντάσσεται και ο τομέας της μουσικής, οι πρωτογενείς πηγές μπορούν να είναι μουσικά χειρόγραφα, προσυνθετικό ηχητικό υλικό, κ.τ.λ.
- Δευτερογενείς πηγές μουσικής πληροφορίας. Η δευτερογενής πηγή απέχει κατά ένα ή περισσότερα στάδια από την πρωτογενή πηγή και μπορεί να αποτελεί ερμηνεία ή ανάλυση της πρωτογενούς πηγής. Συνήθως ο συγγραφέας της δευτερογενούς πηγής διαφέρει από τον αρχικό συγγραφέα ή ερευνητή.
  - Νέοι σχολιαστές παρέχουν δευτερογενείς πληροφορίες σχετικά με ένα συγκεκριμένο συμβάν.
  - Μετά από τη δημοσίευση μιας συγκεκριμένης μελέτης/έρευνας (πρωτογενής πηγή), ακολουθεί επαναδημοσίευση συνήθως αυτών των ευρημάτων για

επικοινωνία σε ένα ευρύτερο κοινό μέσω άρθρων σε περιοδικά (magazines) και εφημερίδες.

- Ένας ακαδημαϊκός/λόγιος μπορεί να δημοσιεύει ένα άρθρο, το οποίο σχετίζεται/αναλύει το έργο ενός συγκεκριμένου συνθέτη, π.χ. "*Verdi's Aida : a record of the life of the opera on and off the stage* by *Clyde T. McCants".*
- Άλλα παραδείγματα δευτερογενών πηγών είναι: σημειώσεις μαθημάτων, βιογραφίες συνθετών, κριτικές ηχογραφήσεων, κ.τ.λ.

- Τριτογενείς πηγές μουσικής πληροφορίας. Στις τριτογενείς πηγές η πληροφορία έχει απομακρυνθεί ακόμη περισσότερο από την πρωτογενή πηγή πληροφοριών. Η τριτογενής πηγή οδηγεί πάντα σε δευτερογενείς πηγές πληροφόρησης. Είναι σημαντικό να γνωρίζει ο ερευνητής πόσες φορές η πληροφορία έχει υποβληθεί σε επεξεργασία ή ανακατασκευή. Όσες περισσότερες φορές μεταδίδεται μια πληροφορία προφορικά, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα αλλοίωσης του περιεχομένου της, μέχρι να ολοκληρωθεί ο λεγόμενος *«κύκλος της πληροφορίας»*, μέχρι να φθάσει δηλαδή αυτή στον τελικό (και τελευταίο) αποδέκτη της. Παραδείγματα τριτογενών πηγών μουσικής πληροφορίας αποτελούν, π.χ. Grove Art Online. The Concise Oxford Dictionary of Art Terms, Encyclopedia of Aesthetics, The Oxford Companion to Western Art, κ.τ.λ.

Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στην απόκτηση δεξιοτήτων σε σχέση με την αναζήτηση και διαχείριση του συνόλου των έντυπων πληροφοριακών πηγών. Συγκεκριμένα:

- *Βιβλιογραφίες:*
  - *Κριτικές έρευνας*, βιβλιογραφίες, βιβλιογραφίες με σχόλια (annotated bibliographies) και βιβλιογραφικά δοκίμια συμβάλλουν στο να μπορεί ο νέος ερευνητής να αποκτήσει μια σαφή εικόνα της αναδρομικής έρευνας, όπως αυτή έχει αποτυπωθεί και οργανωθεί βιβλιογραφικά και να αξιολογήσει τη σημασία μεμονωμένων έργων.
- *Ευρετήρια και Επιτομές:*
  - Βιβλιοκρισίες (Book reviews). Κριτικές σημαντικών έργων σε έναν συγκεκριμένο τομέα μπορεί να αποτελέσουν αφετηρία για την εισαγωγή σε μια ερευνητική περιοχή, παρέχοντας χρήσιμα συγκριτικά στοιχεία. Οι φοιτητές πρέπει να διδαχθούν, πώς μέσα από τις βιβλιοκρισίες μπορούν να αποκτήσουν άλλες δεξιότητες αξιολόγησης, όπως είναι η παράθεση αναφορών, η χρήση βιβλιογραφίας και βιβλιογραφικών αναφορών, οι οποίες παρέχουν τεκμηρίωση και αποδεικνύουν τα προσόντα και την πιστοποίηση του συγγραφέα.
  - Επιτομές ερευνητικών μελετών (Abstracts of research studies). Δημοσιεύονται για τους περισσότερους επιστημονικούς τομείς και συνήθως οργανώνονται θεματικά. Η αναζήτηση με επιτομές παρέχει μια γενική θεώρηση των σύγχρονων και πρόσφατων ερευνητικών τάσεων, καθώς και σημαντικές περιλήψεις συγκεκριμένων ερευνητικών μελετών που έχουν ήδη δημοσιοποιηθεί. Μέσα από τη χρήση των περιοδικών εκδόσεων οι φοιτητές μπορούν να εκπαιδευτούν στη χρήση των επιτομών, προκειμένου να κατανοήσουν τι διαχειρίζεται το άρθρο, τι προσπαθεί να αποδείξει και πώς συμβάλλει στην προώθηση ή εξέλιξη της γνώσης σε έναν επιστημονικό τομέα.

- Ευρετήρια, δημοσιεύσεις (Publications), που έχουν τη μορφή ευρετηρίων κυβερνητικών εγγράφων. Σχεδόν αντίστοιχος είναι ο ρόλος και η ύπαρξη των κριτικών για μονογραφίες (βιβλιοκρισίες) στο στάδιο της έρευνας της βιβλιογραφικής παραγωγής σε μονογραφίες.

- *Εγκυκλοπαίδειες:*
  - Για γενικές περιλήψεις γενικές εγκυκλοπαίδειες, όπως η Encyclopedia Britannica ή η Wikipedia. Περιέχουν μια γενική θεώρηση ενός θέματος, μαζί με σύντομες επιλεγμένες κι έγκυρες βιβλιογραφίες.
  - Για ειδικευμένα θέματα χρησιμοποιούνται και ειδικές εγκυκλοπαίδειες. Πρόκειται για πηγές αναφοράς, οι οποίες καλύπτουν μια συγκεκριμένη θεματική περιοχή, συνήθως σε μεγαλύτερο βάθος από ότι κάνουν οι γενικές εγκυκλοπαίδειες.
  - Για αφηρημένες έννοιες χρησιμοποιούνται και γενικές εγκυκλοπαίδειες.
  - Για ιστορική αναδρομή η αναζήτηση μπορεί να γίνει χρήση πηγών αναφοράς, όπως ιστορικές εγκυκλοπαίδειες, ή ιστορίες ή συλλογικοί τόμοι ή μονογραφίες.
- *Θεματικές Εγκυκλοπαίδειες-Θεματικά λεξικά*. Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στη χρήση και επιλογή θεματικών πηγών αναφοράς (Θεματικές εγκυκλοπαίδειες-Θεματικά λεξικά), π.χ. Garland Encyclopedia of World Music, Oxford Reference online στο οποίο περιλαμβάνονται οι πηγές Grove Art και Grove Music. Η εκπαίδευση στην απόκτηση δεξιοτήτων σε σχέση με τη συγκεκριμένη κατηγορία υλικού περιλαμβάνει:
  - Ταύτιση των θεματικών επικεφαλίδων στον θεματικό κατάλογο, χρησιμοποιώντας την Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου (LCSH), επιλέγοντας τις θεματικές επικεφαλίδες με υποδιαίρεση μορφής εγκυκλοπαίδειες ($vEncyclopedias).
  - Καθορισμό της κάλυψης και οργάνωσης της θεματικής εγκυκλοπαίδειας.
  - Χρήση συγκεκριμένων θεματικών εγκυκλοπαιδειών για τον εντοπισμό και την εύρεση αναδρομικής πληροφόρησης πάνω σε ένα θέμα.
  - Χρήση φυσικής γλώσσας σχετικής με ένα συγκεκριμένο ερευνητικό θέμα, βασισμένο σε προγενέστερη γνώση που έχει αποκτηθεί μέσα από την ανάγνωση, τα διάφορα μέσα επικοινωνίας, αλλά και τη συζήτηση.
  - Μετάφραση ή αντιστοίχιση της φυσικής γλώσσας με τη γλώσσα ευρετηρίασης που χρησιμοποιείται σε μια θεματική εγκυκλοπαίδεια.
  - Χρήση της θεματικής εγκυκλοπαίδειας στον εντοπισμό της ορολογίας που σχετίζεται με ένα συγκεκριμένο ερευνητικό ζήτημα.
  - Εντοπισμό σχετικών αναφορών/σημειώσεων της συνοδευτικής βιβλιογραφίας των άρθρων της θεματικής εγκυκλοπαίδειας.
  - Προσδιορισμό του ρόλου των θεματικών λεξικών στην ερευνητική διαδικασία.

- Χρήση θεματικών λεξικών στον προσδιορισμό της σημασίας μιας λέξης στο πλαίσιο ενός δεδομένου άρθρου μιας θεματικής εγκυκλοπαίδειας.

- *Πηγές Σύντομης αναφοράς (Ready Reference Sources):*
  - Για τρέχουσα ενημέρωση μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι επετηρίδες (yearbooks) και τα almanacs. Τα τελευταία περιέχουν συγκεκριμένα δεδομένα (π.χ. World Almanac) ή περιλήψεις για συγκεκριμένες πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις, καθώς και συγκριτικά στοιχεία συγκεκριμένων περιόδων.
  - Οδηγοί-Κατάλογοι (Directories). Περιέχουν πληροφορίες για μεμονωμένα πρόσωπα και οργανισμούς.
  - Πηγές αποφθεγμάτων (Quotation sources).
  - Εγχειρίδια (Handbooks, manuals, guides). Περιέχουν οργανωμένη γνώση γύρω από έναν συγκεκριμένο τομέα.
  - Χρονολόγια (Chronologies).
  - Στατιστικές πηγές.
- Ηλεκτρονικές Βάσεις Δεδομένων:
  - Κατάλογοι βιβλιοθηκών (OPACS) και Συλλογικοί Κατάλογοι Βιβλιοθηκών (Union Catalogs).
  - Βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων (Bibliographic databases). Παρέχουν πληροφορίες δημοσίευσης για άρθρα, αναφορές και άλλους τύπους υλικού.
- Βάσεις Δεδομένων Πλήρους Κειμένου (Full-text databases). Παρέχουν το πλήρες κείμενο των τεκμηρίων.
  - Ευρετήρια περιοδικών εκδόσεων (Journal indexes).
  - Ηλεκτρονικά βιβλία.
  - Ηλεκτρονικές Εγκυκλοπαίδειες-Λεξικά.
- Συναθροιστικές βάσεις δεδομένων (Aggregated databases). Συγκεντρώνουν το περιεχόμενο διαφόρων και διαφορετικών βάσεων δεδομένων σε μια κεντρική τοποθεσία (μετα-βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων).
- Μηχανές αναζήτησης, π.χ. Google, Yahoo, Google Books, Google Scholar. Η μηχανή αναζήτησης είναι ένα λογισμικό που βρίσκει και ταξινομεί τα αποτελέσματα ανάλογα με το ποσοστό συνάφειας του περιεχομένου των ιστοσελίδων σε σχέση με τους όρους της έρευνας.
- Μετα-μηχανές αναζήτησης (Meta-Search engines) π.χ. Clusty, Search.com κ.τ.λ. Πρόκειται για μηχανές αναζήτησης που ερευνούν για λογαριασμό του χρήση τα ευρετήρια πολλών άλλων μηχανών ταυτόχρονα. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμες όταν ψάχνουμε για έναν μοναδικό όρο-φράση. Δεν υπάρχει υπηρεσία ή μηχανή αναζήτησης που να είναι πλήρης. Μπορεί να περιέχει διευθύνσεις από όλες τις υπηρεσίες του Internet, π.χ. FTP, WWW, Usenet, Telnet, κ.τ.λ.
- Thesauri (Θησαυροί). Πρόκειται για ελεγχόμενο λεξιλόγιο οργανωμένο σε γνωστή σειρά και δομημένο, έτσι ώστε οι διάφορες σχέσεις μεταξύ των όρων να εμφανίζονται με σαφήνεια και να ταυτίζονται με σταθερούς δείκτες ως

προς τις σχέσεις. Στη δήλωση των σχέσεων εφαρμόζεται η αρχή της αμοιβαιότητας (ANSI/NISO Z39.19-2005).

Εξειδικευμένες Παραδοσιακές Πληροφοριακές Πηγές/Πηγές Αναφοράς και Μουσική

Οι φοιτητές μουσικής εκπαιδεύονται παράλληλα με όλα τα παραπάνω και στην απόκτηση δεξιοτήτων σε σχέση με συγκεκριμένες παραδοσιακές έντυπες πηγές αναφοράς που περιέχουν μουσικές πληροφορίες. Στην εκπαίδευση περιλαμβάνονται οι εξής πηγές:

1. Ανθολογίες τραγουδιών.
2. Λεξικά.
3. Θεματικοί κατάλογοι. Αυτοί συμβάλλουν στην ταύτιση του έργου ενός συνθέτη (oeuvre). Οι κατάλογοι είναι οργανωμένοι είτε με χρονολογική σειρά, είτε με είδος σύνθεσης. Πολλοί από αυτούς τους καταλόγους παρέχουν πρότυπο σύστημα αρίθμησης για τα έργα των συνθετών, όπως καθιερώθηκε από τον Beethoven με τον αριθμό έργου (opus number). Για παράδειγμα οι αριθμοί με κωδικό BWV (Bach-Werke-Verzeichnis) για τον J. S. Bach και οι αριθμοί του Köchel για τον Mozart έχουν αντληθεί από τους πρότυπους θεματικούς καταλόγους που έχουν διαμορφωθεί γι' αυτούς τους συνθέτες.
4. Παλαίτυπα – Πρώιμες μουσικές εκδόσεις – Σπάνιες συλλογές

Η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα χειρόγραφα και τις πρώιμες μουσικές εκδόσεις ξεκίνησε από τον Robert Eitner, ο οποίος δημοσίευσε το Quellen Lexikon στις αρχές του 20ού αι. (Eitner and Springer, 1903).

<u>Κριτήρια αξιολόγησης πόρων/πηγών</u>

- Θεωρείται ο συγγραφέας/δημιουργός/παραγωγός της πληροφορίας ειδικός στο θέμα;
- Εφόσον ναι, πώς αποδεικνύεται/τεκμηριώνεται/ταυτίζεται η εξειδίκευση του πάνω στο θέμα;
- Θεωρούνται οι πληροφορίες που παρέχονται ακριβείς για την εποχή που γράφτηκαν;
- Υπάρχει ομοφωνία απόψεων εκ μέρους διαφόρων ερευνητών αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα; Ποιες είναι οι σημαντικές έννοιες που προβάλλονται/παρουσιάζονται/αναπτύσσονται;
- Ποιος είναι ο σκοπός της πηγής; Πώς αυτός επηρεάζει/συμβάλλει στην εξέλιξη της έρευνας;
- Σε τι στοχεύει/αποσκοπεί η πηγή: στην πληροφόρηση, την ψυχαγωγία, την εκπαίδευση ή την άσκηση επιρροής;
- Ποιο είναι το θέμα/ζήτημα που διαχειρίζεται ο συγγραφέας/δημιουργός/παραγωγός της πληροφορίας; Υπάρχουν ενδείξεις προκατάληψης; Υπάρχουν ενδείξεις παραπληροφόρησης (misinformation) ή ενδείξεις βανδαλισμού της πληροφορίας (disinformation);
- Είναι ορατή μια αντικειμενική διαχείριση του ζητήματος εκ μέρους του συγγραφέα/δημιουργού/παραγωγού της πληροφορίας; Αν ναι, πώς αυτή αποδεικνύεται;
- Παρέχονται διάφορες ή/και διαφορετικές απόψεις/θέσεις αναφορικά με το υπό διαχείριση ζήτημα εκ μέρους του συγγραφέα/δημιουργού/παραγωγού της πληροφορίας;

- Με ποιον τρόπο συμβάλλει (εφόσον το κάνει) η συγκεκριμένη πηγή στην προσέγγιση/διαχείριση του ερευνητικού ζητήματος εκ μέρους του συγγραφέα/δημιουργού/παραγωγού της πληροφορίας;
- Παρέχει η πηγή αξιόλογες, και σχετικές/συναφείς με το υπό αναζήτηση ερευνητικό ζήτημα/ερώτημα, πληροφορίες;
- Η πηγή καλύπτει ένα μέρος ή/και το όλον του υπό αναζήτηση ερευνητικού ζητήματος;

Κριτήρια αξιολόγησης επιμέρους συστατικών της πληροφορίας

- *Αξιολόγηση του κοινού/κοινότητας/πληθυσμού στον οποίο απευθύνεται ή για τον οποίο προορίζεται η* πληροφορία.
- *Αξιολόγηση συστατικών που σχετίζονται με την προέλευση της πληροφορίας.*
- *Αξιολόγηση της πηγής δημοσίευσης της πληροφορίας*.
- *Αξιολόγηση της επικαιροποίησης της πληροφορίας.*
- *Αξιολόγηση της ακρίβειας της πληροφορίας.*
- *Αξιολόγηση των λόγων/κινήτρων παροχής/διάχυσης/απόκρυψης/παράλειψης μιας πληροφορίας*.
- *Αξιολόγηση Συγγραφέα/Δημιουργού/Παραγωγού Μουσικής Πληροφορίας (*Authority*).*
- *Αξιολόγηση διαδικτυακών/online/web ιστοτόπων.*

Ηθικό πλαίσιο διαχείρισης προσωπικών δεδομένων

Από τα πιο συνηθισμένα και σημαντικά ζητήματα που απασχολούν κυρίως τον τελικό χρήστη κατά τη διενέργεια/διεξαγωγή οποιασδήποτε διαδικτυακής συναλλαγής είναι εκείνα που σχετίζονται με τα προσωπικά δεδομένα και τη διαχείριση αυτών. Πιο συγκεκριμένα:

Τα ζητήματα αυτά αφορούν σε:

- Επαγγελματική ικανότητα. Οι βιβλιοθηκονόμοι αναφοράς πρέπει να μπορούν να παρέχουν άριστες υπηρεσίες, όχι μόνο σε διαπροσωπικό επίπεδο, αλλά και μέσω άλλων μέσων επικοινωνίας (email, chat, κ.τ.λ.).
- Προσωπικά δεδομένα και ασφάλεια.. Τα «ίχνη που αφήνει πίσω του» ο εκάστοτε χρήστης κατά την πρόσβαση σε οποιονδήποτε διαδικτυακό πόρο ή ηλεκτρονική υπηρεσία βρίσκονται παντού. Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα φύλαξης, διατήρησης και διαχείρισης των δεδομένων που προκύπτουν μέσα από τις διάφορες μορφές επικοινωνίας, προκειμένου να τηρηθεί η πολιτική απορρήτου, όπως αυτή ορίζεται από τον εκάστοτε διαδικτυακό πόρο ή διαδικτυακή τοποθεσία. Κάποια από τα ερωτήματα που διατυπώνονται αυτονόητα είναι:
  - Ποιος έχει το δικαίωμα να έχει πρόσβαση στις διαδικτυακές συναλλαγές και υπό ποιες προϋποθέσεις;
  - Ποιος μπορεί να αποκτά γνώση της τοποθεσίας πρόσβασης;
  - Κάθε φορά που ο χρήστης αποδέχεται/δέχεται τους όρους μιας ηλεκτρονικής σύμβασης, προκειμένου να έχει πρόσβαση σε συγκεκριμένα προγράμματα-υπηρεσίες, τι είδους πληροφορίες γίνονται «μηχανικά» προσπελάσιμες από εξωτερικούς χρήστες;

Το θέμα των προσωπικών δεδομένων είναι πολύπλοκο και πολυσύνθετο. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που αγνοούν, ότι κάθε φορά που επισκέπτονται ή κάνουν χρήση ενός συνδέσμου (url) τα δεδομένα τους αποτελούν για κάποιους τρίτους αντικείμενα συλλογής πληροφοριών. Για τη σωστή διαχείριση των προσωπικών δεδομένων εκ μέρους τόσο του τελικού αποδέκτη/χρήστη μιας πηγής, όσο και των διαχειριστών αυτών των δεδομένων είναι

απαραίτητη η γνώση βασικών εννοιών, που ναι μεν εκ πρώτης όψεως αφορούν αποκλειστικά στα προσωπικά δεδομένα, παράλληλα όμως επηρεάζουν και διαμορφώνουν το ηθικό πλαίσιο διακίνησης/διάχυσης και εν τέλει και παραγωγής/αναπαραγωγής δεδομένων και πληροφοριών, π.χ. πολιτικές απορρήτου/δημιουργίας ιστορικού (profile) χρηστών και πώς αυτές διατυπώνονται και υλοποιούνται/εφαρμόζονται από βιβλιοθήκες, κυβερνητικούς οργανισμούς, εκδοτικούς οίκους, μηχανές αναζήτησης, κοινωνικά δίκτυα, κ.τ.λ.

Η διατήρηση είναι ένα εξίσου πολύ σημαντικό θέμα στον σημερινό ηλεκτρονικό κόσμο. Μεγάλος όγκος αρχειακού υλικού το οποίο αρχικά ήταν αποθηκευμένο σε κάποιον από τους παραδοσιακούς τύπους υλικού (μονογραφία, περιοδικό δημοσίευμα ή άλλο), έχει μεταφερθεί πλέον στο ηλεκτρονικό περιβάλλον σε υβριδική μορφή ή έχει παραχθεί απευθείας σε ηλεκτρονική μορφή. Κάποια από τα ζητήματα που απασχολούν αυτονόητα τους διαχειριστές πληροφορίας αφορούν στα παρακάτω:

- Τι ισχύει στο ηλεκτρονικό περιβάλλον για το αρχειακό υλικό ή για τα γραπτά κείμενα;
- Ποιες διαδικασίες χρησιμοποιούνται για τη διατήρηση ενός ιστορικού ηλεκτρονικού αρχείου;
- Πώς μπορούν να είναι σίγουροι οι χρήστες/διαχειριστές πληροφορίας, ότι μετά από μερικά χρόνια αυτά τα αρχεία θα είναι αναγνώσιμα, δεδομένου ότι η τεχνολογία της εποχής μπορεί να είναι διαφορετική;
- Με ποιον τρόπο άτομα χωρίς πρόσβαση σε υπολογιστές θα μπορούν να ανακτήσουν τα συγκεκριμένα έγγραφα;
- Πώς διασφαλίζεται το δικαίωμα της ισοδύναμης πρόσβασης;
- Πνευματική ελευθερία. Η εξάπλωση του Διαδικτύου έχει διευρύνει την πρόσβαση σε όλα τα είδη πληροφοριών, ενώ παράλληλα έχει προκαλέσει την εμφάνιση μιας σειράς ερωτημάτων, όπως:
    a. Τι είδους πληροφόρηση πρέπει να είναι διαθέσιμη προς χρήση από το κοινό εντός του χώρου της βιβλιοθήκης;
    b. Πώς αυτή διαφοροποιείται με βάση την ηλικία της κάθε ομάδας χρηστών;
    c. Ποιος πρέπει να είναι υπεύθυνος για τους τύπους του υλικού στο οποίο έχουν πρόσβαση οι χρήστες;

  Κάθε βιβλιοθήκη οφείλει να εξετάζει προσεχτικά τις συνέπειες από την εφαρμογή των πολιτικών/κανονισμών/διαδικασιών της. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, αυτές οι συνέπειες αφορούν σε τυχόν άρνηση, περιορισμό ή άρση των ορίων/δυνατοτήτων στην πρόσβαση εκ μέρους του τελικού χρήστη/αποδέκτη. Εφόσον οδηγούν σε τέτοιους περιορισμούς οφείλουν:
    - Να αναπτύσσονται και να εφαρμόζονται μέσα στο θεσμικό πλαίσιο που ισχύει για τη βιβλιοθήκη. Αυτό περιλαμβάνει το Σύνταγμα της Ελλάδας, για τις ελληνικές βιβλιοθήκες, τον κανονισμό του οργανισμού του ιδρύματος στον οποίο υπάγεται η βιβλιοθήκη, την νομοθεσία σχετικά με τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, κ.τ.λ.
    - Να συμμορφώνονται με την αποστολή και τους στόχους της βιβλιοθήκης.
    - Να επιβάλλουν περιορισμούς σε θέματα πρόσβασης ή στη χρήση πόρων της βιβλιοθήκης, υπηρεσιών ή υποδομών, όταν αυτοί οι περιορισμοί είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων της βιβλιοθήκης.
    - Να εφαρμόζουν απαγορεύσεις ή περιορισμούς σε πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις και όπου αυτό απαιτείται, ώστε να μην είναι αυτοί οι περιορισμοί πιο αυστηροί από όσο χρειάζεται.
    - Να προσπαθούν να εξισορροπούν τη σύγκρουση μεταξύ συμφερόντων και να μην ευνοούν την πλειονότητα θυσιάζοντας τα ατομικά δικαιώματα ή επιτρέποντας σε μεμονωμένα ατομικά δικαιώματα να εμπλέκονται στο

δικαίωμα για ελεύθερη και ισοδύναμη πρόσβαση στις πηγές, υπηρεσίες και υποδομές της βιβλιοθήκης.

- Να αποφεύγουν αυθαίρετες διακρίσεις μεταξύ ατόμων ή κατηγοριών χρηστών και να μην αποτρέπουν ή αρνούνται σε κάποιο άτομο το δικαίωμα του να χρησιμοποιεί τις πηγές, υπηρεσίες ή υποδομές της βιβλιοθήκης, βασιζόμενοι σε αυθαίρετες διακρίσεις, όπως προέλευση, ηλικία, κοινωνική τάξη ή απόψεις.

- Πνευματική και Διανοητική Ιδιοκτησία. Σύμφωνα με τον πρώτο όρο, όπως αυτός διατυπώνεται από τον ΟΠΙ (2014) «*Η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύει κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική … »*, ενώ σύμφωνα με τον δεύτερο όρο «Η *διανοητική ιδιοκτησία περιλαμβάνει τόσο την πνευματική ιδιοκτησία ("propriete litteraire et artistique"/"droit d' auteur"/"copyright") και τα συγγενικά δικαιώματα, όσο και την βιομηχανική ιδιοκτησία ("propriete industrielle"/"industrial property"), όπως εφευρέσεις, υποδείγματα χρησιμότητας, δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών, σήματα, βιομηχανικά σχέδια και προστατευόμενες γεωγραφικές ονομασίες προέλευσης»* (ΟΠΙ, 2014).[1]
- Λογοκλοπή (plagiarism). Τεχνικός όρος που αφορά στην κλοπή της πνευματικής ιδιοκτησίας. Στα κολέγια, πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα η λογοκλοπή ορίζεται σύμφωνα με τον κώδικα ακαδημαϊκής δεοντολογίας (code of academic integrity) που διέπει τον εκάστοτε φορέα/οργανισμό. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει καταστήσει, κατά γενική ομολογία, δύσκολη την αναγνώριση του συγγραφέα και πολύ εύκολο τον δανεισμό πληροφοριών χωρίς αναφορά στην προέλευση της πληροφορίας. Είναι σημαντική η γνώση εκ μέρους του τελικού αποδέκτη/χρήστη της πληροφορίας της έννοιας της λογοκλοπής, πώς μπορεί αυτή να την αποφύγει, αλλά και πώς μπορεί η λογοκλοπή να συντελέσει στην αρνητική αξιολόγηση μιας πηγής ή πληροφορίας.
- Παράθεση αναφοράς (Citation). Συχνά προκύπτει εκ μέρους του τελικού χρήστη το ερώτημα: *«Σε ποιες περιπτώσεις πρέπει να παραθέτει ο συγγραφέας/δημιουργός/παραγωγός πληροφορίας την βιβλιογραφία που έχει χρησιμοποιήσει/συμβουλευτεί στο στάδιο της συγγραφικής διαδικασίας;»* Η απάντηση σε αυτήν την ερώτηση είναι: Σε κάθε περίπτωση. Η εξαίρεση σε αυτόν τον κανόνα ορίζεται από το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει σε κάθε χώρα. Παράδειγμα εξαίρεσης (περίπτωση για την οποία δεν προβλέπεται παράθεση αναφοράς) αποτελεί η χρήση πληροφορίας που θεωρείται εξ ορισμού ως *«κοινή γνώση»* (common knowledge). Ως τέτοια χαρακτηρίζεται *«κάθε αλήθεια, μη περιορισμένη σε στενά γεωγραφικά όρια, τεκμηριωμένη και αποδεκτή από ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο».*

Ηλεκτρονική πληροφορία

Όταν δημιουργείται μια πληροφορία προκύπτει αυτόματα το ερώτημα σε ποιον ανήκει αυτή η πληροφορία. Με βάση το θεσμικό πλαίσιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας ο συγγραφέας διατηρεί τα πνευματικά δικαιώματα.

Τι συμβαίνει όταν ο συγγραφέας εκχωρεί τα δικαιώματα του στον εκδότη και ο εκδότης πουλάει του περιεχόμενο σε ένα πληροφοριακό συνονθύλευμα από διάφορους εμπλεκόμενους μεσάζοντες; Οι περισσότεροι συλλέκτες τέτοιων πληροφοριών πουλούν τις πληροφορίες σε άλλους. Αν μια εταιρεία, η οποία συλλέγει πληροφορίες και αποκτά τα πλήρη δικαιώματα σε κάποιες πληροφορίες, τις πουλάει σε συνδρομητές, αυτό άραγε

[1]Για περισσότερα σε σχέση με το θέμα, βλ.. ΟΠΙ, 2013. Available at: < http://www.opi.gr/index.php/2013-10-03-12-23-43/2013-10-04-06-34-37#f2> [Προσπελάστηκε 25 Δεκεμβρίου 2014].

σημαίνει ότι μόνο εκείνοι που μπορούν να αγοράζουν τις πληροφορίες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτές; Ο συγγραφέας έχει παραχωρήσει όλα τα δικαιώματα πώλησης ή αναπαραγωγής στον εκδότη. Εκείνος με τη σειρά του επιτρέπει μόνο σε κάποιον συγκεκριμένο συλλέκτη πληροφοριών τη δημοσίευση των πληροφοριών και ο συλλέκτης-διαχειριστής με τη σειρά του επιτρέπει μόνο σε αγοραστές την πρόσβαση στις πληροφορίες. Αυτού του είδους η διαδικασία επιτρέπει την πρόσβαση μόνο στους οικονομικά πιο εύρωστους πληθυσμούς. Ο αυξανόμενος αριθμός της συνδρομητικής πρόσβασης μπορεί να συμβάλλει στην καθυστέρηση των ρυθμών επικοινωνίας της έρευνας, λαμβάνοντας ως δεδομένο, ότι αποκλείονται από την πληροφόρηση οι οικονομικά λιγότερο ισχυροί πληθυσμοί.

Η δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφορία συνδέεται με μια σειρά από ζητήματα, όπως:

- Αν τα νέα επιστημονικά ευρήματα περιορίζονται με τέτοιο τρόπο έτσι, ώστε οι σημερινοί ερευνητές να μην μπορούν να έχουν πρόσβαση σχετικά εύκολα και γρήγορα σε αυτά, πώς μπορεί να διασφαλιστεί η εξέλιξη της έρευνας;
- Η ηλεκτρονική αλληλογραφία ως πληροφορία θεωρείται άξια διατήρησης/διάσωσης;
- Βάσει ποιων κριτηρίων θεωρούνται ή όχι οι ιστοσελίδες άξιες διατήρησης, π.χ. για ιστορικούς λόγους; Ποιος λαμβάνει τις αποφάσεις για το ποιες σελίδες θα διατηρηθούν, για τον χώρο αποθήκευσης αυτών και για τα δικαιώματα πρόσβασης σε αυτές;
- Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι οι ιστοσελίδες δημιουργούνται και παύουν να υπάρχουν με απίστευτη ταχύτητα, πώς μπορεί να διασφαλιστεί η αντίστοιχη ταχύτητα αποθήκευσης/διατήρησης της πληροφορίας που αυτές εμπεριέχουν;
- Προβλέπεται μελλοντικά κάποιο είδος αποθήκης για μη ενεργές ιστοσελίδες, ώστε να μπορούν αυτές κάποια στιγμή να ανακτηθούν,
- Υπάρχει πρόβλεψη σε διεθνές επίπεδο για τη διαχείριση της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και των λοιπών ηλεκτρονικών δραστηριοτήτων/δράσεων;
- Προβλέπεται οι συγγραφείς να συνδιαμορφώνουν/συμμετέχουν στις αποφάσεις που σχετίζονται με τους υπεύθυνους διατήρησης ή με τους χώρους αποθήκευσης των δεδομένων τους;
- Τι είδους εξοπλισμός/υποδομές προβλέπεται να χρησιμοποιούνται για τη διασφάλιση της πρόσβασης στα διαθέσιμα ηλεκτρονικά αρχεία;
- Υπάρχει πρόβλεψη διασφάλισης δυνατότητας πρόσβασης σε περίπτωση αλλαγής των τεχνολογικών μέσων και υποδομών;
- Ποιος θεωρείται υπεύθυνος για τη διατήρηση, αποθήκευση και παροχή πρόσβασης στην πληροφόρηση που παράγεται σήμερα;
- Υπάρχει βούληση να δημιουργηθεί ενδεχομένως μια νέα κυβερνητική υπηρεσία ή φορέας, ο οποίος θα επιφορτιστεί με την ευθύνη της συλλογής, διατήρησης και παροχής πρόσβασης σε πληροφορίες διαθέσιμες σε ηλεκτρονική μορφή;
- Οι βιβλιοθήκες θα περιληφθούν στους χώρους αποθήκευσης των νέων πληροφοριακών μορφών;
- Τι θα γίνει με τις πληροφορίες που προέρχονται από άλλες χώρες;
- Υπάρχει πρόβλεψη να οριστεί κάποιος φορέας ως διεθνής σταθμός συλλογής των ηλεκτρονικών πληροφοριακών πηγών;
- Οι κυβερνήσεις μέχρι ποιον βαθμό διαμορφώνουν ή/και λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με το τι θα διατηρηθεί για χρήση στο μέλλον και τι όχι; Και αυτό πώς επιδρά στην αναδρομική πληροφόρηση, π.χ. ιστορική έρευνα;
- Προβλέπεται ο ορισμός κριτηρίων και η θέσπιση αρχών, βάσει των οποίων θα υποβληθούν σε διαχείριση όλα τα παραπάνω ζητήματα;

Είναι φανερό ότι υπάρχουν πολλά ερωτήματα σχετικά με την ηλεκτρονική πληροφόρηση τα οποία δε μπορούν ακόμη να απαντηθούν. Είναι σχεδόν σίγουρο, ότι και

τώρα και στο μέλλον αξιόλογες πληροφορίες θα χαθούν, γιατί δεν υπήρχε και δεν υπάρχει σε αρκετές περιπτώσεις πρόβλεψη για τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών για τη συλλογή, αποθήκευση και πρόσβαση στις πληροφορίες σε βάθος χρόνου. Κάποιες θα σωθούν από τύχη ή κατά λάθος, κάποιες βάσει θεσμικού πλαισίου, κάποιες άλλες χάριν στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Προς το παρόν τα ερωτήματα είναι περισσότερα σε σύγκριση με τις προτάσεις/λύσεις διαχείρισης των ζητημάτων που έχει επιφέρει η σύγχρονη Εποχή της πληροφορίας.

Πληροφοριακός Γραμματισμός και Στρατηγικές αναζήτησης και ανάκτησης μουσικών πληροφοριών

Στρατηγική αναζήτησης-Ελεγχόμενο Λεξιλόγιο (Controlled Vocabulary)

Ο θησαυρός αποτελεί ένα ελεγχόμενο λεξιλόγιο σημασιολογικής, αλλά και γενικής χρήσης σχετιζόμενων όρων, οι οποίοι καλύπτουν συγκεκριμένους τομείς της γνώσης.

Ο θησαυρός σχεδιάζεται και προορίζεται για τον συντονισμό των εννοιών (concept coordination). Πρόκειται για μια επινόηση ελέγχου της ορολογίας, η οποία μεταφράζει την φυσική γλώσσα που χρησιμοποιείται από τους δημιουργούς των ευρετηρίων (indexers) στα τεκμήρια και τα θέματα που αναζητούνται από τους ερευνητές, σε μια αμοιβαίως ακριβή γλώσσα. Η ειδοποιός διαφορά μεταξύ ενός θεματικού καταλόγου ή καταλόγου θεματικών επικεφαλίδων κι ενός θησαυρού είναι :

- Ο θησαυρός δεν είναι σχεδιασμένος για να καλύψει την παγκόσμια γνώση, αλλά μια συγκεκριμένη και ορισμένη γνωστική περιοχή.
- Οφείλει να παρουσιάζει και να προβάλλει σχέσεις ιεραρχίας και διασύνδεσης μεταξύ των όρων καθώς και
- Να παρέχει ορισμούς του περιεχομένου των όρων.

Ένας θησαυρός χρησιμοποιεί σχέσεις ισοδυναμίας, σχέσεις ιεραρχίας και σχέσεις συσχέτισης. Ως ελεγχόμενο λεξιλόγιο ορίζεται η διαδικασία της οργάνωσης μιας λίστας όρων με στόχο α) την υποδήλωση του καθιερωμένου προς χρήση όρου, β) τη διάκριση μεταξύ ομογράφων και γ) την υποδήλωση των ιεραρχικών και συνδετικών σχέσεων μεταξύ των όρων στο πλαίσιο ενός ελεγχόμενου λεξιλογίου ή μιας λίστας θεματικών επικεφαλίδων.

Σύμφωνα με τον Lancaster (1986) το ελεγχόμενο λεξιλόγιο χρησιμοποιείται για δύο λόγους:

- Να διασφαλίσει, όσο γίνεται περισσότερο, μια συνεπή αναπαράσταση του θεματικού περιεχομένου των τεκμηρίων κατά τη διάρκεια της ευρετηρίασης και της αναζήτησης.
- Να διευκολύνει τη διεξαγωγή της έρευνας στο σύστημα, ομαδοποιώντας με σχέσεις ιεραρχίας τους πιο στενά σχετιζόμενους όρους σε σχέση πάντα με το νόημα τους.

Ο έλεγχος του λεξιλογίου διασφαλίζει και παρέχει έναν σταθερό και συστηματικό τρόπο επιλογής των όρων του ευρετηρίου για τη χρήση και την ερμηνεία του περιεχομένου των όρων που χρησιμοποιούνται. Χρησιμοποιώντας ελεγχόμενο λεξιλόγιο είναι σε θέση κάποιος να διακρίνει παρόμοιους όρους που αντιπροσωπεύουν παρεμφερείς ιδέες. Μέσω των σημειώσεων περιεχομένου (scope notes) στα αρχεία καθιερωμένων όρων αποφεύγονται ή περιορίζονται οι ασυνέπειες στη χρήση των όρων. Η ύπαρξη τους συμβάλλει στην διατήρηση μεγαλύτερης συνέπειας για τον ίδιο τον δημιουργό του ευρετηρίου μακροπρόθεσμα. Με τη χρήση ελεγχόμενου λεξιλογίου καθιερώνεται η αποδεκτή γραφή, ορθογραφία και συλλαβισμός του όρου που χρησιμοποιούνται από το κάθε σύστημα.

Οποιαδήποτε λέξη στη φυσική γλώσσα μπορεί να αποτελέσει μέλος μιας ομάδας από όρους χωρίς περιορισμούς, το λεγόμενο μη ελεγχόμενο λεξιλόγιο (uncontrolled vocabulary). Στην περίπτωση του μη ελεγχόμενου λεξιλογίου τα τεκμήρια ευρετηριάζονται στη φυσική τους γλώσσα και στο σύστημα διαμορφώνονται οι προϋποθέσεις, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αναζήτησης σε όλο το ελεύθερο κείμενο, καθώς και η δυνατότητα ανάκτησης του ζητούμενου υλικού μέσα από τη διασύνδεση των όρων των δύο λεξιλογίων (ελεγχόμενου και μη ελεγχόμενου).

Το ελεγχόμενο λεξιλόγιο στηρίζει επίσης τη διαδικασία της ευρετηρίασης. Μέσα από την ευρετηρίαση, η οποία αποτελεί ένα εργαλείο προσδιορισμού της γνώσης, εντοπίζονται, οργανώνονται και προβάλλονται όλες εκείνες οι πληροφορίες που διαφορετικά δεν μπορούν να καταγραφούν. Η ύπαρξη εξειδικευμένων ευρετηρίων είναι αναγκαία, καθώς αυτά διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα, την πρόσβαση και την ποιότητα της πληροφορίας και καθοδηγούν τον χρήστη στην συγκεκριμένη πληροφορία γρήγορα και αποτελεσματικά. Η ευρετηρίαση αποτελεί μια πολύ σημαντική υποδομή για τις υπηρεσίες αναζήτησης. Όσο καλύτερη είναι η ευρετηρίαση, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα για αποτελεσματικότερη αναζήτηση. Η ευρετηρίαση που στηρίζεται σε ελεγχόμενο λεξιλόγιο ευνοεί τη δια-λειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων αναζήτησης διαφορετικών, αλλά και ομοειδών συλλογών.

Δόμηση καθιερωμένων όρων

Στο στάδιο της δημιουργίας, επεξεργασίας, ανάλυσης των όρων, συλλέγονται πληροφορίες από όσο το δυνατόν περισσότερες σχετικές πηγές, λεξικά, γλωσσάρια, ευρετήρια όρων, θεματικές βιβλιογραφίες, ειδικούς ανά γνωστικό τομέα, κ.τ.λ.

Όσον αφορά στη συνένωση των όρων (term consolidation) ο στόχος είναι να παρέχεται επαρκής πρόσβαση στο θέμα με περίληψη των περισσότερων όρων που χρησιμοποιούνται από τους χρήστες και με παροχή ισοδύναμης πρόσβασης σε παγκόσμιο επίπεδο, με μια αυστηρά περιορισμένη λίστα καθιερωμένων όρων, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για να αναπαριστούν τα θέματα που διαχειρίζεται το κάθε τεκμήριο.

Η κατάταξη των όρων σε κατηγορίες γίνεται:

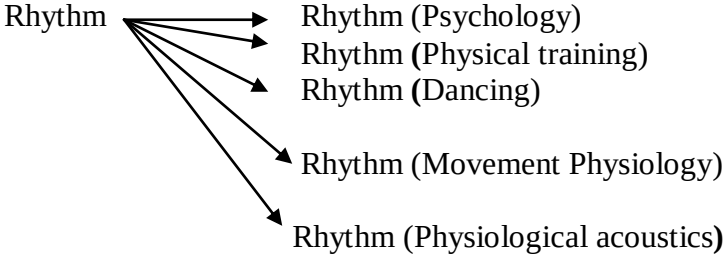
- Με βάση το θέμα.
- Με βάση την ιεραρχική σειρά των περιγραφέων (descriptors) ή θεματικών επικεφαλίδων.

Τα ελεγχόμενα λεξιλόγια δομούνται έτσι, ώστε να μπορούν να προβάλλουν τους διαφορετικούς τύπους των σχέσεων μεταξύ των όρων που περιέχουν. Υπάρχουν τέσσερις (4) τύποι ελεγχόμενου λεξιλογίου, οι οποίοι καθορίζονται από την διαρκώς αυξανόμενη πολυπλοκότητα της δομής τους (βλ. σχετικό σχήμα). Αυτοί είναι:

- Λίστα (List).
- Δακτύλιος συνωνύμων (Synonym ring).
- Ταξινομία/Ταξινόμηση (Taxonomy).
- Θησαυρός (Thesaurus).

Παράδειγμα 1. Αμφισημία όρων

Αμφιβολίες ως προς τη χρήση του όρου προκύπτουν στη φυσική γλώσσα, όταν μια λέξη ή φράση έχει περισσότερες από μια (1) σημασίες. Η χρήση του ελεγχόμενου λεξιλογίου πρέπει να αντισταθμίζει τα προβλήματα που προκύπτουν από την αμφισημία, διασφαλίζοντας ότι κάθε όρος θα έχει μια μοναδική σημασία.

Για τη μουσική π.χ. ο όρος που έχει καθιερωθεί να χρησιμοποιείται ως ελεγχόμενο λεξιλόγιο είναι *Musical meter and rhythm*, ο οποίος είναι ειδικότερος του όρου Rhythm.

Συγκέντρωση της μουσικής βιβλιογραφίας προς ευρετηρίαση

Η ευρετηρίαση στηρίζεται σε όλες τις μορφές αποθήκευσης των δεδομένων της μουσικής: μονογραφίες, παρτιτούρες, ηχογραφήσεις, έργα αναφοράς, κ.τ.λ.

Η ευρετηρίαση έχει ως στόχο τη δημιουργία ευρετηρίων, τα οποία συνήθως είναι αλφαβητικά και στηρίζονται σε συγκεκριμένα στοιχεία ή βιβλιογραφικές πληροφορίες, όπως συγγραφέας ή τίτλος (οι συνηθέστερες). Παράλληλα με την ευρετηρίαση χρησιμοποιείται η ταξινόμηση[1] και η καταλογογράφηση. Η ευρετηρίαση ως διαδικασία είναι περισσότερο ελεύθερη σε σχέση με τις δύο προηγούμενες διαδικασίες, καθώς στηρίζεται περισσότερο στην κριτική ικανότητα του δημιουργού ή συντάκτη του ευρετηρίου και στο λεξιλόγιο που προκύπτει από τα τεκμήρια που σχετίζονται με τη μουσική.

Κατά την ευρετηρίαση του τεκμηρίων, των σχετιζόμενων με τη μουσική, δημιουργούνται θεματικοί όροι, άλλοι ελεγχόμενοι και άλλοι ελεύθεροι αρχικά, π.χ. *Music, Greek and Roman = Μουσική, Ελληνική και Ρωμαϊκή* και *Ελληνική μουσική = Greek music*. Κατά τη διαδικασία της ευρετηρίασης του μουσικού υλικού γίνεται προσπάθεια να αποδοθούν τα περιεχόμενα των σχετικών τεκμηρίων με θεματικούς όρους. Αυτοί πρέπει να επιλεχθούν είτε από το ήδη προσδιορισμένο και καθιερωμένο λεξιλόγιο, είτε να δημιουργηθούν και να καθιερωθούν, εφόσον οι όροι που αντιστοιχούν στο περιεχόμενο των τεκμηρίων δεν υπάρχουν.[2]

Ελεγχόμενο λεξιλόγιο και αναζήτηση

Ο άνθρωπος χρησιμοποιεί φυσική γλώσσα για να επικοινωνήσει με τους συνανθρώπους του. Για τους ερευνητές που δεν διαθέτουν εμπειρία είναι φυσικό και αναμενόμενο να χρησιμοποιούν κοινή γλώσσα στον υπολογιστή για να αναζητήσουν το αντικείμενο της έρευνας τους. Δυστυχώς οι υπολογιστές δεν καταλαβαίνουν τη φυσική γλώσσα. Για παράδειγμα, οι νέοι χρήστες συγχύζονται όταν εισάγουν λέξεις με ίδια γραφή, αλλά διαφορετική σημασία. Κατά την ανάκτηση εμφανίζονται όλων των ειδών οι σημασίες του όρου κι όχι μόνο αυτή η οποία ενδιαφέρει τον χρήστη. Ομοίως, οι φοιτητές συχνά θεωρούν ότι η αναζήτηση με φυσική γλώσσα, συνιστά μια ομπρέλα, κάτω απ' την οποία θ' ανακτηθούν τα' αποτελέσματα τα σχετικά με το θέμα. Ωστόσο, ο υπολογιστής δεν είναι ικανός να λειτουργήσει με αυτόν τον τρόπο. Ανακτά μόνο τις εγγραφές εκείνες, οι οποίες κατά την αναζήτηση χρησιμοποιήθηκαν συνδυαστικά από τον χρήστη. Για παράδειγμα, ο όρος ***"music—instruction and study"*** θ' ανακτήσει μόνο εκείνα τα άρθρα, τα οποία έχουν τον συνδυασμό *"music" ΚΑΙ "instruction and study"* ενσωματωμένο στις εγγραφές τους. Τι συμβαίνει όμως μ' εκείνα τα άρθρα, των οποίων οι συγγραφείς χρησιμοποιούν άλλες φράσεις

[1]Ως ταξινόμηση ορίζεται η συστηματική οργάνωση θεματικών ενοτήτων σε ομάδες ή κατηγορίες σύμφωνα με κοινώς αποδεκτά κριτήρια.

[2]Για την ανάπτυξη των αρχείων καθιερωμένων όρων στον Κατάλογο του Ι. Π., συμπεριλαμβανομένων και των μουσικών συλλογών, χρησιμοποιούνται τα εξής εθνικά και διεθνή πρότυπα εργαλεία και οδηγίες:

- ΕΒΕ (Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος)
- ΣΕΑΒ (Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών)
- UNIMARC Authority Data της IFLA
- Library of Congress Subject Headings
- Catalogers' desktop
- MARC 21 for Authority Data
- Yale Music Library
- Id.loc.gov
- VIAF
- AACR2

για να εκφράσουν το ίδιο θέμα; Οι παρακάτω συνδυασμοί μπορεί επίσης να έχουν χρησιμοποιηθεί:

Music education

Music--Study and teaching

Education, Musical

Musical education

Musical instruction

Βασιζόμενοι σ' αυτούς τους συνδυασμούς, ο όρος "*music--instruction and study"* είναι πολύ περιοριστικός για την αναζήτηση από ένα οποιοδήποτε ευρετήριο, όπως π.χ. *Anywhere* (*Οπουδήποτε ή Παντού*) και θα υπήρχαν απώλειες σε σημαντικό βαθμό πληροφοριών. Οι καθιερωμένες θεματικές επικεφαλίδες που λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο μιας Βάσης Δεδομένων δεν είναι καθιερωμένες σε ένα σύνολο Β. Δ. Οι όροι αυτοί, δηλαδή οι καθιερωμένοι όροι (οι λεγόμενες θεματικές επικεφαλίδες), οι προτιμώμενοι όροι, οι περιγραφείς, συνοπτικά το ελεγχόμενο λεξιλόγιο είναι προκαθορισμένες λέξεις ή φράσεις οι οποίες αναπαριστούν:

- Έννοιες.
- Θεωρίες.
- Πρόσωπα.
- Πληθυσμούς/ομάδες ατόμων.
- Κοινωνικά φαινόμενα.
- Δραστηριότητες/ενέργειες.
- Γεγονότα/εκδηλώσεις.

Το πιο χρήσιμο και γνωστό παράδειγμα ελεγχόμενου λεξιλογίου είναι ο χρυσός οδηγός. Αν κάποιος ψάχνει μια λίστα από Μουσικούς δασκάλους ή Μουσικές Σχολές το πιο πιθανό είναι ότι θα τους βρει κάτω από μια επίσημη και συγκεκριμένη ονομασία, όπως Ωδεία ή Μουσικές Σχολές. Το ελεγχόμενο λεξιλόγιο χρησιμοποιείται επομένως, προκειμένου να ενοποιήσει παρόμοια τεκμήρια.

Το ελεγχόμενο λεξιλόγιο αφορά σε μια ομάδα από καθιερωμένους θεματικούς όρους, που προορίζονται για καθοδήγηση ως προς τη θεματική έρευνα. Στους καταλόγους των βιβλιοθηκών οι ελεγχόμενοι όροι ονομάζονται **Θεματικές Επικεφαλίδες**. Στις βάσεις των περιοδικών εκδόσεων, ωστόσο μπορεί να ορίζονται κι ως **Περιγραφείς.**

Το ελεγχόμενο λεξιλόγιο είναι χρήσιμο, διότι προσδιορίζει τους όρους ή φράσεις που θεωρούνται καταλληλότεροι για την αναζήτηση στο οποιοδήποτε θεματικό πεδίο. Επίσης περιορίζει ή διευρύνει το θέμα του ερευνητή, ή διερευνά σχετικούς όρους, οι οποίοι μπορεί να οδηγούν σε διαφορετικές απόψεις του θέματος.

Κάποιες φορές είναι χρήσιμο να χρησιμοποιούνται οι Θεματικές Επικεφαλίδες της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου στην έντυπη ή ηλεκτρονική τους μορφή. Ωστόσο, στον online κατάλογο η έρευνα με θεματική επικεφαλίδα συχνά ανακτά μια αλφαβητική λίστα επικεφαλίδων. Μια επισκόπηση σε αυτές τις επικεφαλίδες επιτρέπει στον ερευνητή να αποφασίσει ποιες από αυτές θα επιλέξει να ερευνήσει περισσότερο διεξοδικά.

Ένα παραδοσιακό πρόβλημα στην εκπαίδευση των χρηστών είναι η αποτελεσματική χρήση του θεματικού καταλόγου ή του ευρετηρίου «*Θέμα»* στον κατάλογο της βιβλιοθήκης.

Η συνηθισμένη προσέγγιση περιλαμβάνει συνήθως την απόκτηση μηχανικά εκτελεσμένων τεχνικών, μη συνδεόμενων με τις πνευματικές διαδικασίες της συλλογής πληροφοριών.

Κάποιες από τις βασικές αρχές της χρήσης του ελεγχόμενου λεξιλογίου (πρόσβαση μέσω θέματος) είναι οι εξής:

- Η πρόσβαση στις μονογραφίες είναι περιορισμένη, δεδομένου ότι οι θεματικές επικεφαλίδες περιγράφουν το περιεχόμενο του τεκμηρίου. Όσο πιο εξειδικευμένες είναι οι θεματικές επικεφαλίδες, τόσο πιο σχετική η πληροφόρηση, παρ' όλα αυτά οι πιο γενικές θεματικές επικεφαλίδες οδηγούν σε άλλες πηγές, που μπορεί με τη σειρά τους να περιλαμβάνουν εξίσου σημαντικές πληροφορίες.
- Είναι δυνατή η ύπαρξη μιας σε βάθος πρωτότυπης αναζήτησης με ενσωμάτωση της μαθησιακής διαδικασίας στη διαδικασία της αναζήτησης.
- Η σύνθεση των όρων σε έναν θεματικό κατάλογο ή σε έναν κατάλογο ή βάση, δημιουργεί ένα είδος πυραμίδας της γνώσης. Αυτή βοηθάει τον φοιτητή να αποκτήσει μια εικόνα του τι περιλαμβάνει ένα θέμα και πώς σχετίζεται το τελευταίο με άλλους όρους αναζήτησης.

Ο στόχος δεν είναι η εξήγηση ή ερμηνεία του θεματικού ευρετηρίου ή του τρόπου οργάνωσης των θεμάτων σε μια βάση είτε αυτή είναι δημόσιος κατάλογος, είτε ηλεκτρονική πηγή, αλλά η διανοητική ανάλυση του θέματος και η χρήση του θεματικού ευρετηρίου στο πλαίσιο της αποδεικτικής διαδικασίας μέσα από διαθέσιμα τεκμήρια.

Προκειμένου οι χρήστες να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν τις θεματικές επικεφαλίδες κάποιοι διαθέτες Β. Δ. παρέχουν online εγχειρίδιο χρήσης ή θησαυρούς, ηλεκτρονικούς κι έντυπους.

Γενικά οι θησαυροί:

- Ταυτίζουν όρους ελεγχόμενου λεξιλογίου.
- Παρέχουν ορισμούς και παραμέτρους ορολογίας/όρων.
- Προτείνουν εναλλακτικούς συνώνυμους όρους.

Επιπλέον πολλοί θησαυροί οργανώνουν τους όρους εννοιολογικά: **ευρύτερος όρος (broader term) → ειδικότερος όρος (narrower term)**, καθώς επίσης με σχέσεις συσχέτισης **«βλέπε επίσης» (see also)** παραπομπές. Οι φοιτητές πρέπει να διδάσκονται τα πλεονεκτήματα της χρήσης θησαυρών, ώστε να μπορούν να αυξάνουν τον αριθμό των σχετικών ή επιτυχημένων αποτελεσμάτων τους ανά αναζήτηση και να είναι σε θέση να κατανοούν τις σημασιολογικές σχέσεις που προσδιορίζουν έναν περιγραφέα (descriptor), εντοπίζοντας τους ευρύτερους (broader), ειδικότερους (narrower) και σχετικούς ή σχετιζόμενους (related) όρους (terms).

Ομοιόμορφοι/Προτιμώμενοι τίτλοι (Uniform/Preferred titles)

Οι ομοιόμορφοι/προτιμώμενοι τίτλοι χρησιμοποιούνται προκειμένου να ταυτιστούν και να ομαδοποιηθούν παρόμοια ή ίδια έντυπα και ηχογραφημένα μουσικά έργα.

Διακρίνονται σε:

- Descriptive titles (Περιγραφικοί τίτλοι).
- Generic titles (Type).
- Collective titles (Συλλογικοί τίτλοι).

Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν έργα, τα οποία παρουσιάζουν στον τίτλο τους διαφορές μεταξύ διαφορετικών δημοσιεύσεων από τον ίδιο ή διαφορετικούς εκδότες, οπότε ο ομοιόμορφος τίτλος χρειάζεται, προκειμένου να μπορέσουν όλες αυτές οι διαφορετικές δημοσιεύσεις, με τις διάφορες παραλλαγές στον τίτλο του έργου, να ομαδοποιηθούν κάτω από έναν ομοιόμορφο (ενιαίο) τίτλο και να είναι ανακτήσιμες μέσω μιας μοναδικής αναζήτησης στους καταλόγους των βιβλιοθηκών.

Παράδειγμα 1:

Beethoven, Ludwig van, 1770-1827.

[Symphonies, no. 5, op. 67, C minor]= ομοιόμορφος τίτλος

Symphony no. 5, C minor, op. 67

Οι ομοιόμορφοι/προτιμώμενοι τίτλοι θεωρούνται εξίσου απαραίτητοι για όλες τις μουσικές φόρμες είτε πρόκειται δηλαδή για κονσέρτα, συμφωνίες, κ.τ.λ., είτε για είδη (genres), όπως capriccio, nocturne, intermezzo, κ.τ.λ., καθώς επίσης και για τη μουσική δωματίου και όλους τους συνδυασμούς αυτής (trio, quartet, quintet, κ.τ.λ.).

Παράδειγμα 2:

Rachmaninoff, Sergei, 1873-1943.

[Concertos, piano, orchestra, no. 2, op. 18, C minor]=ομοιόμορφος τίτλος

Piano concerto no. 2 in C minor, op. 18

Οι ομοιόμορφοι/προτιμώμενοι τίτλοι απεικονίζουν είτε μεμονωμένα έργα **(διακριτικοί τίτλοι =distinctive titles)**, είτε συλλογές παρόμοιων ή ίδιων έργων, τα οποία φέρουν συνεχόμενη αρίθμηση. Οι τίτλοι σε αυτή την περίπτωση εμφανίζονται στον πληθυντικό αριθμό, εκτός κι αν ο συνθέτης έχει γράψει μόνο ένα έργο αυτής της μορφής.

Παράδειγμα 3:

Mendelssohn-Bartholdy, Felix, 1809-1847.

[Sonatas, clarinet, piano, Eb major]=ομοιόμορφος τίτλος

Sonate Es-dur für Klarinette und Klavier

Η ενορχήστρωση (instrumentation), οι αριθμοί σειράς (serial numbers), οι αριθμοί των έργων (opus numbers), οι αριθμοί των θεματικών ευρετηρίων (thematic index numbers), οι ποσοτικοί αριθμοί (quantitative numbers), τα κλειδιά (keys) και οι χρονολογίες της σύνθεσης αποτελούν έννοιες οι οποίες περιλαμβάνονται όλες ή κάποιες εξ αυτών στον ομοιόμορφο τίτλο στις αντίτοιχες τιμές (υποπεδία), σε δευτερεύουσας σημασίας δηλαδή θέσεις, οι οποίες δίνουν επιπλέον πληροφορίες που αφορούν στον ομοιόμορφο τίτλο του έργου, με τον οποίο συνδέεται η εγγραφή. Ενώ συμπληρωματικές πληροφορίες μπορούν να παραλείπονται, επίθετα ενσωματωμένα στον πρωτότυπο τίτλο του συνθέτη, τα οποία θεωρούνται αναπόσπαστο μέρος του τελευταίου, διατηρούνται και δηλώνονται στον ομοιόμορφο τίτλο.

Παράδειγμα 4:

Schœnberg, Arnold, 1874-1951.

[Stücke, orchestra, op. 16]=ομοιόμορφος τίτλος

Fünf Orchesterstücke, Opus 16

Οι αριθμοί που εμφανίζονται στον τίτλο, οι οποίοι δεν δηλώνουν σειρά ή ποσότητα (π.χ. αριθμός οργάνων), διατηρούνται στην αρχική τους θέση. Η χρήση ομοιόμορφων τίτλων δεν θεωρείται απαραίτητη για τέτοιου είδους έργα.

Παράδειγμα 5:

Erb, Donald, 1927-

The seventh trumpet : for orchestra

Bratu, Emma-Emilia, 1910-

The ten commandments: social lyrical opera and ballet.

Για τίτλους **non-generic ή distinctive** προτιμάται ο τίτλος στην πρωτότυπη γλώσσα. Οι τίτλοι των έργων ενός συνθέτη μπορούν να αναζητηθούν είτε στο New Grove Dictionary, είτε στους θεματικούς καταλόγους ανά συνθέτη, ή σε άλλες πηγές εξίσου έγκυρες.

Παράδειγμα 6:

Berlioz, Hector, 1803-1869.

[Symphonie fantastique]

Fantastic symphony

Για κλασικά έργα με δημοφιλείς (popular) τίτλους, προτιμάται η χρήση των **generic ή type** ομοιόμορφων/προτιμώμενων τίτλων που αφορούν στη μορφή του μουσικού έργου.

Παράδειγμα 7:

Schubert, Franz, 1797-1828.
[Quintets, piano, violin, viola, violoncello, double bass,
D. 667, A major]=ομοιόμορφος τίτλος
Trout quintet for piano and strings, op. 114

Ξεχωριστά μέρη, τα οποία συνιστούν μέρος μεγαλύτερων σε έκταση έργων, ταυτίζονται (ενοποιούνται) με ιεραρχική σειρά μέσω των ομοιόμορφων τίτλων.

Παράδειγμα 8**:**

Händel, George Frideric, 1685-1759.
[Messiah. Hellelujah]=ομοιόμορφος τίτλος
Hallelujah chorus, from The Messiah

Διασκευές για διαφορετικές ενορχηστρώσεις σχετίζονται (ενοποιούνται) με τις πρωτότυπες τους μορφές/εκδοχές μέσω των ομοιόμορφων τίτλων.

Παράδειγμα 9:

Rossini, Gioacchino, 1792-1868.
[Guillaume Tell. Ouverture; arr.]
William Tell overture : transcribed for military band

Πλήρεις παρτιτούρες (full scores), φωνητικές παρτιτούρες (vocal scores), λιμπρέτα (librettos) και μεταφράσεις ταυτίζονται (ενοποιούνται) μέσω των ομοιόμορφων τίτλων. Εφαρμόζεται κι εδώ ιεραρχία ως προς τη σειρά εμφάνισης.

Παράδειγμα 10:

Mozart, Wolfgang Amadeus, 1756-1791.
Die Zauberflöte : opera, K. 620

Mozart, Wolfgang Amadeus, 1756-1791.
[Zauberflöte. Vocal score]
Die Zauberflöte : Klavierauszug

Άπαντα, συλλογές διαφόρων έργων, συλλογές που περιλαμβάνουν τα άπαντα ενός συγκεκριμένου τύπου και συλλογές που περιλαμβάνουν επιλογές έργων ή επιλεγμένες συλλογές (selective collections) ταυτίζονται (ενοποιούνται) μέσω ομοιόμορφων τίτλων.

Παράδειγμα 11:

Brahms, Johannes, 1833-1897.
[Works]
Sämtliche Werke

Έργα θρησκευτικών οργάνων ταυτίζονται (ενοποιούνται) μέσω των ομοιόμορφων τίτλων.

Παράδειγμα 12**:**

Catholic Church.
[Antiphonary (Silos)]
Antiphonale silence

Catholic Church.
Missal (Pre-Vatican II)]
Missale notatum Strigoniense ante 1341 in Posonio

Μεμονωμένα έργα, άγνωστης ή συγκεχυμένης πνευματικής υπευθυνότητας, ταυτίζονται μέσω των μεμονωμένων ή συγκεκριμένων τίτλων τους.

Παράδειγμα 13:

Rusconi codex.

Bologna, Civico museo bibliografico musicale, MS. Q19

Taffel Consort. Selections.

Nine dances from Taffel Consort

Χειρόγραφα, τα οποία δεν ανήκουν σε κάποιον από τους προαναφερθέντες τύπους ομοιόμορφων τίτλων (π.χ. generic ή distinctive) ταυτίζονται μέσω των ονομάτων των αποθετηρίων τους, ακολουθούμενα από τον όρο Manuscript και τον αλφαβητικό ή αριθμητικό προσδιορισμό τους.

Παράδειγμα 14:

Bibliotheque nationale (France). Manuscript. Reserve 1122.

Στρατηγική αναζήτησης - Επισκόπηση (Browsing)

Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στη χρήση της επισκόπησης, ώστε να μπορούν σταδιακά να συνδέσουν το θέμα με την πληροφοριακή πηγή. Ο φοιτητής, συνήθως ως ερευνητής, χρησιμοποιεί τις πρώτες πηγές που βρίσκει μπροστά του για το θέμα του, χωρίς να διεισδύει πιο βαθιά εκτελώντας μια πιο εξειδικευμένη ή στοχευμένη αναζήτηση. Η επισκόπηση ενός ειδικότερου όρου είναι το ίδιο δυνατή, όπως με την επισκόπηση ενός ευρύτερου όρου. Επίσης, η επισκόπηση σε διαφορετικές πηγές αλληλοσυμπληρώνει τις πηγές μεταξύ τους.

Πέρα από την επισκόπηση οι φοιτητές μπορούν να εκπαιδευτούν και στη χρήση άλλων πηγών της βιβλιοθήκης προκειμένου να αποδείξουν το θέμα τους. Π.χ. αναφορές, μελέτη περίπτωσης, απόψεις ειδικών, έρευνα κι εμπειρική έρευνα. Οι φοιτητές που εκπαιδεύονται στις στρατηγικές (μεθόδους) χρήσης των πηγών της βιβλιοθήκης για να εντοπίσουν θέματα προς συζήτηση ή ζητήματα για διαχείριση, έχουν περισσότερες δυνατότητες να μπορέσουν πλέον πνευματικά να διαχειριστούν ένα ζήτημα. Καθώς εξελίσσονται, είναι όλο και πιο σαφές ποιες πηγές θεωρούνται κατάλληλες και ποιες ακατάλληλες για το θέμα τους, ποιες μπορούν να κατευθύνουν προς τη σωστή κατεύθυνση την έρευνα τους και πώς μπορούν όλες αυτές οι πηγές να συνδεθούν ομοιόμορφα και αρμονικά.

Οι συλλογές των βιβλιοθηκών ταξινομούν το υλικό τους με βάση το θέμα, άρα είναι δυνατή η επισκόπηση με βάση το θέμα. Υπάρχουν δύο πλεονεκτήματα:

- Σε βάθος επιθεώρηση των τεκμηρίων και
- Ανάκτηση χρήσιμων και σχετικών τεκμηρίων χωρίς την ανάγκη επιμέρους ταύτισης μέσα στον κατάλογο.

Η σάρωση με θεματική επικεφαλίδα μέσα στον κατάλογο προσφέρει τις ακόλουθες δυνατότητες:

- Καθιστά εφικτή την επισκόπηση μέσα στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης θεματικής κατηγορίας με συγκεκριμένη ταξινόμηση.
- Καθιστά εύκολη την αναζήτηση μιας μονογραφίας ή παρτιτούρας με τη σημείωση του ταξινομικού αριθμού και στη συνέχεια την επισκόπηση μέσα στον συγκεκριμένο ταξινομικό αριθμό.
- Καθιστά δυνατή την επισκόπηση/σάρωση στις εγγραφές ενός καταλόγου, την ανάγνωση της περιγραφής του πίνακα περιεχομένων που εμφανίζεται και την αξιολόγηση των εμφανιζομένων πηγών.

Γιατί μια τεχνική, όπως η επισκόπηση θεωρείται κατάλληλη για την έρευνα; Ο λόγος είναι ότι η δυνατότητα αναζήτησης με θεματική επικεφαλίδα σε έναν κατάλογο δεν έχει

αναπτυχθεί εξαντλητικά και σε βάθος. Εξαιτίας της έλλειψης χρόνου και οικονομικών πόρων οι καταλογογράφοι συνήθως εισάγουν μια ως τρεις, στην καλύτερη περίπτωση, θεματικές επικεφαλίδες σε κάθε τεκμήριο, ενώ ο πραγματικός αριθμός θεμάτων ή απόψεων που διαχειρίζεται το τεκμήριο μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερος. Η επισκόπηση των τεκμηρίων αυτών καθαυτών αποκαλύπτει πλευρές του θέματος και συγκεκριμένες πληροφορίες, οι οποίες δεν είναι ανακτήσιμες μέσω της βάσης. Επιπλέον ο ερευνητής θα είναι σε θέση να αναγνωρίσει το κατάλληλο υλικό όταν το εντοπίσει, αντί να προσπαθεί να μαντέψει πώς αυτό περιγράφεται και επομένως πώς μπορεί να γίνει προσπελάσιμο μέσα στη βάση.

Με την εξέταση σχετικών τεκμηρίων με συστηματικό τρόπο ο ερευνητής μπορεί να διευρύνει τη γνώση του στο ερευνητικό του πεδίο και να εντοπίσει επιπλέον πηγές προς αναζήτηση. Η ανάγνωση των υποσημειώσεων, των βιβλιογραφικών αναφορών και της βιβλιογραφίας των σχετιζομένων τεκμηρίων είναι ένας τρόπος εντοπισμού επιπλέον βιβλιογραφίας.

Υπάρχουν δύο (2) εμφανή πλεονεκτήματα της επισκόπησης σε ταξιθετημένες συλλογές:

- Ο ερευνητής είναι ικανός να βρει τεκμήρια, τα οποία σχετίζονται μεταξύ τους, χωρίς να χρειάζεται να κάνει ταύτιση κάθε τίτλου χωριστά, μέσω της αναζήτησης στη βάση δεδομένων, δηλαδή τον κατάλογο.
- Μέσα σε μια συγκεκριμένη συλλογή μπορεί να εξετάσει και ν' αξιολογήσει τα τεκμήρια ο ίδιος. Δεδομένου ότι η επισκόπηση σε μια συλλογή βασίζεται στην ταξιθέτηση ή ταξινόμηση με βάση το θέμα, είναι σημαντικό για τον ερευνητή να θυμάται ότι το τεκμήριο μπορεί να καταλαμβάνει μόνο μια θέση στο ράφι και μπορεί να έχει μια μοναδική ταυτότητα, τον ταξινομικό του αριθμό.

Περιορισμοί στη μέθοδο της επισκόπησης:

- Τεκμήριο δανεισμένο ή το οποίο ανήκει σε συλλογή κρατημένου υλικού ή έχει αποσυρθεί ή βρίσκεται φυλαγμένο σε μη προσπελάσιμο μέρος.
- Τα σχετιζόμενα με αυτό τεκμήρια βρίσκονται ταξιθετημένα σε διαφορετική ταξινομική περιοχή.

Ενώ κάθε τεκμήριο μπορεί να θεραπεύει έναν αριθμό θεμάτων οι καταλογογράφοι είναι υποχρεωμένοι κάθε φορά να επιλέγουν μια και μόνο τοποθεσία ή ταξινομική περιοχή κατάταξης. Στο στάδιο της επιλογής θέματος στο πλαίσιο διεκπεραίωσης μια εργασίας, μέσω της επισκόπησης δημοσιεύσεων σχετικών μ' ένα συγκεκριμένο θεματικό πεδίο, υπάρχει η δυνατότητα να εντοπιστούν ερευνητικά ζητήματα τα οποία αξίζει να συνεχιστούν. Η διασφάλιση της πρωτοτυπίας κάποιας ιδέας προϋποθέτει, ότι ο ερευνητής έχει ελέγξει τη βιβλιογραφία για να βεβαιωθεί ότι το θέμα του δεν έχει γίνει αντικείμενο έρευνας από άλλους. Η βιβλιογραφική επισκόπηση γίνεται για δύο (2) θεμελιώδεις λόγους:

- Είτε αποτελεί μέρος της διαδικασίας που ακολουθείται για την επιλογή του θέματος.
- Είτε συνιστά συστατικό μέρος της ερευνητικής εργασίας.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης του καταλόγου μιας βιβλιοθήκης ο χρήστης πρέπει να παρατηρεί τους αριθμούς της ταξινόμησης που χρησιμοποιούνται πιο συχνά για κάθε κατηγορία ή μορφή υλικού ανεξαρτήτως ταξινομικού συστήματος. Μέσα από αυτή τη διαδικασία θα καταστεί σύντομα σε θέση να ταυτίζει άμεσα και με ακρίβεια το υλικό του μέσα από την επιτόπια έρευνα στις θεματικές περιοχές/ράφια που τον ενδιαφέρουν και σχετίζονται με την επιστήμη του.

Περιοχές επισκόπησης

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι να ξεκινήσει κάποιος την επισκόπηση σε μια συλλογή:

1. *Ταξινομική περιοχή.* Είτε μέσω ενός τίτλου και του ταξινομικού αριθμού, βάσει του οποίου εντοπίζονται πόσα και ποια τεκμήρια βρίσκονται κάτω από αυτό τον αριθμό, είτε με την αναζήτηση με θεματική επικεφαλίδα και την εξέταση της λίστας με τις επικεφαλίδες που προκύπτουν. Μέσα από την εξέταση του καταλόγου με όλες τις παραπομπές συνήθως παρατίθενται οι ταξινομικοί αριθμοί (π.χ. σε DDC ή σε LCC) που χρησιμοποιούνται για μια συγκεκριμένη θεματική επικεφαλίδα.
2. *Χρήση της έντυπης ή ηλεκτρονικής έκδοσης* των θεματικών επικεφαλίδων της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (LCSH) ως ευρετήριο της ταξιθέτησης με βάση τον ταξινομικό αριθμό του υλικού στα ράφια.

Μετά την ανάκτηση της απαιτούμενης ταξινομικής περιοχής είναι απαραίτητη η εξέταση της σελίδας τίτλου για την εύρεση του τίτλου σε πλήρη μορφή, του υπότιτλου, εφόσον υπάρχει, των πνευματικά υπεύθυνων για τη συγγραφή του τεκμηρίου, ή συγγραφέων, ή επιμελητών, του εκδότη και της χρονολογίας έκδοσης/δημοσίευσης.

Στρατηγική αναζήτηση - Αναζήτηση με λέξεις –κλειδιά (Keywords)

Η αναζήτηση με λέξεις-κλειδιά είναι μια μέθοδος που συνδυάζει όρους, οι οποίοι αντιστοιχούν σε κάθε έννοια του ερευνητικού μας ζητήματος. Οι μοναδικές ή ξεκάθαρες, σαφείς έννοιες θεωρούνται χρήσιμες. Πολύ κοινοί και ευρείς όροι, όπως "music" ή "united" δεν προτείνονται. Η ανάκτηση μπορεί να είναι τεχνικά άρτια, ωστόσο τα αποτελέσματα της μπορεί να είναι άσχετα με το ζητούμενο της αναζήτησης.

Στρατηγική αναζήτησης –Χρήση Λογικών Τελεστών (Boolean Operators)

Η μέθοδος αυτή επιτρέπει τον συνδυασμό όρων (λέξεων–κλειδιών) με συγκεκριμένο τρόπο, ώστε κατά την έρευνα να ανακτηθούν όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα.

1. Ο τελεστής **AND** συνδέει όρους από διαφορετικές έννοιες και περιορίζει την έρευνα. Όλοι οι όροι πρέπει να περιλαμβάνονται στην ανακτημένη εγγραφή. Η χρήση του τελεστή **and** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση μόνο ιστοσελίδων ή αποτελεσμάτων που περιέχουν όλους τους όρους της αναζήτησης. Αυτό επιτρέπει να διενεργούνται ακριβείς αναζητήσεις, ενώ παράλληλα μειώνει σημαντικά τον αριθμό των αποτελεσμάτων που πρέπει να ερευνήσει ο χρήστης. Μερικές μηχανές δεν δέχονται τον τελεστή **and**, αλλά επιτρέπουν τη χρήση του λογικού συμβόλου + που ισοδυναμεί με το **and**. Υπάρχουν μηχανές που δέχονται και τα δύο, ενώ άλλες απαιτούν τη χρήση του τελεστή **and**. Συγκεκριμένες μηχανές τον δέχονται μόνο όταν είναι γραμμένος με κεφαλαία γράμματα, π.χ. σε μια αναζήτηση με τους όρους "*music AND appreciation"* τα αποτελέσματα που ανακτώνται περιλαμβάνουν και τους δύο (2) όρους.
2. Ο τελεστής **OR** κάνει ταυτόχρονη αναζήτηση σε αρκετούς συνώνυμους όρους. Διευρύνει την έρευνα, δεδομένου ότι μόνο ένας όρος πρέπει να υπάρχει σε κάθε εγγραφή. Η χρήση του τελεστή **OR** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση ιστοσελίδων, ή αποτελεσμάτων που περιέχουν οποιονδήποτε από τους όρους της αναζήτησης. Βέβαια αυτό οδηγεί σε έναν μεγάλο αριθμό αποτελεσμάτων. Για τον λόγο αυτό η χρήση του τελεστή **OR** συνίσταται μόνο στην αναζήτηση συνώνυμων όρων, στην περίπτωση δηλαδή που αυτό που ζητάει ο χρήστης μπορεί να εμφανίζεται στις ιστοσελίδες του World Wide Web με διάφορες ονομασίες. Πολλές μηχανές πραγματοποιούν μία τέτοια αναζήτηση, όταν ο χρήστης αφήνει κενά ανάμεσα στις λέξεις, ενώ άλλες απαιτούν τη χρήση του τελεστή **OR**. Συγκεκριμένες μηχανές πάλι τον δέχονται μόνο όταν είναι γραμμένος με κεφαλαία γράμματα. Απαιτείται προσοχή, γιατί υπάρχουν και μηχανές

αναζήτησης που αντιλαμβάνονται το κενό ανάμεσα στις λέξεις ως τον τελεστή **and**, π.χ. σε μια αναζήτηση με τους όρους *"improvisation **OR** extemporization"* τα αποτελέσματα που ανακτώνται περιλαμβάνουν και τους δύο (2) όρους.

3. Ο τελεστής **NOT** αποκλείει εγγραφές που έχουν ένα συγκεκριμένο όρο. Περιορίζει την έρευνα. Χρειάζεται προσοχή στη χρήση του συγκεκριμένου τελεστή, διότι μπορεί να αποκλειστούν εγγραφές που στην πραγματικότητα χρειάζονται. Η χρήση του τελεστή **not** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση ιστοσελίδων που περιέχουν έναν συγκεκριμένο όρο, αλλά δεν περιέχουν κάποιες άλλες λέξεις που επιλέγει ο χρήστης. Ο τελεστής **not** βοηθάει στον περιορισμό των αποτελεσμάτων, αποκλείοντας κάποιους όρους που διευρύνουν πολύ το πεδίο της αναζήτησης, μπορεί όμως παράλληλα να οδηγήσει στον αποκλεισμό ορισμένων χρήσιμων για τον χρήστη αποτελεσμάτων. Μερικές μηχανές αναζήτησης δεν δέχονται τον τελεστή **not**, αλλά επιτρέπουν τη χρήση του λογικού συμβόλου, που ισοδυναμεί με το **not**. Υπάρχουν μηχανές που δέχονται και τα δύο, ενώ άλλες απαιτούν τη χρήση του τελεστή **not**. Συγκεκριμένες μηχανές πάλι τον δέχονται μόνο όταν είναι γραμμένος με κεφαλαία γράμματα, π.χ. μια αναζήτηση με τους όρους "*music* Not *composition"* αποκλείει αποτελέσματα που περιλαμβάνουν τον όρο *composition*.

Στρατηγική αναζήτησης –Wildcards και Αποκοπή χαρακτήρων (Truncation)

Για την ανάκτηση όλων των διαφοροποιήσεων μιας λέξης χρησιμοποιούνται τα λεγόμενα Wildcard characters. Χρησιμοποιούνται στη θέση του χαρακτήρα που έχει επιλεχθεί προς αντικατάσταση. Οι χαρακτήρες που έχουν επιλεχθεί ως wildcards είναι το αγγλικό ερωτηματικό (?) και ο αστερίσκος (*). Και οι δύο χαρακτήρες αντικαθιστούν 0 ή περισσότερους χαρακτήρες, επομένως μπορεί να χρησιμοποιηθούν για να βουν οποιονδήποτε αριθμό ή να δηλώσουν οποιονδήποτε χαρακτήρα. Μόνο ένας wildcard character μπορεί να χρησιμοποιηθεί ανά όρο.

Παράδειγμα 1.

Στην αναζήτηση με wildcard character ? ο όρος nure?berg ανακτά `Nuremberg` ή `Nurenberg`.

Παράδειγμα 2.

Στην αναζήτηση με wildcard character * ο όρος music* ανακτά musicology, musical, musicals, musician, musicians, κ.τ.λ.

Με την αποκοπή ανακτώνται λέξεις με διαφορετική αρχή, κατάληξη ή εσωτερικό συλλαβισμό. Το σύμβολο της αποκοπής μπορεί να διαφέρει από βάση σε βάση. Σήμερα πολλές βάσεις δεδομένων δίνουν τη δυνατότητα της αποκοπής χαρακτήρων στην αρχή των λέξεων για προθέματα, αποκοπή χαρακτήρων μέσα σε λέξεις με διαφορετική ορθογραφία, και αποκοπή στις καταλήξεις λέξεων με διαφορετικά επιθέματα. Η μέθοδος της αποκοπής χαρακτήρων μπορεί να ανακτήσει εγγραφές πολύ περισσότερες από όσες πραγματικά χρειάζεται ο ερευνητής, λόγω του ότι:

- Ανακτά ενικό και πληθυντικό αριθμό ενός όρου σε μια μόνο αναζήτηση.
- Ανακτά πολλούς όρους της ίδιας προέλευσης.
- Ανακτά όρους με διαφορετικό πρόθεμα.

Στρατηγική αναζήτησης-Φωλιασμένη αναζήτηση (Nesting)

Χρήση των παρενθέσεων. Βελτίωση των αποτελεσμάτων που ανακτώνται είναι δυνατή μέσα από τη χρήση παρενθέσεων, μέσω των οποίων δηλώνεται η σειρά με την οποία θα εκτελεστεί η αναζήτηση των όρων. Η μέθοδος αυτή λέγεται nesting. Κατά τη μέθοδο αυτή, όλοι οι συνώνυμοι όροι συγκεντρώνονται εντός παρενθέσεων. Πολλές μηχανές αναζήτησης δίνουν επίσης τη δυνατότητα στον χρήστη να πραγματοποιήσει πιο πολύπλοκες αναζητήσεις χρησιμοποιώντας συνδυασμό τελεστών με τη χρήση **παρενθέσεων**. Αυτή η δυνατότητα

πρέπει να χρησιμοποιείται με φειδώ από τον μη έμπειρο χρήστη, καθώς μπορεί να παρουσιάσει λανθασμένα αποτελέσματα, ενώ προτείνεται η χρήση εκ μέρους του λέξεων-κλειδιών σε συνδυασμό με κάποιον από τους λογικούς τελεστές.

Στρατηγική αναζήτησης-Τελεστές εγγύτητας/γειτνίασης (Proximity operators)

Η χρήση του **τελεστή εγγύτητας** (***proximity operator***) ***NEAR***, ***WITHIN & PRE*** σε έναν συνδυασμό λέξεων οδηγεί στην ανάκτηση ιστοσελίδων οι οποίες, όχι μόνο περιέχουν όλους τους όρους της αναζήτησης, αλλά οι όροι αυτοί βρίσκονται κοντά ο ένας στον άλλον μέσα στο κείμενο της ιστοσελίδας. Η εγγύτητα των όρων ορίζεται σε λέξεις και διαφέρει από μηχανή σε μηχανή.

NEAR operator **(N) και** ***WITHIN Operator*** **(W) ή** ***W/N*** "within**.** Οι όροι στην αναζήτηση πρέπει να βρίσκονται εντός συγκεκριμένου αριθμού όρων (ν).

Παράδειγμα 1.

Διαμόρφωση της αναζήτησης με τελεστή Near: "*music N5 appreciation*".

ή

Παράδειγμα 2.

Διαμόρφωση της αναζήτησης με τελεστή With/Withing: "*music W/8 appreciation"*. Οι 2 αυτές αναζητήσεις ανακτούν αποτελέσματα, στα οποία οι όροι music and appreciation δεν απέχουν πάνω από 15 όρους μεταξύ τους.

PRE/n "precedes by". Όπου ο πρώτος όρος στην αναζήτηση πρέπει να προηγείται του δεύτερου με ορισμένο αριθμό όρων (ν).

Παράδειγμα 3.

Διαμόρφωση της αναζήτησης με τελεστή PRE: "*music PRE/3 information*". Ανακτά αποτελέσματα στα οποία ο όρος music προηγείται του όρου information ανά τρείς ή λιγότερες λέξεις.

Στρατηγική αναζήτησης –Τελεστές θέσης (Positional operators)

Υπάρχουν τέσσερις τελεστές θέσης (Positional Operators). Αυτοί χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό των αποτελεσμάτων της έρευνας. Με τη χρήση αυτών των τελεστών ανακτώνται όροι από το ίδιο πεδίο (συγγραφέας, τίτλος, θέμα, κ.τ.λ.) εντός της ίδιας βιβλιογραφικής εγγραφής. Αυτοί είναι οι:

1. Adjacent : Είναι ο πιο ακριβής από τους τελεστές θέσης, καθώς καθορίζει και τη σειρά των όρων και τη μεταξύ τους εγγύτητα.

Παράδειγμα 1.

ADJ	music adj education	Στα αποτελέσματα που θα ανακτηθούν, οι όροι θα βρίσκονται ο ένας δίπλα στον άλλον και στη σειρά με την οποία έχουν διατυπωθεί.

2. NEAR . Ο τελεστής *NEAR* ανάλογα με τη χρήση και την Β.Δ. χρησιμοποιείται και ως τελεστής θέσης και ως τελεστής εγγύτητας. Επιτρέπει την αναζήτηση δύο όρων, που βρίσκονται κοντά ο ένας στον άλλον σε οποιαδήποτε σειρά. Και οι δύο όροι πρέπει

να προέρχονται από το ίδιο πεδίο (π.χ. τίτλος, συγγραφέας, θεματική επικεφαλίδα, κ.τ.λ.)

Παράδειγμα 2.

Διαμόρφωση αναζήτησης με τον τελεστή Near ως τελεστή θέσης: *"Greek NEAR "art"*

3. SAME. Ο τελεστής *SAME* ανακτά εγγραφές με τους συγκεκριμένους όρους σε ένα πεδίο της εγγραφής, όπως τίτλος. Οι όροι εμφανίζονται σε οποιαδήποτε σειρά και σε οποιαδήποτε πρόταση εντός του πεδίου.

Παράδειγμα 3.

Διαμόρφωση αναζήτησης με τον τελεστή SAME ως τελεστή θέσης: *"music SAME conservation"* θα ανακτήσει όλες τις εγγραφές με αυτήν την διατύπωση.

4. WITH. Ο τελεστής *WITH* ανάλογα με τη χρήση και την Β.Δ. χρησιμοποιείται και ως τελεστής θέσης και ως τελεστής εγγύτητας. Επιτρέπει την αναζήτηση σε όρους στην ίδια πρόταση, οι οποίοι προέρχονται από το ίδιο πεδίο της εγγραφής.

Στρατηγική αναζήτησης - Αναζήτηση με φράσεις

Αυτή η μέθοδος επιτρέπει την αναζήτηση με λέξεις ως φράσεις. Στο διαδίκτυο η χρήση των εισαγωγικών **("")** χρησιμοποιείται συχνά με σκοπό να υποδείξει τη φράση, π.χ. "music appreciation". Η αναζήτηση με φράση συχνά οδηγεί στην ανάκτηση πιο αξιόπιστων πληροφοριών σε σύγκριση με την αναζήτηση μέσω μεμονωμένων όρων με τη χρήση του τελεστή AND. Σε κάθε περίπτωση ο ερευνητής θα χρειαστεί να συμβουλευθεί το προσωπικό των βιβλιοθηκών, προκειμένου να ενημερωθεί για τα σύμβολα, τους τελεστές εγγύτητας/γειτνίασης και τη μέθοδο της αποκοπής χαρακτήρων που χρησιμοποιούνται από τον ηλεκτρονικό πόρο ή βάση δεδομένων.

Γενικά, οι μηχανές αναζήτησης παρουσιάζουν αρκετές διαφορές στη χρήση των τελεστών, γι' αυτό είναι σημαντικό ο χρήστης να καταφεύγει στις *οδηγίες χρήσης* και στην *Βοήθεια* που του προσφέρουν τα ίδια τα εργαλεία.

Έρευνα-Ορισμός

Για την έρευνα παρατίθενται δύο (2) ορισμοί: 1. «*Η συστηματική εξέταση δεδομένων για την επιβεβαίωση, τον εμπλουτισμό ή την ανακάλυψη νέων στοιχείων. 2. Η συστηματική ενασχόληση με την επίλυση επιστημονικών προβλημάτων, την προώθηση μιας θεωρίας, την εύρεση δεδομένων, κ.τ.λ. συνήθως κατ' αντιδιαστολή προς τη διδασκαλία».*[1]

Προτάσεις για θέματα έρευνας μπορεί να προκύψουν από:

- Διατριβές κι ερευνητικές εργασίες.
- Άρθρα σ' επιστημονικά κι ακαδημαϊκά περιοδικά.
- Επιστημονικές αναφορές κι εκθέσεις.
- Βιβλία κι επισκοπήσεις βιβλίων.
- Επικοινωνία με ειδικούς.
- Συζητήσεις με πιθανούς χρήστες των ευρημάτων έρευνας.
- Συζητήσεις με συναδέλφους.
- ΜΜΕ (Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας ή Μαζικά Μέσα Επικοινωνίας).

[1]Βλ. Μπαμπινιώτης, Γ., 1998. *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας: με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων.* Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

Παρουσίαση αποτελεσμάτων της έρευνας

Αναφορές, παραπομπές και αποσπάσματα

Κατά την τελική παρουσίαση μιας εργασίας πρέπει να είναι σαφές ποιο υλικό και ποιες ιδέες έχουν παραχθεί από τον ίδιο τον συγγραφέα και ποιες οφείλονται σε εργασία άλλων.

Τα δάνεια αποσπάσματα κατά κανόνα πρέπει να είναι ελάχιστα. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου είναι απαραίτητη η παράθεση αποσπασμάτων κατά λέξη. Τα αποσπάσματα πρέπει να διαφοροποιούνται οπτικά από το κύριο σώμα της εργασίας. Το απόσπασμα πρέπει οπωσδήποτε να αναφέρεται με ακρίβεια. Διαφορετική είναι η περίπτωση όταν δανειζόμαστε ιδέες κάποιων συγγραφέων κι όχι αυτούσιες διατυπώσεις τους.

Αναφορές ή παραπομπές γίνονται συνήθως μόνο για ιδέες που ο μη ειδικός αναγνώστης θα μπορούσε να εκλάβει ότι ανήκουν στον ερευνητή, ενώ στην πραγματικότητα ανήκουν σε άλλον. Ο ερευνητής σε τέτοιες περιπτώσεις οφείλει να επισημαίνει την πρωτογενή πηγή της ιδέας, καθώς και το μέρος όπου τη βρήκε (δευτερογενής πηγή σε κάποιες περιπτώσεις).

Η ακαδημαϊκή δεοντολογία υπαγορεύει την εξής μορφή αναφορών, π.χ.: «Στην αναφορά που κάνει ο Brillouin για τον Shannon (1947) φαίνεται (Science and Information Theory, 1962) ότι … .»

Ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται κάθε εργασία, πρέπει να συμφωνεί με τα πρότυπα που θέτει το εκάστοτε ακαδημαϊκό ίδρυμα, μέσα βέβαια στο πλαίσιο ευχέρειας και των δυνατοτήτων του συγγραφέα. Σε ό,τι αφορά στις αναφορές που ενσωματώνονται στο κείμενο, χρησιμοποιούνται 2 σχήματα:

- **Η μέθοδος του Harvard** (συγγραφέας, ημερομηνία), ή
- **Η αριθμητική τακτική** κατά την οποία σε κάθε αναφορά δίνεται ένας συγκεκριμένος διακριτικός αριθμός.

Η πρώτη (Harvard method) είναι απλούστερη κι επιτρέπει την εισαγωγή ή την αφαίρεση κάποιων αναφορών χωρίς μεγάλες αναδιατάξεις των υποσημειώσεων, ενώ η δεύτερη απαιτεί να μεταβάλλεται η αρίθμηση κάθε φορά που προστίθενται ή αφαιρούνται αναφορές. Και τα δύο σχήματα είναι χρήσιμα να είναι ευέλικτα ως προς το ύφος. Ανάλογα, στο στάδιο της παράθεσης μπορεί να δίνεται έμφαση στην ιδέα ή στον συγγραφέα., π.χ.

Α. Υποστηρίζεται ότι σε κάθε κοινωνία πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα ισότητας (Usher, D., 1981), ή

Β. Ο Usher (1981) έχει ισχυριστεί ότι κάθε κοινωνία πρέπει να ενσωματώνει ένα σύστημα ισότητας.

Προτείνεται, για να μην υπάρχει σύγχυση, όσον αφορά στον συγγραφέα, να δηλώνεται στην $2^{η}$ περίπτωση και μέρος του μικρού του ονόματος (αρχικά). Και η αριθμητική τακτική επίσης προβλέπει τη χρήση ονόματος μέσα στο κείμενο, π.χ.

i) Ο Usher το 1981 υποστήριξε ότι κάθε κοινωνία πρέπει να ενσωματώνει ένα σύστημα ισότητας.

ii) Έχει υποστηριχθεί ότι … .

Οι μορφές (Α), (Β) και (i) έχουν το πλεονέκτημα, εφόσον ο φοιτητής αναφέρεται συνέχεια σε μια ιδέα ή συγγραφέα, να μπορεί να αναφέρεται μόνο το όνομα του συγγραφέα, χωρίς να επαναλαμβάνεται η ημερομηνία, το αρχικό του μικρού ονόματος, ή ίσως και ο τίτλος της συγκεκριμένης εργασίας, όπου παραπέμπεται ο αναγνώστης.

Προετοιμασία για τη συγγραφή

Διαδοχικά βήματα: Οργάνωση μερών → Επίπεδο παρουσίασης → Ερμηνεία δεδομένων → Επιλογή

Λογοκλοπή (Plagiarism)

Λογοκλοπή = Κλοπή Πνευματικής Ιδιοκτησίας ή Έργων Πνευματικής Διάνοιας.

Τι συνιστά λογοκλοπή:

- Αντιγραφή ή ανταλλαγή εργασιών.
- Παράλειψη τεκμηρίωσης με παραπομπές.

Χρήσιμες συμβουλές αποφυγής λογοκλοπής

- Όταν κρατάμε σημειώσεις, αντιγράφουμε το πρωτότυπο κλείνοντας το σε εισαγωγικά.
- Ερμηνεύουμε/παραφράζουμε το πρωτότυπο κείμενο μεταφέροντας τις ιδέες μας σε δικό μας κείμενο. Απαραίτητη η μετατροπή πολλών κι όχι μερικών λέξεων του πρωτότυπου. Προσοχή: στη διαδικασία αυτή η χρήση βιβλιογραφικών παραπομπών θεωρείται εξίσου αναγκαία.
- Κατά τη συγγραφή επιστρέφουμε στο αρχικό κείμενο, προκειμένου να ελέγξουμε ότι δεν υπάρχει , έστω και χωρίς πρόθεση, ίχνος αντιγραφής.
- Οργανώνουμε τα δεδομένα και τις ιδέες μας.
- Όταν έχουμε αμφιβολίες κάνουμε χρήση παραπομπών.
- Ό,τι θεωρείται *Common Knowledge (Κοινή γνώση)* δε χρειάζεται να τεκμηριωθεί με παραπομπή.

Wikipedia-Σύντομη αναφορά

Μια πηγή που έχει προκαλέσει μεγάλο ενδιαφέρον είναι η Wikipedia. Ιδρύθηκε στις αρχές του 2001 από τους Jimmy Wales και Larry Sanger. Η Wikipedia είναι μια ελεύθερη, πολύγλωσση, online εγκυκλοπαίδεια, της οποίας την συγγραφική ομάδα στελεχώνουν εθελοντές.

Καθοριστικό ρόλο στην έλξη τόσου μεγάλου αριθμού χρηστών της Wikipedia έχει παίξει η ανοιχτή πρόσβαση και διαχείριση αυτής. Αυτό με τη σειρά του έχει θέσει μια σειρά προβληματισμών σε σχέση με την αξιοπιστία της πηγής. Δεδομένου ότι ο οποιοσδήποτε μπορεί να δημιουργήσει ή να συμβάλλει σε ένα άρθρο που έχει καταχωρηθεί στην Wikipedia, οι κύριοι επικριτές της πηγής εστιάζουν κυρίως στην αυθεντία και την αντικειμενικότητα των πηγών και των συγγραφέων της πληροφορίας. Πολλοί ισχυρίζονται ότι ο ανοιχτός χαρακτήρας της Wikipedia την καθιστά ευάλωτη στον βανδαλισμό της πληροφορίας, όταν για παράδειγμα κάποιοι σκόπιμα εισάγουν ψευδείς πληροφορίες για διάφορους λόγους σε ένα άρθρο. Υπάρχει επίσης ο φόβος οι συγγραφείς να πέφτουν σε λάθη λόγω της έλλειψης εξειδίκευσης ή γνώσης του θέματος.

Σύμφωνα με τους Wallace και Van Fleet (2012)[1] ο στόχος των συντακτών της Wikipedia είναι η εξέλιξη της πηγής σε ένα αξιόπιστο πληροφοριακό εργαλείο.

Για παράδειγμα, γίνεται προσπάθεια βελτίωσης της πηγής με την προσθήκη banners στην κορυφή των σελίδων εκείνων που δεν περιέχουν βιβλιογραφικές αναφορές ή φέρουν εντός τους πληροφορίες υποκειμενικές, ή μη αξιόπιστες, ή μη επιβεβαιωμένες, ή μη επαληθεύσιμες.

Η Wikipedia ως πηγή βασίζεται σε εθελοντές τόσο για τον εμπλουτισμό της πηγής, όσο και για την επιμέλεια του περιεχομένου. Σύμφωνα με τον Fallis (2008),[2] ο πιο σημαντικός κίνδυνος δεν είναι η ανακρίβεια των πληροφοριών, αλλά οι ελλείψεις και παραλείψεις πληροφοριών, οι οποίες μπορούν να συντελέσουν στη διαμόρφωση ψευδών πεποιθήσεων βασισμένων σε ατελείς πληροφορίες. Η Wikipedia στο σύνολο της περιλαμβάνει αρκετές αξιόπιστες πηγές, στην περίπτωση όμως που κάποιες δευτερεύουσες πηγές, οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί ως έγκυρες ή αξιόπιστες, εμπεριέχουν ψευδείς ή ανακριβείς πληροφορίες,

[1]Co-editors of *Reference & User Services Quarterly*, 2000 το 2006 και RQ, 1991 μέχρι το 1999. Ένωσαν τις δυνάμεις τους και έγραψαν το 2012 το βιβλίο με τίτλο "*Knowledge into action: research and evaluation in library and information science*".

[2]Βλ. Fallis, D., 2008. Toward an epistemology of Wikipedia. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(10), pp.1662-1674. Available at: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1263781> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014]

αυτές επαναλαμβάνονται και αναπαράγονται από την Wikipedia, μέχρι κάποιος να τις εντοπίσει και να τις διορθώσει.

Σύμφωνα με τους West και Williamson (2009) τα άρθρα της Wikipedia είναι στο σύνολο τους αντικειμενικά, διατυπωμένα με σαφήνεια, ακριβή και άρτια σε μεγάλο βαθμό. Υπάρχουν όμως και άρθρα χαμηλής ποιότητας με μη στοιχειοθετημένες πληροφορίες, ανεπαρκή και επιφανειακά, όσον αφορά στην κάλυψη του θέματος. Ο χρήστης πρέπει να έχει υπόψη του ότι ο τελικός σκοπός της Wikipedia είναι η παροχή γενικών πληροφοριών πάνω σε ένα θέμα κι όχι να αποτελέσει τη βασική ή μοναδική πληροφοριακή πηγή.

Μέσα από έρευνες που έχουν διεξαχθεί (Sin and Kim, Yang, Park and Laugheed, 2011)[1] έχει αποδειχθεί ότι *«οι φοιτητές προτιμούν άμεσο αποτέλεσμα στην έρευνα τους κι όχι μακροχρόνια επένδυση για μεγαλύτερο όφελος»*. Όσον αφορά στην Wikipedia, αυτό που προκύπτει από διάφορες μελέτες (Menschen-Trevino and Hargittai, 2011),[2] ενώ η Wikipedia εμφανίζεται ευρείας αποδοχής της πλειονότητας των φοιτητών, πολύ λίγοι γνωρίζουν σε βάθος τη δομή, την οργάνωση της τοποθεσίας (site) και τις πολιτικές συγγραφής και επιμέλειας.[3] Έχει διαπιστωθεί ότι οι φοιτητές τείνουν να χρησιμοποιούν την Wikipedia πιο συχνά σε σύγκριση με τις ηλεκτρονικές πηγές της βιβλιοθήκης τους και οι περισσότεροι επίσης φθάνουν σε αυτήν είτε μέσω των μηχανών αναζήτησης, είτε την έχουν κάνει προσθήκη (bookmark) στα *«Αγαπημένα»* τους (Lim, 2009).[4] Σύμφωνα με τους Head και Eisenberg (2010)[5] οι φοιτητές που χρησιμοποιούν την Wikipedia συνδυαστικά με άλλες πηγές πληροφοριών θεωρούν ότι μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες τους, όσον αφορά στο εύρος, στην επικαιρότητα, στην ευκολία στη χρήση, αλλά και σε σχέση με το πόσο εύληπτη και κατανοητή είναι η διατύπωση των άρθρων. Αυτά τα κριτήρια θεωρούνται πιο σημαντικά συχνά για τους φοιτητές από την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της πληροφορίας.

[1]Sin, S.-C. J., Kim, K.-S., Yang, J., Park, J.-A., and Laugheed, Z. T., 2011. International students' acculturation information seeking: Personality, information needs and uses. [pdf] *Proceedings of the 74th ASIS & T .Annual Meeting.* Available at: <http://www.asis.org/asist2011/posters/222_FINAL_SUBMISSION.pdf> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].

[2]Menchen-Trevino, E. and Hargittai, E., 2011. Young adults' credibility assessment of Wikipedia. *Information Communication & Society*, 14(1), pp.24-51. Available at: <http://www.webuse.org/pdf/MenchenTrevino-Hargittai-Wikipedia-PrePrint.pdf> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].

[3]Μια ακόμη έρευνα (Head, and Eisenberg, 2010) που διεξήχθη το 2010 από ερευνητές του University of Washington σε 6 διαφορετικά ιδρύματα κατέληξε στα εξής συμπεράσματα: 82% του δείγματος ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν την Wikipedia στην έρευνα τους, 40% χρησιμοποιούν την πηγή στην αρχή των εργασιών κι ένα 30% σχεδόν στην αρχή κάθε εργασίας. Ένα 69% θεωρούν ότι η Wikipedia τους βοηθάει σε θέματα ορολογίας και 76% σε θέματα γενικής θεώρησης του θέματος. Ένα 64% αναφέρθηκε στη σαφήνεια της γλώσσας κι ένα 54% στη χρήση αναφορών.

[4]Βλ. Lim, S., 2009. How and why do college students use Wikipedia? *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 60(11), pp.2189-2202. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.21142/pdf> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].

[5]Βλ. Head, A. J., and Eisenberg, M. B., 2010. How today's college students use Wikipedia for course-related research. *First Monday*, 15(3). Available at: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/2830/2476/>. [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].

Γλωσσάριο

Χρήσιμοι όροι:

- **Επικεφαλίδα (*Heading*)**: Όνομα, λέξη ή φράση που τοποθετείται στην αρχή μιας αναγραφής καταλόγου για να παρέχει ένα σημείο πρόσβασης. (*Βλέπε επίσης* Σημείο Πρόσβασης)
- **Επιμελητής (*Editor*):** Κάποιος που προετοιμάζει για δημοσίευση τεκμήριο που δεν είναι δικό του.
- **Ερανιστής (*Compiler*):** 1. Άτομο που παράγει μια συλλογή επιλέγοντας και συγκεντρώνοντας υλικό από τα έργα διαφόρων προσώπων ή συλλογικών οργάνων. 2. Άτομο που επιλέγει και συγκεντρώνει σε μια δημοσίευση υλικό από τα έργα ενός προσώπου ή ενός συλλογικού οργάνου. (*Βλέπε επίσης* Επιμελητής).
- **Θεματικό ευρετήριο (*Thematic Index*):** Κατάσταση των έργων ενός συνθέτη, συνήθως σε χρονολογική διάταξη ή κατά κατηγορίες.
- **Καθιερωμένος τίτλος (Standard Title):** *Βλέπε* Ομοιόμορφος τίτλος/Προτιμώμενος τίτλος.
- **Κολοφώνας (*Colophon*):** Μνεία, στο τέλος ενός τεκμηρίου, που δίνει πληροφορίες σχετικές με ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα στοιχεία: τίτλο, συγγραφέα ή συγγραφείς, εκδότη, τυπογράφο, χρονολογία δημοσίευσης ή εκτύπωσης.
- **Κύριος τίτλος (*Main Title*):** Το κύριο όνομα ενός τεκμηρίου.
- **Μεταφραστής (*Translator*):** Αυτός που αποδίδει από μια γλώσσα σε άλλη ή από μια παλιότερη μορφή μιας γλώσσας στη σύγχρονη της μορφή, ακολουθώντας όσο γίνεται το πρωτότυπο.
- **Μνεία ευθύνης (*Statement of Responsibility*)**: Μνεία που αντιγράφεται από το τεκμήριο που περιγράφεται και σχετίζεται με φυσικά πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το πνευματικό ή καλλιτεχνικό περιεχόμενο του τεκμηρίου, με συλλογικά όργανα από τα οποία προέρχεται το περιεχόμενο ή με φυσικά πρόσωπα ή συλλογικά όργανα υπεύθυνα για την εκτέλεση του περιεχομένου του τεκμηρίου.
- **Ομοιόμορφος/Προτιμώμενος Τίτλος (*Uniform/Preferred Title*)**: 1. Ο συγκεκριμένος τίτλος με τον οποίο ταυτίζεται ένα έργο με στόχο την καταλογογράφηση. 2. Ο συγκεκριμένος τίτλος που χρησιμοποιείται για να υπάρχει διάκριση μεταξύ της επικεφαλίδας ενός έργου και της επικεφαλίδας ενός διαφορετικού έργου. 3. Συμβατικός συλλογικός τίτλος ο οποίος χρησιμοποιείται για να συγκεντρώνει σε μια ενότητα δημοσιεύσεις ενός συγγραφέα, συνθέτη ή συλλογικού οργάνου που περιλαμβάνουν διάφορα έργα ή αποσπάσματα κ.τ.λ., από διάφορα έργα (π.χ. άπαντα, διάφορα έργα μια συγκεκριμένης λογοτεχνικής ή μουσικής μορφής).
- **Σημείο Πρόσβασης (*Access Point*)**: Όνομα, όρος, τίτλος, κωδικός κ.τ.λ., υπό τον οποίο μια βιβλιογραφική αναγραφή μπορεί να αναζητηθεί και να ταυτιστεί.
- **Συγγραφέας φυσικό πρόσωπο (*Personal Author*):** Το άτομο το οποίο είναι κύρια υπεύθυνο για τη δημιουργία του πνευματικού ή καλλιτεχνικού περιεχομένου ενός έργου.
- **Συνεργάτης (*Collaborator*):** Άτομο το οποίο εργάζεται με έναν η περισσότερους συνεργάτες για την παραγωγή ενός έργου.
- **Συνεργάτης συγγραφέας (*Joint author*):** Άτομο που συνεργάζεται με ένα ή περισσότερα άτομα για την παραγωγή ενός έργου, για το οποίο οι συνεργάτες επιτελούν την ίδια λειτουργία.

- **<u>Τίτλος (*Title*):</u>** Λέξη, φράση, χαρακτήρας ή σύνολο χαρακτήρων που συνήθως υπάρχουν σε ένα τεκμήριο και δίνουν όνομα στο τεκμήριο ή στο έργο που περιέχεται.

Επιπλέον διευκρινιστικοί όροι

- **Έννοια**: μια μονάδα της σκέψης.
- **Θέμα**: Οποιαδήποτε έννοια ή συνδυασμός εννοιών που αντιπροσωπεύουν το κεντρικό αντικείμενο ενός τεκμηρίου.
- **Προτιμώμενος όρος**: Ένας όρος θησαυρού που είναι δόκιμος και χρησιμοποιείται συστηματικά και με συνέπεια, κατά την ταξινόμηση, για να αναπαραστήσει μια δομημένη έννοια. Συνήθως αναφέρεται ως *Περιγράφων όρος*.
- **Μη προτιμώμενος όρος**: Το συνώνυμο ή σχεδόν συνώνυμο ενός προτιμώμενου όρου.
- **Θησαυροί (Thesauri):** Υποδεικνύουν τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε όρους και κυρίως τις σχέσεις ιεραρχίας, ισοδυναμίας και τις σχέσεις συσχέτισης.

Παράρτημα:Αξιολόγηση–Συμβουλευτικά Εγχειρίδια

Παράρτημα[1] «Αξιολόγηση βιβλιοθηκονόμου-εκπαιδευτή πιλοτικού προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού Ι & ΙΙ στο ΤΜΣ-Ι.Π.»

1. Γενικά προσόντα:
   a. Γνώση του ιστορικού και θεωρητικού πλαισίου της βιβλιογραφικής εκπαίδευσης – πληροφοριακού γραμματισμού.
   b. Γνώση της θεματικής περιοχής και της κοινότητας στην οποία απευθύνεται ή για την οποία προορίζεται η εκπαίδευση.
   c. Ικανότητα ταύτισης και εντοπισμού πηγών, εκδοτών, βιβλιογραφίας, στον τομέα της βιβλιοθηκονομίας και της επιστήμης της πληροφορίας, στον τομέα της διοίκησης και της εκπαίδευσης.
   d. Ικανότητα ανάπτυξης συνεργασίας με άλλα ιδρύματα.
2. Στάση / Συμπεριφορά:
   a. Αναγνωρίζει τη σημασία της εκπαίδευσης ως βασικό στοιχείο της αποστολής και του στόχου της βιβλιοθήκης.
   b. Θεωρεί τη συμμετοχή στο πρόγραμμα της εκπαίδευσης ιδιαίτερα σημαντικό και δημιουργικό τόσο για την κοινότητα, όσο και για τον ίδιο.
   c. Αντιμετωπίζει και προσεγγίζει την διδασκαλία με ενθουσιασμό και ζήλο.
3. Προσόντα για τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες:
   a. Διαθέτει την ικανότητα να θέτει στόχους.
   b. Κατανοεί τη μαθησιακή θεωρία και την ψυχολογία της μάθησης.
   c. Κατανοεί τις εκπαιδευτικές μεθόδους και τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό.
   d. Τις δυνατότητες και τις αδυναμίες διαφορετικών μεθόδων διδασκαλίας.
   e. Διαθέτει την ικανότητα να αντιστοιχίσει μια εκπαιδευτική μέθοδο με έναν δεδομένο στόχο.
   f. Διαθέτει την ικανότητα να αξιολογεί τις ανάγκες των χρηστών.
   g. Διαθέτει την ικανότητα να αξιολογεί ένα μάθημα με βάση το λεξιλόγιο του και να σχεδιάζει το κατάλληλο για το κάθε μάθημα πρόγραμμα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης-πληροφοριακού γραμματισμού.
   h. Διαθέτει την ικανότητα να διαμορφώνει το πλαίσιο και το πλάνο του μαθήματος.
   i. Διαθέτει επικοινωνιακές ικανότητες.
   j. Διαθέτει την ικανότητα να διεξάγει έρευνα και να αξιολογεί μεθοδολογίες.
   k. Διαθέτει την ικανότητα να αναπτύσσει στρατηγικές αναζήτησης.
   l. Διαθέτει την ικανότητα να αναλύει, να ερμηνεύει και να αξιοποιεί τα σχόλια και τις συμπεριφορές των φοιτητών.
4. Δεξιότητες στη χρήση των Ο/Α μέσων:

[1] Βλ. Roberts, A.F. and Blandy, S. G., 1989. *Library instruction for librarians.* 2nd rev. ed. Englewood, Col.: Libraries Unlimited.

a. Κατανοεί τους διαφορετικούς τύπους Ο/Α μέσων και τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα καθενός από αυτά για την εκπαίδευση.
b. Χρησιμοποιεί τον κατάλληλο εξοπλισμό ανάλογα με τις υπάρχουσες υποδομές σε τεχνολογικό εξοπλισμό, τις αίθουσες, τον πληθυσμό, και τον τύπο του μαθήματος.

5. Προσόντα για την διαχείριση του προγράμματος:
   a. Διαθέτει την ικανότητα σχεδιασμού.
   b. Κατανοεί τις ανάγκες του ιδρύματος με βάση το πρόγραμμα μαθημάτων.
   c. Κατανοεί τις τεχνολογικές καινοτομίες, οι οποίες μπορεί να επηρεάζουν και την εκπαίδευση των χρηστών.
   d. Διαθέτει την ικανότητα να συσχετίσει τους στόχους του ιδρύματος με την βιβλιογραφική εκπαίδευση-πληροφοριακό γραμματισμό των χρηστών και τη διασύνδεση του με άλλα προγράμματα και υπηρεσίες.
   e. Σχεδιάζει και δοκιμάζει μέσω πιλοτικής εφαρμογής το πρόγραμμα, προτού αυτό τεθεί σε ευρεία εφαρμογή.
   f. Διαμορφώνει διαφορετικά επίπεδα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης-πληροφοριακού γραμματισμού.
   g. Σχεδιάζει προγράμματα με μακροπρόθεσμους και βραχυπρόθεσμους στόχους και αποτελέσματα.
   h. Θέτει προτεραιότητες.
6. Διοικητικές ικανότητες:
   a. Κατανοεί την ιεραρχία και το οργανόγραμμα.
   b. Συνεργάζεται αποτελεσματικά με τις διοικητικές υπηρεσίες του ιδρύματος.
   c. Συνεργάζεται αποτελεσματικά με άλλες επιτροπές και βιβλιοθήκες άλλων ιδρυμάτων.
   d. Διαχειρίζεται και διευθύνει προγράμματα και δράσεις.
   e. Διαχειρίζεται κρίσεις.
   f. Εμπνέει εμπιστοσύνη και σεβασμό στους προϊσταμένους του και στους λοιπούς επόπτες και συνεργάτες του.
   g. Διαθέτει ικανότητες κατάρτισης προϋπολογισμού.
   h. Κατανοεί τις διαδικασίες κατάρτισης του προϋπολογισμού του ιδρύματος.
   i. Κατανοεί, προβλέπει και αναλύει τους πόρους που απαιτούνται για την υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος.
   j. Διαθέτει την ικανότητα κατάλληλης κατανομής και αξιοποίησης των πόρων.
   k. Διαθέτει την ικανότητα διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού.
   l. Αξιολογεί το είδος και τον αριθμό του ανθρώπινου δυναμικού που απαιτείται για τις διάφορες εκπαιδευτικές δράσεις.
   m. Αξιολογεί τις δυνατότητες και τις αδυναμίες του προσωπικού του ιδρύματος.
   n. Συνεργάζεται με τη βιβλιοθήκη για την ενσωμάτωση στο πρόγραμμα επιπλέον προσωπικού.
   o. Διαθέτει την ικανότητα της εκπαίδευσης προσωπικού και της αξιολόγησης του.
   p. Διαθέτει την ικανότητα σχεδιασμού εκπαιδευτικού προγράμματος βιβλιογραφικής εκπαίδευσης-πληροφοριακού γραμματισμού για βιβλιοθηκονόμους κι επιστήμονες της πληροφορίας.
   q. Συντάσσει εκπαιδευτικά εγχειρίδια ή βοηθήματα ή σημειώσεις μαθήματος ή οδηγίες για τους φοιτητές-χρήστες.

r. Αναπτύσσει–διαμορφώνει πρότυπα αξιολόγησης εκπαιδευτών βιβλιογραφικής εκπαίδευσης-πληροφοριακού γραμματισμού.
s. Διαθέτει την ικανότητα προβολής και προώθησης του προγράμματος βιβλιογραφικής εκπαίδευσης-πληροφοριακού γραμματισμού.
t. Κατανοεί τις αρχές των δημοσίων σχέσεων.
u. Κατανοεί τις προτεραιότητες των διδασκόντων.
v. Κατανοεί τη φύση των εργασιών των φοιτητών και τον ρόλο της βιβλιοθήκης στην διεκπεραίωση αυτών των εργασιών.
w. Με επιμονή, υπομονή και πειθώ προβάλλει και προωθεί την βιβλιογραφική εκπαίδευση-πληροφοριακό γραμματισμό στο διδακτικό προσωπικό.
x. Εντοπίζει τα καλύτερα κανάλια επικοινωνίας μέσα στο ίδρυμα και τα χρησιμοποιεί για την προβολή και προώθηση του πληροφοριακού γραμματισμού μέσα στο ίδρυμα.
y. Αξιολογεί την συνολική αποτελεσματικότητα του προγράμματος.
z. Κατανοεί τις ανάγκες και απαιτήσεις των φοιτητών ανά διαφορετικό επίπεδο σπουδών.
aa. Εντοπίζει τα προβλήματα του προγράμματος και προτείνει τρόπους επίλυσης ή/και βελτίωσης αυτών.
bb. Αξιολογεί την επίδραση του προγράμματος στις πληροφοριακές υπηρεσίες, στον δανεισμό, στην online αναζήτηση, στη χρήση των πληροφοριακών εργαλείων και των στρατηγικών αναζήτησης.
cc. Επιδιώκει αξιολόγηση από τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης-πληροφοριακού γραμματισμού. Για την αξιολόγηση χρησιμοποιεί διεθνείς οδηγίες και κανόνες που ειδικεύονται στην αξιολόγηση τέτοιων προγραμμάτων.

Παράρτημα:[1] Δεξιότητες για Μουσικούς Βιβλιοθηκονόμους -Εκπαιδευτές ή Μουσικούς Βιβλιοθηκονόμους Αναφοράς (Music Reference Librarians)

- Αμεσότητα, προσήνεια.
- Υποδοχή του πελάτη με λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά, τέτοια ώστε ο πελάτης να αισθάνεται άνετα.
- Παροχή βοήθειας στον πελάτη σε σχέση με την συγκεκριμένη ανάγκη.
- Ενδιαφέρον.
- Κατανόηση της πληροφοριακής ανάγκης του πελάτη.
- Προσεχτική ενασχόληση και διερεύνηση της πληροφοριακής ανάγκης του πελάτη.
- Προτροπή του πελάτη να διατυπώσει την πληροφοριακή του ανάγκη με δικά του λόγια.
- Αναδιατύπωση ή διευκρίνιση της πληροφοριακής ανάγκης του πελάτη.
- Διαμόρφωση αποτελεσματικών στρατηγικών αναζήτησης.
- Ενδιαφέρον εκ μέρους του βιβλιοθηκονόμου να μάθει αν καλύφθηκε η πληροφοριακή ανάγκη του πελάτη.
- Ενθάρρυνση του πελάτη να επιστρέψει για περαιτέρω βοήθεια.

[1]George, M. W., 2008. *The elements of library research: what every student needs to know.* New Jersey: Princeton University Press, pp.161-164.

Σχεδιάγραμμα μαθήματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι»

Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής:

- Καλωσορίζει τους εκπαιδευόμενους φοιτητές/χρήστες στην αίθουσα διδασκαλίας ή/και βιβλιοθήκη. (Ο βιβλιοθηκονόμος – εκπαιδευτής αναφέρει ονοματεπώνυμο, ποιο είναι το αντικείμενο του, τα καθήκοντα ή τις αρμοδιότητες του).
- Παραθέτει τις Βάσεις Δεδομένων τις οποίες θα παρουσιάσει στο Βασικό Επίπεδο, π.χ.
    - Κατάλογος Ιονίου Πανεπιστημίου
    - Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
    - Ζέφυρος (Πανεπιστήμιο Κρήτης)
    - Heal–Link (Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
        - Ηλεκτρονικές Πηγές
            - Ηλεκτρονικά Περιοδικά
            - Βιβλιογραφικές Βάσεις
                - Scopus
            - Ηλεκτρονικά Λεξικά
                - Grove Art
                - Grove Music
                - Oxford Reference Onlina
            - Ηλεκτρονικά Βιβλία
                - Directory of Open Access Books (DOAB)
                - SciELO Books
    - Διαθέτες Ηλεκτρονικών Περιοδικών
        - JSTOR
        - Project Muse
    - Μηχανές Αναζήτησης/Μεταμηχανές Αναζήτησης
        - Google
        - Google Scholar
        - Clusty
    - Θεματικές Πύλες/Portal Βιβλιοθήκης Ι.Π.
        - Μουσική
        - Δίνονται οδηγίες σχετικά με τον τρόπο πρόσβασης στις ελεύθερες και συνδρομητικές θεματικές πύλες στο Portal της Βιβλιοθήκης
- Δίνει οδηγίες σχετικά με την απομακρυσμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες/ηλεκτρονικές πηγές της Βιβλιοθήκης
- Αναφέρει/περιγράφει τις βασικές στρατηγικές αναζήτησης στις οποίες θα εκπαιδευτούν οι φοιτητές στο βασικό επίπεδο:
    - Λογικοί Τελεστές (Boolean Operators)

- Επισκόπηση (Browsing)
- Αποκοπή (Truncation)
- Θέμα (Subject)

Σχεδιάγραμμα μαθήματος «Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ»

Ο βιβλιοθηκονόμος-εκπαιδευτής:

- Καλωσορίζει τους εκπαιδευόμενους φοιτητές/χρήστες στην αίθουσα διδασκαλίας ή/και βιβλιοθήκη. (Ο βιβλιοθηκονόμος–εκπαιδευτής αναφέρει ονοματεπώνυμο, ποιο είναι το αντικείμενο του, τα καθήκοντα ή τις αρμοδιότητες του).
- Παραθέτει τις Βάσεις Δεδομένων τις οποίες θα παρουσιάσει στο Προχωρημένο Επίπεδο, π.χ.
    - Δημόσιος Κατάλογος Ιονίου Πανεπιστημίου[1]
    - Δημόσιος Κατάλογος ΣΚΕΑΒ/Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών[2]
    - Δημόσιος Κατάλογος *«Ζέφυρος»* (Πανεπιστήμιο Κρήτης)[3]
    - Library of Congress Online Catalog[4]
    - Library of Congress Authorities[5]
    - Ελληνικός Θησαυρός Επιστημονικών όρων[6]
    - Heal–Link (Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
        - Ηλεκτρονικές Πηγές
            - Ηλεκτρονικά Περιοδικά
            - Βιβλιογραφικές Βάσεις
                - Scopus
            - Ηλεκτρονικά Λεξικά
                - Grove Art
                - Grove Music
                - Oxford Reference Onlina
            - Ηλεκτρονικά Βιβλία
                - Directory of Open Access Books (DOAB)
                - SciELO Books
    - Διαθέτες Ηλεκτρονικών Περιοδικών
        - JSTOR
        - Project Muse
        - Directory of Open Access Journals (DOAJ)
    - Μηχανές Αναζήτησης/Μεταμηχανές Αναζήτησης/Ελεύθερες διαδικτυακές πηγές
        - Google
        - Google Scholar
        - Google Books

[1] Βλ. <http://iup.ionio.gr/modules.php?name=Heal> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].
[2] Βλ. <http://www.unioncatalog.gr/> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].
[3] Βλ. <http://zephyr.lib.uoc.gr/cgi-bin/zap/zap/start.zap?> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].
[4] Βλ. <http://catalog.loc.gov/> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].
[5] Βλ. <http://authorities.loc.gov/> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].
[6] Βλ. <http://thesaurus.lib.ntua.gr:8081/WebTMS/> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].

        - Clusty
        - Wikipedia
    - Θεματικές Πύλες/Portal Βιβλιοθήκης Ι.Π.
        - Μουσική
        - Δίνονται οδηγίες σχετικά με τον τρόπο πρόσβασης στις ελεύθερες και συνδρομητικές θεματικές πύλες στο Portal της Βιβλιοθήκης
- Δίνει οδηγίες σχετικά με την απομακρυσμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες/ηλεκτρονικές πηγές της Βιβλιοθήκης
- Αναφέρει τα σύνθετα κριτήρια αξιολόγησης των διαδικτυακών πηγών που είναι διαθέσιμα μέσω WWW.
- Αναφέρει τα κριτήρια αξιολόγησης/διάκρισης μεταξύ επιστημονικών και μη περιοδικών εκδόσεων.
- Αναφέρει/περιγράφει τις σύνθετες στρατηγικές αναζήτησης στις οποίες θα εκπαιδευτούν οι φοιτητές στο προχωρημένο επίπεδο:
    - Λογικοί Τελεστές (Boolean Operators)
    - Επισκόπηση (Browsing)
    - Χρήση ελεγχόμενου λεξιλογίου (Controlled Vocabulary) μέσω του ευρετηρίου *«Θέμα»* (Subject) σε όλα τα προαναφερθέντα πληροφοριακά εργαλεία.
        - Ομοιόμορφοι/Προτιμώμενοι τίτλοι.
    - Φωλιασμένη αναζήτηση (Nesting)
    - Αποκοπή (Truncation)
        - Wildcards
    - Λέξεις-κλειδιά (Keyword searching)
    - Τελεστές εγγύτητας/Γειτνίασης (Proximity Operators)
        - Near operator (N) και Within Operator (W) ή W/n ή PRE/n "
    - Τελεστές Θέσης (Positional Operators)
        - Adjacent (ADJ)
        - NEAR
        - SAME
        - WITH
    - Αναζήτηση με φράσεις

«Πληροφοριακός Γραμματισμός με έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ»

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Μουσικών Σπουδών

2013-14

Ερευνητικό ζήτημα – Συμβουλές διαχείρισης προς φοιτητές

Είναι απαραίτητο να γνωρίζετε τις απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα για κάθε ερευνητικό ζήτημα που αναλαμβάνετε να διαχειριστείτε. Οι διδάσκοντες καλύπτουν συνήθως τα περισσότερα θέματα που σας απασχολούν, είτε μέσω γραπτών οδηγιών, είτε μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Ωστόσο, σε περίπτωση που δεν το κάνουν, έχετε το δικαίωμα να το ζητήσετε, διατυπώνοντας συγκεκριμένες ερωτήσεις, όπως:

- Ποιος είναι ο ρόλος του ερευνητικού ζητήματος στο πλαίσιο του μαθήματος;
- Θα μπορούσατε να αποσαφηνίσετε το πλαίσιο, τα κριτήρια, τα στάδια, τις προθεσμίες και κάθε τι άλλο που σχετίζεται με την εργασία;
- Τι συνιστά μια καλή εργασία ή παρουσίαση ενός θέματος;
- Ποιοι τύποι, μορφές και ποικιλία πρωτογενών και δευτερογενών πηγών θεωρούνται κατάλληλες;
- Ποιο βιβλιογραφικό πρότυπο προτείνεται να ακολουθήσετε για τις σημειώσεις και τη βιβλιογραφία;

Πρέπει να μπορείτε να συζητήσετε είτε με τον διδάσκοντα, είτε με τον βιβλιοθηκονόμο τα παρακάτω ζητήματα:

- Εντοπισμός αναδρομικής πληροφόρησης σχετικά με το ερευνητικό προς διαχείριση ζήτημα σε μία ή περισσότερες εξειδικευμένες εγκυκλοπαίδειες.
- Σύνταξη καταλόγων/αρχείων με:
    - Σχετικούς όρους, ή φράσεις, ή συνώνυμα όρων, που σχετίζονται με το ερευνητικό προς διαχείριση ζήτημα.
    - Ταξινομικούς αριθμούς που συναντώνται στα σχετιζόμενα με το ερευνητικό ζήτημα, τεκμήρια.
    - Θεματικές επικεφαλίδες (ελεγχόμενο λεξιλόγιο) ή/και περιγραφείς (*descriptors*) που συναντώνται στα σχετιζόμενα με το ερευνητικό ζήτημα τεκμήρια και ανάλογα με το είδος της πηγής.
    - Συγγραφείς και επιστήμονες στων οποίων το έργο γίνεται αναφορά συνεχώς από άλλους.
    - Ονόματα ειδικών ή οργανισμών σε σχέση με το συγκεκριμένο ερευνητικό ζήτημα.
    - Τίτλοι επιστημονικών *peer reviewed* περιοδικών εκδόσεων.
    - Εκδότες που φαίνεται ότι ειδικεύονται στον τομέα.
- Αναζητήσεις στον online κατάλογο της βιβλιοθήκης για:
    - Συγκεκριμένες βιβλιογραφικές πηγές (μονογραφίες) που παρατίθενται στο τέλος των άρθρων στις εγκυκλοπαίδειες.
    - Πρόσθετες βιβλιογραφικές πηγές που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη και ανακτώνται με τη χρήση των θεματικών επικεφαλίδων (ελεγχόμενο λεξιλόγιο).

    - Επιπλέον βιβλιογραφικές πηγές που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη με τη χρήση λέξεων-κλειδιών στη διαμόρφωση των αναζητήσεων.
- Συστηματική επισκόπηση στα ράφια της βιβλιοθήκης σε όλους τους ταξινομικούς αριθμούς (βλέπε σχετικό βήμα παραπάνω).
- Αναζήτηση σχετικών ευρετηρίων και βάσεων δεδομένων για τον εντοπισμό άρθρων σχετικών με το θέμα που διαχειρίζεται το ζήτημα.
- Γρήγορη επισκόπηση όλων των ανακτημένων πηγών για την επιλογή εκείνων που θεωρούνται ως οι πιο συναφείς με το θέμα.
- Επιστροφή στον κατάλογο της βιβλιοθήκης για τον εντοπισμό ταξινομικών αριθμών για πρόσθετα τεκμήρια που έχουν βρεθεί μέσα από υποσημειώσεις ή βιβλιογραφικές αναφορές, καθώς και αναζήτηση σε συγκεκριμένα ευρετήρια ηλεκτρονικών περιοδικών, ή βιβλιογραφικές βάσεις στις οποίες έχει πρόσβαση η βιβλιοθήκη.
- Περιγραφή της πρωτογενούς (ή των πρωτογενών πηγών).
- Καθορισμός πλαισίου θεώρησης της πρωτογενούς πηγής. Κάτω από ποιο πρίσμα ή ποια οπτική εξετάζεται η πηγή;
- Ποιο είναι το ερευνητικό ζήτημα; Αν είναι περισσότερα πρέπει να καταγραφούν όλα.
- Ποιες λέξεις-κλειδιά περιγράφουν καλύτερα το ερευνητικό ζήτημα;
- Ποιοι επιστημονικοί τομείς «εμπλέκονται» στο ερευνητικό ζήτημα;
- Ποιες πραγματικές ή αναδρομικές πληροφορίες κρίνεται (από τον χρήστη) ότι χρήζουν συμπλήρωσης;
- Ποιες πηγές αναφοράς, έντυπες ή ηλεκτρονικές, online βάσεις δεδομένων έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί;
- Ποια είδη πρόσθετων πηγών είναι επιθυμητό να εντοπιστούν;
- Υπάρχουν πηγές οι οποίες έχουν εντοπιστεί αλλά δεν έχουν καταφέρει ακόμη να αποκτηθούν; Αν ναι, ποια είναι αυτές;

Χρήσιμες έννοιες για τους φοιτητές/ερευνητές

Τι σημαίνει βρίσκω; Ανακαλύπτω δεδομένα/γεγονότα σχετικά με, εντοπίζω την ύπαρξη τους, αποκτώ ή όλα τα παραπάνω μαζί.

Τι σημαίνει πηγή (*source*); Απόδειξη, η οποία παρέχει μια μερική τουλάχιστον απάντηση στο ζήτημα, είτε υποστηρίζοντας τις απόψεις του ερευνητή/συγγραφέα, είτε ερχόμενη σε αντιπαράθεση/σύγκρουση με αυτές.

Τι σημαίνει εργαλείο (*tool*); Οτιδήποτε συμπυκνώνει κοινή γνώση ή παραπέμπει σε μια πηγή. Τρεις κύριες κατηγορίες είναι απαραίτητες στην ερευνητική διαδικασία:

- Εργαλεία δεδομένων (fact tools):
    - Almanacs (Επετηρίδες ή διάφορα).
    - Atlas (Ομάδα χαρτογραφικού υλικού).
    - Gazetteers (Κατάλογοι γεωγραφικών περιοχών με την τοποθεσία και τη σημασία τους. Μπορεί να είναι και μέρος άτλαντα).
    - Handbooks (Εγχειρίδια). Ονομάζονται επίσης, guides (οδηγοί), manual (εγχειρίδιο), companion (συνοδευτικό υλικό). Συνήθως πρόκειται για έργο, σε έναν τόμο, το οποίο συγκεντρώνει όλη την απαραίτητη πληροφόρηση πάνω σε έναν τομέα.
    - Biographical compendium (Βιογραφική επιτομή, οδηγός-κατάλογος ή εγκυκλοπαίδεια).
    - Chronology (Χρονολόγιο). Περιλαμβάνει/οργανώνει σε χρονολογική σειρά τα διάφορα γεγονότα.

    - Dictionary (Λεξικό). Λέγεται και γλωσσάριο (glossary) ή lexicon, κυρίως όταν αφορά στη γλώσσα μιας συγκεκριμένης ομάδας ή σχετίζεται με το λεξιλόγιο μιας συγκεκριμένης δραστηριότητας.
    - Thesaurus (Θησαυρός). Λεξιλόγιο συνωνύμων με εννοιολογική ή αλφαβητική σειρά.
    - Concordance (Συμφραστικός πίνακας λέξεων). Πίνακες λέξεων, εξαιρούμενων άρθρων και προθέσεων σε ένα συγκεκριμένο έργο ή ένα σύνολο έργων του ίδιου συγγραφέα, παραθέτοντας το πλαίσιο του κειμένου.
    - Quotation book (Βιβλίο Αποφθεγμάτων). Επιλογές αποφθεγμάτων ανά πρόσωπο, χρονολογία, θέμα ή λέξεις-κλειδιά.
    - Plot overview (Περίληψη πλοκής). Περιλήψεις της δράσης και των χαρακτήρων σε επιλεγμένα μυθιστορήματα, θεατρικά έργα και αφηγήσεις.
    - Directory (Οδηγός-Κατάλογος). Κατάλογος ονομάτων, οργανισμών, κ.τ.λ.
    - Statistical abstract (Στατιστική επιτομή). Συγκέντρωση δεδομένων που περιγράφουν έναν πληθυσμό ή οικονομική δραστηριότητα, συνήθως με τη μορφή πίνακα και με σχετική τεκμηρίωση για το ποιος και πότε συγκέντρωσε τις πληροφορίες.
    - Style manual (Εγχειρίδιο σύνταξης βιβλιογραφικών αναφορών).
- Εργαλεία εύρεσης/αναζήτησης (*finding tools*): Εργαλεία με τα οποία όλοι οι φοιτητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι, σε όποια μορφή κι αν είναι αυτά διαθέσιμα (έντυπη ή ηλεκτρονική). Τα εργαλεία εύρεσης μας παραπέμπουν γενικά σε ό,τι υπάρχει.
    - Λεξικό
    - Θησαυρός
    - Σχολικά διδακτικά εγχειρίδια με κανόνες γραμματικής, σύνταξης, τονισμού, στίξης, χρήση λέξεων, κ.τ.λ.
    - Τελευταία (πιο πρόσφατη) έκδοση του επιλεγμένου για τη σύνταξη των βιβλιογραφικών αναφορών, προτύπου.
    - Βιβλίο αποφθεγμάτων/ρήσεων σημαντικών προσώπων, τα οποία βρίσκονται εν ζωή ή όχι.
- Υβριδικά εργαλεία (*hybrid tools*). Συνδυασμός των εργαλείων δεδομένων και των εργαλείων αναζήτησης.

Τι σημαίνει Peer Review; Ειδικοί πάνω σε ένα θέμα έχουν αναλάβει την υποχρέωση να αξιολογούν το έργο άλλων ειδικών της ειδικής θεματικής περιοχής εξειδίκευσης. Με την στενή έννοια του όρου ένα άρθρο, όταν είναι *peer-reviewed*, σημαίνει ότι έχει υποβληθεί σε αξιολόγηση από ειδική επιτροπή ακαδημαϊκών, οι οποίοι κρίνουν κατά πόσο το άρθρο είναι αξιόλογο και χρήσιμο, προτού αυτό δημοσιευτεί σε κάποιο επιστημονικό περιοδικό, διασφαλίζοντας μ' αυτόν τον τρόπο ότι κακή ή ανεπαρκής έρευνα και αβάσιμα επιχειρήματα δεν πρόκειται δουν το φως της δημοσιότητας.

Τι σημαίνει Literature Review (Βιβλιοκρισία); Γνωστή ως κριτική βιβλιογραφίας ή κριτική έρευνας (*research review ή review of the literature*). Συνήθως πρόκειται για μια παράγραφο, τμήμα ή ολόκληρο κεφάλαιο-βασιζόμενα στη φύση και την έκταση της δημοσίευσης-στο οποίο ο συγγραφέας αναφέρει και σχολιάζει προηγούμενες προσπάθειες διαχείρισης του ίδιου ή παρεμφερών ερευνητικών ζητημάτων. Αν και δεν πρόκειται ποτέ οι φοιτητές να συμπεριλάβουν στις εργασίες τους επίσημες βιβλιοκρισίες, είναι σχεδόν σίγουρο ότι θα κληθούν να ασκήσουν κριτική σε διάφορα θέματα, βασιζόμενοι και σε αυτές, για να στηρίξουν τις ιδέες και την επιχειρηματολογία τους, καθώς και για να αποδείξουν στους διδάσκοντες, ότι είναι σε θέση να εντοπίσουν και να αξιολογήσουν σχετικές πηγές.

Τι σημαίνει επιτομή (abstract); Επιτομή είναι μια συντομευμένη, αντικειμενική αναπαράσταση ενός τεκμηρίου, ή μια προφορική παρουσίαση του (ANSI/NISO, Z39.14-1997).[1]

Τι σημαίνει επιχείρημα (argument) στην έρευνα; Τα εξαγόμενα συμπεράσματα, ιδέες, απόψεις, θέσεις. Για να θεωρείται ως επιτυχημένο ένα επιχείρημα πρέπει να είναι διατυπωμένο με σαφήνεια, να απευθύνεται σε συγκεκριμένο κοινό, το οποίο είναι ξεκάθαρο ποιο είναι αυτό, να τεκμηριώνεται από πηγές και να μην είναι προφανές.

Τι σημαίνει brainstorming (καταιγισμός ιδεών); Η συγκεκριμένη έννοια περιλαμβάνει την εξέταση του θέματος από πολλές διαφορετικές οπτικές γωνίες. Ο φοιτητής πρέπει να έχει απαραίτητα ανοιχτό μυαλό για να μπορέσει να συλλάβει και να επεξεργαστεί πολλές νέες ιδέες. Ως διαδικασία περιλαμβάνει:

- Διατύπωση σε μια πρόταση του θέματος της εργασίας ειδικά και του γενικότερου/ευρύτερου ερευνητικού ζητήματος σε ξεχωριστά φύλλα εργασίας.
- Διαμόρφωση πεδίου ανάπτυξης ανοιχτών συζητήσεων πάνω στο θέμα, με σκοπό να προκύψουν επιμέρους ερευνητικά ζητήματα προς διαχείριση.
- Για κάθε συγκεκριμένο θέμα ο φοιτητής προσπαθεί να σκεφτεί τι είδους πληροφορίες (δεδομένα και απόψεις) θα τον βοηθήσουν καλύτερα στη διαχείριση του θέματος του.
- Εντοπισμό των μορφών υλικού από τις οποίες προσδοκά να βρει υλικό ο φοιτητής.
- Διαχωρισμό των πηγών, ανάλογα με το είδος της πληροφορίας που περιέχουν, σε πρωτογενείς, δευτερογενείς, τριτογενείς.
- Απάντηση στο ερώτημα: *«Ποιον ενδιαφέρουν όλα αυτά;»*.

[1]National Information Standards Organization, 1997. *Guidelines for abstracts.* [pdf] Bethesda, M.D: NISO Press. Available at: <http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/6610/Guidelines%20for%20Abstracts.pdf> [Προσπελάστηκε 7 Μαρτίου 2014].

Καλές πρακτικές, χρήσιμες συμβουλές, για χρήση από τους φοιτητές

Καλές πρακτικές

- Συζητήστε την εργασία σας με φίλους σε όλη τη διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας και λάβετε υπόψη τα σχόλια τους.
- Προετοιμάστε την επιχειρηματολογία σας στο μυαλό σας, ενόσω εξασκείστε και προτού αποκοιμηθείτε.
- Αφιερώστε τον διπλάσιο χρόνο για την έρευνα σας από εκείνον που πιστεύετε αρχικά ότι θα χρειαστείτε.
- Ασκήστε κριτική στην ερευνητική σας μεθοδολογία και κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της και στο τέλος της.

Ωφέλιμες συμβουλές

- Να είστε πάντα έτοιμοι να καταγράψετε πολύτιμες ιδέες, οποιαδήποτε στιγμή κι αν προκύψουν αυτές.
- Δημιουργείστε ένα αρχείο όπου θα καταγράφετε κάθε ενδιαφέρον θέμα που συναντάτε.
- Σημειώστε πού και πώς βρήκατε την πληροφορία, ώστε να μπορέσετε στο μέλλον να την ξαναβρείτε.
- Αν πρόκειται για άρθρο σε περιοδικό, π.χ. έντυπο ή ηλεκτρονικό, διαβάστε τους πίνακες περιεχομένων και επιλέξτε το άρθρο που τράβηξε περισσότερο το ενδιαφέρον σας.
- Διαβάστε το και κρατήστε σημειώσεις για τα ερωτήματα των ερευνητών, τις μεθόδους που χρησιμοποίησαν και πώς περιγράφουν τα αποτελέσματα των μελετών τους.
- Σημειώνετε πάντα τα βιβλιογραφικά στοιχεία του άρθρου: συγγραφέας, τίτλος άρθρου, όνομα δημοσίευσης, χρονολογία και σελίδες.
- Εντοπίστε και χρησιμοποιήστε περισσότερες πηγές από εκείνες που περιμένετε να χρησιμοποιήσετε. Τότε μπορείτε να διαλέξετε μεταξύ των καλύτερων.
- Ελάτε σε επαφή με μεγαλύτερους φοιτητές που ειδικεύονται στους τομείς που σχετίζονται με το ζήτημα σας. Οι σκέψεις τους θα αποδειχθούν πολύτιμες.
- Μάθετε το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας ενός βιβλιοθηκονόμου που σας βοηθάει διεξοδικά. Έτσι θα έχετε κάποιον να έρθετε σε επαφή σε μελλοντικά ερευνητικά εγχειρήματα.

Λανθασμένες αντιλήψεις

- Όλες οι καλές πηγές είναι στην Αγγλική γλώσσα.
- Όλες οι καλές πηγές είναι στην Ελληνική γλώσσα.
- Οτιδήποτε χρειάζομαι βρίσκεται και θα βρίσκεται πάντα διαθέσιμο σε ψηφιακή μορφή και ελεύθερο στον Παγκόσμιο Ιστό.
- Η ακαδημαϊκή συγγραφή δεν διαφέρει από τη σχολική συγγραφή. Με άλλα λόγια η επιστημονική μελέτη δεν διαφέρει από μια σχολική εργασία.
- Δεν υπάρχει πρόβλημα στο να χρησιμοποιείς τις ιδέες των άλλων στις εργασίες σου χωρίς τεκμηρίωση, εφόσον χρησιμοποιείς εισαγωγικά.

Παράρτημα:Διεθνείς οργανισμοί

Μουσικοί βιβλιοθηκονομικοί οργανισμοί

- RILM *(Repertoire International de Litterature Musicale).*[1] Πρόκειται για μεγάλης εμβέλειας συνεργατικό σχήμα, το οποίο παρέχει βιβλιογραφικό έλεγχο σε διάφορους τομείς της μουσικής. Ξεκίνησε να εκδίδεται ως περιοδικό επιτομών για τη λόγια ακαδημαϊκή μουσική βιβλιογραφία το 1966. Μετά το τέλος του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου δύο οργανισμοί οι IMS (International Musicological Society) και IAML (International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centers) συνενώθηκαν και επιχορήγησαν το συνεργατικό σχήμα ***RISM (Repertoire International des Sources Musicales)*** το 1952.

- RIDIM *(Repertoire d'Iconographie Musicale).*[2] Ιδρύθηκε το 1971. Πρόκειται για αποθετήριο δεδομένων εικονογραφικού μουσικού υλικού.

- RIPM *(Repertoire International de la Presse Musicale).*[3] Ιδρύθηκε το 1980 και αρχικά είχε ως αντικείμενο την ευρετηρίαση του μουσικού τύπου του 19ου αι. Το 1984 έπαψε να υφίσταται ο συγκεκριμένος περιορισμός κι άρχισε να εκδίδει ευρετήρια τόμων μεμονωμένων περιοδικών τίτλων.

- ARSC *(Association for Recorded Sound Collections).*[4] Ιδρύθηκε το 1966. Είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός που ασχολείται αποκλειστικά με τη διατήρηση και τη μελέτη των ηχογραφήσεων για όλα τα είδη μουσικής και λόγου και για όλες τις μορφές από όλες τις περιόδους.

- MLA *(Music Library Association).*[5] Το 1931 ιδρύθηκε η ***MLA (Music Library Association).*** Διοργανώνει κάθε χρόνο εθνικές συναντήσεις κι έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη των κανόνων καταλογογράφησης, στην καθιέρωση πρακτικών καταλογογράφησης, στην ενθάρρυνση ύπαρξης και δημιουργίας συνεργατικών μοντέλων. Προσφέρει τη δυνατότητα συναντήσεων σε forum συζήτησης για τα χιλιάδες θέματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι. Σήμερα ο οργανισμός φέρει την ευθύνη για επιτροπές που εξερευνούν νέες τεχνολογίες για θέματα διατήρησης και συντήρησης υλικού, θέματα βιβλιογραφικής πρόσβασης και πολλές άλλες υπηρεσίες. Ο οργανισμός περιλαμβάνει 12 κεφάλαια, όσον αφορά σε περιφερειακές/τοπικές συναντήσεις παράλληλα με τις εθνικές. Δημοσιεύει το τετραμηνιαίο περιοδικό *"MLA Notes"*, το δελτίο *"The Music Cataloging Bulletin"* και 2 περιστασιακά εκδιδόμενες σειρές, *"The Index and Bibliography Series"* και την σειρά *"Technical Reports"*.

- Η *IAML (International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centers).* Παρέχει στους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους τη δυνατότητα να συναντήσουν τους

[1]RILM, 2014. [online] Available at: <http://www.rilm.org/> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
[2]RIDIM. [online] Available at:.<http://www.ridim.org/> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
[3]RIPM. [online] Available at: <http://www.ripm.org/> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
[4]ARSC, 2013. [online] Available at: <http://www.arsc-audio.org/index.php> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
[5]MLA. [online] Available at: <http://www.musiclibraryassoc.org/> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].

συναδέλφους τους ανά τον κόσμο και να συζητήσουν θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Ιδρύθηκε σχεδόν αμέσως μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο και διοργανώνει ετήσιες συναντήσεις για όλα τα είδη μουσικών βιβλιοθηκών. Υποστηρίζει οικονομικά μαζί με την IMS (International Musicological Society) πολλά σημαντικά συνεργατικά σχήματα. Σε αρκετές χώρες υπάρχουν παραρτήματα της IAML, που λειτουργούν ως μουσικοί βιβλιοθηκονομικοί οργανισμοί εντός μιας συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής, όπως π.χ. η US-IAML.

- *ARLIS/NA (Art Libraries Society of North America).* Η ARLIS/NA ιδρύθηκε το 1972, μετά από πρωτοβουλία της Judith Hoffberg, από μια ομάδα βιβλιοθηκονόμων τέχνης κατά τη διάρκεια παρακολούθησης του ετήσιου συνεδρίου της ALA στο Σικάγο. Αυτή η ομάδα συνειδητοποίησε την ανάγκη ύπαρξης καλύτερης επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των βιβλιοθηκονόμων τέχνης και της ύπαρξης ενός forum ιδεών και έργων προς υλοποίηση. Βασίστηκε στο πρότυπο της ARLIS (Art Libraries Society) που ιδρύθηκε το 1969 στο Ηνωμένο Βασίλειο. Μέσα στους στόχους του οργανισμού είναι η προώθηση και προβολή της βιβλιοθηκονομικής τέχνης και σχεδιασμού (Art & design librarianship) και η διαχείριση της εικόνας. Η επίτευξη των στόχων του οργανισμού καθίσταται δυνατή μέσα από:
  - Συναντήσεις, δικτύωση και ανταλλαγή ιδεών.
  - Δημοσιεύσεις άρθρων σε εκδόσεις όπως Art Documentation, ARLIS/NA Reviews, Occasional Papers και online δημοσιεύσεις.
  - Forum επαγγελματικής επικοινωνίας και συζήτησης.
  - Βράβευση βιβλιοθηκονόμων τέχνης με υποτροφίες.
  - Αναγνώριση υπεροχής και αριστείας στον τομέα μέσα από βραβεία για την έρευνα, τις υπηρεσίες και τις δημοσιεύσεις.

- *SLA (Special Libraries Association).* Ιδρύθηκε το 1909 στην Πολιτεία της Νέας Υόρκης και αποτελεί σήμερα έναν διεθνή οργανισμό που εκπροσωπεί τα συμφέροντα χιλιάδων επαγγελματιών της πληροφόρησης σε πάνω από 80, ανά τον κόσμο, χώρες. Η αποστολή, το όραμα και οι κύριες θέσεις του οργανισμού αναθεωρήθηκαν και υιοθετήθηκαν τον Οκτώβριο του 2003. Οι ειδικοί βιβλιοθηκονόμοι είναι ειδικοί των πληροφοριακών πηγών, οι οποίοι συλλέγουν, αναλύουν, αξιολογούν, ομαδοποιούν και διαχέουν την πληροφορία, προκειμένου να καταστήσουν ικανή τη λήψη αποφάσεων με βάση συλλογικά, ακαδημαϊκά και κυβερνητικά περιβάλλοντα. Οι μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι αισθάνονται ότι τα δικά τους θέματα τα διαχειρίζονται καλύτερα μέσω δικού τους forum.

- *MOLA (Major Orchestra Librarians' Association).*[1] Πρόκειται για μια επιστημονική κοινότητα, της οποίας η συμβολή στην επαγγελματική εκπαίδευση είναι ανεκτίμητη. Επίσης, η MOLA χρηματοδοτεί ένα site μέσω του οποίου μοιράζεται επαγγελματικές πληροφορίες, άρθρα από επαγγελματίες του χώρου και συνδέσμους με άλλες βοηθητικές πηγές. Η δυνατότητα παροχής συμβουλών από επαγγελματίες συμβάλλει στη συνεχή εκπαίδευση των βιβλιοθηκονόμων και στη βελτίωση της βιβλιοθηκονομικής εργασίας.
  Η Orchestra Librarian Information group[2] μοιράζεται τις εμπειρίες των μελών της και δίνει συμβουλές σχετικά με θέματα ρεπερτορίου καθώς και θέματα γενικού ενδιαφέροντος για τους εκτελεστές–βιβλιοθηκονόμους. Μέλη της Orchestralist[3] είναι διευθυντές ορχήστρας, εκτελεστές, βιβλιοθηκονόμοι και ιστορικοί, οι οποίοι διαχειρίζονται μεγάλη ποικιλία

[1]Βλ. <http://mola-inc.org/> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].
[2]Βλ.<http://launch.groups.yahoo.com/group/OrchLibInfo/?yguid> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].
[3]Βλ. <http://launch.groups.yahoo.com/group/Orchestralist> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].

θεμάτων σε σχέση με την ορχηστρική μουσική. Η American Symphony Orchestra League[1] χρηματοδοτεί και μια ομάδα συζήτησης μέσω e-mail.

Γενικοί βιβλιοθηκονομικοί οργανισμοί

- ALA *(American Library Association).*[2] Η Αμερικανική Ένωση Βιβλιοθηκών (American Library Association (ALA)) είναι η παλαιότερη και μεγαλύτερη ένωση βιβλιοθηκών στον κόσμο, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με την Ένωση, νέα, εκδηλώσεις και θεσμικού περιεχομένου πηγές για τα μέλη, τους βιβλιοθηκονόμους και τους χρήστες των βιβλιοθηκών. Ιδρύθηκε το 1876 στην Φιλαδέλφεια και η αποστολή της είναι να παρέχει καθοδήγηση αναφορικά με την ανάπτυξη, προώθηση και βελτίωση των υπηρεσιών των βιβλιοθηκών και του επαγγέλματος της βιβλιοθηκονομίας με στόχο την προαγωγή της μάθησης και τη διασφάλιση της πρόσβασης στην πληροφορία για όλους.

- RUSA *(Reference and User Services Association-A division of the American Library Association).*[3] Ο RUSA (Reference and User Services Association) είναι υπεύθυνος για την προώθηση και υποστήριξη της υπεροχής στην παροχή και διακίνηση των γενικών υπηρεσιών και του υλικού των βιβλιοθηκών και στην παροχή υπηρεσιών αναφοράς και πληροφόρησης, ανάπτυξης των συλλογών, υπηρεσιών παροχής συμβουλών προς τους αναγνώστες και κατανομή των πόρων για όλες τις ηλικίες σε κάθε είδος βιβλιοθήκης.

- IFLA *(International Federation of Library Associations and Institutions).*[4] Η IFLA (Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκών και Ιδρυμάτων) αποτελεί το ηγετικό διεθνές σώμα που διαχειρίζεται τα συμφέροντα των βιβλιοθηκών και των υπηρεσιών πληροφόρησης και των χρηστών τους. Αποτελεί την παγκόσμια φωνή του επαγγέλματος της βιβλιοθηκονομίας και επιστήμης της πληροφορίας. Ιδρύθηκε στο Εδιμβούργο της Σκωτίας το 1927. Αριθμεί 1500 μέλη σε 150 περίπου χώρες στον κόσμο. Η IFLA είναι ένας ανεξάρτητος, διεθνής, μη κυβερνητικός, μη κερδοσκοπικός οργανισμός. Οι στόχοι του είναι:
    - Η προώθηση παροχής και διακίνησης υψηλού επιπέδου υπηρεσιών εκ μέρους των βιβλιοθηκών
    - Η ευρεία διάδοση της κατανόησης της αξίας των καλών υπηρεσιών εκ μέρους των βιβλιοθηκών
    - Η εκπροσώπηση των συμφερόντων των μελών του οργανισμού σε όλο τον κόσμο.

[1]Βλ. League of American Orchestras, 2014. [online] Available at: <http://www.symphony.org>[Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
[2]ALA, 2014. [online] Available at: <http://www.ala.org/aboutala/> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
[3]RUSA, 2014. [online] Available at: <http://www.ala.org/rusa/about> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
[4]IFLA, 2013. [online] Available at: <http://www.ifla.org/about> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].

Παράρτημα: Έντυπα

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ

Πληροφοριακός Γραμματισμός ΙΙ 2013-14

Έντυπο Αξιολόγησης Ιστοσελίδων στον Παγκόσμιο Ιστό[1]

Όνομα – Επώνυμο……..

Web Evaluation Rubric (Επεξήγηση Αξιολόγησης Ιστού)
Page title (Τίτλος Σελίδας): _____
Site URL (Διεύθυνση URL): _____

Πνευματική Υπευθυνότητα / Αυθεντία (Authority)

4. Ο συγγραφέας ταυτίζεται εύκολα, είναι αξιόπιστος και διαθέτει εμπειρία ή πιστοποίηση σχετικά με το θέμα. (Author is clearly identified, verifiable, and has either expertise or credentials relating to the topic).
3. Ο συγγραφέας ταυτίζεται εύκολα, αλλά δεν διαθέτει σημαντική ή διαθέτει αμφίβολη εμπειρία στο συγκεκριμένο θέμα. (Author is clearly identified, but has weak credentials or expertise).
2. Ο συγγραφέας ταυτίζεται, ωστόσο είτε δεν είναι αξιόπιστος, είτε δεν διαθέτει εμπειρία ή πιστοποίηση για τη διαχείριση σχετικών θεμάτων. (Author is identified but is either not verifiable or has no visible credentials or expertise).
1. Ο συγγραφέας δεν ταυτίζεται/είναι άγνωστος (Author is not identified.).

Ακρίβεια (Accuracy)

4. Οι πληροφορίες παρατίθενται ή ευρετηριάζονται και επαληθεύονται. (The information is well-cited or sourced and verifiable).
3. Η σελίδα διαθέτει παραπομπές ή/και συνδέσμους ή αναφορές σε άλλες πηγές.(The page has some citations or references/links to other sources).
2. Δεν διαθέτει παραπομπές και επαρκή αριθμό συνδέσμων με άλλες πηγές. Η πληροφόρηση είναι μερικώς επαληθεύσιμη. (There are no citations and few source links. Information is only somewhat verifiable).

[1]Επιμέλεια-προσαρμογή-απόδοση στα ελληνικά από τον συγγραφέα στο πλαίσιο του μαθήματος. *Βλ. σχετικά* Source card evaluation worksheet MLA 7th.

1. Δεν διαθέτει συνδέσμους, παραπομπές, δεν επαληθεύονται μέσω άλλων γνωστών πηγών. (No links, no citations, not verifiable through another reputable source).

Αντικειμενικότητα (Objectivity)

4. Ο συγγραφέας/οργανισμός είναι αμερόληπτος/αντικειμενικός, δεν διακρίνονται συγκρουόμενα συμφέροντα. (The author/organization has no detectable biases, obvious agenda or conflicts of interest, and the information is presented in an objective, balanced manner).
3. Ο συγγραφέας/οργανισμός εμφανίζεται ελάχιστα προκατειλημμένος ή με συγκρουόμενα συμφέροντα. (The author/organization has minor biases or conflicts of interest. The information is still well-sourced and generally even-handed).
2. Ο συγγραφέας/οργανισμός είναι εμφανώς προκατειλημμένος, ωστόσο διατυπώνει τη θέση του με ευκρίνεια και την τεκμηριώνει με τη χρήση πολλών και καλών πηγών που έγκειται ευνοϊκά προς τη δική του θέση. (The author/organization has an obvious bias but makes a well-sourced and fair argument in favor of their position).
1. Ο συγγραφέας/οργανισμός είναι ξεκάθαρα προκατειλημμένος ή διακρίνεται από σύγκρουση συμφερόντων, έχει παραλείψει ή αποκρύψει ή διαστρεβλώσει πληροφορίες στο κείμενο του, προκειμένου να υποστηρίξει τη θέση του. (The author/organization is clearly biased or has an obvious conflict of interest, and has withheld information, taken information out of context or misstated facts to advance an agenda).

Επικαιρότητα (Currency)

4. Τρέχουσα πληροφόρηση, με εμφανείς τις ημερομηνίες δημοσίευσης και συνδέσμους ή παραπομπές σε άλλες τρέχουσες/επίκαιρες πηγές. (The information is up to date, with a clear date marker and links or references to other current sources).
3. Η πιο τρέχουσα πληροφόρηση είναι ενός έτους ή παλιότερη. (The most current information is a year old or more).
2. Οι πληροφορίες έχουν πάνω από μια δεκαετία να ανανεωθούν. (The information is more than a decade old.
1. Δεν υπάρχει τρόπος να διακρίνει ο χρήστης πόσο πρόσφατη είναι η πληροφορία. (There is no reliable way to tell how recent the information is).

Κάλυψη (Coverage)

4. Η σελίδα καλύπτει με πληρότητα το θέμα και παρέχει συνδέσμους σε περαιτέρω αξιόπιστες πηγές. (The page thoroughly and completely covers the subject it claims to cover, and provides links to further credible information elsewhere).
3. Η σελίδα παρουσιάζει κάποια κενά στην κάλυψη, ωστόσο παραμένει λειτουργική και πληροφορεί. (The page has a few gaps in coverage but is still functional and informative. There are some links to other useful sources).
2. Η σελίδα καλύπτει το θέμα ανεπαρκώς και διαθέτει λίγους σχετικούς συνδέσμους με άλλες αξιόπιστες πηγές. (The page poorly covers its subject and has few relevant links to other reliable sources).
1. Η σελίδα δεν καλύπτει ό,τι ισχυρίζεται και δεν διαθέτει συνδέσμους με άλλες πηγές πληροφόρησης. (The page does not cover what it claims to and has no links to more information elsewhere).

Score: ____

13-16: Really reliable site! **9-12:** It's probably okay to use, but consider carefully; **5-8:** You might want to avoid this one; **0-4:** Forget it

Έντυπο Επιστημονικής Ταξινόμησης Περιοδικών Εκδόσεων[1]

	Πληροφοριακός	***Γραμματισμός***	***2013-14***
Είδος	***Δημοφιλή Περιοδικά & Εφημερίδες***	***Επαγγελματικά, Εμπορικά & Βιομηχανικά ή Ειδικού Ενδιαφέροντος Περιοδικά***	***Ακαδημαϊκές & Επιστημονικές Περιοδικές Εκδόσεις***
Τίτλος	Φέρουν τίτλους όπως ***"magazine"*** ή δημοφιλείς λέξεις στον τίτλο.	Φέρουν τη λέξη ***"news"*** στον τίτλο. Οι τίτλοι γενικά είναι σύντομοι και συνοπτικοί..	Μπορεί να φέρουν τη λέξη ***"journal," "bulletin,"*** ή ***"review"*** στον τίτλο.
Συχνότητα δημοσίευσης	Συχνή έκδοση: ***εβδομαδιαία, δεκαπενθήμερη ή μηνιαία.***	Συχνή έκδοση: ***εβδομαδιαία, δεκαπενθήμερη, ή μηνιαία.***	Λιγότερο συχνή έκδοση: ***μηνιαία, τριμηνιαία, ή εξάμηνη.***
Συγγραφείς άρθρων	Συχνά **ένας** συγγραφέας. Ομάδα συγγραφέων (**προσωπικό περιοδικού**) ή ελεύθεροι συνεργάτες ή συντελεστές.	Συχνά ένας συγγραφέας. Ομάδα συγγραφέων (**προσωπικό περιοδικού**) ή ελεύθεροι συγγραφείς ή συντελεστές ή επαγγελματίες, ειδικοί σε έναν τομέα.	Συχνά πολλοί συγγραφείς, **Επιστήμονες, ακαδημαϊκοί και ερευνητές** σε έναν τομέα, ή επιστημονική περιοχή.
Μήκος άρθρου	Συνήθως **σύντομα.**	Συνήθως **σύντομα.**	**Εκτενή** άρθρα (περισσότερες από 3 σελίδες).
Τίτλοι άρθρου	***Δημοφιλείς, εμπορικοί, ελκυστικοί ή λαϊκοί*** τίτλοι άρθρων.	***Σαφώς διατυπωμένοι τίτλοι,*** κάποιες φορές ελκυστικοί, λαϊκοί, εμπορικοί.	Τίτλοι ***σχετιζόμενοι με ερευνητικά ζητήματα ή αποτελέσματα.*** Συχνά εκτενείς, ***μη εμπορικοί ή ελκυστικοί.***
Συνολική	**Ελκυστικά** εξώφυλλα,	**Ελκυστικά**	**Απλά** εξώφυλλα,

[1]Επιμέλεια-προσαρμογή-απόδοση στα ελληνικά από τον συγγραφέα στο πλαίσιο του μαθήματος. *Βλ. σχετικά* Burkhardt, J. M., MacDonald, M. C. and Rathemacher, A. J., 2003. Teaching information literacy: 35 practical standards-based exercises for college students. Chicago: American Library Association. pp. 60-61 (Figure 6-1).

μορφή περιοδικού: Χαρτί, εικόνες, σελιδοποίηση	γυαλιστερό χαρτί, φωτογραφίες, εικόνες, κ.τ.λ.	εξώφυλλα, γυαλιστερό χαρτί, φωτογραφίες, εικόνες, κ.τ.λ.	συνήθως «ματ» χαρτί. Περιέχει κυρίως ***κείμενο*** *με* ***πίνακες***, ***αριθμούς***, ***διαγράμματα,*** **γραφήματα**, ελάχιστη ή ανύπαρκτη εικονογράφηση.
Συνολική μορφή περιοδικού: Διαφημίσεις	***Διαφημίσει****ς* για προϊόντα και υπηρεσίες.	Πολλές **διαφημίσεις** για προϊόντα και υπηρεσίες που σχετίζονται με έναν συγκεκριμένο επαγγελματικό χώρο.	Μερικές ή καθόλου διαφημίσεις.
Συνολική μορφή περιοδικού: Ύφος	***Ελκυστικό, γυαλιστερό, λαμπερό.***	***Ελκυστικό, γυαλιστερό, λαμπερό.***	***Σοβαρό.***
Συνολικό περιοδικό: Κοινό	***Μορφωμένοι, όχι ειδικοί***. Γλώσσα απλή και κατανοητή, προσιτή. Στόχος να προσεγγίσει κοινό από όλα τα κοινωνικά στρώματα και μορφωτικά επίπεδα.	***Επαγγελματίες,*** εργαζόμενοι στη βιομηχανία, μέλη εμπορικού επιμελητηρίου. Γλώσσα κατάλληλη για αντίστοιχα εκπαιδευμένο κοινό, το οποίο φέρει μια εξειδικευμένη γνώση.	**Ακαδημαϊκοί και ερευνητές** ενός τομέα. Η γλώσσα περιλαμβάνει ορολογία. Το κοινό οφείλει να διαθέτει ακαδημαϊκό υπόβαθρο.
Συνολικό περιοδικό: Σκοπός	Προορίζεται να ***ψυχαγωγήσει*** ή να πείσει τους αναγνώστες σχετικά με μια πληθώρα γενικού ενδιαφέροντος θεμάτων. Επίσης, προωθεί προϊόντα και υπηρεσίες μέσω διαφήμισης.	**Εξετάζει προβλήματα ή ζητήματα** σχετικά με συγκεκριμένα επαγγέλματα ή βιομηχανικούς τομείς. Παρέχει ***εξειδικευμένη πληροφόρηση*** σε ένα ανάλογα ευρέως ενδιαφερόμενο κοινό.	***Πληροφορεί, αναφέρει, επικοινωνεί*** την επιστημονική γνώση, την πρωτότυπη έρευνα ή ερευνητικά πειράματα που αφορούν σε έναν τομέα στην ευρύτερη επιστημονική κοινότητα.
Συνολικό περιοδικό: Διαθεσιμότητα	Διατίθεται/διακινείται συνήθως σε ***περίπτερα*** ή ***πρακτορεία περιοδικού τύπου.***	Σπάνια διατίθεται ή διακινείται από περίπτερα ή πρακτορεία περιοδικού τύπου. Συνήθως απαιτείται ***συνδρομή ή πρόσβαση μέσω***	Με λίγες εξαιρέσεις, δεν διακινείται μέσω περιπτέρων ή πρακτορείων περιοδικού τύπου. Απαιτείται ***συνδρομή ή πρόσβαση μέσω***

		βιβλιοθήκης.	***βιβλιοθήκης*.**
Συνολικό περιοδικό: Επιτομές	Τα άρθρα **δεν έχουν επιτομές**	Τα άρθρα **δεν έχουν επιτομές**	Τα άρθρα συνήθως **φέρουν επιτομή** στην αρχή τους, στην οποία συνοψίζονται τα ευρήματα της έρευνας.
Άρθρα: Αναφορές	**Δεν παρατίθενται πηγές**. Δεν υπάρχουν αναφορές ή βιβλιογραφία στο τέλος των άρθρων.	**Δεν παρατίθενται πηγές**. Δεν υπάρχουν αναφορές ή βιβλιογραφία στο τέλος του άρθρου.	Ακαδημαϊκές **αναφορές με τη μορφή βιβλιογραφίας, - αναφορών, παραπομπών, υποσημειώσεων** εμφανίζονται σε κάθε άρθρο.
Παραδείγματα	*Smash Hits, Bravo, Down Beat: Jazz, Blues and beyond*	*MT: The Music Technology Magazine, The Mix:Britain's Music Production Magazine*	*19th Century Music, Μουσικός Λόγος: Εξαμηνιαία Επιθεώρηση Μουσικής*

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ

Πληροφοριακός Γραμματισμός ΙΙ

2013-14

Έντυπο Αξιολόγησης Άρθρου Περιοδικής Έκδοσης 1[1]

Όνομα – Επώνυμο……

Print article reference info **Βιβλιογραφικά στοιχεία έντυπου άρθρου:**	Author(s) (Συγγραφέας-είς): Article Title (Τίτλος Άρθρου): Year (Ετος): Journal Title (Τίτλος Περιοδικού): Volume Number (Αρ. Τόμου): Issue Number (Αρ. Τεύχους): Page Numbers (Αρ. Σελίδων):
Full-text article reference info **Πλήρες κείμενο/βιβλιογραφική αναφορά:**	To the above add the DOI. If there is no DOI add the URL Στα παραπάνω στοιχεία προσθέστε το DOI (Digital Object Identifier) ή URL
Type of article **Τύπος άρθρου**	
Key terms, related terms & definitions **Λέξεις- κλειδιά, σχετικοί /συσχετιζόμενοι όροι & ορισμοί**	
Purpose (Σκοπός) What is the purpose of this article?	

[1]Επιμέλεια-προσαρμογή-απόδοση στα ελληνικά από τον συγγραφέα στο πλαίσιο του μαθήματος. *Βλ. σχετικά* University of Guelph, 2013. *Student worksheet : analyzing a journal article*. Available at: <http://www.lib.uoguelph.ca/sites/default/files/student_worksheet.pdf>

Ποιος είναι ο σκοπός αυτού του άρθρου;	
Audience (Κοινό) Who is this written for? **Σε ποιον απευθύνεται;**	
Authority (Πνευματική υπευθυνότητα-Δημιουργός/Συγγραφέας) What are the authors' qualifications for addressing this topic? **Ποια είναι τα προσόντα του συγγραφέα για να διαχειριστεί το συγκεκριμένο θέμα;**	
Currency (Επικαιρότητα) What date was this published? **Πότε δημοσιεύθηκε;**	
Key statistics? **Στατιστικές- κλειδιά**	
Paraphrase main points (Παραφράστε κύρια σημεία): Identify 4 or 5 main points in your own words. What if anything is notable about this article? **Διατυπώστε 4 ή 5 κύρια σημεία με δικά σας λόγια. Τι είναι αξιοσημείωτο ως προς το συγκεκριμένο άρθρο;** Trends? Patterns? **Τάσεις;** Inconsistencies?	

Ασυνέπειες;	
Conclusions? (Συμπεράσματα) What key conclusions does the author make? **Ποια είναι τα κύρια συμπεράσματα στα οποία καταλήγει ο συγγραφέας**; What are the implications related to your topic? **Ποιες είναι οι πιθανές, σχετικές με το θέμα, συνέπειες;**	
Critique (Κριτική): Do you agree with the author's conclusions? Why or why not? Anything missing? **Συμφωνείτε με τα συμπεράσματα του συγγραφέα; Ναι/Οχι, γιατί; Υπάρχουν παραλείψεις;**	
How is this article related/useful to your topic? **Πώς συνδέεται/Με ποιον τρόπο είναι το συγκεκριμένο άρθρο χρήσιμο;** **Gaps?** **Κενά;** **Relationships between**	

studies? **Σχέσεις μεταξύ μελετών;**	

Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ

Πληροφοριακός Γραμματισμός ΙΙ

2013-14

Έντυπο Αξιολόγησης Άρθρου Επιστημονικής Περιοδικής Έκδοσης 2[1]

Αξιολογήστε την ποιότητα των πληροφοριών σχετικά με την πηγή που ανακτήσατε:

Όνομα – Επώνυμο……..

Print article reference info **Βιβλιογραφικά στοιχεία άρθρου:**	Author(s) **(Συγγραφέας-εις)** : Article Title (**Τίτλος Άρθρου**): Year (**Έτος**): Journal Title (**Τίτλος Περιοδικού**): Volume Number (**Αρ. Τόμου**): Issue Number (**Αρ. Τεύχους**): Page Numbers (**Αρ. Σελίδων**):
Full-text article reference info **Πλήρες κείμενο/βιβλιογραφική αναφορά:**	To the above add the DOI. If there is no DOI add the URL **(Στα παραπάνω στοιχεία προσθέστε και το DOI (Digital Object Identifier) ή URL (Uniform Resource Locator)**
Primary or secondary source **Πρωτογενής ή δευτερογενής πηγή**	
Purpose (Σκοπός) What is the purpose of this source? **Ποιος είναι ο σκοπός αυτής της πηγής;**	

[1]Επιμέλεια-προσαρμογή-απόδοση στα ελληνικά από τον συγγραφέα στο πλαίσιο του μαθήματος. *Βλ. σχετικά* University of Guelph, 2013. *Student worksheet : analyzing a journal article*. Available at: <http://www.lib.uoguelph.ca/sites/default/files/student_worksheet.pdf>

Audience (Κοινό) Who is this written for? **Σε ποιον απευθύνεται;**	
Authority (Πνευματική υπευθυνότητα/Συγγραφέας) What are the authors' qualifications for addressing this topic? **Ποιοι είναι οι συγγραφείς; Ποια είναι τα προσόντα τους για να διαχειριστούν το συγκεκριμένο θέμα;**	
Currency (Επικαιρότητα/Τρέχουσα πληροφόρηση) What date was this published? **Πότε δημοσιεύθηκε**;	
Accuracy (Ακρίβεια) Do you have reason to believe this information is accurate? **Πιστεύετε ότι οι πληροφορίες που παρέχει είναι ακριβείς;**	
Quality of information Ποιότητα πληροφοριών Does this source provide you with high-quality information related to your topic? Explain. **Παρέχει η συγκεκριμένη πηγή υψηλής ποιότητας πληροφόρηση σχετικά με το θέμα σας; Αιτιολογείστε.**	

Introduction: 1. What is the research question?	

Ποιο είναι το ερευνητικό ζήτημα;	
2. List key terms **Λέξεις-κλειδιά**	
3. List 3 or 4 main points from the introduction (use 1 or 2 sentences per point in your own words). **Παραθέστε 3 ή 4 κύρια σημεία βασισμένοι στην εισαγωγή.**	
Methods (Μέθοδοι): Who was in the study? How was the study conducted (ex: interviews) **Ποιος ήταν παρών στην μελέτη; Πώς διεξήχθη η έρευνα; Π.χ. συνεντεύξεις**.	
Results (Αποτελέσματα): What did the author find? **Ποια είναι τα ευρήματα του συγγραφέα;**	

Discussion (Συζήτηση): 1. List 3 points from the discussion in your own words. **Παραθέστε 3 σημεία από τη συζήτηση με δικά σας λόγια.**	
Critique (Κριτική): Do you agree with the author's interpretation of the results? Why/why not? **Συμφωνείτε με την ερμηνεία των αποτελεσμάτων από τον συγγραφέα; Ναι / Όχι. Γιατί;**	

Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ

Πληροφοριακός Γραμματισμός ΙΙ

2013-14

Έντυπο Αξιολόγησης μονογραφίας (έντυπης ή ηλεκτρονικής)[1]

Όνομα – Επώνυμο……..

General BOOK reference **Γενικά βιβλιογραφικά στοιχεία μονογραφίας**	Author(s) (**Συγγραφέας-εις**): Publication date (**Ημερομηνία Δημοσίευσης**): Title (italicize; capitalize 1st letter and proper nouns) (**Τίτλος**): Edition [if other than first] (**Έκδοση**): Publishing information (place/publishing house) (**Πληροφορίες δημοσίευσης**):
Electronic book **Ηλεκτρονικό βιβλίο:**	Add format in square brackets after title (**Προσθήκη φόρμας σε αγκύλες μετά τον τίτλο**) Substitute DOI or URL for publisher location and name (**Προσθήκη DOI ή URL**).
Edited book **Μονογραφία με επιμελητή:**	Add (Ed.) or (Eds.) after the editor(s) names (**Προσθήκη Ed. ή επιμ. μετά το όνομα ή τα ονόματα των επιμελητών**).
Chapter in an edited book **Κεφάλαιο σε μονογραφία με επιμελητή:**	Author(s) (**Συγγραφέας-εις**): Publication date of book (**Ημερομηνία δημοσίευσης μονογραφίας/βιβλίου**): Chapter title (**Τίτλος κεφαλαίου**): Book editor(s) (**Επιμελητής-ές μονογραφίας/βιβλίου**): Book title (**Τίτλος μονογραφίας/βιβλίου**): Pages (**Σελίδες**): Publishing information (**Πληροφορίες δημοσίευσης**):
Authority (Πνευματική Υπευθυνότητα/Συγγραφέας) What are the authors' qualifications for addressing this topic? **Ποια είναι τα προσόντα του /των συγγραφέων για να διαχειριστούν το συγκεκριμένο θέμα;**	

[1] [1] Επιμέλεια-προσαρμογή-απόδοση στα ελληνικά από τον συγγραφέα στο πλαίσιο του μαθήματος. *Βλ. σχετικά* Source card evaluation worksheet MLA 7th.

Currency (Επικαιρότητα) What date was this published? **Πότε δημοσιεύθηκε το τεκμήριο;**	
Accuracy (Ακρίβεια) What leads you to believe this information is accurate? **Πιστεύετε ότι παρέχει ακριβείς πληροφορίες; Αιτιολογείστε.**	
Audience (Κοινό): For whom is this written? **Σε ποιον απευθύνεται;**	
What is the purpose of this source? **Ποιος είναι ο σκοπός της πηγής;** **Main points (Κύρια σημεία):** Paraphrase one main point in your own words. **Παραφράστε ένα κύριο σημείο με δικά σας λόγια** Select one quote from this source. Note the page number. **Διαλέξτε ένα απόφθεγμα της πηγής. Σημειώστε τον αριθμό της σελίδας.**	
Conclusions? (Συμπεράσματα) What key conclusions does the author make? Summarize what the author is saying.	

Ποια είναι τα κύρια ή συμπεράσματα κλειδιά στα οποία καταλήγει ο συγγραφέας; Συνοψίστε.	
Critique (Κριτική): What are your thoughts about the author's conclusions? Anything missing? How is this source useful or not useful to your topic? **Ποιες είναι οι σκέψεις σας σχετικά με τα συμπεράσματα του συγγραφέα; Υπάρχουν ελλείψεις; Με ποιο τρόπο είναι ή δεν είναι χρήσιμη αυτή η πηγή για το θέμα σας;**	

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι & ΙΙ

Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική Ι & ΙΙ

2013-14

Έντυπο διαχείρισης ερευνητικού ζητήματος[1]

Όνομα - Επώνυμο_____

Research Question – Ερευνητικό ζήτημα
Διατυπώστε το ερευνητικό ζήτημα/ερώτημα με βάση το θέμα σας.
_____

Keywords (Λέξεις-κλειδιά)
Ταυτίστε τις κύριες ένοιες ή λέξεις–κλειδιά του ζητήματος σας.
_____ _____ _____ _____

Library Catalog (Κατάλογος Βιβλιοθήκης (OPAC)) – Αναζήτηση υλικού (μονογραφίες)
Αναζητήστε έναν τίτλο μονογραφίας σχετικό με το θέμα σας χρησιμοποιώντας τον κατάλογο της βιβλιοθήκης.
Title: _____

Call Number (Ταξ. Αριθμός)

_____

Collection (Συλλογή):

_____

Checked-in (Βρίσκεται στη Βιβλιοθήκη): Ναι/Όχι/Ηλεκτρονική φόρμα.

Article Databases (Βάσεις περιοδικών εκδόσεων) - Αναζήτηση άρθρων
Αναζητήστε ένα επιστημονικό άρθρο σχετικό με το θέμα σας σε οποιαδήποτε βάση περιοδικών εκδόσεων της βιβλιοθήκης Ι.Π.
Article Title (Τίτλος άρθρου):

_____

Author(-s) (Συγγραφέας ή συγγραφείς):

[1]Επιμέλεια-προσαρμογή-απόδοση στα ελληνικά από τον συγγραφέα στο πλαίσιο του μαθήματος. *Βλ. σχετικά* Burkhardt, J. M., MacDonald, M. C. and Rathemacher, A. J., 2003. Teaching information literacy: 35 Practical, standards-based exercises for college students. Chicago: American Library Association.

_____

Journal Title (Source) (Τίτλος περιοδικής έκδοσης) (Πηγή):

_____

Publication date (Ημερομηνία δημοσίευσης):

_____

Παράρτημα – Ερωτηματολόγια

Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Μουσικών Σπουδών

One minute paper[1]

- Ποιες δραστηριότητες από όσες αναφέρθηκαν θεωρείτε ως τις πιο χρήσιμες;
- Για ποια από τις αναφερθείσες δραστηριότητες θα θέλατε να έχετε περισσότερη πληροφόρηση/ενημέρωση/ εκπαίδευση;
- Για ποια από τις αναφερθείσες δραστηριότητες θα θέλατε να έχετε λιγότερη πληροφόρηση/ενημέρωση/εκπαίδευση;
- Ποια σημαντικά ερωτήματα θεωρείτε ότι παραμένουν αναπάντητα (με βάση τις πληροφοριακές σας ανάγκες);

[1]Επιμέλεια-προσαρμογή του συγγραφέα στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης του προγράμματος. *Βλ. σχετικά* Center for the Enhancement of Learning and Teaching. *The Minute Paper*. Available at: <http://provost.tufts.edu/celt/files/MinutePaper.pdf > [Προσπελάστηκε 1 Ιανουαρίου 2015].

Ερωτηματολόγιο–Αξιολόγηση[1]

1. Ο ρόλος του διδάσκοντα είναι:
    - Να τροποποιήσει τη συμπεριφορά
    - Να διευκολύνει τη μάθηση
    - Να διασπείρει τη γνώση
    - Να παρέχει συμβουλές προς τους μαθητευόμενους.
2. Η γνώση είναι
    - Απόλυτη
    - Απόλυτη αλλά όχι αυτόνομη
    - Δομημένη ανά μεμονωμένο άτομο
    - Προσωπική ή ομαδική
3. Η μάθηση είναι:
    - Μεταβολή της συμπεριφοράς ή των δεξιοτήτων
    - Απόκτηση ενόρασης και κατανόησης
    - Διαμόρφωση γνώσης και κοινωνικών δεξιοτήτων
    - Πρόσκτηση κι εξατομίκευση της πληροφόρησης
4. Ο ρόλος του μαθητή είναι:
    - Να λαμβάνει και να ανταποκρίνεται στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος του
    - Να επεξεργάζεται ενεργά ιδέες
    - Να διαμορφώνει την κοσμοθεωρία του και να λύνει προβλήματα.
5. Να είναι υπεύθυνος σε θέματα που σχετίζονται με τη μόρφωση του.
   Τα κίνητρα του είναι
    - Εξωτερικά
    - Εσωτερικά
    - Και τα δύο
6. Ο τρόπος σκέψης του φοιτητή πρέπει να είναι:
    - Συγκεκριμένος
    - Αφηρημένος
    - Να διαμορφώνεται με βάση τον τρόπο σκέψης μιας ομάδας ανθρώπων
    - Να διαμορφώνεται με βάση την προσωπική εμπειρία κι αντίληψη
7. Ο φοιτητής καταλαβαίνει ότι έχει μάθει όταν:
    - Η συμπεριφορά του γίνεται πιο συγκεκριμένη
    - Εφαρμόζει όσα έχει μάθει σε νέο περιεχόμενο
    - Εξηγεί όσα έχει μάθει σε κάποιον άλλον
    - Εξηγεί πώς τον έχει επηρεάσει προσωπικά αυτό που έχει μάθει
8. Όταν διδάσκω:
    - Καλύπτω τη διδακτέα ύλη με ακρίβεια και σε ορισμένο χρόνο

[1]Επιμέλεια-προσαρμογή-απόδοση στην ελληνική εκ μέρους του συγγραφέα στο πλαίσιο αξιολόγησης του προγράμματος. Βλ. Connor, E., ed., 2006. *An introduction to reference services in academic libraries*. New York: Routledge.

- Διατυπώνω πολλές ερωτήσεις
- Θέτω στους φοιτητές προβλήματα προς επίλυση
- Συνδέω την ύλη με πραγματικά προβλήματα ή με την εφαρμογή σε πραγματικά περιβάλλοντα.

9. Οι αγαπημένες μου εκπαιδευτικές μέθοδοι είναι:
    - Διάλεξη
    - Ομαδική συζήτηση
    - Ενεργή μάθηση
    - Ανεξάρτητη πρακτική
10. Μεγάλους δασκάλους θεωρώ εκείνους που είναι:
    - Γνώστες-ειδικοί
    - Δημιουργικοί
    - Ανήσυχοι
    - Ενθουσιώδεις
11. Η αγαπημένη μέθοδος αξιολόγησης της αποκτηθείσας από τον φοιτητή γνώσης είναι:
    - Εξετάσεις
    - Εργασίες/Ασκήσεις
    - Μελέτες περίπτωσης ή ομαδικές εργασίες επίλυσης προβλημάτων
    - Εφαρμογή των αρχών σε ένα συγκεκριμένο προσωπικό πρόβλημα.

Ερωτηματολόγιο – Διδακτικό Προσωπικό (1)

Αυτό το ερωτηματολόγιο είναι απολύτως ανώνυμο και προσωπικό. Απευθύνεται σε όλους τους Διδάσκοντες Μουσικών Τμημάτων με σκοπό να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο διδακτορικής έρευνας. Παρακαλείσθε να απαντήσετε στις ερωτήσεις με ειλικρίνεια γιατί η επιτυχία και η ακρίβεια της έρευνας εξαρτάται από εσάς. Συμπληρώστε με Χ την επιλογή σας.
Ευχαριστών εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

Ημερομηνία:

Τμήμα:
Μάθημα:
Φύλο:
Έτος γέννησης:

1. Υπάρχει βιβλιοθήκη στο τμήμα στο οποίο διδάσκετε;
   - Ναι
   - Όχι
2. Πιστεύετε ότι γνωρίζετε όλες τις υπηρεσίες που διαθέτει η βιβλιοθήκη του τμήματος σας;
   - Ναι
   - Όχι
   - Μάλλον
   - Δεν ξέρω
3. Ενδιαφέρεστε να γνωρίσετε όλες τις υπηρεσίες που διαθέτει η βιβλιοθήκη του τμήματος σας;
   - Ναι
   - Όχι
   - Μάλλον
   - Δεν ξέρω
4. Έχετε απευθυνθεί για καθοδήγηση στον βιβλιοθηκονόμο όσον αφορά σε έρευνα–αναζήτηση πληροφοριών; (& στις δυο επιλογές αιτιολογείστε).
   - Ναι
   - Όχι

   Γιατί.....
5. Έχετε κάνει κάτι από τα παρακάτω κατά την ώρα διδασκαλίας σας;
   (Προσοχή: αν απαντήσετε αρνητικά πηγαίνετε στην ερώτ. 6).
   - Προετοιμασία – καθοδήγηση φοιτητών στη χρήση των πηγών/υπηρεσιών της βιβλιοθήκης (ξενάγηση στη βιβλιοθήκη, επεξήγηση όρων, όπως τι είναι ευρετήριο ή κατάλογος μιας βιβλιοθήκης, κριτήρια αξιολόγησης των πηγών του διαδικτύου, κ.τ.λ.).
   - Συνεργασία με τον βιβλιοθηκονόμο του τμήματος για προετοιμασία των φοιτητών στη χρήση των πηγών/υπηρεσιών της βιβλιοθήκης του τμήματος ύστερα από συνεννόηση;
   - Τίποτα από τα παραπάνω.
   - Άλλο.....
     .....

6. Σε περίπτωση που η επιλογή σας ήταν *«Τίποτα από τα παραπάνω»*, όσον αφορά στην ερώτηση 5, αναφέρατε τους λόγους.
    - Απουσία ενημέρωσης–συνεργασίας με τη βιβλιοθήκη
    - Άγνοια ως προς το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία μιας τέτοιας προετοιμασίας
    - Άλλο.....

Ερωτηματολόγιο – Διδακτικό Προσωπικό (2)

Αυτό το ερωτηματολόγιο είναι απολύτως ανώνυμο και προσωπικό. Απευθύνεται σε όλους τους Διδάσκοντες Μουσικών Τμημάτων με σκοπό να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο διδακτορικής έρευνας. Παρακαλείσθε να απαντήσετε στις ερωτήσεις με ειλικρίνεια γιατί η επιτυχία και η ακρίβεια της έρευνας εξαρτάται από εσάς. Συμπληρώστε με Χ την επιλογή σας.
Ευχαριστών εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

Ημερομηνία:

Τμήμα:
Μάθημα:
Φύλο:
Έτος γέννησης:

1. Έχετε παρακολουθήσει μαθήματα πληροφοριακού γραμματισμού ;
   - Ναι
   - Όχι

2. Παραθέστε 3 πράγματα που έχετε μάθει για την έρευνα–αναζήτηση πληροφοριών στη βιβλιοθήκη:
   - 1.
   - 2.
   - 3.

3. Παραθέστε 2 πράγματα που δεν έχετε καταλάβει, όσον αφορά στην έρευνα–αναζήτηση πληροφοριών στη βιβλιοθήκη:
   - 1.
   - 2.

4. Τι υλικό πιστεύετε πώς είναι καταλληλότερο να χρησιμοποιηθεί για τη διδασκαλία του μαθήματος του πληροφοριακού γραμματισμού;
   - Οπτικοακουστικό υλικό
   - Επίδειξη από βιβλιοθηκονόμο στο χώρο της βιβλιοθήκης
   - Έντυπο υλικό με οδηγίες χρήσης του καταλόγου της βιβλιοθήκης (OPAC), αλλά και των πηγών/υπηρεσιών της βιβλιοθήκης γενικά
   - Όλα τα παραπάνω

5. Πιστεύετε πώς μετά την παρακολούθηση μαθημάτων πληροφοριακού γραμματισμού θα μπορέσετε να προσανατολιστείτε στον χώρο της βιβλιοθήκης και να χρησιμοποιήσετε αποτελεσματικά τις έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης;
   - Ναι
   - Όχι
   - Μάλλον
   - Δεν ξέρω

6. Κρίνετε απαραίτητο να υπάρξει συστηματικός πληροφοριακός γραμματισμός για τη σωστή χρήση των πηγών/υπηρεσιών της βιβλιοθήκης;
   - Ναι
   - Όχι
   - Μάλλον
   - Δεν ξέρω

7. Κατά την άποψη σας ποιο χώρο διδασκαλίας κρίνετε κατάλληλο για εκπαίδευση;

- Αίθουσα διδασκαλίας
- Χώρος βιβλιοθήκης
- Άλλο.....

Ερωτηματολόγιο – Βιβλιοθηκονόμοι

Αυτό το ερωτηματολόγιο είναι απολύτως ανώνυμο και προσωπικό. Απευθύνεται σε όλους τους βιβλιοθηκονόμους Μουσικών Τμημάτων με σκοπό να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο διδακτορικής έρευνας. Παρακαλείσθε να απαντήσετε στις ερωτήσεις με ειλικρίνεια γιατί η επιτυχία και η ακρίβεια της έρευνας εξαρτάται από εσάς. Συμπληρώστε με Χ την επιλογή σας.
Ευχαριστών εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

Ημερομηνία:

Τμήμα:
Φύλο:
Έτος γέννησης:

1. Υπάρχει βιβλιοθήκη στο τμήμα στο οποίο εργάζεστε;
   - Ναι
   - Όχι
2. Διεξάγεται μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με έμφαση στη Μουσική»* ή προσαρμοσμένο στις ανάγκες των φοιτητών των Τμημάτων Μουσικών Σπουδών στη βιβλιοθήκη σας;
   - Ναι
   - Όχι
3. Αν δεν διεξάγεται Πληροφοριακός Γραμματισμός υπάρχει κάποια άλλο πρόγραμμα Εκπαίδευσης των Χρηστών στη Βιβλιοθήκη;
   - Σεμινάρια στη χρήση των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης
   - Ξεναγήσεις στο χώρο ή/και τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης
   - Άλλο
4. Αν ναι ποια είναι η συχνότητα με την οποία διεξάγεται το παραπάνω μάθημα;
   - Ενσωματωμένη διδασκαλία (12-30 ώρες το εξάμηνο)
   - Ενσωματωμένη διδασκαλία (12-18 ώρες το εξάμηνο)
   - Ενσωματωμένη διδασκαλία (8-12 ώρες το εξάμηνο)
   - Ενσωματωμένη διδασκαλία (2-8 ώρες το εξάμηνο)
   - 2 φορές το χρόνο (στην αρχή κάθε εξαμήνου)
   - 1 φορά το χρόνο (στην αρχή του Α' εξαμήνου κάθε έτους)
   - Καμία φορά το χρόνο
   - Άλλο.....
5. Το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός*» γίνεται από εξειδικευμένο προσωπικό της βιβλιοθήκης;
   - Ναι
   - Όχι
   - Άλλο…….
6. Τι περιλαμβάνει ένα μάθημα *«Πληροφοριακού Γραμματισμού»* ή *«Πληροφοριακού Γραμματισμού με Έμφαση στη Μουσική»* στη βιβλιοθήκη σας; (Επιλέξτε με Χ τις απαντήσεις σας. Μπορείτε πάνω από 1).
   - Εκπαίδευση στη χρήση των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης

- Στρατηγικές Αναζήτησης
- Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης
- Θέματα Πνευματικής Διανόησης–Λογοκλοπή
- Εφαρμογή

7. Υπάρχει ενημέρωση–προβολή του Πληροφοριακού Γραμματισμού στην ευρύτερη ακαδημαϊκή κοινότητα;
   - Ναι
   - Όχι
   - Άλλο
8. Υπάρχει συνεργασία με άλλους φορείς του πανεπιστημίου (Πρυτανικές Αρχές, Πρόεδρος τμήματος, επιστημονικός υπεύθυνος βιβλιοθήκης, διδάσκοντες) για την ομαλή & συστηματική διεξαγωγή του Πληροφοριακού Γραμματισμού; (Επιλέξτε με Χ την απάντηση σας).
   - Συχνά
   - Περιστασιακά
   - Ελάχιστα ως καθόλου
   - Άλλο
9. Βασιστήκατε σε πηγές, προσωπική έρευνα ή προηγούμενη εμπειρία για τη διαμόρφωση και διεξαγωγή του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»* ή *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική»*;
   - Ναι
   - Όχι
   - Άλλο……
10. Πόσο συχνά αξιολογείται το περιεχόμενο & η αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όσον αφορά στον Πληροφοριακό Γραμματισμό;
    - Συχνά (1-2 φορές το χρόνο)
    - Περιστασιακά (1 φορά κάθε 2 με 3 χρόνια)
    - Σπάνια
    - Άλλο……..
11. Από ποιον αξιολογείται το περιεχόμενο και η αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας;
    - Προϊστάμενος Βιβλιοθήκης
    - Προϊστάμενος Πληροφοριακού Τμήματος
    - Επιβλέπων διδάσκων (εφόσον πρόκειται για ενσωματωμένη διδασκαλία)
    - Φοιτητές
    - Άλλο……..
12. Αναφέρατε τρόπους/μεθόδους αξιολόγησης του περιεχομένου & της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας:
    - Ερωτηματολόγια
    - Στατιστικά στοιχεία
    - Εφαρμογή θεωρίας με ανάθεση εργασιών ή ασκήσεων (εφόσον πρόκειται για ενσωματωμένη διδασκαλία)
    - Άλλο……
13. Θεωρείτε απαραίτητη την παραπάνω αξιολόγηση για τη βελτίωση της παρεχόμενης υπηρεσίας (Πληροφοριακός Γραμματισμός) προς τους χρήστες;
    - Ναι
    - Όχι
    - Άλλο
14. Θεωρείτε απαραίτητο να υπάρχει συστηματικός Πληροφοριακός Γραμματισμός των χρηστών;

- Ναι
- Όχι
- Άλλο

15. Πιστεύετε ότι διεξάγεται συστηματικά και ολοκληρωμένα ο *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική»* στις Ελληνικές Ακαδημαϊκές Μουσικές Βιβλιοθήκες; (Αν απαντήσετε όχι, παρακαλώ συνεχίστε και στην 15 ερώτηση).
    - Ναι
    - Όχι
    - Άλλο
16. Γιατί θεωρείτε ότι ο *«Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική»* δεν διεξάγεται με συστηματικό κι ολοκληρωμένο τρόπο στις Ελληνικές Ακαδημαϊκές Μουσικές Βιβλιοθήκες; (Επιλέξτε με Χ τις απαντήσεις σας. Μπορεί να είναι πάνω από μία).
    - Έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού
    - Έλλειψη προσωπικού γενικά
    - Έλλειψη Πληροφοριακού Τμήματος στη Βιβλιοθήκη σας
    - Έλλειψη συνεργασίας, ενδιαφέροντος, συμμετοχής της Ακαδημαϊκής κοινότητας.
    - Άλλο……

Ερωτηματολόγιο – Φοιτητές (1)

Αυτό το ερωτηματολόγιο είναι απολύτως ανώνυμο και προσωπικό. Απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές Μουσικών Τμημάτων με σκοπό να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια διδακτορικής έρευνας. Παρακαλείσθε να απαντήσετε στις ερωτήσεις με ειλικρίνεια γιατί η επιτυχία και η ακρίβεια της έρευνας εξαρτάται από εσάς. Συμπληρώστε με Χ την επιλογή σας.
Ευχαριστών εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

Ημερομηνία:

Τμήμα:
Έτος Σπουδών:
Φύλο:
Έτος γέννησης:

1. Υπάρχει βιβλιοθήκη στο τμήμα στο οποίο είστε φοιτητές;
   - Ναι
   - Όχι
2. Για ποιον από τους παρακάτω λόγους έχετε επισκεφθεί οποιαδήποτε βιβλιοθήκη κατά τη διάρκεια των σπουδών σας;
   1. Μελέτη
   2. Συλλογή Reserve (κρατημένη ύλη μαθημάτων)
   3. Συγκεκριμένη έρευνα
   4. Στο πλαίσιο συλλογικής εργασίας με συμφοιτητές
   5. Αναζήτηση συγκεκριμένου τίτλου
   6. Ανάγνωση περιοδικού
   7. Αναζήτηση στο διαδίκτυο
   8. Αναζήτηση πληροφοριών για προσωπικούς λόγους
   9. Άλλο.....**.....**
3. Πιστεύετε ότι γνωρίζετε όλες τις υπηρεσίες που διαθέτει η βιβλιοθήκη του τμήματος σας;
   1. Ναι
   2. Όχι
   3. Μάλλον
   4. Δεν ξέρω
4. Έχετε απευθυνθεί στο προσωπικό της βιβλιοθήκης για καθοδήγηση, όσον αφορά στη διεκπεραίωση των εργασιών σας;
   1. Ναι
   2. Όχι
5. Ποιες από τις παρακάτω online πληροφοριακές πηγές εκτός βιβλιοθήκης έχετε χρησιμοποιήσει;
   1. Κατάλογος βιβλιοθήκης (OPAC)
   2. Ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων
   3. Ηλεκτρονικά περιοδικά
   4. Πληροφορίες σχετικά με βιβλιοθήκες (κανονισμός λειτουργίας,

τοποθεσία,κ.τ.λ.)

5. Οδηγίες χρήσης των πληροφοριακών πηγών της βιβλιοθήκης
6. Άλλο.....

Ερωτηματολόγιο – Φοιτητές (2)

Αυτό το ερωτηματολόγιο είναι απολύτως ανώνυμο και προσωπικό. Απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές Μουσικών Τμημάτων με σκοπό να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια διδακτορικής έρευνας. Παρακαλείσθε να απαντήσετε στις ερωτήσεις με ειλικρίνεια γιατί η επιτυχία και η ακρίβεια της έρευνας εξαρτάται από εσάς. Συμπληρώστε με Χ την επιλογή σας.
Ευχαριστών εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

Ημερομηνία:

Τμήμα:
Έτος Σπουδών:
Φύλο:
Έτος γέννησης:

1. Έχετε παρακολουθήσει μαθήματα Πληροφοριακού Γραμματισμού (μαθήματα που αφορούν στη χρήση & αξιολόγηση των πληροφοριακών πηγών της βιβλιοθήκης);
(Προσοχή: αν απαντήσετε ναι συνεχίζετε και στις Ερ. 2, 3 & 4)
   - Ναι
   - Όχι

2.Μέσα από ποια διαδικασία γνωρίσατε τον όρο Πληροφοριακό Γραμματισμό;
   - Παρακολούθηση μαθημάτων βιβλιογραφικής εκπαίδευσης.
   - Εκπαίδευση από το βιβλιοθηκονόμο κατά τη διάρκεια επίσκεψης στη βιβλιοθήκη.
   - Άλλο.....**.....**

3. Πώς θα χαρακτηρίζατε τη μεταδοτικότητα των εκπαιδευτών (αιτιολογείστε);
   - Πολύ καλή
   - Καλή
   - Μέτρια
   - Κακή
   - Πολύ κακή

Γιατί.....**.....**

4. Πώς θα χαρακτηρίζατε το περιεχόμενο του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός»* (αιτιολογείστε)
   - Πολύ καλό
   - Καλό
   - Μέτριο
   - Κακό
   - Πολύ κακό

Γιατί.....**.....**

5. Πιστεύετε πώς μετά την παρακολούθηση μαθημάτων Πληροφοριακού Γραμματισμού θα μπορέσετε να προσανατολιστείτε στο χώρο της βιβλιοθήκης και να χρησιμοποιήσετε αποτελεσματικά τις έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης;
   - Ναι
   - Όχι
   - Μάλλον
   - Δεν ξέρω

6. Κρίνετε απαραίτητο να υπάρξει συστηματικός Πληροφοριακός Γραμματισμός στη σωστή χρήση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης;
   - Ναι
   - Όχι
   - Μάλλον
   - Δεν ξέρω

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ-ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Ι & ΙΙ»

2013-14

Έντυπο – Συνέντευξη 1

Όνομα –
Επώνυμο……
Εξάμηνο……
Ημερομηνία συμπλήρωσης ……..

1. Δώστε μια σύντομη περιγραφή του εαυτού σας……
2. Πώς ξεκινάτε μια εργασία (επιλέξτε με Χ ή περιγράψτε στο άλλο):
    a. Διαμόρφωση ζητήματος
    b. Κατανόηση ζητήματος
    c. Σχεδιασμός βημάτων εργασίας
    d. Αναζήτηση ορολογίας
    e. Άλλο
3. Από ποιες πηγές ξεκινάτε τη διαχείριση ενός ερευνητικού ζητήματος (επιλέξτε με Χ ή περιγράψτε στο άλλο):
    a. Έντυπες πληροφοριακές πηγές (Λεξικά, εγκυκλοπαίδειες)
    b. Μονογραφίες
    c. Περιοδικές εκδόσεις (επιστημονικές)
    d. Περιοδικά (εμπορικά)
    e. Εφημερίδες
    f. Ηλεκτρονικές πηγές–Βάσεις δεδομένων Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
    g. Ελεύθερες δια-δικτυακές έγκυρες πηγές
    h. Wikipedia
    i. Μηχανές αναζήτησης
    j. Google Scholar
    k. Google Books
    l. Απευθύνεστε στον διδάσκοντα του μαθήματος για καθοδήγηση
    m. Απευθύνεστε στον υπεύθυνο της Βιβλιοθήκης/βιβλιοθηκονόμο/εκπαιδευτή/υπεύθυνο του Πληροφοριακού τμήματος της Βιβλιοθήκης για καθοδήγηση
    n. Άλλο……
4. Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τον τρόπο που διαμορφώνεται και εξελίσσεται η ερευνητική διαδικασία με βάση την προσωπική σας εμπειρία (επιλέξτε με Χ ή περιγράψτε στο άλλο):
    a. Διαθέσιμος χρόνος
    b. Πληροφοριακό άγχος
    c. Προϋπάρχουσα γνώση πάνω στο θέμα
    d. Εξοικείωση και γνώση όλων των διαθέσιμων έντυπων πληροφοριακών πηγών

e. Εξοικείωση με τη χρήση των διαθέσιμων ηλεκτρονικών πληροφοριακών εργαλείων
f. Εξοικείωση με την ορολογία και την εύρεση αυτής
g. Εξοικείωση με τη χρήση της τεχνολογίας
h. Εξοικείωση με τη χρήση των βιβλιοθηκών (φυσικοί χώροι & συλλογές)
i. Άλλο……

5. Ποιοι είναι οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους αποφεύγετε τις ηλεκτρονικές πηγές μιας βιβλιοθήκης (επιλέξτε με Χ ή περιγράψτε στο άλλο):
   a. Πληροφοριακό άγχος
   b. Φόβος ως προς το περιβάλλον και το προσωπικό των βιβλιοθηκών
   c. Δυσκολία στη διαμόρφωση της έρευνας στις βάσεις δεδομένων
   d. Αίσθηση ασφάλειας στην πλοήγηση στις ελεύθερες διαδικτυακές πηγές
   e. Λάτρης της τεχνολογίας–αυτοπεποίθηση στη χρήση των ελεύθερων πληροφοριακών διαδικτυακών πηγών
   f. Αυτοπεποίθηση ως προς την ικανότητα αξιολόγησης των ελεύθερων πληροφοριακών διαδικτυακών πηγών
   g. Μοναδικό κίνητρο επίσκεψης μιας βιβλιοθήκης ή χρήσης των πηγών της είναι οι εργασίες των διδασκόντων
   h. Άλλο……
6. Πόσο σημαντική είναι για σας η διαχείριση της πληροφορίας (επιλέξτε με Χ ή περιγράψτε στο άλλο);
   a. Πολύ σημαντική – επενδύω τον απαιτούμενο χρόνο σε όσα με ενδιαφέρουν
   b. Αρκετά σημαντική – επενδύω τον απαιτούμενο χρόνο
   c. Όχι τόσο σημαντική – δεν επενδύω πάντα τον απαιτούμενο χρόνο
   d. Δεν με ενδιαφέρει καθόλου το θέμα.
   e. Άλλο……
7. Πιστεύετε ότι σας έχει βοηθήσει στη διαχείριση της πληροφορίας γενικά και των εργασιών σας ειδικά το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»* Ναι/Όχι. Διατυπώστε την άποψη σας.
8. Αν ναι σε ποιους τομείς σας έχει βοηθήσει περισσότερο το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»*; Διατυπώστε την άποψη σας.
9. Αν όχι σε ποιους τομείς δεν σας έχει βοηθήσει το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι»*; Διατυπώστε την άποψη σας.
10. Ποια είναι τα προβλήματα που έχετε αντιμετωπίσει στη διάρκεια των σπουδών σας στην χρήση της Κεντρικής βιβλιοθήκης του Ι.Π. γενικά, ή/και της τμηματικής βιβλιοθήκης (Παράρτημα ΤΜΣ-Παλαιό Φρούριο) ειδικά (επιλέξτε με Χ):
    - Κακή εξυπηρέτηση είτε από έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, είτε από έλλειψη επαγγελματισμού του ειδικευμένου προσωπικού στην Βιβλιοθήκη.
    - Αδυναμία εντοπισμού τεκμηρίων στην Κεντρική Βιβλιοθήκη.
    - Αδυναμία εντοπισμού τεκμηρίων στην Τμηματική Βιβλιοθήκη – ΤΜΣ.
    - Έλλειψη εκπαίδευσης στην χρήση των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης.
    - Έλλειψη καθοδήγησης στις πηγές και υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης.

- Αδυναμία πρόσβασης σε πληροφοριακές πηγές (λόγω άρσης πρόσβασης).
- Περιορισμένες πληροφοριακές πηγές πάνω σε συγκεκριμένες θεματικές περιοχές.
- Πρόσβαση σε περιορισμένο αριθμό συλλογών και τεκμηρίων εξαιτίας των κλειστών βιβλιοστασίων στην Κεντρική Βιβλιοθήκη.
- Αδυναμία πρόσβασης στο αρχειακό υλικό του ΤΜΣ (Παλαιά Ανάκτορα).
- Η διαδικασία δανεισμού είναι απαιτητική και μη φιλική προς τον χρήστη στη Βιβλιοθήκη.
- Άλλο……

Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ

Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική ΙΙ

Ακαδημαϊκό Έτος 2013–14

Έντυπο – Σύντομη συνέντευξη 2

Η συνέντευξη αυτή προορίζεται για τους προπτυχιακούς φοιτητές που έχουν δηλώσει το μάθημα *«Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ»* στο πλαίσιο του οποίου διεξάγεται ως ενσωματωμένη διδασκαλία το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός ΙΙ με Έμφαση στη Μουσική»*. Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από τη συγκεκριμένη έρευνα θα χρησιμοποιηθούν τόσο για την αξιολόγηση του Προγράμματος του Πληροφοριακού Γραμματισμού και του βιβλιοθηκονόμου εκπαιδευτή, όσο και για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού υλικού και του περιεχομένου του Προγράμματος συνολικά. Ο χρόνος συμπλήρωσης του εντύπου υπολογίζεται γύρω στα 15 λεπτά.

1. Τμήμα ή Κατεύθυνση…….
2. Το μάθημα θεωρείται υποχρεωτικό για την Κατεύθυνση / Τομέα που έχετε επιλέξει; (ΝΑΙ/ΟΧΙ)
3. Από ποια Κατεύθυνση/Τομέα προέρχεστε;
4. Τι σας οδήγησε να επιλέξετε το συγκεκριμένο μάθημα *«Ο.Ε.Μ. ΙΙ»* (Επιλέξτε με Χ την απάντηση σας).
    a. ECTS
    b. Υποχρεωτικό μάθημα Κατεύθυνσης *«Μουσικές Επιστήμες»*
    c. Προσωπικό ενδιαφέρον
    d. Άλλο
5. Σε σχέση τη χρήση της Βιβλιοθήκης σε ποιες περιοχές αισθάνεστε ότι δεν έχετε αποκτήσει άνεση ή εξοικείωση στη χρήση; (Ελεύθερη διατύπωση).
6. Σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας ποιες δεξιότητες σας θεωρείτε ότι πρέπει να ενισχυθούν μέσω του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»*; (Ελεύθερη διατύπωση).
7. Σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση των πληροφοριακών πηγών/εργαλείων (ελεύθερων και μη) ποιες δεξιότητες σας θεωρείτε ότι πρέπει να ενισχυθούν μέσω του μαθήματος *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»*; (Ελεύθερη διατύπωση).
8. Σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας ποιες δεξιότητες θεωρείτε ότι σας έχει βοηθήσει το μάθημα *«Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι & ΙΙ»* να αποκτήσετε; (Ελεύθερη διατύπωση).
9. Σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας, ποιες δεξιότητες θεωρείτε ότι έχετε κατακτήσει μέχρι σήμερα; (Ελεύθερη διατύπωση).

10. Σε σχέση με τη χρήση και διαχείριση της πληροφορίας τι είναι εκείνο που θεωρείτε πιο σημαντικό:
    a. Αναφορικά με τον Τομέα/Κατεύθυνση που έχετε επιλέξει (Αναπτύξτε).
    b. Αναφορικά με τη Μουσική ή άλλου είδους έρευνα (Αναπτύξτε).
    c. Αναφορικά με την εξέλιξη σας σε πληροφοριακά εγγράμματο φοιτητή και πολίτη (Αναπτύξτε).
    d. Άλλο (Αναπτύξτε).

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ-ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ Ι&ΙΙ

«ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Ι&ΙΙ»

2013-14[1]

Έντυπο – Συνέντευξη "Wikipedia" 3[2]

1. Δώστε μια σύντομη περιγραφή του εαυτού σας.
2. Τι είδους εργασίες καλείστε συνήθως να διεκπεραιώσετε;
3. Πώς ξεκινάτε συνήθως να διαχειρίζεστε ένα ερευνητικό θέμα;
4. Χρησιμοποιείτε άρθρα μέσα από την Wikipedia ως πηγές στις εργασίες σας;
5. Ποια είναι η άποψη σας για την ποιότητα της συγγραφής των άρθρων που περιλαμβάνονται στην Wikipedia;
6. Ποιος πιστεύετε ότι γράφει τα άρθρα που βρίσκονται στην Wikipedia;
7. Ποιο θα λέγατε ότι είναι το χειρότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της Wikipedia;
8. Ποιο θα λέγατε ότι είναι το καλύτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της Wikipedia;
9. Έχετε ποτέ συμβάλλει στην Wikipedia μέσω της συγγραφής ή επιμέλειας ενός άρθρου;
10. Ποια είναι η άποψη σας για την Wikipedia συνολικά;
11. Πώς ανακαλύψατε την Wikipedia;
12. Γενικά, ποια είναι η πηγή την οποία χρησιμοποιείτε περισσότερο στις εργασίες σας; (εφόσον δεν υπάρχει συγκεκριμένη οδηγία ή αυστηρή υπόδειξη από τον διδάσκοντα).
13. Χρησιμοποιείτε έντυπες εγκυκλοπαίδειες;
14. Χρησιμοποιείτε τις πηγές της βιβλιοθήκης;
15. Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να αναφέρετε σχετικά;

[1]Τελευταία ενημέρωση: 12-12-2013.

[2]Βλ. Colón-Aguirre, M. and Fleming-May, R., 2012.
You just type in what you are looking for: undergraduates' use of library resources vs. Wikipedia.
The Journal of Academic Librarianship, 38(6), pp.391–399. Available at:
<http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2012.09.013> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ-ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ Ι&ΙΙ

«ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Ι&ΙΙ»

2013-14

Έντυπο: Φραστική διατύπωση βασικών πληροφοριακών αναγκών

Τι θα ήθελες να μάθεις (και δεν το γνωρίζεις ή δεν μπορείς να το διατυπώσεις;)

Ανάγκη →→→→→→→→→ Ερώτημα

- Αναδρομική πληροφόρηση πάνω στο θέμα → ***Μπορείτε να μου συστήσετε μια θεματική εγκυκλοπαίδεια που διαχειρίζεται το συγκεκριμένο θέμα*;**
- Ποια είναι η καλύτερη επιλογή για την αναζήτηση με λέξεις-κλειδιά; → ***Πώς μεταβαίνω στη σύνθετη αναζήτηση, στον OPAC ή σε μια Β.Δ.*;**
- Ποιες είναι οι θεματικές επικεφαλίδες για αναζήτηση στον κατάλογο της βιβλιοθήκης μου; → ***Πώς μπορώ να ξέρω ποιες θεματικές επικεφαλίδες χρησιμοποιούνται στον κατάλογο για το θέμα μου;***
- Πώς μπορώ να εντοπίσω άρθρα σχετικά με το θέμα μου; → ***Ποια Β.Δ. και ποια επιστημονικά άρθρα θα μου συστήνατε σχετικά με το θέμα μου;***
- Ποιοι είναι οι θεματικοί περιγραφείς για να ψάξω σε μια Β.Δ. → ***Υπάρχει κάποια λίστα θεματικών περιγραφέων που μπορώ να κάνω επισκόπηση; Αν ναι, πώς φθάνω σε αυτήν;***
- Πώς περιορίζω τα αποτελέσματα της έρευνας μου; → ***Υπάρχει κάποιος τρόπος να προσαρμόσω την έρευνα μου με κριτήρια, όπως η χρονολογία, η γλώσσα ή αξιολόγηση των άρθρων;***
- Πώς ανακτώ περισσότερα αποτελέσματα; → ***Ποιες μεθόδους προτείνετε για τη διεύρυνση της έρευνας μου;***
- Πώς μπορώ να καταλάβω από τα αποτελέσματα (hits) κατά πόσο ένα βιβλίο ή άρθρο είναι χρήσιμο για την έρευνα μου; → ***Πώς μπορώ να βρω περισσότερες πληροφορίες σχετικά με ένα βιβλίο ή άρθρο; Ποια στοιχεία μπορούν να βοηθήσουν στην αξιολόγηση του; Πώς θα μπορούσα να βρω μια σχετική κριτική;***
- Πώς μπορώ να αποκτήσω ένα άρθρο που έχω εντοπίσει, το οποίο δεν έχει σύνδεσμο προς πλήρες κείμενο; → ***Δείξτε μου παρακαλώ πώς μπορώ να εντοπίσω αυτό το συγκεκριμένο άρθρο του οποίου έχω βρει την ανφορά (citation).***
- Υπάρχει στη βιβλιοθήκη το «τάδε» τεύχος της περιοδικής έκδοσης ή εφημερίδας; → ***Πώς μπορώ να δω τα αντίτυπα (holdings) της βιβλιοθήκης σχετικά με έναν τίτλο περιοδικού ή εφημερίδας;***
- Είναι σωστή η αναφοράή ή υποσημείωση (citation) που βρήκα σε μια βιβλιογραφία; → ***Θα ήθελα βοήθεια σε σχέση με την επαλήθευση–τεκμηρίωση μιας πηγής.***

- Τι κάνω όταν ένα βιβλίο ή περιοδικό δεμένο σε τόμους, δεν είναι στο ράφι; → ***Δεν μπορώ να καταλάβω που βρίσκεται το συγκεκριμένο τεκμήριο. Μπορεί το προσωπικό της βιβλιοθήκης να με βοηθήσει;***
- Τι κάνω όταν το βιβλίο είναι δανεισμένο/χαμένο/κατεστραμμένο ή κάτι άλλο, σύμφωνα με τον κατάλογο της βιβλιοθήκης; → ***Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να αποκτήσω το τεκμήριο, πριν τη λήξη της προθεσμίας της εργασίας μου;***
- Ποιες άλλες πηγές σχετιζόμενες με το θέμα μπορεί να υπάρχουν στη βιβλιοθήκη; → ***Έχω ήδη ψάξει τον δημόσιο κατάλογο και τις εξής Β.Δ. (αναφέρεις το όνομα των βάσεων) άρθρων ή περιοδικών. Ποιον άλλον τρόπο προσέγγισης μου προτείνετε για την εύρεση πηγών πάνω στο θέμα μου; Υπάρχουν σχετικά τεκμήρια σε ειδικές συλλογές ή μη έντυπα τεκμήρια στη βιβλιοθήκη μας;***
- Πώς αποκτώ ένα βιβλίο το οποίο δεν ανήκει στη βιβλιοθήκη; → ***Υπάρχει η δυνατότητα να βρώ ένα άρθρο ή βιβλίο από κάποια άλλη βιβλιοθήκη μέσα στο χρονικό διάστημα της προθεσμίας παράδοσης της εργασίας μου;***

Παράρτημα–Ασκήσεις

Υποδείγματα Ασκήσεων Πληροφοριακού Γραμματισμού με Έμφαση στη Μουσική I & II

Άσκηση 1. Τι είναι η Βάση Δεδομένων; Παράθεση ειδών Β.Δ.

Άσκηση 2. Οι βάσεις δεδομένων δομούνται με εγγραφές και πεδία. Προσδιορίστε αυτές τις δομές.

Άσκηση 3. Αναφέρετε πεδία αναζήτησης κοινά στους OPACs (On-Line Public Access Catalogues) και στα Journal Indexes (Ευρετήρια περιοδικών).

Άσκηση 4. Σε μια αναζήτηση επικεφαλίδας ονόματος πώς δομούμε την έρευνα;

Άσκηση 5. Σε μια αναζήτηση θεματικής επικεφαλίδας πώς δομούμε την έρευνα;

Άσκηση 6. Αναφέρετε το ελεγχόμενο λεξιλόγιο (controlled vocabulary), το οποίο χρησιμοποιείται στις περισσότερες ακαδημαϊκές και ερευνητικές βιβλιοθήκες.

Άσκηση 7. Πώς μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις Θεματικές Επικεφαλίδες με τέτοιο τρόπο, ώστε να περιορίσετε ή να κάνετε πιο συγκεκριμένη την αναζήτηση σας;

Άσκηση 8. Από την παρακάτω λίστα επιλέξτε τις θεματικές επικεφαλίδες οι οποίες ανακτούν παρτιτούρες ή ηχογραφήσεις:

Flute music
Flute music – 17th century
Flute music – 18th century – Bibliography
Flute music – 20th century
Flute music – Analysis, appreciation
Flute music, Arranged
Flute music – Early works to 1800
Flute music – Excerpts

Άσκηση 9. Αντιστοιχίστε τη θεματική επικεφαλίδα με τη σημασία της:

- Opera scores b. Books about operas
- "Opera"
- "Operas"

Άσκηση 10. Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της επισκόπησης των θεματικών επικεφαλίδων στον OPAC;

Άσκηση 11. Χρήση του θέματος προς αναζήτηση, καθορισμός των ταξινομικών αριθμών και περιοχών στο βιβλιοστάσιο, όπου μπορεί κανείς να ψάξει το κατάλληλο υλικό.

- Σημειώστε τους ταξινομικούς αριθμούς. Πώς τους εντοπίζετε;
- Παραθέστε βιβλιογραφικές παραπομπές για τουλάχιστον δύο (2) από τα βιβλία που εντοπίσατε.
- Ελέγξτε τις βιβλιογραφικές αναφορές και τις υποσημειώσεις σε κάθε ένα από τα δυο (2) αυτά βιβλία. Καταγράψτε δύο (2) πηγές που ανακαλύψατε στα δυο αυτά βιβλία.

Άσκηση 12. Δημιουργείστε μια λίστα με ταξινομικούς αριθμούς κατάλληλους για το όργανο, τη φωνή ή τη θεματική σας περιοχή. Διαλέξτε ένα από τα παραπάνω, κάντε αναζήτηση στο συγκεκριμένο τομέα και καταγράψτε βιβλιογραφικές παραπομπές για τρία (3) βιβλία, τα οποία θα σας ήταν χρήσιμα κατά τη διάρκεια ή και μετά τη λήξη των προπτυχιακών σας σπουδών.

Άσκηση 13. Σας έχει δοθεί το πρωτότυπο ενός μέρους άρθρου και επτά (7) επιμέρους επιλογές. Ποιες από αυτές αποτελούν λογοκλοπή και ποιες είναι αποδεκτές;
Αιτιολογείστε την απάντηση σας.

Άσκηση 14. Γενικό ζήτημα διαχείρισης: Η σχέση των Αφρο-Αμερικανών με τη μουσική.
Γενική Θεματική επικεφαλίδα (ελεγχόμενο λεξιλόγιο): African Americans – Music.
Επιμέρους ζητήματα διαχείρισης με γεωγραφικό και θεματικό περιορισμό:

1. African music and North African music
2. African music and Musical instruments
3. African music and Relationship to language
4. African music and Influences on African music
5. African music and Influence on North American music
6. African music and Popular music

Οδηγίες:

Το 1ο στάδιο της εργασίας περιλαμβάνει:

•Αναζήτηση. Η αναζήτηση περιλαμβάνει χρήση όλων των στρατηγικών αναζήτησης που έχετε διδαχθεί (Boolean operators, αποκοπή, nesting, τελεστές εγγύτητας, ελεγχόμενο λεξιλόγιο, επισκόπηση).

•Θα αποτυπώνεται σαφώς και ευκρινώς στην εργασία ποιοι όροι χρησιμοποιήθηκαν (ισοδύναμοι, συνώνυμοι, προτιμώμενοι, ειδικότεροι, ευρύτεροι) καθώς και ποια ευρετήρια (π.χ. ευρετήρια Οπουδήποτε – Anyway, Τίτλος – Title, Θέμα – Subject headings, κ.ο.κ.).

•Θα αποτυπώνεται σαφώς ποια στρατηγική χρησιμοποιήθηκε για την αναζήτηση, ποιοι όροι συνδυάστηκαν για να παραχθεί μετά από κάθε αναζήτηση ένα συγκεκριμένο σύνολο αποτελεσμάτων.

•Επιλογή 1 πηγής από τους παρακάτω τύπους υλικού:

- Άρθρο επιστημονικού περιοδικού (είτε έντυπο, είτε ηλεκτρονικό).
- Μονογραφία.
- Ηλεκτρονική πηγή (web-site). (Η ηλεκτρονική πηγή δεν θα περιλαμβάνει ηλεκτρονικά περιοδικά. Θα αφορά σε ιστοσελίδες ή ηλεκτρονικές πληροφοριακές πηγές που σχετίζονται με την Αφροαμερικανική μουσική, πάντα σε σχέση με κάποιες από τις προαναφερθείσες παραμέτρους, π.χ. βλέπε African music and musical instruments).

Το 2 στάδιο της εργασίας περιλαμβάνει αξιολόγηση των πηγών και συμπλήρωση των ειδικών εντύπων ανά είδος πηγής που σας έχουν δοθεί.
Προσοχή:

•Η επιλογή θέματος από τη λίστα είναι υποχρεωτική. Μπορεί να υπάρξει διαφορετική πρόταση, όσον αφορά σε κάποιο άλλη παράμετρο σχετική με την Αφρικανική Μουσική.
•Η χρήση ορολογίας θα είναι δίγλωσση τουλάχιστον (ελληνικά, αγγλικά).
•Ζητούμενο 1: Διατύπωση ερευνητικού ζητήματος (βλ. σχετικό έντυπο).
•Ζητούμενο 2: Διαχείριση ερευνητικού ζητήματος (βλ. σχετικό έντυπο)
•Ζητούμενο 3: Διατύπωση/Χρήση στρατηγικών αναζήτησης.
•Ζητούμενο 4: Αξιολόγηση πηγών (βλ. σχετικό έντυπο).

•Ζητούμενο 5: Η ποιότητα/σχετικότητα των ανακτηθέντων αποτελεσμάτων με το θέμα που διαχειρίζεστε.

Άσκηση 15. Αναφέρετε πεδία αναζήτησης κοινά στους OPACs (On-Line Public Access Catalogues – Δημόσιοι Κατάλογοι) και στα Journal Indexes (Ευρετήρια περιοδικών).

Άσκηση 16. Αναφέρετε τη διαδικασία σύνδεσης: α. στις θεματικές πύλες της Βιβλιοθήκης του Ι.Π. β) στις ηλεκτρονικές πηγές της Βιβλιοθήκης του Ι.Π.

Άσκηση 17. Περιγράψτε το είδος της βάσης RILM και αναφέρετε τη διαδικασία σύνδεσης στη συγκεκριμένη πηγή.

Άσκηση 18. Αναφέρετε 5 τουλάχιστον ηλεκτρονικές βάσεις/πηγές που αφορούν στη Μουσική και είναι διαθέσιμες στη Βιβλιοθήκη του Ι.Π..Συγκροτήστε ομάδες των 5 ατόμων. Οι ομάδες αυτές έχουν ως εργασία την αναζήτηση στις εξής βάσεις:

•Δημόσιος Κατάλογος της Βιβλιοθήκης – Συλλογικός Κατάλογος (OPAC).
•Περιοδικές Εκδόσεις (Ηλεκτρονικές Συνδρομές).
•Θεματικές Πύλες – RILM.
•Ηλεκτρονικές Πηγές – Βιβλιογραφικές Βάσεις Πλήρους κειμένου.

Οδηγίες:

Το 1ο στάδιο της εργασίας περιλαμβάνει:

- Αναζήτηση.
- Εντοπισμό πηγών (ποσοτικά κριτήρια).
- Αξιολόγηση πηγών (ποιοτικά κριτήρια).
- Επιλογή των πηγών με βάση τα κριτήρια που αναφέρθηκαν στη διάρκεια του 1ου μαθήματος.
- Σύνταξη ενδεικτικής βιβλιογραφίας (5 αναφορές από κάθε είδος πηγής που ανακτήθηκαν).

Το 2ο στάδιο της εργασίας περιλαμβάνει:

- Παρουσίαση στο ακροατήριο του τρόπου διαχείρισης του ζητήματος (αναλυτικά όλα τα στάδια / μέθοδος /αιτιολόγηση των επιλεγμένων πηγών).
- Η αναζήτηση θα διεκπεραιωθεί σε πραγματικό χρόνο στη διάρκεια του μαθήματος. Όσο πιο σωστά έχει γίνει η έρευνα από την ομάδα τόσο πιο λίγο χρόνο θα χρειαστεί μέσα στην αίθουσα η κάθε ομάδα για την παρουσίαση της.
- Η εργασία της αναζήτησης στις βάσεις θα πρέπει να μοιραστεί ισόποσα και στα 5 μέλη της ομάδας.
- Το κάθε μέλος της ομάδας πρέπει να γνωρίζει τα βήματα της αναζήτησης και διαχείρισης του ζητήματος και στις υπόλοιπες βάσεις/πηγές. Αυτό προϋποθέτει τη στενή συνεργασία και ενημέρωση των μελών της ομάδας μεταξύ τους, όσον αφορά στην αναζήτηση στις διάφορες βάσεις, για την εξοικονόμηση χρόνου.
- Η κάθε ομάδα πρέπει να επιλέξει ένα από τα προτεινόμενα προς αναζήτηση θέματα (από τον εκπαιδευτή).
- Να διατυπώσει γραπτά το ζήτημα.
- Τη διαδικασία και τα στάδια της έρευνας.
- Τα αποτελέσματα της έρευνας.
- Και την αξιολόγηση της ομάδας (είναι ή όχι, ικανοποιημένη από τα αποτελέσματα της έρευνας της).
- Αιτιολόγηση της θετικής ή αρνητικής αξιολόγησης από την ομάδα.
- Αξιολόγηση της παρουσίασης από το ακροατήριο (πόσο ικανοποιημένοι έμειναν από τη διαχείριση του ζητήματος, προτάσεις για βελτίωση της έρευνας και των αποτελεσμάτων).

Το μέλος που θα κάνει την παρουσίαση θα επιλεγεί από τον εκπαιδευτή στη διάρκεια του μαθήματος. Η κάθε ομάδα θα αξιολογηθεί από την παρουσίαση του ζητήματος της ενιαία και όχι ατομικά.

Ζητήματα προς Διαχείριση

1. Μουσική στην Αρχαιότητα
2. Μουσική στο Μεσαίωνα
3. Μουσική στο 19ο αιώνα
4. Μουσική στον 20ό αιώνα
5. Μουσική Παιδαγωγική
6. Ηλεκτρονική Μουσική
7. Ορχηστρική Μουσική
8. Μουσικολογία
9. Μουσική Θεωρία
10. Βυζαντινή Μουσική
11. Οργανική Μουσική
12. Φωνητική Μουσική
13. Χορωδιακή Μουσική
14. Δραματική Μουσική
15. Τέχνη στη Μουσική
16. Μουσική Παιδαγωγική
17. Μουσικό Θέατρο
18. Θρησκευτική Μουσική
19. Μουσικοθεραπεία
20. Μουσική Αρχαιολογία

Προσοχή:

Η επιλογή θέματος είναι προαιρετική από τη λίστα. Μπορεί να προτείνει η ομάδα το θέμα που θέλει να διαχειριστεί, ωστόσο επειδή το χρονικό διάστημα προετοιμασίας και παράδοσης είναι σύντομο πρέπει η ομάδα, η οποία προτείνει το θέμα, να γνωρίζει αν υπάρχει βιβλιογραφία γι' αυτό το θέμα. Επίσης, μέχρι 2 ομάδες μπορούν να πάρουν το ίδιο θέμα. Το ζητούμενο στη συγκεκριμένη εργασία είναι κυρίως η διαχείριση. Αυτή θα καθορίσει την επιτυχία της έρευνας.

Άσκηση 19. Αναφέρετε πεδία αναζήτησης κοινά στους OPAC (On-Line Public Access Catalogues – Δημόσιους Καταλόγους) και στα Journal Indexes (Ευρετήρια περιοδικών).

Άσκηση 20. Αναφέρετε τη διαδικασία σύνδεσης: α. στις θεματικές πύλες της Βιβλιοθήκης του Ι.Π. β) στις ηλεκτρονικές πηγές της Βιβλιοθήκης του Ι.Π.

Άσκηση 21. Περιγράψτε το είδος της βάσης RILM και αναφέρετε τη διαδικασία σύνδεσης στη συγκεκριμένη πηγή.

Άσκηση 22. Αναφέρετε 5 τουλάχιστον ηλεκτρονικές βάσεις/πηγές που αφορούν και στη Μουσική και είναι διαθέσιμες στη Βιβλιοθήκη του Ι.Π.

Άσκηση 23. Πρωτότυπη έρευνα – Αξιολόγηση άρθρου. Αξιολογείστε πρωτότυπα άρθρα επιστημονικών περιοδικών εκδόσεων απαντώντας στα παρακάτω ερωτήματα:

- Με ποιο τρόπο αναζητήσατε και εντοπίσατε το συγκεκριμένο άρθρο;
- Ποιος ή ποιοι είναι οι συγγραφείς του άρθρου; Ποια είναι η σχέση τους με το θέμα; (θεωρούνται ειδικοί ώστε να διαχειρίζονται το συγκεκριμένο θέμα;)
- Συντάξτε την βιβλιογραφική παραπομπή σύμφωνα με ένα βιβλιογραφικό πρότυπο (αυτό το οποίο έχετε διδαχθεί στο πλαίσιο του μαθήματος Ο.Ε.Μ. Ι).
- Ποιο είναι το θέμα και ο σκοπός της παρούσας επιστημονικής μελέτης; Με άλλα λόγια, ποιο είναι το ζήτημα το οποίο εξετάζεται; Διατυπώστε την υπόθεση της παρούσας ερευνητικής μελέτης.
- Ποιοι συμμετείχαν στη μελέτη; Πόσοι;
- Τι είδους πειράματα, όργανα και ερευνητικές μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν;
- Αναφέρετε σύντομα τα ευρήματα ή αποτελέσματα της μελέτης. Μπορείτε να αντλήσετε κάποιο άλλο συμπέρασμα πέρα ή παράλληλα με αυτό που διατυπώνεται στο άρθρο;

Άσκηση 24. Συμπληρώστε τις θεματικές επικεφαλίδες (ελεγχόμενο λεξιλόγιο) στο αντίστοιχο πεδίο των παρακάτω εγγραφών και τεκμηριώστε την επιλογή σας.

Άσκηση 25. Συντάξτε θησαυρό είτε για κάποιον από τους παρακάτω όρους, είτε για κάποιον άλλο μουσικό όρο της δικής σας προτίμησης . Περιγράψτε στάδια εργασίας:

- Πώς ξεκινήσατε την αναζήτηση;
- Ποιες πηγές συμβουλευτήκατε;
- Ποιους όρους χρησιμοποιήσατε;
- Σε ποια ευρετήρια κάνατε αναζήτηση;
- Ποιες στρατηγικές αναζήτησης χρησιμοποιήσατε;

Προσοχή: Η περιγραφή της διαδικασίας μπορεί να είναι συνοπτική, πρέπει ωστόσο να είναι ευκρινώς και σαφώς αποτυπωμένη. Επίσης, προσοχή στη χρήση της ελληνικής γλώσσας, σύνταξη, ορθογραφία. Συνυπολογίζονται στην συνολική αξιολόγηση.

a.Σύνθεση (Composition)
b.Μουσικά Όργανα (Musical instruments)
c. Εκκλησιαστική μουσική (Church music)
d. Μουσικές επιστήμες (Music sciences)
e.Σύγχρονη μουσική (Contemporary music)
f. Παγκόσμια μουσική (World music)
g. Μουσικά ρεύματα ή εποχές (Styles or eras of music)
h.Μουσικά είδη (Music genres)
i. Δραματική μουσική (Dramatic music)
j.Οργανική μουσική (Instrumental music)

Κατά τη δημιουργία του θησαυρού μπορείτε να χρησιμοποιείτε τον κατάλογο της βιβλιοθήκης του Ι.Π. και την Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου (Library of Congress). Συμπεριλάβετε όσο το δυνατόν περισσότερους όρους και δηλώστε τις σχέσεις ιεραρχίας μεταξύ των όρων, δηλαδή ειδικότερος (narrower term) ή ευρύτερος (broader term) ή σχετιζόμενος όρος (related term).

Άσκηση 26. Βρείτε τους συνώνυμους – ισοδύναμους - σχετιζόμενους όρους των παρακάτω καθιερωμένων όρων (ελεγχόμενο λεξιλόγιο).

1. Church music
2. Choral music
3. Computer music
4. Dramatic music
5. Chamber music
6. Jazz
7. National music
8. Songs
9. Vocal music

Μπορείτε να χρησιμοποιείτε τον κατάλογο της βιβλιοθήκης του Ι.Π. και την Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου (Library of Congress). Αναφέρατε μεθόδους αναζήτησης (ποια πεδία/ευρετήρια χρησιμοποιήσατε, στρατηγικές αναζήτησης που ενδεχομένως χρησιμοποιήσατε, συνδυασμούς ευρετηρίων και όρων).

Άσκηση 27. Συμπληρώστε τους ομοιόμορφους/προτιμώμενους τίτλους στο αντίστοιχο πεδίο στις παρακάτω εγγραφές και τεκμηριώστε την επιλογή σας:

Άσκηση 28. Αναζήτηση σε εγκυκλοπαίδειες.

Στόχος άσκησης:

- Η απόκτηση αναδρομικής πληροφόρησης, πρόσθετης ορολογίας, μεγαλύτερης κατανόησης και περισσότερης βιβλιογραφίας για το ερευνητικό θέμα, χρησιμοποιώντας γενικές και ειδικές-θεματικές εγκυκλοπαίδειες.
- Αξιολόγηση των πληροφοριακών πηγών σε σχέση τόσο με το θέμα, όσο και με την ποιότητα των πληροφοριών που ανακτήθηκαν.
- Βελτίωση των δεξιοτήτων αναζήτησης πληροφοριών.

Μέρος Ι: Περιλαμβάνει τη διατύπωση του ερευνητικού ζητήματος, δηλαδή ποιο είναι το αντικείμενο της έρευνας/αναζήτησης, με βάση το οποίο, ή για το οποίο ανατρέχουμε σε μια γενική εγκυκλοπαίδεια αρχικά και στη συνέχεια σε μια ειδική-θεματική εγκυκλοπαίδεια.

Μέρος ΙΙ: Εύρεση σχετικών άρθρων σε εγκυκλοπαίδειες.

1. Στο πληροφοριακό τμήμα της βιβλιοθήκης αναζητήστε το θέμα σας σε οποιαδήποτε γενική εγκυκλοπαίδεια.
2. Εντοπίστε στη συνέχεια (πάλι στο πληροφοριακό τμήμα της βιβλιοθήκης) μια θεματική-ειδική εγκυκλοπαίδεια (κατά προτίμηση μουσική εγκυκλοπαίδεια).
3. Εντοπίστε σε κάθε εγκυκλοπαίδεια ένα άρθρο, το οποίο πιστεύετε ότι καλύπτει τις πληροφοριακές σας ανάγκες.
4. Διαβάστε τα άρθρα και αξιολογήστε τα με βάση το περιεχόμενο της πληροφοριακής σας ανάγκης και σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης (βλέπε *Σημειώσεις Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι*).
5. Βγάλτε ένα φωτοτυπικό αντίγραφο της σελίδας τίτλου κάθε ενός από τους τόμους της εγκυκλοπαίδειας που χρησιμοποιήσατε.
6. Βγάλτε ένα φωτοτυπικό αντίγραφο και των 2 άρθρων.
7. Συμπληρώστε τον πίνακα που δίνεται παρακάτω (βλέπε εργασία)
8. Διατύπωση ερευνητικού ζητήματος (τι αναζητάτε στην συγκεκριμένη εγκυκλοπαίδεια).

9. Εντοπισμός, ανάκτηση, αξιολόγηση 2 μόνο άρθρων (πάντα σχετικών με το θέμα που έχει διατυπωθεί παραπάνω) εκ των οποίων το ένα θα προέρχεται από γενική και το άλλο από ειδική-θεματική εγκυκλοπαίδεια.
10. Συμπληρώστε τα στοιχεία και χαρακτηριστικά που θα προκύψουν για το κάθε άρθρο στον παρακάτω πίνακα:

Έντυπο αξιολόγησης άρθρου εγκυκλοπαίδειας

	Γενικές εγκυκλοπαίδειες	Ειδικές – Θεματικές Εγκυκλοπαίδειες
Τίτλος εγκυκλοπαίδειας		
Τίτλος άρθρου		
Συγγραφέας		
Αριθμός τόμου		
Έτος δημοσίευσης		
Ταξιθετικό Σύμβολο στη ράχη		
Παραθέστε 5 φράσεις ή λέξεις του άρθρου με βάση τις οποίες προκύπτει η σχέση του με το θέμα σας.		
Προσφέρει κάποιες σημαντικές ιδέες το άρθρο σχετικά με το θέμα σας; Παράθεση.		
Εντοπίστε: υπάρχουν περισσότεροι του ενός συγγραφείς και ποια είναι τα προσόντα τους; Μπορούν να σας βοηθήσουν και να σας οδηγήσουν να διευρύνετε την έρευνα σας;		
Εντοπίστε αν υπάρχουν στο άρθρο πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με βιβλιογραφία, προτεινόμενη βιβλιογραφία ή ιστοσελίδες;		
Ποιο από τα 2 άρθρα που βρήκατε θεωρείτε πιο χρήσιμο; Γιατί;		
Ποιο από τα 2 άρθρα που βρήκατε θεωρείτε λιγότερο χρήσιμο; Γιατί;		
Προσθέστε ό,τι άλλο θεωρείτε χρήσιμο.		

Γλωσσάριο

- **AACR 2.** Ακρωνύμιο για *Anglo–American Cataloging Rules. Second Edition.*
- **Abstract.** *Επιτομή, περίληψη*.
- **Abstracts of research studies.** Μετάφραση του όρου ως *Επιτομές ερευνητικών μελετών.*
- **Academic Integrity Code.** Μετάφραση του όρου ως *Κώδικης Ηθικής και Ακαδημαϊκής Δεοντολογίας.*
- **Access.** *Πρόσβαση.*
- **Access point.** Μετάφραση του όρου ως *Σημείο πρόσβασης***.** Όνομα, όρος, κωδικός κλπ. υπό τον οποίο μια βιβλιογραφική αναγραφή μπορεί να αναζητηθεί και να ταυτιστεί.
- **Accession number.** Μετάφραση του όρου ως *Αριθμός πρόσκτησης/εισαγωγής*.
- **Accuracy.** Μετάφραση του όρου ως *Ακρίβεια.*
- **Acetate acid.** Μετάφραση του όρου ως *Οξικό άλας.*
- **ACRL.** Ακρωνύμιο για *Association of College & Research Libraries*.
- **Adj.** Συντομογραφία για *Adjacent.*
- **AECT.** Ακρωνύμιο για *Association for Educational Communications and Technology*.
- **A frontis piece.** Μετάφραση του όρου ως *Κάλυμμα ή εξώφυλλο του τεκμηρίου.*
- **Aggregated data-bases.** Μετάφραση του όρου ως *Συναθροιστικές βάσεις δεδομένων.*
- **Ameliorative project.** Μετάφραση του όρου ως *Βελτιωτική δράση.*
- **ANSCR.** Ακρωνύμιο για *Alpha-Numeric System for Classification of Recordings.*
- **AASL.** Ακρωνύμιο για *American Association of School Libraries.*
- **ALA.** Ακρωνύμιο για *American Library Association*.
- **AMS.** Ακρωνύμιο για *American Musicological Society.*
- **Analysis function.** Απόδοση του όρου ως *Λειτουργία της ανάλυσης.*
- **ANSI/NISO.** Ακρωνύμιο για *American National Standards Institute/National Information Standards Organization.*
- **Argument.** Μετάφραση του όρου ως *Επιχείρημα.*
- **ARL.** Ακρωνύμιο για *Association of Research Libraries.*
- **ARLIS/NA.** Ακρωνύμιο για *Art Libraries Society of North America.*
- **ARSC.** Ακρωνύμιο για *Association for Recorded Sound Collections.*
- **ARSC.** Ακρωνύμιο για *Audio Preservation & Restoration Directory.*
- **Arrangement.** Μετάφραση του όρου ως *Διασκευή***.** Μια συγκεκριμένη μεταβολή του μουσικού περιεχομένου ενός έργου, συνήθως νέα ενορχήστρωση.
- **Art libraries.** Μετάφραση του όρου ως *Βιβλιοθήκες Τέχνης.*
- **ASIS**. Ακρωνύμιο για *Association for Information Science.*
- **Attribute.** Μετάφραση του όρου ως *Ιδιότητα.*
- **Audio tape.** Μετάφραση του όρου ως *Κασέτα ήχου. Βλέπε επίσης Cassette.*
- **Authority.** Μετάφραση του όρου ως *Αυθεντία, Πιστοποίηση, Κύρος, Συγγραφέας/Δημιουργός/Παραγωγός.*
- **BIBFRAME.** Ακρωνύμιο για *Bibliographic Framework Transition Initiative.*
- **Bibliographic control.** Μετάφραση του όρου ως *Βιβλιογραφικός έλεγχος*. Διαδικασία που περιλαμβάνει τη δημιουργία, την αποθήκευση, τη διαχείριση και την ανάκτηση των βιβλιογραφικών δεδομένων.
- **Bibliographic instruction.** Μετάφραση του όρου ως *Βιβλιογραφική εκπαίδευση*.

- **Bibliographical source.** Μετάφραση του όρου ως *Βιβλιογραφική πηγή/Βιβλιογραφικός πόρος*. Ένα πληροφοριακό εργαλείο το οποίο παρέχει πρόσβαση σε βιβλιογραφικά τεκμήρια. *Βλέπε επίσης,* Catalog.
- **Bibliographic verification.** Μετάφραση του όρου ως *Βιβλιογραφική επαλήθευση***.**
- **Brainstorming.** Μετάφραση του όρου ως *Καταιγισμός ιδεών.*
- **Broader term.** Μετάφραση του όρου ως *Ευρύτερος/πλατύτερος όρος*.
- **Cassette.** *Βλέπε,* Audio tape.
- **Catalog.** Μετάφραση του όρου ως *Κατάλογος***.** Μια συστηματοποιημένη βιβλιογραφική πηγή, συνήθως αλφαβητική, η οποία περιλαμβάνει περιγραφές ή τα βιβλιογραφικά τεκμήρια και τα σημεία πρόσβασης έργων συγκεκριμένων συλλογών.
- **Catastrophic suddenness.** Μετάφραση του όρου ως *Καταστροφικός αιφνιδιασμός.*
- **CD.** Ακρωνύμιο για *Compact disc.Βλέπε επίσης, CD-DA.*
- **CD-DA.** Ακρωνύμιο για *Compact Disc-Digital Audio*.
- **CD-ROM.** Ακρωνύμιο για *Compact Disc-Read Only Memory*.
- **Channel.** Μετάφραση του όρου ως *Κανάλι επικοινωνίας*.
- **Chorus score.** Μετάφραση του όρου ως *Παρτιτούρα για χορωδία*. Παρτιτούρα για δραματικό έργο. Περιλαμβάνει μόνο τα μέρη της χορωδίας.
- **Chronology.** Μετάφραση του όρου ως *Χρονολόγιο.*
- **Circulation department.** Μετάφραση του όρου ως *Δανειστικό τμήμα*.
- **Clef.** Μετάφραση του όρου ως *[Μουσικό] Κλειδί. Βλέπε επίσης, Key.*
- **Close score.** Μετάφραση του όρου ως *Κλειστή παρτιτούρα***.** Πλήρης παρτιτούρα για χορωδιακό έργο, με τα μέρη των ψηλών φωνών στο πάνω πεντάγραμμο και τα μέρη των χαμηλών φωνών στο κάτω πεντάγραμμο, σε κάθετη διάταξη.
- **Collective title.** Μετάφραση του όρου ως *Συλλογικός τίτλος*. Τίτλος μέσω του οποίου αναπαρίσταται μια ανθολογία, ως ένα μοναδικό βιβλιογραφικό τεκμήριο.
- **Common knowledge.** Μετάφραση του όρου ως *Κοινή γνώση.*
- **Condensed score.** Μετάφραση του όρου ως *Συνεπτυγμένη παρτιτούρα***.** Παρτιτούρα ενός έργου για μεγάλο σύνολο. Περιλαμβάνει τα κύρια μέρη με συντομογραφίες για τα όργανα σε αλφαβητική σειρά.
- **Concept coordination.** Μετάφραση του όρου ως *Συντονισμός εννοιών.*
- **Constructivism.** Μετάφραση του όρου ως *Κονστρουκτιβισμός*. *Βλέπε επίσης,* Εποικοδομισμός.
- **Copyright.** Μετάφραση του όρου ως *Πνευματική ιδιοκτησία.*
- **Course-integrated instruction.** Μετάφραση του όρου ως *Διδασκαλία ενσωματωμένη στο πρόγραμμα μαθημάτων.*
- **Course-specific guidance/instruction.** Μετάφραση του όρου ως *Καθοδήγηση μέσα από συγκεκριμένο κύκλο μαθημάτων.*
- **Coverage.** Μετάφραση του όρου ως *Κάλυψη*.
- **DAT.** Ακρωνύμιο για *Digital Audio Tape.*
- **DC.** Ακρωνύμιο για *Dickinson Classification.*
- **DDC.** Ακρωνύμιο για *Dewey Decimal Classification (Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης Dewey)*.
- **Design.** *Σχεδιασμός.*
- **Destination.** Μετάφραση του όρου ως *Προορισμός.*
- **Digital reference services.** Μετάφραση του όρου ως *Ψηφιακές υπηρεσίες αναφοράς*.
- **Directories.** Μετάφραση του όρου ως *Οδηγοί-Κατάλογοι*. *Βλέπε επίσης,* Guides.
- **Disinformation.** *Ανακριβής πληροφόρηση* ή *Παραπληροφόρηση* (εμπεριέχεται/διαπιστώνεται εκ προθέσεως αλλοίωση της πληροφορίας).
- **Dissemination.** *Διασπορά.*

- **Distinctive title.** Μετάφραση του όρου ως *Διακριτικός τίτλος***.** Τίτλος μουσικού έργου που περιλαμβάνει όρους που δηλώνουν περισσότερες πληροφορίες εκτός από τον τύπο της σύνθεσης, το μέσο εκτέλεσης, κ.τ.λ. *Βλέπε επίσης,* Generic title.
- **DOAB.** Ακρωνύμιο για *Directory of Open Access Books*.
- **DOAJ.** Ακρωνύμιο για *Directory Open Access Journals*.
- **Documentation.** *Τεκμηρίωση.*
- **DOI.** Ακρωνύμιο για *Digital Object Identifier*.
- **DVD.** Ακρωνύμιο για *Digital Video Disc* ή *Digital Versatile Disc*.
- **Early editions.** Μετάφραση του όρου ως *Πρώιμες εκδόσεις.*
- **Edition.** Έκδοση.
- **Embedded librarian.** Μετάφραση του όρου ως *Ενσωματωμένος βιβλιοθηκονόμος.*
- **Entity.** Μετάφραση του όρου ως *Οντότητα.*
- **E-reference services.** Μετάφραση του όρου ως *Ηλεκτρονικές υπηρεσίες αναφοράς.*
- **Ethics of Information.** Μετάφραση του όρου ως *Ηθική της Πληροφορίας. Βλέπε επίσης,* Information ethics.
- **Etudes, studies.** Μετάφραση του όρου ως *Σπουδές, ασκήσεις*.
- **Expression.** Μετάφραση του όρου ως *Έκφραση*.
- **Facet.** Μετάφραση του όρου ως *Πτυχή.*
- **Fee-based services.** Μετάφραση του όρου ως *Παροχή υπηρεσιών επί πληρωμή***.**
- **Fecundity.** Μετάφραση του όρου ως *Αποδοτικότητα.*
- **FID.** Ακρωνύμιο για *International Federation for Information and Documentation.*
- **Filtering softwares.** Μετάφραση του όρου ως *Λογισμικά φιλτραρίσματος.*
- **First print.** Πρώτη έκδοση. *Βλέπε επίσης,* Originalausgabe.
- **Form.** Μορφή.
- **Format.** Μετάφραση του όρου ως *Μορφότυπο ή Τύπος υλικού*.
- **Formative evaluation.** Μετάφραση του όρου ως *Διαμορφωτική αξιολόγηση.*
- **FRAD.** Ακρωνύμιο για *Functional Requirements for Authority Data.*
- **FRBR.** Ακρωνύμιο για *Functional Requirements for Bibliographic Records.*
- **Full score.** Μετάφραση του όρου ως *Πλήρης παρτιτούρα***.** Παρτιτούρα ενός έργου για μεγάλο σύνολο, όπου όλα τα μέρη εμφανίζονται σε κάθετη διάταξη (π.χ. παρτιτούρα ορχήστρας).
- **Generic title.** Ο τίτλος ενός μουσικού έργου περιλαμβάνει το όνομα ενός ή περισσότερων τύπων σύνθεσης και/ή δηλώσεις του μέσου εκτέλεσης, κλειδιού και αρίθμησης. *Βλέπε επίσης*, Distinctive title.
- **GS.** Ακρωνύμιο για *Google Scholar*.
- **Google Scholar.** Μετάφραση του όρου ως *Μελετητής Google. Βλέπε,* GS.
- **GSM.** Ακρωνύμιο για *Google Scholar Metrics.*
- **Google Scholar Metrics.** *Βλέπε,* GSM.
- **Guides.** Οδηγοί. *Βλέπε επίσης,* Directories.
- **Heading.** Μετάφραση του όρου ως *Επικεφαλίδα*. Μοναδικό αναγνωριστικό. Χρησιμοποιείται στις βιβλιογραφικές εγγραφές και αντιστοιχεί στις πνευματικές οντότητες που σχετίζονται με το τεκμήριο. *Βλέπε επίσης* Access Point (Σημείο πρόσβασης).
- **Hybrid librarian.** Μετάφραση του όρου ως *Υβριδικός βιβλιοθηκονόμος*.
- **Hybrid libraries.** Μετάφραση του όρου ως *Υβριδικές βιβλιοθήκες.*
- **HTTP URL.** Ακρωνύμιο για *Hypertext Transfer Protocol Uniform Resource Locator*. Μετάφραση του όρου ως *Πρωτόκολλο Μεταφοράς Υπερκειμένου Ενιαίος Εντοπιστής Πόρων*.
- **IAML.** Ακρωνύμιο για *International Association of Music Libraries, Archives and DocumentationCenters***.**

- **ICAI.** Ακρωνύμιο για *International Center for Academic Integrity.*
- **Identifier.** Απόδοση του όρου ως *Αναγνωριστικό.*
- **IF.** Ακρωνύμιο για *Impact Factor.*
- **IFLA.** Ακρωνύμιο για *International Federation of Library Associations and Institutions.*
- **IMIRSEL.** Ακρωνύμιο για *International Music Information Retrieval Systems Evaluation Laboratory.*
- **Impact Factor.** *Βλέπε,* IF.
- **IMS.** Ακρωνύμιο για *International Musicological Society*.
- **Information & Reference Department.** Μετάφραση του όρου ως *Τμήμα Αναφοράς & Πληροφόρησης.*
- **Information brokering.** Μετάφραση του όρου ως *Ενδιάμεσος πληροφορίας*[1].
- **Information Cycle.** Μετάφραση του όρου ως *Πληροφοριακός κύκλος*.
- **Information ethics.** Μετάφραση του όρου ως *Πληροφοριακή ηθική*. *Βλέπε επίσης,* Ethics of Information.
- **Information literacy competency.** Απόδοση του όρου ως *Δεξιότητες πληροφοριακού γραμματισμού.*
- **Information referral services.** Μετάφραση του όρου ως *Υπηρεσίες πληροφόρησης και αναφοράς.*
- **Information Science.** Μετάφραση του όρου ως *Επιστήμη της Πληροφορίας* ή *Επιστήμη της Πληροφόρησης*.
- **Information scientist.** Μετάφραση του όρου ως *Επιστήμονας της πληροφορίας*.
- **Information skills.** Μετάφραση του όρου ως *Δεξιότητες διαχείρισης της πληροφορίας.*
- **Information tools.** Μετάφραση του όρου ως *Πληροφοριακά εργαλεία. Βλέπε επίσης,* Πηγές Αναφοράς.
- **Instance.** Μετάφραση του όρου ως *Στιγμιότυπο*.
- **Intellectual property.** Μετάφραση του όρου ως *Διανοητική ιδιοκτησία*.
- **Internet information services.** Μετάφραση του όρου ως *Διαδικτυακές πληροφοριακές υπηρεσίες.*
- **ISBD.** Ακρωνύμιο για *International Standard Bibliographic Description.*
- **ISBN.** Ακρωνύμιο για *International Standard Book Number*.
- **ISI JIF.** Ακρωνύμιο για *International Statistical Institute Journal Impact Factor*.
- **ISMN.** Ακρωνύμιο για *International Standard Music Number.*
- **ISSN.** Ακρωνύμιο για *International Standard Series Number.*
- **IT infrastructure.** Ακρωνύμιο για *Information Technology infrastructure.*
- **Item.** Μετάφραση του όρου ως *Αντίτυπο.*
- **Judgment.** *Κρίση.*
- **Key.** Εδώ *Μουσικό κλειδί*. *Βλέπε επίσης,* Clef.
- **Key signature.** Μετάφραση του όρου ως *[Μουσικός] Οπλισμός.*
- **LCC:M.** Ακρωνύμιο για *Library of Congress Classification: Class M, Music and Books on Music.*
- **LCSHs.** Ακρωνύμιο για *Library of Congress Subject Headings.*
- **Learner support.** Μετάφραση του όρου ως *Υποστήριξη μαθητών.*
- **Liaison librarian.** Μετάφραση του όρου ως *Βιβλιοθηκονόμος σύνδεσμος*.
- **Library instruction.** Μετάφραση του όρου ως *Εκπαίδευση στη [χρήση] της βιβλιοθήκης*.
- **Library orientation.** Μετάφραση του όρου ως *Προσανατολισμός στη βιβλιοθήκη.*

[1]Ελεύθερη μετάφραση του συγγραφέα.

- **LIS.** Ακρωνύμιο για *Library Information System.*
- **List title page.** Μια συλλογική σελίδα τίτλου (ή κάλυμμα) για ένα έντυπο μουσικό τεκμήριο, το οποίο λειτουργεί ως κύρια πηγή πληροφοριών για ένα σύνολο σχετιζομένων τεκμηρίων. Φέρει συνήθως υπογραμμισμένα τα κατάλληλα βιβλιογραφικά δεδομένα.
- **Literature of music.** Μετάφραση του όρου ως *Βιβλιογραφία μουσικής*.
- **Live reference services.** Μετάφραση του όρου ω, *Ζωντανές υπηρεσίες αναφοράς*.
- **LPs.** Ακρωνύμιο για *Long plays.*
- **LODs.** Ακρωνύμιο για *Linked Open Data.*
- **Magnetic tape.** Μετάφραση του όρου ως *Μαγνητική ταινία.*
- **Manifestation.** Μετάφραση του όρου ως *Εκδήλωση.*
- **Manufacturer's number.** *Βλέπε,* Publisher's number.
- **MARC.** Ακρωνύμιο για *Machine–Readable Cataloging*.
- **MDL.** Ακρωνύμιο για *Music Digital Library.*
- **Meta-Search engines.** Μετάφραση του όρου ως *Μετα-μηχανές αναζήτησης. Βλέπε επίσης,* Search engines.
- **MIDI.** Ακρωνύμιο για *Musical Instrument Digital Interface.*
- **Mini–score.** *Βλέπε,* Miniature score.
- **Miniature score.** Μετάφραση του όρου ως *Παρτιτούρα μικρών διαστάσεων.* Πλήρης παρτιτούρα. Προορίζεται για μελέτη, τυπώνεται σε συρρικνωμένη γραμματοσειρά.
- **MIR.** Ακρωνύμιο για *Music Information Retrieval.*
- **Misinformation.** *Ανακριβής πληροφόρηση* ή *Παραπληροφόρηση* (διαπιστώνεται μη εσκεμμένη αλλοίωση της πληροφορίας).
- **MLA.** Ακρωνύμιο για *Music Library Association.*
- **MOLA**. Ακρωνύμιο για *Major Orchestra Librarians' Association.*
- **Moral agent**. Μετάφραση του όρου ως *Ηθικός πράκτορας.*
- **MOUG.** Ακρωνύμιο για *Music OCLC Users Group.*
- **Music antiquarian.** Μετάφραση του όρου ως *Μουσικός παλαιοπώλης.*
- **Music archival librarians.** Απόδοση του όρου ως *Μουσικοί αρχειονόμοι βιβλιοθηκονόμοι.*
- **Music cataloging librarian.** Απόδοση του όρου ως *Βιβλιοθηκονόμος καταλογογράφησης μουσικής. Βλέπε επίσης,* Music catalog(u)er.
- **Music catalog(u)er.** Απόδοση του όρου ως *Καταλογογράφος μουσικής.*
- **Music genre.** Μετάφραση του όρου ως *Μουσικό είδος***.**
- **Music instruction and study.** Μετάφραση ως *Μουσική διδασκαλία και μελέτη*.
- **Music literature.** *Βλέπε,* Literature of music.
- **Music Ontology.** Μετάφραση του όρου ως *Μουσική Οντολογία.*
- **Music sampling.** Μετάφραση του όρου ως *Μουσική δειγματοληψία.*
- **Music theory.** *Βλέπε,* Theory of music.
- **Musique concrète.** Μετάφραση του όρου ως *Συγκεκριμένη μουσική.*
- **Narrower term.** Μετάφραση του όρου ως *Ειδικότερος/στενότερος όρος.*
- **NCES.** Ακρωνύμιο για *National Center for Education Statistics.*
- **NCCAS.** Ακρωνύμιο για *National Coalition for Core Arts Standards.*
- **NFAS.** Ακρωνύμιο για *National Fine Arts Standards.*
- **NFIL**. Ακρωνύμιο για *National Forum on Information Literacy*.
- **Non book information sources.** Μετάφραση του όρου ως *Μη βιβλιακές πληροφοριακές πηγές.*
- **Numeric designation.** Μετάφραση του όρου ως *Αριθμητικός προσδιορισμός.*
- **Object.** *Αντικείμενο***.**
- **Objectivity.** *Αντικειμενικότητα.*

- **OCLC**. Ακρωνύμιο για *Online Computer Library Center*.
- **One-to-one instruction.** Μετάφραση του όρου ως *Ατομική εκπαίδευση.*
- **Ontology.** *Οντολογία.*
- **OPACs.** Ακρωνύμιο *Online Public Access Catalogs*.
- **Opus number**. Μετάφραση του όρου ως *Αριθμός έργου. Βλέπε επίσης,* Opus no.
- **Originalausgabe**. Μετάφραση του όρου ως *Αυθεντική/Πρωτότυπη/Πρώτη έκδοση. Βλέπε επίσης,* First print.
- **Part songs.** *Βλέπε επίσης,* Part song ή Part-song. Μορφή κοσμικής φωνητικής μουσικής δωματίου για σόλο φωνές ή χορωδίες, με ή χωρίς συνοδεία.
- **Passe partout.** *Βλέπε επίσης,* List title page.
- **PCC.** Ακρωνύμιο για *Program for Cooperative Cataloging.*
- **Performing edition.** Απόδοση του όρου ως *Παρτιτούρα για εκτέλεση.*
- **Philosophy of Information, PI.** Μετάφραση του όρου ως *Φιλοσοφία της Πληροφορίας.*
- **Piano score.** *Παρτιτούρα για πιάνο.*
- **Pickup.** Μετάφραση του όρου ως *Πικαπ.* Ηλεκτρικό γραμμόφωνο.
- **Plagiarism.** Μετάφραση του όρου ως *Λογοκλοπή.*
- **Plasticiser.** Μετάφραση του όρου ως *Πλαστικοποιητής.*
- **Plate mark.** *Βλέπε Plate number.*
- **Plate number.** *Αριθμός πλάκας εκτύπωσης*. Αριθμός εκδότη που χρησιμοποιείται για να ταυτίσει ένα σύνολο τυπωμένων πλακών εκτύπωσης για ένα μουσικό έργο. *Βλέπε επίσης,* Publisher's number (Αριθμός εκδότη/κατασκευαστή).
- **Principle of least effort.** Μετάφραση του όρου ως *Αρχή της Ελάχιστης Προσπάθειας.*
- **Printed wrapper.** Μετάφραση του όρου ως *Τυπωμένο περίβλημα***.**
- **Publisher's (manufacturer's) number.** *Αριθμός εκδότη/κατασκευαστή***.** Σειριακός αριθμός, που χρησιμοποιείται από τον εκδότη για την εσωτερική οργάνωση των εμπορευμάτων του. Εμφανίζεται στην κύρια πηγή πληροφοριών για το μουσικό υλικό. *Βλέπε επίσης,* Plate number.
- **Quantitative numbers.** Μετάφραση του όρου ως *Ποσοτικοί αριθμοί.*
- **Quotation sources.** Μετάφραση του όρου ως *Πηγές αποφθεγμάτων.*
- **RDA.** Ακρωνύμιο για *Resource Description and Access.*
- **RDF.** Ακρωνύμιο για *Resource Description Framework.*
- **Real-time reference services.** Μετάφραση του όρου ως *Υπηρεσίες αναφοράς σε πραγματικό χρόνο.*
- **Reader instruction.** Μετάφραση του όρου ως *Εκπαίδευση αναγνωστών***.**
- **Ready reference sources.** Μετάφραση του όρου ως *Πηγές σύντομης αναφοράς.*
- **Recall function.** Απόδοση του όρου ως *Λειτουργία της ανάκλησης.*
- **Receiver.** Μετάφραση του όρου ως *Αποδέκτης/παραλήπτης.*
- **Recreation.** Μετάφραση του όρου ως *Αναδημιουργία/αναπαραγωγή.*
- **Reference and Users Services librarians.** Μετάφραση του όρου ως *Βιβλιοθηκονόμοι παροχής υπηρεσιών προς τους χρήστες.*
- **Reference sources.** Μετάφραση του όρου ως *Πηγές αναφοράς. Βλέπε επίσης, Information tools.*
- **Reference Transactions.** Μετάφραση του όρου ως *Συναλλαγές Αναφοράς* ή *Πληροφοριακές συναλλαγές***.**
- **Reference work.** Μετάφραση του όρου ως *Έργο αναφοράς/Πληροφοριακό έργο.*
- **Related terms.** Μετάφραση του όρου ως *Σχετιζόμενοι όροι.*
- **Reprint.** Μετάφραση του όρου ως *Ανατύπωση.*
- **Research libraries.** Μετάφραση του όρου ως *Ερευνητικές βιβλιοθήκες*.
- **Resources.** Μετάφραση του όρου ως *Πόροι.*

- **Revised edition.** Μετάφραση του όρου ως *Αναθεωρημένη έκδοση.*
- **RIDIM.** Ακρωνύμιο για *Repertoire d'Iconographie Musicale.*
- **RILM.** Ακρωνύμιο για *Repertoire International de Litterature Musicale.*
- **RIPM.** Ακρωνύμιο για *Repertoire International de la Presse Musicale.*
- **RISM.** Ακρωνύμιο για *Repertoire International des Sources Musicales.*
- **RLIN.** Ακρωνύμιο για *Research Libraries Information Network.*
- **RSS.** Ακρωνύμιο για *Really Simple Syndication.*
- **SATB.** Ακρωνύμιο για *Soprano, alto, tenor, bass.*
- **RUSA.** Ακρωνύμιο για *Reference and User Services Association.*
- **Self-directed Learning.** Μετάφραση του όρου ως *Αυτοκατευθυνόμενη μάθηση.*
- **Search engines.** Μετάφραση του όρου ως *Μηχανές αναζήτησης*. *Βλέπε επίσης,* Meta-Search engines.
- **Search strategies.** Μετάφραση του όρου ως *Στρατηγικές αναζήτησης.*
- **Search tips.** Μετάφραση του όρου ως *Σύντομες συμβουλές αναζήτησης*.
- **Semantic Web.** Μετάφραση του όρου ως *Σημασιολογικός Ιστός.*
- **Serial number.** Σειριακός αριθμός
- **Shaped pitch graphs.** Μετάφραση του όρου ως *Σχηματικά τονικά γραφήματα***.**
- **Shellac.** Μετάφραση του όρου ως *Γομολάκα.*
- **SKOS.** Ακρωνύμιο για *Simple Knowledge Organization System.*
- **SLA.** Ακρωνύμιο για *Special Libraries Association.*
- **Source.** Μετάφραση του όρου ως *Πηγή.*
- **Subject.** *Θέμα.* Οποιαδήποτε έννοια ή συνδυασμός εννοιών που αντιπροσωπεύουν το κεντρικό αντικείμενο ενός τεκμηρίου.
- **Subject librarian.** Μετάφραση του όρου ως *Θεματικός βιβλιοθηκονόμος.*
- **Summative evaluation.** Μετάφραση του όρου ως *Αθροιστική αξιολόγηση.*
- **Sustainability.** Μετάφραση του όρου ως *Ικανότητα επιμήκυνσης.*
- **Synonym ring.** Μετάφραση του όρου ως *Δακτύλιος συνωνύμων.*
- **Tailored navigational support.** Μετάφραση του όρου ως *Παροχή προσαρμοσμένης πλοήγησης.*
- **Tape-recorder.** *Συσκευή εγγραφής ήχου.*
- **Term consolidation.** Μετάφραση του όρου ως *Συνένωση όρων.*
- **Thematic Index.** *Θεματικό ευρετήριο***.** Κατάσταση των έργων ενός συνθέτη, συνήθως σε χρονολογική διάταξη ή κατά κατηγορίες.
- **Thematic index numbers**. *Αριθμοί θεματικού ευρετηρίου.*
- **Theme (Music).** Εδώ χρησιμοποιείται ως *Μουσικό θέμα.* Αναγνωρίσιμη μουσική μελωδία πάνω στην οποία βασίζεται μέρος ή το σύνολο μιας μουσικής σύνθεσης.
- **Transmitter.** Μετάφραση του όρου ως *Πομπός.*
- **Theory of music.** *Θεωρία της μουσικής.*
- **UDC.** Ακρωνύμιο για *Universal Decimal Consortium.*
- **UDCC.** Ακρωνύμιο για *Universal Decimal Classification Consortium.*
- **Uniform/Preferred title.** *Ομοιόμορφος/Προτιμώμενος τίτλος.* Μέρος ενός μοναδικού σημείου πρόσβασης που ταυτίζει ένα έργο. Ο ομοιόμορφος/προτιμώμενος τίτλος δημιουργείται από τον βιβλιογραφικό τίτλο, όπως αυτός έχει εξελιχθεί από τον αρχικό τίτλο του έργου και αφορά κυρίως στον τύπο σύνθεσης (type of composition).
- **Union Catalogs.** *Συλλογικοί Κατάλογοι.*
- **URI.** Ακρωνύμιο για *Uniform Resource Identifier.* Μετάφραση του όρου ως *Ενιαίο Αναγνωριστικό Πόρου.*
- **URL.** Ακρωνύμιο για *Uniform Resource Locator.*
- **User education**. *Εκπαίδευση χρηστών*.
- **User orientation.** Μετάφραση του όρου ως *Προσανατολισμός χρηστών.*

- **Verlagsnummern (Αριθμός εκδότη).** *Βλέπε,* Publisher's number.
- **Version.** Μετάφραση του όρου ως *Εκδοχή.*
- **Videotape.** Μετάφραση του όρου ως *Οπτική ταινία***.** *Βλέπε επίσης,* Videocassette.
- **Videocassette.** Μετάφραση του όρου ως *Βιντεοκασέτα*. *Βλέπε επίσης,* Videotape.
- **Vinylite.** Μετάφραση του όρου ως *Βινύλιο.*
- **Virtual reference services.** Μετάφραση του όρου ως *Εικονικές υπηρεσίες αναφοράς.*
- **Vocal score.** *Φωνητική παρτιτούρα***.** Παρτιτούρα ενός έργου με φωνές και μεγάλο σύνολο. Διασκευή της συνοδείας από πληκτροφόρο όργανο.
- **Vocal works for solo voice.** Απόδοση του όρου ως *Φωνητικά έργα για σόλο φωνή.*
- **W3C.** Ακρωνύμιο για *World Wide Web Consortium.*
- **Web of Science.** *Βλέπε,* WoS.
- **Western Canon.** Μετάφραση του όρου ως *Δυτικός Κανόνας.* Πρόκειται για ένα σώμα βιβλίων, κυρίως στη μουσική και στις τέχνες, τα οποία θεωρούνται στο σύνολο τους από τους Δυτικούς ακαδημαϊκούς και λόγιους, ως τα πιο σημαντικά στη διαμόρφωση της σύγχρονης Δυτικής κουλτούρας και πολιτισμού.
- **Wisdom of Crowds.** Μετάφραση του όρου ως *Σοφία του Πλήθους*. *Βλέπε επίσης,* Wisdom of the Crowd.
- **Wisdom of the Crowd.** *Βλέπε,* Wisdom of Crowds.
- **Work.** Μετάφραση του όρου ως *Έργο.*
- **WoS.** Ακρωνύμιο για *Web of Science.*
- **XML.** Ακρωνύμιο για *Extensible Markup Language*.
- **Αθροιστική αξιολόγηση.** *Βλέπε,* Summative evaluation.
- **Βάση δεδομένων.** Ομάδα πληροφοριακών δεδομένων, τα οποία προορίζονται για καταχώριση, ενημέρωση και ανάκτηση.
- **Βιβλιογραφικός έλεγχος**. *Βλέπε,* Bibliographic control.
- **ΒΙΚΕΠ.** Ακρωνύμιο για *Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης.*
- **Βιντεοκασέτα.** Θήκη που περιλαμβάνει βιντεοταινία. *Βλέπε επίσης,* Οπτική ταινία.
- **Βιντεοταινία.** *Βλέπε,* Οπτική ταινία.
- **Δείκτης Επιρροής.** *Βλέπε,* IF.
- **Δεκαδικό Σύστημα ταξινόμησης Dewey.** *Βλέπε,* DDC.
- **Διαμορφωτική αξιολόγηση.** *Βλέπε,* Formative evaluation.
- **Διανοητική ιδιοκτησία.** *Βλέπε,* Intellectual property.
- **Διασκευή.** *Βλέπε,* Arrangement.
- **Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκών και Ιδρυμάτων**. *Βλέπε,* IFLA.
- **Δίσκος ακτίνας.** *Βλέπε,* CD.
- **Δυτικός Κανόνας.** *Βλέπε,* Western Canon.
- **ΕΕΜ.** Ακρωνύμιο για *Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής*.
- **Ειδικές βάσεις δεδομένων.** Βάσεις περιοδικών ή ευρετήρια περιοδικών εκδόσεων που είναι χρήσιμα για την ταύτιση άρθρων.
- **ΕΚΠΑ.** Ακρωνύμιο για *Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.*
- **ΕΚΤ.** Ακρωνύμιο για *Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.*
- **Ενιαίο Αναγνωριστικό Πόρου.** *Βλέπε,* URI.
- **Εποικοδομισμός.** *Βλέπε,* Κονστρουκτιβισμός.
- **ΕΡΗΜΕΕ.** Ακρωνύμιο για *Εργαστήριο Ηλεκτροακουστικής Μουσικής και Εφαρμογών*.
- **Κασέτα.** *Βλέπε,* Κασέτα ήχου.
- **Κασέτα ήχου.** *Βλέπε,* Audio tape.
- **Καταλογογράφος μουσικής.** *Βλέπε,* Music catalog(u)er.
- **Κονστρουκτιβισμός.** *Βλέπε,* Constructivism.

- **Κώδικας Ηθικής και Ακαδημαϊκής Δεοντολογίας.** *Βλέπε,* Academic Integrity Code.
- **Λογοκλοπή.** *Βλέπε, Plagiarism.* Κλοπή Πνευματικής ή Διανοητικής Ιδιοκτησίας.
- **Μαγνητική ταινία.** *Βλέπε,* Magnetic tape**.**
- **Μαγνητοταινία.** *Βλέπε*, Μαγνητική ταινία.
- **ΜΙΕΤ.** Ακρωνύμιο για *Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης*.
- **Μορφή.** *Βλέπε*, Format. *Βλέπε επίσης*, Form.
- **Μορφότυπο.** *Βλέπε*, Format.
- **Μουσική Οντολογία.** *Βλέπε*, Music Ontology.
- **Μπομπίνα.** Καρούλι γύρω από το οποίο είναι τυλιγμένο film.
- **Ο.Ε.Μ.Ι**. Ακρωνύμιο για *Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης Ι*.
- **Ο.Ε.Μ.ΙΙ.** Ακρωνύμιο για *Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης ΙΙ*.
- **ΠΑΜΑΚ.** Ακρωνύμιο για *Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.*
- **Π.Γ.Ι.** Ακρωνύμιο για *Πληροφοριακός Γραμματισμός Ι.*
- **Π.Γ.ΙΙ.** Ακρωνύμιο για *Πληροφοριακός Γραμματισμός ΙΙ.*
- **Παρτιτούρα για πιάνο.** *Βλέπε,* Piano score.
- **Παρτιτούρα μικρών διαστάσεων.** *Βλέπε,* Miniature score.
- **Πικαπ.** *Βλέπε*, Pick-up.
- **Πλήρης παρτιτούρα.** *Βλέπε,* Full score.
- **Πληροφοριακή παιδεία.** *Βλέπε*, Πληροφοριακός γραμματισμός.
- **Πρωτόκολλο Μεταφοράς Υπερκειμένου Ενιαίος Εντοπιστής Πόρων.** *Βλέπε*, HTTP URL.
- **Πνευματική ιδιοκτησία.** *Βλέπε,* Copyright.
- **ΣΚΕΑΒ.** Ακρωνύμιο για *Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.*
- **Σημασιολογικός Ιστός.** *Βλέπε*, Semantic Web.
- **Σοφία του Πλήθους.** *Βλέπε*, Wisdom of Crowds.
- **Συμπαγής Δίσκος-Ψηφιακού Ήχου.** *Βλέπε*, CD-DA.
- **Οπτική ταινία.** *Βλέπε,* Videotape.
- **ΤΜΣ-Ι.Π.** Ακρωνύμιο για *Τμήμα Μουσικών Σπουδών Ιονίου Πανεπιστημίου*.
- **ΤΤΗΕ.** Ακρωνύμιο για *Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας.*
- **Υβριδικός βιβλιοθηκονόμος.** *Βλέπε,* Hybrid librarian.
- **Υποδομή Πληροφορικής Τεχνολογίας.** Μετάφραση του όρου *Information Technology infrastructure*. *Βλέπε* IT.
- **Ψηφιακή Κασέτα Ήχου.** *Βλέπε,* DAT.
- **Ψηφιακός Δίσκος Βίντεο ή Ψηφιακός Ευέλικτος Δίσκος.** *Βλέπε*, DVD.
- **Ψηφιακός Δίσκος-Μνήμης μόνο προς Ανάγνωση**. *Βλέπε,* CD-ROM.
- **Φιλοσοφία της Πληροφορίας.** *Βλέπε*, Philosophy of Information, PI.
- **Φωνητική παρτιτούρα.** *Βλέπε,* Vocal score.

Ευρετήριο

A

a frontis piece · 192
AACR (Anglo-American Cataloguing Rules) · 73
AACR2 · 42, 43, 74, 75, 205, 299, 323, 440, 444
abstract · 160, 247, 335, 349, 350, 421, 431
abstracts · 162, 167, 223, 350, 430, 447
Abstracts of research studies · 170, 312, 403
Academic libraries · 17, 252, 438
Access Point · 337, 405
Access points · 296
Accession number · 82, 403
Accuracy · 292, 355, 366, 370, 403
ACRL (Association of College and Research Libraries) · 305
advanced level · 148, 166
Advanced level · 146
Advanced Level · 158, 162
affiliation institution/author · 247
Aggregated databases · 171, 314
ALA *(American Library Association* · 354
Album title · 277
almanacs · 171, 314
Almanacs · 159, 348
Alpha-Numeric System for Classification of Recordings · 83, 403
AMS (American Musicological Society) · 82
analysis function · 132
analytical music information · 72
annotated bibliographies · 170, 312
ANSCR · 83, 403, 443
ANSI/NISO · 91, 172, 202, 315, 350, 403, 442
anti-intellectualism · 220
Approachability · 93
archival collections · 27
argument · 350, 356
Argumentation · 200
ARL (Association of Research Libraries · 91
ARLIS (Art Libraries Society · 353
ARLIS/NA (Art Libraries Society of North America · 353
ARSC *(Association for Recorded Sound Collections)* · 352
ARSC (Audio Preservation & Restoration Directory · 34
ASIS (Association for Information Science) · 87
Atlas · 159, 348
attributes · 75, 78
Authority · 3, 74, 174, 205, 292, 316, 323, 355, 362, 366, 369, 403, 405
avid users · 95

B

basic level · 148
Basic Level · 158
bibliographic instruction · 105, 139, 158, 435
Bibliographic instruction · 106, 119, 304, 403, 437

Bibliographic verification · 92, 404
Bibliographical Sources · 162, 165
Bibliography · 87, 352, 396, 436
Bibliotherapy · 92
binding · 27
Biographical compendium · 159, 348
book reviews · 162, 167
Book reviews · 170, 312
Books · 161, 162, 164, 171, 183, 289, 314, 343, 345, 388, 396, 405, 406, 421, 431
Boolean operators · 126, 397
Boolean Operators · 3, 161, 164, 213, 298, 330, 343, 346
brainstorming · 350
Broadcasting libraries · 17
broader term · 207, 325, 401
Browse · 167
Browsing · 3, 162, 165, 211, 328, 344, 346

C

catastrophic suddenness · 29
channel · 64
Checklist strategy · 253
Chorus score · 77, 301, 404
Chronologies · 171, 314
Chronology · 159, 348, 404
Circulation Department · 114
Citation · 200, 245, 246, 247, 318, 440, 446
citation metrics · 250
citations · 245, 249, 251, 355, 356, 436
Close score · 301, 404
Clusty · 161, 164, 172, 314, 343, 346
Collaborator · 337
Collective titles · 207, 325
Colophon · 337
Commitment · 195, 197
Committee on Professional Education · 37
common knowledge · 107, 182, 201, 306, 318
Compiler · 337
concept coordination · 202, 321
Concordance · 160, 349
Condensed score · 301, 404
conservatory · 16, 38
Constructivism · 253, 404, 410, 438
Controlled vocabulary · 165
Controlled Vocabulary · 321, 346
course integrated instruction · 10
course-integrated instruction · 146
course-specific guidance/instruction · 198
Coverage · 292, 356, 404
Critical thinking · 110
Currency · 292, 356, 362, 366, 370
Cutter-Sanborn Three-Figure Author Table · 83

D

DAT (Digital Audio Tape · 31
DDC · 2, 82, 83, 84, 85, 86, 212, 299, 330, 404, 410
deletionists · 227
Description · 43, 73, 74, 75, 187, 200, 406, 408, 420
Descriptive titles · 207, 325

descriptor · 165, 207, 325
descriptors · 203, 322, 347
destination · 64
Dewey Decimal Classification · 32, 82, 83, 299, 404
Dictionaries · 289, 290
Dictionary · 90, 91, 159, 169, 209, 290, 312, 326, 349, 419, 442
digital preservation · 28
digital reference · 90
Directories · 171, 314, 404, 405
Directory · 34, 160, 161, 176, 343, 345, 349, 403, 405
disinformation · 172, 221, 315, 439
dissemination · 51
distinctive titles · 208, 326
DOAJ (Directory of Open Access Journals · 161, 176
Documentation · 82, 87, 101, 194, 277, 352, 353, 405, 444
domain-generalists · 89
droit d' auteur · 180, 318
Dualism · 195, 196
Dublin Core · 73, 443
Dublin Core elements · 73

E

e-books · 9, 171, 243
EBSCO · 175, 443
Editor · 337
editorial · 79, 436
Educational Process · 286
Embedded Librarian · 143
Empiricism · 194
Encyclopedia Britannica · 170, 224, 313
Encyclopedias · 170, 289, 290
engraver · 188
entities · 75, 78
e-reference · 90, 171
Ethics of Information · 176, 405, 406
Experienced critiquers · 97
Exposition · 200
Extrinsic motivators · 98

F

facets · 79, 277
fact tools · 159, 163, 348
factual music information · 71
featured articles · 227
fee-based services · 92
feedback loop · 252
filtering softwares · 179
finding tools · 160, 163, 349
first edition · 190
Follow up · 94
form specialists · 88
format · 61, 73, 176, 277, 284, 289, 369, 439, 440
formative evaluation · 255
FRBR · 70, 74, 76, 77, 405, 429, 435, 443, 445
FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records · 70, 74
Full score · 24, 301, 405, 411
full text · 162, 167

G

Garland Encyclopedia of World Music · 170, 244, 313
Garland Music Encyclopedia · 161, 164
Gazetteers · 159, 348
Generic titles (Type · 207, 325
Google · 4, 95, 99, 101, 109, 112, 117, 161, 164, 171, 175, 218, 224, 228, 232, 233, 240, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 297, 314, 343, 345, 388, 405, 425, 428, 430, 433, 434, 436, 437, 439, 443
Google Scholar · 171, 246, 248, 250, 314
Google Scholar Metrics · 251, 405, 439
Grove Art · 169, 170, 312, 313, 343, 345
Grove Music · 170, 313, 343, 345
GS · 4, 244, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 405

H

Handbooks · 159, 171, 314, 348
harmonic · 79
Heading · 337, 405
Heal-Link · 244
Historicism · 194
hybrid tools · 160, 163, 349

I

IAML (International Association of Music Libraries) · 36
IAML (International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centers) · 355
identifiers · 76
IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) · 354
Impact Factor · 175, 245, 247, 248, 251, 406
Impact Factors · 246, 250
In Person · 93
inclusionists · 227
indexers · 202, 321
industrial property · 180, 318
Informatics · 87
Information & Reference Department · 114, 406
Information and referral services · 92
information anxiety · 12,
information brokering · 92
information inquiry · 102
Information literacy · 105, 119, 124, 132, 136, 304, 406
Information Literacy Competency Standards · 135
Information Science · 40, 41, 79, 83, 87, 94, 95, 176, 223, 224, 245, 335, 336, 403, 406
Information Scientist · 88
Information skills · 119, 304, 406
Information studies · 87
Information Technology · 17, 87, 406, 411
Information-handling skills · 119, 304
instance · 79
instances · 76
Instructor-Educator · 114
instrumentation · 208, 326
intellectual property · 180
Interest · 94
International Index to Music Periodicals · 160, 164, 244
International Index to Music Periodicals (IIPM) · 160, 164
Internet information services · 90, 406
ISBN (International Standard Book Number) · 296
ISI (International Statistical Institute) · 249

ISI JIF (International Statistical Institute Journal Impact Factor) · 254
ISMN (International Standard Music Number) · 163, 296
ISSN (International Standard Series Number) · 296
item · 74, 79

J

Joint author · 337
Journal indexes · 171, 314
Journal Indexes · 160, 162, 164, 165, 297, 396, 398, 400
Journals · 162, 176, 288, 289, 345, 405
JSTOR · 140, 160, 164, 243, 343, 345

K

key · 75, 185, 192, 208, 363, 367, 370
Keyword searching · 346

L

LCSHs · 42, 43, 406
LCSHs (Library of Congress Subject Headings) · 43
Learner support · 119, 304, 406
liaison-librarian · 113
Liaison-Librarian · 143
Library and Information Science · 87
library anxiety · 96, 97
Library instruction · 119, 279, 304, 339, 406
Library of Congress Authorities · 24, 164, 345
Library of Congress Classification · 32, 82, 85, 86, 406
Library of Congress National Recording Preservation Plan · 35
Library of Congress Online Catalog · 164, 345
Library orientation · 119, 304, 406
Library Science · 87
Library skills · 119, 304
LIS skills · 119, 304
List · 193, 203, 322, 367, 368, 407, 408
Listening/Inquiring · 94
Literature Review · 349
live reference · 90
Localizer · 277
LODs (Linked Open Data) · 70

M

M (Music) · 84, 85
Magazines · 288, 289
Main Title · 337
manifestations · 76, 125
Manufacturer's number · 82, 407
MARC 21(Machine Readable Cataloguing) · 300
MARC21 · 42, 43, 74, 76
Meta-Search engines · 172, 314, 407, 409
Miniature score · 24, 301, 407, 411
MIR (Music Information Retrieval) · 78, 79
misinformation · 172, 220, 221, 315
ML (Literature of music) · 85
ML (Music theory) · 85

MLA (Bibliographic Control Committee, Music Library Association) · 74
MLA (Music Library Association) · 37, 44, 76, 124, 352
MLA "Core Competencies" · 51
MOLA (Major Orchestra Librarians' Association) · 353, 407
Monographs · 289
moral agent · 176, 407
MOUG (Music OCLC Users Group) · 47
MT, Music instruction and study · 85
Multiplicity · 195, 196
music cataloging librarians · 42
Music Index Online · 297
Music Information Centers · 17
Music Ontology · 77, 407, 411
Music publishers · 17
Music Reference Librarians · 5, 342
music sampling · 128
music section · 16

N

Narration, 200
narrower term, 207, 325, 401, 407
National Core Arts Standards, 129
National Fine Arts Standards,, 124, 308, 407
National libraries, 17
NCCAS, 124, 129, 308, 407
NCES (National Center for Education Statistics), 91
Near operator (N), 215, 332, 346
Nesting, 165, 214, 331, 346, 397
New Grove Dictionary, 209, 326
Newspapers, 288, 289
NFIL, 407
Non book information sources, 171, 407
non-MARC metadata schema, 42, 43

O

Objectivity, 292, 356, 407
objects, 78
OCLC (Online Computer Library Center), 47
one-to-one instruction, 107
One-to-one Instruction, 151
Online Resources for Music Scholars, 297
OPACs, 160, 162, 165, 171, 314, 396, 398, 408
OPACs (Online Public Access Catalogs), 73
Open Access, 164, 176, 245
Open Access (OA journals), 248, 345
Open Access Journals, 176
Open Access Movement, 161, 164
opus number, 76, 80, 183, 185, 187, 190, 192, 315, 408
opus numbers, 208, 326
Orchestra and Opera libraries, 17
Orchestra Librarian Information group, 353
Original data, 277
Originalausgabe, 190, 405, 408
Oxford History of Western Music, 243, 244
Oxford Reference online, 170, 241, 243, 297, 313

P

Part (Music), 301
Part of wider study skills, 119, 304
passé partout, 193
PCC (Program for Cooperative Cataloging), 42
peer review, 289, 349
Performance indicators, 17
Personal author, 296, 337
Philosophy of Information, PI, 176, 408, 411
Piano score, 24, 301, 408, 411
pitch, 79
plagiarism, 182, 290, 318, 334, 408, 411
plate no., 188
Plate number, 188, 408
Plot overview, 160, 349
Portal, 144, 145, 161, 164, 297, 343, 346
Positional Operators, 166, 215, 332, 346
Pragmatism, 194
printed wrapper, 191, 408
Project Muse, 160, 164, 343, 345
propriete industrielle, 180, 318
propriete intellectuelle, 180
propriete litteraire et artistique, 181, 319
ProQuest, 175
Proximity Operators, 214, 332, 346
Public Domain, 182
Public libraries, 17
Publications, 170, 313
publisher number, 33

Q

quantitative numbers, 208, 326, 408
Quotation book, 160, 349

R

Rationalism, 194
RDA, 42, 43, 73, 74, 75, 76, 207, 408
RDA (Resource Description & Access), 74
RDA (Resource Description and Access), 43
RDA Content Standard, 74
Reader instruction, 119, 304, 408
Ready Reference Sources, 171, 314, 408
real-time reference, 90
receiver, 64
re-creation, 78
reference interviews, 93
Reference services, 145
Reference Sources/Information Tools, 159, 163
Reference Transactions, 91, 408
reference work, 90, 288, 408
Reference-and-User-Services-Librarians, 91
related terms, 207, 361, 408
Relativism, 195, 197
Remote, 93
research collection, 276
research libraries, 43
research review, 349

resources, 75, 265, 397, 408
review of the literature, 419
Revised edition, 191, 408
RIDIM *(Repertoire d'Iconographie Musicale)*, 352, 409
RILM, 145, 160, 164, 243, 244, 297, 352, 399, 409
RIPM *(Repertoire International de la Presse Musicale)*, 297, 352, 409
RISM (Repertoire International des Sources Musicales), 352, 409
RLIN (Research Libraries Information Network), 47, 73, 409
RSS, 9, 88, 409
RUSA (Reference and User Services Association), 90, 93, 354, 409

S

SciELO Books, 343, 345
Scopus, 4, 140, 160, 164, 244, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 297, 343, 345
Search tips, 167, 409
Searching, 94
selective collections, 210, 327
Semantic Web, 77, 409, 411
serial number, 192, 409
serial numbers, 208, 326
Serials, 288, 289
Series title, 296
Shannon-Weaver Communication Model, 65
shaped pitch graphs, 185, 409
Short score, 301
SKOS (Simple Knowledge Organization System), 70, 409
SLA (Special Libraries Association), 353, 409
source, 64, 159, 247, 348, 409
Space, 17, 50
special collections, 27
Standard Title, 337
Standards for Libraries in Higher Education, 17
Statement of Responsibility, 337
Statistical abstract, 160, 349
streaming online services, 53
Style manual, 160, 349
subject, 83, 165, 184, 344, 346, 356, 409
Subject Librarian, 143, 409
summative evaluation, 255, 409, 410
sustainability, 252, 409
Synonym ring, 203, 322, 409

T

Tailored navigational support, 119, 304, 409
Taxonomy, 203, 322
Technology admirers, 97
temporal, 79
term consolidation, 203, 322, 409
textual, 79
Textual/Online Tutorials, 167
The Information Cycle, 68, 69
Thematic Index, 296, 337, 409
thematic index numbers, 208, 326
theme, 184, 409
Theory of Cognitive Development, 110
Thesauri, 172, 314, 338
Thesaurus, 159, 204, 322, 349
Thomson Reuters, 248, 251

timbral, 79
tools, 162, 166, 167
Transcription/Arrangement (Music), 301
Translator, 337
transmitter, 64
Triarchic Theory of Intelligence, 110
Truncation, 162, 165, 299, 331, 344, 346
Tutorials, 162

U

uncontrolled vocabulary, 203, 321
Uniform/Preferred Title, 337, 409
Uniform/Preferred titles, 207, 325
User education, 105, 119, 158, 286, 304, 409
User orientation, 119, 152, 304, 409

V

Verlagsnummern, 188, 410
virtual reference, 90
Vocal score, 24, 301, 410, 411
Vocal works for solo voice, 24

W

Web of Science, 244, 246, 410
Web-based training, 108
Wikipedia, 97, 98, 99, 101, 113, 164, 170, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 245, 263, 313, 335, 336, 346, 388, 393
Wikiscanner, 223
Wildcard characters, 331
Wildcards, 214, 331, 346
Wilson Web, 160, 164, 244
Within Operator (W), 215, 332, 346
working collection, 276
World Almanac, 171, 314
World Wide Web, 73, 74, 161, 164, 213, 247, 289, 293, 298, 330, 410
WoS, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 410
WWW (World Wide Web), 247

Y

Yippy, 161, 164

Z

Zeitschriften, 289

Α

αθροιστική αξιολόγηση, 255, 256, 260, 409, 410
Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, 12, 13, 14, 15, 17, 36, 43, 53, 83, 117, 135, 136, 138, 143, 229, 244, 275, 280, 293, 294
Αλφαβητική βιβλιογραφία, 295
Άμεση βιβλιογραφία, 295

Αναδρομική βιβλιογραφία, 295
Αναζήτηση με φράσεις, 166, 216, 333, 346
αναζήτηση πληροφοριών, 13, 89, 94, 95, 99, 102, 123, 307, 377, 379, 384
αναλυτικές πληροφορίες, 71, 303
Αναλυτική βιβλιογραφία, 173, 295
Ανοικτή Διακυβέρνηση, 178
Ανοιχτά Δεδομένα, 178
Αποκατάσταση, 27
Αποκοπή, 162, 165, 214, 216, 299, 331, 333, 344, 346, 397
αποστολέας, 64
αρχειακές συλλογές, 27, 56
Ατομική εκπαίδευση, 107, 151, 408
αυτοδύναμη μαθησιακή διαδικασία, 111

Β

βασικό μοντέλο επικοινωνίας, 64
Βιβλίο αποφθεγμάτων, 160, 349
βιβλιογραφικά δεδομένα, 73, 75, 79, 188, 407
βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων, 53, 88, 171, 314
βιβλιογραφική εκπαίδευση, 11, 105, 106, 108, 119, 120, 139, 158, 259, 286, 304, 340, 341, 403
Βιβλιογραφική επαλήθευση, 92, 404
Βιβλιοδεσία, 27
Βιβλιοθήκες Παραστατικών Τεχνών, 14
βιβλιοθήκες ωδείων, 37, 43
Βιβλιοθήκες Ωδείων, 16
Βιβλιοθήκη Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής, 56
Βιβλιοθηκονόμοι Αναφοράς, 92
Βιβλιοθηκονόμοι Παροχής Υπηρεσιών Αναφοράς προς τους Χρήστες, 91
βιβλιοθηκονόμος μέσων, 14
Βιβλιοκρισία, 349
Βιβλιοκρισίες, 170, 312, 313, 349
Βιογραφικά Λεξικά, 57, 290

Γ

Γενική βιβλιογραφία, 159, 294
Γνωστικές θεωρίες Μάθησης, 110

Δ

Δακτύλιος συνωνύμων, 203, 322, 409
Δείκτες Επιρροής, 246, 250
Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης Dewey, 32, 83, 404, 410
*Δέσμευσ*η, 195, 197
Δευτερογενείς πηγές, 99, 100, 169, 311, 312
δημόσια δεδομένα, 178
δημόσιες βιβλιοθήκες, 17, 43, 83, 294
Δημόσιος Κατάλογος «Ζέφυρος», 160, 164, 345
Δημόσιος Κατάλογος Ιονίου Πανεπιστημίου, 160, 164, 345
Δημόσιος Κατάλογος ΣΚΕΑΒ (Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών), 160, 164
διά-βίου μάθηση, 122
Διαδικτυακές πληροφοριακές υπηρεσίες, 90, 406
διαμορφωτική αξιολόγηση, 255, 405, 410
διανοητική ιδιοκτησία, 180, 181, 182, 284, 318, 406, 410
Διεθνής Πρότυπος Αριθμός Βιβλίου, 296
Διεθνής Πρότυπος Αριθμός Μουσικής, 296
Διεθνής Πρότυπος Αριθμός Περιοδικής Έκδοσης, 296
δίκτυο μετάδοσης, 64

Δυϊκότητα, 195, 196
Δυΐσμός, 195

Ε

Εγχειρίδιο σύνταξης βιβλιογραφικών αναφορών, 160, 349
ΕΕΜ, 59, 410
Εθνικές βιβλιοθήκες, 17
Ειδικές βιβλιοθήκες, 294
Ειδικές συλλογές, 17
Ειδική βιβλιογραφία, 294
ειδικότερος όρος, 207, 325
εικονική αναφορά, 90
Εκπαίδευση αναγνωστών, 119, 304, 408
Εκπαίδευση στη βιβλιοθήκη, 119, 304
Εκπαίδευση χρηστών, 108, 119, 120, 145, 158, 286, 304, 409
ελεγχόμενο λεξιλόγιο, 106, 126, 165, 166, 172, 202, 203, 205, 206, 207, 314, 321, 322, 323, 324, 347, 396, 397, 400, 401
Έμμεση βιβλιογραφία, 295
εμπειρισμός, 81, 194
Ενδεικτική βιβλιογραφία, 295
Ενσωματωμένη διδασκαλία, 131, 146, 259, 381, 382, 391
Εξαντλητική βιβλιογραφία, 295
Επικεφαλίδα, 86, 165, 192, 193, 296, 324, 337, 405
Επιμελητής, 213, 218, 337, 369
Επισκόπηση, 99, 100, 162, 165, 167, 206, 211, 212, 297, 324, 328, 329, 330, 344, 346, 348, 394, 397
Επιστήμη της Πληροφόρησης, 40, 87, 406
Επιστήμη της Πληροφορίας, 40, 41, 53, 66, 87, 88, 406
Επιτομές, 168, 170, 312, 360, 403
Εποικοδομισμός, 253, 404, 410
Ερανιστής, 337
Εργαλεία δεδομένων, 159, 163, 348
Εργαλεία εύρεσης/αναζήτησης, 160, 163, 349
Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής, 7, 56, 410
έργο αναφοράς, 90
ΕΡΗΜΕΕ, 59, 60, 410
Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, 178
Ευρετήρια, 52, 70, 112, 126, 140, 147, 160, 162, 168, 170, 172, 183, 312, 313, 314,
Ευρετήρια περιοδικών εκδόσεων, 166, 171, 288, 314, 410
ευρύτερος όρος, 207, 325

Η

Ηθική της Πληροφορίας, 176, 405
Ηλεκτρονικά βιβλία, 171, 232, 314, 343, 345
ηλεκτρονικά περιοδικά, 53, 175, 232, 243, 343, 345, 384, 397
ηλεκτρονική αναφορά, 90

Θ

Θεματικές Εγκυκλοπαίδειες, 52, 170, 222, 313, 401, 402
Θεματικές Επικεφαλίδες, 33, 75, 170, 205, 206, 207, 211, 313, 324, 325, 329, 347, 394, 396, 400
Θεματικές Πύλες, 144, 297, 343, 346, 398, 400
Θεματική βιβλιογραφία, 296
Θεματική επικεφαλίδα, 73, 165, 206, 211, 212, 215, 296, 324, 328, 330, 333, 397
Θέμα-φράση, 165
Θεωρία της επεξεργασίας των πληροφοριών, 110
Θησαυρός, 159, 160, 202, 204, 321, 322, 345, 349

Ι

Ιστορικισμός, 194

Κ

Κατ' επιλογήν βιβλιογραφία, 295
Καταλογογράφηση, 16, 20, 21, 33, 38, 42, 46, 47, 51, 54, 73, 74, 76, 89, 143, 144, 191, 204, 258, 299, 323, 337
Κεντρικό αποθετήριο, 16
κοινή γνώση, 107, 182, 201, 306, 318, 335, 348, 404
Κοινωνικο-γνωστικές θεωρίες, 110
Κολοφώνας, 337
Κονστρουκτιβισμός, 253, 404, 410
Κριτική βιβλιογραφία, 295
Κύκλος Επεξεργασίας της Πληροφορίας, 69, 70
Κύκλος της πληροφορίας, 63
Κύριος τίτλος, 337

Λ

Λεξικό, 159, 160, 290, 349
Λογικοί Τελεστές, 168, 298, 343, 346
λογοκλοπή, 147, 154, 155, 159, 168, 182, 183, 284, 290, 291, 318, 334, 335, 382, 397, 408, 411

Μ

Μελετητής Google, 246, 405
μετα-βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων, 171, 314
μεταδεδομένα, 74, 107, 277, 278, 306
Μετα-μηχανές αναζήτησης, 172, 314, 407
μη ελεγχόμενο λεξιλόγιο, 165, 203, 321
Μη προτιμώμενος όρος, 338
MIET (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης), 60
Μνεία ευθύνης, 337
μορφότυπο, 61, 289, 302, 405, 411
μουσικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, 43
Μουσικές Επιστήμες, 10, 144, 145, 148, 152, 155, 156, 157, 158, 162, 167, 272, 391, 400
μουσική βιβλιοθηκονομία, 39, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 72, 202
μουσική πληροφορία, 34, 72, 77, 79, 105, 202, 277, 278
μουσική τμηματική βιβλιοθήκη, 16
μουσικός βιβλιοθηκονόμος, 14, 16, 21, 23, 24, 25, 28, 31, 36, 38, 39, 40, 41, 48, 89, 114, 141, 142, 188, 193, 194, 252, 257, 258, 281, 282

Ο

Οδηγός-Κατάλογος, 159, 160, 348, 349
ομοιόμορφοι/προτιμώμενοι τίτλοι, 166, 207, 208, 325, 326, 346
οντολογία, 77, 79, 80, 194
Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ), 180
Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης I, 145, 147, 152, 155, 156, 158, 159, 203, 247, 266, 267, 268, 272, 372, 411
Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης I & II, 147, 202, 246, 372
Οργάνωση Επιστημονικής Μελέτης II, 145, 162, 163, 273, 274, 355, 361, 365, 369, 391, 411
ορθολογισμός, 81, 194

Π

παραλήπτης, 64
Περιγραφείς, 205, 206, 324, 347, 394
Περιγραφική βιβλιογραφία, 295
Περιγραφικοί τίτλοι, 207, 325
πηγές αναφοράς, 44, 57, 167, 168, 170, 172, 183, 201, 310, 311, 313, 315, 348, 406, 408
Πληροφοριακές Συναλλαγές, 91
πληροφοριακή επάρκεια, 122
Πληροφοριακή παιδεία, 119, 138, 286, 304, 411
Πληροφοριακή συλλογή, 22
πληροφοριακό άγχος, 12, 264, 269, 388, 389
Πληροφοριακός Αλφαβητισμός, 119, 304
πληροφοριακός γραμματισμός, 42, 52, 61, 104, 107, 108 109, 111, 117, 119, 120, 121, 122, 124, 131, 135, 138, 145, 146, 147, 156, 158, 163, 257, 261, 262, 265, 266, 267, 280, 286, 287, 304, 305, 306, 308, 321, 355, 361, 365, 369, 379, 381, 382, 386, 387, 389, 391, 401, 411
Πληροφοριακός Γραμματισμός με Έμφαση στη Μουσική, 10, 135, 145, 146, 148, 155, 156, 158, 162, 235, 245, 246, 252, 259, 260, 261, 266, 267, 268, 271, 272, 273, 276, 278, 284, 286, 302, 343, 345, 347, 372, 381, 382, 383, 391
Πληροφοριακός Κύκλος, 68, 69
Πνευματική ελευθερία, 134, 178, 317
πνευματική ιδιοκτησία, 51, 159, 180, 182, 183, 228, 229, 290, 318, 404, 411
Πολλαπλότητα, 195, 196
πραγματικές πληροφορίες, 71, 303
Πραγματισμός, 194
προορισμός, 64, 66
Προσανατολισμός των χρηστών, 119, 152, 304
Προσωπικά δεδομένα, 177, 178, 316, 317
Προτιμώμενος όρος, 339
Προχωρημένο επίπεδο, 146, 158, 162, 163, 165, 168, 345, 346
Πρωτογενείς πηγές, 125, 127, 140, 162, 163, 169, 311

Σ

σημείο πρόσβασης, 297, 337, 403, 405
Σοφία του Πλήθους, 225, 226, 229, 231, 233, 410, 411
Στατιστική επιτομή, 160, 349
συγγενικά δικαιώματα, 31, 59, 180, 318
Συλλογή αναφοράς, 22
Συλλογικοί τίτλοι, 207, 325
Συμφραστικός πίνακας λέξεων, 160, 349
Συναθροιστικές βάσεις δεδομένων, 171, 314, 403
Συναλλαγές Αναφοράς, 91, 408
Συνειρμικές Θεωρίες, 110
Συντήρηση, 27, 51, 56
Σχετικότητα, 195, 197
Σχολικές βιβλιοθήκες, 293, 294
Σχολικές μουσικές βιβλιοθήκες, 16

Τ

Ταξινομικό Σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου, 32, 82, 85, 86
Τελεστές εγγύτητας/Γειτνίασης, 166, 214, 216, 332, 333, 346
Τελεστές Θέσης, 166, 215, 332, 346
τονικό ύψος, 79
Τρέχουσα βιβλιογραφία, 295
Τριαρχική θεωρία της νοημοσύνης, 110
Τριτογενείς πηγές, 125, 166, 169, 312

Υ

Υβριδικά εργαλεία, 160, 163, 349
Υπηρεσία Νομικής Συμβουλευτικής για Θέματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας, 180

Φ

Φιλοσοφία της Πληροφορίας, 176, 408, 411
Φωλιασμένη αναζήτηση, 165, 214, 331, 346

Χ

Χρονολογική βιβλιογραφία, 295
Χώρος, 17

Ψ

ψηφιακή αναφορά, 90
Ψηφιακή διατήρηση, 2, 28

Μέρος 6ο. Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνόφωνη Βιβλιογραφία

1. Βιβλιοθήκες Τέχνης: *Ο ρόλος και οι ιδιαιτερότητες τους: διημερίδα Βιβλιοθηκών Τέχνης*, 1998. Αθήνα: Βιβλιοθήκη Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών.
2. Γαϊτάνου, Π., και Ρουγγέρη, Δ. Μ., 2007. *Πληροφοριακή παιδεία και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Ενημερωτικό Τμήμα.* [pdf] Available at: <http://lekythos.library.ucy.ac.cy/bitstream/handle/10797/11401/16psab043b.pdf?sequence=2 > [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].
3. Ζαφειρίου, Γ., Σιάτρη, Ρ. και Γαρουφάλλου, Ε., 2008. *Googling και ακαδημαϊκοί βιβλιοθηκονόμοι: ποιοτική έρευνα για την επίδραση του Google στο ρόλο των βιβλιοθηκονόμων και στην παροχή υπηρεσιών των βιβλιοθηκών*. [pdf] Available at: <http://17conf.lib.uoi.gr/files/c9.1.Zafeirioy-Siatri.pdf> [Προσπελάστηκε 26 Μαρτίου 2014].
4. Ζορκάδης, Β., 2002. *Θεωρία πληροφορίας και κωδικοποίησης.* [pdf] Πάτρα: ΕΑΠ. Available at: <http://psifiakoskosmos.files.wordpress.com/2009/12/zorkadis1.pdf> [Προσπελάστηκε 18 Απριλίου 2014].
5. Κόκκινος, Δ., Παπαδάτου, Ε. και Σισαμάκη, Ν., 2008. *Πληροφοριακή παιδεία και εκπαίδευση χρηστών στην Κεντρική Βιβλιοθήκη ΕΜΠ*. [pdf] Available at: <http://users.ntua.gr/dennis/pubs/il_ntua_paper.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].
6. Κορομπίλη, Σ., Μάλλιαρη, Α. και Χριστοδούλου, Γ., 2007. *Συμβολή των βιβλιοθηκονόμων στην πληροφοριακή παιδεία*. [pdf] Available at: <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1270/koro_papei.pdf?sequence=3> [Προσπελάστηκε 12 Φεβρουαρίου 2014].
7. Κυριάκη-Μάνεση, Δ. Ι., 1999. *Κέντρα τεκμηρίωσης & πληροφόρησης: ρόλος, λειτουργίες, οργάνωση*. Αθήνα: Ίων.
8. Μακρής, Ε., Παπαδάκης, Ι., Στεφανιδάκης, Μ., Ασλανίδη, Μ. και Κυπριανός, Κ., 2013. *Ακαδημαϊκές μουσικές βιβλιοθήκες: Βιβλιοθήκη Τμήματος Μουσικών Σπουδών Ιονίου Πανεπιστημίου. Καθιερωμένοι όροι αναφορικά με τη μουσική γενικά και την ελληνική μουσική ειδικότερα.* [pdf] Available at: <oup_public/download.php/6487/GuidelinesfortheConstruction%2CFormat%2CandManagementofMonolingualControlledVocabularies.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Ιουνίου 2014].
9. Μπούρος, Δ., 2007. Η μέτρηση του ατομικού επιστημονικού έργου *Πνεύμων: τρίμηνη ιατρική έκδοση*, [online] τ.χ.1. Available at: <http://www.pneumon.org/822/newsid844/25> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].
10. Μπρίντεζη, Χ., 2005. *Φιλική χρήση οντολογιών / θησαυρών από πληροφοριακά συστήματα / ψηφιακές βιβλιοθήκες.* Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο.
11. Μυστακίδης, Σ., και Τσάκωνας, Γ., (2012). *Καινοτομικό μεικτό μοντέλο ανοιχτής και εξ' αποστάσεως πληροφοριακής παιδείας μέσω τρισδιάστατων εικονικών*

περιβαλλόντων. [pdf] Available at: <http://eprints.rclis.org/17749/1/PALC-Mystakidis-Tsakonas.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].

12. Παππάς, Θ. Γ., 2002. *Η μεθοδολογία της Επιστημονικής Έρευνας στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες.* Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
13. Παπαθεοδώρου, Χ., Πεπονάκης, Μ. και Σφακάκης, Μ. [χ.χ.] *Εργαστήριο: δεδομένα βιβλιοθηκών στο μελλοντικό ψηφιακό περιβάλλον*. [pdf] Available at: <http://www.ionio.gr/labs/dbis/seminars/workshop-v3.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
14. Πεπονάκης, Μ., 2010. *Σύνθεση FRBR εγγραφών αξιοποιώντας υπάρχουσες βιβλιογραφικές εγγραφές(FRBRization): ομαδοποίηση σχετικών εγγραφών (clustering) και εμφάνισή τους σε on line συστήματα.* [pdf] Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Available at: <http://eprints.rclis.org/16674/1/Peponakis_FRBRization_MSc_Thesis.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
15. Πολυμεράκη, Φ., 2008. *Πληροφοριακή Παιδεία και ελληνική ανώτατη εκπαίδευση: η περίπτωση του Πανεπιστημίου Μακεδονίας*. [pdf] Available at: <https://www.lib.uom.gr/images/stories/pdf/dimosieuseis/informationliteracy.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].
16. Σίγγου, Ε., 2011. *Προγράμματα πληροφοριακού γραμματισμού που παρέχονται από τις βιβλιοθήκες του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης και του Πανεπιστημίου του Bath, Ηνωμένο Βασίλειο*. [online] Available at: <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/handle/10184/3683?show=full> [Προσπελάστηκε 24 Ιουνίου 2013].
17. Τσιμπόγλου, Φ. και Παπαθεοδώρου, Χ., 2000. Η ενσωμάτωση των υπηρεσιών Βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική διαδικασία : αντικειμενικοί παράγοντες, υποκειμενικές προϋποθέσεις και πεδία εφαρμογής., 2000 . In: *9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.* [pdf] Αθήνα. Available at: <http://eprints.rclis.org/7133/1/tsimpoglou_9_psab_papatheodorou.pdf> [Προσπελάστηκε 12 Φεβρουαρίου 2014].

Ξενόφωνη Βιβλιογραφία - Μεταφράσεις

3. Gorman, M. and Winkler, P. W. eds., 1994. *Αγγλο-αμερικάνικοι κανόνες καταλογογράφησης.* 2η έκδ. Μεταφράστηκε από τα αγγλικά από Μ. Μορελέλη-Κακούρη. Θεσσαλονίκη: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης.
4. Howard, K. and Sharp, J. A., 1998. *Η επιστημονική μελέτη: οδηγός σχεδιασμού και διαχείρισης πανεπιστημιακών και ερευνητικών εργασιών*. Μεταφράστηκε από τα αγγλικά από την Β. Π. Νταλάκου. Αθήνα: Gutenberg.
5. Lau, J., 2006. *Κατευθυντήριες οδηγίες για την πληροφοριακή παιδεία στη διά-βίου μάθηση*. [pdf] Μεταφράστηκε από τα αγγλικά Χ. Ζαρβαλά. Mexico: IFLA. Available at: <http://www.ifla.org/files/assets/information-literacy/publications/ifla-guidelines-el.pdf> [Προσπελάστηκε 26 Φεβρουαρίου 2014].

Ξενόφωνη Βιβλιογραφία

1. Abdallah, S., Raimond, Y. and Sandler, M., 2006. An ontology-based approach to information management for music analysis systems. *Audio Engineering Society,*

[online] Available at: <http://raimond.me.uk/pubs/AbdallahRaimondAES2006.pdf> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].
2. Abilock, D., 2012. True or not? *Educational Leadership*, [online] 69(6), pp.70-75. Available at: <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=10&sid=90d16260-f5d8-> [Προσπελάστηκε 29 Ιανουαρίου 2013].
3. Adams, M., 1980. Individualized approach to learning library skills. *Library Trends*, 29(1), pp.83-94. Available at: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/7124/librarytrendsv29i1h_opt.pdf?sequence=1> [Προσπελάστηκε 22 Φεβρουαρίου 2014].
4. Aghaei Chadegani, A., Salehi, H., Md Yunus, M., Farhadi, H., Fooladi, M., Farhadi, M., and Ale Ebrahim, N., 2013. A comparison between two main academic literature collections: Web of Science and Scopus databases. *Asian Social Science*, [online] 9(5), pp.18-26. Available at: <http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1305/1305.0377.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].
5. American Association of School Librarians and Association for Educational Communications Technology, 1998. *Information literacy standards for student learning*. Chicago: American Library Association.
6. Antelman, K., 2004. Do open-access articles have a greater research impact? *College & Research Libraries*, [online] 65(5), pp.372-382. Available at: <http://crl.acrl.org/content/65/5/372.full.pdf+html> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
7. Anthony, D., Smith, S. W. and Williamson, T., 2007. *The quality of open source production: Zealots and good Samaritans in the case of Wikipedia*. Dartmouth Technical Report. [online] Available at: <http://www.cs.dartmouth.edu/reports/abstracts/TR2007-606/> [Προσπελάστηκε 29 Ιανουαρίου 2013].
8. Bakkalbasi, N., Bauer, K., Glover, J. and Wang, L., 2006. Three options for citation tracking: Google Scholar, Scopus and Web of Science. *Biomedical Digital Libraries*, 3(1), p.7 Available at:< http://www.bio-diglib.com/content/pdf/1742-5581-3-7.pdf> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].
9. Barros, C. M. D. and Café, L. M. A., 2013. The relevance of music information representation metadata from the perspective of expert users. *Transinformação*, [online] 25(3), pp.213-223. Available at: <http://www.scielo.br/scielo.php?pid=S0103-37862013000300004&script=sci_arttext> [Προσπελάστηκε 4 Φεβρουαρίου 2014].
10. Bartley, M., Duke, D., Gabridge, T., Gaskell, M., Hennig, N., Quirion, C., Skuce, S., Stout, A. and Durancaeu, E. F., 2006. *User needs assessment of information seeking activities of MIT Students – Spring 2006*. [pdf] Available at: <http://macfadden.mit.edu/webgroup/userneeds/userneeds-report.pdf.> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
11. Berge, P. A. and Pryor, J., eds. 1982. Applying educational theory to workbook instruction. In: Oberman, C. and Strauch, K., eds., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching*. New York: R. R. Bowker Company. pp.91-110.
12. Bernstein, L., 1964. Data processing and the thematic index. *Fontes artis musicae*, 11, pp.159-165.
13. Bizer, C., Heath, T. and Berners-Lee, T., 2009. Linked data-the story so far. *International Journal on Semantic Web and Information Systems*, 5(3), pp.1-22. Available at: <http://tomheath.com/papers/bizer-heath-berners-lee-ijswis-linked-data.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

14. Booth, C., 2011. *Reflective teaching, effective learning: instructional literacy for library educators*. Chicago: American Library Association.
15. Bopp, R. E. and Smith, L. C., eds., 2011. *Reference and information services*. 4th ed. Santa Barbara, California: ABC-CLIO.
16. Borland, J., 2007. See who's editing Wikipedia: Diebold, the CIA, a campaign. *Wired*, [online] Available at: <http://www.wired.com/politics/onlinerights/news/2007/08/wiki_tracker?currentPage=all.> [Προσπελάστηκε 13 Ιανουαρίου 2013].
17. Bradley, C. J., ed., 1973. *Reader in music librarianship*. Washington, D.C.: Microcard Edition Books.
18. Bragues, G., 2007. *Wiki-philosophizing in a marketplace of ideas: evaluating Wikipedia's entries on seven great minds*. [online] Available at: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=978177> [Προσπελάστηκε 8 Ιανουαρίου 2013].
19. British Library, 1995. *Alec Hyatt King*. [pdf] Available at: <http://www.bl.uk/eblj/1995articles/pdf/article10.pdf> [Προσπελάστηκε 31 Ιανουαρίου 2014].
20. Brook, B. S. and Viano, R. J., 1997 *Thematic catalogues in music: an annotated bibliography*. 2nd ed. Vol. 5. Hillsdale, N.Y.: Pendragon Press.
21. Brook, B. S., n.d. *Thematic catalogue*. s.l.:s.n. [online] Available at: <http://www.liamasbridge.com/grove/Entries/S27785.htm#S27785.1> [Προσπελάστηκε 23 Ιανουαρίου, 2014].
22. Brown, J. D., 1897[1]. *Cataloguing of music*[2]. *The Library, Series 1*. s.l.: s.n.
23. Budd, J., 2005. *The changing academic library: Operations, culture, environments* (No. 56). Chicago: Association of College and Research Libraries.
24. Bukofzer, M. F., 1948. Forms and functions of the music library. *Notes: Supplement for Members*, 3.
25. Burkhardt, J. M., Macdonald, M.C. και Rathemacher, A. M., 2010. *Teaching Information literacy: 50 standards-based exercises for college students*. 2nd ed. Chicago: American Library Association.
26. Burkhardt, J. M., MacDonald, M. C. και Rathemacher, A. M., 2003. *Teaching information literacy : 35 practical, standards-based exercises for college students*. Chicago : American Library Association.
27. Bryant, E. T., 1985. *Music librarianship: a practical guide*. 2nd ed. Metuchen, N.J.: The Scarecrow Press.
28. Clercz-Lejeune, S. 1956. The music librarian: his professional training. In: Bradley, C. J., ed. 1973. *Reader in music librarianship*. Washington, D.C.: Microcard editions. pp.306-309.
29. Colon-Aguirre, M. and Fleming-May, R. A., 2012. You just type in what you are looking for: undergraduates use of library resources vs Wikipedia. *The Journal of Academic Librarianship*, [online] 38(6), pp.391-399. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2012.09.013> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].
30. Cohen, N., 2007. A history department bans citing Wikipedia as a research source. *New York Times*, [online]. Available at:

[1]James Duff Brown, 1862-1914, English Librarian . Worked as a librarian in Clerkenwell Public Library. He wrote the first cataloguing guidelines for music in English. His name is found as an entry in the 2nd ed. of Grove's dictionary (1904).

[2]Το συγκεκριμένο άρθρο έχει δημοσιευθεί επίσης με τον τίτλο *"Classification scheme for music libraries"*.

<http://www.nytimes.com/2007/02/21/education/21wikipedia.html?_r=0> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
31. Cohen, N., 2009. New rules in wiki world. *The New York Times,* [online]. Available at: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9501E5DC1430F936A1575BC0A96F9C8B63> [Προσπελάστηκε 21 Φεβρουαρίου 2013].
32. Connor, E., ed., 2006. *An introduction to reference services in academic libraries*. New York: Routledge.
33. Coover, J. B., 1969. Computers, cataloguing, and co-operation. *Notes,* [online] *Second Series*, 25(3), pp.437-446. Available at: <http://www.jstor.org/stable/895338> [Προσπελάστηκε 24 Ιανουαρίου 2014].
34. Coover, J. B., 1973. Selection policies for a university music library. In: Bradley, C. J., ed. 1973. *Reader in music librarianship*. Washington, D.C.: Microcard editions, pp.236-243.
35. Christensen, B., Du Mont, M. and Green, A., 2001. Taking note: assessing the performance of reference service in academic music libraries: a progress report. *Notes,* [online] 58(1), pp.39-54. Available at: <http://www.jstor.org/stable/900862> [Προσπελάστηκε 1 Απριλίου 2014].
36. Cross, T., 2006. Puppy smoothies: improving the reliability of open, collaborative wikis. *First Monday*, [online] 11. Available at: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/1400/1318> [Προσπελάστηκε 6 Ιουνίου 2014].
37. Cunningham, V., 1964. The Library of Congress classed catalog for music. *Library Resources & Technical services*, 8, pp.285-288.
38. Cunningham, W., 2003. *Correspondence on the etymology of Wiki*. [online] Available at: <http://c2.com/doc/etymology.html> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
39. Dawson, H. P. and Marks, B. R., 1965. The ordering and supply of sheet music. *Brio*, 2, pp.8-10. In: Fling, R. M., ed., 2004. *Library acquisition of music*. Lanhmam, Maryland: Scarecrow Press. pp.225-231.
40. Denison, D. R. and Montgomery, D., 2012. Annoyance or delight? College students' perspectives on looking for information. *The Journal of Academic Librarianship*, [online] 38(6), pp.380-390. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2012.08.007> [Προσπελάστηκε 9 Φεβρουαρίου 2014].
41. Deutsch, O. E., 1943. Music bibliography and catalogues. *The Library*, 23, pp.151-170.
42. Deutsch, O. E., 1951. Theme and variations. *The Music Review*, 12, p.68.
43. Downie, J. S., 2003. Music information retrieval. *Annual Review of Information Science and Technology*, [online] 37(1), pp.295–340. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/aris.1440370108/pdf> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].
44. Duguid, P., 2006. Limits of self organization: peer production and "laws of quality" *First Monday*, [online] 11. Available at: <http://www.firstmonday.org/issues/issue11_10/duguid/> [Προσπελάστηκε 21 Φεβρουαρίου 2013].
45. Duckles, V. H., 1965. Music librarian, bibliographer, documentalist. *Fontes artis musicae,* 12, pp.138-141.

46. Duckles, V. H., 1951. The place of gramophone recordings in a university music library. In: Bradley, C. J., ed., 1973. *Reader in music librarianship*. Washington, D.C.: Microcard editions. pp.265-271.
47. Elmer,[1] M., 1957. Classification, cataloging, indexing. *Notes: Supplement for members*, 25, pp.23-28. In: Bradley, C. J., ed. 1973. *Reader in music librarianship*. pp.148-155.
48. Elvebakk, B., 2008. Philosophy democratized? A comparison between Wikipedia and two other Web-based philosophy resources. *First Monday*, 13(2). Available at: <http://pear.accc.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/2091/1938> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
49. Falagas, M. E., Pitsouni, E. I., Malietzis, G. A. and Pappas, G., 2008. Comparison of PubMed, Scopus, Web of Science, and Google Scholar: strengths and weaknesses. *The FASEB Journal*, [online] 22(2), pp.338-342. Available at: <http://fasebj.exerciseoflossweight.com/content/22/2/338.full.pdf+html> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].
50. Fallis, D., 2008. Toward an epistemology of Wikipedia. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, [online] 59(10), pp.1662-1674. Available at: <www.interscience.wiley.com.DOI:10.1002/asi.20870> [Προσπελάστηκε 6 Δεκεμβρίου 2012].
51. Fisher, K. E. and Julien, H., 2009. Information behavior. *Annual Review of Information Science & Technology*, [online] 43(1), pp.1-73. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/aris.2009.1440430114/full> [Προσπελάστηκε 10 Φεβρουαρίου 2014].
52. Floridi, L., 1999. Information ethics: on the philosophical foundation of computer ethics. *Ethics and Information Technology*, [online] 1(1), pp.33-52. Available at: <http://link.springer.com/article/10.1023/A:1010018611096> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
53. Floridi, L., 2005. Information ethics, its nature and scope. [pdf] *ACM SIGCAS Computers and Society*, 35(2), pp.21-36 Available at: <http://pages.uoregon.edu/koopman/courses_readings/phil123-net/intro/floridi_info-ethics_nature_scope.pdf> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
54. Floridi, L. 2004. Open problems in the philosophy of information. *Metaphilosophy*, [online] 35(4), pp.554-582. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9973.2004.00336.x/full> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
55. Floridi, L. and Sanders, J. W., 2004. On the morality of artificial agents. *Minds and machines*, 14(3), pp.349-379. Available at: <http://link.springer.com/article/10.1023/B:MIND.0000035461.63578.9d> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
56. Ford, C., 2008. *Crash course in reference*. Westport, Con.: Libraries Unlimited.
57. Frankfurt, H. G., 2005. *On bullshit*. [pdf] Princeton, NJ: Princeton University Press Available at: <http://www.stoa.org.uk/topics/bullshit/pdf/on-bullshit.pdf> [Προσπελάστηκε 6 Ιουνίου 2014].
58. Freitag, W. M., 1964. On planning a music library. *Fontes artis musicae*, 11, pp.35-49.
59. Frick, E., 1982. Teaching information structure: turning dependent researchers into self-teachers. In: Oberman, C. and Strauch, K., eds., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching*. New York: R. R. Bowker Company. pp.193-208.

[1]Διακεκριμένη Αμερικανίδα ειδικευμένη στην καταλογογράφηση μουσικού υλικού. Πέθανε το 1965.

60. Fricke, M. and Fallis, D., 2004. Indicators of accuracy for answers to ready reference questions on the Internet. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, [online] 55, pp.238-245. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.10361/pdf.> [Προσπελάστηκε 8 Ιανουαρίου 2013].
61. Fuige, V., 2010. *The role of the music specialist librarian.* [pdf] University of Sheffield. Available at: <http://dagda.shef.ac.uk/dispub/dissertations/200910/External/VFuidge_Fuidge_090125155.pdf> [Προσπελάστηκε 6 Απριλίου 2014].
62. Garfield, E., 2003. The meaning of the impact factor. *Revista Internacional de Psicología clínica y de la Salud*, [online] 3(2), pp.363-369. Available at: <http://garfield.library.upenn.edu/papers/meaningofif2003.pdf> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
63. Garrison, D. R., 2011. *E-learning in the 21st century: a framework for research and practice*. New York: Routlege.
64. Gates, J. K., 1994. *Guide to the use of libraries and information sources*. 7th ed. New York: McGraw-Hill.
65. Geary, G. S., Snyder, L. M. and Abromeit, K. A., 2004. *Music library instruction*: *MLA Basic Manual Series, no.3.* Oxford: Scarecrow Press.
66. George, M. W., 2008. *The elements of library research: what every student needs to know.* New Jersey: Princeton University Press.
67. Gilbert, G. N., 1976. The transformation of research findings into scientific knowledge. *Social Studies of Science* , 6(3/4), pp.281-306. *Special Issue: Aspects of the Sociology of Science: Papers from a Conference.* University of York, UK.16-18 September 1975.
68. Giles, J., 2005. Internet encyclopaedias go head to head. *Nature*, 438. Available at: <http://www.u.arizona.edu/~trevors/nature_15dec2005_wikipedia.pdf> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].
69. Giles, J., 2007. You can put your trust in Wikipedia 2.0: Wikipedia wants to be seen as more reliable, but will the changes it is planning deter genuine contributors? *New Scientist*, 195, pp.28-29.
70. Gorman, G. E., 2007. A tale of information ethics and encyclopedias; or, is Wikipedia just another scam? *Online Information Review*, 31, pp.273-276. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1611281> [Προσπελάστηκε 23 Ιουλίου 2014].
71. Gross, M., and Latham, D., 2007. Attaining information literacy: an investigation of the relationship between skill level, self-estimates of skill, and library anxiety. *Library & Information Research*, 29(3), pp.332-353.
72. Gurrero, T. S., 2006. What they don't teach you in Library School: experience is the real teacher. In: Conor, E., ed., 2006. *An introduction to reference services in academic libraries.* New York: The Haworth Information Press.
73. Hack, R. I. and Schwegel, R., 1994. Music collections. In: Sheehy, C.A., ed., 1994. *Managing performing arts collection in academic and public libraries.* Westport: Libraries Unlimited. pp.113-142.
74. Harzing, A. W. and Van der Wal, R. (2007). Google Scholar: the democratization of citation analysis. *Ethics in Science and Environmental Politics*, [online] 8(1), pp.61-73. Available at: <http://www.vr.se/download/18.34261071168fe6a62080001557/1196789480093/harzing_vanderwal_2007.pdf>. [Προσπελάστηκε 24 Μαρτίου 2014].

75. Heery, M. and Morgan, S., 1996. *Practical strategies for the modern academic library*. London: Aslib.
76. Hernon, P. and Powell, R. R., eds., 2008. *Convergence and collaboration of campus information services*. Westport, Con.: Libraries Unlimited.
77. Holden, C., 2013. *The application of FRBR to musical works.* Chapel Hill, North Carolina: University of North Carolina Available at: <https://cdr.lib.unc.edu/record?id=uuid%3Aa506a3c0-548e-41e5-b90b-a3408b505bc9> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].
78. Hjørland, B., 2000. Library and information science: practice, theory, and philosophical basis. *Information Processing & Management*, [online] 36(3), pp.501-531. Available at: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306457399000382#> [Προσπελάστηκε 11 Φεβρουαρίου 2014].
79. James, J., 2003. *Introduction to reference work in the digital age*. New York: Neal-Schuman Publishers.
80. James, W., 1979. *The will to believe and other essays in popular philosophy*. Cambridge, MA: Harvard University Press. (Original work published 1896). Available at: <http://www.gutenberg.org/files/26659/26659-h/26659-h.htm> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
81. Johnson, R. D., ed., 1976. Libraries for teaching, libraries for research: essays for a century. Chicago: American Library Association.
82. Keresztesi, M., 1982. The science of bibliography: theoretical implications for bibliographic instruction**.** In: Oberman, C. and Strauch, K., eds., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching*. New York: R.R. Bowker Company. pp.1-26.
83. Kim, J. and Belkin, N., 2002. Categories of music description and search terms and phrases used by non-music experts. *Proceedings of the Third International Conference on Music Information*. Available at: <http://ismir2002.ismir.net/proceedings/02-FP07-2.pdf> [Προσπελάστηκε 4 Φεβρουαρίου 2014].
84. King, A. H., 1959. The music librarian and his tasks, national and international, *Fontes Artis Musicae,* 6, pp.49-55. In: Bradley, C. J., ed., 1973. *Reader in music librarianship*. Washington, D.C.: Microcard editions. p.316.
85. King, A. H., 1952. The scope of the music research library. *Library Association Record*, 54, pp.126-131.
86. Kitcher, P., 1992. The naturalist return. *Philosophical Review,* [online] 101, pp.53-114. Available at: <https://ethik.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_ethik_wiss_dialog/Kitcher__P._1992_The_Naturalists_Return_-_Richtige_Vollversion.pdf> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
87. Kirk, T. G., 1999. Course-related bibliographic instruction in the 1990s. *Reference Services Review*, [online] 27(3), pp.235–242. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=00907324&volume=27&issue=3&articleid=861589/doi/ 10.1108/00907329910283160> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].
88. Kitcher, P., 1992. The naturalist return. *Philosophical Review,* 101, pp.53-114. Available at: <https://ethik.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_ethik_wiss_dialog/Kitcher__P._1992_The_Naturalists_Return_-_Richtige_Vollversion.pdf> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].

89. Korobili, S., Malliari, A. and Christodoulou, G., 2008. Information literacy paradigm in academic libraries in Greece and Cyprus. *Reference Services Review*, [online] 36(2), pp.180-193 Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1724418&show=pdf> [Προσπελάστηκε 12 Φεβρουαρίου 2014].
90. Kronick, D. A., 1988. Anonymity and identity: editorial policy in the early scientific journal. *Library Quarterly*, [online] 58, pp.221-237. Available at: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/4308257?uid=3738128&uid=2&uid=4&sid=21101812373577> [Προσπελάστηκε 15 Φεβρουαρίου 2013].
91. Krummel, D. W., 1965. Bibliography's stepchild: the printed note. *Library Journal*, 90, pp.1249–1254.
92. Krummel, D. W., 1966. Observations on library acquisitions of music. *Notes*, [online] 23, pp.5-16. Available at: <http://www.jstor.org/stable/895133> [Προσπελάστηκε 25 Ιανουαρίου 2014].
93. Kuyper-Rushing, L., 2002. Music libraries: centralization versus decentralization. *College & Research Libraries*, [online] 63(2), pp.139-149. Available at: <http://crl.acrl.org/content/63/2/139.full.pdf> [Προσπελάστηκε 27 Φεβρουαρίου 2014].
94. LaGuardia, C. and Oka, C. K., 2000. *Becoming a library teacher: power strategies for delivering instruction.* New York: Neal-Schuman Publishers, Inc.
95. LaGuardia, C., Blake, M., Farwell, L., Kent, C. and Tallent, E., 1996. *Teaching the new library: a how-to-do-it manual for planning and designing instructional programs.* New York: Neal-Schuman Publishers, Inc.
96. Lancaster, F. W., 1986. *Vocabulary control for information retrieval.* 2nd ed**.** Arlington, Virginia: Information Resource Press.
97. Langley, A., Gray, E. and Vaughan, K. T. L., 2003. *The role of the academic librarian*. Oxford: Chandos Publishing.
98. Lasda Bergman, E. M., 2012. Finding citations to social work literature: the relative benefits of using Web of Science, Scopus or Google Scholar. *The Journal of Academic Librarianship*, [online] 38(6), pp.370-379. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2012.08.002> [Προσπελάστηκε 30 Νοεμβρίου 2012].
99. Leavitt, L. L., 2011. 21st century workforce initiatives: implications for information literacy instruction in academic libraries. *Education Libraries* 34(2), pp.15-18.
100. Lih, A., 2004. Wikipedia as participatory journalism: reliable source? Metrics for evaluating collaborative media as a news resource. *Proceedings of the International Symposium on Online Journalism*. University of Texas-Austin. Available at: <http://jmsc.hku.hk/faculty/alih/publications/utaustin-2004-wikipedia-rc2.pdf.> [Προσπελάστηκε 25 Ιανουαρίου 2013].
101. Lim, S., 2009. How and why do college students use Wikipedia? *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, [online] 60(11), pp.2189-2202. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.21142/pdf> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].
102. Lincoln, H. B., 1969. *Development of computerized techniques in music research with emphasis on the thematic index*. Washington, D.C.: U.S. Office of Education, Bureau of Research. Lincoln, H. B.
103. Lindgren, J., 1982. The idea of evidence in bibliographic inquiry. In: Oberman, C. and Strauch, K., eds., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching*. New York: R. R. Bowker Company. pp.27-46.

104. Lally, A. M. and Dunford, C. E., 2007. Using Wikipedia to extent digital collections. *D-lib Magazine*, [online] 13(5-6). Available at: <http://www.dlib.org/dlib/may07/lally/05lally.html> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
105. Magnus, P. D., 2006. *Epistemology and the Wikipedia*. [pdf] Paper presented at the North American Computing and Philosophy Conference. Available at: <https://dspace.sunyconnect.suny.edu/bitstream/handle/1951/42589/%20-na-cap.pdf?sequence=3> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
106. Mandel, M. I., and Ellis, D. P., 2005. Song-level features and support vector machines for music classification. In *ISMIR 2005: 6th International Conference on Music Information Retrieval: Proceedings: Variation 2: Queen Mary, University of London & Goldsmiths College, University of London, 11-15 September.* London: Queen Mary, University of London. Available at: <http://academiccommons.columbia.edu/catalog/ac:148626> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].
107. Mann, T., 1986. *A guide to library research methods.* New York: Oxford University Press.
108. Matthaus, W., 1974. J. J. & B. Hummel Music-Publishing and thematic catalogues by Carl Johansson; Johann Andre Musikverlag zu Offenbach am Main: Verlangsgeschichte und Bibliographie 1772-1800. *Journal of the American Musicological Society*, 27(3), pp.530-532. Available at: <http://www.jstor.org/stable/830379> [Προσπελάστηκε 3 Ιανουαρίου 2014].
109. McInnis, R., 1982. Do metaphors make good sense in teaching research strategy? In: Oberman, C. and Strauch, K., eds., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching*. New York: R.R. Bowker Company. p.54.
110. Meho, L. I, and Yang, K., 2007. Impact of data sources on citation counts and rankings of LIS faculty: Web of Science versus Scopus and Google Scholar. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(13), pp.2105-2125. Available at: <http://eprints.rclis.org/8876/1/meho-yang-03.pdf> [Προσπελάστηκε 24 Μαρτίου 2014].
111. Mellon, C., 1982. Information problem-solving: a developmental approach to library instruction. In: Oberman, C. and Strauch, K., eds., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching*. New York: R.R. Bowker Company. pp.75-89.
112. Mellon, C. A., 1987. *Bibliographic instruction: the second generation*. Littleton, Col.: Libraries Unlimited, Inc.
113. Mellon, C., 1986. A library anxiety: a grounded theory and its development. *College and Research Libraries*, 47(2), pp.160-165. Available at: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/40906/crl_47_02_160_opt.pdf?sequence=2> [Προσπελάστηκε 3 Φεβρουαρίου 2014].
114. Menchen-Trevino, E. and Hargittai, E., 2011. Young adults' credibility assessment of Wikipedia. *Information Communication & Society*, [pdf] 14(1), pp.24-51. Available at: <http://www.webuse.org/pdf/MenchenTrevino-Hargittai-Wikipedia-PrePrint.pdf> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].
115. Meyer-Baer, K., 1935. Are there musical first editions? = Was sind musikalische Erstausgaben? *Philobiblon, Jahrg*, 8(4), pp.181-184.
116. Meyer-Baer, K., 1951. Classification in American music libraries. *The Music Review,* 12, pp.78-82.
117. Meyer-Baer, K., 1970. *Music of the spheres and the dance of death: studies in musical iconology.* Boston, Mass.: Da Capo Press.

118. Meyer, B., 2006. *Defense and illustration of Wikipedia*. [online] Available at: <http://se.ethz.ch/~meyer/publications/wikipedia/wikipedia.pdf> [Προσπελάστηκε 15 Φεβρουαρίου 2013].
119. Monopoli, M., Nicholas, D., Georgiou, P. and Korfiati, M., 2002. A user-oriented evaluation of digital libraries: case study the electronic journals service of the library and information service of the University of Patras, Greece. In: *Aslib Proceedings*, 54(2), pp.103-117. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=863948&show=pdf> [Προσπελάστηκε 25 Φεβρουαρίου 2014].
120. Moore, T., 2000. Sound recordings. *Notes, Second Series*, 56(3), pp.635-640. Available at: <http://www.jstor.org/stable/899648> [Προσπελάστηκε 25 Φεβρουαρίου 2014].
121. Moreleli-Cacouris, M., 1993. Library education in Greece In: Keller, D. H. ed., 1993. *Academic libraries in Greece: the present situation and future prospects*. New York: The Haworth Press.
122. Morozov, E., 2009. Edit this page: is it the end of Wikipedia? *Boston Review.*
123. Murphy, S. A., 2011. *The librarians as information consultants: transforming reference for the information age*. Chicago: American Library Association.
124. Murphy, E., 1997. *Constructivism: from philosophy to practice*. [pdf] Available at: <http://eric.ed.gov/PDFS/ED444966.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].
125. The Music Library Association, 1990. *Career in music librarianship*: *perspectives from the field*. Canton, M.A.: Music Library Association.
126. Neighbour, O. W., 1995. *Alec Hyat King.* [online] Available at: <http://www.bl.uk/eblj/1995articles/pdf/article10.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
127. Oberman, C. and Linton R. A., 1982. Guided design: teaching library research as problem-solving. In: Oberman, C. and Strauch, K., eds., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching*. New York: R. R. Bowker Company. pp.111-134.
128. Oberman, C. and Strauch, K., eds., 1982. *Theories of bibliographic education: designs for teaching*. New York: R. R. Bowker Company.
129. Oldman, C. B., 1972. *Musical first editions*. In: J. Carter, ed. 1934. *New paths in book collecting*. London: Constable. pp.95-124.
130. Olsen, M. W. and Diekema, A. R., 2012. I just Wikipedia it: information behavior of first-year writing students. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 49(1), pp.1–11. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/meet.14504901176/pdf> [Προσπελάστηκε 10 Φεβρουαρίου 2014].
131. Pao, M. L., 1989. *Concepts of information retrieval*. Englewood, Col.: Libraries Unlimited.
132. Park, T. K., 2001. The visibility of Wikipedia in scholarly publications. *First Monday*, 16(8). Available at: <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewarticle/3492/3031.> [Προσπελάστηκε 29 Ιανουαρίου 2013].
133. Peacock, J., 2001. Teaching skills for teaching librarians: postcards from the edge of the educational paradigm. *Australian Academic & Research Libraries*, 32(1), pp.26-42. Available at: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00048623.2001.10755141> [Προσπελάστηκε 26 Μαρτίου 2014].

134. Perry, W. C., 1970. Forms of intellectual and ethical development in the college years: a scheme. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
135. Pickett, A. G. and Lemcoe, M. M., 1959. *Preservation and storage of sound recordings*. Washington, D.C.: Library of Congress.
136. Pressley, L. and McCallum, C. J., 2008. Putting the library in Wikipedia. *Information Today*, [online] 32(5), pp.39-42. Available at: <http://www.infotoday.com/online/sep08/Pressley_McCallum.shtml> and <http://wakespace.lib.wfu.edu/bitstream/handle/10339/31874/wikipedia.pdf> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
137. Ragains, P., ed., 2006. *Information literacy instruction that works: a guide to teaching by discipline and student population.* New York: Neal-Schuman Publishers.
138. Raimond, Y., Sutton, C. and Sandler, M. B., 2008. *Automatic Interlinking of Music Datasets on the Semantic Web. LDOW*. [online] Available at: <http://data.semanticweb.org/workshop/LDOW/2008/paper/11/html> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
139. Raimond, Y., Abdallah, S. A., Sandler, M. B. and Giasson, F., 2007. The Music Ontology. *ISMIR*, pp.417-422. Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.173.5403&rep=rep1&type=pdf> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].
140. Read, B., 2006. Can Wikipedia ever make the grade? *Chronicle of Higher Education*, 53(10), A31. Available at: <http://www.digitalquandry.org/eng101/wikipedia_art3.pdf> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
141. Repiso-Caballero, R. and Delgado-López-Cózar, E., 2013. The impact of scientific journals of communication: comparing Google Scholar Metrics, Web of Science and Scopus. *Comunicar*, 21(41), pp.45-52. Available at: <http://dx.doi.org/10.3916/C41-2013-04> [Προσπελάστηκε 25 Μαρτίου 2014].
142. Robert, E., 2012. *Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Online.* [online] Available at: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/181565/Robert-Eitner> [Προσπελάστηκε 13 Απριλίου 2012].
143. Roberts, A. F., Blandy, S. G., 1989. *Library instruction for librarians*. 2nd rev. ed. Englewood, Col.: Libraries Unlimited.
144. Rosenthal, A., 1958. The music antiquarian. *Fontes Artis Musicae*, 5, pp.80-89.
145. Rosenzweig, R., 2006. Can history be open source? Wikipedia and the future of the past. *The Journal of American History*, pp.117-146. Available at: <http://www.teachersmd.net/sources_secondary/rosenzweig-highres.pdf> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
146. Rothkopf, D. J., 1999. The disinformation age: foreign policy. *Foreign Policy* [e-journal] 114, pp.82-97. Available at: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/1149592?uid=3738128&uid=2&uid=4&sid=21104523203607> [Προσπελάστηκε 14 Αυγούστου 2013].
147. Rowlands I., Nicholas, D., Williams, P., Huntington, P., Fieldhouse, M., Gunter, B., Withey, R., Jamali, H. R., Dobrowolski, T. and Tenopir, C., 2008. The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), pp.290-310. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1733495> [Προσπελάστηκε 11 Φεβρουαρίου 2014].
148. Sathe, N. A., Grady, J. L, and Giuse, N. B., 2002. Print versus electronic journals: a preliminary investigation into the effect of journal format on research processes. *Journal of the Medical Library Association*, 90(2), pp.235–243. Available at:

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC100770/> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].

149. Schilling K. and Applegate R., 2012. Best methods for evaluating impact: a comparison of the efficacity of library instruction. *Journal of the Medical Library Association*, 100(4), pp.258-269.

150. Schultz, L. and Shaw, S. eds., 2003. *Cataloging sheet music: guidelines for use with AACR2 and the Marc format.* Lanham: The Scarecrow Press.

151. Searing, S. and Stover Lucht, K., 2006. *The library as place: the changing nature and enduring appeal of library buildings and spaces*. [online] Available at: <http://web.archive.org/web/20090420170803/http://clips.lis.illinois.edu/2006_09P2.html> [Προσπελάστηκε 3 Ιουλίου 2014].

152. Shapiro, J. and Hughes, S. K., 1996. Information literacy as a liberal art: enlightenment proposals for a new curriculum. *Educom Review*, [pdf] 31(2) Available at: <http://teaching.uncc.edu/sites/teaching.uncc.edu/files/media/files/file/InstructionalTechnologies/InformationLiteracy.pdf> [Προσπελάστηκε 31 Δεκεμβρίου 2013].

153. Sheehy, C. A., ed., 1994. *Managing performing arts collection in academic and public libraries.* Westport: Libraries Unlimited.

154. Shepard, B. Jr., 1954. Problems of music library administration in the college or university. *Notes*, 11, pp.359-365.

155. Sherman, C., 2002. *The best and most popular meta search engines*. [online] Available at: <http://searchenginewatch.com/article/2065867/The-Best-and-Most-Popular-Meta-Search-Engines> [Προσπελάστηκε 25 Ιουνίου 2014].

156. Shonrock, D. D., 1996. *Evaluating library instruction: sample questions, forms, and strategies for practical use*. Chicago: American Library Association.

157. Sin, S.-C. J., Kim, K.-S., Yang, J., Park, J.-A. and Laugheed, Z. T., 2011. International students' acculturation information seeking: personality, information needs and uses. [pdf] *Proceedings of the 74th ASIS & T. Annual Meeting*. Available at: <http://www.asis.org/asist2011/posters/222_FINAL_SUBMISSION.pdf> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].

158. Smiraglia, R. P., 2002. Musical works and information retrieval. *Notes*, 58(4), pp.747-764. Available at: <http://muse.jhu.edu/journals/not/summary/v058/58.4smiraglia.html /doi10.1353/not.2002.0100> [Προσπελάστηκε 8 Φεβρουαρίου 2014].

159. Smiraglia, R. P.,1989. Uniform titles for music: An exercise in collocating works. *Cataloging & Classification Quarterly*, 9(3), pp.97-114. Available at: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1300/J104v09n03_06> [Προσπελάστηκε 28 Φεβρουαρίου 2014].

160. Smiraglia, R. P., 1989. *Music cataloging: the bibliographic control of printed and recorded music in libraries.* Englewood, Col.: Libraries Unlimited.

161. Smith, L. C., 1981. Citation analysis. *Library Trends,* 30(1), pp.83-106. Available at: <http://www.ugr.es/~benjamin/TRI/citation-analysis.pdf> [Προσπελάστηκε 7 Φεβρουαρίου 2014].

162. Smith, P., 2006. The academic librarian. In: Conor, E., ed., 2006. *An introduction to reference services in academic libraries.* New York: The Haworth Information Press. pp183-189.

163. Spivacke, H., 1981. *The preservation and reference services of sound recordings in a research Library*. [Washington, D.C.: Library of Congress].

164. Steffen, S. S. and Bell, M. J., 2006. The glass of fashion: librarianship for the Twenty-First century. In: Connor, E., ed., 2006. *An introduction to reference services in academic libraries.* New York: Routlege. pp.159-166.
165. Stevenson, G., 1963. Classification chaos. *Library Journal*, 88, pp.3789-3794. In: Bradley, C. J., ed. 1973. *Reader in music librarianship*. Washington, D.C.: Microcard editions. pp.274-278.
166. Sugimoto, C. R., 2007. *Evaluating reference transactions in academic music libraries*. [online] Chapel Hill, North Carolina: University of North Carolina. Available at: <http://dc.lib.unc.edu/cdm/ref/collection/s_papers/id/969> [Προσπελάστηκε 1 Απριλίου 2014].
167. Swanson, D. R., 1986. Fish oil, Raynaud' s syndrome, and undiscovered public knowledge. *Perspectives in Biology and Medicine*, 30, pp.7-18. Available at: <http://www.iep.utm.edu/ep-testi/> [Προσπελάστηκε 16 Δεκεμβρίου 2012].
168. Tenopir, C., 2007. Quality still maters. *Library Journal*, 132(8), pp.26-27. Available at: <http://web.ebscohost.com./ehost/detail?vid=12&sid=10f8b099-4f56> [Προσπελάστηκε 29 Ιανουαρίου 2013].
169. Thagard, P., 1997. *Internet epistemology: contributions of new information technologies to scientific research.* [online] Available at: <http://cogsci.uwaterloo.ca/Articles/Pages/Epistemology.html> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
170. Thelwall, M. and Kousha, K., 2008. Online presentations as a source of scientific impact? An analysis of PowerPoint files citing academic journals. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(5), pp.805–815. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20803/full> [Προσπελάστηκε 8 Φεβρουαρίου 2014].
171. Thompson, H. M. and Henley, S. A., 2000. *Fostering information literacy: connecting National Standards, Goals 2000, and the SCANS Report.* Englewood, Col.: Libraries Unlimited.
172. Thornton, G. A., 2000. Impact of electronic resources on collection development, the roles of librarians, and library consortia. *Library Trends*, 48(4), pp.842-856. Available at: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/8315/librarytrendsv48i4_opt.pdf?sequence=3#page=211> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
173. Tollefsen, D., 2007. Group testimony. *Social Epistemology*, 21, pp.299-311. Available at: <http://www.eiffel.com/general/column/2006/January.htm.> [Προσπελάστηκε 8 Ιανουαρίου 2013].
174. Von Ungern-Sternberg, S. and Lindquist, M. G., 1995. The impact of electronic journals on library functions. *Journal of Information Science*, 21(5), pp.396-401. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=860637&show=pdf> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
175. Weidow, J., 1984. *Music cataloging policy in the general libraries*. Austin, Texas: The General Libraries.
176. Weiner, J. M., 2011. Is there a difference between critical thinking and information literacy? *Journal of Information Literacy*, [online] 5(2), pp.81-92. Available at: <http://dx.doi.org/10.11645/5.2.1600> [Προσπελάστηκε 31 Δεκεμβρίου 2013].
177. West, K. and Williamson, J., 2009 Wikipedia: friend or foe? *Reference Services Review*, 37(3), pp.260-271. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=00907324&volume=37&issue=

3&articleid=1810712&show=html/doi/10.1108/00907320910982758> [Προσπελάστηκε 2 Φεβρουαρίου 2014].
178. Williams, J. M. and Goodwin, S. P., eds., 2007. *Teaching with technology: an academic librarian's guide*. Oxford: Chandos Publishing.
179. Xenidou-Dervou, C., 2003. Moving from print to electronic: a survival guide for Greek academic libraries. *Serials: The Journal for the Serials Community*, 16(2), pp.145-152. Available at: <http://uksg.metapress.com/content/j8nujl5lxf15v9l4/> [Προσπελάστηκε 25 Φεβρουαρίου 2014].
180. Young, J. B., 1984. Education for music librarianship. *Notes*, 40(3), pp.510-528. Available at: <http://www.jstor.org/stable/940634> [Προσπελάστηκε 1 Ιανουαρίου 2013].
181. Zins, C., 2007. Conceptions of information science. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(3), pp.335–350. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20507/pdf> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].
182. Zins, C. and Santos, P. L. V. A. C., 2011. Mapping the knowledge covered by library classification systems. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(5), pp.877–901. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.21481/pdf> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].

Δικτυογραφία

1. American Library Association (ALA), 2014. *Statement on Library Use of Filtering Software*. [online] Available at: <http://www.ala.org/advocacy/intfreedom/statementspols/statementlibrary> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
2. American Library Association (ALA), 2008. *Preservation Policy*. [online] Available at: <http://www.ala.org/alcts/resources/preserv/08alaprespolicy> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].
3. American Library Association, 2014. [online] Available at: <http://www.ala.org/> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].
4. American Psychological Association, 2014. *APA Style*. [online] Available at: <http://www.apastyle.org/> [Προσπελάστηκε 12 Ιουλίου 2014].
5. Anglia Ruskin University, 2014. [online] Available at: <http://libweb.anglia.ac.uk/referencing/harvard.htm> [Προσπελάστηκε 30 Ιουνίου 2014].
6. ANSI/NISO Z39.19-2005. 2014. [online]. Available at: <http://www.niso.org> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].
7. ANSI/NISO Z39.7-2013, 2013. *Information Services and Use: Metrics and Statistics for Libraries and Information Providers—Data Dictionary*. [online] Baltimore, Maryland: NISO. Available at: <http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/11283/Z39-2013_metrics.pdf> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].
8. Association for Recorded Sound Collections (ARSC). *ARSC Technical Committee Preservation of Archival Sound Recordings Version*, 2009. [pdf] Available at: <http://www.arsc-audio.org/pdf/Directory2012-01.pdf> [Προσπελάστηκε 10 Αυγούστου 2014].

9. Association of College and Research Libraries (ACRL), 2014. *Standards for Libraries in Higher Education.* [online] Available at: <http://www.ala.org/acrl/> [Προσπελάστηκε 9 Φεβρουαρίου 2014].
10. Association of College and Research Libraries (ACRL), 2014. *Academic library building design: resources for planning*. [online] Available at: <http://wikis.ala.org/acrl/index.php/ACRL/LLAMA_Guide_for_Architects_and_Librarians#Furniture.2C_Fixtures_and_Equipment> [Προσπελάστηκε 17 Ιουλίου 2014].
11. Association of College and Research Libraries (ACRL), 2011. [online] Available at: <http://www.ala.org/acrl/standards/standardslibraries> [Προσπελάστηκε 12 Μαρτίου 2014].
12. Association of College and Research Libraries (ACRL), 2000. *Information literacy competency standards for higher education*. [pdf] Chicago, Ill.: The Association of College and Research Libraries Available at: <http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/standards/standards.pdf> [Προσπελάστηκε 15 Μαρτίου 2014].
13. Association of Research Libraries (ARL), 2014. [online] Available at: <http://www.arl.org/> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].
14. BIBFRAME.ORG. *Bibliographic Framework Initiative*. [online] Available at: <http://bibframe.org/>. [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
15. CAL State University Library, 2012. *The ANSCR Classification System for sound recordings.* [online] Available at: <http://web.calstatela.edu/library/guides/anscr_class.htm> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
16. Citizendium: the Citizen's compendium, 2014. [online] Available at: <http://en.citizendium.org/> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
17. Dewey Services overview, 2014. [online] Available at: <https://www.oclc.org/dewey.en.html.> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
18. Dublin Core Metadata Initiative, 1995-2014. [online] Available at: <http://dublincore.org/> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].
19. Dublin Core-Metadate Initiative, 1995-2014. *XML schemas to support the guidelines for implementing Dublin Core in XML.* [online] Available at: <http://dublincore.org/schemas/xmls/> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
20. Dublin Core Metadata Initiative, 1995-2014. *Expressing Qualified Dublin Core in RDF/XML (Superseded, See DC-RDF and notes).* [online] Available at: <http://dublincore.org/documents/dcq-rdf-xml/> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].
21. Eberly Center. [online] Available at: <https://www.cmu.edu/teaching/assessment/basics/formative-summative.html> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].
22. EBSCO, 2014. [online] Available at: <http://www.ebscohost.com/> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
23. Elsevier, 2014. *Scopus*. [online] Available at: <http://www.elsevier.com/online-tools/scopus> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου 2014].
24. Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR). [online] Available at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/frbrwemi.htm> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].
25. Google Scholar. *About*. [online] Available at: <http://scholar.google.com/intl/en/scholar/about.html> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου2014].

26. IFLA, 2008. *Reference and Information Services Section*. [online] Available at: <http://archive.ifla.org/VII/s36/pubs/drg03.htm> [Προσπελάστηκε 21 Μαρτίου 2014].
27. Indiana University Music Library, 2008. [online] Available at: <http://library.music.indiana.edu/tech_s/mla/ut.gui> [Προσπελάστηκε 31 Μαρτίου 2012].
28. International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centers (IAML). [online] Available at: <http://www.iaml.info/> [Προσπελάστηκε 13 Απριλίου 2012].
29. International Association of Music Information Centres (IAMIC). [online] Available at: <http://www.iamic.net/> [Προσπελάστηκε 13 Απριλίου 2012].
30. International Music Information Retrieval Systems Evaluation Laboratory (IMIRSEL), 2010. [online] Available at: <http://www.music-ir.org/> [Προσπελάστηκε 8 Φεβρουαρίου 2014].
31. International Center for Academic Integrity (ICAI), 2012. [online] Available at: <http://www.academicintegrity.org/icai/home.php> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
32. International Musicological Society (IMS). [online] Available at: <http://ims-international.ch/> [Προσπελάστηκε 24 Ιουλίου 2014].
33. Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής-Κέντρο Τεκμηρίωσης (IEMA). [online] Available at: <http://www.iema.gr/intro/> [Προσπελάστηκε 13 Απριλίου 2012].
34. ISI, 2014. *The International Statistical Institute*. [online] Available at: <http://www.isi-web.org/> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου2014].
35. Joint Steering Committee for Development for RDA, 2009. *A brief history of AACR*. [online] Available at: <http://www.rda-jsc.org/history.html> [Προσπελάστηκε 24 Ιουλίου 2014].
36. Lakeland College, 2014. *Introduction to information literacy*. [online] Available at: <http://www.lakeland.cc.il.us/as/ls/webclass/syllabus.html> [Προσπελάστηκε 25 Ιουνίου 2014].
37. League of American Orchestras, 2014. [online] Available at: <http://www.symphony.org> [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2014].
38. Linked Data: connect distributed data across the Web. [online] Available at: <http://linkeddata.org/> [Προσπελάστηκε 1 Ιουλίου 2014].
39. Linked Open Data (LOD). [online] Available at: <http://www.semantic-web.at/LOD-TheEssentials.pdf> [Προσπελάστηκε 6 Απριλίου 2014].
40. Megan Cole, 2014. *Information processing cycle*. [online] Available at: <http://megancole.edublogs.org/2013/03/16/information-processing-cycle/> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2014].
41. Music Cataloging at Yale: RDA, 2014. *A brief overview of the changes from AACR2 to RDA*. [online] Available at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/rdaoverview.htm> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
42. Music Cataloging at Yale, 2014. [online] Available at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/musicat.htm> [Προσπελάστηκε 13 Απριλίου 2013].
43. Music Cataloging at Yale-Call numbers, 2010. *Outline of Library of Congress Classification: Class M*. [online] Available at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/classm.htm#outline> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].

44. Music Library Association, 2005. *MLA Information Literacy Instructional Objectives for Undergraduate Music Students.* [online] Available at: <http://musiclibraryassoc.org/uploadedFiles/Publications/Online_Publications/BI_MLA_Instructional_Objectives.pdf>. [Προσπελάστηκε 5 Μαρτίου 2012].
45. MLA, 2009. Repairs and conservation of scores and sheet music. [online] Available at: <http://committees.musiclibraryassoc.org/Preservation/Repairs> [Προσπελάστηκε 14 Απριλίου 2014].
46. National Center for Educational Statistics (NCES), 2014. [online] Available at: <http://nces.ed.gov/about/> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].
47. National Forum on Information Literacy (NFIL), 2014. [online] Available at: <http://infolit.org/about-the-nfil/what-is-the-nfil/> [Προσπελάστηκε 23 Μαρτίου 2014].
48. National Coalition for Core Arts Standards (NCCAS), 2011. [pdf] Available at: <https://nccas.wikispaces.com/file/view/ArtsEducationStandards_21stCenturySkills.pdf> [Προσπελάστηκε 8 Μαρτίου 2014].
49. Open Access, 2007–2013. [online] Available at: <http://www.sparc.arl.org/issues/open-access> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
50. ProQuest, 2014. [online] Available at: <http://www.proquest.com/> [Προσπελάστηκε 5 Απριλίου 2014].
51. ΟΠΙ, 2014. *Νόμος 2121/93: πνευματικά δικαιώματα, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα.* [online] Available at: <http://www.opi.gr/index.php/2013-10-03-12-24-10/2121-1993> [Προσπελάστηκε 3 Ιουνίου 2014].
52. ΟΠΙ, 2014. Ν. 4212/2013 (ΦΕΚ 257/2013). *Διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων.* [online] Available at: <http://nomoi.info> [Προσπελάστηκε 3 Ιουλίου 2014].
53. PLOS, 2014. [online] Available at: <www.plos.org> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου 2014].
54. RDA, 2010. [online] Available at: <http://www.rdatoolkit.org/> [Προσπελάστηκε 1 Μαρτίου 2014].
55. RDA, 2014. *FRBR, WEMI and Music*. [online] Available at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/frbrwemi.htm> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
56. Repertoire International des Sources Musicales (RISM). [online] Available at: <http://rism.ub.uni-frankfurt.de/index_e.htm.> [Προσπελάστηκε 13 Απριλίου 2012].
57. Repertoire International des Sources Musicales (RISM). [online] Available at: <http://www.rism.info/> [Προσπελάστηκε 13 Απριλίου 2012].
58. Repertoire International d'Iconographie Musicale (RIdIM). [online] Available at: <http://www.ridim.org/> [Προσπελάστηκε 12 Απριλίου 2012].
59. Retrospective Index to Music Periodicals/Repertoire International de la Presse Musicale (RIPM). [online] Available at:<http://www.ripm.org/> [Προσπελάστηκε 13 Απριλίου 2012].
60. Repertoire International de Litterature Musicale (RILM). [online] Available at: <http://www.rilm.org/> [Προσπελάστηκε 13 Απριλίου 2012].
61. RUSA, 2014. [online] Available at: <http://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/definitionsreference> [Προσπελάστηκε 3 Μαρτίου 2014].
62. The Music Ontology, 2014. [online] Available at: <http://musicontology.com/> [Προσπελάστηκε 2 Μαρτίου 2014].

63. Thomson Reuters. *Journal Citation Reports*. [online] Available at: <http://thomsonreuters.com/journal-citation-reports/> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου 2014].
64. Thomson Reuters. 2014. *Web of Science*. [pdf] Available at: <http://thomsonreuters.com/products/ip-science/04_062/wos-next-gen-brochure.pdf> [Προσπελάστηκε 16 Ιουλίου 2014].
65. W3C, 2014. *What's new in RDF 1.1*. [online] Available at: <http://www.w3.org/TR/rdf11-new/> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
66. W3C, 2012. *W3C mission*. [online] Available at: <http://www.w3.org/Consortium/mission> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
67. Wikimedia Outreach. Public policy initiative, 2013. [online] Available at: <http://outreach.wikimedia.org/wiki/Public_Policy_Initiative> [Προσπελάστηκε 15 Ιουλίου 2014].
68. Wikipedia. *Category: Wikipedia articles needing clarification from July 2012*. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Wikipedia_articles_needing_clarification_from_July_2012> [Προσπελάστηκε 12 Ιουλίου 2014].
69. Wikipedia, 2014. *Category: Wikipedia discussion*. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Wikipedia_discussion> [Προσπελάστηκε 13 Ιουλίου 2013].
70. Wikipedia. *General disclaimer*. [online] Available at: <http://en.Wikipedia.org/wiki/Wikipedia:General_disclaimer> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2014].
71. Wikipedia. *Recent changes*. [online] Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:RecentChanges> [Προσπελάστηκε 11Ιουλίου 2014].
72. Wikipedia. *Special pages*. [online] <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:SpecialPages> [Προσπελάστηκε 11 Ιουλίου 2013].
73. Yale University Music Library, 2013. U*pdates, additions, changes, etc., for the book Uniform Titles for Music*. [online] Availble at: <http://www.library.yale.edu/cataloging/music/utadd.htm#ch3p44> [Προσπελάστηκε 30 Ιουνίου 2014].

Προτεινόμενη Ελληνόφωνη Βιβλιογραφία

1. Σταύρου, Χ., Ευαγόρου, Α. και Ζέρβας, Μ., 2010. *Πληροφοριακός Γραμματισμός: συνεργασία βιβλιοθηκονόμου – ακαδημαϊκού και μελέτη περίπτωσης του Τμήματος Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου*. [pdf] Available at: <http://eprints.rclis.org/15085/1/information_literacy_cut.pdf> [Προσπελάστηκε 11 Μαρτίου 2014].

Προτεινόμενη Ξενόφωνη Βιβλιογραφία

1. Allen, G. D., Rubenfeld, M. G. and Scheffer, B. K., 2004. Reliability of assessment of critical thinking. *Journal of Professional Nursing*. [online] 20(1), pp.15-22. Available at: <http://www.professionalnursing.org/article/S8755-7223%2803%2900181-9/fulltext> [Προσπελάστηκε 31 Δεκεμβρίου 2013].

2. Anderson, C., 2006. *The long tail*. New York: Hyperion.
3. Anthony, D., Smith, S. W. and Williamson, T., 2007. *The quality of open source production: Zealots and good Samaritans in the case of Wikipedia*. Dartmouth Technical Report. Available at: <http://www.cs.dartmouth.edu/reports/abstracts/TR2007-606/> [Προσπελάστηκε 4 Φεβρουαρίου 2012].
4. Barton , J. and Collins, A., eds., 1997. *Portfolio assessment: a handbook for educators.* Menlo Park, Calif.: Addison-Weley.
5. Bizer, C., Heath, T. and Berners-Lee, T., 2009. Linked data-the story so far. *International Journal on Semantic Web and Information Systems*, 5(3), pp.1-22. Available at: <http://eprints.soton.ac.uk/271285/1/bizer-heath-berners-lee-ijswis-linked-data.pdf> [Προσπελάστηκε 6 Απριλίου 2014].
6. Broughton, J., 2008. *Wikipedia: the missing manual*. Sebastopol, CA: O' Reilly Media.
7. Clercz-Lejeune, S., 1954. *Librarians and musicologists*. s.l.: s.n.
8. Corrall, S., 2010. Educating the academic librarian as a blended professional: a review and case study. *Library Management*, 31(8/9), pp.567-593. Available at: <http://www.emeraldinsight.com/doi/10.1108/01435121011093360> [Προσπελάστηκε 4 Φεβρουαρίου 2014].
9. Devgan, L., Powe, N., Blakey, B. and Makary, M., 2007. Wiki-surgery? Internal validity of Wikipedia as a medical and surgical reference. *Journal of the American College of Surgeons*, 205, pp.76-77.
10. Ellsworth, R. E., 1960. Consultants for college and university library building planning. *College and Research Libraries*, 21, pp.263-268.
11. Fitzgerald, M. A., 1997. Misinformation on the Internet: applying evaluation skills to online information. *Emergency Librarian*, Winter issue, pp.9-14.
12. Frankfurt, H. G., 2005. *On bullshit*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
13. Gifford, H., 1959. Function and the library. *Journal of the Royal Architectural Institute of Canada*, 36, pp.104-105.
14. Goldman, A. I., 1999. *Knowledge in a social world*. New York: Oxford University Press.
15. Grover, R., 1994. Assessing information skills instruction. *Reference Librarian,* 44, pp.173-89.
16. James, W., 1979. *The will to believe and other essays in popular philosophy*. Cambridge, M.A.: Harvard University Press. Available at: <http://www.gutenberg.org/files/26659/26659-h/26659-h.htm> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
17. Keen, A., 2007. *Cult of the amateur*. New York: Doubleday.
18. King, A. H., 1964. *Four hundred years of music printing*. London: The British Museum, p.23.
19. Kirkendall, C. A., 1980. Library use education: current practices and trends. *Library Trends*, 29(1), pp.29-37. Available at: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/7122/librarytrendsv29i1d_opt.pdf?sequence=1> [Προσπελάστηκε 1 Φεβρουαρίου 2014].
20. Kuhlthau, C., 1993. Implementing a process approach to information skills: a study identifying indicators of success in library media programs. *School library Media Quarterly*, Fall issue, pp.11-18.
21. Mann, T., 1993. *Library research model*s. New York: Oxford University Press.
22. Liebers, G., 1956. Baufragen bei neuen Lesesaal formen. *Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*, 3, pp.206-212.

23. Liebers, G., Entwicklungstendenzen im deutschen Bibliotheksbau. *Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*, 8, p.225.
24. Metcalf, K. D., 1952. University libraries face the future. *Library Quarterly*, 22, pp.5-12.
25. Metcalf, K. D., 1961. Selection of library sites. *College and Research Libraries*, 22, p.184.
26. Metcalf, K. D., 1961. Alternatives to a new library building. *College and Research Libraries*, 22, p.346.
27. Metcalf, K. D., 1961. Library lighting. *Library Journal*, 86, p.4084.
28. Ponella, P., Wagstaff, J. and Haefliger, K., 2011. *Educating Music Librarians in the Digital Age*. Philadelphia: Music Library Association. Available at: <http://mla2011.musiclibraryassoc.org/files> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
29. Read, B., 2006. Can Wikipedia ever make the grade? *Chronicle of Higher Education*, 53(10), A31. Available at: <http://www.digitalquandry.org/eng101/wikipedia_art3.pdf> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
30. Rosenzweig, R., 2006. Can history be open source? Wikipedia and the future of the past. *The Journal of American History*, pp.117-146. Available at: <http://www.teachersmd.net/sources_secondary/rosenzweig-highres.pdf> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
31. Shera, J., 1970. *Sociological foundations of librarianship*. New York: Asia Publishing House.
32. Sperling, D. H. and Maholak, C. J., 1993. Using performance assessment to enhance student's learning. *Journal of Staff Development*, 14(3), p.39.
33. Sternberg, R. J., 1985. *Beyond IQ: A Triarchic Theory of Intelligence*. Cambridge: Cambridge University Press.
34. Sugimoto, C. R., 2008. Evaluating reference transactions in academic music libraries. *Music Reference Services Quarterly*, 11(1), pp.1-32.
35. Sunstein, C.R., 2006. *Infotopia*. Oxford, England: Oxford University Press.
36. Surowiecki, J., 2004. *The wisdom of crowds*. New York: Doubleday. Available at: <http://www.asecib.ase.ro/mps/TheWisdomOfCrowds-JamesSurowiecki.pdf> [Προσπελάστηκε 6 Ιουνίου 2014].
37. Thagard, P., 1997. *Internet epistemology: contributions of new information technologies to scientific research*. [online] Available at: <http://cogsci.uwaterloo.ca/Articles/Pages/Epistemology.html> [Προσπελάστηκε 21 Ιουνίου 2014].
38. Wiggins, G., 1996-1997. Practicing what we preach in designing authentic assessments. *Educational Leadership*, 54(4), pp.18-25.
39. Weiner, S. A. and Weiner, J. M., 2010. Using a student-centered survey to inform planning for a user-focused learning commons. *Education Libraries*, 33(1), pp.10-23. Available at: <http://docs.lib.purdue.edu> [Προσπελάστηκε 31 Δεκεμβρίου 2013].
40. Wilcox, P. J., 2006. *Exposing the elephants: creating exceptional nonprofits*. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons.
41. Wilkinson, D. M. and Huberman, B. A., 2007. Assessing the value of cooperation in Wikipedia. *First Monday*. [online] 12(4). Available at: <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/1763/1643> [Προσπελάστηκε 31 Δεκεμβρίου 2013].